UNIWERSYTET WARMIŃSKO-MAZURSKI W OLSZTYNIE

WYDZIAŁ PRAWA I ADMINISTRACJI

Dorota Charkiewicz

OCHRONA MIRU DOMOWEGO W POLSKIM KODEKSIE KARNYM

Praca doktorska napisana w Katedrze Postępowania Karnego
i Prawa Karnego Wykonawczego
pod kierunkiem dr hab. Krystyny Szczechowicz, prof. UWM

OLSZTYN 2023

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów 5

Wstęp 11

Rozdział 1. Zagadnienia wprowadzające 21

1.1. Uwagi terminologiczne 21

1.2. Rys historyczny karnoprawnej ochrony miru domowego 23

1.2.1. Prawo dawne 23

1.2.2. Prawo rozbiorowe 28

1.2.3. Kodeks karny niemiecki, austriacka ustawa karna 30

1.2.4. Ustawodawstwo byłego zaboru rosyjskiego 33

1.2.5. Kodeks karny z 1932 r. w aspekcie naruszenia nietykalności mieszkania 36

1.2.6. Regulacje ochrony miru domowego w kodeksie karnym z 1969 r. 43

Rozdział 2. Problematyka naruszenia miru domowego w ujęciu aksjologii konstytucyjnej i prawa międzynarodowego oraz aspekcie prawnoporównawczym 49

2.1. Węzłowe zagadnienia dotyczące naruszenia miru domowego w ujęciu aksjologii konstytucyjnej i wybranych aktach prawa międzynarodowego 49

2.2. Prawnoporównawcza problematyka przestępstwa naruszenia miru domowego w innych krajach 55

Rozdział 3. Ustawowe znamiona przestępstwa naruszenia miru domowego 63

3.1. Zagadnienia ogólne 63

3.2. Przedmiot ochrony 64

3.3. Strona przedmiotowa 71

3.3.1. Określenie czynności sprawczej i skutku 71

3.3.2. Przedmiot czynności wykonawczej 90

3.4. Podmiot przestępstwa (sprawca) 119

3.5. Strona podmiotowa czynu 138

Rozdział 4. Tryb ścigania, wybrane zagadnienia dotyczące wyłączenia odpowiedzialności karnej sprawcy przestępstwa naruszenia miru domowego oraz wymiar kary ... 143

4.1. Tryb ścigania ... 143

4.2. Wybrane zagadnienia dotyczące wyłączenia odpowiedzialności karnej sprawcy przestępstwa naruszenia miru domowego ... 147

4.3. Ustawowy i sądowy wymiar kary przy przestępstwie z art. 193 k.k. ... 169

4.4. Zbieg przepisów ustawy karnej i zbieg przestępstw ... 175

Rozdział 5. Praktyka stosowania przepisów – wyniki przeprowadzonych badań i skala zjawiska ... 184

5.1. Zagadnienia ogólne ... 184

5.2. Dane policyjne w aspekcie skali zjawiska przestępstwa naruszenia miru domowego ... 184

5.3. Statystyczne dane dotyczące przestępstwa naruszenia miru domowego na podstawie innych źródeł ... 194

5.4. Analiza badanych postępowań ... 223

5.4.1. Uwagi ogólne ... 223

5.4.2. Skazania osób dorosłych ... 225

5.4.3. Podmiot czynu zabronionego (sprawca) ... 230

5.4.4. Forma popełnienia przestępstwa naruszenia miru domowego – współsprawstwo ... 242

5.4.5. Dobrowolne poddanie się karze przez sprawcę ... 244

5.4.6. Środki zapobiegawcze ... 246

5.4.7. Pokrzywdzony i oskarżyciel posiłkowy ... 248

5.4.8. Udział obrońcy w postępowaniu ... 252

5.4.9. Przedmiot czynności wykonawczej ... 254

5.4.10. Strona przedmiotowa przestępstwa naruszenia miru domowego ... 258

5.4.11. Zakończenie postępowań sądowych ... 262

5.5. Podsumowanie wyników badań ... 267

Zakończenie ... 270

Bibliografia ... 280

Literatura ... 280

Akty prawne 294
Orzecznictwo 297
Inne 300

Wykaz tabel 301

Wykaz wykresów 303

Wykaz sygnatur badanych akt spraw karnych 310

Wykaz skrótów

Akty prawne

Deklaracja Praw	Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, Paryż 10 grudnia 1948 r.
Dz.U.	Dziennik Ustaw
Dz.Urz. UE	Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej
k.c.	Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1740 ze zm.)
k.k.	Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 ze zm.)
k.k. Albania	Criminal Code of the Republic of Albania (1995, amended 2017) (English version)
k.k. Austria	Criminal Code of the Republic of Austria (1974, amended 2019) (German version)
k.k. austrjacka	Ustawa karna austrjacka o zbrodniach, występkach i przekroczeniach z dnia 27 maja 1852 r.
k.k. Gruzja	Criminal Code of Georgia (1999, amended 2019) (English version)
k.k. Rumunia	Criminal Code of the Republic of Romania (2009, amended 2017) (English version)
k.k. Rosja	Criminal Code of the Russian Federation (1996, amended 2012) (English version)
k.k. rosyjski z 1866 r.	Kodeks karny rosyjski z 1866 r.
k.k. Rzeszy z 1871 r.	Kodeks karny Rzeszy Niemieckiej z 1871 r.

k.k. Serbia	Criminal Code of the Republic of Serbia (2005, amended 2012) (English version)
k.k. Szwajcaria	Criminal Code of the Swiss Confederation (1937, as of July 2020) (English version)[
k.k. Ukraina	Criminal Code of Ukraine (2001, amended 2010) (English version)
k.k. Węgry	Criminal Code of the Republic of Hungary (2012) (English version)
k.k. z 1932 r.	Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 60, poz. 571 ze zm.)
k.k. z 1969 r.	Ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 13, poz. 94 ze zm.)
k.p.c.	Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1575 ze zm.)
k.p.k.	Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 534, 1023 ze zm.)
k.rio.	Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1359 ze zm.)
Kodeks karzący	Kodex karzący dla Królestwa Polskiego: z dodaniem praw kryminalnych późniey uchwalonych, reiestru porządkowego i alfabetycznego, przypisków wskazuiących artykuły związek z sobą maiące, Warszawa 1830 r.
kodeks Tagancewa	Kodeks karny z 1903 r., przekład z rosyjskiego z uwzględnieniem zmian i uzupełnień obowiązujących w Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 1 maja 1921 r.
Konstytucja RP	Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)

Konwencja	Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.)
Pakt Praw Obywatelskich	Międzynarodowy pakt praw obywatelskich i politycznych otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167)
prawo budowlane	Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2351 ze zm.)
przepisy wprowadzające kodeks karny z 1932 r.	Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. – Przepisy wprowadzające kodeks karny i prawo o wykroczeniach (Dz. U. R. P. Nr 60, poz. 573)
przepisy wprowadzające kodeks karny z 1969 r.	Ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. – Przepisy wprowadzające kodeks karny (Dz. U. z 1969 r. Nr 13, poz. 95)
StGB	Ustawa kodeks karny niemiecki z 1871 r. Strafgesetzbuch
ustawa o ABW oraz AW	Ustawa z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 27, 2320 ze zm.)
ustawa o bezp. imprez	Ustawa z dnia 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2171 ze zm.)
ustawa o CBA	Ustawa z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1671 ze zm.)
ustawa o KAS	Ustawa z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 422 ze zm.)
ustawa o NIK	Ustawa z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1200 ze zm.)

ustawa o ochronie praw lokatorów	Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 611 ze zm.)
ustawa o ochronie przyrody	Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 1098 ze zm.)
ustawa o Policji	Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 360, 956, 1610, 2112, 2320, z 2021 r. poz. 1005 ze zm.)
ustawa o rybactwie	Ustawa o rybactwie śródlądowym z dnia 18 kwietnia 1985 r. (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2168 ze zm.)
ustawa o Straży Granicznej	Ustawa z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1486 ze zm.)
ustawa o Straży Pożarnej	Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1123 ze zm.)
ustawa o ŻW	Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1214 ze zm.)

Czasopisma i publikatory

Annales UMCS	Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska
Biuletyn SN	Biuletyn Prawa Karnego SN”
CzPKiNP	Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych
CZP-H	Czasopismo Prawno-Historyczne
Dz.Pr.KP	Dziennik Praw Królestwa Polskiego
Dz.U	Dziennik Ustaw
Gaz.Sąd.	Gazeta Sądowa Warszawska
GSP	Gdańskie Studia Prawnicze-Przegląd Orzecznictwa
Głos	Głos Sądownictwa

IuS	Ius Novum
KZS	Krakowskie Zeszyty Sądowe
Kw.His.	Kwartalnik Historii Nauki i Techniki
LEX	System Informacji Prawnej LEX
LEGALIS	System Informacji Prawnej Legalis
MoP	Monitor Prawniczy
Nowa Kod.	Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego
NP (PS)	Nowe Prawo (aktualnie Przegląd Sądowy, a pojawienie się zmienionego tytułu czasopisma „Nowe Prawo" nastąpiło w latach 1950–1991)
OSP	Orzecznictwo Sądów Polskich
OSNC	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna.
OSPr. i Pr.	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
OSNKW	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Izba Wojskowa
OSNwSK	Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych
Pal.	Palestra
PiP	Państwo i Prawo
Pr. w dział.	Prawo w działaniu
Prok. i Pr.	Prokuratura i Prawo
Prok. i Pr.-wkł.	Prokuratura i Prawo- wkładka
Przegl. Pol.	Przegląd Policyjny
PS	Przegląd Sądowy
Rzeczp.	Rzeczpospolita
RAiP	Roczniki Administracji i Prawa

RPEiS	Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
St. Pr.	Studia Prawnicze
St. Prawn.	Studia Prawnoustrojowe
St.Iur.	Studia Iuridica Toruniensia
St. Dz.PiP	Studia z Dziejów Państwa i Prawa Polskiego
OL PAN	Teka Kom. Praw. – OL PAN
Zb. Orz	Zbiór orzeczeń
Zesz. Pr.	Zeszyty Prawnicze
Zesz.UKSW	Zeszyty UKSW
Dz.Prawa	Z Dziejów Prawa
UWB Edu	Bibliografia publikacji pracowników i doktorantów Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku
WPP	Wojskowy Przegląd Prawniczy

Inne

ETPCZ	Europejski Trybunał Praw Człowieka
NSA	Naczelny Sąd Administracyjny
Prok.	Prokurator
SA	Sąd Apelacyjny
SN	Sąd Najwyższy
SO	Sąd Okręgowy
SR	Sąd Rejonowy
TK	Trybunał Konstytucyjny
TSUE	Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (poprzednio Trybunał Sprawiedliwości)
WSA	Wojewódzki Sąd Administracyjny

Wstęp

Uzasadnienie wyboru tematu i cel pracy

Postępujący rozwój cywilizacyjny świata, powszechna globalizacja i informatyzacja społeczeństwa, wprowadzanie coraz to nowszych rozwiązań technologicznych pozwalających śledzić każdy ruch ludzki, bardzo intensywne ingerowanie w wolność jednostek przez różne programy internetowe, interaktywne mapy aktywności ludzi, ich położenia, sposobu życia, decyzji konsumenckich, niewidoczne nagrywanie ludzi przez sieć kamer i programów, czytniki linii papilarnych czy profilu twarzy (funkcję taką ma obecnie duża część telefonów komórkowych) – to wszystko sprawia, że wolność człowieka jest coraz bardziej ograniczana.

Wpływ globalizacji i informatyzacji świata na ograniczanie wolności i sfery prywatności człowieka we współczesnym świecie jest ogromny. W tym kontekście niezwykle istotna staje się ochrona wolności człowieka w zakresie jego domu jako swoistego bastionu, który powinien zabezpieczać przed ingerencją osób postronnych z zewnątrz. Szeroko rozumiane domostwo człowieka jest bowiem jednym z takich miejsc, które w założeniu powinno zapewnić ochronę przed ingerencją w wolność jednostki, zabezpieczyć przed niechcianą obecnością innych osób w domu i gwarantować ochronę wolności w jednej z kluczowych sfer funkcjonowania, jaką jest dom. Bezpieczeństwo człowieka stanowi jedną z fundamentalnych potrzeb jednostki[1] W tej materii przepisy karne dotyczące ochrony wolności jednostki w zakresie jej prawa do ochrony miru domowego są jednym ze swoistych bastionów „ochrony wolności jednostki w zakresie takiej wolności rozumianej jako wolność moralna, oznaczająca możliwość czynienia w wymienionych przez ustawę miejscach, w sposób nieskrępowany, tego, co się chce, i decydowania o tym, jakie osoby spośród nieuprawnionych i kiedy mogą w tych pomieszczeniach przebywać, bez konieczności uzasadnienia swojej decyzji, jeżeli tylko decyzja ta nie przekracza zakreślonych przez porządek prawny granic”[2]. Zapewnienie ochrony miru domowego przyczynia się niewątpliwie również do ochrony rodziny (funkcjonującej w ramach domostwa). Natomiast zabezpieczenie rodziny (stanowiącej najmniejszą komórkę społeczeństwa) przed ingerencją w jej wolność przed niechcianą

[1] K. Stępień, *Wybrane zjawiska patologii społecznej w aspekcie zagrożenia bezpieczeństwa społecznego*, „Przegląd Policyjny” 2018, vol. 1(129), s. 93.
[2] T. Bojarski, *Karnoprawna ochrona nietykalności mieszkania jednostki,* Lublin 1992, s. 58–59.

obecnością innych osób w domu, będzie przyczyniało się do prawidłowego funkcjonowania całego państwa[3].

Rezultatem kolejnych publikacji dotyczących przestępstwa naruszenia miru domowego w kodeksie karnym może być wzrost świadomości społeczeństwa obywatelskiego w zakresie przysługujących uprawnień prawnokarnych odnośnie do możliwości ochrony wolności nietykalności mieszkania na płaszczyźnie prawa karnego, a nie tylko na gruncie prawa cywilnego (jak roszczenia o zadośćuczynienia z tytułu naruszenia dóbr osobistych czy inne roszczenia z tytułu prawa własności i posiadania, poprzez które interes właściciela jest dość dobrze zabezpieczony[4]). Niestety, bardzo często fundamentami opinii publicznej w kwestiach przestępstwa naruszenia miru domowego są stereotypy. To może prowadzić do niezasadnego pokrzywdzenia jednostki w zakresie niekorzystania z uprawnień do ochrony wolności miru domowego – jednej z najważniejszych dla człowieka przestrzeni. Nie każdy ma świadomość przysługujących mu uprawnień i prawa żądania opuszczenia domu przez osobę, której obecność nie jest pożądana. I – co najważniejsze – nie musi podawać powodu swojej decyzji. Tymczasem takie żądanie można wystosować nawet do właściciela wynajmowanego mieszkania czy domu.

Jako przykład wątpliwości w tym zakresie, nawet w postępowaniach sądowych, warto przytoczyć pytanie prawne Sądu Rejonowego w K. skierowane do Sądu Najwyższego, w którym sąd pierwszej instancji nabrał wątpliwości, „Czy sprawcą przestępstwa określonego w art. 193 k.k. może być właściciel mieszkania, do którego się wdziera albo wbrew żądaniu osoby uprawnionej miejsca takiego nie opuszcza?”[5]. Sąd Najwyższy potwierdził, że właściciel domu, mieszkania, lokalu, pomieszczenia albo ogrodzonego terenu może być sprawcą przestępstwa naruszenia miru domowego, wskazując jednocześnie, że linia orzecznicza sądów jest w tym zakresie jednolita, jak również nie występują żadne rozbieżności w doktrynie. Jednocześnie Sąd Najwyższy podkreślił, że faktycznie samo „brzmienie przepisu art. 193 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. Nr 88, poz. 553 ze zm.), zwanej dalej k.k., może wprowadzać

[3] K. Szczechowicz, *Prawnokarna ochrona prawidłowego funkcjonowania rodziny*. „Studia Prawnoustrojowe” 2019, nr 44, s. 367.
[4] K. Czerwińska-Koral, *Ochrona prawa własności, czyli roszczenia przysługujące właścicielowi na podstawie kodeksu cywilnego*, „Roczniki Administracji i Prawa” 2014, nr 14/2, s. 247–250.
[5] Postanowienie SN z dnia 21 lipca 2011 r., I KZP 5/11, LEX nr 852213.

przeciętnego obywatela w błąd odnośnie do tego, czy właściciel domu może popełnić przestępstwo naruszenia miru domowego”[6].

To wszystko wskazuje na potrzebę publikacji w zakresie przestępstwa naruszenia miru domowego. Tymczasem w literaturze polskiej przestępstwo naruszenia miru domowego doczekało się zaledwie kilku opracowań monograficznych. Najbardziej znaną publikacją dotyczącą tego zagadnienia są prace prof. dr. hab. Tadeusza Bojarskiego z lat 90. ubiegłego wieku[7] oraz monografia pod redakcją prof. dr. hab. Marka Mozgawy, zatytułowana *Naruszenie miru domowego* (Warszawa 2019). Ostatnia publikacja jest zbiorem kilkunastu artykułów prawniczych różnych autorów, w których poruszane są zagadnienia dotyczące miru domowego w kodeksie karnym i cywilnym w regulacjach krajowych i międzynarodowych. Pozostała współczesna literatura naukowa w tym zakresie ogranicza się w zasadzie do zbiorczych komentarzy do części szczególnej kodeksu karnego, w których zawarte są omówienia poszczególnych przestępstw, do nielicznych glos i artykułów prawniczych omawiających często to zagadnienie w określonym wąskim ujęciu tematu, czy wreszcie do odniesienia się do miru domowego w kontekście innych zagadnień, jak np. prawa do prywatności w publikacji Andrzeja Sakowicza *Prawnokarne gwarancje prywatności* (Wydawnictwo Zakamycze 2006) lub w publikacji Arwida Mednisa *Prawo do prywatności a interes publiczny* (Wydawnictwo Zakamycze 2006[8]).

Badania naukowe prowadzone są zazwyczaj w celu realizacji potrzeby rozwoju nauki (o charakterze teoretycznym i poznawczym) oraz możliwości wykorzystania osiągnięć nauki w celach praktycznego ich zastosowania i realizacji danej problematyki[9]. Przeprowadzone badania naukowe w przedmiotowej rozprawie w zamierzeniu autorki realizują zbiorczo powyższe cele.

Celem niniejszego opracowania jest ocena regulacji prawnych dotyczących przestępstwa naruszenia miru domowego w kodeksie karnym, w aspekcie teoretycznym, dorobku piśmiennictwa i orzecznictwa, w tym także nowych regulacji odnoszących się do możliwości wyłączenia odpowiedzialności karnej przy przekraczaniu granic obrony koniecznej w przypadku odpierania zamachu na mir domowy (art. 25 § 2a k.k.), z uwzględnieniem oceny przestępstwa naruszenia miru domowego w praktyce sądowej oraz aktualnych danych statystycznych.

---

[6] Ibidem.
[7] T.Bojarski *Karnoprawna ochrona nietykalności mieszkania,* Lublin 1992.
[8] A. Mednis, *Prawo do prywatności a interes publiczny*, Kraków 2006, s. 78.
[9] J. Sztumski, *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, Katowice 1995, s. 30.

Problem badawczy

Cel badań stanowi zasadniczo punkt wyjścia do postawienia pytania stanowiącego jednocześnie podstawowy problem badawczy rozważany w ramach danej pracy. Jednym z zasadniczych elementów prawidłowej realizacji badań naukowych jest sformułowanie problemu prawnego, który ma być rozwiązany w toku badań. Formułowanie problemu badawczego stanowi skutek oddziaływania bodźca intelektualnego, ale jednocześnie decyzję o teoretycznych i empirycznych implikacjach, warunkującą dalszy tok postępowania w procesie badawczym[10]. Uwzględniając powyższe oraz przyjęty cel pracy doktorskiej, a także mając na względzie, że wybór analizowanego problemu badawczego winien zostać rzeczowo uzasadniony, zdecydowano się na następujące sformułowanie zasadniczego problemu badawczego: Czy rozwiązania prawne zawarte w kodeksie karnym w zakresie ochrony miru domowego, zarówno na płaszczyźnie ich ustawowego kształtu, jak i praktycznego stosowania, są kompleksowe, zapewniając właściwą reakcję prawnokarną?

W związku z powyższym sformułowano hipotezę badawczą polegającą na przyjęciu, że rozwiązania prawne zawarte w kodeksie karnym w zakresie ochrony miru domowego, zarówno na płaszczyźnie ich ustawowego kształtu, jak i praktycznego stosowania, są kompleksowe, zapewniając właściwą reakcję prawnokarną.

W przypadku definicji hipotezy badawczej istotny jest zakres danej hipotezy, który podlegał weryfikacji w pracy badawczej, oraz podział na hipotezy ogólne i hipotezy szczegółowe, które odnoszą się do hipotezy ogólnej i ukonkretniają hipotezę ogólną[11]. Zazwyczaj jedna hipoteza ogólna jest skonkretyzowana przez kilka hipotez szczegółowych[12].

W niniejszym opracowaniu przedstawiony główny problem badawczy i postawiona hipoteza główna zostały skonkretyzowane przez pytania szczegółowe i odpowiadające im hipotezy szczegółowe. Specyfika przedstawionego problemu badawczego wymagała bardziej precyzyjnego skonkretyzowania przez takie pytania szczegółowe jak:

1. Czy polskie rozwiązania prawnokarnej ochrony miru domowego zawarte w art. 193 k.k. są kompleksowe i wymagają wzmocnienia na płaszczyźnie ich ustawowego kształtu i praktycznego stosowania?

[10] Ch. Frankfort-Nachmias, D. Nachmias, *Metody badawcze w naukach społecznych*, Poznań 2001, s. 67.
[11] J. Sztumski, *Wstęp do*…, s. 48–50.
[12] Ibidem, s. 48–50.

2. Czy dyspozycja przepisu art. 193 k.k. powinna zawierać jako przedmiot czynności wykonawczej również lokal publiczny?
3. Czy katalog przedmiotów czynności wykonawczej powinien zostać zmieniony ?
4. Czy zasadnym jest wprowadzenie kwalifikowanego typu przestępstwa naruszenia miru domowego z uwagi na sposób działania sprawcy, charakteryzujący się użyciem przemocy, niebezpiecznego narzędzia lub groźbą ich użycia?
5. Czy obecne przepisy prawne i stosowana praktyka wyłączają właścicieli przedmiotu czynności wykonawczej jako sprawców przestępstwa naruszenia miru domowego?
6. Czy konieczne jest ściganie z urzędu przestępstwa naruszenia miru domowego?
7. Jak często stosowana jest kara pozbawienia wolności oraz jak kształtują się pozostałe kary i środki karne za przestępstwo naruszenia miru domowego przez sądy w ostatnich latach?
8. Czy wzrasta liczba przestępstw z zakresu naruszenia miru domowego i czy stosunek liczby przestępstw naruszenia miru domowego w zestawieniu z liczbą wszystkich popełnianych przestępstw ulega zwiększeniu, czy wykazuje tendencję spadkową?

Hipotezy badawcze

Hipoteza ogólna wymagająca wyjaśnienia przyjmuje, że: **Rozwiązania prawne zawarte w kodeksie karnym w zakresie ochrony miru domowego, zarówno na płaszczyźnie ich ustawowego kształtu, jak i praktycznego stosowania, są kompleksowe, zapewniając właściwą reakcję prawnokarną.** W celu zbadania zasadności hipotezy ogólnej i poszukując odpowiedzi na szczegółowe problemy badawcze, sformułowano następujące odpowiadające im hipotezy szczegółowe:

1. Rozwiązania prawne zawarte w polskim kodeksie karnym odnoszące się do zapewnienia ochrony jednostce w zakresie karnej ochrony miru domowego są wystarczające i nie wymagają wzmocnienia na płaszczyźnie ich ustawowego kształtu i praktycznego stosowania.
2. Katalog przedmiotów czynności wykonawczej nie powinien zostać rozszerzony o dodatkowe miejsca, w tym lokal publiczny.
3. Wykaz przedmiotów czynności wykonawczej przestępstwa naruszenia miru domowego powinien zostać zmieniony.
4. Zasadnym jest wprowadzenie kwalifikowanego typu przestępstwa naruszenia miru domowego z uwagi na sposób działania sprawcy, charakteryzujący się użyciem przemocy, niebezpiecznego narzędzia lub groźby ich użycia.

5. Obecne przepisy prawne i stosowana praktyka nie wyłączają właścicieli przedmiotu czynności wykonawczej jako sprawców przestępstwa naruszenia miru domowego.
6. Ściganie przestępstwa naruszenia miru domowego nie wymaga ścigania z urzędu, a wystarczający jest tryb wnioskowy ścigania.
7. Przy wymierzaniu kary sądy stosują wszystkie rodzaje kar przewidziane w przepisie art. 193 k.k. w różnym zakresie.
8. Liczba przestępstw z zakresu naruszenia miru domowego i ich stosunek w porównaniu z liczbą wszystkich popełnianych przestępstw nie ulegają zwiększeniu.

Założenia metodologiczne

Odniesienie do zastosowanych w ramach rozprawy doktorskiej metod badawczych wymaga wykazania, że posługiwanie się danymi pojęciami ma znaczenie dla samego procesu poznania naukowego[13]. Dokonując analizy problemu badawczego, zastosowano różne metody. W naukach prawnych występują rozmaite metody poznawcze, wśród których najbardziej przydatnymi przy badaniu przestępstwa naruszenia miru domowego okazały się metody: formalno-dogmatyczna (statyczno-logiczna oraz dynamiczno-dialektyczna), prawnohistoryczna, badań statystycznych oraz badań sądowych.

Zastosowanie metody formalno-dogmatycznej polegało na bezpośredniej analizie dokumentów źródłowych, badaniu specjalistycznej literatury przedmiotu, językowej analizie tekstów aktów prawnych – w zakresie mającym wpływ na kształt i funkcjonowanie przepisów dotyczących naruszenia miru domowego. Jednocześnie, analizując obowiązujące przepisy prawne w zakresie przestępstwa naruszenia miru domowego, odniesiono się do dorobku judykatury i piśmiennictwa. Podstawowym przepisem poddanym analizie był przepis art. 193 k.k., dotyczący przestępstwa naruszenia miru domowego, ale również przepisy kodeksu postępowania karnego, kodeksu wykroczeń, kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia, przepisy prawa budowlanego, kodeksu cywilnego, kodeksu postępowania cywilnego oraz szeregu innych szczegółowych aktów prawnych.

Przy metodzie historycznej zaprezentowano rys historyczny przestępstwa naruszenia miru domowego. Metoda ta służyła przedstawieniu funkcjonowania instytucji naruszenia miru domowego w poprzednich regulacjach prawnych, z uwzględnieniem jego ewolucji i wpływu na aktualne brzmienie przepisów.

[13] R. Mayntz, K. Holm, P. Hübner, *Wprowadzenie do metod socjologii empirycznej*, Warszawa 1985, s. 11.

W pracy zastosowano również metodę porównawczą, dzięki której przedstawiono rozwiązania prawne funkcjonujące w wybranych kodeksach karnych innych państw w zakresie naruszenia miru domowego, co pozwalało na porównanie tych regulacji z przepisami dotyczącymi naruszenia miru domowego zawartymi w k.k.

Wykorzystano również metodę statystycznej analizy danych – analizie podlegały aktualne dane statystyczne w zestawieniu z historycznymi danymi statystycznymi z długiej perspektywy czasowej (ponad 70-letniej), uzyskane od różnych instytucji: Ministerstwa Sprawiedliwości, Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości czy Policji. Uzyskane dane pozwoliły na przedstawienie przestępstwa naruszenia miru domowego w różnych konfiguracjach i zestawieniach w szerokim spektrum czasowym.

Zastosowano również metodę empiryczną – polegającą na badaniu akt spraw sądowych prawomocnie zakończonych (w latach 2010–2019) przez Sąd Rejonowy w Piasecznie, Sąd Rejonowy w Nowym Dworze Mazowieckiem oraz Sąd Rejonowy w Grodzisku Mazowieckim w zakresie przestępstwa z art. 193 k.k. Przeprowadzone badania i przygotowane na ich podstawie statystyczne zestawienia pozwalały na rzeczywiste zobrazowanie stosowania przepisów karnych w sprawach sądowych oraz ukazanie realiów, w jakich funkcjonują normy prawne z zakresu ochrony nietykalności mieszkania w odniesieniu do konkretnych stanów faktycznych w sprawach.

W obliczu epidemii COVID-19 i wprowadzonych zasad bezpieczeństwa oraz ograniczeń związanych z ochroną zdrowia napotkano trudności w dostępie do akt spraw sądowych w poszczególnych sądach. Początkowo w zakresie niniejszej pracy doktorskiej zakładano przeprowadzenie badań aktowych w większej liczbie sądów, ale prezesi poszczególnych sądów odmawiali dostępu do akt spraw sądowych z uwagi na epidemię COVID-19 i wprowadzone obostrzenia, co uniemożliwiło wykonanie badań w szerszych zakresie. Ostatecznie udało się uzyskać zgodę prezesów trzech sądów rejonowych na przeprowadzenie bezpośrednich badań aktowych, niezbędnych w prowadzonym procesie badawczym (przy zachowaniu wymogów sanitarnych). Przygotowane dane statystyczne są w takim stopniu interesujące, że obejmują wszystkie prawomocnie zakończone sprawy karne dotyczące przestępstwa z art. 193 k.k. za okres 10 lat w trzech sądach.

Pierwszy sąd to Sąd Rejonowy w Piasecznie. Jest sądem położonym w miejscowości Piaseczno, z liczbą około 44 778 mieszkańców, a jednocześnie sąsiadującym z dużą aglomeracją miejską (17 km od Warszawy), z inną niż wielkomiejska infrastrukturą mieszkaniową, mniejszą liczbą spraw oraz właściwością miejscową obejmującą małe miejscowości. Sąd Rejonowy w Piasecznie obejmuje swoją właściwością

takie gminy jak: Piaseczno, Góra Kalwaria, Konstancin-Jeziorna, Lesznowola, Prażmów oraz działa w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Warszawie.

Drugi z sądów to Sąd Rejonowy w Nowym Dworze Mazowieckim. Jest sądem położonym w Nowym Dworze Mazowieckim, miejscowości liczącej około 42 452 mieszkańców, w dalszej odległości od dużej aglomeracji miejskiej niż Sąd Rejonowy w Piasecznie (40 km). Nowy Dwór Mazowiecki, z uwagi na położenie przy ujściu Narwi do Wisły, leży blisko miejscowości letniskowych. Niewątpliwie częściowy charakter letniskowy miejscowości może wpływać choćby na rodzaj przedmiotu czynności wykonawczej (np. domki letniskowe) czy możliwość popełnienia przestępstwa naruszenia miru domowego przez osoby czasowo przebywające w obszarze właściwości tego sądu. Sąd Rejonowy w Nowym Dworze Mazowieckim działa w obszarze właściwości Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie dla miasta Nowy Dwór Mazowiecki oraz takich gmin jak: Czosnów, Leoncin, Pomiechówek i Zakroczym[14].

Trzeci z sądów (w którym możliwe było przeprowadzenie w epidemii COVID-19 bezpośredniej analizy spraw karnych) to Sąd Rejonowy w Grodzisku Mazowieckim. Jest sądem położonym w miejscowości Grodzisk Mazowiecki. Działa w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w Warszawie dla miast Milanówek i Podkowa Leśna oraz takich gmin jak: Błonie, Grodzisk Mazowiecki, Kampinos i Leszno[15]. Gmina Grodzisk Mazowiecki liczy prawie 50 000 mieszkańców i jest oddalona od Warszawy o około 39 km.

Uzyskany materiał badawczy okazał się reprezentatywny do weryfikacji postawionych hipotez badawczych, uwzględniając również szczególnie trudną sytuację związaną z epidemią COVID-19, z uwagi na konieczność zachowania restrykcyjnych wymogów epidemicznych i niedostępność większej infrastruktury badawczej. Powyższe okoliczności, jak również odmienna struktura sądów, ich położenia oraz analiza wszystkich spraw sądowych prawomocnie zakończonych w tych sądach przez okres 10 lat pozwoliły na przedstawienie w niniejszej pracy wyczerpujących wyników badań aktowych na dobrej jakościowo próbie badawczej oraz w odmiennej przestrzeni popełniania przestępstwa naruszenia miru domowego.

[14] Sąd Rejonowy w Nowym Dworze Mazowieckim, Struktura organizacyjna, https://nowydwormaz.sr.gov.pl/artykuly/406/struktura-organizacyjna (dostęp: 26.01.2022).
[15] Sąd Rejonowy w Grodzisku Mazowieckim, Właściwości wydziałów Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim, https://grodzisk.sr.gov.pl/wlasciwosci-wydzialow-sadu-rejonowego-w-grodzisku-mazowieckim,m,mg,89,190 (dostęp: 26.01.2022).

Kompozycja pracy

Poza uwagami wstępnymi praca została podzielona na pięć rozdziałów. W rozdziale pierwszym wyjaśniono najważniejszą terminologię występującą w przestępstwie naruszenia miru domowego oraz zaprezentowano rys historyczny ochrony miru domowego – od uregulowań istniejących w Polsce „dawnej", poprzez rozwiązania funkcjonujące na ziemiach polskich w kodeksach karnych państw zaborczych, aż po regulacje poprzednich kodeksów karnych.

W rozdziale drugim przedstawiono płaszczyznę unormowań prawnych naruszenia miru domowego w Konstytucji, aktach prawa międzynarodowego i regulacji innych państw.

W rozdziale trzecim omówione zostały ustawowe znamiona przestępstwa naruszenia miru domowego, m.in. przedmiot ochrony, strona przedmiotowa ze szczegółową analizą czynności wykonawczych sprawcy i przedmiotu czynu (np. dom, mieszkanie, ogrodzony teren, ale i rozważania dotyczące spornego w doktrynie zagadnienia dotyczącego lokalu publicznego). W dalszej części przedstawiony został podmiot przestępstwa i analiza, czy właściciel może być sprawcą przestępstwa naruszenia miru domowego. Omówiono również zagadnienia odnoszące się do strajku i demonstracji związanych z wykonywaniem praw pracowniczych oraz korelacji z przepisami związanymi z naruszeniem miru domowego. Następne rozważania objęły stronę podmiotową czynu i zachowania sprawcy.

W rozdziale czwartym zaprezentowano charakterystykę systemu sankcji karnych, wymiaru kary i trybu ścigania wobec sprawcy przestępstwa naruszenia nietykalności mieszkania. Odniesiono się również do wybranych sytuacji wyłączających odpowiedzialność karną przy przestępstwie naruszenia miru domowego. Omówione zostały zagrożenia karne i poszczególne możliwe rodzaje kar wymierzanych sprawcom tego przestępstwa oraz inne instytucje karne możliwe do zastosowania przez sąd, jak odstąpienie od wymierzenia kary czy warunkowe umorzenie postępowania. Przedstawiono zbieg przepisów różnych innych ustaw z przepisami dotyczącymi przestępstwa naruszenia miru domowego oraz rozmaite możliwe konfiguracje zbiegu przestępstwa z innymi typami przestępstw.

W rozdziale piątym przedstawiono przestępstwo naruszenia miru domowego w ujęciu empirycznym (analiza akt sądowych), jak również skalę zjawiska przestępstwa naruszenia miru domowego w ujęciu statystycznym. Zaprezentowano dane statystyczne od lat 40. XX wieku na podstawie danych uzyskanych od różnych instytucji zajmujących się

ich gromadzeniem i przechowywaniem. Dokonano analizy danych statystycznych wynikających z bezpośredniej analizy akt wszystkich spraw sądowych prawomocnie zakończonych za okres 2010–2019 z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim. Następnie podsumowano wyniki badań aktowych. W celu dokonania analizy opracowano kwestionariusz badawczy, który posłużył zgromadzeniu danych, niezbędnych do weryfikacji postawionych problemów badawczych.

Niniejsze opracowanie zakończone jest podsumowaniem, które zawiera wnioski oraz postulaty, stanowiące wynik badań i analiz przeprowadzonych w rozprawie doktorskiej.

Rozdział 1.
Zagadnienia wprowadzające

1.1. Uwagi terminologiczne

W przepisie art. 193 k.k. zapewniona została ochrona domostwa, która niewątpliwie łączy się prywatnością człowieka[16]. Określenie „mir" sięga swoimi początkami do czasów pierwszych Słowian, kiedy oznaczało ono daną społeczność żyjącą na pewnym terytorium[17]. Termin ten należy rozumieć również jako „poważanie, uznanie, szacunek"[18]. Zgodnie natomiast z definicją słowa „mir" zawartą w *Encyklopedii* Państwowego Wydawnictwa Naukowego w języku polskim oznacza szacunek ogółu, ale również poważanie, uznanie i posłuch[19], znaczyć też może pokój i zgodę, nazwę terytorialnej wspólnoty Słowian wschodnich, ale również system prawny zapewniający ochronę miejscom i osobom, stworzony przez władców[20]. Mir domowy oznacza także uprawnienie do korzystania w niezakłócony sposób m.in. z domu, mieszkania, lokalu[21].

Pojęcie „mir" jest starosłowiańskim tworem językowym i ma bardzo wiele znaczeń, a w dawnej Rusi było to określenie wspólnoty terytorialnej, która miała konkretne obowiązki wobec osoby władcy[22]. W Rosji termin ten oznacza aktualnie świat oraz utożsamiany jest z pojęciem pokoju, natomiast w języku polskim oznacza „1) uznanie, poszanowanie, szacunek oraz 2) spokój, zgodę i przyjazne stosunki"[23]. W dawnym prawie

---

[16] A. Sakowicz, *Prawnokarne gwarancje prywatności*, Kraków 2006, s. 346; M. Filar, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. Oktawia Górniok, Warszawa 2006 r., s. 631–632; J. Wojciechowska, *Komentarz do rozdziału XXIII – Przestępstwa przeciwko wolności* [w:] *Komentarz Kodeks karny, część szczególna, t. 1*, red. A. Wąsek, R. Zawłocki, Warszawa 2010, s. 878–885; S. Hypś, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. A. Grześkowiak, K. Wiak, Warszawa 2018, s. 992.

[17] A. Sakowicz, *Prawnokarne*…, s. 346; M. Filar, *Komentarz do art. 193 k.k.*…, s. 631–632; J. Wojciechowska, *Komentarz do rozdziału* XXIII…, s. 879.

[18] J. Sobczak, *Wpływ czynników społeczno-politycznych na wykładnię pojęcia miru domowego* [w:] *Naruszenie miru domowego*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2019, s. 177.

[19] *Encyklopedia popularna PWN*, Warszawa 1992, s. 516; szerzej w *Encyklopedia popularna PWN*, https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/mir-domowy;3941894.html (dostęp: 18.02.2022), gdzie wskazuje się m.in., że mir domowy to spokój zamieszkiwania jako przedmiot ochrony prawa karnego, zaś w Polsce naruszenie go przez wdarcie się do cudzego domu, lokalu lub nieopuszczanie ich wbrew żądaniu uprawnionej osoby jest przestępstwem. Szerzej: S. Kutrzeba, *Dawne polskie prawo sądowe w zarysie* (*I. Prawo karne, II. Postępek sądowy*), Lwów–Warszawa, Kraków 1927, s. 7–17.

[20] *Ilustrowana Encyklopedia Powszechna A-Z*, Kraków 2010, s. 612.

[21] A. Mazurek, *Kształtowanie się prawnej ochrony miru domowego na ziemiach polskich*, bibliografia publikacji pracowników i doktorantów Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku 2021, s. 203.

[22] T. Bojarski, *Mir domowy jako przedmiot ochrony karnoprawnej. Geneza i analiza pojęcia*, „Studia Prawnicze" 1971, z. 28, s. 155.

[23] Ibidem, s. 155.

polskim mir znaczył swoisty „mir monarszy", czyli ochronę przyznawaną niektórym miejscom lub osobom, z zagrożeniem wysokimi karami na rzecz władcy w przypadku naruszenia takiego miru, zwanego również „ręką pańską"[24].

W cely rozstrzygnięcia prawidłowego znaczenia słowa „mir" istotne jest całe wyrażenie, w jakim występuje to słowo w danym języku[25]. W języku polskim słowo „mir" spotykane jest w określeniu „mir domowy"[26]. Wyrażenie „nietykalność mieszkania", stanowiące swoisty synonim występującego w języku polskim określenia „mir domowy", to zatem „spokój i poszanowanie domu"[27]. Natomiast w prawie niemieckim prawo do samodzielnego kreowania władztwa nad swoim domostwem zrodziło się właśnie z „pokoju i godności należnej mieszkaniu jednostki", to zaś prowadziło do tego, że człowiek nabywał również prawo do spokojnego i niezakłóconego zamieszkiwania we własnym domu[28]. Doprowadziło to do wytworzenia takich pojęć jak: „prawo domowe (Hauserecht)" – gdzie obiektem ochrony było prawo domowe, „pokój domowy (Hausfrieden)", w którym przedmiotem ochrony było dobro prawne w postaci pokoju domowego, czy wreszcie „godność, cześć domu (Hausehre)", stanowiąca ochronę szczególnego dobra prawnego, gdzie ochronie podlegała również godność właściciela domostwa[29]. E. Osenbrüggen uważał, że pochodzenie starogermańskie dotyczy angielskiej maksymy „My home is my castle" i jest ważnym elementem kultury germańskiej, bowiem już w XIII wieku w niemieckich prawach miejskich posługiwano się postanowieniami nakazującymi traktować dom jak twierdzę i gwarantującymi spokój mieszkańcom domu nawet w przypadku prowizorycznego jego odgrodzenia (używano stwierdzenia, że może być odgrodzony nawet nitką)[30]. Słusznie wskazuje T. Bojarski, który pisze, że określenie „Hauserecht" było najbardziej zbliżone do polskiego określenia „mir domowy" z uwagi na to, że niemieckie prawo domowe przyznawało samodzielnie i wyłączne władztwo

[24] *Encyklopedia PWN*, https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/mir;4009183.html (dostęp: 18.02.2022).
[25] T. Bojarski, *Mir domowy*…, s. 156.
[26] J. Bardach, *Historia państwa i prawa Polski*, t. 1, Warszawa 1964, s. 321–322; T. Bojarski, *Karnoprawna ochrona*…, s. 21–23; *Encyklopedia PWN*, https://encyklopedia.pwn.pl/szukaj/mir%20domowy.html (dostęp: 18.02.2022).
[27] A. Sakowicz, *Prawnokarne*…, s. 347; M. Filar, *Komentarz do art. 193 k.k.*… s. 631–632; J. Wojciechowska, *Komentarz do rozdziału XXIII*…, s. 878–882; S. Hypś, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*…, s. 992.
[28] T. Bojarski, *Przestępstwa przeciwko wolności a przepisy dotyczące ochrony dóbr publicznych*, „Nowe Prawo" 1969, nr 6 (276), s. 898.
[29] T. Bojarski, *Karnoprawna ochrona*…, s. 34–60; T. Bojarski, *§ 51 Naruszenie miru domowego* [w:] *System prawa karnego. O przestępstwach w szczególności,* Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź 1989, s. 54.
[30] E. Osenbrüggen, *Der Hausfrieden,* Erlangen 1857, s. 3, za T. Bojarski, *Karnoprawna ochrona*…, s. 27; A. Sakowicz, *Prawnokarne*…, s. 348.

właściciela domu nad jego pomieszczeniami[31]. Za podobieństwem obu tych instytucji przemawia również okoliczność, że Hauserecht było rozumiane także jako prawo domowe i uprawnienie do spokoju od obecności innych, niepożądanych osób w określonym pomieszczeniu, w którym osoba uprawniona albo pracowała, albo mieszkała, albo wykonywała inne czynności[32].

1.2. Rys historyczny karnoprawnej ochrony miru domowego

1.2.1. Prawo dawne

Prawo do ochrony domu, grodu i domostwa jest jednym z najstarszych znanych ludzkości uprawnień i stosowanym w związku z tym zakazem dla innych podmiotów, gwarantującym nienaruszanie tego prawa jednostki[33]. Najstarsze regulacje greckie i rzymskie[34] (np. kodeks Hammurabiego) przewidywały karę za nieuprawnione przedostanie się do czyjegoś domu, bardziej jednak w wymiarze religijnym, gdyż za spokój domostwa odpowiadały określone bóstwa, czczone „w kapliczkach domowych"[35]. Kodeks Hammurabiego przewidywał karę śmierci za wdarcie się do cudzego domu[36]. W prawie starożytnego Egiptu ochrona domu powiązana była ze względami religijnymi (podobnie jak w prawie greckim i rzymskim), a w domach znajdowały się kapliczki bóstw opiekujących się domami, którym składano ofiary i oddawano cześć[37]. Rozdział naruszenia nietykalności mieszkania od wymiaru religijnego nastąpił w 81 r. p.n.e. w *lex Cornelia de iniuriis*, w której zawarto regulację dotyczącą bezpośrednio wtargnięcia do cudzego domu, które zaliczono do przestępstw iniuria[38] (co spowodowało utratę ochrony domu na płaszczyźnie religijnej)[39].

---

[31] T. Bojarski, *Karnoprawna ochrona*…, s. 47.
[32] A. Sakowicz, *Prawnokarne*…, s. 349.
[33] S. Hypś, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*…, s. 992.
[34] Zob. szerzej dot. regulacji karnych starożytnych państw Grecji i Rzymu. J. Rominkiewicz, *Prawo dowodowe w starożytnej Grecji* [w:] *System prawa karnego procesowego,* t. 8, cz. 1, *Dowody*, red. nauk. J. Skorupka, Warszawa 2019, s. 707–716; D. Nowicka, *Prawo dowodowe w starożytnym Rzymie* [w:] *System prawa karnego*…, s. 717–744.
[35] Szerzej: A. Sakowicz, *Prawnokarne*…, s. 347; T. Bojarski, *Karnoprawna ochrona*…, s. 21–23.
[36] J. Klima, *Prawa Hammurabiego*, tłum C. Kunderewicz, Warszawa 1957, s. 76.
[37] R. Taubenschlang, *Mir domowy w grecko-rzymskim Egipcie*, „Czasopismo Prawno-Historyczne" 1951, t. 3, s. 53–58; A. Sakowicz, *Prawnokarne*…, s. 347; T. Bojarski, *Karnoprawna ochrona*…, s. 21–23.
[38] Zob. szerzej D. Nowicka, *Rzymskie uregulowania dotyczące iniuria a karnoprawna ochrona czci w prawie polskim,* „Zeszyty Prawnicze" 2014, 14/1, s. 12–14, gdzie autorka wskazuje definicję „iniuria", które oprócz bycia przesłanką *actio legis aquiliae* było też samodzielnym czynem niedozwolonym, polegającym na naruszeniu dóbr (zarówno majątkowych, jak i osobistych) osób wolnych. „Pojęcie iniuria było więc w prawie rzymskim rozumiane szeroko. Jak zauważał Justynian, «Iniuria jest to wszystko, co nie jest czynione zgodnie

W następnych stuleciach forma społeczności ukształtowana za czasów Słowian przybrała formę „wspólnoty sąsiedzkiej, wiejskiej lub grodowej, która przetrwała w Rosji do XX wieku”[40]. Była to swoista archaiczna forma rodowych powiązań członków wspólnoty, tworzącej powoli formę społeczeństwa[41].

Jednak w najstarszych źródłach prawnych dotyczących prawa słowiańskiego nie znajdujemy regulacji odnoszących się do miru domowego (takich jak Prawda Ruska[42] czy Ustawodawstwo nowogrodzkie, sudiebnik z 1497 r.)[43]. Natomiast w zakonniku serbskim z XIV wieku i *Ułożenije cara Aleksandra Michajłowicza* z 1649 r. znalazły się już szczątkowe regulacje dotyczące miru domowego w zakresie najazdu na cudzą wieś i najścia na dom[44]. Źródła prawne zapewniające ochronę domu wywodzą się z instytucji ochrony pokoju, inaczej miru danego miejsca (domu, dworu, grodu czy kościoła)[45]. Monarcha lub panujący na danym terytorium posiadał określone uprawnienia wobec wspólnoty, a zgromadzenie jej członków miało zdefiniowane obowiązki wobec rządzącego[46].

---

z prawem. W szczególnym znaczeniu oznacza ona czasem zniewagę […], czasem winę […], tak jak w Lege Aquilia, gdzie mówi się o szkodzie wyrządzonej bezprawnie […], czasem niesłuszność i niesprawiedliwość». Zdaniem autorki już w prawie rzymskim, a zwłaszcza w przywołanej wyżej definicji iniuriae, pochodzącej z kodyfikacji podsumowującej jego wielowiekowy rozwój, wyrażają się najistotniejsze elementy bezprawności, które następnie będą powtarzać się przez cały dalszy okres rozwoju prawa cywilnego”.

[39] W. Osuchowski, *Zarys rzymskiego prawa prywatnego*, Warszawa 1962, s. 418; A. Sakowicz, *Prawnokarne*…, s. 347; T. Bojarski, *Karnoprawna ochrona*…, s. 24–26; W. Rozwadowski, *Prawo rzymskie. Zarys wykładu wraz z wyborem źródeł*, Warszawa 1991, s. 199–200.

[40] A. Sakowicz, *Prawnokarne*…, Kraków 2006, s. 346; M. Filar, *Komentarz do art. 193 k.k.*…, s. 631–632; J. Wojciechowska, *Komentarz do rozdziału XXIII*…, s. 878–885; S. Hypś, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*…, s. 992.

[41] T. Bojarski, *Karnoprawna ochrona*…, s. 21–31.

[42] Zob. *Encyklopedia PWN*, https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Prawda-Ruska;3961811.html (dostęp: 18.02.2022) gdzie wyjaśniono, że Prawda Ruska (Russkaja prawda, Prawda rośkaja) została uznana za najstarszy zbiór prawa na Rusi Kijowskiej, napisany w języku ruskim. Zbiór ten zachował się w „3 redakcjach: starsza, tzw. Krótka Prawda, składała się z powstałej w latach 30. XI w. Prawdy Jarosława i pochodzącej z poł. XI w. Prawdy Jarosławowiczów; redakcja późniejsza, tzw. Obszerna Prawda (XII w.), uzupełniała redakcję pierwszej Statutem Włodzimierza Monomacha i różnymi rozporządzeniami książęcymi; Krótka Prawda zawierała przepisy prawa karnego i procesowego, zaś Obszerna Prawda również przepisy prawa zobowiązań, prawa opiekuńczego i spadkowego; w XVII w. powstała 3 redakcja, tzw. Skrócona Prawda; Prawda Ruska była podstawą wielu późniejszych ustaw i kodyfikacji prawa”.

[43] A. Kucharski, *Najdawniejsze pomniki prawodawstwa słowiańskiego. Pomniki Praw Słowiańskich (Prawda Ruskaja)*, Warszawa 1838. Autor przetłumaczył rękopis Prawdy Ruskiej, czyli najstarszego prawodawstwa słowiańskiego, sporządzony przez K. Kalajdowicza. Szerzej R. Hube, *Historya prawa karnego ruskiego*, t. 1, część pierwsza, *Od czasów najdawniejszych do Cesarza Mikołaja I*, Warszawa 1870: R. Hube, *Historya prawa karnego ruskiego*, t. 1, część druga, *Panowanie Cesarza Mikołaja I Aleksandra II*, Warszawa 1872 oraz T. Bojarski, *Karnoprawna ochrona*…, s. 21–30.

[44] J. Bardach, *Historia państwa*…, s. 322; A. Sakowicz, *Prawnokarne*…, s. 348; T. Bojarski, *Karnoprawna ochrona*…, s. 30; szerzej: A. Kucharski, *Zakonnik Serbski* [w:] *Najdawniejsze pomniki prawodawstwa słowiańskiego. Pomniki Praw Słowiańskich (Prawda Ruskaja)*, Warszawa 1838 (pkt 73), s. 123.

[45] S. Hypś, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*…, s. 992; M. Filar, *Komentarz do art. 193 k.k.*…, s. 631–632; J. Wojciechowska, *Komentarz do rozdziału XXIII*…, s. 878–880.

[46] A. Wrzyszcz, *Prawnokarna ochrona miru domowego na ziemiach polskich do pierwszych lat II Rzeczypospolitej* [w:] *Naruszenie miru domowego*…, s. 17. Szerzej T. Bojarski, *Karnoprawna ochrona*…,

Początków przestępstwa naruszenia miru domowego w prawie polskim należy upatrywać w ochronie miejsc szczególnego znaczenia dla społeczności, takich jak dwory czy kościoły, które podlegały ochronie wynikającej z tzw. miru miejscowego, zaś najważniejsze osoby w państwie chronione były w ramach instytucji miru osobowego – byli to królowie, sędziowie i inne ważne osobistości z duchowieństwa, jak arcybiskupi[47]. Te pierwsze normy prawne prawa polskiego nie miały ustalonej terminologii dotyczącej przestępstw ani ich rodzajów, ale „rozróżniano przestępstwa prywatne i przestępstwa publiczne, a przestępstwa prywatne rozumiane były jako czyny wymierzane przeciwko konkretnym osobom, a państwo nie występowało z reakcją karnoprawną, co z czasem uległo zmianie”[48].

Samo przestępstwo naruszenia miru domowego w prawie polskim ma swoje źródła w najstarszych obowiązujących przepisach i zakazach dotyczących europejskich, zapewniających ochronę pokoju (mirowi) znaczących miejsc, takich jak: dwory szlacheckie, targi, zabudowania kościelne, jarmarki czy tereny należące do króla i ważnych dostojników państwowych[49]. Według A. Wrzyszcza w pierwszym okresie tworzenia się państwowości polskiej w skład „miru monarszego” wchodziła instytucja miru domowego[50]. Władca w ramach takiego miru zapewniał bezpieczeństwo poddanym i dzielił się on na mir osobowy (np. ochrona kobiet), miejscowy mir (ochrona miejsc, np. dworu) oraz mir mieszany (obejmował ważnych dostojników i ich drogę do ważnych instytucji)[51]. Stąd też w dawnej Polsce (w epoce monarchii) określenie „mir” przybierało również znaczenie tzw. ręki pańskiej, co oznaczało ochronę określonego terytorium czy osób znajdujących się tam przez władcę[52]. Monarcha zobowiązywał się do zapewnienia tym podmiotom bezpieczeństwa, ładu i spokoju[53]. Władca ustalał określony mir (w drodze przepisów lub zwyczaju), który mógł przysługiwać miejscom, osobom lub łącznie, zaś w przypadku naruszenia tego miru nakładana była na sprawcę naruszenia kara

---

s. 21–34; szerzej S. Kutrzeba, *Dawne polskie prawo*…, s. 7–17 oraz szerzej J. Bardach, *Historia państwa*…, s. 321–322.

[47] J. Wojciechowska, *Komentarz do rozdziału XXIII*…, s. 878–882.

[48] S. Kutrzeba, *Dawne polskie prawo*…, s. 7–17.

[49] S. Hypś, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*…, s. 992.

[50] A. Wrzyszcz, *Prawnokarna ochrona miru*…, s. 17. Szerzej T. Bojarski, *Karnoprawna ochrona*…, s. 21–34; S. Kutrzeba, *Dawne polskie prawo*…, s. 7–17 oraz szerzej J. Bardach, *Historia państwa*…, s. 321–322.

[51] A. Wrzyszcz, *Prawnokarna ochrona miru*…, s. 17.; zob. szerzej S. Kutrzeba, *Dawne polskie prawo*…, s. 7–17.

[52] S. Kutrzeba, *Dawne polskie prawo*…, s. 7–17 oraz szerzej J. Bardach, *Historia państwa*…, s. 321–322.

[53] A. Wrzyszcz, *Prawnokarna ochrona miru*…, s. 17. Szerzej T. Bojarski, *Karnoprawna ochrona*…, s. 21–34; szerzej S. Kutrzeba, *Dawne polskie prawo*…, s. 7–17 oraz szerzej J. Bardach, *Historia państwa*…, s. 321–322.

państwowa[54]. Co interesujące, kobiety były objęte ochroną miru, co oznaczało karę państwową za ich zabójstwo[55]. Inne przykłady miejsc otoczonych mirem w tamtym okresie to „targi (przynajmniej do XIII wieku), sądy (pokup pociągało wszelkie niewłaściwe zachowanie się wobec sądu w stosunku do jakiejkolwiek osoby, obok zadosyćuczynienia dla niej), granice (chronione były kopce graniczne przeciw zburzeniu i drzewa z znakami własnościowemi, czyli ciosnami przeciw wycięciu), drogi, […] domy"[56].

Prawne regulacje dotyczące ochrony miru domowego i najścia na dom były uregulowane w formie zwyczajów albo w formie prawa (jak prawo mazowieckie czy obowiązujące w innych polskich miastach)[57]. Jednak głównym zadaniem prawa karnego było zapewnienie ochrony obowiązującego systemu wartości oraz porządku prawnego[58]. Katalog przestępstw ciężkich różnił się znacząco od obowiązujących aktualnie, a przestępstwo określano różnymi terminami, np. „crimen, delictum, scelus, latrocinium, maleficium, zbrodnia, kryminał, grzech, łotrostwo" i cechowało się wysoką szkodliwością dla państwa, danej społeczności czy innej osoby[59]. Pierwsze regulacje prawne w dawnym prawie polskim dotyczące przestępstwa miru domowego zaczęły funkcjonować dopiero w XIII wieku w przepisach najstarszego prawa polskiego, tj. księgach elbląskich[60], choć w tych przepisach wskazywano jedynie na mir domowy dróg książęcych (gościniec i droga wiejska), określany jako mir książęcy, gdzie przewidywano dodatkową karę grzywien za złamanie miru tych dróg[61]. Natomiast regulacje prawne zawarte w prawie mazowieckim przewidywały karę pozbawienia czci i utraty całego majątku za dokonanie napaści na dom[62].

W statutach Kazimierza Wielkiego zauważyć można rozszerzanie odpowiedzialności za czyny popełnione „violenter", za które uważano przestępstwa popełnione gwałtownie na drodze bądź przeciw domowi, sankcjonując je karą państwową[63]. Czyny sprawcy przeciwko domowi zawierały w sobie pierwiastek swoistego

[54] S. Kutrzeba, *Dawne polskie prawo*…, s. 17.
[55] Ibidem.
[56] Ibidem, s. 17.
[57] T. Bojarski, *Tradycja i postęp w nowelizacji prawa karnego od Makarewicza do stanu obecnego*, „Teka Komisji Prawniczej PAN Oddział w Lublinie" 2008, t. 1, s. 36.
[58] A. Moniuszko, *Prawo sądowe Rzeczypospolitej szlacheckiej (XVI–XVIII w.). Zarys wykładu z wyborem źródeł,* Warszawa 2017, s. 46.
[59] Ibidem.
[60] J. Matuszewski, *Najstarszy zwód prawa polskiego*, Warszawa 1959, s. 9–12.
[61] J. Bardach, *Historia państwa*…, s. 322; szerzej J. Matuszewski, *Najstarszy zwód*…, s. 91–12; T. Bojarski, *Karnoprawna ochrona*…, s. 31.
[62] K. Dunin, *Dawne mazowieckie prawo*, Warszawa 1880, s. 32.
[63] S. Kutrzeba, *Dawne polskie prawo*…, s. 17; J. Bardach, *Historia państwa*…, s. 321–322; T. Bojarski, *Karnoprawna ochrona*…, s. 21–22; A. Wrzyszcz, *Prawnokarna ochrona miru*…, s. 17.

naruszenia miru domowego[64], ale wątpliwości budziło, czy było to samodzielne przestępstwo, czy raczej jedynie okoliczności dodatkowo obciążające sprawcę[65]. Przepisy te przewidywały karę pieniężną „piętnaście i drugie piętnaście na rzecz sądu" za napaść domu i naruszenie praw właściciela domu, ale również dodatkową karę dla sprawcy za uszkodzenia ciała lub porwanie przebywających w nim osób[66]. Dodatkowo w statutach Kazimierza Wielkiego odnaleźć groźbę pokupu za „czyny niepodpadające pod pojęcie złamania miru ani gwałtu, motywując to tem, że nakłada się te kary *pro inoboedientia lub in uiolatione słatuti*"[67].

Swoisty dualizm występował natomiast w zakresie przedmiotu ochrony występku naruszenia miru domowego. Wyrażał się tym, że niekiedy uznawano go za czyn wymierzony przeciwko porządkowi publicznemu i uwzględniano przy wymiarze kary (co wpływało np. na wysokość dodatkowej opłaty dla monarchy) bądź czyn o charakterze osobowo-wolnościowym, gdy przedmiotem ochrony prawnokarnej było zdrowie lub życie człowieka[68]. Takie podwójne znaczenie przedmiotu ochrony, jaką zapewniać miała ochrona miru domowego, nie było niczym nadzwyczajnym w dawnych kodeksach karnych, jak i późniejszych europejskich regulacjach karnych. W przepisach tych przestępstwo naruszenia miru domostwa ujmowane było początkowo jako wymierzane w porządek publiczny i zagrażające spokojowi publicznemu, natomiast później, wraz z jego ewoluowaniem, zaczęto przyjmować wolnościowy przedmiot ochrony, jaką ma zapewniać[69]. Podkreślić należy, że „między dzielnicami Polski zachodziły znaczne różnice co do tego, które czyny łamały mir, względnie należały do gwałtów, a jednocześnie przez rozszerzanie zakresu kary państwowej na coraz dalsze przestępstwa zaczęło się zatracać specjalne znaczenie miru i gwałtu"[70].

W Rzeczypospolitej szlacheckiej przestępstwo naruszenia miru domowego zapewniało przede wszystkim ochronę najważniejszym miejscom kultu, jak kościoły, klasztory, ale również miejscom związanym z pełnionymi funkcjami czy zamieszkaniem,

---

[64] Zob. szerzej S. Kutrzeba, *Dawne polskie prawo*…, s. 17.
[65] Ibidem; J. Bardach, B. Leśnodorski, M. Pietrzak, *Historia ustroju i prawa polskiego*, Warszawa 1994, s. 152–153.
[66] A. Mazurek, *Kształtowanie się prawnej ochrony*…, s. 186.
[67] Szerzej S. Kutrzeba, *Dawne polskie prawo*…, s. 17, cyt.: „Już w IV i XV wieku zemsta występowała tylko jako odwet za mężobójstwo, a sporadycznie za inne krzywdy jak zranienie, czy zabicie psa. Natomiast w pierwszych wiekach istnienia państwowości na ziemiach polskich tylko nieliczne przestępstwa zaliczane były do przestępstw publicznych i sprawcy musieli liczyć się z odpowiednią reakcją władzy państwowej".
[68] Ibidem; J. Bardach, B. Leśnodorski, M. Pietrzak, *Historia ustroju*…, s. 152–153; T. Bojarski, *Karnoprawna ochrona*…, s. 34–35.
[69] J. Wojciechowska, *Komentarz do rozdziału XXIII*…, s. 878–885; M. Filar, *Komentarz do art. 193 k.k.*…, s. 631–632; S. Hypś, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*…, s. 992.
[70] S. Kutrzeba, *Dawne polskie prawo*…, s. 17.

takimi jak dwór szlachecki, domostwo czy każde miejsce, w którym tymczasowo przebywali dostojnicy państwowi[71]. Za czasów Rzeczypospolitej szlacheckiej „dom szlachecki" miał szczególny status i podlegał większej ochronie karnoprawnej, gdzie i tak kary za naruszenie miru domowego były bardzo wysokie[72]. Przestępstwo najścia na dom szlachecki stanowiło przestępstwo wymierzone przeciwko dobrom prawnym w postaci pokoju i porządku publicznego[73]. Przewidziana kara była uzależniona od skutków, jakie powstały w wyniku napadu na dom szlachecki (najsurowsza kara śmierci przewidziana była w przypadku zabójstwa lub ciężkiego uszkodzenia ciała: szlachcica, domownika lub jego gościa przebywającego w domu podczas napadu)[74]. Istniały również sytuacje związane w mirem domowym, w których sprawca nie ponosił odpowiedzialności karnej, co miało miejsce na przykład w przypadku zabójstwa napastnika napadającego na dom szlachecki[75]. Okoliczności wyłączające odpowiedzialność sprawcy napadającego na dom dotyczyły przede wszystkim okoliczności wyłączających przestępność czynu (kontratypów) oraz wyłączenia winy sprawcy przestępstwa[76]. Natomiast samo pojęcie miru ewoluowało i zakres ochrony ulegał zwiększeniu, np. o „barcie z pszczołami" czy budynek sądowy oraz pracujących w nim urzędników i sędziów[77].

1.2.2. Prawo rozbiorowe

Społeczna rola kodeksów karnych jest bardzo znacząca, gdy ma się na względzie ich funkcje ochronne, prewencyjne i sprawiedliwościowe[78]. Do czasu pierwszego rozbioru w Polsce nie uchwalono polskiej ustawy karnej, choć w innych państwach europejskich istniały już takie regulacje[79]. Zdaniem niektórych autorów nie można uznać za pierwszy polski kodeks karny Kodeksu karzącego Królestwa Polskiego z 1818 r., obowiązującego

[71] S. Mana-Walasek, *Zajmowanie lokalu bez tytułu prawnego a naruszenie miru domowego*, „Prokuratura i Prawo" 2017, nr 12, s. 72–73.
[72] T. Bojarski, *Tradycja i postęp w nowelizacji*…, s. 36; T. Bojarski, *§ 51 Naruszenie miru*…, s. 51–52.
[73] A. Mazurek, *Kształtowanie się prawnej ochrony*…, s. 187.
[74] Ibidem.
[75] A. Moniuszko, *Prawo sądowe*…, s. 46, gdzie też autor zaznacza że „w staropolskiej literaturze prawniczej wyróżniano także szczególne sytuacje, w których sprawca przestępstwa nie ponosił odpowiedzialności".
[76] Ibidem.
[77] S. Kutrzeba, *Dawne polskie prawo*…, s. 17.
[78] T. Bojarski, *Tradycja i postęp w nowelizacji*…, s. 7–8; T. Bojarski, *§ 51 Naruszenie miru*…, s. 51–52.
[79] Szerzej: M. Pasztor, *Zagadnienia prawa karnego w kodeksie Stanisława Augusta i Kodeksie Karzącym Królestwa Polskiego (1818)*, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki" 1995, nr 40/3, s. 105–113; T. Bojarski, *Tradycja i postęp w nowelizacji*…, s. 7–8.

na terenie byłego zaboru rosyjskiego, gdyż teren nie stanowił wtedy ziem polskich[80]. Istotne jest jednak to, że w kodeksie tym w dziale X, zatytułowanym *O zbrodniach gwałtu publicznego*, znalazło się również przestępstwo najścia na dom i było zaliczane do zbrodni[81]. Za polskie prawo karne nie można uznać także kodeksów karnych państw obcych, obowiązujących na terenach zaborczych do 1918 r. (m.in. rosyjskiego z 1903 r.[82], niemieckiego z 1871 r., austriackiej ustawy karnej z 1852 r. a także kodeksu karnego węgierskiego z 1878 r., który obowiązywał na Spiszu i Orawie[83])[84].

Od końca XVIII wieku do początku XX wieku państwa zaborcze: Rosja, Austria i Niemcy umieszczały we własnych kodyfikacjach karnych przepisy odnoszące się do ochrony miru domowego[85]. Do czasu odzyskania przez Polskę niepodległości w 1918 r. na terenach poszczególnych zaborów obowiązywały różne ustawy karne (np. Kodeks karzący Królestwa Polskiego z 1818 r.), z których pod względem regulacji przestępstwa naruszenia miru domowego (jego penalizacji i unormowania prawnego) przywołać należy kodeksy karne, które obowiązywały w poszczególnych zaborach – austriackim, rosyjskim i niemieckim – aż do wejścia w życie kodeksu karnego z 1932 r[86].:

1. austriacki kodeks karny z dnia 27 maja 1852 r.;
2. kodeks karny niemiecki z dnia 15 maja 1871 r.;
3. rosyjski kodeks karny z dnia 22 marca 1903 r.[87]

---

[80] J. Śliwowski, *Kodeks karzący Królestwa Polskiego (1818 r.). Historia jego powstania i próba krytycznej analizy*, Warszawa 1958, s. 38–40, 115–116, 435; *Kodex karzący dla Królestwa Polskiego: z dodaniem praw kryminalnych później uchwalonych, reiestru porządkowego i alfabetycznego, przypisków wskazuiących artykuły związek z sobą maiące*, Warszawa 1830, s. 21; W. Witkowski, *Prawo karne na ziemiach polskich w dobie zaborów i w pierwszych latach II RP (1795–1932)* [w:] *Źródła prawa karnego. System Prawa Karnego*, t. 2, red. T. Bojarski, Warszawa 2011, s. 109–110; A. Wrzyszcz, *Prawnokarna ochrona miru*…, s. 32–33; T. Bojarski, *Tradycja i postęp w nowelizacji*…, s. 7–8; T. Bojarski, *§ 51 Naruszenie miru*…, s. 51–52.

[81] A. Wrzyszcz, *Prawnokarna ochrona miru*…, s. 32.

[82] Szerzej J. Sobczak *Nowy „Kodeks karny" Cesarstwa Rosyjskiego z kwietnia 1903 r.* [w:] *Państwowość konstytucyjna XIX i XX wieku*, red. E. Hull, E. Sokalska, UWM, Olsztyn 2015, s. 9–25, S. Borzdyński, *Obowiązywanie rosyjskiego kodeksu karnego z 1903 roku w polskim prawie karnym okresu międzywojennego*, Wojskowy Przegląd Prawniczy" 1980, nr 1, s. 35–44.

[83] Szerzej W. Radecki, *Kategoryzacje czynów zabronionych pod groźbą kary w prawie polskim, czechosłowackim, czeskim i słowackim*, „Ius Novum" 2012, nr 2, s. 7–8.

[84] T. Bojarski, *Tradycja i postęp w nowelizacji*…, s. 7–8.

[85] J. Koredczuk, *Zaborcze kodyfikacje prawa karnego materialnego w Polsce w okresie przejściowym w latach 1918–1932*, Wrocław 2019, s. 151; A. Wrzyszcz, *Prawnokarna ochrona miru*…, s. 37; szerzej *Kodeks karny Rzeszy Niemieckiej z dnia 15 maja 1871 r. z późniejszymi zmianami i uzupełnieniami po rok 1918 wraz z ustawą wprowadczą do Kodeksu karnego dla Związku Północno-Niemieckiego (Rzeczy Niemieckiej) z dnia 31 maja 1870 r.*, przekład urzędowy Departamentu Sprawiedliwości Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej, Poznań 1920, s. 58–59; W. Witkowski, *Prawo karne na ziemiach polskich*…, s. 104–118.

[86] Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 60, poz. 571).

[87] W. Witkowski, *Prawo karne na ziemiach polskich*…, s. 104–118; J. Koredczuk, *Zaborcze kodyfikacje prawa*…, s. 151; A. Wrzyszcz, *Prawnokarna ochrona miru*…, s. 17–37.

Najnowocześniejszą ustawą karną był rosyjski kodeks karny z 1903 r. z uwagi na to, że stanowił najmłodszą ustawę karną, natomiast kodeks austriacki był ustawą dobrze znaną wśród autorytetów prawniczych na terenach polskich, jednak pochodził aż z 1852 r., zaś niemiecki kodeks karny nie był stosowany na tak rozległym terenie jak kodeks karny rosyjski[88].

1.2.3. Kodeks karny niemiecki, austriacka ustawa karna

Zarówno kodeks karny Rzeszy Niemieckiej z dnia 15 maja 1871 r. (§ 123–124), jak i austriacka powszechna ustawa karna z 1852 r.(§ 83)[89] przyjmowały, że przedmiotem ochrony w przestępstwie naruszenia miru domowego był porządek publiczny[90], a austriacki kodeks karny kwalifikował dodatkowo naruszenie miru domowego jako przypadek gwałtu publicznego (jako tzw. czwarty przypadek gwałtu o tym charakterze)[91]. Oba kodeksy umieszczały przestępstwo naruszenia miru domowego w dziale przestępstw wymierzonych w porządek publiczny, a austriacki kodeks karny przestępstwa wymierzone w porządek publiczny umieszczał dodatkowo wraz z przestępstwami przeciwko wolności w rozdziale dotyczącym gwałtu publicznego[92].

W 1852 r. nastąpiła w Austrii powszechna kodyfikacja prawa karnego materialnego i wszedł w życie nowy kodeks karny (austriacka powszechna ustawa karna z 1852 r. w miejsce części karnej Franciszkany z 1803 r.), który na ziemiach polskich zaboru austriackiego obowiązywał do 1932 r.[93]

Przepis § 83 austriackiej powszechnej ustawy karnej z 1852 r. regulował w swoim zakresie zarówno *Hausfriedensbruch*, czyli naruszenie miru domowego, ale również *Landfriedensbruch,* czyli naruszenie miru ziemskiego[94]. Przepis został umieszczony

---

[88] J. Koredczuk, *Zaborcze kodyfikacje prawa*…, s. 151; szerzej W. Witkowski, *Prawo karne na ziemiach polskich*…, s. 104–118.

[89] Szerzej W. Radecki, *Kategoryzacje czynów*…, s. 7–8; E. Krzymuski, *System prawa karnego: ze stanowiska nauki i trzech kodeksów, obowiązujących w Polsce*, 1. *Część ogólna*, Kraków 1921, s. 27–28.

[90] *Kodeks karny Rzeszy Niemieckiej*…, s. 58–59; T. Bojarski, *Mir domowy*…, s. 169–170; W. Makowski, *Prawo karne. O przestępstwach w szczególności. Wykład porównawczy prawa karnego austriackiego, niemieckiego i rosyjskiego obowiązującego w Polsce*, Warszawa 1924, s. 316–318.

[91] W. Makowski, *Prawo karne. O przestępstwach*…, s. 316–318; T. Bojarski, *Mir domowy*…, s. 169.

[92] *Kodeks karny Rzeszy Niemieckiej*…, s. 58–59; T. Bojarski, *Mir domowy*…, s. 169–170; W. Makowski, *Prawo karne*. *O przestępstwach*…, s. 316–318.

[93] S. Płaza, *Historia prawa w Polsce na tle porównawczym*, cz. 2, *Polska pod zaborami*, Kraków 2002, s. 109.

[94] T. Bojarski, *Mir domowy*…, s. 169–174; E. Krzymuski, *Wykład prawa karnego (ze stanowiska nauki i prawa austriackiego)*, t. 2, Kraków 1902, s. 331–335; J. Przeworski, *Ustawa karna austrjacka o zbrodniach, występkach i przekroczeniach z dnia 27 maja 1852 No 117 DPP., obowiązująca w okręgach sądów apelacyjnych w Krakowie i we Lwowie oraz Sądu Okręgowego w Cieszynie*, Warszawa 1924, s. 58–60.

w rozdziale IX, zatytułowanym *O gwałcie publicznym,* austriackiego kodeksu karnego z 1852 r.[95] Zgodnie z przepisem § 83 austriackiej ustawy karnej z 1852 r.: „Jeżeli kto z pominięciem władzy, za przybraniem kilku ludzi, w gwałtownym napadzie narusza spokojne posiadanie gruntu i ziemi lub odnoszących się do nich praw drugiego, albo jeżeli kto nawet bez pomocników wpada uzbrojony do domu lub mieszkania drugiego, i tam na jego osobie lub na jego domownikach, na mieniu i rzeczach, dopuszcza się gwałtu, czy to dla pomszczenia swej rzekomej krzywdy, czy to dla dochodzenia swego roszczenia prawnego, wymuszenia przyrzeczenia lub środka dowodowego, albo dla dogodzenia jakiej nienawiści”[96]. Sankcja karna za popełnienie przestępstwa z § 83 przewidywała karę więzienia od jednego roku do pięciu lat (§ 84 austriackiego kodeksu karnego z 1852 r.)[97].

Przepis ten rozróżniał naruszenie miru ziemskiego, które występowało wtedy, gdy sprawca, współdziałając z kilkoma osobami, dokonywał gwałtownego napadu na czyjś grunt, naruszając spokojne posiadanie ziemi i związanych z tym praw, od naruszenia miru domowego, które miało miejsce wtedy, gdy sprawca w celu zemsty, w celu dochodzenia roszczenia, wymuszenia lub z innych nagannych pobudek wdzierał się uzbrojony (gdy działał sam) lub wspólnie z kilkoma osobami do domu i mieszkania innej osoby i stosował przemoc wobec uprawnionego, domowników bądź innych przedmiotów znajdujących się w domu[98]. J. Przeworski wskazuje, że współdziałanie sprawców tego przestępstwa nie wymagało ich wcześniejszej „zmowy”[99]. Podkreślał jednocześnie, że spokojne posiadanie było istotne przy znamionach przestępstwa naruszenia miru domowego, zaś dla samego przyjęcia uzbrojenia sprawcy nie było konieczne użycie broni, a jedynie samo posiadanie broni przez sprawcę[100].

Przechodząc do regulacji karnych obowiązujących na ziemiach polskim w zaborze niemieckim, należy podkreślić, że w powstałym Cesarstwie Niemieckim (w 1871 r.) przeprowadzono unifikację prawa, tworząc prawo o zasięgu ogólnokrajowym (w miejsce systemu partykularnego)[101]. Kodeks karny Związku Północnoniemieckiego z 1870 r. został przyjęty przez Sejm jako ustawa – kodeks karny Rzeszy Niemieckiej

[95] T. Bojarski, *Mir domowy*…, s. 169–174; E. Krzymuski, *Wykład prawa karnego*…, s. 331–335; J. Przeworski, *Ustawa karna austrjacka*…, s. 58–60.
[96] J. Przeworski, *Ustawa karna austrjacka*…, s. 58–60.
[97] Ibidem.
[98] E. Krzymuski, *Wykład prawa karnego*…, s. 331–335; J. Przeworski, *Ustawa karna austrjacka*…, s. 58–60.
[99] J. Przeworski, *Ustawa karna austrjacka*…, s. 59.
[100] Ibidem.
[101] Szerzej: D. Janicka, *Dziewiętnastowieczne kodeksy II Rzeszy i ich znaczenie dla współczesnych Niemiec* [w:] *Historia Integra, księga pamiątkowa ofiarowana prof. Stanisławowi Salmonowiczowi w siedemdziesięciolecie urodzin*, red. D. Janica, R. Łaszewski, Toruń 2001, s. 125–126.

z dnia 15 maja 1871 r. z zakresem obowiązywania na terenie całego Cesarstwa Niemieckiego[102]. Niemiecki kodeks karny z 1871 r. (§ 123–124) przyjmował naruszenie miru domowego jako przestępstwa wymierzonego w porządek publiczny, choć w zdecydowanej większości ówczesna doktryna prawnicza przyjmowała naruszenie wolności osobistej bądź dobra szczególnego rodzaju, niemniej konstrukcja tego przepisu i opis tego przestępstwa zawierał zakłócenie spokoju publicznego[103].

Zgodnie z § 123 Kodeksu karnego Rzeszy Niemieckiej z dnia 15 maja 1871 r.: „Kto bezprawnie wdziera się do cudzego mieszkania, lokalu przedsiębiorstwa lub zagrodzonej posiadłości, albo do zamkniętych pomieszczeń ku służbie publicznej lub ruchowi publicznemu przeznaczonych, podobnież kto, nie mając upoważnienia do przebywania w owych miejscach, na żądanie uprawnionego ich nie opuszcza, karany będzie za naruszenie miru domowego grzywną do marek trzystu lub więzieniem do trzech miesięcy. Jeśli czyn popełniony został już to przez osobę, broń przy sobie mającą, już to przez kilka osób pospołu, pociągnie za sobą grzywnę do marek tysiąca albo karę więzienia do roku. Ściganie nastąpi tylko na wniosek. Wniosek wolno cofnąć”[104].

Kryminalizowane było wdzieranie się bez podstawy prawnej do miejsc stanowiących przedmiot czynności wykonawczej wymienionych w tym przepisie oraz nieopuszczanie tych miejsc na żądanie osoby uprawnionej[105]. Przewidywano sankcję karną w postaci kary grzywny lub kary więzienia do trzech miesięcy, natomiast surowszą karę grzywny i karę więzienia do roku przewidywano w sytuacji, w której doszło do naruszenia miru domowego tych pomieszczeń z użyciem broni lub działania wspólnie z innymi osobami[106]. Przestępstwo było ściganie na wniosek osoby pokrzywdzonej i wniosek o ściganie mógł zostać cofnięty[107]. W. Makowski wskazywał, że dla wypełnienia znamion przestępstwa nieopuszczenia cudzego pomieszczenia konieczne było, oprócz wejścia do tego pomieszczenia, również jego nieopuszczenie na żądanie osoby uprawnionej[108].

Przepis § 124 Kodeksu karnego Rzeszy Niemieckiej z dnia 15 maja 1871 r. stanowił: „Jeżeli tłum ludzi publicznie się skupia i w zamiarze dokonania wspólnemi siłami gwałtu na osobach lub rzeczach bezprawnie wdziera się do cudzego mieszkania,

[102] W. Witkowski, *Prawo karne na ziemiach polskich*…, s. 115; D. Janicka, *Dziewiętnastowieczne kodeksy*…, s. 125–126; A. Wrzyszcz, *Prawnokarna ochrona miru*…, s. 28.
[103] T. Bojarski, *Mir domowy*…, s. 173–174.
[104] *Kodeks karny Rzeszy Niemieckiej*…, s. 58–59.
[105] Ibidem i szerzej W. Makowski, *Prawo karne. O przestępstwach*…, s. 317–318; J. Koredczuk, *Zaborcze kodyfikacje prawa*…, s. 151; W. Witkowski, *Prawo karne na ziemiach polskich*…, s. 104–118.
[106] Szerzej W. Makowski, *Prawo karne. O przestępstwach*…, s. 317–318.
[107] *Kodeks karny Rzeszy Niemieckiej*…, s. 58–59; A. Wrzyszcz, *Prawnokarna ochrona miru*…, s. 29.
[108] Szerzej W. Makowski, *Prawo karne. O przestępstwach*…, s. 316–318.

lokalu przedsiębiorstwa lub zagrodzonej posiadłości, albo do zamkniętych pomieszczeń, ku służbie publicznej przeznaczonych, wówczas każdy uczestnik tych czynów ulegnie karze więzienia od miesiąca do lat dwóch. Jeżeli tłum ludzi publicznie się skupia i wspólnemi siłami dopuszcza się gwałtu na osobach lub rzeczach, wtedy każdy uczestnik tego skupienia się za naruszenie miru powszechnego ulegnie karze więzienia, co najmniej trzech miesięcy. Prowodyrowie tudzież ci, którzy się gwałtu na osobach dopuścili, albo też rzeczy złupili, zniszczyli lub zburzyli, ulegną karze ciężkiego więzienia do lat dziesięciu; można także orzec dopuszczalność dozoru policyjnego. Przy okolicznościach łagodzących karą będzie więzienie, nie krótsze od sześciu miesięcy"[109].

Przepis ten przewidywał kwalifikowaną postać przestępstwa naruszenia miru domowego mieszkania, lokalu przedsiębiorstwa, zagrodzonej posiadłości lub zamkniętych pomieszczeń służbowych w sytuacji, w której doszło do wdarcia się do tych pomieszczeń przez tłum w celu dokonania przemocy wymierzonej przeciwko osobom i rzeczom, z zagrożeniem karnym w postaci kary więzienia od miesiąca do dwóch lat[110].

1.2.4. Ustawodawstwo byłego zaboru rosyjskiego

Na ziemiach polskich będących pod zaborem rosyjskim w 1817 r. car Aleksander był inspiratorem powstania kodeksu karnego, który odzwierciedlałby narodowe tradycje w sferze prawa karnego[111]. Komisja Prawodawcza przygotowującą ten kodeks wzorowała się na kodeksie austriackim z 1803 r., gdyż normy tej ustawy karnej były zrozumiałe i precyzyjne, a jednocześnie nie tak surowe pod względem sankcji karnych jak kodeks pruski[112]. Sejm Królestwa Polskiego w 1818 r. przyjął i uchwalił ten kodeks pod nazwą Kodeks karzący Królestwa Polskiego[113].

Kodeks karzący dla Królestwa Polskiego z 1818 r.[114] (art. 95) regulował przestępstwo najścia cudzego domu[115]. Przestępstwo to zostało umieszczone w dziale X,

[109] Ibidem, s. 316–318; *Kodeks karny Rzeszy Niemieckiej*…, s. 58–59.
[110] Ibidem.
[111] W. Witkowski, *Prawo karne na ziemiach polskich*…, s. 108–109; A. Wrzyszcz, *Prawnokarna ochrona miru*…, s. 32–33; J. Migdał, J. Raglewski, *Kara pozbawienia wolności. Zarys dziejów polskiej doktryny, prawa i polityki penitencjarnej*, Gdańsk 2005, s. 75; T. Bojarski, *Karnoprawna ochrona*…, s. 54–55.
[112] W. Witkowski, *Prawo karne na ziemiach polskich*…, s. 108–109; J. Migdał, J. Raglewski, *Kara pozbawienia wolności*…, s. 75; T. Bojarski, *Karnoprawna ochrona*…, s. 54–55.
[113] W. Witkowski, *Prawo karne na ziemiach polskich*…, s. 108–109.
[114] Szerzej M. Pasztor, *Zagadnienia prawa karnego*…, s. 105–113.
[115] J. Śliwowski, *Kodeks karzący Królestwa Polskiego*…, s. 38–40, 115–116, 435; *Kodex karzący dla Królestwa Polskiego*…, s. 21.

zatytułowanym *O zbrodniach gwałtu publicznego*, i było zaliczone do zbrodni[116]. Przepis przewidywał odpowiedzialność sprawcy oraz działających wspólnie z nim współsprawców, jeśli dokonali najścia na dom lub mieszkanie z użyciem broni i zastosowali przemoc wobec uprawnionego posiadacza, innych domowników czy też nawet rzeczy znajdujących się w tych pomieszczeniach[117]. Przewidziana była surowa sankcja karna od 3 do 6 lat pozbawienia wolności[118]. Zgodnie z tym przepisem: „Kto sam albo w towarzystwie na dom, albo mieszkanie drugiego z bronią nachodzi i tamże na osobie posiadacza, na domownikach, lub wreszcie na rzeczach gwałtowności się dopuszcza, czy to dla pomszczenia się za krzywdę, czyli w celu dogodzenia swey zawziętości lub nienawiści, czyli na koniec dla osiągnięcia roszczonych praw, ten na karę ciężkiego więzienia od lat 3 do 6 zasłużył; jeżeli się zaś razem inney zbrodni, którąby większą pociągała karę dopuścił, w takim razie zastosowany bydź powinien przepis prawa niniejszego w art. 50 i 51”[119].

Za jeden z najważniejszych kodeksów karnych zaborczych uważano kodeks karny z dnia 22 marca 1903 r., zwany kodeksem Tagancewa[120], obowiązujący na ziemiach polskich aż do 1932 r.[121] Kodeks ten był wysoko ceniony przez Juliusza Makarewicza[122]. Co interesujące, kodeks ten nie wszedł w życie w Rosji, lecz obowiązywał na terenach polskich[123]. W przepisach art. 511–512 kodeksu Tagancewa w przestępstwie naruszenia miru domowego dostrzegano naruszenie wolności jednostki, poprzez umieszczenie go

---

[116] J. Śliwowski, *Kodeks karzący Królestwa Polskiego*…, s. 38–40, 115–116, 435; *Kodex karzący dla Królestwa Polskiego*…, s. 21; W. Witkowski, *Prawo karne na ziemiach polskich*…, s. 109–110; A. Wrzyszcz, *Prawnokarna ochrona miru*…, s. 32–33.

[117] Szerzej: A. Wrzyszcz, *Prawnokarna ochrona miru*…, s. 32–33; J. Śliwowski, *Kodeks karzący Królestwa Polskiego*…, s. 38–40, 115–116, 435.

[118] *Kodex karzący dla Królestwa Polskiego*…, s. 21; *Prawo Kodeksu karzącego dla Królestwa Polskiego z 14.04.1818 r.,* „Dziennik Praw Królestwa Polskiego”, t. 5, s. 52–53.

[119] *Kodex karzący dla Królestwa Polskiego*…, s. 21; *Prawo Kodeksu karzącego dla Królestwa Polskiego z 14.04.1818 r.*…, s. 52–53; J. Śliwowski, *Kodeks karzący Królestwa Polskiego*…, s. 435.

[120] F. Ryszka, *Prawo karne i proces karny* [w:] *Historia państwa i prawa Polski 1918–1939*, cz. 2, red. F. Ryszka, Warszawa 1968, s. 61; J. Koredczuk, *Zaborcze kodyfikacje prawa*…, s. 151; S. Rappaport, *Zagadnienie kodyfikacji prawa karnego w Polsce*, „Przegląd Prawa i Administracji” 1920, s. 333–334; A. Wrzyszcz, *Prawnokarna ochrona miru*…, s. 32.

[121] W trakcie I wojny światowej na okupowanych przez Niemcy terytoriach została wydana decyzja głównodowodzącego wojsk, którą wprowadzono rosyjski kodeks karny z 1903 r. „Rozporządzeniem Komisarza Generalnego Ziem Wschodnich z 15 maja 1919 r. postanowiono, iż na zajętych przez Wojsko Polskie obszarach wschodnich podlegających Komisarzowi stosowane będą przepisy tegoż kodeksu z 1903 r. wraz z przepisami przechodnimi uchwalonymi przez Tymczasową Radę Stanu Królestwa Polskiego w 1917 r.” Regulacje te obejmowały tereny Litwy Środkowej i te, które po pokoju ryskim z 1921 r. znalazły się w granicach państwa polskiego. Zob. W. Witkowski, *Prawo karne na ziemiach polskich*…, s. 118; W. Makowski, *Kodeks karny obowiązujący czasowo w Rzeczypospolitej Polskiej na ziemiach b. zaboru rosyjskiego*, t. 1, Warszawa 1921, s. 13.

[122] J. Koredczuk, *Zaborcze kodyfikacje prawa*…, s. 151.

[123] W. Witkowski, *Prawo karne na ziemiach polskich*…, s. 114.

w typach przestępstw stanowiących zamach na wolność osobistą człowieka[124]. Przestępstwo to zostało omówione w kazuistyczny sposób[125]. Zgodnie z tymi przepisami przestępstwo naruszenia miru domowego znajdowało się w części dwudziestej szóstej „o przestępstwach przeciwko wolności osobistej"[126]. Przepis art. 511 tego kodeksu stanowił, że winny „1) umyślnego nieopuszczenia cudzych zamieszkanych: budynku lub innego pomieszczenia, pomimo żądania gospodarza lub zastępującej go osoby, jeśli winowajca wszedł do takiego budynku lub pomieszczenia potajemnie lub samowolnie; 2) umyślnego znajdowania się w nocy w cudzych zamieszkanych: budynku lub innem pomieszczeniu, bez wiedzy gospodarza lub zastępującej go osoby, jeśli winowajca wszedł do takiego budynku lub pomieszczenia potajemnie lub samowolnie, będzie karany: aresztem na czas do miesięcy trzech lub grzywną do rubli trzystu"[127].

Zdaniem W. Makowskiego podmiotem tego przestępstwa mogła być każda osoba, zaś działania sprawcy przejawiać się mogły w dwóch formach, tj. nieopuszczenia czyjegoś mieszkania lub pomieszczenia, które było zamieszkałe, albo przebywania w takich pomieszczeniach w porze nocnej bez upoważnienia osoby uprawnionej[128]. Takie pomieszczenie powinno być „cudzym" w tym znaczeniu, że istotą tego uprawnienia jest posiadanie, a nie prawo własności – w konsekwencji również właściciel mieszkania czy pomieszczenia mógł być sprawcą tego przestępstwa[129].

Natomiast przepis art. 512 kodeksu karnego z 1903 r. stanowił, że: „Winny umyślnego wtargnięcia do cudzych: budynku lub innego pomieszczenia, albo miejsca ogrodzonego, za pomocą bądź gwałtu na osobie, bądź groźby karygodnej bądź uszkodzenia lub usunięcia przeszkód, zagradzających dostęp do nich, będzie karany: aresztem lub grzywną do rubli pięciuset. Jeśli takiego wtargnięcia dopuszczono się w nocy, winowajca będzie karany: zamknięciem w więzieniu na czas do miesięcy sześciu. Jeśli zaś takie wtargnięcie dokonane było w nocy przez dwie lub więcej osób, które nie utworzyły jednak zbiegowiska przestępnego, albo przez jedną osobę, lecz uzbrojoną, winowajca będzie karany: zamknięciem w więzieniu. Usiłowanie jest karygodne"[130].

---

[124] W. Makowski, *Kodeks karny obowiązujący*…, t. 3, s. 178–181; T. Bojarski, *Mir domowy*…, s. 169–170.
[125] A. Wrzyszcz, *Prawnokarna ochrona miru*…, s. 35.
[126] *Kodeks karny z 1903 r. Przekład z rosyjskiego z uwzględnieniem zmian i uzupełnień obowiązujących w Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 1 maja 1921 r*. Warszawa 1922, s. 167.
[127] Ibidem, s. 172–173; szerzej W. Makowski, *Prawo karne. O przestępstwach*…, s. 317–318.
[128] W. Makowski, *Kodeks karny obowiązujący*…, t. 3, s. 176; Szerzej W. Makowski, *Prawo karne. O przestępstwach*…, s. 317–318.
[129] W. Makowski, *Kodeks karny obowiązujący*…, t. 3, s. 176–178. Szerzej również o tym kodeksie karnym: N. Tagancew, *Kodeks karny (z 22 marca 1903 r.)*, tłum. sędzia L. Konic, t. 3, Warszawa 1922; T. Bojarski, *Karnoprawna ochrona*…, s. 54–55.
[130] *Kodeks karny z 1903 r. Przekład z rosyjskiego*…, s. 172–173.

Ściganie tego przestępstwa następowało z urzędu, gdyż zastosowanie przemocy przez sprawcę dowodziło, że działał wbrew woli osoby uprawnionej[131]. Orzecznictwo Sądu Najwyższego wskazywało m.in. na to, że wtargnięcie do czyjejś stodoły wypełni znamiona przestępstwa z art. 512 tego kodeksu oraz że dla zaistnienia tego przestępstwa konieczne jest zastosowanie groźby karalnej lub przemocy wobec osoby uprawnionej, czy też gwałt jest środkiem mającym na celu przedostanie się do miejsc chronionych tym przepisem[132].

Podkreślić należy, że przepisy zaborczych kodeksów karnych były stosowane w Polsce jeszcze długo po 1918 r., bo aż do września 1932 r., czyli do wejścia w życie kodeksu karnego z 1932 r., i odgrywały rolę swoistych kodeksów „dzielnicowych", tzn. obowiązywały na terenach podzielonych tak jak w czasach zaborczych[133]. Ponadto wykorzystywano je podczas tworzenia koncepcji prawnych przy pracy nad polskim kodeksem karnym z 1932 r.[134]

1.2.5. Kodeks karny z 1932 r. w aspekcie naruszenia nietykalności mieszkania

Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w 1918 r. powstała potrzeba szybkiej i jednocześnie dobrze skonstruowanej prawnie kodyfikacji prawnej, w tym stworzenia kodeksu karnego, tak aby jak najkrótsza była konieczność stosowania ustaw karnych obowiązujących na poszczególnych terenach zaborów niemieckiego, rosyjskiego i austriackiego[135]. Komisja Kodyfikacyjna Zespołu Prawa Karnego pracowała przez kilkanaście lat nad konstrukcją kodeksu karnego i według T. Bojarskiego stworzyła jeden z czołowych kodeksów europejskich pod względem zarówno zawartości merytorycznej, jak i technik legislacyjnych[136]. W części szczególnej kodeksu zastosowano szeroką ochronę najważniejszych dóbr jednostki, skupiając się na dwóch głównych grupach: chroniącej

[131] W. Makowski, *Kodeks karny obowiązujący*…, s. 180–181; *Kodeks karny z 1903 r. Przekład z rosyjskiego*…, s. 172–173; T. Bojarski, *Karnoprawna ochrona*…, s. 54–55.
[132] W. Makowski, *Kodeks karny obowiązujący*…, t. 3, s. 180–181.
[133] J. Koredczuk, *Zaborcze kodyfikacje prawa*…, s. 151.
[134] Ibidem.
[135] A. Lityński, *Wydział Karny Komisji Kodyfikacyjnej II Rzeczypospolitej. Dzieje prac nad częścią ogólną kodeksu karnego,* Katowice 1991, s. 11; szerzej J. Makarewicz, *Kodeks karny z komentarzem*, wyd., 5, Lwów 1938, s. 31; W. Makowski, *Kodeks karny. Komentarz, część szczególna*, Warszawa 1933, s. 562–564; W. Makowski, *Kodeks karny z 1932 r. Komentarz, I część ogólna*, Warszawa 1932, s. 5; T. Bojarski, *Konstrukcja Kodeksu karnego z 1932 r. i jego przepisów* [w:] *Kodeks karny z 1932 r.*, red. nauk. A. Grześkowiak, K. Wiak, M. Gałązka, R.G. Hałas, S. Hypś, D. Szeleszczuk, Lublin 2015, s. 9.
[136] T. Bojarski, *Konstrukcja*…, s. 10.

dobra zbiorowości ogólnej przed przestępstwami oraz zapewniającej ochronę wartości jednostek indywidualnych przed działaniami przestępczymi[137].

Dnia 8 lutego 1919 r.[138] został wydany dekret Naczelnika Państwa dotyczący tekstu kodeksu karnego, w którym wskazano, że minister sprawiedliwości będzie odpowiedzialny za wydanie polskiego kodeksu karnego[139]. Nowy tekst kodeksu karnego miał zostać oparty na przepisach „kodeksu karnego rosyjskiego z roku 1903, wprowadzonego na obszarze byłego Królestwa Polskiego rozporządzeniem ustawodawczem Tymczasowej Rady Stanu Królestwa Polskiego z dnia 7 sierpnia 1917 roku (Dziennik Urzędowy Departamentu Sprawiedliwości T. R. S. K. P. z 19 sierpnia 1917 roku) oraz przepisów przechodnich do kodeksu karnego"[140].

Następnie dekret ten został uchylony w art. 4 ustawy w przedmiocie niektórych zmian w kodeksie karnym i ustawie postępowania karnego oraz tekście kodeksu karnego z dnia 21 lipca 1919 r.[141]Stało się tak dlatego, że uznano, iż minister sprawiedliwości posiadałby tak naprawdę władzę ustawodawczą, mogąc dokonywać zmian redakcyjnych w tekście ustawy, która jest zastrzeżona dla Sejmu[142]. Wobec tego w ustawie „z dnia 21 lipca 1919 r. w przedmiocie niektórych zmian w Kodeksie Karnym i Ustawie Postępowania Karnego oraz w przedmiocie tekstu Kodeksu Karnego (Dz. U.nr 63, poz. 375) wezwano Ministra Sprawiedliwości «do wydania wiernego przekładu polskiego Kodeksu Karnego rosyjskiego z r. 1903», co ostatecznie nastąpiło w maju 1921 r.[143] Kodeks ten był kilkukrotnie nowelizowany, m.in. z powodu różnorodnej praktyki sądowej, ostatni raz w 1928 r.[144] Natomiast kodeksy karne austriacki i niemiecki nie podlegały tak licznym

---

[137] Ibidem, s. 11. Szerzej o regulacjach kodeksu karnego w zakresie części ogólnej zob.: J. Makarewicz, *Kodeks karny z komentarzem*…, 1938, s. 31; W. Makowski, *Kodeks karny. Komentarz*…, s. 562–564; W. Makowski, *Kodeks karny z 1932 r.*….

[138] Dekret Naczelnika Państwa w przedmiocie kodeksu karnego z dnia 8 lutego 1919 r. (Dz. U. Nr 17, poz. 220).

[139] Ibidem.

[140] Ibidem; szerzej: A. Lityński, *Dwa kodeksy karne 1932: w osiemdziesiątą rocznicę*, „Roczniki Administracji i Prawa" 2012, R. 12, s. 207–216.

[141] Ustawa w przedmiocie niektórych zmian w kodeksie karnym i ustawie postępowania karnego oraz tekście kodeksu karnego z dnia 21 lipca 1919 r. (Dz. U. Nr 63, poz. 375).

[142] Zob. A. Lityński, *Wydział Karny*…, s. 20–22; J. Koredczuk, *Zaborcze kodyfikacje prawa*…, s. 154–155; J. Makarewicz, *Kodeks karny z komentarzem*…, 1938, s. 31; W. Makowski, *Kodeks karny. Komentarz*…, s. 562–564; W. Makowski, *Kodeks karny z 1932 r*…, s. 5; T. Bojarski, *Konstrukcja*…, s. 9; A. Lityński, *Dwa kodeksy karne 1932*…, s. 207–216.

[143] J. Koredczuk, *Zaborcze kodyfikacje prawa*…, s. 154–155, 158.

[144] „Nowelizacje kodeksu karnego rosyjskiego miały na celu dostosowanie jego postanowień do polskiego systemu prawnego i dotyczyły one: 1) zmian nazw rodzajów deliktów karnych, co przyniosła ustawa z dnia 1 czerwca 1923 r. w przedmiocie uchylenia ustawy z dnia 18 marca 1921 r. o zwalczaniu przestępstw z chęci zysku popełnionych przez urzędników (Dz. U. RP nr 30, poz. 177) oraz uzupełnieniu art. 149 kodeksu karnego z r. 1903 (Dz. U. RP nr 60, poz. 435); 2) samowolnego wydobywania węgla, rudy cynku, ołowiu i żelaza, w zakresie czego na mocy ustawy z dnia 17 grudnia 1924 r. w przedmiocie uzupełnienia części 36

nowelizacjom i były rzadko zmieniane, m.in. z uwagi na zmianę samych „jednostek monetarnych”[145]. Ponadto przetłumaczenie i opublikowanie kodeksu karnego niemieckiego nastąpiło w 1920 r. w Poznaniu i nie było obarczone konfliktami o takim nasileniu jak przy przetłumaczaniu na język polski tekstu rosyjskiego kodeksu karnego[146].

W dniu 11 lipca 1932 r. zostało wydane rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej – Kodeks karny – zwane dalej k.k. z 1932 r.[147], na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i art. 1 lit. a ustawy z dnia 17 marca 1932 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy [148]. W kodeksie karnym z 1932 r. zbudowano cały system polskiego prawa karnego, jednocześnie zastępując wszystkie kodeksy zaborcze i tzw. prawo karne dzielnicowe[149].

Na mocy art. 1 § 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. –[150] Przepisy wprowadzające kodeks karny i prawo o wykroczeniach[151] – zwane dalej przepisami wprowadzającymi kodeks karny z 1932 r., z dniem wejścia w życie kodeksu karnego z 1932 r i prawa o wykroczeniach traciły moc przepisy karne dotyczące przedmiotów unormowanych w kodeksie. Zgodnie z art. 2 tych przepisów wprowadzających kodeks karny z 1932 r. utraciły moc obowiązującą wszystkie kodeksy

---

kodeksu karnego z r. 1903 w b. zaborze rosyjskim (Dz. U. RP z 1925 r., nr 1, poz. 4), wprowadzono art. 632[1] do kodeksu karnego z 1903 r., penalizujący wspomniany delikt; 3) zaliczenia aresztu na poczet kary pozbawienia wolności i kary grzywny, co nastąpiło na mocy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 września 1926 r. zmieniającego przepis art. 54 kodeksu karnego z 1903 r. (Dz. U. RP nr 97, poz. 566); 4) ust. 1 art. 263 kodeksu karnego z 1903 r., który na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 10 maja 1927 r. zmieniającego niektóre postanowienia ustaw karnych o rozpowszechnianiu nieprawdziwych wiadomości i zniewagach (Dz. U. RP nr 45, poz. 399) – został uchylony; 5) różnych materii, co nastąpiło na mocy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 lutego 1928 r. o zmianie niektórych przepisów kodeksu karnego z 1903 r. i przepisów o postępowaniu karnym w okręgach sądów apelacyjnych w Warszawie, Lublinie i Wilnie (Dz. U. RP nr 21, poz. 177), którym to rozporządzeniem – skreślono art. 25, 26 i 27, dano nowe brzmienie art. 272, ust. 3 art. 532 i ust. 3 art. 549, 633 i 634, dodano części 2 i 3 do art. 475, zmieniono niektóre nazwy oraz podniesiony kwoty kar grzywny przewidziane w kodeksie”. J. Koredczuk, *Zaborcze kodyfikacje prawa*…, s. 157–158.

[145] Zob. M. Tarnawski, *Kształtowanie się ustawodawstwa karnego polskiego w latach 1918–1994. Prawo karne materialne* [w:] *Historia prawa. Historia kultury. Liber Memorialis Vitoldo Maisel dedicatus,* red. E. Borkowska-Bagieńska, H. Olszewski, Poznań 1994, s. 398; J. Koredczuk, *Zaborcze kodyfikacje prawa*…, s. 158.

[146] J. Koredczuk, *Zaborcze kodyfikacje prawa*…, s. 155.

[147] Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 60, poz. 571).

[148] Ustawa z dnia 17 marca 1932 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz.U. R. P. Nr 22, poz. 165).

[149] W. Makowski, *Kodeks karny z 1932 r.*…, s. 5; T. Bojarski, *Konstrukcja*…, s. 11; szerzej: J. Makarewicz, *Kodeks karny z komentarzem*…, 1938, s. 31; W. Makowski, *Kodeks karny. Komentarz*…, s. 562–564.

[150] Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 60, poz. 571).

[151] Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. – Przepisy wprowadzające kodeks karny i prawo o wykroczeniach (Dz. U. z 1932 r. Nr 60, poz. 573) – dalej: przepisy wprowadzające kodeks karny z 1932 r.

zaborcze (rosyjski, austriacki i niemiecki), przepisy je wprowadzające oraz ustawy szczegółowe karne[152].

Zgodnie z art. 3 § 1 przepisów wprowadzających kodeks karny z 1932 r. na terenie obowiązywania austriackiej ustawy karnej z 1852 r. utraciły moc obowiązującą:

1) „ces. patentu z dnia 20 kwietnia 1854 r. (…);
2) rozporządzenia z dnia 30 września 1857 r. o karaniu mniejszych wykroczeń (Dz. u. p. austr. Nr 198);
3) ustawy z dnia 7 kwietnia 1870 r., według której wydane są szczególne postanowienia co do zmów między pracodawcami lub pracownikami w celu wymuszenia warunków pracy oraz co do zmów przemysłowców w celu podwyższenia cen towarów (Dz. u. p. austr. Nr 43);
4) ustawy z dnia 10 maja 1873 r., zawierającej, przepisy policyjno-karne przeciw próżniakom i włóczęgom (Dz. u p. austr. Nr 108);
5) ustawy z dnia 24 maja 1885 r. o dopuszczalności zatrzymania w zakładach pracy przymusowej i poprawczych (Dz. u. p. austr. Nr 89);
6) ustawy z dnia 27 maja 1885 r., zawierającej przepisy przeciw używaniu i obrotowi środków rozsadzających (Dz. u. p. austr. Nr 134);
7) ustawy z dnia 26 stycznia 1907 r., dotyczącej wolności wyborów i zgromadzania się (Dz. u. p. austr. Nr 18)”[153].

Zgodnie z art. 4 § 1 ustawy przepisów wprowadzających kodeks karny z 1932 r. na terenie obowiązywania niemieckiej ustawy karnej z 1871 r. przestały również obowiązywać przepisy karne następujących ustaw:

1. „ustawy z dnia 9 czerwca 1884 r. o zbrodniczem i niebezpiecznem dla ogółu używaniu materjałów wybuchowych (…);
2. ustawy z dnia 5 kwietnia 1888 r. o rozprawach sądowych odbywających się z wykluczeniem jawności (Dz. u. Rz. str. 133);
3. ustawy z dnia 9 kwietnia 1900 r. o karaniu za odbieranie energji elektrycznej, w miejsce której stosować należy przepisy z rozdziału XXXIX kodeksu karnego w związku z art. 20 ustawy elektrycznej z dnia 21 marca 1922 r. (Dz.U. R. P. Nr 34, poz. 277);

---

[152] A. Mogilnicki, *Prawo karne w pierwszym dziesięcioleciu odrodzonego Państwa Polskiego*, „Gazeta Sądowa Warszawska” 1928, nr 46, s. 728; J. Koredczuk, *Zaborcze kodyfikacje prawa*…, s. 161.

[153] Przepisy wprowadzające kodeks karny z 1932 r.; S. Czajkowski, *Moc obowiązywania przepisów karnych przedkodeksowych,* „Głos Sądownictwa” 1936, nr 6, s. 478; A. Mogilnicki, *Prawo karne w pierwszym dziesięcioleciu*…, s. 728.

4. rozporządzenia z dnia 11 grudnia 1918 r., dotyczącego chorób płciowych (Dz. u. Rz. str. 1431)”[154].

Przestały również obowiązywać regulacje karne zawarte w szeregu ustaw szczegółowych, m.in. art. „11 ustawy z dnia 27 maja 1919 r. o państwowej wyłączności poczty, telegrafu i telefonu (Dz. P. P. P. Nr 44, poz. 310) w związku z art. 47 ustęp ostatni ustawy z dnia 3 czerwca 1924 r. o poczcie, telegrafie i telefonie (Dz.U. R. P. z 1931 r. Nr 12, poz. 57), dekretu z dnia 8 stycznia 1919 r. o postanowieniach karnych za przeciwdziałanie wyborom do Sejmu i wykonywaniu obowiązków poselskich (Dz.U. R. P. Nr 5, poz. 96), czy art. 155 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 maja 1920 r. w przedmiocie wprowadzenia w życie na obszarze Rzeczypospolitej ustawy wojskowej postępowania karnego dla wspólnej siły zbrojnej z dnia 5 lipca 1912 r. (Dz.U. R. P. Nr 59, poz. 368) oraz § 264 ustawy wojskowego postępowania karnego dla wspólnej siły zbrojnej z dnia 5 lipca 1912 r. (Dz. u. p. austr. Nr 130)”[155].

Podkreślić należy jednak, że część przepisów tych kodeksów pozostała nadal w obowiązywaniu (w przypadku rosyjskiego kodeksu karnego 1903 r., z wyjątkiem art. 292–309, 318–324, 348–353, 624–627 i 630–634, austriackiej powszechnej ustawy karnej z 1852 r., z wyjątkiem § 486b i w związku z nim § 486c, jeżeli nie ma zastosowania art. 279 kodeksu karnego, niemieckiego kodeksu karnego z 1871 r., z wyjątkiem §§ 296a i 298[156]).

Kodeks karny z 1932 r. cechował się zastosowaną ogólnością reguł karnoprawnych. Starano się unikać szczegółowego opisywania każdego rodzaju przestępstwa (kodeks karny z 1932 r. miał „około 300 typów zabronionych, w Kodeksie z 1969 r. ogółem około 400 i w Kodeksie z 1997 r. w wersji pierwotnej około 660 typów czynów zabronionych”[157]).

Kodeks ten odznaczał się też pewną niedoskonałością, której upatrywano w tym, że został wprowadzony dekretem władzy wykonawczej, nie zaś w trybie ustawodawczym jako ustawa[158]. Niemniej w ciągu kilku lat od jego uchwalenia wydano kilka znakomitych

---

[154] S. Czajkowski, *Moc obowiązywania*…, s. 478; Przepisy wprowadzające kodeks karny z 1932 r.
[155] A. Mogilnicki, *Prawo karne w pierwszym dziesięcioleciu*…, s. 728; J. Koredczuk, *Zaborcze kodyfikacje prawa*…, s. 161; S. Czajkowski, *Moc obowiązywania*…, s. 478.
[156] Przepisy wprowadzające kodeks karny z 1932 r.
[157] T. Bojarski, *Konstrukcja*…, s. 18.
[158] M. Rakowski, *Międzywojenne piśmiennictwo i orzecznictwo we współczesnych podręcznikach prawa karnego oraz komentarzach do kodeksu karnego*, Studia z Dziejów Państwa i Prawa Polskiego, Łodź 2014, s. 289; szerzej A. Lityński, *Wydział Karny*…, s. 20–22; J. Koredczuk, *Zaborcze kodyfikacje prawa*…, s. 154–155; J. Makarewicz, *Kodeks karny z komentarzem*…, 1938, s. 31; W. Makowski, *Kodeks karny. Komentarz*…, s. 562–564; W. Makowski, *Kodeks karny z 1932 r.*…, s. 5; T. Bojarski, s. 9; A. Lityński, *Dwa kodeksy karne 1932*…, s. 207–216.

komentarzy, autorstwa J. Makarewicza, W. Makowskiego, L. Peipera i S. Glasera oraz A. Mogilnickiego, które to poglądy stanowiły często podwaliny naukowe pod późniejsze rozważania naukowe w zakresie ochrony domostwa i miru domowego[159].

Przestępstwo dotyczące naruszenia miru domowego zostało zawarte w rozdziale zawierającym przestępstwa przeciw wolności (rozdział XXXVI przestępstwa przeciw wolności) k.k. z 1932 r. W przepisie art. 252 k.k. z 1932 r. umieszczono przepis, zgodnie z którym „§ 1 Kto wdziera się do cudzego domu, mieszkania, lokalu, pomieszczenia, przedsiębiorstwa, posiadłości ogrodzonej w związku z mieszkaniem lub ogrodzonej i służącej za miejsce pobytu albo wbrew żądaniu osoby uprawnionej miejsca takiego nie opuszcza, podlega karze aresztu do lat 2 lub grzywny”[160]. Zgodnie z § 2 tego przepisu przestępstwo to było ścigane z oskarżenia prywatnego[161]. Przepisy dotyczące przestępstwa naruszenia miru domowego określono jako „najście domu”[162].

Zgodnie z poglądem przedstawianym przez prof. W. Makowskiego poprzez zastosowanie pojęcia „wdarcie” podkreślało się, że nieuprawnione działanie przestępcze jest szczególnie bezprawne i gwałtowne, poprzez naruszanie przestrzeni pozostawionej do wyłącznej dyspozycji osoby uprawnionej[163]. Jednocześnie zaakcentował, że nie należy tego rozumieć w taki sposób, że wdarcie się musi nastąpić w sposób, w którym występowałaby przemoc, jakiś rodzaj gwałtu czy działanie z użyciem niebezpiecznego narzędzie, samo już bowiem wkroczenie bez zezwolenia do czyjegoś mieszkania lub na czyjś teren wypełnia znamiona przestępstwa naruszenia miru domowego[164].

Przestępstwo naruszenia miru domowego popełnione przez wdarcie się, rozumiane było poprzez każde niezastosowanie się do woli osoby uprawnionej, co oznaczało, że wola ta mogła być wyrażona również w sposób domniemany i do popełnienia działania przestępczego mogła zostać użyta gwałtowność czy jakiś podstęp[165]. Uważali, że penalizacja wdarcia wymagała pokonania faktycznych przeszkód, które

[159] Ibidem.
[160] Przepisy wprowadzające kodeks karny z 1932 r.
[161] Ibidem.
[162] M. Siewierski, *Kodeks karny i prawo o wykroczeniach. Komentarz*, Warszawa 1965, s. 323–324.
[163] W. Makowski, *Kodeks karny. Komentarz*…, s. 562–563; K. Sobolewski, A. Laniewski, *Polski kodeks karny z 11 lipca 1932 r. wraz z prawem o wykroczeniach przepisami wprowadzającemi i utrzymanemi w mocy kodeksu karnego austrjackiego, niemieckiego, rosyjskiego i skorowidzem*, Lwów 1932, s. 132–133.
[164] W. Makowski, *Kodeks karny. Komentarz*…, s. 562–563.
[165] K. Sobolewski, A. Laniewski, *Polski kodeks karny*…, s. 132–133; W. Makowski, *Kodeks karny. Komentarz*…, s. 562–563; M. Siewierski, *Kodeks karny i prawo*…, s. 323–324.

uniemożliwiały przedostanie się do określonego miejsca, i tym różni się od zwyczajnego wejścia do lokalu czy mieszkania[166].

M. Siewierski wskazywał, że druga forma zachowania sprawcy przestępstwa „najścia domu", polegająca na wyrażeniu żądania opuszczenia przez osoby nieuprawnione określonego miejsca, mogła mieć miejsce także w przypadku żądania skierowanego przez osobę zastępującą osobę uprawnioną, jak np. przez służącą w domu, osobę dozorującą budynek czy przez innego członka rodziny[167]. Ta druga forma popełnienia przestępstwa naruszenia miru domowego, polegająca na nieopuszczaniu miejsca wbrew żądaniu uprawnionego, wystąpi w sytuacji, w której sprawca nie chce go opuścić, a osoba nim dysponująca tego żąda[168]. Dla zaistnienia tego przestępstwa bez znaczenia pozostaje, czy sprawca wszedł do tego mieszkania w sposób prawny, czy bezprawny[169]. Takie zachowanie będzie podlegało odpowiedzialności karnej, nawet jeśli wejście do domu odbyło się w sposób zupełnie zgodny z prawem i legalny[170].

Ochrona, którą zapewniał przepis art. 252 k.k. z 1932 r., sprowadzała się w istocie do możliwości samodzielnego decydowania i korzystania w zakresie swojego lokalu, mieszkania czy przedsiębiorstwa, zapewniając wolność decyzji w tym obszarze i chroniąc przed nieuprawnionym i niechcianym przez właściciela „najściem domu"[171].

W uzasadnieniu Komisji Kodyfikacyjnej Rzeczypospolitej Polskiej, sekcji prawa karnego do projektu części szczególnej kodeksu karnego (początkowo w projekcie umieszczonego w rozdziale XXXV, dotyczącym przestępstw przeciwko wolności, art. 244) wyrażono pogląd, że „do grupy przestępstw przeciwko wolności, wobec szerokiego jej rozumienia […] należą w myśl nowoczesnego ustawodawstwa i projektów, także działania, które są skierowane na pewne, najbardziej typowe zakresy ujawnienia tej typowej dyspozycji prawnej, rozszerzające się poza ściśle osobiste czynności człowieka. […] tzw. nietykalność mieszkania można uważać jak gdyby za rozszerzenie nietykalności

[166] K. Sobolewski, A. Laniewski, *Polski kodeks karny*…, s. 132–133; szerzej M. Siewierski, *Kodeks karny i prawo*…, s. 323–324; W. Makowski, *Kodeks karny. Komentarz*…, s. 562–563.
[167] M. Siewierski, *Kodeks karny i prawo*…, s. 323–324.
[168] K. Sobolewski, A. Laniewski, *Polski kodeks karny*…, s. 132–133; Komisja Kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej. Sekcja Prawa Karnego. Projekt kodeksu karnego. Uzasadnienie części szczególnej, t. 5, z. 4, Warszawa 1930, s. 200.
[169] K. Sobolewski, A. Laniewski, *Polski kodeks karny*…, s. 132–133.
[170] M. Siewierski, *Kodeks karny i prawo*…, s. 324; Komisja Kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej. Sekcja Prawa Karnego… Warszawa 1930, s. 200.
[171] M. Siewierski, *Kodeks karny i prawo*…, s. 323–324; S. Glaser, A. Mogilnicki, *Kodeks karny. Komentarz*, Kraków 1934, s. 832; S. Glaser, *Polskie prawo karne w zarysie*, Kraków 1933, s. 334; J. Makarewicz, *Kodeks karny z komentarzem*…, 1932, s. 350.

osobistej”[172]. Podkreślano, że wcześniej łączono przestępstwo naruszenia miru domowego z naruszeniem miru i gwałtem publicznym, jednakże odstąpiono od koncepcji łączenia przestępstw, w których przedmiotem ochrony jest wolność z ogólnie pojmowanym gwałtem publicznym, przyjęto zaś koncepcję wolności człowieka w rozumieniu nieskrępowanego korzystania z terenu pozostawionego do jego wyłącznej dyspozycji[173].

Kodeks karny z 1932 r. obowiązywał od 1 września 1932 r. (kiedy wszedł w życie) do 31 grudnia 1969 r., do czasu wejścia w życie przepisów kodeksu karnego z 1969 r. (czyli ponad 37 lat).

Kodeks karny z 1932 r. był oceniany bardzo wysoko pod względem naukowym i jurydycznym, do tego stopnia, że przy dokonywaniu wykładni historyczno-prawnej obowiązujących przepisów kodeksu karnego z 1997 r. czy kodeksu karnego z 1969 r., sięga się wielokrotnie do komentarzy karnych opartych na kodeksie karnym z 1932 r. (m.in. komentarza J. Makarewicza czy W. Makowskiego), ponieważ bardzo wiele rozwiązań prawnych czy instytucji funkcjonuje w niezmienionym kształcie do dzisiaj[174]. Kodeks ten stanowił podstawę stworzenia polskiego sytemu karnego, zaś na jego podstawie opracowano bogate zasoby literatury naukowej[175].

1.2.6. Regulacje ochrony miru domowego w kodeksie karnym z 1969 r.

Rezultatem wielu lat prac przebiegających w latach 1950–1969 było opracowanie nowego kodeksu karnego[176]. Ustawą z dnia 19 kwietnia 1969 r. – Przepisy wprowadzające kodeks karny [177] w art. IV ust. 1 został uchylony kodeks karny z 1932 r., a w art. I

[172] Komisja Kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej. Sekcja Prawa Karnego…, s. 200; szerzej W. Makowski, *Komisja Kodyfikacyjna Rzeczpospolitej Polskiej. Sekcja Prawa Karnego. Projekt Kodeksu Karnego. Uzasadnienie części szczególnej*, t. 5, z. 1, Warszawa 1926.

[173] Komisja Kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej. Sekcja Prawa Karnego…, s. 192, 193, 200.

[174] A. Lityński, *Pół wieku kodyfikacji prawa w Polsce (1919–1969). Wybrane zagadnienia,* Tychy 2001, s. 79; J. Koredczuk, *Znaczenie kodeksu karnego z 1932 r. dla rozwoju nauki i prawa karnego w Polsce w XX wieku,* „Zeszyty Prawnicze UKSW” 2011, nr 11/2, s. 45–60; zob. też Komisja Kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej. Sekcja Prawa Karnego…, s. 200; szerzej W. Makowski, *Komisja Kodyfikacyjna Rzeczpospolitej Polskiej. Sekcja Prawa Karnego*…,; A. Marek, *Kodyfikacja prawa karnego w Polsce na tle przemian społeczno-ustrojowych*, „Studia Iuridica Toruniensia” 2001, nr 1, s. 187–197.

[175] J. Koredczuk, *Znaczenie kodeksu karnego z 1932 r. dla rozwoju*…, s. 56; *A. Michałek (rec.), Alicja Grześkowiak, Krzysztof Wiak, Małgorzata Gałązka, Radosław G. Hałas, Sławomir Hypś, Damian Szeleszczuk (red. naukowa). Kodeks Karny z 1932 roku, Wydawnictwo KUL, Lublin 2015, ss. 296*, „Studia Prawnicze KUL” 2015, nr 3, s. 99–102.

[176] A. Lityński, *Historia prawa Polski Ludowej*, Warszawa 2008, s. 152–153; M. Melezini, *Założenia polityczno-kryminalne kodeksu karnego z 1969 r. i ich realizacja w praktyce w latach 1970–1980,* „Z Dziejów Prawa” 2019, t. 12 (20), s. 895–896.

[177] Ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. – Przepisy wprowadzające kodeks karny (Dz. U. z 1969 r. Nr 13, poz. 95).

określono datę wejścia nowego kodeksu karnego na 1 stycznia 1970 r.[178] Uchylono również wszystkie akty prawne wydane przed 5 września 1939 r., dotyczące odpowiedzialności karnej za przestępstwa, z wyjątkiem m.in. ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. – Prawo czekowe[179] czy przepisów rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 czerwca 1934 r. – Kodeks handlowy[180].

Przepis dotyczący przestępstwa naruszenia miru domowego został umieszczony w rozdziale XXII, zawierającym przestępstwa przeciwko wolności, zatem nie nastąpiła zmiana w tym zakresie w porównaniu z kodeksem karnym z 1932 r., w którym przestępstwo naruszenia nietykalności mieszkania również było umieszczone w przepisach przyjmujących za przedmiot ochrony wolność[181].

Zgodnie z art. 171 § 1 ustawy z dnia 19 kwietnia 1969 r. – Kodeks karny[182]: „Kto wdziera się do cudzego domu, mieszkania, lokalu, pomieszczenia albo ogrodzonej działki gruntu związanej z ich używaiem lub służącej za miejsce pobytu albo wbrew żądaniu osoby uprawnionej miejsca takiego nie opuszcza, podlega karze pozbawienia wolności do lat 2, ograniczenia wolności albo grzywny. § 2 Ściganie odbywa się z oskarżenia prywatnego". Prawo do decydowania o własnym mieszkaniu i wszystkich miejscach wymienionych w tym przepisie zapewnia ochronę wolności w tym zakresie, tj. do możliwości dysponowania miejscem, do którego jest się uprawnionym, prawa do spokojnego zamieszkiwania, bez konieczności znoszenia obecności innych niepożądanych osób i swobody dysponowania mieszkaniem[183]. Taka ochrona nie jest przyznawana wyłącznie właścicielowi domu czy mieszkania, ale każdej osobie uprawnionej do dysponowania tym miejscem (jak lokator, użytkownik)[184].

Kodeks karny z 1969 r. w art. 171 przejął regulację dotyczącą naruszenia miru domowego z kodeksu karnego z 1932 r. (art. 252), w związku z czym dorobek

[178] Ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. – Przepisy wprowadzające kodeks karny (Dz. U. z 1969 r. Nr 13, poz. 95) – dalej: przepisy wprowadzające kodeks karny z 1969 r.; A. Marek, *Kodyfikacja prawa karnego*…, s. 187–197.
[179] Ustawa z dnia 28 kwietnia 1936 r. – Prawo czekowe (Dz. U. z 1936 r. Nr 37, poz. 283).
[180] Przepisy wprowadzające kodeks karny z 1969 r. i rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 czerwca 1934 r. – Kodeks handlowy (Dz. U. z 1934 r. Nr 57, poz. 502).
[181] Ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 13, poz. 94 ze zm.) – dalej: k.k. z 1969 r.; W. Świda, *Prawo karne*, Warszawa 1989, s. 448; J. Śliwowski, *Prawo karne*, Warszawa 1975, s. 402; M. Siewierski, *Kodeks karny i prawo*…, s. 323–324; K. Buchała, *Prawo karne materialne*, Warszawa 1989, s. 637.
[182] Ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. – Kodeks karny Dz. U. z 1969 r. Nr 13, poz. 94.
[183] W. Świda, *Prawo*…, s. 448; J. Śliwowski, *Prawo karne*…, s. 402; M. Siewierski, *Komentarz do art. 171* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. J. Bafia, K. Mioduski, M. Siewierski, Warszawa 1987, s. 144–145; I. Andrejew, *Kodeks karny – krótki komentarz*, Warszawa 1986, s. 150–151; I. Andrejew, *Polskie prawo karne w zarysie*, Warszawa 1989, s. 401; K. Buchała, *Prawo karne materialne*…, s. 637.
[184] I. Andrejew, *Kodeks karny*…, s. 150–151.

piśmienniczy i orzeczniczy mógł zostać w całości wykorzystany[185]. W rozdziale XXII tego kodeksu (dotyczącym przestępstw przeciwko wolności) umiejscowiony został przepis art. 171 k.k. z 1969 r., dotyczący naruszenia miru domowego i zawierający dwa typy podstawowe, niezawierając jednocześnie typów kwalifikowanych tego przestępstwa[186].

K. Łojewski i E. Mazur zauważali, że przepis dotyczący ochrony miru domowego w nowym kodeksie karnym z 1969 r. pomijał pojęcie przedsiębiorstwa i wprowadzał pojęcie „ogrodzonej działki gruntu związanej z jej używaniem lub służącej za miejsce pobytu", gdy zaś w art. 252 k.k. z 1932 r. funkcjonowała definicja: „ogrodzonej posiadłości w związku z zamieszkaniem lub ogrodzonej i służącej za miejsce pobytu"[187].

Przepisy kodeksu karnego z 1969 r. przyjmowały również dwie formy realizacji przestępczych działań naruszenia miru domowego poprzez działanie (wdarcie się), jak i poprzez brak działania, wynikający z zaniechania (nieopuszczanie wbrew żądaniu osoby uprawnionej)[188]. Wśród miejsc, które mogą być przedmiotem zamachu, przepis wymieniał „dom, mieszkanie, lokal, pomieszczenie" i ogrodzoną działkę gruntu[189]. I. Andrejew wywodził jednak, że o ile w przypadku domu, mieszkaniu, lokalu czy pomieszczeniu wystarczające jest potoczne, ogólnie przyjęte rozumienie tych pojęć, przy ogrodzonej działce gruntu konieczna jest okoliczność, aby stanowiła miejsce pobytu bądź była związana z innymi miejscami, w których się zamieszkuje (jak dom czy mieszkanie)[190]. Już wtedy pojawił się problem, czy jest możliwe naruszenia miru domowego instytucji publicznej i spory w tym zakresie nie zostały rozwiązane[191]. Podkreślano jednak, że nie można mówić o naruszeniu nietykalności pomieszczenia w przypadku otwartych dla szerszego społeczeństwa miejsc, takich jak kino czy kawiarnia[192].

---

[185] A. Sakowicz, *Prawnokarne*…, s. 353; W. Świda, *Prawo*…, s. 448, J. Śliwowski, *Prawo karne*…, s. 402; M. Siewierski, *Komentarz do art. 171*…, s. 144–145; I. Andrejew, *Kodeks karny*…, s. 150–151; I. Andrejew, *Polskie prawo karne w zarysie*…, s. 401; K. Buchała, *Prawo karne materialne*…, s. 637.

[186] T. Bojarski, *Odmiany podstawowych typów przestępstw w polskim prawie karnym*, Warszawa 1982, s. 46.

[187] K. Łojewski, E. Mazur, *Kodeks karny (zestawienie porównawcze przepisów nowego i dawnego kodeksu karnego oraz ustaw szczególnych)*, „Palestra" 1969, nr 13/10–11(142–143), s. 63.

[188] J. Śliwowski, *Prawo karne*…, s. 402; M. Siewierski, *Komentarz do art. 171*…, s. 144–145; I. Andrejew, *Kodeks karny*…, s. 150–151; I. Andrejew, *Polskie prawo karne w zarysie*…, s. 401; K. Buchała, *Prawo karne materialne*…, s. 637.

[189] W. Świda, *Prawo*…, s. 448; J. Śliwowski, *Prawo karne*…, s. 402; M. Siewierski, *Komentarz do art. 171*…, s. 144–145; I. Andrejew, *Kodeks karny*…, s. 150–151; I. Andrejew, *Polskie prawo karne w zarysie*…, s. 401; K. Buchała, *Prawo karne materialne*…, s. 637;

[190] I. Andrejew, *Kodeks karny*…, s. 118.

[191] T. Bojarski, *Odmiany podstawowych typów*…, s. 46; K. Łojewski, E. Mazur, *Kodeks karny (zestawienie porównawcze*…, s. 63; J. Śliwowski, *Prawo karne*…, s. 402; M. Siewierski, *Komentarz do art. 171*…, s. 144–145; I. Andrejew, *Kodeks karny*…, s. 150–151; I. Andrejew, *Polskie prawo karne w zarysie*…, s. 401; K. Buchała, *Prawo karne materialne*…, s. 637.

[192] I. Andrejew, *Kodeks karny*…, s. 150–151.

M. Siewierski uważał, że również inne osoby zastępujące właściciela domu, jak inny członek rodziny, mogą wystąpić z żądaniem opuszczenia domu przez osobę nieuprawnioną[193]. Podnosił, że o zaistnieniu przesłanki „wdarcia się" nie przesądzało pokonanie przeszkód fizycznych (jak drzwi czy okno), ale konieczne było przedsięwzięcie działania odmiennego od woli gospodarza domu[194]. Jednocześnie sama wola właściciela pomieszczenia nie musi być wyrażona w sposób „jawny", lecz może mieć również formę „dorozumianą", gdy na przykład poprzez szczelne zamknięcie drzwi na zamek właściciel nie życzy sobie pobytu innych osób w swoim domu[195]. Jeśli osoba dostała się do określonego pomieszczenia za zgodą właściciela, a następnie podmiot uprawniony do dysponowania mieszkaniem żąda opuszczenia lokalu przez tę osobę, nieopuszczanie tego pomieszczenia będzie wypełniało znamiona naruszenia miru domowego[196]. Dopuszczał również możliwość zastosowania tzw. przemocy koniecznej w celu pokonania zamachu na mir domowy[197].

W celu obrazowego przedstawienia zmian zachodzących w polskich regulacjach przestępstwa naruszenia miru domowego (w okresie po odzyskaniu niepodległości) poniżej przedstawiano najważniejsze zmiany z wyszczególnieniem polskich kodeksów karnych: z 1932 r., z 1969 r. oraz z 1997 r. Podkreślenia jednak wymaga, że kodeks karny z 1997 r. realizuje ochronę miru domowego w sposób niezawierający dużych zmian w jej zakresie w porównaniu z art. 252 k.k. z 1932 r. i przepisem art. 171 k.k. z 1969 r., a wprowadzone zmiany dotyczą trybu ściągania oraz innych miejsc podlegających ochronie tego przepisu[198].

Zdaniem T. Bojarskiego trzy polskie kodeksy karne wykazują stabilność w zakresie zasad odpowiedzialności karnej[199]. Nowe rozwiązania były głównie związane z rozwojem cywilizacyjnym i poszukiwaniem nowych rozwiązań w zakresie kar i stosowanych środków karnych, co jest niewątpliwie wiązane z postępem i rozwojem

[193] T. Bojarski, *Odmiany podstawowych typów*…, s. 46; K. Łojewski, E. Mazur, *Kodeks karny (zestawienie porównawcze*…, s. 63; J. Śliwowski, *Prawo karne*…, s. 402; M. Siewierski, *Komentarz do art. 171*…, s. 144–145; I. Andrejew, *Kodeks karny*…, s. 150–151; I. Andrejew, *Polskie prawo karne w zarysie*…, s. 40; K. Buchała, *Prawo karne materialne*…, s. 637.
[194] M. Siewierski, *Komentarz do art. 171*…, s. 144–145.
[195] Ibidem.
[196] J. Śliwowski, *Prawo karne*…, s. 402; M. Siewierski, *Komentarz do art. 171*…, s. 144–145; I. Andrejew, *Kodeks karny*…, s. 150–151; K. Buchała, *Prawo karne materialne*…, s. 637.
[197] T. Bojarski, *Odmiany podstawowych typów*…, s. 46; K. Łojewski, E. Mazur, *Kodeks karny (zestawienie porównawcze*…, s. 63; J. Śliwowski, *Prawo karne*…, s. 402; M. Siewierski, *Komentarz do art. 171*…, s. 144–145; I. Andrejew, *Kodeks karny*…, s. 150–151; I. Andrejew, *Polskie prawo karne w zarysie*…, s. 401; K. Buchała, *Prawo karne materialne*…, s. 637.
[198] J. Wojciechowska, *Komentarz do rozdziału XXIII*…, s. 879–880.
[199] T. Bojarski, *Tradycja i postęp w nowelizacji*…, s. 15.

społeczeństw[200]. Kodeks karny z 1932 r. uchwalono pod wpływem szkoły socjologicznej, a ukształtowane w nim reguły odpowiedzialności stanowiły podstawę dla dalszych regulacji karnych, kodeksie karnym z 1969 r. zaostrzono zasady wymierzania kar, a w kodeksie karnym z 1997 r. zmniejszono wymiary kar[201].

Tabela. Zmiany przepisu dotyczącego przestępstwa naruszenia miru domowego w Kodeksie karnym z 1932 r, 1969 r. i 1997 r.[202]

Nazwa kodeksu karnego	**Numer przepisu dotyczący przestępstwa naruszenia miru domowego**	**Treść przepisu**	**Tryb ścigania**
Kodeks karny z 1932 r.	art. 252 k.k. z 1932 r.	§ 1 Kto wdziera się do cudzego domu, mieszkania, lokalu, pomieszczenia, przedsiębiorstwa, posiadłości ogrodzonej w związku z mieszkaniem lub ogrodzonej i służącej za miejsce pobytu albo wbrew żądaniu osoby uprawnionej miejsca takiego nie opuszcza, podlega karze aresztu do lat 2 lub grzywny. § 2 Ściganie odbywa się z oskarżenia prywatnego.	ściganie z oskarżenia prywatnego
Kodeks karny z 1969 r.	art. 171 k.k. z 1969 r.	§ 1 Kto wdziera się do cudzego domu, mieszkania, lokalu, pomieszczenia albo ogrodzonej działki gruntu związanej z ich używaniem lub służącej za miejsce pobytu albo wbrew żądaniu osoby uprawnionej miejsca takiego nie opuszcza, podlega karze pozbawienia wolności do lat 2, ograniczenia wolności albo grzywny. § 2	ściganie odbywa się z oskarżenia prywatnego

[200] Ibidem.
[201] Ibidem, s. 7.
[202] Opracowanie własne.

		Ściganie odbywa się z oskarżenia prywatnego	
Kodeks karny z 1997 r.	art. 193 k.k.	Kto wdziera się do cudzego domu, mieszkania, lokalu, pomieszczenia albo ogrodzonego terenu albo wbrew żądaniu osoby uprawnionej miejsca takiego nie opuszcza, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku. *„§ 1. Kto wdziera się do cudzego domu, mieszkania, lokalu, pomieszczenia albo ogrodzonego terenu albo wbrew żądaniu osoby uprawnionej miejsca takiego nie opuszcza,* *podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.* *§ 2. Ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.”* *–-zmiana przepisu art. 193 k.k. ustawą o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw Dz.U. z 2022 r. poz. 2600; wejście w życie 14 marca 2023 r.*	ściganie z oskarżenia publicznego z urzędu *(zmiana trybu od 14 marca 2023 r. na tryb wnioskowy)*

Rozdział 2.
Problematyka naruszenia miru domowego w ujęciu aksjologii konstytucyjnej i prawa międzynarodowego oraz aspekcie prawnoporównawczym

2.1. Węzłowe zagadnienia dotyczące naruszenia miru domowego w ujęciu aksjologii konstytucyjnej i wybranych aktach prawa międzynarodowego

Dobro człowieka w postaci ochrony jego prywatności, jaką jest domostwo i jego nietykalność, zapewniają zarówno najważniejsze akty prawa krajowego, jak art. 50 Konstytucji oraz akty prawa międzynarodowego, takie jak: 1) Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, [203]2) Międzynarodowy pakt praw obywatelskich i politycznych otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r. [204] (zwana dalej Międzynarodowym paktem praw obywatelskich) oraz 3) Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności [205]sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona protokołem nr 2 [206] (zwana dalej Konwencją lub Konwencją o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności).

Jednym z najbardziej cenionych przez ludzi dóbr, które podlegają ochronie, jest wolność, występująca obok takich wartości jak rodzina, prawo własności czy prawo do życia[207]. Dopuszcza się ograniczanie prawa wolności, tylko w wyjątkowych sytuacjach, przy popełnieniu najcięższych przestępstw i jedynie jako swoiste ostateczne rozwiązanie[208]. Ochrona dobra prawnego, jakie stanowi wolność, jest gwarantowana przez ustawodawcę w różnego rodzaju aktach prawa (jak Konstytucja, ustawy, rozporządzenia), ale również w różnych gałęziach prawa: cywilnego, karnego czy administracyjnego[209]. W przepisie art. 30 Konstytucji zagwarantowana została ochrona prawna wolności

[203] Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, Paryż, 10 grudnia 1948 r. http://libr.sejm.gov.pl/tek01/txt/onz/1948.html.
[204] Międzynarodowy pakt praw obywatelskich i politycznych otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167).
[205] Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.)
[206] A. Sakowicz, *Prawnokarne*…, s. 346.
[207] L. Wilk, *Przestępstwa przeciwko wolności* [w:] *Prawo karne – część ogólna, szczególna i wojskowa. Seria akademicka*, red. T. Dukiet-Nagórska, Warszawa 2018, s. 429.
[208] Ibidem, s. 429–431.
[209] L. Wilk, *Przestępstwa przeciwko wolności* [w:] *Prawo karne – część ogólna, szczególna i wojskowa*, red. T. Dukiet-Nagórska, Warszawa 2012, s. 336–337.

człowieka, która jest utożsamiana z niepodlegającą zbyciu i przyrodzoną wartością związaną nierozerwalnie z godnością człowieka[210]. Nie można nakładać zbędnych ograniczeń prawa wolności obywateli, a dopuszczalne jest to jedynie w taki sposób, aby nie prowadziło do naruszenia istoty tych praw, i tylko w wyjątkowych sytuacjach, związanych z koniecznością zapewnienia bezpieczeństwa publicznego czy zachowania praw i wolności innych obywateli[211]. Przepisy najważniejszego aktu prawnego, jakim jest Konstytucja, zapewniają ochronę szeregu różnych praw wolnościowych, takich jak „wolność osobista, wolność i ochronę tajemnicy komunikowania się, wolność poruszania się po terytorium RP oraz wyboru miejsca zamieszkania i pobytu, wolność sumienia i religii, wolność wyrażania poglądów, wolność organizowania pokojowych zgromadzeń, wolność zrzeszania się itp."[212]

Rangę ważności prawa wolności z całą pewnością podkreśla ochrona zapewniona w najważniejszym w hierarchii źródle prawa – Konstytucji RP[213], m.in. w przepisach art. 49 i art. 50[214]. Zgodnie z art. 49 Konstytucji „zapewnia się wolność i ochronę tajemnicy komunikowania się. Ich ograniczenie może nastąpić jedynie w przypadkach określonych w ustawie i w sposób w niej określony"[215]. Natomiast przepis art. 50 Konstytucji wskazuje, że „zapewnia się nienaruszalność mieszkania. Przeszukanie mieszkania, pomieszczenia lub pojazdu może nastąpić jedynie w przypadkach określonych w ustawie i w sposób w niej określony". Przepis art. 193 k.k., zapewniający ochronę nietykalności mieszkania, wpisuje się w międzynarodową i konstytucyjną ochronę wolności i uprawnień jednostek[216]. Ochrona przewidziana w art. 50 Konstytucji gwarantuje bezpieczeństwo jednostki w zakresie nietykalności miejsca zamieszkania, ograniczając sposób ingerencji ustawodawcy do sytuacji wyjątkowych[217].

Zdaniem M. Królikowskiego i A. Sakowicza przepis art. 50 Konstytucji zapewnia prawo do tego, że mieszkanie nie może zostać przeszukane bez podstaw prawnych oraz gwarantuje jego nietykalność, zaś samo zastosowane w tym przepisie pojęcie „mieszkania" obejmuje swoim zakresem wszystkie pomieszczenia, które są zamknięte i wymienione

[210] Ibidem.
[211] L. Wilk, *Przestępstwa przeciwko wolności* [w:] *Prawo karne – część ogólna, szczególna i wojskowa. Seria akademicka*…, s. 429–430.
[212] Ibidem.
[213] Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.).
[214] A. Marek, *Prawo karne*, Warszawa, 2011, s. 484–487.
[215] Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.).
[216] S. Hypś, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. A. Grześkowiak, K. Wiak, wyd. 3, Warszawa 2015, s. 964.
[217] S. Hypś [w:] *Prawo karne*, red. A. Grześkowiak, wyd. 6, Warszawa 2017, s. 928.

w przepisie art. 193 k.k.[218] P. Wiliński podkreśla gwarancję jednostki do nienaruszalności mieszkania ukształtowaną w art. 50 Konstytucji RP, oznaczającą obowiązek poszanowania miru domowego przez wszystkie instytucje w państwie[219]. Niekiedy konieczne staje się ograniczenie prawa miru domowego ze względu na zasady praworządności i porządku publicznego, ale wyjątki określone w art. 50 Konstytucji mogą być traktowane w ramach niezbędnej konieczności realizowania przez Państwo ochrony innych wartości i w ramach przestrzegania ściśle przez organy państwowe reguł wyznaczanych w przepisach rangi ustawowej[220]. Osobami uprawnionymi do ochrony nienaruszalności mieszkania są nie tylko właściciele, ale również inne osoby dysponujące innym tytułem do przebywania w mieszkaniu[221]. Konstytucja RP zapewnia szeroką ochronę nienaruszalności mieszkania wszystkim osobom fizycznym będącym obywatelami polskimi, ale również cudzoziemcami[222].

Przepisy prawa międzynarodowego również zapewniają szeroką ochronę wolności i prawa do niezakłóconego zamieszkiwania przez obywateli poprzez szereg różnych aktów prawnych o zasięgu międzynarodowym[223]. Wzorzec europejskich praw zapewniających ochronę prywatności, w tym nienaruszalności mieszkania, jest bardzo szeroki[224]. Podkreślić należy, że „szczególne znaczenie odgrywa rozróżnienie na te elementy wzorca, które afirmują potencjał jednostki do pełnego rozwoju w warunkach poszanowania przestrzeni życia prywatnego, rodzinnego, sumienia i wyznania, jak również korespondencji w szerokim tego słowa znaczeniu […] jak też te postanowienia, które wyraźniej zaznaczają obowiązki negatywne państwa”[225].

Jednym z najważniejszych międzynarodowych dokumentów prawnych jest **Powszechna Deklaracja Praw Człowieka z 1948 r., [226]**która w przepisie art. 12 odnosi się do ochrony nienaruszalności mieszkania[227]. Zgodnie z tym przepisem „nie wolno ingerować samowolnie w czyjekolwiek życie prywatne, rodzinne, domowe ani w jego

[218] M. Królikowski, A. Sakowicz, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny – część szczególna, t. 1, komentarz art. 117–221*, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, Warszawa 2017, s. 627.
[219] P. Wiliński, *Nienaruszalność mieszkania – przeszukanie (art. 50 Konstytucji RP)* [w:] *System prawa karnego procesowego,* t. 1, *Zagadnienia ogólne*, red. P. Hofmański, Warszawa 2013, s. 801–802.
[220] Ibidem.
[221] M. Florczak-Wątor, *Komentarz do art. 50* [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz,* red. P. Tuleja, Warszawa 2019, s. 175–177.
[222] M. Woźnicki, *Nienaruszalność mieszkania w Konstytucji RP* [w:] *Naruszenie miru domowego,* red. M. Mozgawa, Warszawa 2019, s. 58.
[223] S. Hypś [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. A. Grześkowiak, K. Wiak, wyd. 3, Warszawa 2015, s. 964.
[224] M. Królikowski, A. Sakowicz, *Komentarz do art. 193 k.k.*…, s. 627.
[225] Ibidem.
[226] Powszechna Deklaracja Praw Człowieka z 1948 r. http://libr.sejm.gov.pl/tek01/txt/onz/1948.html
[227] J. Wojciechowska, *Komentarz do rozdziału XXIII*…, s. 882–885.

korespondencję, ani też uwłaczać jego honorowi lub dobremu imieniu. Każdy człowiek ma prawo do ochrony prawnej przeciwko takiej ingerencji lub uwłaczaniu”[228]. Zdaniem M. Rojszczaka sama deklaracja nie ma charakteru wiążącego dla innych państw, ale celem jej powstania było przede wszystkim dążenie do tego, aby promowane wartości, takie jak gwarancja praw i wolności człowieka, znalazły swoje odzwierciedlenie w ustawodawstwie krajowym poszczególnych państw[229]. W konsekwencji jej oddziaływanie jest większe, niż gdyby miała charakter wiążący[230]. Według M. Rojszczaka gwarancje zastosowane w art. 12 deklaracji mają na celu ochronę jednostki i jej prywatności przed niezgodną z prawem ingerencją państwa w sferę prywatności, w tym ochrony miru domowego[231].

Ochrona nietykalności mieszkania została zapewniona również w akcie międzynarodowym, jakim jest **Międzynarodowy pakt praw obywatelskich i politycznych z 1966 r.**[232] Zgodnie z jego art. 17: „1. Nikt nie może być narażony na samowolną lub bezprawną ingerencję w jego życie prywatne, rodzinne, dom czy korespondencję ani też na bezprawne zamachy na jego cześć i dobre imię. 2. Każdy ma prawo do ochrony prawnej przed tego rodzaju ingerencjami i zamachami”. Oznacza to ochronę jednostki przed nieuprawnioną ingerencją zewnętrzną w życie prywatne, w tym prawo do niezakłóconego miru domowego, zapewniając jednocześnie należną prawną ochronę w sytuacji naruszenia tych uprawnień przez zamach czy interwencję osób trzecich[233]. Przepisy te pozwalają wprawdzie na ingerencję w prawo do mieszkania, czyli prawo do prywatności, z tym że takie działania osób trzecich nie mogą być pozbawione podstaw prawnych, a działania władzy wkraczającej w to prawo do poszanowania mieszkania nie mogą mieć cech arbitralności[234]. Zdaniem A. Sakowicza ratyfikowanie przez Polskę tego międzynarodowego zobowiązania doprowadziło do konieczności zapewnienia przez organy władzy publicznej ochrony domu przed ingerencją i zamachami, ale również do zapewnienia odpowiednich norm prawnych gwarantujących

[228] Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, Paryż, 10 grudnia 1948 r. http://libr.sejm.gov.pl/tek01/txt/onz/1948.html
[229] M. Rojszczak, *Ochrona prywatności w cyberprzestrzeni z uwzględnieniem zagrożeń wynikających z nowych technik przetwarzania informacji*, Warszawa 2019.
[230] Ibidem.
[231] Ibidem.
[232] Międzynarodowy Pakt Praw obywatelskich i politycznych otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167); J. Wojciechowska, *Komentarz do rozdziału XXIII*…, s. 879.
[233] S. Hypś [w:] *Prawo karne*…, s. 928.
[234] M. Królikowski, A. Sakowicz, *Komentarz do art. 193 k.k.*…, s. 625–627.

powstrzymywanie się od nieuzasadnionych ingerencji w mir domowy[235]. W sytuacji, w której nastąpi przeszukanie domu, musi to zostać przeprowadzone w sposób jak najmniej uciążliwy, z poszanowaniem praw osoby uprawnionej i zapewnieniem jej prawa do złożenia odwołania od decyzji o przeszukaniu[236].

Przepis art. 8 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności zapewnia ochronę prawu do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego[237]. Zgodnie z jego treścią: „1. Każdy ma prawo do poszanowania swojego życia prywatnego i rodzinnego, swojego mieszkania i swojej korespondencji. 2. Niedopuszczalna jest ingerencja władzy publicznej w korzystanie z tego prawa, z wyjątkiem przypadków przewidzianych przez ustawę i koniecznych w demokratycznym społeczeństwie z uwagi na bezpieczeństwo państwowe, bezpieczeństwo publiczne lub dobrobyt gospodarczy kraju, ochronę porządku i zapobieganie przestępstwom, ochronę zdrowia i moralności lub ochronę praw i wolności innych osób" (art. 8 Konwencji). Zdaniem M. Królikowskiego i A. Sakowicza należy zwrócić uwagę, że przepis ten zapewnia każdemu człowiekowi ochronę mieszkania przed nieuzasadnioną ingerencją organów władzy publicznej, dopuszczając takie działania władzy jedynie wyjątkowo i to w sytuacji poważnego zagrożenia najważniejszych dóbr demokratycznego państwa, jakim jest bezpieczeństwo publiczne czy zapobieganie przestępczości[238].

M.A. Nowicki wskazuje, że w celu ustalenia, czy dane miejsce będzie chronione jako dom przez art. 8 Konwencji, zdefiniować należy rodzaj więzi łączących jednostkę z miejscem, w którym realizuje się życie rodzinne i domowe, a powiązanie to powinno mieć charakter „nieprzerwanych i wystarczających więzi"[239]. Według autora przywołującego liczne orzecznictwo Trybunału rozumienie naruszenia miru domowego jest o wiele szersze niż wynikające z art. 193 k.k., gdyż obejmuje również ochronę

---

[235] A. Sakowicz, *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. Komentarz*, wyd. 2, Warszawa 2020, https://sip.legalis.pl/document-view.seam?documentId=mjxw62zogi3damrvhe2tenroobqxalrvgqydgnbxgeya# (dostęp: 14.10.2021).

[236] Ibidem.

[237] Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.), art. 8;

[238] M. Królikowski, A. Sakowicz, *Komentarz do art. 193 k.k.*…, s. 625–627.

[239] M.A. Nowicki, *Wokół Konwencji Europejskiej. Komentarz do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka*, wyd. 7, Warszawa 2017, art. 8. s. 708 i „decyzja Demopoulos i inni v. Turcja z dnia 1 marca 2010 r., Wielka Izba, skarga nr 46113/99 i inne, § 136–137; wyrok Orlić v. Chorwacja z dnia 21 czerwca 2011 r., Izba (Sekcja I), skarga nr 48833/07, § 54; Winterstein i inni v. Francja z dnia 17 października 2013 r., Izba (Sekcja V), skarga nr 27013/07, § 141 – dot. eksmisji Romów z działki, na której byli oni osiedleni od wielu lat; Sargsyan v. Azerbejdżan z dnia 16 czerwca 2015 r., Wielka Izba, skarga nr 40167/06, § 253 – dot. domu we wsi, który musiał opuścić na długie lata i do którego nie mógł wrócić z powodu obcej okupacji" – przywołane za M.A. Nowicki, *Wokół Konwencji Europejskiej*…, s. 708.

nietykalności mieszkania przed uniemożliwianiem korzystania z wszystkich jego elementów i dogodności, w tym przed różnego rodzaju immisjami, które mogą na nie oddziaływać, jak hałas, przykre zapachy[240]. W rozumieniu Konwencji do zapewnia ochrony mieszkania wynikającej z art. 8 Konwencji nie jest wystarczające posiadanie uprawnienia formalnego do tego lokalu mieszkalnego, jak na przykład prawa własności[241]. Konieczne staje się ustalenie, czy istnieje więź rodzinna mająca nieprzerwany charakter, co powoduje że ochronie może podlegać nawet osoba w sposób nielegalny zajmująca pomieszczenie[242], a ochrony z art. 8 Konwencji może być pozbawiony właściciel nieruchomości, jeśli nie będzie posiadał więzi z tym pomieszczeniem[243].

Działania władz w zakresie ochrony domu z art. 8 Konwencji i jej ingerencja w prawo chroniące dom i bezpieczeństwo rodziny powinny cechować się równowagą pomiędzy interesem społeczności a interesem zindywidualizowanej jednostki tak, aby wkraczanie organów władzy państwowej uwzględniało znaczenie ochrony domu, jakie ma dla konkretnej rodziny[244]. Zdaniem A. Sakowicza orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w zakresie art. 8 Konwencji ściśle precyzuje, w jakich granicach organy władzy publicznej mogą wkraczać w sferę wolności i prywatności człowieka, a dodatkowo krystalizuje pojęcie mieszkania, wskazując, że jest to autonomiczne miejsce, z którym człowieka łączą określone trwałe związki[245].

J. Łacny zwraca uwagę na warunki przeprowadzania kontroli dotyczących funduszy europejskich w kontekście prawa do ochrony miru domowego i prawa własności– [246]. Krajowi urzędnicy przeprowadzający kontrole dotyczące instrumentów finansowych działają w granicach przepisów unijnych i przepisy KPP mają zastosowanie[247]. Autor podkreślał, że w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (ETPC) w zakresie art. 8 (który dotyczy również prawa do ochrony miru domowego) zastosowana definicja domu była rozumiana w różny sposób, niekiedy szeroko obejmując kolejne pomieszczenia domowe i gospodarcze, a także pomieszczenia przeznaczone na działalność – np. sprawa *Leveau i Fillon* prowadzona przez Europejski

[240] Ibidem, s. 708.
[241] Ibidem, s. 709.
[242] Ibidem i Decyzja Komisji McGonnell v. Wielka Brytania z dnia 22 stycznia 1998 r., skarga nr 28488/95, DR 92A, s. 37; mutatis mutandis, Prokopovich v. Rosja z dnia 18 listopada 2004 r., Izba (Sekcja I), skarga nr 58255/00, § 35–39 – za ibidem.
[243] Ibidem.
[244] Ibidem, s. 713.
[245] A. Sakowicz, *Kodeks postępowania w sprawach*…
[246] J. Łacny, *Nienaruszalność miru domowego i prawo własności (art. 7 i art. 17 ust. 1 KPP)* [w:] *Kamienie milowe orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej*, red. S. Biernat, Warszawa 2019, s. 889.
[247] Ibidem.

Trybunału Praw Człowieka, w której uznał, że domem nie jest pomieszczenie dla trzody, czy sprawa *Khamidov,* w której przyjął, że budynki o charakterze przemysłowym (młyny, piekarnie) nie są domem[248]. Autor wskazuje, że za dom, w rozumieniu tych przepisów, uznaje się takie pomieszczenie, w którym prowadzona jest działalność zawodowa, którego nie da się oddzielić od pomieszczeń przeznaczonych wyłącznie do zamieszkiwania, tym samym winnica nie może być uznana za dom[249].

Warto również zwrócić uwagę na orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu (ETPC) w zakresie naruszenia miru domowego, zgodnie z którym nawet ponadnormatywny hałas czy zanieczyszczone powietrze mogą zostać zakwalifikowane jako zakłócanie swobodnego korzystania z mieszkania[250].

2.2. Prawnoporównawcza problematyka przestępstwa naruszenia miru domowego w innych krajach

Przestępstwo naruszenia miru domowego występuje również w ustawodawstwie innych państw, w którym można wyodrębnić trzy grupy regulacji różniące się przedmiotem zapewnianej ochrony[251].

Niektóre kodeksy karne za przedmiot ochrony przestępstwa naruszenia miru domowego przyjmują wolność człowieka i w tych kodeksach przestępstwo jest umieszczane w rozdziałach dotyczących przestępstw przeciwko wolności[252]. Za przykład może posłużyć polski kodeks karny z 1997 r., w którym przestępstwo naruszenia miru domowego znajduje się w rozdziale dotyczącym przestępstw przeciwko wolności[253]. Dotyczy to właśnie regulacji, w których przedmiotem ochrony jest wolność, i występuje w kodeksie karnym albańskim, austriackim, szwajcarskim czy węgierskim[254]. Druga grupa regulacji (kodeks karny gruziński i kodeks karny serbski) przyjmuje za przedmiot ochrony wolność i prawa człowieka, zaś w kodeksie karnym Rosji i Białorusi przestępstwo

[248] Ibidem.
[249] Ibidem.
[250] Ł. Kaczkowski, *Nienaruszalność mieszkania* [w:] *Realizacja i ochrona konstytucyjnych wolności i praw jednostki w polskim porządku prawnym*, red. M. Jabłoński, Wrocław 2014, s. 210.
[251] M. Mozgawa, *Przestępstwa przeciwko wolności* [w:] *System prawa karnego*, red. J. Warylewski, wyd. 2, Warszawa 2016, s. 566.
[252] A. Sakowicz, *Prawnokarne*…, s. 350–351.
[253] Ibidem.
[254] M. Mozgawa, *Przestępstwa przeciwko wolności* [w:] *System*…, s. 566.

naruszenia miru domowego jako przedmiot ochrony przyjmuje prawa i wolności człowieka zagwarantowane w Konstytucji[255].

Zgodnie z poglądem A. Sakowicza we współczesnych rozwiązaniach prawnych obowiązujących na świecie w zakresie ochrony miru domowego zróżnicowanie opiera się na tym, co stanowi przedmiot ochrony[256]. Istnieją również regulacje prawne, jak przepisy francuskiego kodeksu karnego czy fińskiego kodeksu karnego z 1889 r., które przyjmują, że przedmiotem ochrony naruszenia miru domowego jest szczególne dobro[257].

Zdaniem M. Kulika sama budowa przepisu naruszenia nietykalności mieszkania jest bardzo podobna w regulacjach państw europejskich oraz bloku postsowieckiego i przede wszystkim przedmiotem ochrony jest wolność człowieka w rozporządzaniu i decydowaniu o miejscu, do którego jest upoważniony[258]. W niektórych ustawodawstwach występuje typ kwalifikowany, wyróżniający się odrębnymi znamionami i bardzo często innym przedmiotem ochrony[259].

W niektórych regulacjach przedmiotem ochrony przy przestępstwie miru domowego jest porządek publiczny i jako przykład ustawodawstwa przyjmującego porządek publiczny za przedmiot ochrony przy naruszeniu miru domowego wskazuje się aktualnie obowiązującą niemiecką ustawę karną z 1871 r.[260] Przepisy tej ustawy karnej w § 123 i § 124 regulują przestępstwo dotyczące naruszenia miru domowego i są umieszczone w rozdziale dotyczącym przestępstw przeciwko porządkowi publicznemu[261]. Mimo to pojawiają się spory doktrynalne, czy faktycznie przedmiotem ochrony jest porządek publiczny, czy też samoistne „prawo domowe", wyrażające się w uprawnieniu do niezakłóconego przebywania czy pracowania w określonym miejscu, bez ingerencji osób z zewnątrz[262]. Zdaniem M. Mozgawy dobro chronione stanowi porządek publiczny, co jest stosunkowo rzadkie w zestawieniu z innymi regulacjami[263]. Zgodnie z przepisem § 123 niemieckiego kodeksu karnego z 1871 r. każdy, kto bezprawnie wdziera się do mieszkania, lokalu użytkowego lub innego zamkniętego cudzego mienia lub do zamkniętego pomieszczenia przeznaczonego do użytku publicznego lub transportu, lub ktokolwiek

[255] Ibidem.
[256] A. Sakowicz, *Prawnokarne*…, s. 349.
[257] Ibidem, s. 351.
[258] M. Kulik, *Przestępstwa naruszenia miru domowego w wybranych państwach europejskich i postsowieckich* [w:] *Naruszenie miru domowego*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2019, s. 349–350.
[259] Ibidem.
[260] A. Sakowicz, *Prawnokarne*…, s. 349.
[261] Ustawa kodeks karny niemiecki z 1871 r. Strafgesetzbuch (StGB).
[262] A. Sakowicz, *Prawnokarne*…, s. 349.
[263] M. Mozgawa, *Przestępstwa przeciwko wolności* [w:] *System*…, s. 566.

pozostaje w nim bez upoważnienia i nie odchodzi, gdy zostanie poproszony przez osobę uprawnioną, podlega karze pozbawienia wolności do roku lub grzywny, a przestępstwo to może być ścigane tylko na żądanie[264]. Natomiast w § 124 uregulowana została kwalifikowana postać przestępstwa naruszenia miru domowego[265].

J. Melz dokonuje analizy, czy dron, który pokona żywopłot ogrodzonego terenu, wypełnia znamiona § 123 ust. 1 StGB (przestępstwo § 123 ust. 1 Hausfriedensbruch niemieckiego kodeksu karnego)[266]. Autor wywodzi, że żywopłot nie odgradza nieruchomości od strony przestrzeni powietrznej, a ochrona zapewniana przez ogrodzenie z żywopłotu ogranicza się jedynie do jego wysokości[267]. Dodatkowo akcentuje, że pojęcie ogrodzenia ma na celu ograniczanie i grodzenie od osób trzecich przed przekroczeniem na ziemi, co oznacza, że przelot drona nad posesją nie wypełnia znamion czynu z art. 123 ust. 1 StGB[268].

W rumuńskim kodeksie karnym z 17 lipca 2009 r. przestępstwo naruszenia miru domowego zostało umieszczone w rodzaju przestępstw wymierzonych przeciwko wolności[269]. Zgodnie z treścią przepisu art. 224 tego kodeksu – odpowiedzialności karnej od 3 miesięcy do 2 lat lub grzywnie podlega osoba, która przedostała się w jakikolwiek sposób do domu, pokoju, lokalu lub innego ogrodzonego miejsca bez zgody osoby korzystającej z tych miejsc lub odmawiająca ich opuszczenia na żądanie. Postępowanie karne wszczyna się po uprzednim złożeniu skargi przez pokrzywdzonego[270]. Także w albańskim kodeksie karnym przestępstwo naruszenia miru domowego jest wymierzone przeciwko wolności człowieka[271]. W przepisie art. 112 albańskiego kodeksu karnego z 27 stycznia 1995 r. uregulowano bezprawne wejście i włamanie do czyjegoś domu bez zgody właściciela, które zagrożone jest karą grzywny albo pozbawienia wolności do 3 lat, a jeśli jest popełnione z użyciem siły lub z użyciem broni, zagrożenie karne stanowi

[264] Ustawa kodeks karny niemiecki z 1871 r. Strafgesetzbuch (StGB), https://www.legislationline.org/download/id/6115/file/Germany_CC_am2013_en.pdf, tłumaczenie własne (dostęp: 14.10.2021).
[265] M. Kulik, *Przestępstwa naruszenia miru domowego*…, s. 344.
[266] J. Melz, *Naruszenie miru domowego* [w:] *Przestępczość XXI wieku. Szanse i wyzwania dla kryminologii*, red. D. Dajnowicz-Piesiecka, E. Jurgielewicz-Delegacz, E.W. Pływaczewski, Warszawa 2020. 123 ust. 1 StGB (przestępstwo § 123 ust. 1 Hausfriedensbruch niemieckiego kodeksu karnego).
[267] Ibidem.
[268] Ibidem.
[269] M. Mozgawa, *Przestępstwa przeciwko wolności* [w:] *System*…, s. 566.
[270] Rumuński kodeks karny z 17 lipca 2009 r., Criminal Code of the Republic of Romania (2009, amended 2017) (English version), https://www.legislationline.org/download/id/8291/file/Romania_Penal%20Code_am2017_en.pdf, tłum. własne (dostęp: 14.10.2021).
[271] M. Mozgawa, *Przestępstwa przeciwko wolności* [w:] *System*…, s. 566.

odpowiednio grzywna lub rok pozbawienia wolności[272]. W austriackim kodeksie karnym z 23 stycznia 1974 r. również przedmiot ochrony przy naruszeniu miru domowego skupia się na wolności jednostki[273], a w § 109 uregulowano przestępstwo *Hausfriedensbruch*[274]. Przepis ust. 1 tego paragrafu wskazuje, że „kto wejdzie do cudzego mieszkania przemocą lub groźbą, podlega karze grzywny do 720 stawek dziennych lub pozbawienia wolności do 1 roku. Zgodnie z ust. 3 jeżeli sprawca, działając w sposób opisany w ust. 1, wchodzi do domu, mieszkania, zamkniętej przestrzeni przeznaczonej do wykonywania służby publicznej, wykonywania zawodu lub prowadzenia działalności gospodarczej lub przedostaje się do przestrzeni otoczonej bezpośrednio murem należącym do domu, w którym: 1) zamierza stosować przemoc wobec osoby lub rzeczy 2) on sam, lub współdziałająca z nim inna osoba ma zamiar stosować broń lub inne środki prowadzące do przełamania lub uniemożliwienia oporu pokrzywdzonego 3) ma zamiar doprowadzić do wejścia kilku osób"[275], zagrożenie karne wynosi wtedy do 3 lat pozbawienia wolności[276].

W przepisie art. 186 szwajcarskiego kodeksu karnego z 21 grudnia 1937 r. również przedmiotem ochrony jest wolność osoby uprawnionej[277]. Zgodnie z tym przepisem każda osoba, która wbrew woli legalnych mieszkańców wejdzie do budynku, mieszkania, samodzielnego pokoju w budynku, na teren zamknięty, na dziedziniec lub do ogrodu stanowiącego bezpośrednią część budynku albo do wyraźnie wytyczonego miejsca pracy bądź pomimo próśb osób uprawnionych, aby opuściła te miejsca, nadal w nich pozostaje, podlega odpowiedzialności karnej do 3 lat pozbawienia wolności lub grzywnie[278]. Podobnie węgierski kodeks karny z 13 lutego 2012 r. w art. 221 zawiera regulacje dotyczące przestępstwa naruszenia miru domowego, którego przedmiotem ochrony jest wolność człowieka[279]. Przepis ten precyzuje, że każda osoba, która wchodzi lub pozostaje w domu lub innej własności, lub w granicach tej nieruchomości z użyciem

[272] Criminal Code of the Republic of Albania (1995, amended 2017) (English version), https://www.legislationline.org/download/id/8235/file/Albania_CC_1995_am2017_en.pdf., tłum. własne (dostęp: 14.10.2021).
[273] M. Mozgawa, *Przestępstwa przeciwko wolności* [w:] *System*…, s. 566.
[274] Criminal Code of the Republic of Austria (1974, amended 2019) (German version) § 109, https://www.legislationline.org/download/id/8548/file/Austria_CC_1974_am122019_de.pdf, tłum. własne (dostęp: 14.10.2021).
[275] M. Kulik, *Przestępstwa naruszenia miru domowego*…, s. 335–336.
[276] Ibidem.
[277] M. Mozgawa, *Przestępstwa przeciwko wolności* [w:] *System*…, s. 566.
[278] Criminal Code of the Swiss Confederation (1937, as of July 2020) (English version), https://www.legislationline.org/download/id/8991/file/SWITZ_Criminal%20Code_as%20of%202020-07-01.pdf, tłum. własne (dostęp: 14.10.2021).
[279] M. Mozgawa, *Przestępstwa przeciwko wolności* [w:] *System*…, s. 566.

siły, groźby lub bezprawnego podszywania się, zagrożona jest karą pozbawienia wolności do lat dwóch[280].

Kodeks karny gruziński z 22 lipca 1999 r. za przedmiot przestępstwa naruszenia miru domowego przyjmuje wolność jednostki, ale również prawa człowieka[281]. W przepisie art. 160 ust. 1 sankcją karną w postaci grzywny, pracy poprawczej albo aresztu domowego od 6 miesięcy do 2 lat, albo kary pozbawienia wolności do dwóch lat penalizowane jest zachowanie sprawcy polegające na bezprawnym wejściu, bezprawnym przeszukaniu lub jakiejkolwiek innej czynności w miejscu zamieszkania lub innej własności wbrew woli właściciela, które to zachowanie sprawcy narusza nienaruszalność miejsca zamieszkania lub innego mienia[282]. Kodeks karny serbski z 2005 r., podobnie jak kodeks karny gruziński, za przedmiot ochrony przestępstwa naruszenia miru domowego przyjmuje wolność jednostki i prawa człowieka[283]. W przepisie art. 139 kodeksu karnego serbskiego wprowadzono odpowiedzialność karną dla każdego, kto bez pozwolenia włamuje się do cudzego mieszkania, domu lub do cudzego zamkniętego lokalu lub na żądanie nie opuszcza takiego mieszkania domu lub lokalu – podlega on karze grzywny lub pozbawienia wolności do roku. Jeżeli przestępstwo zostało popełnione przez funkcjonariusza (urzędnika) wykonującego obowiązki, osoba taka podlega karze pozbawienia wolności do lat trzech. Usiłowanie popełnienia przestępstwa naruszenia miru domowego jest karalne[284].

W kodeksie karnym Federacji Rosyjskiej z 13 czerwca 1996 r. przestępstwo naruszenia miru domowego umieszczone zostało w katalogu przestępstw przeciwko prawom i wolnościom człowieka i obywatela w art. 139[285]. W przepisie tym uregulowano naruszenie nietykalności domu i każde bezprawne wtargnięcie do mieszkania, popełnione wbrew woli przebywającej w nim osoby, podlega karze grzywny w wysokości do 40 tys. rubli lub w wysokości do trzech wynagrodzeń, pensji czy innego dochodu osoby

[280] Criminal Code of the Republic of Hungary (2012) (English version), https://www.legislationline.org/download/id/5619/file/HUngary_Criminal_Code_of_2012_en.pdf, tłum. własne (dostęp: 14.10.2021).
[281] M. Mozgawa, *Przestępstwa przeciwko wolności* [w:] *System*…, s. 566.
[282] Criminal Code of Georgia (1999, amended 2019) (English version), https://www.legislationline.org/download/id/8540/file/Georgia_CC_2009_amAug2019_en.pdf, tłum. własne (dostęp: 14.10.2021).
[283] M. Mozgawa, *Przestępstwa przeciwko wolności* [w:] *System*…, s. 566; M. Kulik, *Przestępstwa naruszenia miru domowego*…, s. 346.
[284] Criminal Code of the Republic of Serbia (2005, amended 2012) (English version), https://www.legislationline.org/download/id/5480/file/Serbia_CC_am2012_en.pdf, tłum. własne (dostęp: 14.10.2021).
[285] M. Kulik, *Przestępstwa naruszenia miru domowego*…, s. 345.

skazanej[286]. Może także zostać wymierzona kara w postaci prac obowiązkowych na okres do 360 godzin lub kara w formie prac poprawczych na okres do jednego roku, lub aresztowania na okres do trzech miesięcy[287]. Jeśli czyn był popełniony z użyciem przemocy lub z groźbą jej użycia, sprawca podlega karze grzywny w wysokości do 200 tys. rubli lub do 18-krotności wysokości wynagrodzenia albo pensji lub jakichkolwiek innych dochodów skazanego[288]. Może zostać również wymierzona kara w postaci prac poprawczych przez okres do dwóch lat lub kara w formie pracy przymusowej przez okres do dwóch lat, lub pozbawienia wolności na ten sam okres[289].

Zasada sprowadzająca się do słów „my home is my castle" (mój dom jest moim zamkiem – tłum. własne) ma swoje początki w systemach *common law*, ale oznacza przede wszystkim prawo właściciela domu do obrony przed bezprawnymi atakami w swoim domu[290]. W tym systemie ochrona miru domowego ma szczególne znaczenie. William Pitt starszy, Pierwszy Hrabia Chatham, który w trakcie jednej z debat nad prawem do obrony własnego domu w brytyjskim parlamencie w 1764 r. powiedział: „Najbiedniejszy człowiek w swoim domku na wsi może przeciwstawiać się Koronie. Jego dom może być wątły, dach może się trząść, wiatr może go pustoszyć, a sztorm czy deszcz mogą wkroczyć w jego progi, ale Król Anglii wkroczyć nie może. Cała władza Korony nie ma prawa bez zgody właściciela przekroczyć progu jego zrujnowanej posiadłości" [291]W angielskim systemie prawnym *common law* przestępstwo naruszenia miru domowego jest elementem przestępstwa określanego jako *burglary*[292]. Jedynie w przypadku przestępstw polegających na wejściu na teren placówek misji dyplomatycznych czy w sytuacji squattingu (zamieszkiwanie bez pozwolenia w domach)[293] można pociągnąć sprawcę do odpowiedzialności karnej za samo naruszenie miru domowego[294]. W prawie amerykańskim również odnajdujemy naruszenie miru domowego w przestępstwie nazywanym *burglary*, ale również prawo każdego ze stanów ma określone typy

[286] Criminal Code of the Russian Federation (1996, amended 2012) (English version), https://www.legislationline.org/download/id/4247/file/RF_CC_1996_am03.2012_en.pdf, tłum. własne (dostęp: 14.10.2021).
[287] Ibidem.
[288] Ibidem.
[289] Ibidem.
[290] A. Michalska-Warias, *Naruszenie miru domowego w angielskim i amerykańskim prawie karnym* [w:] *Naruszenie miru domowego*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2019, s. 353.
[291] J. Samaha, Criminal Law, Minnesota 2010, s. 149.
[292] *Burglary* – termin rozumiany w prawie angielskim i amerykańskim jako szeroko pojmowana kradzież z włamaniem. Swoim zakresem obejmuje wiele zachowań sprawcy, w tym naruszenie miru domowego; A. Michalska-Warias, *Naruszenie miru domowego w angielskim*…, s. 369.
[293] Ibidem, s. 370.
[294] Ibidem.

przestępstw definiowane jako *criminal trespass*[295]. Podstawowa postać takiego czynu polega na tym, że sprawca wchodzi lub podstępnie pozostaje w budynku lub jego części, wiedząc, że nie ma prawa tam przebywać[296]. W prawie amerykańskim ochrona wynikająca z miru domowego jest bardzo szeroka i obejmuje różne budynki oraz rzeczy ruchome, jak stajnia, namiot, wagon, przyczepa, samolot czy kopalnia[297]. W systemach prawa angielskiego i amerykańskiego nie znajduje się typowego przestępstwa naruszenia miru domowego, które uregulowane zostało w art. 193 k.k., natomiast odnajduje się bardzo duże rozbieżności w kazuistyce sądowej dotyczącej rozstrzygania konkretnych spraw w określonych zmiennych okolicznościach, co prowadzi do tego, że występuje wiele odmian czynu polegającego na naruszeniu miru domowego postrzeganego przez pryzmat czy to rodzaju nieruchomości, czy to sposobu naruszenia nietykalności mieszkania[298]. Zagrożenia karne obowiązujące w tych systemach są łagodniejsze od sankcji karnych uregulowanych w art. 193 k.k., podkreślić jednak należy, że nie rozróżnia się tam wykroczenia naruszającego mir domowy takiego jak art. 157 k.w.

Przestępstwo naruszenia miru domowego w ukraińskim kodeksie karnym z 1 września 2001 r.[299] umieszczone zostało w rozdziale dotyczącym przestępstw przeciwko prawom wyborczym, pracowniczym i innym osobistym prawom i wolnościom człowieka i obywatela[300]. Zgodnie z przepisem art. 162 ukraińskiego kodeksu karnego każde bezprawne wkroczenie do miejsca zamieszkania lub innego mienia osoby, bezprawne jego oględziny lub przeszukanie, a także bezprawna eksmisja lub inne działania naruszające bezpieczeństwo pobytu obywatela podlegają karze grzywny w wysokości od 50 do 100 dochodów minimalnych wolnych od podatku lub pracy poprawczej na okres do dwóch lat lub ograniczenia wolności na okres do trzech lat[301]. Te same czynności popełnione przez funkcjonariusza lub połączone z przemocą albo groźbami przemocy podlegają karze pozbawienia wolności od dwóch do pięciu lat[302]. Obecny kodeks karny Ukrainy w zakresie przestępstwa naruszenia miru domowego zawiera definicję mieszkania

[295] *Criminal trespass* rozumiane jest jako przestępstwo karne naruszenia miru domowego; A. Michalska-Warias, *Naruszenie miru domowego w angielskim*…, s. 353–354.
[296] Ibidem, s. 366–367.
[297] Ibidem, s. 366.
[298] Ibidem, s. 369.
[299] Criminal Code of Ukraine (2001, amended 2010) (English version), https://www.legislationline.org/documents/action/popup/id/16257/preview (dostęp: 14.10.2021); S. Lykhova, *Nienaruszalność domu jako element nietykalności osobistej w prawie karnym Ukrainy* [w:] *Naruszenie miru domowego*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2019.
[300] Criminal Code of Ukraine…; S. Lykhova, *Nienaruszalność domu*…
[301] Criminal Code of Ukraine…
[302] Ibidem.

oraz rodzaje mieszkań (pojęcie to jest węższe niż wynikające z art. 8 Konwencji i obejmuje swoim zakresem także inne posiadłości osoby uprawnionej[303].

[303] A. Marin, M. Seńko, *Odpowiedzialność karna za naruszenie miru domowego według prawa karnego Ukrainy* [w:] *Naruszenie miru domowego*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2019, s. 407.

Rozdział 3.
Ustawowe znamiona przestępstwa naruszenia miru domowego

3.1. Zagadnienia ogólne

Mir domowy to wolność decydowania o tym, kto może przebywać w miejscach określonych przepisem art. 193 k.k. oraz na jakich warunkach, ale to także prawo do swobodnego i niczym niezakłóconego korzystania z domu i innych pomieszczeń w sposób, który odpowiada osobie uprawnionej, mieszczący się w ramach obowiązujących przepisów[304]. W zakresie znamion przestępstwa naruszenia miru domowego podkreślić należy, że podmiotem będzie każda osoba, każdy podmiot, który jest zdolny do ponoszenia odpowiedzialności, wobec czego będzie to tzw. podmiot powszechny[305]. Stronę podmiotową cechuje umyślność w zamiarze bezpośrednim, choć pojawią się odmienne głosy wskazujące na możliwość występowania zamiaru ewentualnego w przestępstwie naruszenia miru domowego, na nawet dalej idące konstatacje przedstawicieli doktryny, dopuszczające możliwość nawet kwalifikacji jako przestępstwa nieumyślnego[306]. Ze względu na charakter przestępstwa naruszenia nietykalności mieszkania nieuzasadnione wydają się jednak tak szerokie próby rozszerzania strony podmiotowej czynu o możliwość popełnienia go w formie nieumyślnej czy w zamiarze ewentualnym. Podstawowe rozumienie przedmiotu ochrony koncentruje się w ochronie możliwości i wolności do korzystania z własnego mieszkania i lokalu lub ogrodzonego terenu bez ingerencji osób trzecich[307]. Budowa strony przedmiotowej w zakresie czynności sprawczych skupia się na dwóch elementach, tj. pojęciu „wdzierania się" do pomieszczenia chronionego przepisem art. 193 k.k. w każdy możliwy sposób oraz pojęciu „nieopuszczania miejsca wskazanego w przepisie", które zasadniczo rozumie się jako brak opuszczenia lokalu (będącego pod ochroną przepisu) od momentu, w którym osoba uprawniona do dysponowania takim miejscem wyartykułuje żądanie opuszczenia przez osobę trzecią takiego miejsca[308]. Zachowanie sprawcy przejawiać się może poprzez wdzieranie się do pomieszczenia albo

[304] M. Filar, *Komentarz do art. 193 k.k.*…, s. 631.
[305] M. Gałązka, A. Kalisz, *Prawo karne materialne – wybrane przepisy części szczególnej*, Szczytno 2013, s. 177.
[306] Ibidem.
[307] Ibidem.
[308] Ibidem, s. 177.

poprzez jego nieopuszczanie, gdy żąda tego osoba uprawniona[309]. Jeśli podmiot nie dostosuje się do takiego żądania, jego działanie będzie bezprawne bez względu na okoliczności, w jakich znalazł się w tym pomieszczeniu, czy nastąpiło to w sposób legalny, czy też przestępczy i niezgodny z prawem[310]. Jak wynika z powyższego, czynnościami sprawczymi są aktywności wynikające z działania oraz z zaniechania, zaś przedmiotem tych czynności wykonawczych są miejsca wymienione w treści przepisu art. 193 k.k., tj. „cudzy dom, mieszkanie, lokal, pomieszczenie albo ogrodzony teren"[311]. Charakter skutku przestępstwa naruszenia miru domowego będzie materialny i urzeczywistniający się w momencie wdarcia się sprawcy do mieszkania bądź w sytuacji, w której sprawca nie opuści pomieszczenia na wyraźne żądanie osoby uprawnionej[312].

3.2. Przedmiot ochrony

Na wstępie należy zadać pytania: czy przestępstwo naruszenia miru domowego posiadało jeden precyzyjny i stały przedmiot ochrony? Jakie kluczowe wartości i prawa były chronione przez ugruntowanie w polskim kodeksie karnym regulacji przestępstwa naruszenia miru domowego? Odpowiedź na postawione pytania nie jest prosta ani jednoznaczna. Wskazać bowiem należy, że regulacje dotyczące przestępstwa naruszenia miru domowego zarówno u przedstawicieli doktryny, jak i ustawodawców prowadziły do rozbieżności w aspekcie tego, czy podstawowym przedmiotem ochrony tego przepisu powinna być wolność człowieka do decydowania, czy jednak ochrona porządku publicznego, w rozumieniu jego pogwałcenia poprzez naruszenie miru domowego[313].

W polskim kodeksie karnym z 1997 r. przestępstwo naruszenia miru domowego zostało zaszeregowane do przestępstw przeciwko wolności człowieka, poprzez umiejscowienie go w rozdziale XXIII, zatytułowanym *Przestępstwa przeciwko wolności*[314]. Oznacza to, że kluczowym przedmiotem ochrony jest wolność człowieka, rozumiana również jako wolność decyzyjna jednostki w podejmowaniu określonych decyzji, kiedy zmusza się ją do podjęcia określonego działania lub zaniechania bądź

[309] L. Gardocki, *Prawo karne*, Warszawa 2021, s. 273–275.
[310] M. Gałązka, A. Kalisz, *Prawo karne materialne*…, s. 177.
[311] Ibidem.
[312] Ibidem.
[313] A. Sakowicz, *Prawnokarne*…, s. 349.
[314] A. Marek, *Prawo karne*…, s. 484–487; ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks karny (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1950 ze zm.).

całkowicie uniemożliwia się jej podjęcie decyzji[315]. T. Bojarski uważa, że przyporządkowanie to jest właściwe w związku z tym, że ochronie podlega „wolność osobista jednostki", polegająca na tym, że człowiek jest uprawniony do decydowania o tym, kto może przebywać w jego mieszkaniu, i nie musi tłumaczyć się z tej decyzji nikomu, może również wykonywać dozwolone prawem wszystkie działania, na które ma ochotę[316]. Słusznie autor ten wskazuje, że szkodliwe mogą być niektóre głosy doktryny, przyjmujące, że w razie wejścia do mieszkania przestępcy przy jednoczesnej nieobecności w domu osoby uprawnionej nie powoduje to konieczności podejmowania przez nią decyzji. Przyjąć bowiem należy, że ochrona z art. 193 k.k. powinna być rozumiana jako wolność „od czegoś" w tym znaczeniu, że swobodna decyzja jednostki nie jest w żaden sposób ograniczana przez żaden wpływ zewnętrzy lub jego brak, dochodzi bowiem do obiektywnego zakłócenia wolności człowieka[317]. Wolność z tego przepisu oznacza również rozumianą w węższym zakresie „wolność do czegoś", oznaczającą możliwość podejmowania wyborów przez jednostkę w zakresie decydowania między innymi o tym, kto może przebywać w lokalu[318].

Różne poglądy dotyczące tego, co stanowi przedmiot ochrony przestępstwa naruszenia nietykalności mieszkania, rodziły się na skutek odmiennego rozumienia charakteru tego deliktu[319]. Z uwagi na inne zasady funkcjonowania społeczeństw i obowiązującego ustroju nie powinno budzić zdziwienia zupełnie odmienne rozumienie problematyki ochrony domostw w czasach historycznych[320]. Bardziej współczesne systemy prawne i przedstawiciele piśmiennictwa wyodrębnili „trzy zasadnicze grupy: chronionym dobrem jest albo porządek publiczny albo wolność bądź też samodzielne dobro prawne szczególnego rodzaju"[321]. Zaliczenia przestępstwa naruszenia miru domowego do przestępstw przeciwko wolności dokonuje wiele innych państw w swoich ustawodawstwach[322].

Wolność podejmowania decyzji oraz swoboda w zakresie miru domowego podlegają rozległej wykładni słowa „wolność"[323], zapewniając prawnokarną ochronę

[315] A. Zoll [w:] *Kodeks karny, część szczególna*, t. 2, *Komentarz do art. 117–277 k.k.*, red. A. Zoll, Warszawa 2017, s. 626-626.
[316] T. Bojarski, *Karnoprawna ochrona*…, s. 55–59.
[317] Ibidem, s. 58–60.
[318] Ibidem, s. 58–59.
[319] P. Palka, J. Kudrelek, *Z problematyki przestępstwa naruszenia miru domowego*, „Przegląd Sądowy" 2001, nr 11–12, s. 156.
[320] T. Bojarski, *Mir domowy*…, s. 167–169.
[321] Ibidem, s. 168.
[322] A. Marek, *Prawo karne*…, s. 484–487.
[323] Postanowienie SN z dnia 21 lipca 2011 r., I KZP 5/11…

osobom uprawnionym do decydowania o tym, kto może przebywać w określonym lokalu mieszkalnym czy pomieszczeniu[324].

Podkreślić należy, że już polski kodeks karny z 1932 roku przyporządkowywał naruszenie nietykalności mieszkania koncepcyjnie właśnie do przestępstw przeciwko wolności człowieka, zaś przyporządkowanie tego przestępstwa do przestępstw przeciwko porządkowi publicznemu przedstawiciele doktryny uważają za niewłaściwe[325]. Komisja Kodyfikacyjna opracowująca projekt kodeksu z 1932 r. zaznaczyła, że zgodnie z tendencją nowoczesnego systemu prawnego wolność będzie wyrażała się w możliwości korzystania w granicach jednak obowiązujących przepisów[326]. Podkreślano, że może być to „wolność fizyczna", w której jednostka ma prawo do nieograniczonego przemieszczania się i zmiany miejsca, oraz „wolność moralna", czyli decydowania o swoich czynnościach, czy chce się je wykonać, czy nie, oraz podejmowania decyzji w zakresie posiadanych dóbr majątkowych i wyrażania woli, czy chce się korzystać ze swoich uprawnień[327]. Z tych względów umieszczenie przestępstwa naruszenia miru domowego w przepisach mających za przedmiot ochrony wolność człowieka oznacza, że kluczowe znaczenie ma naruszenie dobra, jakim jest wolność, i jego naruszenie nie może mieć tylko uzupełniającego charakteru innej wartości[328]. M. Siewierski zaznacza, że naruszenie wolności właściciela następuje przez wdarcie się osoby nieuprawnionej do mieszkania czy domu osoby uprawnionej i nie musi być związane z fizycznym pokonywaniem przeszkód, jak drzwi czy zamki[329].

Przepis art. 252 k.k. z 1932 r. przyjmował wolność decydowania przez właściciela przedsiębiorstwa o używanym przez niego lokalu, co stanowiło niewątpliwie wyraz pojmowania tego przestępstwa w kategoriach ochrony wolności jednostki[330]. Także kolejne polskie powojenne kodeksy karne oraz projekty kodeksów karnych wskazywały, że przestępstwo naruszenia miru domowego narusza wolność człowieka[331]. Innego rodzaju zaszeregowanie wchodzące w zakres naruszania porządku publicznego wskazywały „nieliczne starsze kodeksy (w tym francuski KK z 1810 r., ustawa karna austriacka

[324] P. Hofmański, *Istota anonimizacji i przesłanki jej zastosowania* [w:] *Świadek anonimowy w procesie karnym*, Kraków 1998, https://sip.lex.pl/#/monograph/369117993/162571/hofmanski-piotr-swiadek-anonimowy-w-procesie-karnym?cm=URELATIONS (dostęp: 29.03.2021).
[325] A. Marek, *Prawo karne*…, s. 484–487.
[326] Zob. Komisja Kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej. Sekcja Prawa Karnego…, s. 193.
[327] Ibidem.
[328] Ibidem.
[329] M. Siewierski, *Kodeks karny i prawo*…, s. 324.
[330] J. Ziewiński, *Glosa do postanowienia Izby Wojskowej Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 1968 r. (Rw 1391/67)*, „Nowe Prawo" 1969, nr 7–8, s. 1297–1301.
[331] T. Bojarski, *Karnoprawna ochrona*…, s. 52.

z 1852 r., niemiecki KK z 1871 r.)”[332], ale na przykład wcześniejsze „ustawy pruskie: Landrecht pruski z 1794 r. (§ 525–526, 532–532, cz. II tyt. XX) i pruski k.k. z 1851 r. (§ 346 ust. 1) umieszczały omawiany typ przestępstw wśród przestępstw przeciwko wolności”[333].

Ochrona wolności związana z nietykalnością mieszkania jest szczególnie ważnym i chronionym dobrem z uwagi na to, że otwiera ochronę i wspiera korzystanie z innych dóbr i wolności człowieka, jak bezpieczeństwo korespondencji czy innych praw wolnościowych człowieka[334]. Ochrona prywatnego życia jednostek przed możliwymi zagrożeniami stanowi kluczowe przedsięwzięcia legislacyjne państw, tak aby jego obywatele mogli czuć się w tym zakresie bezpiecznie[335]. Nie ulega wątpliwości, że jednym z najważniejszych dóbr osobistych człowieka jest zapewnienie bezpieczeństwa jego życiu prywatnemu, w tym sferze intymnej[336]. Już przepisy art. 248–252 k.k. z 1932 r. wskazywały na ochronę poszczególnych dóbr osobistych ludzi, precyzując konkretne przedmioty tej ochrony i łącząc je z zamachem na określoną wolność jednostki, np. w wyniku naruszenia nietykalności mieszkania czy naruszenia wolności w zakresie możliwości poruszania się[337]. Na gruncie tych przepisów z 1932 r. (art. 252 k.k. z 1932 r.) S. Glaser wskazywał, że przestępstwo naruszenia miru domowego powinno być rozumiane jako możliwość swobodnego decydowania i wyrażania woli przez gospodarza w ramach jego domu, a zachowanie sprawcy, który dopuszcza się naruszenia tego swobodnego dysponowania lokalem przez osobę uprawnioną, stanowi przestępstwo przeciwko pokojowi domowemu[338]. J. Makarewicz za przedmiot ochrony tego przepisu przyjmował wolność i swobodę dysponowania domem przez osobę uprawnioną[339].

W przepisach kodeksu karnego z 1969 r. występek naruszenia miru domowego zapewniał ochronę właścicielowi i innej uprawnionej osobie przed zamachem na ich wolność do decydowania, kto może przebywać w mieszkaniu, domu czy pomieszczeniu, do którego są uprawnieni[340]. O. Chybiński wskazywał, że przepis art. 171 § 1 k.k. z 1969 r.

[332] A. Marek, *Prawo karne*…, s. 484–487.
[333] T. Bojarski, *Karnoprawna ochrona*…, s. 54.
[334] A. Marek, *Prawo karne*…, s. 484–487.
[335] K. Zweigert, H. Kötz, *Einführung in die Rechtsvergleichung*, t. 2, *Institutionen*, Tybinga 1969, s. 408 za A. Szpunar, *O ochronie sfery życia prywatnego*, „Nowe Prawo” 1982, nr 3–4.
[336] A. Szpunar, *O ochronie*…
[337] J. Ziewiński, *Glosa do postanowienia*…, s. 1297–1301.
[338] S. Glaser, *Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 19 listopada 1934 r., 3 K 26/34,* OSP 1934, poz. 394.
[339] J. Makarewicz, *Kodeks karny z komentarzem*…, 1932, s. 350.
[340] I. Andrejew, *Kodeks karny – krótki komentarz dla pracujących*, Warszawa 1975, s. 118.

zapewnia ochronę osobie uprawnionej odnośnie do swobody w dysponowaniu i korzystaniu z domu, mieszkania czy innych pomieszczeń chronionych tym przepisem[341].

R.A. Stefański podkreśla, że aktualnie w art. 193 k.k. (jak i poprzednio art. 252 k.k. w kodeksie karnym z 1932 r. i art. 171 k.k. w kodeksie karnym z 1971 r.) indywidualny przedmiot ochrony jest różnie określany[342]. Ochronie wynikającej z przepisu art. 193 k.k. podlega prawo człowieka do tego, aby spokojnie mógł zamieszkiwać w swoim domostwie i nie być narażanym na zakłócania tego spokoju przez inne osoby[343]. Naruszenie miru domowego to nazwa przestępstwa określonego w art. 193 k.k.[344] Przedmiot ochrony tego przepisu ujmowany był jako uprawnienie do pozbawionego zakłóceń prawa do korzystania z miejsc wymienionych w tym przepisie[345].

Według poglądu A. Marka przestępstwo naruszenia miru domowego określane jest również jako „najście domu" bądź „naruszenie nietykalności mieszkania", co zdaniem autora jest ściśle powiązane z przedmiotem ochrony tego przepisu, zapewniające osobie uprawnionej możliwość zamieszkiwania w domu w sposób niezakłócony, bez obecności innych osób, w sposób, których obecność nie jest pożądana[346]. Autor podkreśla, że ochroną objęte są również lokale użytkowe i korzystanie z nich przez uprawnionego w sposób niezakłócany przez osoby trzecie, nawet jeśli lokal pozostaje w dyspozycji osoby uprawnionej przejściowo[347]. W orzecznictwie sądów powszechnych mir domowy również jest rozumiany jako „prawo niezakłóconego korzystania z domu, mieszkania, lokalu, pomieszczenia lub ogrodzonego terenu"[348].

Wskazuje się również w doktrynie, że ochronie tego przepisu podlega wolność i prawo decydowania człowieka w zakresie możliwości przebywania innych osób w domu, mieszkaniu czy pomieszczeniu gospodarza[349].

M. Siewierski podkreśla, że przestępstwo z art. 252 k.k. z 1932 r., dotyczące „najścia domu", zapewnia ochronę wszystkim osobom posiadającym prawo do pomieszczeń wymienionych w tym przepisie w zakresie samodzielnego i niezakłóconego

---

[341] O. Chybiński, *Komentarz do przestępstwa naruszenia miru domowego* [w:] *Prawo karne. Część szczególna*, red. O. Chybiński, W. Gutenkunst, W. Świda, Wrocław–Warszawa 1971, s. 173.
[342] R.A. Stefański, *Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego z zakresu prawa karnego materialnego za 2011*, „Ius Novum" 2012, nr 2, s. 142.
[343] A. Marek, *Kodeks karny. Komentarz,* Warszawa 2010, s. 443–444.
[344] Ibidem.
[345] I. Andrejew, W. Świda, W. Wolter, *Kodeks karny z komentarzem*, Warszawa 1973, s. 500.
[346] A. Marek [w:] *Prawo karne*, red. A. Marek, V. Konarska-Wrzosek, Warszawa 2016, s. 516.
[347] A. Marek, *Kodeks karny. Komentarz*…, s. 443–444.
[348] Postanowienie SN z 21 lipca 2011 r., I KZP 5/11…
[349] M. Gałązka, R.G. Hałas, S. Hypś, D. Szeleszczuk, K. Wiak, *Kodeks karny – część szczególna. Pytania, kazusy, tablice*, wyd. 3, Warszawa 2012, s. 52–52.

przebywania w tych pomieszczeniach, jeśli jest to zgodne z wolą osoby uprawnionej[350]. Przepisy art. 193 k.k., poprzez budowę znamion tego czynu zabronionego, kreują ochronę prywatności, przejawiającą się w ochronie nietykalności mieszkania[351].

L. Gardocki uważa, że kluczowym dobrem prawnym, które ma zapewnioną ochronę w przepisach dotyczących naruszenia miru domowego, jest prawo jednostki do swobodnego i wolnego od zakłóceń przez osoby trzecie korzystania z ogrodzonego terenu, pomieszczenia, lokalu mieszkalnego, domu, które mogą stanowić własność nie tylko osoby prywatnej, ale również osoby prawnej czy innego rodzaju przedsiębiorstwa[352]. R Góral wskazuje, że przestępstwo naruszenia miru domowego chroni przed zamachem na prawo do prywatności i wolności człowieka (wyłącznie uprawnionego) w zakresie decydowania o swoim mieszkaniu i innych pomieszczeniach wymienionych w tym przepisie[353]. L. Wilk precyzuje, że aspekt wolności wyrażony w rozdziale XXIII kodeksu karnego przestępstw przeciwko wolności to naruszenie wolności podmiotu i ewentualny zamach na nią nie jest zjawiskiem pobocznym, lecz stanowi podstawowe naruszenie prawa[354]. Przepisy tego rozdziału chronią rożne rodzaje wolności człowieka: od wolności fizycznej, poprzez wolność w postaci psychicznej swobody podmiotu, wolność przejawiającą się nieskrępowaniem w podejmowaniu decyzji, samodzielnością pacjenta odnośnie do możliwości jego indywidualnej decyzji w zakresie zgody na zabieg medyczny, aż po wolność do przedstawienia swojego stanowiska i woli w zakresie zgody na przebywanie w domu, mieszkaniu czy na ogrodzonym terenie osób trzecich[355]. Wolność rozumiana w kontekście art. 193 k.k. to wreszcie wolność w prawie do nieskrepowanego i spokojnego zamieszkiwania w domu czy przebywania na terenie osoby uprawnionej[356].

S. Hypś wskazuje na wolność człowieka w prawie do decydowania o osobach uprawnionych do przebywania w mieszkaniu, domu, pomieszczeniu czy na ogrodzonym terenie jako kluczowe dobro chronione przez przepis art. 193 k.k.[357] Sfera prywatności człowieka obejmuje miejsce zamieszkania (czyli dom, mieszkanie), co oznacza, że

[350] M. Siewierski, *Kodeks karny i prawo*…, s. 323–324.
[351] R. Koper, *Interakcje prawa karnego materialnego i procesowego w aspekcie poszanowania prywatności* [w:] *Państwo prawa i prawo karne. Księga jubileuszowa Profesora Andrzeja Zolla*, t. 2, red. P. Kardas, T. Sroka, W. Wróbel, Warszawa 2012, s. 1662.
[352] L. Gardocki, *Prawo karne*…, s. 273–275.
[353] R. Góral, *Kodeks karny. Praktyczny komentarz z orzecznictwem*, Warszawa 2005, s. 307.
[354] L. Wilk, *Przestępstwa przeciwko wolności* [w:] *Prawo karne – część ogólna, szczególna i wojskowa. Seria akademicka*…, s. 429–430.
[355] Ibidem.
[356] Ibidem.
[357] S. Hypś, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Prawo karne – pytania, kazusy, tablice, testy*, red. K. Wiak, Warszawa 2019, s. 131–132.

bezprawny atak na mir domowy będzie stanowił ingerencję w życie rodzinne[358]. Przedmiot ochrony przestępstwa naruszenia miru domowego ujmowany jest przez J. Wojciechowską również jako ochrona dóbr osobistych i prawa do prywatności jednostki poprzez decydowanie o tym, czy chce samodzielnie korzystać z mieszkania, czy dopuści inne osoby do przebywania w tym miejscu[359]. A. Zoll ujmuje przedmiot ochrony art. 193 k.k. jako wolność podmiotu do podejmowania decyzji odnośnie do tego, kto może przebywać w pomieszczeniach, do których jest uprawniony, a decyzję może podejmować zarówno w imieniu własnym, jak i w imieniu osoby prawnej, jako pełnomocnik podmiotu będącego właścicielem pomieszczenia[360]. Co istotne, nie jest konieczna obecność osoby uprawnionej w lokalu, aby doszło do pogwałcenia jej prawa wolności do decydowania, wystarczające jest bowiem, że dojdzie do przełamania zakazu wchodzenia do mieszkania wyrażonego poprzez zamknięcie drzwi domu[361]. W ocenie M. Mozgawy przepis art. 193 k.k. chroni uprawnienie do niezakłóconego i spokojnego zamieszkiwania w lokalu mieszkalnym, obejmuje również lokale użytkowe oraz pomieszczenia, którymi dysponuje osoba uprawniona[362].

Zdaniem M. Królikowskiego i A. Sakowicza przepis art. 193 k.k. zapewnia ochronę dysponentowi dobra, jakim jest mir domowy i prawo do decydowania o tym, kto i na jakich zasadach będzie przebywał w domu, mieszkaniu, lokalu czy pomieszczeniu[363]. To również uprawnienie do spokojnego przebywania we własnym domu, nie będąc przez nikogo niepokojonym, oraz swoboda czynienia we własnym domu tego, czego gospodarz sobie życzy (będąc ograniczonym jedynie normami prawnymi)[364].

Również Sąd Najwyższy precyzował, że przedmiotem ochrony przepisu naruszenia miru domowego (art. 171 § 1 k.k. z 1969 r.) jest wolność człowieka do swobody w decydowaniu o przeznaczeniu mieszkania, domu czy terenu według własnego upodobania i preferencji[365]. Zdaniem z kolei Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego przestępstwo naruszenia miru domowego jest wprawdzie umieszczone w rozdziale dotyczącym przestępstw przeciwko wolności, ale nie wyklucza to użycia niebezpiecznego

[358] S. Hypś, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*…, s. 1028–1032.
[359] J. Wojciechowska, *Komentarz do rozdziału XXIII*…, s. 882–885.
[360] A. Zoll, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny, część szczególna*, t. 2, *Komentarz do art. 117–277 k.k.*, red. A. Zoll, Warszawa 2017 s. 624-627.
[361] Ibidem.
[362] M. Mozgawa, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz. Komentarze praktyczne*, red. nauk. M. Mozgawa, Warszawa 2019, s. 631–638.
[363] M. Królikowski, A. Sakowicz, *Komentarz do art. 193 k.k.*…, s. 625–627.
[364] Ibidem, s. 626.
[365] Uchwała SN z dnia 13 marca 1990 r. V KZP 33/89, OSNKW 1990 nr 7-12, poz. 23, Legalis nr 26916.

narzędzia przez sprawcę w taki sposób, że będzie to godziło w porządek publiczny i będzie stanowiło przestępstwo wymierzone w porządek publiczny[366]. W takim przypadku może znaleźć zastosowanie również przepis art. 15 ust. 1 pkt 6 ustawy o broni i amunicji[367]. Zresztą konsekwentnie w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że przedmiotem ochrony przestępstwa naruszenia miru domowego jest wolność człowieka w prawie do swobodnego i niezakłóconego przez osoby trzecie korzystania z domu czy mieszkania[368].

Podsumowując przyjąć można, że przedmiotem ochrony przestępstwa naruszenia miru domowego jest przede wszystkim wolność jednostki do podejmowania świadomej decyzji w zakresie osób uprawnionych do przebywania w domu, mieszkaniu, pomieszczeniu, ogrodzonym terenie bądź lokalu, co do do których posiada uprawnienie.

3.3. Strona przedmiotowa

Zachowanie sprawcy (czyli czyn), forma i okoliczności popełnienia tego przestępstwa, skutki, czas i miejsce popełnienia czynu stanowią znamiona strony przedmiotowej[369].

3.3.1. Określenie czynności sprawczej i skutku

W konstrukcji przepisu art. 193 k.k. znajduje się regulacja mówiąca o tym, że sprawca może wedrzeć się lub nie opuścić objętego ochroną prawną miejsca. Naruszenie miru domowego to takie zachowanie sprawcy, przez które naruszona zostaje nietykalność mieszkania[370]. To naruszenie wyraża się poprzez wdarcie się sprawcy do czyjegoś pomieszczenia, lokalu, domu bądź mieszkania lub ogrodzonego terenu, jak również nieopuszczanie przez sprawcę tych miejsc w sytuacji, w której osoba uprawniona sformułuje takie żądanie[371]. Sprawcze działanie przestępcy będzie urzeczywistniało się poprzez wdzieranie się do określonego miejsca bądź nieopuszczanie go[372].

---

[366] Wyrok WSA w Warszawie z dnia 17 sierpnia 2007 r., VI SA/Wa 590/07, LEX nr 372073.
[367] Wyrok WSA w Warszawie z dnia 14 lutego 2007 r., VI SA/Wa 2213/06, LEX nr 317509.
[368] W. Kozielewicz, *Sąd Najwyższy o znamionach przestępstwa naruszenia miru domowego* [w:] *Naruszenie miru domowego*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2019, s. 293.
[369] L. Gardocki, *Prawo karne*…, s. 70.
[370] M. Bojarski [w:] *Prawo karne materialne, część ogólna i szczególna*, red. nauk. M. Bojarski, wyd. 4, Wolters Kluwer, Warszawa 2010, s. 504.
[371] Ibidem, wyd. 5, 2012.
[372] S. Hypś, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*…, s. 1028–1032.

Strona przedmiotowa tego przestępstwa charakteryzuje się dwoma czasownikami czynności wykonawczej sprawcy, realizowanymi przez „wdarcie się" przestępcy do czyjegoś lokalu oraz „nieopuszczanie" określonego pomieszczenia, gdy takie żądanie opuszczenia zostało skierowane do niego przez osobę uprawnioną do dysponowania pomieszczeniem[373]. Mamy zatem do czynienia z dwoma zachowaniami potencjalnego sprawcy, które mogą wyrażać się zarówno przez czynność wdzierania się przestępcy do określonego chronionego miejsca, jak i poprzez jego bierne działanie, sprowadzające się do odmowy opuszczenia tego miejsca[374]. Formy działania aktualizujące się w przestępstwie naruszenia miru domowego mają znaczenie wtedy, kiedy wpływają na możność samodzielnego podejmowania decyzji i wyrażania woli przez osobę uprawnioną, ponieważ przedmiotem zamachu jest właśnie możliwość decydowania o konkretnym miejscu czy pomieszczeniu[375].

Ugruntowane zarówno w piśmiennictwie, jak i orzecznictwie sądów jest stwierdzenie, że osobą uprawnioną do ochrony własnego miru domowego jest też tzw. użytkownik zależny, np. najemca, czyli osoba, która wynajmuje lokal od właściciela, dzierżawca czy też użytkownik na podstawie innego tytułu prawnego[376]. Taki użytkownik zależny musi tylko legitymować się określonym tytułem do dysponowania lokalem, na podstawie którego to tytułu właściciel przekazał uprawnienie do dysponowania lokalem w konkretnych ramach prawnych i faktycznych[377]. Tym samym właściciel domu wyzuwa się na rzecz tego użytkownika z uprawnień w tym zakresie i sam może być sprawcą przestępstwa naruszenia miru domowego, jeżeli wkroczy bez zgody użytkownika na teren tego lokalu bądź wbrew jego żądaniu go nie opuści[378].

W taki sposób przyjmowana wykładnia nie wynika bezpośrednio z językowej treści przepisu art. 193 k.k., jednakże została potwierdzana również w orzecznictwie Sądu Najwyższego, który w postanowieniu z dnia 21 lipca 2011 roku [379] wskazał, że „sprawcą przestępstwa naruszenia miru domowego określonego w art. 193 k.k. może być także właściciel domu, mieszkania, lokalu, pomieszczenia albo ogrodzonego terenu". Sąd ten podkreślił, że potrzeba wydania tego rozstrzygnięcia wynikała również z błędnego potocznego rozumienia tego przepisu przez obywateli, jak również organy ścigania. W tej

[373] A. Marek [w:] *Prawo karne*…, s. 516–517.
[374] A. Marek, *Kodeks karny. Komentarz*…, s. 443–444.
[375] Zob. Komisja Kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej. Sekcja Prawa Karnego…, s. 202.
[376] J. Lachowski [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. V. Konarska-Wrzosek, Warszawa 2016, s. 879–881.
[377] Ibidem.
[378] Ibidem.
[379] Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 lipca 2011 roku (OSNKW 2011, nr 8, poz. 65, LEX nr 852213, „Prokuratura i Prawo" – wkładka 2011/11/7, Biul.SN 2011/8/11).

sprawie początkowo oskarżyciel publiczny umorzył postępowanie, wskazując na brak znamion czynu zabronionego, z uwagi na naruszenie miru domowego przez właściciela lokalu. Problematyczne dla sądu pierwszej instancji okazało się określenie „cudzy", występujące w przepisie art. 193 k.k., z uwagi na założenie jednolitości siatki pojęciowej użytej w kodeksie karnym przez ustawodawcę. Prowadziło to do wątpliwości, czy można być sprawcą przestępstwa na rzeczy stanowiącej własność sprawcy. Sąd Najwyższy wyjaśnił, że w kodeksie karnym nie występuje wprawdzie definicja słowa „cudzy", jednak dopuszczalne jest nadawanie innego znaczenia tym samym słowom występującym w jednym akcie prawnym, jeżeli są określone wskazania do odmiennego rozumienia ich znaczenia. Łączenie własności ze słowem „cudzy" nie zawsze będzie prawidłowe i odmiennie należy rozumieć zastosowanie tego słowa w art. 193 k.k. i na przykład art. 278 k.k. (przywłaszczenie cudzej rzeczy ruchomej). Zdaniem Sądu Najwyższego wynika to z przyporządkowania przestępstwa naruszenia miru domowego do przestępstw zapewniających ochronę wolności, co oznacza, że przepis art. 193 k.k. zapewnia ochronę od zagrożeń „cudzej wolności"[380].

Taka wykładnia przyjmowana była wielokrotnie również wcześniej w orzecznictwie Sądu Najwyższego, który w wyroku z dnia 15 kwietnia 1935 r. stwierdził, że „właściciel domu, w którym zajmuje mieszkanie najmobiorca na mocy umowy najmu lub innego tytułu prawnego, może również dopuścić się względem tego ostatniego przestępstwa z art. 252 k.k. przez złamanie w powyżej opisany sposób prawa wyłącznego swobodnego przebywania najmobiorcy w tem mieszkaniu"[381] Następnie Sąd Najwyższy w wyroku z 17 marca 1936 r. słusznie wskazał, że jeżeli nastąpiło przedostanie się przez sprawcę do miejsc wskazanych w dyspozycji tego przepisu, wbrew woli osoby uprawnionej do dysponowania tymi miejscami (czy to wyrażonej w sposób bezpośredni, czy dorozumiany), wypełnia to znamiona przestępstwa naruszenia miru domowego [382].

Podobnie stanie się w przypadku członka spółdzielni, którego zachowanie, polegające na wtargnięciu czy nieopuszczaniu pomieszczeń należących do obiektu spółdzielni lub gabinetów osób zarządzających mieniem spółdzielni wbrew żądaniu osób uprawnionych, może zostać zakwalifikowane jako przestępstwo z art. 193 k.k.[383]. Pomieszczenia te, mimo że stanowią własność spółdzielni lub spółdzielnia ma prawo do

[380] Postanowienie SN z dnia 21 lipca 2011 r., I KZP 5/11…
[381] Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 kwietnia 1935 r., III K 196/35, OSN(K) 1935/12/500, LEX nr 379405.
[382] Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 1936 r., III K 2218/35, OSN(K) 1936/10/370, LEX 375027.
[383] Wyrok SN – Izba Karna z dnia 7 maja 2013 r., III KK 388/13…

ich dysponowania, to gabinety osób zarządzających mieniem spółdzielni, a zatem są obiektami „cudzymi" dla członka spółdzielni w rozumieniu art. 193 k.k.[384] Prawa członka spółdzielni nie oznaczają bowiem prawa do niczym nieograniczonego prawa przebywania w pomieszczeniach legalnie wybranych władz spółdzielni [385].

Zgodnie z treścią art. 193 k.k. osoba, która dysponuje określonymi w przepisie miejscami, takimi jak dom czy mieszkanie, jest osobą uprawnioną[386]. To wola osoby uprawnionej do dysponowania mieszkaniem jest kluczowa dla określenia strony przedmiotowej przestępstwa naruszenia miru domowego, gdyż dopiero zachowanie sprawcy sprzeczne z wolą osoby uprawnionej aktualizuje znamiona czynu z art. 193 k.k.[387] Nie będzie wystarczające samo przedostanie się fizycznie do domostwa przez sprawcę, jeśli nie było to sprzeczne z wolą osoby władającej tym lokalem, ale już siła fizyczna zastosowana przez sprawcę i jednoczesny wyraźny bądź dorozumiany sprzeciw dysponenta lokalu wobec takiego zachowania wypełnią znamiona przestępstwa naruszenia miru domowego[388].

W uzasadnieniu Komisji Kodyfikacyjnej przygotowującej projekt kodeksu karnego z 1932 r. wskazano, że sposób działania sprawcy przestępstwa naruszenia miru domowego (art. 252 k.k. z 1932 r.) został określony w podwójnej formie (wdarcie się i nieopuszczenie wbrew żądaniu), co było zgodne z ówczesnymi najnowszymi rozwiązaniami prawnokarnymi obowiązującymi w innych państwach[389]. Wdarcie się zawsze będzie działaniem w całości bezprawnym, gdyż narusza się czyjeś prawo i wolę (jawną lub dorozumianą) do decydowania o własnej przestrzeni, natomiast „nieopuszczanie wbrew żądaniu" nie musi mieć cech bezprawności odnośnie do dostania się do miejsca[390]. Można zostać wpuszczonym do mieszkania za zgodą osoby uprawnionej (czyli nie będzie bezprawności na tym etapie działania) i dopiero ta forma przestępstwa naruszenia miru domowego zaktualizuje się w momencie, w którym osoba uprawniona do dysponowania lokalem zażąda jego opuszczenia przez określone osoby[391]. Każdy, kto nie zastosuje się do tego żądania, wypełni swoim zachowaniem znamiona przestępstwa naruszenia miru domowego i wtedy będzie to już działanie bezprawne, czyli pozbawione

[384] Ibidem.
[385] Ibidem.
[386] A. Sakowicz, *Prawnokarne*…, s. 353.
[387] S. Mana-Walasek, *Zajmowanie lokalu*…, s. 64.
[388] Ibidem, s. 73–74.
[389] Zob. Komisja Kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej. Sekcja Prawa Karnego…, s. 201.
[390] Ibidem, s. 202.
[391] Ibidem, s. 201–202.

podstaw prawnych[392]. W uzasadnieniu podkreślano, że nie przyjęto rozwiązań stosowanych w ustawodawstwach innych państw, gdzie łączono wdarcie się z użyciem broni, noża czy szczególnymi okolicznościami, jak wdarcie się nocą, stanowiłoby to bowiem powrót do poprzednio obowiązujących koncepcji tzw. gwałtu publicznego przy najściu domu[393].

Problematyka dotycząca sposobu przedostania się - „wdarcia" sprawcy przestępstwa naruszenia miru domowego do domu, mieszkania, lokalu, pomieszczenia, czy ogrodzonego terenu była przedmiotem wielu rozważań w piśmiennictwie, sprowadzając się słusznie zasadniczo do konkluzji, że każde działanie sprawcy niezgodne z wolą uprawnionego pokrzywdzonego, będzie wypełniało znamiona przestępstwa naruszenia miru domowego, przy wypełnieniu pozostałych znamion tego przestępstwa. Każde nieuprawnione przedostanie się do czyjegoś domu bez zgody osoby uprawnionej do dysponowania lokalem wypełnia znamiona przestępstwa naruszenia miru domowego [394].Sprawca może dostać się do miejsc wymienionych w dyspozycji przepisu, za pomocą wszelkich metod, środków i sposobów, które umożliwią mu znalezienie w lokalu[395]. Jednak przy ustalaniu znamion przestępstwa naruszenia miru domowego należy wziąć pod uwagę, czy doszło do pozbawionego jakichkolwiek podstaw prawnych przedostania się przez sprawcę do domu, mieszkania czy lokalu należącego do innej osoby i czy nastąpiło to niezgodnie z wolą „jawną lub dorozumianą" osoby uprawnionej[396].

I tak zgodzić należy się, z T. Bojarskim, który uważa, że dla zaktualizowania się znamion czynu naruszenia miru domowego nie jest istotny sam sposób, w jaki sprawca wdziera się do pomieszczenia, a istotne jest to, czy w ten sposób przełamał wolę osoby uprawnionej, która nie życzyła sobie obecności osób trzecich w domu[397]. Samo fizyczne przełamanie przeszkody nie jest konieczne dla wypełnienia znamion przestępstwa z art. 193 k.k., istotą jest działanie sprawcy wbrew woli uprawnionego[398]. M. Filar słusznie różnicuje pojęcie włamania od wdarcia się, gdyż włamanie oznacza fizyczne pokonanie przeszkody, a wdarcie się charakteryzuje się przełamaniem woli osoby uprawnionej i sposobem działania może być fizyczne pokonanie przeszkody (np. wyłamanie drzwi), ale

[392] Ibidem.
[393] Ibidem.
[394] Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 kwietnia 1935 r., III K 196/35, OSN(K) 1935/12/500, LEX nr 379405.
[395] Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 1936 r., III K 2218/35, OSN(K) 1936/10/370, LEX 375027.
[396] M. Siewierski, *Kodeks karny i prawo*…, s. 323–324.
[397] T. Bojarski, *Karnoprawna ochrona*…, s. 98–101.
[398] T. Bojarski, *Komentarz do art. 193 k.k. w rozdziale Przestępstwa przeciwko wolności* [w:] *Kodeks karny Komentarz. Komentarze praktyczne,* red. T. Bojarski, Warszawa 2016, s. 550–552.

również wystarczające jest użycie podstępu[399]. Podobnie zdaniem N. Kłączyńskiej w przypadku obiektów prywatnych (dom, czy mieszkanie) każde wejście osoby obcej bez pukania czy dzwonienia do drzwi i nieotrzymania od gospodarza zaproszenia do wejścia stanowi wdzieranie się do tego miejsca, nawet gdyby drzwi były całkowicie otwarte [400]. Słusznie z kolei M. Mozgawa akcentuje możliwość popełnienia czynu z art. 193 k.k. poprzez zaniechanie (nieopuszczanie na żądanie) oraz formę działania (wdzieranie się), podkreślając, że należy odróżnić pojęcie wdzierania się od włamania, choć pozornie te pojęcia mogą wydawać się tożsame[401]. Wykonanie czynności wykonawczej wdzierania się następuje przez przedostanie się do lokalu osoby uprawnionej w każdy dowolny sposób, za pośrednictwem którego zostanie przełamana wola osoby uprawnionej, która nie życzy sobie obecności osób trzecich, np. za pomocą otwartych drzwi, podrobionego klucza czy przez uchylone okno[402]. Zdaniem autora obecność gospodarza nie jest wymagana, a wystarczająca dla wypełnienia znamion tego czynu zabronionego jest choćby w sposób dorozumiany wyrażona przez niego wola, poprzez zamknięcie drzwi wejściowych do mieszkania[403].

Podobnie J. Makarewicz podkreślał, że czynność wdzierania się należy rozumieć, nie jako przełamywanie fizycznych przeszkód (jak drzwi, okna czy zamek w drzwiach), lecz zamach dokonany na wolność właściciela domu[404].Pojęcie „wdarcia się" zawiera w sobie różne możliwe sposobności, dzięki którym sprawca przestępstwa w sposób nieuprawniony przedostaje się do lokalu, a wyczerpywać je będzie podszywanie się przez sprawcę pod kogoś innego, używanie podstępu czy zamachu bezpośredniego, groźby, a nawet przestępcze otworzenie drzwi za pomocą narzędzi lub podrobionego klucza [405].

Trafnie O. Górniok wskazuje, że wdarcie się może polegać zarówno na zastosowaniu siły fizycznej (np. poprzez wybicie okna czy wyłamanie drzwi), jak również

[399] M. Filar, M. Berent, *Przestępstwa przeciwko wolności* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. Marian Filar, Warszawa 2016, s. 1194.
[400] N. Kłączyńska, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny, część szczególna. Komentarz*, red. J. Giezek, Warszawa 2014, s. 492.
[401] M. Mozgawa, *Komentarz do art. 193 k.k*. [w:] *Kodeks karny. Komentarz. Komentarze praktyczne*…, s. 631–638.
[402] M. Mozgawa, *Przestępstwa przeciwko wolności* [w:] *Kodeks karny. Komentarz,* red. M. Mozgawa, Warszawa 2014, s. 485–491.
[403] M. Mozgawa, *Przestępstwa przeciwko wolności* [w:] *Kodeks karny. Komentarz,* red. M. Mozgawa, Warszawa 2014, s. 485–491.
[404] J. Makarewicz, *Kodeks karny z komentarzem*…, 1935, s. 430.
[405] Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 kwietnia 1935 r., III K 196/35, OSN(K) 1935/12/500, LEX nr 379405.

sprawca może wejść podstępem czy wykorzystując otwarte drzwi do pomieszczenia[406]. W wyroku z dnia 17 marca 1936 r. Sąd Najwyższy wskazał, że „wdarcie się" dotyczące przestępstwa naruszenia miru domowego (według art. 252 k.k. z 1932 r.) to każde bezprawne przedostanie się do miejsc, które są wskazane w tym przepisie, i nie musi dojść do użycia siły fizycznej ani przemocy wobec osoby uprawnionej, lecz wystarczające będzie, że sprawca działał niezgodnie z jawną lub dorozumianą wolą właściciela[407].

Przełamanie woli osoby uprawnionej będzie traktowane właśnie jako „wdarcie się" w rozumieniu przepisu zapewniającego ochronę miru domowego, co oznacza, że przeszkoda, którą musi pokonać sprawca, to nie będzie przeszkoda fizyczna, lecz psychiczny brak zgody uprawnionego do przebywania sprawcy w pomieszczeniu[408].Wdarcie się do jednego z pomieszczeń wymienionego w art. 193 k.k. może nastąpić również przy użyciu groźby, broni czy innego niebezpiecznego narzędzia, jednak nie jest to warunek konieczny do wypełnienia znamion przestępstwa naruszenia miru domowego, wystarczy bowiem także normalne przedostanie się do domu osoby uprawnionej, pozbawione jakichkolwiek cech przemocy fizycznej, słownej czy pokonywania fizycznych barier (jak drzwi domu), przy jednoczesnym jednak braku woli właściciela do przebywania w tym pomieszczeniu określonych osób[409]. Wobec tego przedostanie się do lokalu przez sprawcę w sytuacji, w której osoba uprawniona nie wyraziła zgody na przebywanie osób obcych, wypełnia znamiona czynu z art. 193 k.k. i nie jest przy tym konieczne fizyczne czy werbalne pokonanie oporu właściciela[410]. Wdzieranie się nie będzie stanowiło wyłącznie pokonania przeszkody fizycznej, ale przede wszystkim stanie się przełamaniem woli osoby uprawnionej, która nie życzy sobie obecności osób trzecich w swoim domu[411].

Skoro okoliczność zastosowania przez sprawcę groźby lub przemocy fizycznej, słownej albo zamachu fizycznego przy wdzieraniu się do pomieszczenia nie stanowi elementu koniecznego dla zaktualizowania się znamion przestępstwa naruszenia miru domowego[412], to wypełni zatem znamiona czynu z art. 193 k.k. takie zachowanie jak:

---

[406] O. Górniok, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. O. Górniok, S. Hoc, S.M. Przyjemski, Gdańsk 2001, s. 164–165.
[407] Wyrok SN z dnia 17 marca 1936 r., III K 2218/35, OSN/K 1936, nr 10, poz. 370.
[408] Wyrok SO w Siedlcach z dnia 3 marca 2017 r., II Ka 48/17, LEX nr 2257613;
[409] I. Andrejew, *Kodeks karny*…, s. 150–151.
[410] M. Królikowski, M. Ostrowski, *Prawo karne – część szczególna. Orzecznictwo,* Warszawa 2016 s. 217; wyrok SN z dnia 1 października 2007 roku, IV KK 232/07…,
[411] Wyrok SA w Katowicach z dnia 9 grudnia 2010 r., II AKa 384/10, LEX nr 785453.
[412] M. Siewierski, *Kodeks karny i prawo*…, s. 324.

„przedostanie się do cudzego domu podstępem, potajemnie, za pomocą otwarcia drzwi dobranym kluczem, przez otwarte okno itp.”[413].

Znamiona przestępstwa z art. 193 k.k. zostaną wypełnione również w przypadku podania fałszywych powodów w celu dostania się do mieszkania, ponieważ kluczowe znaczenie będzie miał fakt, że sprawca przedostał się do lokalu pomimo braku zgody osoby uprawnionej na pobyt sprawcy w tym lokalu, choć niekoniecznie dojdzie do faktycznego przełamywania woli osoby uprawnionej[414]. S. Glaser i A. Mogilnicki słusznie przyjmowali, że dla zaktualizowania się znamion czynu naruszenia miru domowego nie jest konieczna obecność właściciela lokalu w domu[415].

Wobec tego przestępstwo naruszenia miru domowego nastąpi w sytuacji, w której sprawca przedostanie się do pomieszczenia gospodarza w każdy sposób, a osoba uprawniona nie wyraziła zgody na jego przebywanie w tym miejscu[416].

Warto również zwrócić uwagę na interesujący pogląd A. Sakowicza zgodnie z którym wdarcie się do cudzego mieszkania będzie rozumiane nie jako naruszenie lokalu mieszkalnego, lecz jako naruszenie wolności właściciela mieszkania w zakresie swobodnego dysponowania domem i decydowania o tym, kto może w nim przebywać[417]. A. Sakowicz wskazuje, że przestępstwo będzie się aktualizowało wtedy, gdy osoba nieuprawniona naruszy cudzy mir domowy, na skutek czego osoba uprawniona zostanie pozbawiona możliwości swobodnego korzystania z domu, mieszkania czy terenu[418]. Zostaje wtedy naruszone prawo do prywatności, prawo do odosobnionego rozwijania się jednostki, jej kształtowania się w sferze fizycznej czy psychicznej bez obecności innych osób postronnych[419].

Natomiast F. Radoniewicz wskazuje, że konstrukcja art. 193 k.k., w której sprawca wdziera się do cudzego pomieszczenia, ma podobną konstrukcję do przestępstwa art. 267 § 1 k.k., w którym mowa o wtargnięciu do cudzego systemu komputerowego, określanym często jako hacking, stanowiącym naruszenie „domicylu” systemu poprzez wtargnięcie przez zabezpieczenia do komputera, jego zasobów i danych[420].

---

[413] Ibidem.
[414] Wyrok Sądu Najwyższego – Izba Karna z dnia 7 maja 2013 r., III KK 388/13, „Biuletyn Prawa Karnego SN” 2013, nr 6, Legalis nr 680216.
[415] S. Glaser, A. Mogilnicki, *Kodeks karny. Komentarz*…, s. 826.
[416] M. Gałązka, R.G. Hałas, S. Hypś, D. Szeleszczuk, *Prawo karne – pytania, kazusy, tablice, testy*, red. K. Wiak, wyd. 3, Warszawa 2019, s. 131–132.
[417] A. Sakowicz, *Prawnokarne*…, s. 353.
[418] Ibidem.
[419] Ibidem, s. 353.
[420] F. Radoniewicz, *Artykuł 267 § 1 k.k. – nieuprawniony dostęp do informacji* [w:] F. Radoniewicz, *Odpowiedzialność karna za hacking i inne przestępstwa przeciwko danym komputerowym i systemom*

Jednocześnie występują okoliczności w których zachowanie sprawcy nie będzie wypełniało znamion przestępstwa naruszenia miru domowego. Słusznie M. Mozgawa nie zgadza się z poglądem, zgodnie z którym już samo wsunięcie nogi czy ręki do mieszkania, aby uniemożliwić ich zamknięcie, będzie stanowiło wypełnienie znamion czynu art. 193 k.k.[421] Autor wyraża trafne stanowisko, że może być to co najwyżej usiłowanie popełnienia przestępstwa naruszenia miru domowego[422]. Nie można zgodzić się tym samym z poglądem L. Peipera, który uważał, że znamiona przestępstwa wypełni także sprawca, który wsunie do mieszkania zaledwie nogę czy rękę, a nie wejdzie całym ciałem[423].

Nie będzie również wypełniało znamion czynu z art. 193 k.k. natarczywe pukanie, dzwonienie czy nękanie telefonami, a takie zachowania można oceniać przez pryzmat art. 190a k.k. (uporczywe nękanie w kontekście istotnego naruszenia prywatności), przepisów kodeksu wykroczeń, np. 51 k.k., dotyczącego zakłócenia porządku, czy art. 107 k.w., odnoszącego się do złośliwego niepokojenia[424].

Problematyka znamienia „wdarcia" w płaszczyźnie woli osoby uprawnionej również, stanowi przedmiot rozważań w licznych orzeczeniach sądowych.

Zgodzić należy się ze stanowiskiem Sądu Najwyższego wyrażonym w wyroku z dnia 1 października 2007 r., w którym wskazał, że czynność sprawcza wdarcia się jest to fizyczne przełamanie woli właściciela mieszkania czy lokalu poprzez użycie przez sprawcę groźby, pozoru, gwałtownego zachowania czy podstępnego działania, jednakże nie można tracić z pola widzenia okoliczności, że wdarcie się może nastąpić również za pomocą innych działań sprawcy[425]. Sąd Najwyższy przytoczył pogląd, zgodnie z którym ochronie z przepisu art. 193 k.k. podlega wolność jednostki do decydowania o tym, jakie osoby mogą przebywać w pomieszczeniach, do których osoba uprawniona ma prawo[426]. W związku z tym przedostanie się sprawcy do mieszkania w sytuacji, w której oczywiste jest, że właściciel nie wyraził zgody na przebywanie osoby trzeciej w tym pomieszczeniu, będzie działaniem przestępczym[427]. Nie jest zatem konieczne dla przypisania bezprawności

---

informatycznym, Warszawa 2016, https://sip.lex.pl/#/monograph/369379401/283698/radoniewicz-filip-odpowiedzialnosc-karna-za-hacking-i-inne- przestepstwa-przeciwko danym (dostęp: 24.09.2021).

[421] M. Mozgawa, *Komentarz do art. 193 k.k*. [w:] *Kodeks karny. Komentarz. Komentarze praktyczne*…, s. 631–638.

[422] Ibidem.

[423] L. Peiper, *Komentarz do kodeksu karnego*, Kraków 1936, s. 514.

[424] M. Mozgawa, *Komentarz do art. 193 k.k*. [w:] *Kodeks karny. Komentarz. Komentarze praktyczne*…, s. 631–638.

[425] Wyrok SN z dnia 1 października 2007 r., IV KK 232/07, OSNwSK 2007/1/2147.

[426] Ibidem.

[427] Ibidem.

działań sprawcy wyłącznie fizyczne przełamanie przeszkód przy przedostaniu się do mieszkania ani przedostanie się do mieszkania osoby uprawnionej wbrew werbalnemu wypowiedzianemu zakazowi, ale taką bezprawnością będzie się też cechowało zachowanie sprawcy, który przedostaje się do mieszkania, gdy występuje oczywisty brak zgody właściciela na jego przebywanie w tym pomieszczeniu[428]. Brak takiej zgody nie musi zostać wyrażony wprost, ale może wynikać z okoliczności konkretnego przypadku[429]. I tak, bezprawnym działaniem będzie zachowanie się sprawcy, w którym sąsiad naciska klamkę i otwiera drzwi, przedostając się do sąsiedniego mieszkania bez zaproszenia[430]. Zachowanie takie nie może być traktowane jako tylko naruszenie sąsiedzkich zasad savoir-vivre'u, bowiem właściciele mieszkania mają zapewnioną ochronę ich domu i przebywania w nim bez obecności osób trzecich, co ma gwarantować spokój miru domowego[431]. Nie można zgodzić się natomiast w całości, ze stanowiskiem Sądu Apelacyjnego w Katowicach wyrażonym w wyroku z dnia 26 kwietnia 2007 r. w którym wywodził, że „z uwagi na charakter dobra chronionego przepisem art. 193 k.k., którym jest wolność od bezprawnych ingerencji zakłócających spokój zamieszkiwania, obejmuje ono wszelkie formy przedostania się (wejścia) do cudzego zamkniętego mieszkania, czy innego pomieszczenia chronionego «mirem domowym», wbrew wyraźnej woli jego dysponenta"[432]- w zakresie w jakim dla wypełnienia przesłanek przestępstwa naruszenia miru domowego, wymagana jest wyraźna wola osoby pokrzywdzonej. Z naruszeniem miru domowego przez wdarcie będziemy mieli do czynienia bowiem również w sytuacji, w której sprawca będzie działał nie tylko wbrew wyraźnej woli osoby uprawnionej, ale również wbrew woli dorozumianej.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku rozważał zagadnienie dotyczące tego, czy uporczywe pukanie do drzwi wypełnia znamiona przestępstwa naruszenia miru domowego[433]. Podkreślił, że „wdarcie się" to wkroczenie sprawcy wbrew woli właściciela czy innej osoby uprawnionej i będzie miało miejsce wyłącznie w sytuacji, w której nie będzie realizowana wola osoby uprawnionej wyrażona w sposób wyraźny[434]. Sąd podkreślił, że sytuacja, w której oskarżony pukał i stukał do mieszkania pokrzywdzonego,

[428] Ibidem.
[429] Ibidem.
[430] Ibidem.
[431] Wyrok SN z dnia 1 października 2007 r., IV KK 232/07…
[432] Wyrok SA w Katowicach z dnia 26 kwietnia 2007 r., II AKa 57/07, OSPr. i Pr. 2008, nr 1, poz. 38, LEX nr 327609.
[433] Wyrok SA w Białymstoku z dnia 17 lipca 2014 r., II AKa 140/14, http://orzeczenia.bialystok.sa.gov.pl/details/$N/150500000001006_II_AKa_000140_2014_Uz_2014-07-17_001 (dostęp: 24.07.2021).
[434] Ibidem.

następnie zaś po otworzeniu mu drzwi przez pokrzywdzonego wyciągnął go z tego mieszkania (nie wkraczając jednocześnie do tego mieszkania), nie stanowi „wdarcia się" w rozumieniu art. 193 k.k.[435]. Także w tym przypadku nie można podzielić w całości poglądu Sądu Apelacyjnego w Białymstoku, w zakresie w jakim wymaga wyrażonej wyraźnie woli pokrzywdzonego, dla spełnienia przesłanek czynu z art. 193 k.k. Jak wskazano powyżej, wystarczający jest nawet niewyrażony wprost brak zgody uprawnionego na przebywanie sprawcy w określonym miejscu.

Problematyką znamienia „wdarcia" w płaszczyźnie woli osoby uprawnionej zajmowali się także inni przedstawiciele doktryny, którzy również słusznie dopuszczają dla bytu przestępstwa naruszenia miru domowego wszelkie działania sprawcy niezgodne z jawną lub dorozumianą wolą właściciela.

L. Gardocki podkreśla, że samo „wdarcie się" będzie wyrażało się zarówno poprzez działania wymagające użycia siły fizycznej, jak popchnięcie właściciela czy zniszczenie drzwi, czy przy wyraźnym sprzeciwie osoby uprawnionej[436]. Wdzieranie się do cudzego mieszkania nastąpi również bez wyraźnej woli i zgody właściciela pomieszczenia, gdy drzwi zostaną otworzone przez sprawcę za pomocą tzw. wytrycha[437]. A. Zoll podkreśla istotne różnice pomiędzy pojęciem „wdarcia się" a „włamania się", zauważając, że wdarcie się nie obejmuje tylko pokonania fizycznego przeszkody (np. wybicia okna czy wyłamania drzwi), ale obejmuje wszelkie możliwe sposoby przedostania się do pomieszczenia za pomocą choćby groźby czy podstępu i przełamanie w ten sposób woli osoby uprawnionej, która nie chciała, aby obce osoby przebywały w tym miejscu[438]. Jednocześnie dla ziszczenia się czynności czasownikowej wdarcia się konieczne jest przedostanie się do mieszkania czy domu, a niewystarczające będzie wyłącznie niepokojące ciągłe pukanie do drzwi czy dzwonienie domofonem[439].Według R. Górala sprawca może przedostać się do pomieszczenia nie tylko za pomocą przełamania fizycznej przeszkody czy zastosowania przemocy lub groźby, ale również poprzez wykorzystanie otwartych drzwi, otwartego okna, uszkodzonego płotu, użycie podrobionego klucza do otworzenia drzwi wejściowych[440]. Trafnie w opinii S. Hypsia czynność sprawcza „wdzierania się" będzie obejmowała działanie sprawcy polegające na

[435] Ibidem.
[436] L. Gardocki, *Prawo karne*…, s. 273–275.
[437] Ibidem, s. 263.
[438] A. Zoll, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny, część szczególna*, t. 2, *Komentarz do art. 117–277 k.k.*, red. A. Zoll, Warszawa 2017 s. 624-626.
[439] Ibidem.
[440] R. Góral, *Kodeks karny. Praktyczny komentarz z orzecznictwem*…, s. 307.

przedostaniu się do miejsc chronionych przepisem art. 193 k.k. w jakikolwiek sposób, jeśli nie będzie to zgodne z wolą właściciela bądź innej osoby uprawnionej (przy czym wola osoby uprawnionej może być wyrażona w sposób zrozumiały i wyraźny lub dorozumiany)[441]. Bezprawne działanie sprawcy cechować może się podstępnością poprzez podawanie się za listonosza czy członka rodziny, może być jawne (wejście przez otwarte drzwi), potajemne (wejście przez uchylone okno w piwnicy), z użyciem specjalistycznych narzędzi lub siły, ale również bez zastosowania przemocy fizycznej i gróźb[442]. Słusznie również J. Wojciechowska uważa, że wdzieranie się będzie przełamaniem przeszkody w postaci woli gospodarza konkretnego miejsca, który nie chce, aby obca osoba przedostała się do jego mieszkania[443]. Właściciel może wyrazić to w sposób jasny i zrozumiały, ale również w sposób dorozumiany, za pomocą określonych czynności, jak ogrodzenie terenu parkanem czy zamknięcie mieszkania[444]. Samo działanie sprawcy może przybrać różne formy i zastosowany przez niego sposób wdarcia się do pomieszczenia może mieć wpływ na wymiar kary, ale nie ma znaczenia dla bezprawności czynu i może być to działanie podstępne (udawanie kolegi czy listonosza), wyłamanie drzwi lub wybicie okna[445].

R.A. Stefański także trafnie podkreśla, że kluczowe przy przestępstwie naruszenia miru domowego w aspekcie wdzierania się jest przełamywanie woli właściciela, a nie sposób, w jaki sprawca przedostał się do pomieszczenia osoby uprawnionej (czy to z użyciem siły fizycznej, czy podstępu)[446]. M. Królikowski i A. Sakowicz słusznie wskazują, że wdarcie się będzie przełamaniem przez sprawcę wszystkich barier fizycznych i tych wyrażających wolę gospodarza (wyraźną lub dorozumianą) w celu przedostania się do mieszkania[447]. To dorozumienie woli właściciela wyrażać się może choćby zamknięciem furtki czy drzwi wejściowych, co wskazuje, że nie życzy sobie obecności w pomieszczeniu innych postronnych osób[448]. Natomiast dla realizacji znamion czynu zabronionego z art. 193 k.k. istotny jest sam fakt przedostania się do pomieszczeń wbrew woli gospodarza, zaś na drugim planie pozostaje sposób realizacji tego działania (czy to fizyczny atak, przemoc, podstęp itp.)[449]. Sprawca nie będzie dokonywał zamachu na mienie w postaci wdzierania

[441] S. Hypś, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*…, s. 1028–1032.
[442] Ibidem, s. 1030.
[443] J. Wojciechowska, *Komentarz do rozdziału XXIII*…, s. 882.
[444] Ibidem.
[445] Ibidem, s. 882–885.
[446] R.A. Stefański, *Prawnokarna ochrona miru domowego* [w:] *Prawnokarne aspekty wolności*, red. M. Mozgawa, materiały z konferencji Arłamów 16–18 maja 2005 r., Kraków 2006, s. 173.
[447] M. Królikowski, A. Sakowicz, *Komentarz do art. 193 k.k.*…, s. 629–630.
[448] Ibidem.
[449] Ibidem.

się do pomieszczenia, ale będzie to bezprawny zamach na wolność osoby uprawnionej do spokojnego i niczym niezakłóconego zamieszkiwania w domu[450].

Zagadnienie dotyczące sposobu działania sprawcy poprzez jego zaniechanie przy przestępstwie naruszenia miru domowego domu, mieszkania, lokalu, pomieszczenia, czy ogrodzonego terenu - było przedmiotem wielu rozważań w piśmiennictwie i orzecznictwie, sprowadzając się słusznie głównie do konkluzji, że jeśli właściciel domu wyraża stanowcze i wyraźne żądanie opuszczenia przez określoną osobę jego domu, lokalu czy mieszkania, a osoba wezwana do opuszczenia tego nie uczyni, swoim zachowaniem wypełni znamiona przestępstwa naruszenia miru domowego[451].

Przestępstwo naruszenia miru domowego poprzez zaniechanie zostaje dokonane dopiero wtedy, gdy sprawca na wezwanie gospodarza lub upoważnionej przez niego osoby nie opuści określonego miejsca, którym są miejsca wymienione w treści przepisu art. 193 k.k.[452] Bez znaczenia w takim stanie faktycznym pozostanie okoliczność, że właściciel domu pozwolił na uprzednie wejście tej osobie do domu[453]. Przestępstwo sformalizuje się bowiem przez drugą z jego form, to jest zaniechanie, czyli nieopuszczenie pomieszczenia wbrew wyraźnemu żądaniu osoby uprawnionej[454]. Penalizacja przestępstwa nastąpi w chwili, w której sprawca nadal będzie przebywał w określonym miejscu, a uprawniony zażądał, aby to miejsce opuścił, podkreśla się jednak, że taka sytuacja nie będzie miała zastosowania do lokatora niechcącego opuścić mieszkania, jeśli miał prawo do przebywania w tym lokalu[455].

Zachowanie sprawcy przestępstwa naruszenia miru domowego może zatem przybrać formę swoistego zaniechania sprawcy w sytuacji, w której nie wypełnia on woli osoby uprawnionej odnośnie do żądania opuszczenia pomieszczenia[456] i co ważne, ta wola może być wyrażana nie tylko w sposób słowny, ale w każdy, w jaki jest możliwość jej przedstawienia[457].

To uprawniony dysponent określonego lokalu decyduje, kto może przebywać w pomieszczeniach, przez jaki czas i na jakich warunkach – oczywiście w granicach

[450] Ibidem.
[451] M. Gałązka, R.G. Hałas, S. Hypś, D. Szeleszczuk, K. Wiak, *Kodeks karny – część szczególna*…, s. 52–52.
[452] S. Hypś, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*…, s. 1028–1032.
[453] M. Gałązka, R.G. Hałas, S. Hypś, D. Szeleszczuk, *Prawo karne – pytania, kazusy, tablice*…, s. 131–132.
[454] M. Gałązka, R.G. Hałas, S. Hypś, D. Szeleszczuk, K. Wiak, *Kodeks karny – część szczególna*…, s. 52–52.
[455] K. Sobolewski, A. Laniewski, *Polski kodeks karny*…, s. 132–133.
[456] I. Andrejew, *Kodeks karny*…, s. 150–151.
[457] Ibidem.

określonych przepisami prawnymi[458]. Niewątpliwie wypełni znamiona czynu zabronionego z art. 193 k.k. również osoba, która przedostała się do domu w sposób zgodny z prawem, a nawet za zgodą właściciela, lecz następnie nie opuszcza takiego pomieszczenia na żądanie osoby uprawnionej[459].

Słusznie L. Gardocki wskazuje, że samo legalne przedostanie się przez sprawcę do mieszkania nie wyklucza możliwości bezprawnych działań, gdy pomimo żądania właściciela mieszkania sprawca nie będzie chciał opuścić pomieszczenia[460]. Po wyraźnym przekazaniu woli osoby uprawnionej, aby sprawca opuścił mieszkanie, staje się on osobą niepożądaną[461]. Zgodzić należy się z A. Markiem, że skoro dysponentem pomieszczenia, czyli osobą uprawnioną do jego dysponowania, jest również najemca mieszkania (który wynajmuje to mieszkanie) lub inni zamieszkujący w nim członkowie rodziny (w tym nawet krótkotrwale), to w sytuacji wyraźnego żądania osoby uprawnionej opuszczenia przez sprawcę pomieszczenia, bez znaczenia pozostaje, czy został on zaproszony do mieszkania (czyli dostał się do niego w sposób legalny), czy przedostał się do niego w sposób nielegalny (np. tzw. „dziki lokator samodzielnie i bez zezwolenia zajmujący lokal mieszkalny")[462]. Trafnie według R. Górala żądanie uprawnionego o opuszczenie pomieszczenia skierowane do sprawcy nie musi być wyrażone werbalnie, ale powinno posiadać cechy stanowczości i być wyraźne, tak aby nie było wątpliwości co do jego treści[463]. Jeśli sprawca na skutek takiego żądania nie opuści mieszkania, jego zachowanie nabiera cech bezprawności, nawet jeśli przedostał się do niego w sposób legalny[464].

Podobnie J. Wojciechowska argumentuje, że w momencie, w którym do sprawcy dotrze żądanie osoby uprawnionej w zakresie opuszczenia przez niego cudzego miejsca, zachowanie sprawcy staje się bezprawne[465]. Podkreśla, że żądanie opuszczenia domu musi być precyzyjne i jasne dla adresata, tak aby wola gospodarza była zrozumiała[466]. Trudno byłoby przypisać bezprawność działania sprawcy w sytuacji, w której żądanie osoby uprawnionej nie jest jasne ani zrozumiałe[467].

---

[458] A. Sakowicz, *Prawnokarne*…, s. 353.
[459] M. Siewierski, *Komentarz do art. 171*…, s. 144–145.
[460] L. Gardocki, *Prawo karne*…, s. 273–275.
[461] Ibidem.
[462] A. Marek, J. Lachowski, *Prawo karne – zarys problematyki*, Warszawa 2011, s. 244.
[463] R. Góral, *Kodeks karny. Praktyczny komentarz z orzecznictwem*…, s. 307.
[464] Ibidem.
[465] J. Wojciechowska, *Komentarz do rozdziału XXIII*…, s. 878–885.
[466] Ibidem, s. 883.
[467] Ibidem, s. 882–885.

Problematyką sposobu wyrażania przez osobę uprawnioną żądania opuszczenia domu, mieszkania, lokalu, pomieszczenia czy ogrodzonego terenu, przy przestępstwie naruszenia miru domowego zajmowali się także inni przedstawiciele doktryny.

S. Hypś podkreśla konieczność stanowczości żądania osoby uprawnionej i wyrażenia woli w zakresie nakazania opuszczenia zajmowanego pomieszczenia przez osobę trzecią[468].Według A. Zolla przy nieopuszczaniu pomieszczenia konieczne jest wyraźne i precyzyjne żądanie osoby uprawnionej, aby osoba trzecia opuściła jej mieszkanie[469]. Autor słusznie uważa, że znamiona przestępstwa z art. 193 k.k. będą się realizowały wtedy, kiedy sprawca przedostał się do jednego z miejsc wymienionych w art. 193 k.k. za zgodą gospodarza, a następnie nie stosuje się do osobiście wyrażonego przez właściciela żądania (wyrażonego nawet za pomocą listu czy nagrania), aby opuścił jego pomieszczenia[470]. Co istotne, żądanie gospodarza lokalu, aby osoba trzecia opuściła jego lokal, albo brak jego zgody na przebywanie osoby trzeciej w tym miejscu nie wymaga żadnego uzasadniania ani tłumaczenia się z takiego postępowania[471]. Wystarczające jest, że osoba uprawniona nie chce obecności innych osób w pomieszczeniach, odnośnie do których ma prawo decydowania o przebywaniu w nim osób trzecich[472].

Również M. Królikowski i A. Sakowicz podkreślają, że alternatywną formą popełnienia przestępstwa naruszenia miru domowego jest sytuacja, w której sprawca nie opuszcza mieszkania, gdy tego żąda w sposób wyraźny osoba uprawniona, w sposób niekoniecznie bezpośredni, ale również za pomocą listu, e-maila czy rozmowy telefonicznej[473]. Przestępstwo naruszenia miru domowego z zaniechania wystąpi zarówno w sytuacji nieopuszczania pomieszczenia przez sprawcę, który przedostał się do pomieszczenia w sposób zgodny z prawem, jak również z pogwałceniem woli gospodarza lokalu[474].

Na konieczność wyraźnej woli osoby uprawnionej, słusznie zwraca uwagę N. Kłączyńska, która podkreśla, że żądanie osoby uprawnionej musi zostać wyrażone expressis verbis, tak aby wola właściciela była wyraźna[475]. Bez znaczenia natomiast

[468] S. Hypś, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*…, s. 1028–1032.
[469] A. Zoll, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny, część szczególna*, t. 2, *Komentarz do art. 117–211a k.k.*, red. A. Zoll, W. Wróbel, Warszawa 2017, s. 624–625.
[470] Ibidem.
[471] Ibidem.
[472] Ibidem.
[473] M. Królikowski, A. Sakowicz, *Komentarz do art. 193 k.k.*…, s. 630.
[474] Ibidem.
[475] N. Kłączyńska, *Komentarz do art. 193 k.k.*…, s. 492.

pozostaje, czy sprawca przedostał się do mieszkania w sposób legalny, czy nielegalny[476]. Podobnie M. Mozgawa uważa, że nie ma znaczenia, czy sprawca przedostał się do mieszkania w sposób zgodny z prawem, czy w sposób bezprawny, a kluczowe dla zaktualizowania się naruszenia miru domowego przez zaniechanie jest dojście do sprawcy żądania osoby uprawnionej, aby wyszedł z pomieszczenia albo miejsca, w którym się znajduje[477]. Trafnie autor podkreśla, że żądanie skierowane do sprawcy, w celu wywołania skutków w sferze zapewnienia ochrony karnej z art. 193 k.k., musi być jasne, wyraźne i zrozumiałe dla sprawcy, co wyklucza jego dorozumianą formę[478].

E. Czarny-Drożdżejko wskazuje na możliwość popełnienia przestępstwa naruszenia miru domowego przez dziennikarza, który zbierając materiały do swojego artykułu prasowego na terenie restauracji, nie opuści jej na żądanie osoby uprawnionej[479]. Podkreśla, że z jednej strony nie powinno się utrudniać pracy dziennikarzom prasowym, ale z drugiej strony zagwarantowane w art. 193 k.k. prawo do decydowania przez osobę uprawnioną o tym, kto może przebywać na zamkniętej imprezie w restauracji, implikuje możliwość przypisania dziennikarzowi przestępstwa z art. 193 k.k., gdy nie zastosuje się do żądania opuszczenia tego miejsca[480].

Niektórzy autorzy przyjmują, że żądanie opuszczenia domu, mieszkania, lokalu, pomieszczenia, ogrodzonego terenu musi być nie tylko wyrażone w sposób wyraźny i precyzyjny, ale również powinno zostać przekazane sprawcy w sposób osobisty przez osobę uprawnioną[481]. Nie można się zgodzić z takim stanowiskiem, gdyż również osoba występująca w zastępstwie właściciela ma prawo żądać opuszczenia mieszkania, domu czy pomieszczenia przez osobę nieuprawnioną (może być nią matka, kuzynka czy pomoc domowa)[482].

Czynność sprawcy, w której odmawia opuszczenia domu czy mieszkania, jest zrealizowana wtedy, gdy, mając taką możliwość, na stanowcze żądanie osoby uprawnionej

---

[476] Ibidem.
[477] M. Mozgawa, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz. Komentarze praktyczne*…, s. 631–638.
[478] Ibidem.
[479] E. Czarny-Drożdżejko, *Pozostałe przestępstwa, które mogą zostać zrealizowane w ramach działalności prasowej* [w:] *Przestępstwa prasowe*, Warszawa 2013, LEX, https://sip.lex.pl/#/monograph/369278112/185657/czarny-drozdzejko-elzbieta-przestepstwa-prasowe?keyword=E.%20Czarny (dostęp: 24.09.2021).
[480] Ibidem.
[481] E. Figiel, J. Mierzwińska-Lorencka, *Przestępstwa przeciwko wolności* [w:] E. Figiel, J. Mierzwińska-Lorencka, *Prawo karne materialne. Kazusy dla aplikantów*, Warszawa 2013, LEX, https://sip.lex.pl/#/monograph/369271322/262212/figiel-eliza-mierzwinska-lorencka-joanna-prawo-karne-materialne-kazusy-dla-aplikantow?keyword=193&cm=URELATIONS (dostęp: 23.09.2021).
[482] M. Siewierski, *Kodeks karny i prawo*…, s. 324.

nie opuszcza tego pomieszczenia[483].Oczywiście czynność wykonawcza w postaci nieopuszczenia mieszkania wbrew żądaniu osoby uprawnionej wymaga każdorazowo szczegółowej oceny (faktycznej i prawnej), czy ewentualny sprawca również nie jest osobą uprawnioną, która ma określone prawo do lokalu czy pomieszczenia[484]. Jednakże z całą pewnością takim prawem nie będzie bezprawne posiadanie, kiedy sprawca w sposób przestępczy przedostał się do mieszkania, a następnie, powołując się na regulacje prawa cywilnego dotyczące ochrony posiadania, usiłuje dowodzić, że ma prawo do przywrócenia posiadania mieszkania, które to nabył w sposób bezprawny[485]. Takie przestępstwo nieopuszczania mieszkania na żądanie osoby uprawnionej nie przekształci się wraz z upływem czasu w czyn dozwolony, w którym sprawca będzie legitymował się uprawnieniem do władania lokalem wobec właściciela[486]. Podobnie uważa Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie, uznając za niedopuszczalne czerpanie uprawnień z zachowań, które stanowią naruszenie przepisów prawnych, jak naruszenie miru domowego i samowolne zajęcie lokalu mieszkalnego przez sprawcę, a następnie nieuprawnione domaganie się zameldowania w takim lokalu[487].

Reasumując, słusznie wskazuje się na konieczność stanowczego, wyraźnego i zrozumiałego sformułowania żądania przez osobę uprawnioną, gdyż niezrozumiałe dla sprawcy żądanie opuszczenia określonego miejsca, prowadzić może w konsekwencji do braku możliwości przypisania bezprawności jego działaniom.

Problematyka dotycząca konieczności uzasadniania lub braku konieczności argumentowania decyzji osoby uprawnionej żądającej od sprawcy opuszczenia domu, mieszkania, pomieszczenia, lokalu czy ogrodzonego terenu przy przestępstwie naruszenia miru domowego z zaniechania, była przedmiotem wielu rozważań w piśmiennictwie. Słusznie przyjęto, że osoba uprawniona nie jest zobowiązana do przedstawiania sprawcy argumentów, przyczyn i motywów uzasadniających jej decyzję.

Trafnie R.A. Stefański konkluduje, że druga forma przestępstwa naruszenia miru domowego urzeczywistnia się w nieopuszczaniu pomieszczenia pomimo żądania

[483] J. Lachowski, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. 3, red. V. Konarska-Wrzosek, Warszawa 2020, s. 968.
[484] M. Królikowski, M. Ostrowski, *Prawo karne – część szczególna. Orzecznictwo*, Warszawa 2012, s.271-273 i wyrok SN z 29 października 2003 r., IV KK 250/02, OSNwSK 2003, nr 1, poz. 2261
[485] Ibidem.
[486] Ibidem.
[487] Wyrok WSA w Warszawie z dnia 24 czerwca 2004 r., V SA 519/03, LEX nr 146738.

właściciela, aby sprawca je opuścił[488]. Bez znaczenia pozostaje okoliczność, czy osoba ta weszła do mieszkania bez zgody właściciela, czy za jego zgodą, istotne jest natomiast to, że nie chce go opuścić i w nim przebywa[489]. Sprawca nie może uzależniać opuszczenia mieszkania od wskazania przez właściciela mieszkania swojej motywacji i przyczyn, dla których żąda, aby osoba nieuprawniona opuściła pomieszczenie, właściciel jest uprawniony bowiem do wyproszenia osób trzecich nawet bez żadnego powodu[490].

Również J. Kosonoga słusznie wywodzi, że nieopuszczanie lokalu wbrew żądaniu będzie stanowiło przestępstwo z zaniechania i nie jest istotne, w jaki sposób sprawca znalazł się w lokalu (legalnie czy bezprawnie), nie ma również znaczenia, czy właściciel podał przyczynę, z powodu której osoba trzecia ma opuścić mieszkanie[491]. Przepis art. 193 k.k. chroni bowiem wolność osoby uprawnionej do decydowania w dowolny sposób o tym, kto i na jakich warunkach może przebywać w pomieszczeniu[492]. Żądanie opuszczenia lokalu musi być jasne i zrozumiałe dla sprawcy, można je wyrazić również gestem lub za pomocą środków komunikowania się na odległość (takich jak telefon, telegram, e-mail, list)[493]. W sytuacji, w której żądanie opuszczenia będzie wyrażone w języku niezrozumiałym dla sprawcy, oraz w sposób, za pomocą którego nie zrozumiał on znaczenia gestu, nie dojdzie do zrealizowania znamion czynu z art. 193 k.k.[494]

Wątpliwości w doktrynie dotyczą okoliczności, czy przestępstwo naruszenia miru domowego można uznać za przestępstwo skutkowe, czy przestępstwo formalne.

W. Świda przyjmuje, że przestępstwo naruszenia miru domowego jest przestępstwem formalnym, czyli takim, które nie wywołuje materialnych skutków w świecie zewnętrznym.[495]. Także M. Królikowski i A. Sakowicz konkludują, że przestępstwo z art. 193 k.k. ma charakter przestępstwa formalnego i bardzo często trwałego[496].

---

[488] R.A. Stefański, *Prawo karne materialne – część szczególna*, Warszawa 2009, s. 238.
[489] Ibidem.
[490] Ibidem.
[491] J. Kosonoga, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. R.A. Stefański, wyd. 2, Warszawa 2018, s. 1204-1211
[492] Ibidem.
[493] J. Kosonoga, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny*…, 2018, s. s 1204-1211
[494] J. Kosonoga, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny*…, 2018, s. s 1204-1211
[495] W. Świda [w:] *Kodeks karny. Krótki komentarz*, I. Andrejew, W. Świda, W. Wolter, Warszawa 1973, s. 500.
[496] M. Królikowski, A. Sakowicz, *Komentarz do art. 193 k.k.*…, s. 634.

Natomiast J. Wojciechowska podkreśla, że nie można zaakceptować poglądu części przedstawicieli doktryny, wskazujących, że z uwagi na brak zmian w świecie zewnętrznym przestępstwo naruszenia miru domowego będzie miało charakter wyłącznie formalny, a nie skutkowy[497]. Jej zdaniem nowa sytuacja, w której dochodzi do naruszenia przez sprawcę czyjegoś miru domu czy mieszkania, powoduje właśnie skutek w świecie zewnętrznym[498]. Podobnie T. Bojarski podkreśla, że naruszenie miru domowego mieszkania osoby uprawnionej wywołuje skutek materialny w postaci zakłócenia przez sprawcę spokojnego i swobodnego korzystania z mieszkania przez gospodarza, co wywołuje zmianę w świecie zewnętrznym poprzez zakłócenie bezpieczeństwa przebywania w domostwie[499]. M. Mozgawa także stoi na stanowisku, że przestępstwo z art. 193 k.k. prowadzi do wywołania skutku materialnego w postaci zmiany w świecie zewnętrznym, który był dotąd niezakłócony, a przez zachowanie sprawcy spokój domowy zostaje naruszony[500]. Również J. Kosonoga przychyla się do takiego stanowiska i precyzuje, że materialny skutek bezprawności działań sprawcy w przestępstwie naruszenia miru domowego sprowadza się do zakłócenia spokojnego i bezpiecznego funkcjonowania w mieszkaniu przez jego gospodarza[501]. S. Hypś także przyjmuje, że nieopuszczanie przez sprawcę lokalu mieszkalnego będzie formą czynu przejawiającą się zaniechaniem sprawcy, a przy przyjęciu, że jest to przestępstwo materialne, to właśnie naruszenie nietykalności mieszkania będzie stanowiło skutek działania sprawcy[502]. Według autorki S. Mana-Walasek przestępstwem materialnym z zaniechania będzie zachowanie sprawcy, w którym zakłóca spokój osoby uprawnionej w centrum jego życia i wypoczynku w ten sposób, że wbrew wyraźnemu żądaniu nie chce opuścić jego domostwa, a to powoduje u osoby uprawnionej swoistą „zmianę w świecie zewnętrznym w sensie socjologicznym”[503].

Zgodzić należy się z przedstawicielami doktryny wskazującymi na skutkowy charakter przestępstwa naruszenia miru domowego, uwzględniając fakt wywołania przez sprawcę skutku w postaci zakłócenia osobie uprawnionej spokojnego użytkowania domu, mieszkania, pomieszczenia, lokalu czy ogrodzonego terenu, powodując tym samym rzeczywisty skutek materialny dla uprawnionego.

---

[497] J. Wojciechowska, *Komentarz do rozdziału XXIII*…, s. 883–884.
[498] Ibidem.
[499] T. Bojarski, *Karnoprawna ochrona*…, s. 116 i nast.
[500] M. Mozgawa, *Komentarz do art. 193 k.k*. [w:] *Kodeks karny. Komentarz. Komentarze praktyczne*…, s. 631–638.
[501] J. Kosonoga, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. R.A. Stefański, wyd. 4, Warszawa 2018, s. 1204–1211.
[502] S. Hypś, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*…, s. 1028–1032.
[503] S. Mana-Walasek, *Zajmowanie lokalu*…, s. 74.

W piśmiennictwie wskazuje się również na to, że przestępstwo z art. 193 k.k. jest przestępstwem trwałym z uwagi na trwanie w czasie czynności sprawcy i utrzymywaniu tego bezprawnego stanu przez pewien czas - zarówno wtedy, gdy sprawca wdziera się do pomieszczenia, jak i gdy go nie opuszcza na wyraźne żądanie gospodarza mieszkania[504]. W przepisie art. 193 k.k. formalnym typem pogwałcenia ochrony, jaką zapewnia ten przepis, będzie już zakończenie przez sprawcę podjętej przez niego czynności wykonawczej polegającej na wdarciu się lub nieopuszczaniu[505]. M. Mozgawa podkreśla trwałość tego przestępstwa – i to zarówno w przypadku nieopuszczania na żądanie (sprawca przebywa w pomieszczeniu przez jakiś czas i nie chce go opuścić), jak i wdzierania się (kiedy sprawca po wdarciu się do mieszkania przebywa w nim przez jakiś czas)[506]. Wydaje się, że słusznie K. Banasik dokonuje rozróżnienia w ocenie trwałości czynu naruszenia miru domowego w odniesieniu do czynności wykonawczej, jaką jest wdarcie się, które nie ma cech przestępstwa trwałego, gdyż jest jednochwilowym aktem sprawcy[507]. Natomiast nieopuszczenie pomieszczenia na żądanie osoby uprawnionej jest przestępstwem trwałym, co pozwala na konkluzję, że przestępstwo naruszenia nietykalności mieszkania stanowi przestępstwo formalne sensu largo[508].

3.3.2. Przedmiot czynności wykonawczej

Przepis art. 193 k.k. posługuje się przedmiotami czynności wykonawczej naruszenia miru domowego, jak dom, mieszkanie, lokal, pomieszczenie, ogrodzony teren. Bezskuteczne okazuje się jednak poszukiwanie legalnych definicji tych pojęć w przepisach karnych. Konieczne jest sięgnięcie do regulacji prawa budowlanego, w których występują definicje legalne tych pojęć[509].

---

[504] J. Wojciechowska, *Komentarz do rozdziału XXIII*…, s. 878–885.

[505] S. Tarapata, *Rzecz o wybranych prawnokarnych aspektach ujawniania przez adwokata informacji pozyskanych wskutek świadczenia przez niego pomocy prawnej – ujęcie materialnoprawne i procesowe* [w:] *Etyka adwokacka a kontradyktoryjny proces karny*, red. J. Giezek, P. Kardas, Warszawa 2015, https://sip.lex.pl/#/monograph/369368910/287830/giezek-jacek-red-kardas-piotr-red-etyka-adwokacka-a-kontradyktoryjny-proces (dostęp: 24.09.2021).

[506] M. Mozgawa, *Komentarz do art. 193 k.k*. [w:] *Kodeks karny. Komentarz. Komentarze praktyczne*…, s. 631–638.

[507] K. Banasik, *Przestępstwa trwałe i delikty trwałe*, „Prokuratura i Prawo" 2013, nr 7–8, s. 102.

[508] Ibidem.

[509] Wyrok SR dla Warszawy Śródmieścia w Warszawie X Wydział Karny z dnia 3 lutego 2014 r., X K 959/13, https://www.saos.org.pl/judgments/36395 (dostęp:13.11.2022 r.).

W uzasadnieniu do projektu kodeksu karnego z 1932 r. podkreślano, że „najście domu" nie oznacza tylko ochrony nietykalności mieszkania jednostki, ale obejmuje swoim zakresem także teren, na którym osoba uprawniona ma wyłączne prawo do jego rozporządzania zarówno w związku z zamieszkiwaniem, jak i pracą[510]. Wyliczenie przedmiotów czynności wykonawczej było oparte na kazuistyce prawa szwajcarskiego i nastręczało członkom Komisji Kodyfikacyjnej sporych trudności z uwagi na zamiar jak najbardziej prawidłowego i całościowego ujęcia wszystkiego, co wchodzi w zakres tej przestrzeni terenowej, i w konsekwencji skupiono się na pojęciach „zamieszkiwanie, wykonywanie pracy, wreszcie pobyt"[511]. Z tych przyczyn przyjęto wyliczenie obejmujące dom, mieszkanie, lokal, pomieszczenie, przedsiębiorstwo przyjmując, że są to pomieszczenia, które mogą służyć zamieszkiwaniu, zaś jako związane z miejscem pobytu przyjęto posiadłość ogrodzoną i służącą za miejsce pobytu lub w związku z zamieszkaniem[512].

Podobną wykładnię przyjęto na kanwie kodeksu karnego z 1969 r., w którym dla zdefiniowania zastosowanych pojęć w art. 171 k.k. przyjęto normalne, potoczne rozumienie takich pojęć jak mieszkanie czy lokal, z wyjątkiem ogrodzonego terenu działki gruntu, który to mógł być uznany za przedmiot naruszenia miru domowego, wyłącznie w sytuacji zamieszkiwania przez osobę uprawnioną lub pobytu na tym terenie (np. w kamperze czy przyczepie kampingowej lub w namiocie), albo jeśli ten ogrodzony teren był ściśle związany z miejscem pobytu lub zamieszkania w domu, lokalu czy mieszkaniu[513]. Siewierski wskazywał, że ochronie podlegają wszystkie miejsca wymienione w art. 171 § 1 k.k. z 1969 r., czyli mieszkanie, dom, lokal pomieszczenia czy ogrodzona działka gruntu[514]. Zdaniem O. Górniok w obecnym kodeksie karnym pojawia się pojęcie węższe ogrodzonego terenu w stosunku do tego pojęcia z art. 171 k.k. z 1969 r., kiedy przedmiotem czynności wykonawczej była ogrodzona działka, ale musiała być związana z użytkowaniem innych pomieszczeń bądź stanowić miejsce pobytu[515].

S. Hypś wskazuje, że miejsce, do którego przedostaje się sprawca w sposób nieuprawniony bądź niezgodny z wolą uprawnionego, stanowi przedmiot wykonawczy

[510] Zob. Komisja Kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej. Sekcja Prawa Karnego…, s. 201.
[511] Ibidem.
[512] Ibidem.
[513] I. Andrejew, *Kodeks karny*…, s. 150–151.
[514] M. Siewierski, *Komentarz do art. 171*…, s. 144–145.
[515] O. Górniok, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. O. Górnik, S. Hoc, M. Kalitowski, S.M. Przyjemski, Z. Sienkiewicz, J. Szumski, L. Tyszkiewicz, A. Wąsek, Gdańsk 2002/2003, s. 984.

przestępstwa naruszenia miru domowego, którym może być ogrodzony teren, dom, lokal mieszkalny, lokal niemający charakteru mieszkalnego czy inne pomieszczenie[516].

Przechodząc do omówienia definicji stanowiących przedmiot czynności wykonawczej przestępstwa naruszenia miru domowego w postaci **„domu" i „ mieszkania"** należy sięgnąć do regulacji spoza kodeksu karnego, to jest do przepisów regulujących prawo budowlane, prawo własności lokali oraz innych pokrewnych, piśmiennictwa i judykatury, gdyż kodeks karny nie zawiera definicji legalnych w tym zakresie.

Zgodnie z art. 3 ust. 2 i 2a ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane [517] przez pojęcie „budynku – należy […] rozumieć taki obiekt budowlany, który jest trwale związany z gruntem, wydzielony z przestrzeni za pomocą przegród budowlanych oraz posiada fundamenty i dach", zaś przez pojęcie budynku mieszkalnego jednorodzinnego należy „rozumieć budynek wolno stojący albo budynek w zabudowie bliźniaczej, szeregowej lub grupowej, służący zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych, stanowiący konstrukcyjnie samodzielną całość, w którym dopuszcza się wydzielenie nie więcej niż dwóch lokali mieszkalnych albo jednego lokalu mieszkalnego i lokalu użytkowego o powierzchni całkowitej nieprzekraczającej 30% powierzchni całkowitej budynku"[518].

Natomiast przepis art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali[519] wskazuje, że „samodzielnym lokalem mieszkalnym, w rozumieniu ustawy, jest wydzielona trwałymi ścianami w obrębie budynku izba lub zespół izb przeznaczonych na stały pobyt ludzi, które wraz z pomieszczeniami pomocniczymi służą zaspokajaniu ich potrzeb mieszkaniowych[520]. Przepis ten stosuje się odpowiednio również do samodzielnych lokali wykorzystywanych zgodnie z przeznaczeniem na cele inne niż mieszkalne"[521].

W przepisie art. 3 ust. 2 i 3 ustawy o ochronie praw nabywcy lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego z dnia 16 września 2011 r.[522] definiuje się pojęcie lokalu mieszkalnego i domu jednorodzinnego precyzując, że „lokal mieszkalny [to] samodzielny lokal mieszkalny w rozumieniu ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (Dz. U. z 2021 r. poz. 1048), z wyłączeniem lokali o innym przeznaczeniu […] a dom

[516] S. Hypś, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Prawo karne*, red. A. Grześkowiak, Warszawa 2012, s. 339.
[517] Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1333 ze zm.).
[518] Ibidem.
[519] Ustawa z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1048 ze zm.).
[520] Ibidem.
[521] Ibidem.
[522] Ustawa o ochronie praw nabywcy lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego z dnia 16 września 2011 r. (Dz. U. Nr 232, poz. 1377 ze zm.).

jednorodzinny – dom mieszkalny, jak również samodzielna część domu bliźniaczego lub szeregowego przeznaczona przede wszystkim do zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych”[523].

W ustawie o spółdzielniach mieszkaniowych z dnia 15 grudnia 2000 r.[524] w przepisach art. 2 ust. 1–3 wskazuje się, że lokalem jest „samodzielny lokal mieszkalny, a także lokal o innym przeznaczeniu, o których mowa w przepisach ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (Dz. U. z 2020 r. poz. 1910 oraz z 2021 r. poz. 11)”, a „lokalem mieszkalnym w rozumieniu ustawy jest również pracownia twórcy przeznaczona do prowadzenia działalności w dziedzinie kultury i sztuki”, zaś „domem jednorodzinnym w rozumieniu ustawy jest dom mieszkalny, jak również samodzielna część domu bliźniaczego lub szeregowego przeznaczona przede wszystkim do zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych. Do domów jednorodzinnych stosuje się przepisy ustawy dotyczące lokali”[525].

W przepisach rozporządzenia Ministra Infrastruktury z 12 kwietnia 2002 roku w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie[526] także odnajdujemy definicje mieszkania, pomieszczenia mieszkalnego, pomieszczenia pomocniczego, pomieszczenia technicznego, pomieszczenia gospodarczego i lokalu użytkowego, które mogą być pomocne przy rozumieniu przedmiotów czynności wykonawczej z art. 193 k.k[527]. Zgodnie z § 3 ust. 9 tego rozporządzenia za mieszkanie należy rozumieć „zespół pomieszczeń mieszkalnych i pomocniczych, mający odrębne wejście, wydzielony stałymi przegrodami budowlanymi, umożliwiający stały pobyt ludzi i prowadzenie samodzielnego gospodarstwa domowego”, pomieszczenie mieszkalne to „pokoje w mieszkaniu, a także sypialnie i pomieszczenia do dziennego pobytu ludzi w budynku zamieszkania zbiorowego” (§ 3 ust. 10)[528].

Wskazane powyżej regulacje prawne są podstawowymi regulacjami zawierającymi definicje domu, lokalu czy lokalu, do których to definicji odwołują się inne przepisy ustaw, jak choćby przepisy art. 2 ust. 1 pkt 1 i pkt 2 ustawy o pomocy państwa w spłacie niektórych kredytów mieszkaniowych udzielonych osobom, które utraciły pracę

[523] Ibidem.
[524] Ustawa o spółdzielniach mieszkaniowych z dnia 15 grudnia 2000 r. (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1208 ze zm.).
[525] Ibidem.
[526] Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1065).
[527] Ibidem.
[528] Ibidem.

z dnia 19 czerwca 2009 r. [529] - zwana dalej ustawą o pomocy. Przepisy ustawy o pomocy precyzują zastosowane w ustawie określenia, wskazując co oznaczają zastosowane pojęcia. I tak :

1. „lokal mieszkalny – samodzielny lokal mieszkalny w rozumieniu art. 2 ust. 2 zdanie pierwsze ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (Dz. U. z 2015 r. poz. 1892), położony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, oraz taki lokal mieszkalny wraz z pomieszczeniami przynależnymi w rozumieniu art. 2 ust. 4 tej ustawy;
2. dom jednorodzinny – budynek mieszkalny w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz.U. z 2016 r. poz. 290), położony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w którym nie znajduje się będący własnością kredytobiorcy lokal użytkowy”[530].

Zauważyć należy, że ujednoliceniu pojęć lokalu mieszkalnego, domu czy budynku jednorodzinnego w polskim systemie prawnym sprzyja posługiwanie się przez ustawodawcę istniejącymi definicjami w tym zakresie. Na przykład w ustawie o ochronie praw nabywcy lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego oraz deweloperskim funduszu gwarancyjnym z dnia 20 maja 2021 r.[531] w przepisach art. 5 ust. 2–4 za lokal mieszkalny uznaje się „samodzielny lokal mieszkalny w rozumieniu art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali[532] z wyłączeniem lokali o przeznaczeniu na cele inne niż mieszkalne”, za budynek – „budynek w rozumieniu art. 3 pkt 2 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz.U. z 2020 r. poz. 1333, z późn. zm. 2)”, a za dom jednorodzinny – „budynek mieszkalny jednorodzinny w rozumieniu art. 3 pkt 2a ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane”[533].

Taka praktyka jest prawidłowa, gdyż sprzyja ujednoliceniu siatki pojęciowej i zmniejszaniu liczby funkcjonujących definicji formalnych pojęć.

S. Hypś przy przedmiotach czynności wykonawczej podkreśla, że dom może być rozumiany, jako określona jednostka budowlana, o jakimkolwiek przeznaczeniu, czyli może stanowić budynek mieszkalny, hotel, sklep itp.[534]. Mieszkanie jest rozumiane

[529] art. 2 ust. 1 pkt 1 i pkt 2 ustawy o pomocy państwa w spłacie niektórych kredytów mieszkaniowych udzielonych osobom, które utraciły pracę z dnia 19 czerwca 2009 r. (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 734).
[530] Ibidem.
[531] Ustawa o ochronie praw nabywcy lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego oraz deweloperskim funduszu gwarancyjnym z dnia 20 maja 2021 r. (Dz. U. z 2021 r. poz. 1177).
[532] Ustawa z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (Dz.U. z 2021 r. poz. 1048).
[533] Ustawa o ochronie praw nabywcy lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego oraz deweloperskim funduszu gwarancyjnym z dnia 20 maja 2021 r. (Dz. U. z 2021 r. poz. 1177).
[534] S. Hypś, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*…, s. 1030–1032.

szeroko, jako lokal i jego części składowe w postaci korytarza, łazienek, również jako pokój w hotelu podczas czasowego pobytu, a także jako pomieszczenie, które służy do przebywania i nocowania[535]. R.A. Stefański podkreśla, że dom to służąca celom mieszkaniowym, ale również usługowym budowla, która posiada dach i ściany, zaś mieszkaniem jest pomieszczenie składające się zazwyczaj z kilku pokoi i pomieszczeń, takich jak łazienka czy kuchnia, służących do mieszkania w nim w porze dziennej i nocnej (może mieć różnorodny status: własnościowego, wynajętego czy lokatorskiego)[536]. R. Góral przyjmuje szerokie rozumienie przedmiotu ochrony przepisu art. 193 k.k., włączając w nią także namiot na polu namiotowym, pokój w hotelu, przyczepę zamocowaną do samochodu czy również pojazd[537]. Autor uważa, że dom w rozumieniu przepisu jest to pomieszczenie i budowla o różnym jej przeznaczeniu i może być nim nie tylko budynek mieszkalny, ale również sklep, pomieszczenie biurowe, altanka na działce[538].

J. Wojciechowska przyjmuje, że rozumienie potoczne domu oznacza „jednostkę budowlaną, której przeznaczenie jest obojętne" – nie musi być przeznaczane wyłącznie na zamieszkiwanie w nim ludzi, ale również na działalność handlową czy biurową[539]. Jednocześnie mieszkaniem jest jednostka mieszkalna charakteryzująca się wyodrębnieniem i możliwością zapewnienia człowiekowi nocowania oraz przebywania wraz z częściami, które składają się na to mieszkanie: „pokoje, łazienka, kuchnia, spiżarnia, korytarz"[540]. Nie wyklucza uznania za mieszkanie, w rozumieniu przepisu art. 193 k.k., również pokoju hotelowego, który zapewnia możliwość realizacji funkcji życiowych człowieka, jak nocleg czy pobyt dzienny [541]. M. Królikowski i A. Sakowicz wskazują, że dom to wytwór sztuki budowlanej, który jest konstrukcją połączoną w sposób trwały z gruntem, natomiast mieszkanie służy celom mieszkalnym i jest złożone z jednego lub kilku pomieszczeń, w tym również takich o charakterze pomocniczym[542]. Autorzy wskazują pojęcie samodzielności lokalu mieszkalnego, oznaczające trwałe wyodrębnienie lokalu mieszkalnego, np. w bloku mieszkalnym, za pomocą ścian, ale już nie za pomocą prowizorycznego oddzielenia w formie folii czy płótna[543]. Rozróżniają również definicję

[535] Ibidem.
[536] R.A. Stefański, Prawo karne materialne…, s. 239.
[537] R. Góral, *Kodeks karny. Praktyczny komentarz z orzecznictwem*…, s. 307.
[538] Ibidem.
[539] J. Wojciechowska, *Komentarz do rozdziału XXIII*…, s. 880–885.
[540] Ibidem.
[541] Ibidem, s. 880.
[542] M. Królikowski, A. Sakowicz, *Komentarz do art. 193 k.k.*…, s. 632–633.
[543] Ibidem.

mieszkania, rozumianego jako pomieszczenia przeznaczone do zamieszkiwania ludzi wraz z pomieszczeniami pomocniczymi służącymi łącznie zamieszkiwaniu (np. ze spiżarnią), oraz definicję pomieszczeń przynależnych (np. piwnica czy garaż), które służą innym celom niż zamieszkiwanie[544]. M. Filar przy kwalifikacji przedmiotu czynności wykonawczej za najistotniejszy uważa cel i przeznaczenie tego przedmiotu – i jeżeli służy on zamieszkiwaniu (jak pasterski szałas, namiot, „wóz trupy cyrkowej, przedział w wagonie mieszkalnym, a także pokój gościa hotelowego"), będzie to mieszkanie w rozumieniu art. 193 k.k.[545]

T. Bojarski uważa, że przedmiotem czynności wykonawczej może być „pomieszczenie na własnym statku wodnym lub powietrznym jako mieszczące się, w zależności od jego cech, w którymś z wymienionych w przepisie pojęć"[546] jako należące do indywidualnych osób[547], jednak nie może go stanowić kajuta na statku wodnym ani miejsce w wagonie sypialnym ogólnodostępnego pociągu[548]. O możliwej kwalifikacji samochodu jako przedmiotu czynu z art. 193 k.k. wypowiada się P. Ambroziewicz[549].

Trafnie K. Kmak ocenia, że można przypisać odpowiedzialność karną z art. 193 k.k. sprawcy, który wszedł w sposób nieuprawniony do budynku w stanie budowalnym tzw. surowym w celu dokonania kradzieży, której jednak nie zrealizował z powodu braku przedmiotów nadających się kradzieży[550]. Jednocześnie K. Siwek prawidłowo wywodzi (podkreślając konieczność stałości połączenia konstrukcji domu z gruntem), że sama ruchomość nie może stanowić „domu" jako przedmiotu czynności wykonawczej przestępstwa naruszenia miru domowego, ponieważ dom jest trwale połączony z gruntem[551].

W przypadku misji dyplomatycznych występuje „nietykalność" pomieszczeń będących siedzibami misji dyplomatycznych, które są używane do celów misji, i obejmuje również rezydencje ambasadorów lub innych przedstawicieli konkretnego państwa[552].

---

[544] Ibidem.
[545] M. Filar, M. Berent, *Przestępstwa przeciwko wolności*…, s. 1192–1193.
[546] T. Bojarski, *Komentarz do art. 193 k.k. w rozdziale*…, 2016, s. 550–552.
[547] Ibidem.
[548] T. Bojarski, *Komentarz do art. 193 k.k. w rozdziale XXIII Przestępstwa przeciwko wolności* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. T. Bojarski, Warszawa 2013, s. 511–514.
[549] P. Ambroziewicz, *Nie ma miru na fiskusa*, „Przegląd Podatkowy" 2010, nr 2, s. 19.
[550] K. Kmąk, *Glosa do uchwały 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 2017 r., I KZP 16/161,* „Prokuratura i Prawo" 2017, nr 6, s. 160.
[551] K. Siwek, *Ponownie o artykule 25 § 2a Kodeksu karnego. Kilka uwag do artykułu Jana Kluzy „Nowe granice obrony koniecznej? Uwagi na tle nowelizacji Kodeksu karnego z 8 grudnia 2017 r."*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny" 2019, nr 2, s. 207–216.
[552] A. Przyborowska-Klimczak, *Nietykalność pomieszczeń misji dyplomatycznych w prawie międzynarodowym*, [w:] *Naruszenie miru domowego*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2019, s. 426.

Oznacza to, że do tych pomieszczeń nie mogą, bez zgody szefa takiej misji, wkraczać funkcjonariusze organów państwowych państwa, na terenie którego znajdują się budynki misji dyplomatycznej[553].

W orzecznictwie sądowym spotkać można się również z przypisaniem odpowiedzialności z art. 193 k.k. sprawcom poprzez uznanie, że swoim zachowaniem dokonali wdarcia się w sytuacji, w której weszli na dach Ministerstwa, nie uzyskując do tego zgody podmiotu uprawnionego[554]. Podobnie uznał Sąd Rejonowy w wyroku z dnia 3 lutego 2014 r. przyjmując, że wejście na dach budynku można zakwalifikować jako naruszenie miru domowego, albowiem dach stanowi integralną część budynku, pozostaje w dyspozycji właściciela domu, nie jest terenem ogólnodostępnym, zatem wtargnięciem nie będzie jedynie bezprawne wdarcie się do pomieszczeń budynku, które są odgrodzone ścianami, ale również wejście na dach, który jest odgrodzony z jednej strony[555].

Ciekawe stanowisko zajął Wojewódzki Sąd Administracyjny w Lublinie w wyroku z dnia 27 maja 2020 r.[556] wskazując, że obiektem budowlanym może być również przyczepa kempingowa, jeśli jest powiązana z gruntem i nie spełnia już funkcji transportowo-komunikacyjnej. Dla uznania, że dany obiekt jest obiektem budowalnym, nie jest istotne posiadanie przez niego fundamentów, lecz takiej trwałej konstrukcji przytwierdzającej budynek do podłoża, która uniemożliwia jego przemieszczanie[557].

Przy próbie definiowania pojęcia **„ lokalu”** zastosowanego w treści art. 193 k.k. również, należy sięgnąć do regulacji pozakodeksowych, poglądów doktryny i judykatury.

Przepis art. 2 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego[558], zawiera definicję lokalu, przez który należy „rozumieć lokal służący do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych, a także lokal będący pracownią służącą twórcy do prowadzenia działalności w dziedzinie kultury i sztuki; nie jest w rozumieniu ustawy lokalem pomieszczenie przeznaczone do krótkotrwałego pobytu osób, w szczególności znajdujące

[553] Ibidem.
[554] Wyrok SR dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie z dnia 10 stycznia 2014 r., X K 966/13, LEX nr 1914522.
[555] Wyrok SR dla Warszawy Śródmieścia w Warszawie – X Wydział Karny z dnia 3 lutego 2014 r., X K 959/13…
[556] Wyrok WSA w Lublinie z dnia 27 maja 2020 r. II SA/Lu 113/20, Legalis nr 2419361.
[557] Wyrok WSA w Olsztynie z dnia 4 marca 2021 r., II SA/Ol 679/20, Legalis nr 2553003.
[558] Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 611 ze zm.).

się w budynkach internatów, burs, pensjonatów, hoteli, domów wypoczynkowych lub w innych budynkach służących do celów turystycznych lub wypoczynkowych”[559].

Zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Infrastruktury z 12 kwietnia 2002 roku w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie [560] lokal użytkowy to „jedno pomieszczenie lub zespół pomieszczeń, wydzielone stałymi przegrodami budowlanymi, niebędące mieszkaniem, pomieszczeniem technicznym albo pomieszczeniem gospodarczym” (§ 3 ust. 14)[561].

S. Hypś przyjmuje, że lokal charakteryzuje jego przeznaczenie inne niż zamieszkiwanie (zazwyczaj użytkowe z przeznaczeniem pod działalność gospodarczą)[562]. J. Wojciechowska uważa, że lokal to pomieszczenie przeznaczone nie do zamieszkiwania, lecz do realizowania potrzeb społecznych, związanych z leczeniem, działalnością handlową, działalnością usługową, gastronomią czy magazynowaniem przedmiotów[563]. A. Marek wskazuje, że pod pojęciem lokalu będzie rozumiane pomieszczenie o charakterze użytkowym, jak kancelaria adwokacka, klubokawiarnia, sklep, pomieszczenie biurowe, jak również takie miejsca jak domek campingowy, letniskowy czy pomieszczenie altany[564]. R. Góral za lokal uznaje wszystkie pomieszczenia, które były przeznaczone do użytku[565]. M. Królikowski i A. Sakowicz podkreślają, że pojęcie lokalu występujące w ustawie o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego oznacza także pomieszczenie do realizowania działalności w zakresie np. sztuki, nie obejmuje już jednak pomieszczeń, w których występuje krótkotrwały pobyt ludzi (takich jak hotele, pensjonaty, pokoje wynajmowane w ramach agroturystyki itp.)[566].

Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 26 czerwca 2020 r. [567] podkreślił, że „na gruncie ustawy o własności lokali odrębną instytucją prawną jest samodzielność lokali wykorzystywanych zgodnie z przeznaczeniem na cele inne niż mieszkalne”. Sąd ten wskazywał, że nie można tej instytucji rozumieć tak jak odrębną własność lokalu w ujęciu cywilnoprawnym, ponieważ lokal może zostać wydzielony przez starostę zarówno fizycznie, jak i administracyjnie[568]. Natomiast w wyroku z dnia 14 maja 2009 r. Naczelny

[559] Ibidem.
[560] Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1065).
[561] Ibidem.
[562] S. Hypś, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*…, s. 1031.
[563] J. Wojciechowska, *Komentarz do rozdziału XXIII,* s. 882–885.
[564] A. Marek, *Kodeks karny. Komentarz*…, s. 443–444.
[565] R. Góral, *Kodeks karny. Praktyczny komentarz z orzecznictwem*…, s. 307.
[566] M. Królikowski, A. Sakowicz, *Komentarz do art. 193 k.k.*…, s. 632–633.
[567] Wyrok NSA z dnia 26 czerwca 2020 r., II OSK 3993/19, Legalis nr 2485772.
[568] Ibidem.

Sąd Administracyjny [569] rozważając, czy pracownia plastyczna będzie lokalem użytkowym w budynku mieszkalnym jednorodzinnym, doszedł do twierdzących wniosków, posiłkując się definicją lokalu mieszkalnego i lokalu użytkowego zastosowaną w ustawie z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali jako aktu normatywnego, który reguluje ustanawianie odrębnej własności lokali [570].

Naczelny Sąd Administracyjny w postanowieniu z dnia 6 listopada 2019 r.[571] wyłączył pomieszczenia przeznaczone do krótkotrwałego pobytu z pojęcia „lokali mieszkalnych". Sąd ten wskazał, że wszystkie pomieszczenia, które służą do krótkotrwałego przebywania w nich osób nie stanowią lokali mieszkalnych, a do takich zaliczyć można między innymi „schroniska dla bezdomnych, hostele, ośrodki interwencji kryzysowej, domy dla ubogich, tj. miejsca, które udzielają pomocy osobom bezdomnym. Pobyt w takich miejscach ma umożliwić tylko przeczekanie do chwili, gdy pomoc w takiej formie będzie zbędna ze względu na poprawę sytuacji życiowej, zdrowotnej danej osoby, ewentualnie do czasu, gdy zapewniona zostanie pomoc o charakterze stałym w postaci np. umieszczenia w domu pomocy społecznej. Nawet zatem gdy z różnych przyczyn jest to stan przedłużający się, pobyt ten nie traci charakteru czasowego"[572]. Podobne stanowisko znajduje się w wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 8 listopada 2018 r.[573]. Sąd ten podkreślił, że lokalem mieszkalnym nie jest ośrodek, w którym osoby potrzebujące mogą znaleźć schronienie, żywność, opiekę medyczną, nawet jeśli przebywają tam przez dłuższy okres (nawet kilkunastomiesięczny), z uwagi na to, że celem takich ośrodków pomocy nie jest zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych, lecz innych potrzeb choćby w zakresie walki z bezdomnością[574].

Poszukując legalnej definicji **„pomieszczenia"** którą można zastosować przy znamionach przestępstwa naruszenia miru domowego, także należy odnieść się do regulacji zawartych w innych ustawach, orzecznictwie sądowym i piśmiennictwie, gdyż kodeks karny nie zawiera wyjaśnienia tego pojęcia.

Zgodnie z art. 2 ust. 4 ustawy z 24 czerwca 1994 r. o własności lokali „do lokalu mogą przynależeć, jako jego części składowe, pomieszczenia, choćby nawet do niego bezpośrednio nie przylegały lub były położone w granicach nieruchomości gruntowej poza

[569] Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 14 maja 2009 r. II OSK 727/08, Legalis nr 231832.
[570] Ibidem.
[571] Postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 6 listopada 2019 r. I OW 169/19, Legalis nr 2245914.
[572] Postanowienie NSA z dnia 6 listopada 2019 r., I OW 169/19, Legalis nr 2245914.
[573] Wyrok NSA z dnia 8 listopada 2018 r., I OSK 2801/16, Legalis nr 1846767.
[574] Ibidem.

budynkiem, w którym wyodrębniono dany lokal, a w szczególności: piwnica, strych, komórka, garaż, zwane dalej «pomieszczeniami przynależnymi»"[575]. W tym rozumieniu pomieszczeń przynależnych wątpliwości i w doktrynie, i w orzecznictwie budzi pojęcie balkonów, tarasów i loggii[576]. Balkony, do których dostęp jest tylko z jednego lokalu mieszkalnego, z uwagi na brak ścian z każdej strony, nie powinny być zaliczane jako pomieszczenia pomocnicze czy przynależne, są one bowiem częściami składowymi lokalu mieszkalnego, gdy dostęp do nich ma jeden właściciel, a gdy służą większej liczbie właścicieli, mogą zostać uznane za części składowe nieruchomości wspólnej[577].

Zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Infrastruktury z 12 kwietnia 2002 roku w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie [578], pomieszczenie pomocnicze to „pomieszczenie znajdujące się w obrębie mieszkania lub lokalu użytkowego służące do celów komunikacji wewnętrznej, higieniczno-sanitarnych, przygotowywania posiłków, z wyjątkiem kuchni zakładów żywienia zbiorowego, a także do przechowywania ubrań, przedmiotów oraz żywności" (§ 3 ust. 11), pomieszczenie techniczne to „pomieszczenie przeznaczone dla urządzeń służących do funkcjonowania i obsługi technicznej budynku" (§ 3 ust. 12), pomieszczenie gospodarcze to „pomieszczenie znajdujące się poza mieszkaniem lub lokalem użytkowym, służące do przechowywania przedmiotów lub produktów żywnościowych użytkowników budynku, materiałów lub sprzętu związanego z obsługą budynku, a także opału lub odpadów stałych" (§ 3 ust. 13)[579].

Przepisy kodeksu karnego w art. 193 k.k. nie ograniczają ochrony prawnej tylko do mieszkań czy lokali o charakterze mieszkalnym, lecz obejmują również przynależne do nich pomieszczenia, takie jak garaż, piwnica, komórka strychowa itp.[580].

Wg S. Hypsia pomieszczenie jest jeszcze innym miejscem niż mieszkanie i lokal użytkowy i jego główne przeznaczenie charakteryzuje się zazwyczaj składowaniem przedmiotów (np. garaż czy piwnica)[581]. Pomieszczeniem według J. Wojciechowskiej będzie miejsce, które nie stanowi części składowych innych pomieszczeń, służy głównie do przechowywania, ale nie spełnia funkcji mieszkalnych ani użytkowych w takim

[575] Ustawa z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1048 ze zm.).
[576] A. Malicki, M. Radkowska, *Prawnorzeczowy status balkonu*, „Monitor Prawniczy" 2019, nr 23, s. 1278.
[577] Ibidem.
[578] Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1065).
[579] Ibidem.
[580] P. Palka, J. Kudrelek, *Z problematyki przestępstwa*…, s. 165.
[581] S. Hypś, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*…, s. 1031.

rozumieniu jak lokal użytkowy[582]. R. Góral za pomieszczenie uznaje rodzaj lokalu czy miejsca, w którym przechowywano rzeczy (taki jak strych, piwnica, komórki, składziki, pomieszczenia przy dachach budynku i również dach budynku)[583].

Pomieszczeniem w rozumieniu art. 193 k.k. zdaniem M. Filara, może być nawet grobowiec, samolot, wodny statek i samochód, jeśli spełnia określone funkcje, których oczekuje osoba uprawniona i przedmioty te są wyodrębnionym obiektem[584].

Problematyczna pozostaje również definicja **„ogrodzonego terenu"** zastosowana w art. 193 k.k.

S. Hypś podkreśla, że ogrodzony teren musi być faktycznie ogrodzony za pomocą płotu, drutu itp., tak aby osoby trzecie nie miały do niego bezpośredniego i łatwego dostępu, sam zaś teren to już „jakakolwiek płaszczyzna gruntu" (sad, pastwisko, teren upraw rolnych)[585]. A. Marek wskazuje, że ochrona nietykalności mieszkania „obejmuje również przedłużenie domu lub mieszkania w postaci innych związanych z nimi pomieszczeń (strych, piwnica, garaż itp.), a także ogrodzoną działkę gruntu lub inny ogrodzony teren"[586].

A. Zoll uważa, że miejsca określone w art. 193 k.k. są przedmiotami czynności wykonawczej i muszą być to miejsca „cudze dla sprawcy czynu zabronionego"[587]. W jego ocenie kodeks karny z 1997 r. rozszerzył przedmioty czynności wykonawczych w odniesieniu do regulacji zawartej w art. 171 k.k. z 1969 r., ponieważ aktualnie ochronie podlega każdy ogrodzony teren, a wcześniej był to teren związany z użytkowaniem innych miejsc lub służący za miejsce pobytu[588]. Teren ten musi być jednak ogrodzony za pomocą jakiegoś ogrodzenia (drutu, płotu), tak aby osoby postronne miały pełną świadomość, że gospodarz tego terenu nie życzy sobie obecności osób trzecich[589].

R. A. Stefański za ogrodzony teren uważa część powierzchni terenu, która jest w wyraźny sposób ograniczona za pomocą bali, drutu, płotu czy parkanu i to ogrodzenie może, ale nie musi spełniać celu zapewnienia niedostępności do tego obszaru,

[582] J. Wojciechowska, *Komentarz do rozdziału XXIII* s. 882–885.
[583] R. Góral, *Kodeks karny. Praktyczny komentarz z orzecznictwem*…, s. 307.
[584] M. Filar, *Przestępstwa przeciwko wolności* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. Marian Filar, wyd. 3, Warszawa 2012, s. 971–974.
[585] S. Hypś, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*…, s. 1031–1032.
[586] A. Marek, *Kodeks karny. Komentarz*…, s. 443–444.
[587] A. Zoll, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny, część szczególna*…, 2017, s. 625.
[588] Ibidem.
[589] Ibidem.

wystarczające jest zasygnalizowanie, że właściciel nie chce obecności osób trzecich (roli tej nie spełni wykopany rów ani grobla)[590].

Zdaniem M. Mozgawy przy definiowaniu zastosowanych pojęć w art. 193 k.k., stanowiących przedmioty czynności wykonawczych, pomocne mogą być przepisy różnych ustaw (wskazanych wcześniej), jednak akty te nie zawierają definicji ogrodzonego terenu, a za taki należy uznać teren, który został ogrodzony za pomocą drutu, parkanu czy muru, co daje jasny sygnał dla potencjalnego sprawcy, że gospodarz tego terenu nie życzy sobie obecności osób trzecich[591]. Niewystarczające będzie wykopanie przez osobę uprawnioną rowu dookoła terenu łąki, pastwiska lub lasu w celu wypełnienia przez sprawcę znamion czynu z art. 193 k.k., ponieważ nie można uznać rowu za ogrodzenie[592]. L. Peiper wskazywał konieczność ogrodzenia terenu jako warunku koniecznego dla bezprawności czynu sprawcy z art. 252 k.k. (aktualnie art. 193 k.k.)[593]. Ogrodzony teren to zdaniem R. Górala teren działki czy podwórka, który jest ogrodzony za pomocą drutu, paneli ogrodzeniowych, parkanu, płotu lub muru[594].

J. Wojciechowska uważa, że ogrodzony teren, dla zapewnienia ochrony z art. 193 k.k., wymaga, aby teren miał ogrodzenie (takie jak płot, drut, parkan itp.), co będzie zrozumiałą informacją dla innych osób, że gospodarz terenu nie pozwala na wkraczanie na jego teren[595]. Nie jest natomiast wymagane, aby teren ten miał jakiś związek z pomieszczeniami użytkowanymi obok [596]. M. Królikowski, A. Sakowicz podkreślają, że przy ogrodzonym terenie kluczowe znaczenie będzie miało oddzielenie tego terenu za pomocą siatki czy drutu, nie w celu jego niedostępności, lecz zaakcentowania prawa osoby uprawnionej, które podlega ochronie[597]. Niewystarczające będzie natomiast umieszczenie szyldu o tym, że teren jest prywatny[598].

Przy przeprowadzaniu prac budowlanych niezbędne może okazać przedostanie się na sąsiednią nieruchomość, na co należy uzyskać zgodę właściciela tej nieruchomości,

[590] R.A. Stefański, Prawo karne materialne…, s. 240.
[591] M. Mozgawa, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz. Komentarze praktyczne*…, s. 631–638.
[592] Ibidem.
[593] L. Peiper, *Komentarz do kodeksu karnego*…, s. 514–515.
[594] R. Góral, *Kodeks karny. Praktyczny komentarz z orzecznictwem*…, s. 307.
[595] J. Wojciechowska, *Komentarz do rozdziału XXIII* s. 882–885.
[596] Ibidem.
[597] M. Królikowski, A. Sakowicz, *Komentarz do art. 193 k.k.*…, s. 632–633.
[598] Ibidem.

jeszcze zanim rozpocznie się prace budowlane[599]. Jeśli nie dojdzie do koncyliacyjnego ustalenia możliwości wejścia na sąsiedni teren, spór może rozstrzygnąć w drodze decyzji odpowiedni organ administracji z zakresu budownictwa, a wejście na teren nieruchomości w sytuacji braku zgody właściciela nieruchomości bądź braku decyzji organu będzie mogło prowadzić do wypełnienia znamion naruszenia miru domowego z art. 193 k.k.[600]. Podkreślenia wymaga, że zezwolenie właściciela sąsiedniej nieruchomości na wejście na teren jego nieruchomości czy też decyzja organu w tym zakresie mogą być wydane tylko w zakresie prac budowalnych mających podstawę prawną w normach prawa budowlanego, niezbędnych do procesu budowy[601]. A. Bufnal podnosi, że „sąsiednią nieruchomością może być każda nieruchomość gruntowa, budynkowa czy lokalowa, jak również elementy przynależne lub składowe danej nieruchomości. Tak więc możliwe jest skorzystanie dla potrzeb budowy również z cudzego garażu, piwnicy, komórki czy balkonu"[602].

Zdaniem M. Filara przy ogrodzonym terenie znaczenie ma wola, która została wyrażona przez osobę uprawnioną przy stawianiu tego ogrodzenia, a nie faktyczna niemożność jego sforsowania, wobec czego dla wypełnienia znamion naruszenia miru domowego wystarczający będzie nawet niski płotek[603]. K. Dudka wywodzi, że teren przeznaczony pod prace budowlane może stanowić przedmiot przestępstwa z art. 193 k.k. tylko wtedy, gdy został ogrodzony i nie mają do niego swobodnego dostępu inne nieuprawnione osoby[604].

Natomiast nieopuszczenie przez sprawcę nieogrodzonego lasu, pola, ogrodu, pastwiska, łąki lub grobli na żądanie osoby uprawnionej jest wykroczeniem z art. 157 k.w. [605]. Zwrócić uwagę należy na pewne problemy interpretacyjne przy pojęciu „lasu", które jest zastosowane w konstrukcji art. 157 § 1 k.w., jednakże w takim przypadku można

[599] M. Behnke, B. Czajka-Marchlewicz, D. Dorska D., *Dostęp do terenów sąsiednich dla potrzeb budowy, zajęcie pasa drogowego* [w:] M. Behnke, B. Czajka-Marchlewicz, D. Dorska, *Umowy w procesie budowlanym*, Warszawa 2011, s. 256–257.
[600] Ibidem.
[601] Wyrok NSA w Łodzi z dnia 27 listopada 2003 r., II SA/Łd 274/02, LEX nr 1694553 za A. Bufnal, *Wejście na grunt sąsiedni dla potrzeb budowy*, ABC, https://sip.lex.pl/#/publication/469830281/bufnal-anna-cic-kancelaria-wejscie-na-grunt-sasiedni-dla-potrzeb-budowy?cm=URELATIONS (dostęp: 29.03.2021).
[602] A. Bufnal, *Wejście na grunt*…
[603] M. Filar, *Przestępstwa przeciwko wolności* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. Marian Filar, wyd. 3, Warszawa 2012, s. 971–974.
[604] K. Dudka, *Ochrona prawa do prywatności i jej ograniczenia w polskim prawie karnym*, cz. 1., „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych" 2000, nr 2, s. 83.
[605] N. Kłączyńska, *Komentarz do art. 193 k.k.*…, s. 493.

zastosować normatywne określenie lasu, zawarte w ustawie o lasach, najwłaściwsze jednak będzie przyjęcie definicji lasu wynikającej z połączenia tej ustawowej i słownikowej[606].

Jak wskazał Sąd Najwyższy, dla możliwości ukarania sprawcy przestępstwa podstawowe znaczenie ma, czy teren działki bądź posiadłości został ogrodzony[607]. Zdaniem tego Sądu musi nastąpić ogrodzenie terenu za pomocą różnych środków, jak na przykład mur, sztachety, płot, parkan czy drut kolczasty, to bowiem bezpośrednio unaoczni, że wstęp osób trzecich nie jest pożądany przez osobę uprawnioną[608]. Jednocześnie niewystarczający będzie fakt, że ogrodzenie terenu istniało w przeszłości, lecz zostało zniszczone, jak również niedostateczny jest sposób oznakowania terenu za pomocą różnych znaków informujących o zakazie wstępu czy wchodzenia na teren posesji w sytuacji, w której terenu nie posiada żadnego ogrodzenia[609]. Nie jest wystarczające ogrodzenie terenu rowem – gdyż to właśnie ogrodzenie wskazuje na to, że właściciel czy posiadacz nie życzy sobie wstępu osób trzecich"[610]. Sąd ten podkreślił, że wbrew literalnemu brzmieniu treści przepisu, działającemu na niekorzyść sprawcy, byłoby przyjmowanie, że wystarczające jest samo intencjonalne działanie osoby uprawnionej przejawiające się na przykład w umieszczaniu znaków z zakazem wstępu, bez ogrodzenia terenu[611]. Zdaniem Sądu takie działanie byłoby niewystarczające dla możliwości przypisania sprawcy bezprawności działania[612].

Warto również zwrócić uwagę na interesujące rozstrzygnięcie nadzorcze Wojewody Podlaskiego w stosunku do regulaminów korzystania z boisk sportowych i lodowiska, uchwalonych przez Radę Miejską w Choroszczy, w których stwierdził nieważność takiego regulaminu m.in. w zakresie, w którym wskazywano sankcję za nieprzestrzeganie regulaminu i odpowiedzialność karną z art. 193 k.k. w związku z niezastosowaniem się do regulaminu (w tym w zakresie szkód i mogących zaistnieć zdarzeń i wypadków)[613]. Wojewoda słusznie uznał, że rada miejska nie ma uprawnień do kształtowania takiej odpowiedzialności karnej w regulaminach, a posiada jedynie uprawnienie do kształtowania zasad i reguł korzystania z obiektów sportowych[614].

---

[606] Wala K., P. Poniatowski, *Wykroczenie nieopuszczenia gruntu wbrew żądaniu osoby uprawnionej (art. 157 k.w.)* [w:] *Naruszenie miru domowego*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2019, s. 299.
[607] Postanowienie SN z dnia 9 lipca 2013 r., III K 73/13, Legalis nr 722251.
[608] Ibidem.
[609] Ibidem.
[610] Ibidem.
[611] Ibidem.
[612] Ibidem.
[613] Rozstrzygnięcie nadzorcze Wojewody Podlaskiego z dnia 4 stycznia 2016 r., NK-II.4131.179.2015.AKR, LEX nr 1974487.
[614] Ibidem.

Podsumowując, kodeks karny nie zawiera definicji legalnych siatki pojęciowej przedmiotów czynności wykonawczych zastosowanych w art. 193 k.k. (takich jak dom, mieszkanie, lokal, pomieszczenie i ogrodzony teren). W związku z tym, przy definiowaniu tych pojęć sięgnąć należy każdorazowo do pojęć stosowanych w innych ustawach, poglądach doktryny, czy orzecznictwa.

W oparciu o wyżej przestawione normy prawne, poglądy wyrażone w piśmiennictwie i orzeczeniach sądowych można przyjąć, że w rozumieniu art. 193 k.k. **„domem”** jest budynek (o różnym typie zabudowy m.in. wolnostojący, bliźniaczy, w zabudowie szeregowej), który jest w sposób trwały połączony gruntem (niekoniecznie za pomocą fundamentów), musi posiadać elementy budowlane w postaci ścian, dachu, okien i służyć co do zasady zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych, ale również potrzeb w innym zakresie np. usługowych prowadzonych przez podmioty gospodarcze (z wyłączeniem instytucji państwowych). Przy czym każdy z tych łącznie występujących elementów konstrukcyjnych jest utożsamiany z pojęciem domu i samo wdarcie się np. na dach domu, będzie wypełniało znamiona przestępstwa art. 193 k.k. **Mieszkaniem** są wydzielone w obrębie np. budynku czy zespołu obiektów, pomieszczenia przeznaczone do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych osób w nim przebywających i prowadzenia gospodarstwa domowego wraz z pomieszczeniami, które przynależą do mieszkania (jak taras, balkon, korytarze). Dopuszczalne jest również uznanie za mieszkanie pokoju hotelowego, czy innego pomieszczenia, przy ustaleniu że spełnia on funkcje mieszkalne, a celem pobytu w tym pokoju hotelowym, czy miejscu, jest realizowanie potrzeb związanych z prowadzeniem gospodarstwa domowego, a nie tylko potrzeb związanych z czasowym pobytem. **Pomieszczeniami** są miejsca o charakterze pomocniczym, często służące do przechowywania przedmiotów (np. jak piwnica, garaż, strych, składziki) związane z mieszkaniem i lokalem. Ich funkcja nie będzie spełniać roli mieszkaniowej, ani użytkowej (np. handlowej, usługowej) w rozumieniu takim jak lokal. Pomieszczenia nie muszą bezpośrednio przylegać do mieszkania, czy lokalu, ale nie mogą stanowić ich części składowych. **Ogrodzony teren** – to płaszczyzna gruntu (np. łąka, sad, pastwisko), która jest ogrodzona za pomocą elementów uniemożliwiających bądź utrudniających lub sygnalizujących, że właściciel czy inna osoba uprawniona, nie życzy sobie obecności innych osób na tym terenie, bez jego zgody. Ogrodzenie nie musi być formą zabezpieczenia, która bezpośrednio ma uniemożliwiać przedostanie się na ten teren (jak np. wysoki 5 metrowy mur), ale powinno co najmniej mieć formę sygnalizującą, że ta

płaszczyzna jest wydzielonym ogrodzonym terenem (np. za pomocą drutu, czy żerdzi na pastwisku). Naturalne twory jak rowy lub im podobne twory sztuczne np. rów melioracyjny - nie są ogrodzeniem w rozumieniu art. 193 k.k. tak jak tablica informująca o tym, że teren jest prywatny i obowiązuje zakaz wstępu.

Lokalem jest pomieszczenie lub pomieszczenia, które nie służą zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych. Lokal przeznaczony jest do realizowania działalności usługowej, handlowej, biurowej i innej. Lokalu nie stanowią pomieszczenia pomocnicze (takie jak garaż, czy piwnica, pomieszczenie gospodarcze), gdyż wchodzą w zakres lokalu jako pomieszczenia przynależne. Przy lokalu w rozumieniu art. 193 k.k. osobą uprawnioną (np. właścicielem, dzierżawcą, najemcą itp.) nie może być instytucja publiczna.

Niewątpliwie brak precyzyjnego zdefiniowania pojęcia lokalu w ar. 193 k.k. rodzi problemy w zakresie zdefiniowania czy lokalem jest lokal należący również do przedsiębiorców (w tym np. osób prawnych), czy lokalem jest lokal należący do instytucji publicznych i samorządowych (o czym w dalszej części rozprawy). Piśmiennictwo i judykatura kazuistycznie w każdym konkretnym przypadku analizują czy lokal przedsiębiorcy, biuro czy restauracja są lokalem o którym mowa w art. 193 k.k., co prowadzi do tego, że to doktryna i orzecznictwo kształtują w każdym indywidulanym stanie faktycznym zakres ochrony wynikający z treści art. 193 k.k.

W piśmiennictwie i orzecznictwie występuje również spór co do tego, czy wdarcie się lub nie opuszczenie na żądanie lokalu należącego do instytucji publicznej - realizuje znamiona przestępstwa naruszenia miru domowego z art. 193 k.k.[615]. Dominują zasadniczo dwa stanowiska przedstawicieli doktryny i judykatury w tym zakresie, jedne z nich przyjmują, że ochroną z art. 193 k.k. objęte są także miejsca w tym lokale należące do instytucji państwowej, czy samorządowej natomiast stanowiska drugiej grupy przedstawicieli doktryny i judykatury, sprowadzają się do konkluzji, że lokale należące do instytucji publicznych nie podlegają ochronie wynikającej z przepisu naruszenia miru domowego. Występują jeszcze głosy w piśmiennictwie wskazujące na niemożność zajęcia jednoznacznego stanowiska w tym zakresie.

Wśród stanowisk judykatury dopuszczających ochronę lokalu należącego do instytucji publicznej w ramach przestępstwa naruszenia miru domowego zalicza się

[615] K. Lipiński [w:] *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz*, red. J. Giezek, Warszawa 2021, art. 193 k.k. https://sip.lex.pl (dostęp 04.01.2022 r.).

uchwała Sądu Najwyższego 7 sędziów z 13 marca 1990 r. [616]. Na kanwie poprzednio obowiązującego kodeksu karnego (kodeks karny z 1969 r.) Sąd Najwyższy wywodził, że również instytucja państwowa czy społeczna (nawet jeśli nie ma osobowości prawnej) może być pokrzywdzoną przestępstwem naruszenia miru domowego, dodając, że zachowanie sprawcy polegające na wdarciu się lub nieopuszczeniu tego lokalu nastąpiło na skutek niezastosowania się do żądania osoby fizycznej, posiadającej przymiot organu uprawnionego do działania w imieniu osoby prawnej czy instytucji[617]. Rozstrzygając to zagadnienie prawne, wskazał po pierwsze, że wymienione w tym przepisie przedmioty ochrony prawnej, jak pomieszczenie, lokal czy dom, stanowią własność nie tylko osób fizycznych, ale również osób prawnych i instytucji państwowych[618]. Podkreślił, że "wdarcie się" do obiektów wymienionych w art. 171 § 1 k.k. i należących do osób prawnych, instytucji państwowych lub społecznych stanowi naruszenie wolności osobistej osób fizycznych działających w imieniu tych podmiotów."[619]

Sąd ten wskazał, że jedynie zmianą redakcyjną jest usunięcie wyrazu „przedsiębiorstwo" z treści przepisu (zawierał je art. 252 § 1 k.k. z 1932 r., dotyczący ochrony miru domowego) i obalił argument, że przestępstwo naruszenia miru domowego umieszczono w rozdziale odnoszącym się do przestępstw przeciwko wolności, w związku z czym dotyczy jedynie osób fizycznych, którym przysługuje przymiot wolności, wywodząc, że osoba fizyczna może wyrażać swoją wolę odnośnie do wolności nie tylko we własnym imieniu, ale również jako organ uprawniony do działania w imieniu podmiotów niebędących osobami fizycznymi, będzie to zawsze wola osoby fizycznej[620]. Stwierdził wreszcie, że również przepisy kodeksu cywilnego w zakresie ochrony dóbr osobistych stosuje się odpowiednio do osób prawnych (art. 43 k.c.), zaś ochrona nietykalności mieszkania to niewątpliwie dobro osobiste człowieka[621].

To orzeczenie wzbudziło rozbieżności w orzecznictwie i doktrynie: przez jednych przedstawicieli doktryny zostało zaakceptowane, inni zaś wskazywali na jego ułomności[622].

Natomiast Sąd Najwyższy w postanowieniu z 1968 r. (wydanym jeszcze przed przytoczoną wyżej uchwałą 7 sędziów) wskazał, że naruszeniem miru domowego (z art.

[616] Uchwała SN z dnia 13 marca 1990 r., V KZP 33/89…
[617] Ibidem.
[618] Ibidem.
[619] Ibidem.
[620] Ibidem.
[621] Ibidem.
[622] M. Bojarski, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Prawo karne materialne. Część ogólna i szczególna*, red. nauk. M. Bojarskiego, wyd. 5, Warszawa 2012, s. 535–536.

252 § 1 k.k. z 1932 r.) jest także włamanie się do zamkniętego wojskowego magazynu mundurowego, jednocześnie nie wskazał jednak wprost, że pokrzywdzonym może być określona instytucja państwowa[623]. W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 3 grudnia 1991 r. (V KRN 84/90) stwierdzono, że ze względu na niedokonanie przez sprawcę materialnego elementu czynu, tj. niebezpieczeństwa w wymiarze społecznym, nie można przypisać sprawcy odpowiedzialności za popełnienie czynu z art. 171 § 1 k.k. z 1969 r.[624] Jednocześnie Sąd ten zaaprobował i powołał się na treść uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 1990 r. (V KZP 33/9), która precyzowała, że „pokrzywdzonym przestępstwem, o którym stanowi art. 171 § 1 k.k., może być także osoba prawna, instytucja państwowa lub społeczna, choćby nie miała osobowości prawnej" – uznając jednocześnie możliwość nieprzypisania sprawcy odpowiedzialności ze względu na niezrealizowanie elementu czynu i z uwagi na podjęcie przedmiotowej uchwały przez Sąd Najwyższy w warunkach „in abstracto"[625].

Do przedstawicieli doktryny reprezentujących pierwszy z poglądów, czyli przyjmujących ochronę lokali należących do instytucji publicznych w ramach art. 193 k.k. należy L.Peiper. Autor uważał, że zastosowane w przepisach przestępstwa naruszenia miru domowego pojęcie lokalu oznacza również lokal publiczny [626].

L. Gardocki podobnie wskazuje, że przedmiotem ochrony przepisu art. 193 k.k. są również lokale, których właścicielem są osoby prawne, przedsiębiorstwa, organizacje czy też inne instytucje[627]. M. Mozgawa akcentuje natomiast, że ustawodawca pozostawił swoistą lukę prawną w przepisie art. 193 k.k. w zakresie ochrony lokali publicznych, niemniej zastosowanie określenia „cudzy" wskazuje na możliwość szerokiej interpretacji tego przepisu, zapewniając ochronę prawną także lokalom publicznym[628]. Autor podkreśla, że przepis art. 193 k.k. daje uprawnienie do decydowania, kto może przebywać w pomieszczeniu, do którego mamy prawo, a decyzja może być również podejmowana

[623] Postanowienie SN z dnia 17 stycznia 1968 r., RW 1391/67, OSNKW 1968, nr 4, poz. 47.
[624] Wyrok SN z dnia 3 grudnia 1991 r., V KRN 84/90, OSNKW 1992, nr 3–4, poz. 27.
[625] Ibidem.
[626] L. Peiper, *Komentarz do kodeksu karnego: prawa o wykroczeniach i przepisów wprowadzających wraz z niektóremi ustawami dodatkowemi i wzorami orzeczeń do prawa o wykroczeniach*, Kraków 1933, s. 684–687.
[627] L. Gardocki, *Prawo karne*…, s. 273–275.
[628] M. Mozgawa, *Komentarz do art. 193 k.k*. [w:] *Kodeks karny. Komentarz. Komentarze praktyczne*…, s. 631–638.

w imieniu osoby prawnej (gdy podejmuje ją prezes reprezentujący spółkę) lub podmiotu zbiorowego (np. spółdzielni)[629].

A. Zoll także przychyla się do stanowiska wyrażonego w uchwale SN z 13 marca 1990 r.[630], podkreślając, że art. 193 k.k. chroni również wolność osób, które dysponują w imieniu osoby prawnej czy instytucji publicznej takim miejscem[631]. Oznacza to, że osobą pokrzywdzoną może być także osoba prawna, instytucja, nawet jeśli nie posiada osobowości prawnej, ponieważ ochronie będzie podlegała wolność tych osób, które dysponują lokalem w imieniu podmiotu zbiorowego[632].

Pogląd aprobujący w odniesieniu do uprawnień związanych ze stosunkiem pracy wyraził W. Kulesza wskazując, że można mówić o naruszeniu miru domowego instytucji państwowej w sposób bezprawny, gdy w pomieszczeniach tej instytucji zostanie przeprowadzona akcja protestacyjna okupacyjna, ale dopiero od momentu, w którym osoby przeprowadzające taką okupację zostaną wezwane do opuszczenia pomieszczeń przez osobę upoważnioną do działania z ramienia tej instytucji państwowej, co oznacza, że dopiero wtedy ma miejsce bezprawność działania protestujących[633]. Podobnie O. Górniok jako uprawnionych wskazuje również personel instytucji, podkreślając, że może dojść do naruszenia miru instytucji państwowej na przykład w przypadku prowadzenia akcji protestacyjnej na terenie instytucji i nieopuszczenia jej na wezwanie osoby uprawnionej (zaniechanie), a wdarcie się nastąpić może w sytuacji, w której przedostanie się do konkretnych pomieszczeń nie stanowi realizowania prawa obywatela dostępu do urzędu[634].

Zdaniem M. Mozgawy-Saj działania funkcjonariuszy służb państwowych, które są prowadzone na terenie uczelni (bez zgody rektora) mogą kwalifikować się jako wykroczenie lub naruszenie miru domowego z art. 193 k.k. w kontekście autonomii uczelni[635].

Do przedstawicieli doktryny reprezentujących drugi z poglądów, czyli negujących ochronę lokali należących do instytucji publicznych w ramach art. 193 k.k. należy J.

---

[629] Ibidem.
[630] Uchwała Sądu Najwyższego z 13 marca 1990 r. (V KZP 33/89, OSNKW 1990, nr 7–12, poz. 23).
[631] A. Zoll, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny, część szczególna*…, 2017, s. 624–627.
[632] Ibidem.
[633] W. Kulesza, *Demonstracja. Blokada. Strajk (granice wolności zgromadzeń i strajków w polskim prawie karnym na tle prawa niemieckiego*, Łódź 1991, s. 146–150.
[634] O. Górniok, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny, Komentarz*, red. O. Górnik, S. Hoc, M. Kalitowski, S.M. Przyjemski, Z. Sienkiewicz…, s. 984–985.
[635] M. Mozgawa-Saj, *Kilka uwag na temat autonomii i tzw. miru uczelni wyższej* [w:] *Naruszenie miru domowego,* red. M. Mozgawa, Warszawa 2019, s. 443–444.

Ziewiński. Zdaniem tego autora biorąc pod uwagę, że naruszenie miru domowego jest ściśle związane z zagrożeniem wolności człowieka, czyli jego dobrem osobistym, powstaje pytanie, czy można mówić o popełnieniu tego przestępstwa w przypadku naruszenia strefy lokalu publicznego przedsiębiorstwa, czy innego tego typu publicznego obiektu[636]. J. Ziewiński zadaje hipotetyczne pytanie, pozwalające jednocześnie zrozumieć, dlaczego osoba prawna nie może być podmiotem tego przestępstwa: „czyje osobiste dobro prawne – wolność swobodnego dysponowania lokalem, ogrodem, sklepem, magazynem – zostaje naruszone w wypadkach wtargnięcia niepowołanej osoby lub bezprawnego ich przebywania w tych miejscach: może kierownika sklepu, magazyniera, dyrektora przedsiębiorstwa, dowódcy jednostki czy też abstrakcyjnie pojmowane te dobra każdego z pracowników określonej instytucji?"[637]. Zdaniem autora dla bytu przestępstwa naruszenia miru domowego konieczny jest bezprawny zamach na wolność człowieka, zaś z całą pewnością określona instytucja prawna nie legitymuje się przymiotem wolności osobistej człowieka[638].

Podobnie uważa A. Sakowicz, który podkreśla, że z pewnością podmiotom abstrakcyjnym nie przysługuje przymiot wolności, który należy łączyć jedynie z osobami fizycznymi[639]. M. Surkont również wskazuje, że pojęcie wolności łączy się z jednostką ludzką i tylko człowiek podlega ochronie przewidzianej w przepisach art. 193 k.k., zaś urzędy państwowe powinny mieć zapewnioną ochronę karnoprawną w przepisach dotyczących porządku publicznego[640].

Według poglądu T. Bojarskiego przepis definiujący naruszenie miru domowego nie zakazuje wdzierania się i nieopuszczania na wezwanie lokali, których właścicielem jest instytucja państwowa, takich jak szkoła państwowa, ponieważ przymiot, jakim jest wolność, nie przysługuje instytucjom państwowym, a jedynie osobom fizycznym[641]. Jako rozwiązanie zapewniające ochronę miejscom publicznym proponuje wprowadzenie przez ustawodawcę odpowiednich przepisów gwarantujących ochronę instytucjom państwowym w katalogu przestępstw przeciwko porządkowi publicznemu, wskazuje też rozwiązania

[636] J. Ziewiński, *Glosa do postanowienia*…, s. 1297–1301.
[637] Ibidem.
[638] Ibidem.
[639] A. Sakowicz, *Prawnokarne*…, s. 346.
[640] M. Surkont, *Zmiany dotyczące ochrony wolności w projekcie kodeksu karnego*, „Przegląd Sądowy" (wcześniej Nowe Prawo) 1996, nr 9, s. 93–94.
[641] T. Bojarski, *Naruszenie miru domowego* [w:] *System prawa karnego. O przestępstwach w szczególności*, red. I. Andrejew, L. Kubicki, J. Waszczyński, t. 4, cz. 2, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź 1989, s. 59–60.

kodeksu niemieckiego, austriackiego, w których w jednym przepisie ochronie podlegają miejsca należące do osób zarówno fizycznych, jak i państwowych[642].

Podobne stanowisko zajął J. Kudrelek i P. Palka, wskazując, że u podstaw ochrony miejsc publicznych, takich jak lokale publiczne, są inne wartości niż dobro osobiste w postaci wolności osoby fizycznej[643]. Także R. Góral wskazuje na krytyczne stanowiska w zakresie dopuszczalności stosowania art. 193 k.k. wobec pomieszczeń, które znajdują się w dyspozycji osób prawnych, instytucji państwowych czy przedsiębiorstw, przywołując choćby wyrok SN z dnia 3 grudnia 1993 r. (V KRN 84/90), w którym Sąd wprawdzie nie zakwestionował stanowiska wyrażonego w uchwale SN z dnia 13 marca 1990 r. (V KZP 33/89), a jednocześnie biorąc pod uwagę niewystępowanie w zachowaniu oskarżonych społecznego zagrożenia, uniewinnił ich[644].

Zdaniem M. Królikowskiego i A. Sakowicza podstawą ochrony lokali publicznych nie jest „wolność osobista", jak ma to miejsce w przypadku przesłanek ochrony lokali prywatnych w art. 193 k.k., co oznacza, że poza zakresem ochrony przestępstwa naruszenia miru domowego lokale publiczne i prywatne lokale o charakterze usługowym.[645]. R.A. Stefański stoi na stanowisku, że przepis dotyczący ochrony nietykalności mieszkania nie ma zastosowania do lokali publicznych z uwagi na okoliczność, że przedmiotem ochrony jest wolność osobista[646]. Wątpliwości zgłosiła również autorka S. Mana-Walasek, podnosząc, że przepis art. 193 k.k. nie może odnosić się do lokali publicznych, bowiem niewystarczające jest naruszenie dobra osobistego (tj. wolności) przedstawiciela danej instytucji, czyli osoby prawnej, nie zaś osoby fizycznej[647].

A. Marek wywodzi, że konieczna wydaje się samodzielna penalizacja zachowania sprawcy, polegającego na wdarciu się lub nieopuszczaniu pomieszczeń należących do instytucji państwowych[648]. Dostrzega, że ich umieszczenie w kodeksie karnym byłoby możliwe w rozdziale dotyczącym przestępstw przeciwko porządkowi publicznemu, gdy zaś naruszenie miru domowego (art. 193 k.k.) jest przestępstwem umieszczonym w rozdziale przestępstw przeciwko wolności[649]. Autor podnosi również, że w trakcie prac sejmowych nad regulacją przepisu art. 193 k.k. Sejm nie przyjął rozszerzenia przepisu

[642] Ibidem, s. 60.
[643] P. Palka, J. Kudrelek, *Z problematyki przestępstwa*…, s. 160–163.
[644] R. Góral, *Kodeks karny. Praktyczny komentarz z orzecznictwem*…, s. 306–309.
[645] M. Królikowski, A. Sakowicz, *Komentarz do art. 193 k.k.*…, s. 631–632.
[646] R.A. Stefański, *Prawo karne materialne*…, s. 240.
[647] S. Mana-Walasek, *Zajmowanie lokalu*…, s. 75.
[648] A. Marek, *Kodeks karny. Komentarz*…, s. 443–444.
[649] Ibidem.

poprzez dodatkowe określenie przedmiotu czynności wykonawczej jako „lokal prywatny lub publiczny", co jego zdaniem oznacza lukę w przepisach prawnych odnośnie do odpowiedzialności za naruszenie nietykalności lokali publicznych[650]. Wskazuje, że w pewnym zakresie ta luka jest możliwa do uzupełnienia przez możliwość zastosowania przepisu art. 288 § 1 k.k. (dotyczącego uszkodzenia rzeczy) i art. 224 k.k. (wywierania przemocą lub groźbą wpływu na czynności instytucji państwowych)[651]. Dodatkowo precyzuje, że aktualnie w sytuacji okupowania lokalu publicznego rozważać należy raczej zastosowanie przepisu art. 224 § 1 k.k., gdy do takiej okupacji dojdzie za pomocą groźby lub przemocy[652].

M. Siewierski podnosi, że nie można przyjąć naruszenia miru domowego instytucji państwowej, ponieważ pracownicy instytucji państwowej nie są dysponentami tych pomieszczeń, a publiczne lokale podlegają ochronie z innych podstaw prawnych[653]. N. Kłączyńska podobnie wskazuje, że przedmiot ochrony art. 193 k.k. obejmuje wyłącznie lokale prywatne, jako że wolność osobista to przymiot osób fizycznych, a przestępstwo naruszenia miru domowego znajduje się w grupie przepisów przestępstw przeciwko wolności[654]. W przypadku wdarcia się czy nieopuszczania pomieszczeń na żądanie w lokalu publicznym ma miejsce naruszenie dobra osoby prawnej lub instytucji, nie zaś przedstawiciela (osoby fizycznej), które reprezentują wyłącznie taką instytucję i nie może mieć miejsca naruszenie jej wolności osobistej w rozumieniu art. 193 k.k.[655]

Podobne stanowiska znajdują się w judykaturze. Jak wskazał Sąd Najwyższy w uchwale z 7 sierpnia 1982 r., dokonując oceny, czy inne przestępstwo z art. 167 § 1 k.k., umieszczone także w rozdziale XXII kodeksu karnego (tak jak przestępstwo naruszenia miru domowego), grupującym przestępstwa przeciwko wolności, może być skierowane również przeciwko osobie prawnej, czy tylko przeciwko osobie fizycznej[656]. Po analizie całości przepisów zgrupowanych w tym rozdziale doszedł do wniosku, że przedmiotem ich ochrony jest niczym nieskrępowane dysponowanie osobistymi wartościami (jak wolność człowieka) według własnej woli jednostki[657]. W konsekwencji tych wywodów uznał, że pokrzywdzonym w przestępstwie z art. 167 § 1 k.k., umieszczonego w kategorii przestępstw przeciwko wolności, chroniącego dobra osobiste człowieka, może być jedynie

[650] A. Marek, *Prawo karne*…, s. 486.
[651] Ibidem.
[652] A. Marek, *Kodeks karny. Komentarz*…, s. 443–444.
[653] M. Siewierski, *Komentarz do art. 171*…, s. 144–145.
[654] N. Kłączyńska, *Komentarz do art. 193 k.k.*…, s. 490.
[655] Ibidem.
[656] Uchwała SN z dnia 7 sierpnia 1982 r., VI KZP 17/82, OSNKW 1982, nr 10–11, poz. 71.
[657] Ibidem.

osoba fizyczna, co w ocenie autorki niniejszej rozprawy można również odnieść do przestępstwa naruszenia miru domowego z art. 193 k.k., umieszczonego również w rozdziale przestępstw przeciwko wolności[658].

Warto przytoczyć również interesujące stanowisko Sądu Rejonowego w Zamościu zawarte w postanowieniu z dnia 1 stycznia 2007 r. w którym wskazuje, że przedmiotem czynności wykonawczej przestępstwa naruszenia miru domowego może być również teren restauracji, jeśli na żądanie osoby uprawnionej (w tym przypadku właściciela lokalu restauracyjnego), dziennikarz nie opuści tego pomieszczenia[659].

Wśród przedstawicieli doktryny, którzy nie reprezentują jednoznacznego stanowiska w zakresie problematyki, czy lokale należące do instytucji publicznych podlegają ochronie w ramach przestępstwa naruszenia miru domowego, jest m.in. I. Andrejew. Według tego autora nie jest rozstrzygnięte zagadnienie, czy instytucja państwowa może mieć przymiot pokrzywdzonego na podstawie przepisów ochrony miru domowego, niewątpliwie istnieje jednak możliwość naruszenia nietykalności mieszkania w sytuacji, w której uprawniona osoba mieszka „przy" „otwartym lokalu publicznym", takim jak bar czy teatr[660].

J. Kosonoga uważa wprawdzie, że przepis art. 193 k.k. dotyczy wyłącznie osób fizycznych, bowiem wolność jednostki, będąca dobrem osobistym osoby fizycznej, nie może mieć bezpośredniego zastosowania do osób prawnych, nawet w rozumieniu naruszenia wolności osobistej osób fizycznych zarządzających w imieniu osób prawnych, albowiem to, czy ktoś jest pokrzywdzonym, ocenia się przez pryzmat znamion czynu zabronionego, a nie przez pryzmat uprawnień procesowych[661]. Jednakże zauważa, że zastosowanie pojęcia „cudzy" może przemawiać za przyjęciem wykładni rozszerzającej się także na lokale publiczne, a nadto skoro uprawnionym może być nawet gosposia upoważniona przez właściciela, dlaczego uprawnionym nie mogłaby być osoba fizyczna reprezentująca osobę prawną, jeśli wolność tej konkretnej osoby fizycznej została naruszona[662].

Również M. Filar zajmuje niejednoznaczne stanowisko uważając, że za możliwością przyjęcia lokalu publicznego jako przedmiotu czynności wykonawczej przemawiać może charakter publicznoskargowości przestępstwa z art. 193 k.k., a nie

[658] Ibidem.
[659] Postanowienie SR w Zamościu z dnia 1 stycznia 2007 r., VII K 119/07, LEX nr 1731214.
[660] I. Andrejew, *Kodeks karny*…, s. 150–151.
[661] J. Kosonoga, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny*…, 2018, s. 1208–1209.
[662] Ibidem.

ścigania na wniosek czy z oskarżenia prywatnego, co mogłoby przemawiać za wykładnią zawężającą, ograniczającą się jedynie do lokali prywatnych[663]. Autor jednocześnie wątpi, czy aktualnie przepis obejmuje również ochronę lokali publicznych, jako że wolność to pojęcie przypisane do osób fizycznych, niezwiązane zaś z „podmiotami abstrakcyjnymi"[664]. Zauważa jednocześnie, że odróżnić należy lokal publiczny od obiektów będących własnością spółek cywilnych czy osób prawnych, w tym bowiem przypadku zdaniem M. Filara ochrona z art. 193 k.k. przysługuje tym podmiotom z uwagi na możliwość zapewnienia ochrony nie tylko indywidualnej, ale również większej liczbie osób [665].

K. Lipiński zauważa, że biorąc pod uwagę wolność osobistą jednostki nie będzie realizowało znamion przestępstwa naruszenia miru domowego wdarcie się do miejsca należącego do instytucji publicznej, jednocześnie jednak poddaje w wątpliwość celu umieszczania przez ustawodawcę w przedmiotach czynności wykonawczej „ lokalu", który nie jest lokalem mieszkalnym[666].

S. Hypś wskazuje jedynie i akcentuje rozbieżności występujące w orzecznictwie i doktrynie w zakresie możliwości zwrócenia przestępstwa naruszenia miru domowego przeciwko osobie prawnej czy instytucji państwowej[667].

Reasumując w ocenie autorki rozprawy podzielić należy poglądy przedstawicieli doktryny i judykatury, w których przyjmują, że miejsca stanowiące przedmiot czynności wykonawczej przestępstwa naruszenia miru domowego, należące do instytucji publicznej nie podlegają ochronie z art. 193 k.k. Za takim stanowiskiem przemawia przede wszystkim umieszczenie przestępstwa nietykalności mieszkania w kodeksie karnym w grupie przestępstw przeciwko wolności, a niemożliwym jest przypisanie atrybutu wolności instytucji państwowej, która nie jest osobą fizyczną. Ponadto uwzględniając racjonalność ustawodawcy, gdyby celem przepisu art. 193 k.k. była ochrona lokali, czy pomieszczeń należących do instytucji publicznych, to w przedmiotach czynności wykonawczej tego przepisu znalazłby się np. lokal publiczny (a ostatecznie zrezygnowano z takiego brzmienia przepisu na etapie prac legislacyjnych). Skoro nie zdecydowano się na umieszczenie dodatkowego przedmiotu czynności wykonawczej w art. 193 k.k. i jednocześnie uwzględniając główny przedmiot ochrony tego przestępstwa jakim jest

[663] M. Filar, *Przestępstwa przeciwko wolności*…, s. 971–974.
[664] Ibidem.
[665] M. Filar, M. Berent, *Przestępstwa przeciwko wolności*…, s. 1193.
[666] K. Lipiński Komentarz do art. 193 k.k. [w:] *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz*, red. J. Giezek…
[667] S. Hypś, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*…, s. 1030.

wolność - przyjąć należy, że miejsca w tym lokale należące do instytucji publicznych nie są objęte ochroną przepisu art. 193 k.k. Natomiast w przypadku osób prawnych, czy innych przedsiębiorców ochrona jest zapewniana większej liczbie osób[668], jednakże z powodu braku precyzyjnej definicji lokalu w art. 193 k.k. w każdym indywidualnym przypadku doktryna i judykatura oceniają czy lokal przedsiębiorcy, restauracja czy biuro podlegają reżimowi art. 193 k.k.

Problematyka niezwykle istotna społecznie, a dotycząca możliwości kwalifikacji demonstracji i strajku pracowników na terenie zakładu pracy, jako przestępstwa naruszenia miru domowego również jest przedmiotem wielu rozważań w piśmiennictwie.

W ustawie z dnia 23 maja 1991 r. o rozwiązywaniu sporów zbiorowych [669] wymienione zostały określone akcje podejmowane przez pracowników w sytuacji protestowania w zakładzie pracy[670]. Jednak poza nimi pracownicy wypracowali również inne formy protestowania w obronie własnych praw, jak „okupacja zakładu pracy", która występuje obok tradycyjnego strajku pracowników i jest w literaturze określana „pojęciem strajku okupacyjnego"[671]. Jedne z pierwszych strajków okupacyjnych miały miejsce w latach 30. ubiegłego wieku, następnie zaś w latach 80., kiedy pracownicy pozostawali w zakładach pracy, chcąc uniknąć oskarżeń o przestępstwa chuligańskie, co miało miejsce, gdy wychodzili tłumnie poza teren zakładu pracy[672].

W przypadku demonstracji, stanowiącej formę protestu w instytucji państwowej, należy podkreślić, że może mieć na celu wywołanie dodatkowego nacisku na organy władzy publicznej czy opinię publiczną, aby przedstawiane postulaty zostały zrealizowane[673]. Zasadnie zastanawiano się, czy takie zachowania będą wypełniały znamiona przestępstwa naruszenia miru domowego, mając na względzie pogląd, zgodnie z którym mir domowy dotyczy ochrony wolności (do których zalicza się ochrona miru domowego) osoby fizycznej, co prowadziłoby do konkluzji, że tylko miejsca należące do osoby fizycznej podlegają tej ochronie[674]. W. Kulesza, przeciwstawiając się takiej argumentacji, wskazuje, że swoista wolność człowieka nie ogranicza się jedynie do jego

[668] Podobnie M. Filar, M. Berent, *Przestępstwa przeciwko wolności*…, s. 1193.
[669] Ustawa z dnia 23 maja 1991 r. o rozwiązywaniu sporów zbiorowych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 123 ze zm.).
[670]M. Kurzynoga, *Okupacja zakładu pracy jako forma protestu związkowego* [w:] *Związkowe przedstawicielstwo pracowników zakładu pracy*, red. Z. Hajn, Warszawa 2012, s. 363–365.
[671] Ibidem.
[672] Ibidem.
[673] W. Kulesza, *Demonstracja*…, s. 144.
[674] Ibidem, s. 146–150.

miejsc prywatnych, lecz wolność dotyczy także swobodnego korzystania przez niego z miejsc publicznych i w tym znaczeniu będzie chroniona nie wolność instytucji państwowej, ale właśnie osoby fizycznej[675]. Dodaje, że czynność wykonawcza „wdarcia się" do instytucji państwowej może mieć miejsce tylko w przypadku pomieszczeń, do których osoby trzecie nie mają swobodnego dostępu (jak gabinety czy korytarze z zabezpieczeniem przed wejściem nieuprawnionych osób), nie może być natomiast mowy o „wdarciu się" do pomieszczeń ogólnie dostępnych dla osób trzecich czy służących obsłudze interesantów (jak poczekalnia, korytarze bez zabezpieczeń, sala obsługi klientów)[676]. Autor podkreśla, że wezwanie do opuszczenia przez protestujących takich pomieszczeń ogólnie dostępnych przez osobę uprawnioną w imieniu instytucji publicznej, tak aby wypełniało ono znamiona przestępstwa naruszenia miru domowego, jest możliwe tylko wtedy, gdy protestujący utrudniają lub uniemożliwiają działalność tej instytucji[677]. Jego zdaniem początkiem ich bezprawnych działań będzie wtedy chwila, w której zostaną wezwani przez uprawnionego pracownika do opuszczenia pomieszczeń instytucji, a uprawnionym pracownikiem w tym znaczeniu nie będzie każdy pracownik instytucji państwowej, ale tylko taki, który w zakresie swoich obowiązków ma powierzone decydowanie o funkcjonowaniu tej instytucji[678].

M. Kurzynoga wskazuje, że będzie wypełniało znamiona czynu zabronionego z art. 193 k.k. nieopuszczanie miejsca zakładu pracy na żądanie skierowane do nich przez pracodawcę albo osobę o uprawnieniach kierowniczych[679]. Autorka precyzowała, że przy badaniu ewentualnego kontratypu legalności działań strajkowych, w zestawieniu z naruszeniem miru domowego pomieszczeń pracodawcy, nie można automatycznie przyjmować wyższości interesu strajkujących pracowników w zestawieniu z prawami pracodawcy[680].

Jeśli natomiast działalność protestujących nie powoduje żadnych utrudnień w działalności tej instytucji państwowej, gdyż dla przykładu, trzymając transparent z postulatami, zajmują tylko miejsca w hali obsługi klienta, brakuje podstaw do skutecznego wezwania do opuszczenia tej instytucji, tak aby stanowiło ono znamiona czynu zabronionego w postaci naruszenia miru domowego[681].

---

[675] Ibidem.
[676] Ibidem.
[677] Ibidem.
[678] Ibidem.
[679] M. Kurzynoga, *Okupacja zakładu pracy*…, s. 382.
[680] Ibidem, s. 380.
[681] W. Kulesza, *Demonstracja*…, s. 146–150.

Inna sytuacja wystąpi w przypadku strajku w zakładzie pracy przez jego pracowników i należy postawić pytanie, czy wystąpią znamiona przestępstwa naruszenia miru domowego w sytuacji, w której pracownicy zajmują pomieszczenia zakładu pracy i nie zastosują się do wezwania ich opuszczenia przez osobę uprawnioną do działania w imieniu pracodawcy[682]. Zdaniem M. Kurzynogi cechą charakterystyczną strajku okupacyjnego będzie właśnie nieopuszczanie pomieszczeń zakładu pracy, co wejdzie w zakres przepisu art. 193 k.k. pomimo tego, że w obecnym stanie prawnym ustawodawca nie wymienił przedsiębiorstwa jako przedmiotu czynności wykonawczej w porównaniu z przepisem naruszenia miru domowego uregulowanego w kodeksie karnym z 1932 r.[683]. Według niektórych poglądów (W. Kulesza) w sytuacji, w której strajk okupacyjny zakładu pracy został zorganizowany formalnie na podstawie regulacji ustawowych w zakresie organizacji strajków, nie wystąpi bezprawne naruszenie miru domowego poprzez działanie pracowników odmawiających opuszczenia pomieszczeń na wezwanie przedstawiciela pracodawcy[684]. Autor dopuszcza również możliwość zastosowania tzw. kontratypu strajku, zgodnie z którym pracownik ma prawo przebywać na terenie zakładu pracy tak długo, jak długo jest pracownikiem tego zakładu i żadne wezwanie pracownika do opuszczenia przez niego miejsca pracy nie może być rozumiane jako wezwanie do opuszczenia pomieszczenia zgodnie z art. 193 k.k.[685] Natomiast przebywanie przez pracownika na terenie zakładu pracy poza godzinami pracy może być rozpatrywane w zgodności z obowiązującym regulaminem pracy, w którym określony zostanie sposób i czas przebywania na terenie zakładu pracy i dopuszczalność przebywania w miejscu pracy poza określonym czasem pracy[686]. Zdaniem W. Kuleszy wypełnienie znamion przestępstwa naruszenia miru domowego nastąpi w sytuacji, w której strajkujący nie opuszczą pomieszczeń zakładu pracy na wezwanie uprawnionej osoby, a stosunek pracy został skutecznie rozwiązany i mają świadomość, że nie są pracownikami[687].

Wątpliwości do „kontratypu strajku" zgłosiła M. Kurzynoga, podkreślając, że nie ma norm prawnych pozwalających na pozostawanie na terenie zakładu pracy wbrew woli pracodawcy, a przy rozstrzyganiu, czy zaistniał pozaustawowy kontratyp strajku, należy dokonać oceny wartości poszczególnych naruszonych dóbr – i to zarówno po stronie

[682] W. Kulesza, *Demonstracja*…, s. 200–205.
[683] M. Kurzynoga, *Kolizja z prawnokarną ochroną miru domowego (zakładu pracy)* [w:] M. Kurzynoga, *Warunki legalności strajku*, Warszawa 2011, s. 247–248.
[684] W. Kulesza, *Demonstracja*…, s. 200–205.
[685] Ibidem.
[686] Ibidem.
[687] Ibidem.

pracodawcy, ja i po stronie pracowników[688]. W przypadku strajku okupacyjnego pracowników dochodzić bowiem może do naruszenia dobra pracodawcy w postaci prawa własności zakładu pracy.[689]. Niewykonywanie pracy przez pracowników na skutek podjęcia strajku okupacyjnego prowadzi do pozbawienia ich uprawnienia do przebywania w przedsiębiorstwie, z którym mają zawartą umowę o pracę, albowiem nie świadczą pracy (wbrew zobowiązaniom wynikającym ze stosunku pracy), a właśnie świadczenie pracy dawało im prawo do przebywania w zakładzie pracy[690]. Nawet samo przebywanie na terenie zakładu pracy jest nieuprawnione, jeśli nie wykonują pracy, a pracodawca nie wyraził zgody na ich pobyt w miejscu pracy[691]. Jedynie istnienie podstawy prawnej do przebywania pracowników na terenie zakładu pracy, gdy nie wykonują swoich obowiązków pracowniczych, może chronić ich przed wypełnieniem znamion art. 193 k.k.[692].

O. Górniok uważa odmiennie podkreślając, że nie będzie naruszeniem miru domowego sytuacja prowadzenia strajku w zakładzie pracy, ponieważ taki strajk okupacyjny jest możliwy do przeprowadzenia tylko właśnie w miejscu pracy i stanowi realizację prawa do walki o prawa pracownicze mającej swoje ugruntowane historyczne korzenie[693].

Podsumowując powyższe stanowiska, w ocenie autorki rozprawy, zachowania pracowników przeprowadzających strajk w zakładzie pracy nie będą wypełniały znamion przestępstwa naruszenia miru domowego, po pierwsze mając na względzie przedmiot ochrony przestępstwa naruszenia miru domowego jakim jest wolność jednostki, a trudno mówić o możliwości przypisania atrybutu wolności instytucji (zakładowi pracy). Jednocześnie nie może ostać się pogląd o możliwości naruszenia wolności osób zarządzających zakładem pracy w imieniu pracodawcy i tym samym możliwej kwalifikacji z art. 193 k.k., gdyż podmiotem posiadającym tytuł do konkretnego lokalu będzie nadal instytucja (zakład pracy). Po drugie pracownicy przeprowadzający strajk na terenie zakładu pracy, pozostają nadal w stosunku pracy i mają prawo przebywać na terenie zakładu, a dodatkowo zasady prowadzenia strajku są uregulowane prawnie i dopuszczają formę strajku okupacyjnego (przebywania na terenie zakładu pracy). Nie można

[688] M. Kurzynoga, *Okupacja zakładu pracy*…, s. 380.
[689] M. Kurzynoga, *Kolizja z prawnokarną*…, s. 248.
[690] Ibidem, s. 250.
[691] Ibidem, s. 250.
[692] Ibidem, s. 248.
[693] O. Górniok, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz,* red. O. Górnik, S. Hoc, M. Kalitowski, S.M. Przyjemski, Z. Sienkiewicz…, s. 986.

jednocześnie przyjąć, że skoro pracownicy podejmują formę protestu w zakładzie pracy, to automatycznie tracą przymiot pracownika, na skutek nie wykonywania pracy w tym czasie i tym samym nie mają prawa do przebywania w zakładzie pracy. Obowiązujące regulacje prawne w Polsce nie przewidują automatyzmu, w tym działania ex lege, polegającego na natychmiastowym rozwiązaniu stosunku pracy w przypadku podjęcia strajku przez pracownika w zakładzie pracy. Po trzecie idea dopuszczalnej walki pracowników o prawa pracownicze (w tym organizowania strajków) wpisana jest na stałe w historię społeczeństwa prawnego.

Natomiast zgodzić należy się z poglądem M. Wujczyka, że naruszenie miru domowego na rzecz pracownika przez pracodawcę może nastąpić w sytuacji, w której pracownik pracuje w swoim mieszkaniu w ramach telepracy[694], wskazując za A. Sakowiczem, że pojęcie ochrony miru domowego to możliwość przebywania przez osobę uprawnioną w odosobnieniu, samemu realizując własne „potrzeby fizyczne i psychiczne" oraz realizując własne zamierzenia, bez obecności innych osób, jeśli tego nie chce [695].

3.4. Podmiot przestępstwa (sprawca)

Zgodnie z polskimi przepisami karnymi odpowiedzialność karną (co do zasady) ponosi człowiek, który ma ukończone 17 lat[696]. Oczywiście zachodzą wyjątki związane z okolicznościami wyłączającymi winę czy postępowaniem wobec osób nieletnich lub inne wyjątki dotyczące zmiany tej granicy wiekowej[697].

Każdy człowiek może być sprawcą przestępstwa z art. 193 k.k., które dotyczy naruszenia miru domowego.[698] Wynika to z faktu, że mamy do czynienia z przestępstwem o charakterze powszechnym, bowiem w powyższym przepisie nie został ograniczony w żaden sposób krąg osób będących podmiotami przestępstwa naruszenia miru domowego[699]. Należy jednak uwzględnić okoliczność, że sprawca przestępstwa w stosunku do „atakowanego" obiektu, jakim jest mieszkanie czy dom, musi znajdować się

[694] M. Wujczyk, *Prawnokarna ochrona prawa pracownika do prywatności w kodeksie karnym* [w:] M. Wujczyk, *Prawo pracownika do ochrony prywatności*, Warszawa 2012, s. 391.
[695] Ibidem.
[696] C. Gofroń, *Prawo karne – podmiot przestępstwa* [w:] *Prawo karne*, red. T. Bojarski, A, Gimbut, C. Gofroń, A. Wąsek, J. Wojciechowski, Lublin 1994, s. 118.
[697] Ibidem.
[698] M. Bojarski, *Prawo karne materialne. Część ogólna i szczególna*, red. nauk. M. Bojarski, wyd. 7, Warszawa 2017, s. 611.
[699] Ibidem.

w szczególnej relacji prawnej, a mianowicie to mienie musi być „cudze" dla sprawcy[700]. Wobec tego znamiona przestępstwa naruszenia miru domowego wypełni swoim zachowaniem m.in. sprawca, który nie posiada uprawnienia do tego obiektu (czy to na podstawie przepisów prawa, czy umowy cywilnoprawnej), bądź czasowo wyzuł się części uprawnień na rzecz np. najemcy (w ramach umowy najmu czy dzierżawy)[701].

S. Hypś podnosi, że przestępstwo naruszenia miru domowego jest przestępstwem powszechnym, które może popełnić każda osoba (jeśli oczywiście zachodzi wobec niej możliwość przypisania odpowiedzialności karnej i zachodzą ogólne warunki tej odpowiedzialności)[702]. Według R.A. Stefańskiego sprawcą przestępstwa naruszenia miru domowego, polegającego na wdarciu się do pomieszczenia, może być każdy (przestępstwo powszechne), ale już przestępstwem indywidualnym będzie nieopuszczanie mieszkania wbrew żądaniu osoby uprawnionej, ponieważ znamiona czynu wypełni tylko osoba przebywająca w tym pomieszczeniu[703]. Również zdaniem O. Górniok każdy może być sprawcą przestępstwa naruszenia miru domowego[704]. M. Mozgawa podkreśla, że sprawcą przestępstwa z uwagi na jego powszechny charakter może być właściciel przedmiotów czynności wykonawczej wskazanej w art. 193 k.k.[705]

M. Mozgawa uważa, że przestępstwo naruszenia miru domowego ma charakter powszechny, a jego konstrukcja nie wyklucza tego, że sprawcą może być również właściciel mieszkania[706]. Przy ocenie zachowania sprawcy konieczne jest bardzo często odniesienie się do różnych gałęzi prawa cywilnego, administracyjnego czy rodzinnego, aby ustalić, jaki jest stosunek formalny sprawcy do przedmiotu zamachu, czy ma on jakieś uprawnienia do tych pomieszczeń, czy też jest to dla niego mienie „cudze", do którego nie przysługuje mu prawo dostępu[707].

Należy również zwrócić uwagę na problematykę statusu osoby uprawnionej w kontekście przestępstwa naruszenia miru domowego, ponieważ osoba posiadająca status osoby uprawnionej z art. 193 k.k. nie może być sprawcą tego przestępstwa. Przestępstwa

[700] Ibidem.
[701] Ibidem.
[702] S. Hypś, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*…, s. 1031.
[703] R.A. Stefański, *Prawo karne materialne*…, s. 240.
[704] O. Górniok, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. O. Górnik, S. Hoc, M. Kalitowski, S.M. Przyjemski, Z. Sienkiewicz…, s. 983.
[705] M. Mozgawa, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] M. Budyn-Kulik, P. Kozłowska-Kalisz, M. Kulik, *Kodeks karny. Komentarz aktualizowany*, red. M. Mozgawa, LEX/el. 2021, https://sip.lex.pl/#/commentary/587737041/641292 (dostęp: 24.09.2021).
[706] M. Mozgawa, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz. Komentarze praktyczne*…, s. 631–638.
[707] M. Mozgawa, *Przestępstwa przeciwko wolności* [w:] *Kodeks*…, s. 485–491.

naruszenia miru domowego może dopuścić się osoba posiadająca określone w przepisie art. 193 k.k. właściwości, ale która jednocześnie nie jest osobą uprawnioną w rozumieniu tego przepisu.

Uprawnionym w rozumieniu art. 193 k.k. jest osoba, która jest właścicielem posesji lub terenu, jak również osoba będąca posiadaczem takiego terenu, czyli dysponująca określonym prawem do tej nieruchomości, ale może też być nim osoba, którą gospodarz mieszkania upoważnił do tego, żeby zarządzała tym miejscem, lub dysponuje ona innym prawem do przebywania w lokalu przyznanym przez właściciela[708].

T. Bojarski wskazuje, że uprawnionym do ochrony miru domowego będzie osoba, której na podstawie różnych przepisów czy umów prawnych przysługuje uprawnienie do gospodarowania takim miejscem, co może wynikać z różnych regulacji prawnych, takich jak prawo cywilne, lokalowe czy spółdzielcze, i być związane zarówno z tytułem własności, jak również służebności, użytkowania, posiadania, najmu, dzierżawy, różnych zobowiązań (np. umowa dożywocia)[709]. Autor podkreśla, że dom, lokal czy pomieszczenie będzie dla innych osób pomieszczeniem „cudzym", gdyż nie będą oni posiadali takiego uprawnienia w stosunku do tego lokalu jak osoba uprawniona do jego dysponowania[710].Status osoby uprawnionej będzie każdorazowo przysługiwał podmiotowi, który na podstawie przepisów prawa czy stosunków cywilnoprawnych ma prawo do decydowania o przebywaniu innych osób w pomieszczeniu[711].

Wyjaśnienia wymaga jednak, że nie zawsze posiadacz będzie miał status osoby uprawnionej w rozumieniu art. 193 k.k., ponieważ wprawdzie, zgodnie z przepisami cywilnymi, obowiązuje domniemanie zgodności posiadania ze stanem prawnym, zaś posiadaczowi przyznaje się bardzo dużą ochronę prawną z możliwością korzystania z obrony koniecznej i dozwolonej samopomocy przeciwko samowolnemu naruszeniu posiadania, jednak w relacjach pomiędzy właścicielem a posiadaczem kluczowe znaczenie będzie miał rzeczywisty stan prawny oraz to, czy posiadacz legitymuje się określonym tytułem prawnym, czy posiada nieruchomość bez tytułu prawnego[712].

Uprawnionym będzie osoba, która posiada wyłączne prawo do lokalu lub większe uprawnienia niż sprawca, który wdziera się do mieszkania[713]. Oznacza to, że w sytuacji

[708] M. Bojarski, *Prawo karne materialne. Część ogólna i szczególna*, red. nauk. M. Bojarski, wyd. 6, Warszawa 2015, s. 490–491.
[709] T. Bojarski, *Karnoprawna ochrona*…, s. 120.
[710] Ibidem.
[711] S. Mana-Walasek, *Zajmowanie lokalu*…, s. 74.
[712] T. Bojarski, *Karnoprawna ochrona*…, s. 120–121.
[713] M. Siewierski, *Komentarz do art. 171*…, s. 144–145.

istnienia uprawnienia do lokalu zarówno zamieszkującego, jak i sprawcy należy ocenić, który z nich dysponuje „większym" prawem do przebywania w lokalu[714].

A. Zoll stwierdza, że przymiot osoby uprawnionej uzyskuje ten, kto posiada taki tytuł prawny do konkretnego miejsca (na postawie prawa spółdzielczego, lokalowego czy cywilnego), że pomieszczenie to jest cudze w stosunku do osób, które takiego tytułu nie posiadają[715].Uprawnionym będzie bowiem osoba władna użytkowania i dysponowania mieszkaniem, domem czy lokalem (na podstawie różnych stosunków zobowiązaniowych, jak najem, dzierżawa, służebność, posiadanie, własność oraz prawa spółdzielcze czy lokalowe)[716]. Istotne jest, aby pomieszczenie lub lokal były rozumiane jako „cudze" w kontekście osób trzecich do władczego uprawnienia właściciela czy innej osoby uprawnionej[717]. Przestępstwo naruszenia nietykalności mieszkania będzie mogła popełnić jedynie osoba niedysponująca uprawnieniem do mieszkania czy domu i dla której pomieszczenia te są „cudze"[718]. Według J. Wojciechowskiej sprawcą będzie jednostka, której działanie nie jest zgodne z prawem, czyli nie posiada uprawnień do wejścia do tego pomieszczenia, a jednocześnie lokal jest pomieszczeniem dla niego „cudzym"[719]. A. Zoll uważa, że przestępstwo naruszenia miru domowego może zostać popełnione przez każdego z uwagi na to, że jest to przestępstwo powszechne, sprawcą nie będzie jednak podmiot uprawniony do pozostawania w mieszkaniu, nawet jeśli inna uprawniona osoba do przebywania w tym mieszkaniu nie wyraża na to zgody[720]. T. Bojarski przyjmuje, że przymiot osoby uprawnionej przysługuje temu, kto ma prawo do dysponowania określonym pomieszczeniem i podejmowania decyzji w zakresie osób, które mogą tam przebywać[721]. Uprawnienie może wynikać z różnych tytułów, jak najem, prawo spółdzielcze, użytkowanie, posiadanie, użyczenie, dzierżawa, decyzja o przyznaniu prawa do lokalu mieszkalnego, lokalu tymczasowego przyznanego dłużnikowi[722]. Wobec tego konieczne jest sięgnięcie do regulacji innych pozakarnych dziedzin prawnych w celu dokonania prawidłowej oceny, jaka relacja występuje pomiędzy osobą uprawnioną z art. 193 k.k. a przedmiotem czynności wykonawczej, przy czym wykluczone jest

[714] Ibidem.
[715] A. Zoll, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny, część szczególna*…, 2017, s. 624–627.
[716] S. Hypś, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*…, s. 1030.
[717] Ibidem.
[718] Ibidem.
[719] J. Wojciechowska, *Komentarz do rozdziału XXIII*…, s. 884.
[720] A. Zoll, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny, część szczególna*…, 2017, s. 624–627.
[721] T. Bojarski, *Komentarz do art. 193 k.k. w rozdziale*…, 2013, s. 511–514.
[722] Ibidem.

stosowanie art. 5 (zasady współżycia społecznego) do oceny realizacji przez sprawcę znamion czynu zabronionego[723].

Według L. Peipera również osoba, która nie ma przyznanego tytułu prawnego do domu, mieszkania czy pomieszczenia, a jedynie posiada określone roszczenia w tym zakresie, może być sprawcą przestępstwa naruszenia miru domowego[724].

W relacji zachodzącej pomiędzy osobą trzecią a posiadaczem, to właśnie posiadacz będzie miał prymat większego uprawnienia i ochrony, wynikających z przepisów art. 193 k.c., niż osoba trzecia[725]. T. Bojarski słusznie przywołuje ugruntowane orzecznictwo Sądu Najwyższego wydane na kanwie art. 252 k.k.z 1932 r., gdzie uznano, że „cudzym" w rozumieniu art. 252 k.k. z 1932 r. (naruszenie miru domowego w kodeksie z 1932 r.) jest takie miejsce chronione, do którego zamieszkujący ma wyłączne lub większe uprawnienia niż wdzierający się [726]bądź wydane pod rządami prawa zaborczego, w którym przyjęto „że bezprawne posiadanie nieruchomości stanowi tytuł tylko w stosunku do osób trzecich, ale nie w stosunku do właściciela nieruchomości"[727]. Oznacza to, że w przypadku oceny, że posiadacz jest osobą uprawnioną i chronioną w zakresie miru domowego, znaczenie ma nie tylko stan faktycznego posiadania przez niego nieruchomości, ale przede wszystkim stan prawny, czyli ustalenie, czy posiadacz dysponuje określonym tytułem prawnym do nieruchomości[728]. Jeśli nie posiada prawnych postaw do dysponowania nieruchomością, nie może liczyć na ochronę przewidzianą w tym przepisie[729]. W przepisie art. 341 kodeksu cywilnego występuje tzw. domniemanie zgodności z prawem, zgodnie z którym domniemywa się, że posiadanie jest zgodne ze stanem prawnym, natomiast domniemanie to dotyczy też posiadania przez poprzedniego posiadacza[730]. Nawet jeśli posiadacz działa w złej wierze, niedopuszczalne jest samowolne naruszanie jego posiadania (art. 342 k.c.), zaś posiadacz czy – odpowiednio – dzierżyciel

[723] P. Kozłowska-Kalisz, J. Piórkowska-Flieger, *Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego z zakresu prawa karnego materialnego za I półrocze 2011 r.*, „Prawo w Działaniu" 2013, t. 13, *Sprawy karne*, s. 186–187 i Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2011 r., (V KK 415/10)3)[723].
[724] L. Peiper, *Komentarz do kodeksu karnego do art. 252 k.k. z 1932 r.*, Kraków 1936, s. 514–515.
[725] T. Bojarski, *Karnoprawna ochrona*…, s. 120–121.
[726] Ibidem i wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 września 1961 r. w sprawie V K 381/61.
[727] Ibidem, s. 121–122 i wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 października 1921 r., Zbiór Orzeczeń 146/1921 r.
[728] Ibidem, s. 122.
[729] Ibidem.
[730] Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1740 ze zm.) – dalej jako k.c.

ma możliwość zastosowania obrony koniecznej w celu odparcia samowolnego naruszenia posiadania (art. 343 k.c.).

Powyższa problematyka występuje również w licznych orzeczeniach sądowych. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 lutego 2016 r. (III K 347/15) zajmował się zagadnieniem, w którym oskarżeni po przekazaniu gospodarstwa nowemu właścicielowi przez długi czas użytkowali wydzielony i ogrodzony fragment tego gospodarstwa (ogródek) na takich samych zasadach i w rozmiarze, w jakim istniał przed zawarciem umowy o przekazaniu[731]. Sąd Najwyższy wywiódł wówczas, że również regulacje z innych dziedzin prawnych (takich jak prawo administracyjne, cywilne, rodzinne) mają zasadniczy wpływ na ocenę prawnokarną zachowania sprawcy, bowiem te przepisy z innych dziedzin prawa mogą kształtować i wpływać na to, jaką relację z lokalem, terenem czy pomieszczeniem posiada sprawca[732]. Rację ma Sąd, tym bardziej że obiekt, który jest przedmiotem zamachu sprawcy, musi być „cudzy" dla sprawcy, co oznacza, że nie posiada on uprawnień ani prawa wstępu do takiego lokalu, pomieszczenia czy terenu (uprawnienie takie może wynikać ze stosunku cywilnoprawnego, jak umowa, wyrok sądu czy inne przepisy prawne)[733].Podobnie wypowiedział się Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 3 lutego 2011 r. (V KK 415/10), podkreślając, że należy zbadać i uwzględnić przepisy normatywne, które obowiązują w innych dziedzinach prawa, aby prawidłowo ocenić relację i ewentualną zależność sprawcy czynu z art. 193 k.k. względem przedmiotu czynności wykonawczej[734].

Przedstawiciele doktryny i judykatury mieli wątpliwości w zakresie możliwości uznania bezprawności działania **właściciela mieszkania** (w rozumieniu art. 193 k.k.)**,** który wynajmuje je najemcy i do którego następnie wdziera się albo nie opuszcza go na żądanie najemcy[735].

Orzecznictwo sądów raczej jednolicie przychyla się do uznania, że sprawcą przestępstwa naruszenia miru domowego z art. 193 k.k. może być również właściciel mieszkania, domu czy innych pomieszczeń bądź ogrodzonego terenu[736]. W orzeczeniach

[731] Wyrok SN z dnia 3 lutego 2016 r., III KK 347/15, https://www.saos.org.pl/files/judgments/supreme/2016/2/3/0b4a58151ba4a3ae4d9f6e6884a0877b.pdf (dostęp: 18.07.2021).
[732] Ibidem.
[733] Ibidem.
[734] Postanowienie SN z dnia 3 lutego 2011 r., V KK 415/10…
[735] R.A. Stefański, *Przegląd uchwał*…, s. 141.
[736] Wyrok SN z dnia 15 kwietnia 1935 r., III K 196/35…; wyrok SN z dnia 17 marca 1936 r., III K 2218/35…; wyrok SN z dnia 29 października 2003 r., IV KK 250/02…, postanowienie SN z dnia 3 lutego 2011 r., V KK 415/10…; wyrok SA w Katowicach z dnia 26 kwietnia 2007 r., II AK 57/07, „Prokuratura

wskazuje się, że prawo do zajmowania mieszkania lub domu może wynikać z różnych tytułów prawnych (prawa własności, przydziału mieszkania, użytkowania, umowy dożywocia bądź najmu). W tym samym czasie uprawnienia do mieszkania może mieć zarówno właściciel (gdy prawo to wynika z prawa własności), jak i najemca, gdy uprawnienie to wynika ze stosunku obligacyjnego, jakim jest najem mieszkania[737]. Na podstawie art. 659–668 k.c. właściciel, zawierając umowę najmu, przekazuje swoje prawo do korzystania z mieszkania na rzecz najemcy, a najemca ma prawo do korzystania z mieszkania i od tego momentu lokator ma niezależne od właściciela prawo do ochrony swojego dobra osobistego, jakim jest wolność do decydowania i swobodnego korzystania z mieszkania[738]. Poprzez przekazanie części uprawnień przez właściciela na rzecz najemcy wynajęte mieszkanie staje się w okresie trwania stosunku obligacyjnego niejako „cudze" dla właściciela i samowolnie bez konsekwencji karnych może on wejść do mieszkania tylko w ściśle określonych przypadkach w umowie bądź przepisach prawnych (np. wystąpienie poważnej awarii podczas nieobecności lokatora lub gdy lokator odmawia wpuszczenia właściciela, a na skutek awarii grozi szkoda w mieniu, ale wejście jest możliwe tylko w obecności funkcjonariuszy odpowiednich służb)[739].

W wyroku z dnia 15 kwietnia 1935 r. Sąd Najwyższy wskazał, zarówno właściciel, jak i wynajmujący mogą odpowiadać za naruszenie miru domowego (art. 252 k.k. z 1932 r.), a wszystko zależy od stanu faktycznego i ustalenia, dla którego z nich mieszkanie jest „cudze" i czy zamieszkujący najemca ma wyłączne uprawnienia prawne lub większe niż właściciel do jego zamieszkiwania[740]. W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 1936 r. stan faktyczny dotyczył umowy zawartej między stronami, w której jednej z nich (oskarżonej) wolno było wejść w dowolnym czasie do mieszkania oskarżyciela w celu zabrania sprzedanych przedmiotów[741]. Sąd ten wskazał, że umowy, ograniczające prawo człowieka do nieograniczonego dysponowania mieszkaniem, przez upoważnienie osób postronnych do wchodzenia w każdym czasie do cudzego mieszkania, są nieważne, wobec czego istniała możliwość pociągnięcia do odpowiedzialności karnej za naruszenie miru domowego osoby, która miała zagwarantowane w umowie prawo

i Prawo" wkładka 2008/1/38; wyrok SO w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 9 września 2020 r., IV Ka 332/20, www.orzeczenia.ms.gov.pl (dostęp: 26.08.2021).
[737] Ibidem.
[738] Ibidem.
[739] Ibidem.
[740] Wyrok SN z dnia 15 kwietnia 1935 r., III K 196/35, OSN/K 1935, nr 15, poz. 500.
[741] Wyrok SN z dnia 17 marca 1936 r., III K 2218/35…

nieograniczonego wejścia do mieszkania w celu zabrania sprzedanych przedmiotów[742]. W tym kontekście warto zwrócić uwagę na stanowisko Sądu Najwyższego, wyrażone w wyroku z dnia 13 maja 1982 r. [743] wzmacniające niejako pozycję prawną najemcy w stosunkach z właścicielem, a wynikających z umowy najmu, zgodnie z którym najemca w stosunkach z osobami trzecimi ma uprawnienie do zastosowania roszczenia windykacyjnego jak właściciel (art. 222 § 1 k.c.), ponieważ do ochrony praw najemny stosuje się odpowiednio przepisy o prawie własności (art. 690 k.c.). Wprawdzie zdaniem Sądu w ramach umowy najmu właściciel nie przenosi prawa własności na najemcę, jednak stosunek obligacyjny pomiędzy stronami powoduje przejście na najemcę szeregu kluczowych praw. W wyroku z 29 października 2003 r. Sąd Najwyższy wywodził, że prawo do przebywania w określonych miejscach, nie zawsze będzie wynikało z faktycznego posiadania tego miejsca, ponieważ, przykładowo, bezprawne posiadanie nie będzie stwarzało prawa do władania rzeczą wobec właściciela miejsca chronionego, bowiem jest to posiadanie, w zakresie którego posiadacz wie, że uprawnienie do tego miejsca mu nie przysługuje[744].

Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 21 lipca 2011 r. wywiódł, że właściciel domu, mieszkania, lokalu, pomieszczenia albo ogrodzonego terenu także może być sprawcą przestępstwa naruszenia miru domowego w rozumieniu art. 193 k.k.[745] Sąd ten zaakcentował, że przepis dotyczący naruszenia miru domowego zamieszczony został w rozdziale XXIII kodeksu karnego, zatytułowanym *Przestępstwa przeciwko wolności* – i to właśnie wolność jest głównym przedmiotem ochrony omawianego przepisu, a nie mienie[746]. Kluczowe znaczenie ma ocena, czy wdzierający się do mieszkania będzie miał większe lub mniejsze uprawnienie niż zamieszkujący i dla którego z nich mieszkanie w określonym stanie faktycznym jest „cudzym"[747]. Samo prawo własności, przydziału mieszkania właściciela nie przesądza o tym, że ma większe od najemcy prawo do tego mieszkania, albowiem zgodnie z art. 140 k.c. właściciel jest uprawniony do korzystania z rzeczy zgodnie ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem swego prawa oraz rozporządzania nią, a zgodnie z przepisami art. 659–668 k.c. najemca ma prawo używania przedmiotu najmu zgodnie z przeznaczeniem[748]. Wobec tego, zawierając umowę najmu

[742] Ibidem.
[743] Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 1982 III CRN 85/82 (OSNC 1982, nr 11–12, poz. 179).
[744] Wyrok SN z dnia 29 października 2003 r., IV KK 250/02…
[745] Postanowienie SN z dnia 21 lipca 2011 r., I KZP 5/11…
[746] Ibidem.
[747] Ibidem.
[748] Ibidem.

mieszkania, najemca ma prawo do korzystania z tego mieszkania i ochrony prawnokarnej wynikającej z miru domowego, a właściciel z tego prawa się wyzuwa na czas trwania umowy najmu i mieszkanie staje się „cudze" właśnie dla właściciela[749].

W poglądach doktryny również dominuje stanowisko, że nie istnieją przeszkody, aby sprawcą przestępstwa z art. 193 k.k. był także właściciel, ponieważ w przepisie dotyczącym ochrony miru domowego pierwszorzędnej ochronie podlega nie mienie, którego jest właścicielem, lecz prawo do wolności w zajmowanych pomieszczeniach przez uprawnione osoby[750]. R.A. Stefański wskazuje na słuszność poglądu, wyrażonego w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 21 lipca 2011 r. przyjmującego właściciela jako możliwego sprawcę przestępstwa z art. 193 k.k.[751].

Zgodnie z poglądem M. Siewierskiego niewątpliwie właściciel domu czy mieszkania może być sprawcą przestępstwa naruszenia miru domowego, ale lokal, który nie będzie zajęty przez inną osobę (najemcę czy dzierżawcę) nie będzie już miał formy „cudzej" w stosunku do właściciela[752]. Oznacza to, że najemca lub dzierżawca niezamieszkujący w tym lokalu, w sytuacji, w której nie zajmuje już lokalu, nie będzie posiadał większego uprawnienia do przebywania w tym lokalu, niż ma je właściciel, został bowiem wyzuty z prawa do rozporządzania tym lokalem poprzez jego niezajmowanie[753].

M. Królikowski i A. Sakowicz stoją na stanowisku, że najemca mieszkania ma zapewnioną ochronę przez przepis art. 193 k.k. niezależną od właściciela, ponieważ przekazał on najemcy część swoich uprawnień, nie wyzbywając się oczywiście prawa własności[754]. Jednakże, jeśli osoba posiada dany lokal bez żadnego tytułu prawnego i bezprawnie, sam upływ czasu nie powoduje nabycia przez nią uprawnień do tego miejsca wobec osoby prawowitego gospodarza miejsca[755].

Zdaniem T. Sroki uprawnienie lokatora do ochrony jego prawa przed nieuprawnionym wejściem właściciela do wynajmowanego lokalu potwierdza przepis „art. 10 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego […] zgodnie z którym «w razie awarii wywołującej szkodę lub grożącej bezpośrednio powstaniem szkody, jeżeli najemca jest

[749] Ibidem.
[750] S. Mana-Walasek, *Zajmowanie lokalu*…, s. 64.
[751] R.A. Stefański, *Przegląd uchwał*…, s. 141.
[752] M. Siewierski, *Kodeks karny i prawo*…, s. 323–324.
[753] Ibidem.
[754] M. Królikowski, A. Sakowicz, *Komentarz do art. 193 k.k.*…, s. 631.
[755] Ibidem.

nieobecny lub odmawia udostępnienia lokalu, wynajmujący ma prawo wejść do lokalu w obecności funkcjonariuszy policji lub straży miejskiej"[756].

W przestępstwie naruszenia miru domowego podstawowe znaczenie ma nie własność nieruchomości, lecz jej faktyczne zamieszkiwanie i posiadanie statusu posiadacza tej nieruchomości[757]. Według S. Many-Walasek właściciel nie będzie na pozycji dominującej wobec samoistnych posiadaczy nieruchomości, to oni bowiem zamieszkują i użytkują pomieszczenia i są mieszkańcami tej nieruchomości, a przepis art. 193 k.k. chroni wolność właśnie takich osób, w związku z czym będą uprawnieni w stosunku do właściciela nieruchomości[758]. Autorka wskazuje, że w takiej sytuacji właściciel domu może korzystać z uprawnień cywilnoprawnych i domagać się odszkodowania z tytułu bezumownego zajmowania lokalu, zgodnie z obowiązującymi przepisami w tej materii, trudno zaś posiadaczom czynić zarzuty naruszenia art. 193 k.k., którego celem nie jest ochrona prawa własności[759].

M. Siewierski podkreśla, że odpowiedzialność z tytułu naruszenia miru domowego może ponosić właściciel mieszkania, który je dzierżawi lub wynajmuje[760]. Należy wtedy ocenić, czy osoba zamieszkująca w mieszkaniu posiada aktualne prawo do zamieszkiwania w tym lokalu i czy właściciel nie nadużywa swoich uprawnień z tytułu prawa własności lokalu, naruszając mir domowy osoby wynajmującej od niego mieszkanie[761].

Według S. Hypsia sprawcą może być również właściciel mieszkania, bowiem prawo do dysponowania lokalem może wynikać z wielorakich tytułów prawnych i w tym samym czasie zarówno właściciel lokalu, jak i najemca czy dzierżawca będą posiadali prawo do lokalu[762]. Kluczowe okaże się rozstrzygnięcie, które z praw (czy prawo własności, czy prawo najmu lub dzierżawy) będzie uprawniało do posiadania tego miejsca w sposób wyłączny albo większy niż uprawnienie osoby wdzierającej się[763]. Po drugie, ustalenia będzie wymagało, któremu podmiotowi w konkretnej sprawie można przypisać określenie, że mieszkanie jest „cudze" w rozumieniu art. 193 k.k., w oderwaniu od

[756] T. Sroka, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] T. Sroka, *Kodeks karny. Wybór orzecznictwa. Komentarz orzeczniczy*, Warszawa 2014, LEX, https://sip.lex.pl/#/commentary/587375145/172585 (dostęp: 25.09.2021).
[757] S. Mana-Walasek, *Zajmowanie lokalu*…, s. 75.
[758] Ibidem.
[759] Ibidem.
[760] M. Siewierski, *Kodeks karny i prawo*…, s. 323–324.
[761] Ibidem.
[762] S. Hypś, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*…, s. 1031.
[763] Ibidem.

rozpatrywania tej okoliczności wyłącznie na płaszczyźnie prawa własności[764]. Właściciel, zgodnie z obowiązującymi przepisami, w tym art. 140 k.c., ma prawo do rozporządzania nieruchomością i korzystania z niej, niemniej najemca lokalu ma prawo do używania rzeczy oddanej mu w najem, co prowadzi do konkluzji uzyskania przez najemcę większego od właściciela prawa do korzystania z przedmiotu najmu w okresie trwania umowy najmu (właściciel poprzez zawarcie umowy wyzbywa się w tym okresie, co do zasady, możliwości korzystania z nieruchomości)[765]. Warto zauważyć również, że przepisy kodeksu cywilnego przyznają najemcy możliwość stosowania odpowiednio przepisów kodeksu cywilnego z zakresu ochrony własności do ochrony jego praw jako najemcy[766]. To prowadzi w konsekwencji do zagwarantowania najemcy zapewnienia karnej ochrony mieszkania w ramach art. 193 k.k. (niezależnie od właściciela, a nawet rozłącznie z interesami właściciela) i tworzy rzeczywistą ochronę dobra osobistego, jakim jest nietykalność mieszkania[767].

P. Konopka zauważa, że występują problemy interpretacyjne wynikające z art. 193 k.k., istnieje jednak wysoka społeczna świadomość obywateli odnośnie do tego, że właściciel mieszkania wynajmujący mieszkanie nie może samodzielnie wtargnąć do lokalu mieszkalnego, który wynajmuje najemcy[768]. Autor uważa, że „przeciętny obywatel" ma świadomość tego, że właściciel mieszkania, który bez uprzedzenia wkroczy do mieszkania najemcy, naraża się na odpowiedzialność karną, nawet jeśli nie zna konkretnie przepisu karnego art. 193 k.k., sankcjonującego ochronę miru domowego[769]. Wskazuje, że pojęcie „cudzy", zastosowane w przepisie, jest niejednoznaczne, ale niewątpliwie zajmuje kluczową pozycję w zakresie możliwości przypisania odpowiedzialności karnej sprawcy, a już tylko pobieżna wykładnia językowa i reguły interpretacyjne zastosowanej siatki pojęciowej i doboru ich znaczeń w art. 193 k.k. (np. cudzy może oznaczać czyjeś prawo, czyjś przywilej, co oznacza, że przedmiot najmu jest cudzy w stosunku do właściciela, stanowi bowiem przywilej najemcy na podstawie umowy najmu) prowadzą do wniosku, że odpowiedzialność właściciela mieszkania nie jest wyłączona przez ten przepis[770].

---

[764] Ibidem.
[765] Ibidem.
[766] Ibidem.
[767] Ibidem.
[768] P. Konopka, *Interpretacja znamion przestępstwa naruszenia miru domowego w kontekście reguł wykładni językowej- uwagi na marginesie artykułu P. Dyluś i K. Wiśniewskiej „ Właściciel jako podmiot czynności sprawczej przestępstwa z art. 193 k.k."*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych" 2011, R. 15, z. 3, s. 43–44.
[769] Ibidem.
[770] Ibidem, s. 38–39.

M. Kućka uważa, że poprzez zawarcie umowy najmu lokalu prawa właściciela nieruchomości zostają czasowo ograniczone na rzecz najemcy, a lokal staje się „cudzy" dla właściciela, bowiem najemca jest uprawniony do korzystania z tego lokalu i do władania nim[771]. Oznacza to, że właściciel nieruchomości, który wedrze się do wynajmowanego lokatorowi mieszkania podlega odpowiedzialności z art. 193 k.k., ponieważ narusza swoim zachowaniem wolność najemcy do swobodnego i niezakłóconego korzystania z pomieszczeń w sposób wolny od innych osób[772].

Zdaniem P. Pająk definicji pojęcia „cudze" nie można rozumieć wyłącznie przez pryzmat prawa właściciela do nieruchomości, ale w zestawieniu z definicją „osoby uprawnionej", co prowadzi do konkluzji, że sprawca nie będzie „osobą skutecznie uprawnioną" w stosunku do nieruchomości[773]. Właściciel nieruchomości może być sprawcą przestępstwa z art. 193 k.k., gdyż na skutek umowy najmu oddał nieruchomość w czasowe korzystanie i w czasie trwania tego stosunku prawnego nie ma prawa do stałego przebywania w tej nieruchomości ani nie przysługuje mu prawo do nietykalności mieszkania w rozumieniu art. 193 k.k.[774].

Również A. Langowska stoi na stanowisku, że właściciel mieszkania może być sprawcą przestępstwa naruszenia miru domowego, gdyż krąg osób uprawnionych w art. 193 k.k. jest bardzo szeroki i taką osobą może być każdy, kto choćby czasowo dysponuje prawem do decydowania o lokalu i dysponowania nim[775]. P. Petasz i P. Makurat także uważają, że właściciel mieszkania również może być sprawcą przestępstwa naruszenia miru domowego, ponieważ obejmuje ochronę wolności osoby uprawnionej do korzystania z określonego miejsca (domu, mieszkania, lokalu, pomieszczenia i ogrodzonego terenu) w stanie wolnym od bezprawnych naruszeń dokonywanych przez osoby trzecie, w tym także przez właściciela[776]. M. Kornak postuluje rozumienie zastosowanego w art. 193 k.k. pojęcia „cudzy" nie tylko jako prawa majątkowego czy

[771] M. Kućka, *Znamię „cudzy" i próba określenia normy sankcjonowanej: perspektywa prawa cywilnego (Głos do artykułu P. Dyluś i K. Wiśniewskiej)*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych" 2011, R. 15, z. 3, s. 33–35.
[772] Ibidem.
[773] P. Pająk, *Mir domowy czy właścicielski*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych" 2011, R. 15, z. 3, s. 7.
[774] Ibidem, s. 9.
[775] A. Langowska, *Wielość osób uprawnionych na gruncie art. 193 k.k. – wybrane problemy*, „e-Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych" 2013, nr 3, s. 1–2.
[776] P. Petasz, P. Makurat, *Właściciel jako sprawca przestępstwa naruszenia miru domowego – glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z 21 lipca 2011 r. I KZP 5/2011*, „Gdańskie Studia Prawnicze – Przegląd Orzecznictwa" 2012, nr 1, poz. 4, s. 43.

właścicielskiego, ale przede wszystkim przez pryzmat ochrony prawa wolności człowieka do spokojnego, niezakłóconego ingerencją osób trzecich zamieszkiwania[777].

Odmienne stanowisko prezentują P. Dyluś i K. Wiśniewska, które stoją na stanowisku, że właściciel mieszkania nie może być sprawcą przestępstwa naruszenia miru domowego[778]. Autorki podnoszą, że przedmiotem ochrony naruszenia nietykalności mieszkania nie jest wyłącznie tytuł własności, który posiada właściciel w stosunku do domu czy mieszkania[779]. Zauważają, że właściciel, zawierając umowę najmu, nie ma praw do nieskrępowanego korzystania z przedmiotu najmu, ale ma prawo wejścia do lokalu w określonych sytuacjach przewidzianych w różnych przepisach, jak choćby w ustawie o ochronie praw lokatorów, czy w sytuacji, której regulacje prawne umowy najmu będą przewidywały takie sytuacje[780]. Formułują postulat zmiany brzmienia przepisu art. 193 k.k. w taki sposób, aby wyeliminować wątpliwości w zakresie możliwej odpowiedzialności właściciela za naruszenie miru domowego poprzez na przykład wyeliminowanie definicji „cudzy", która ich zdaniem nawiązuje do prawa własności, a nie prawa korzystania z nieruchomości[781].

Natomiast M. Pyrcak wskazuje, że dalszych rozważań naukowych wymaga ustalenie, jaki skutek ma kolizja prawa własności (właściciel) i prawa do wolności i ochrony prywatności (najemca), a na problem nie można patrzeć jedynie z punktu widzenia praw najemcy[782]. Dalszych badań wymaga stwierdzenie, że „karalność właściciela za wkroczenie do własnego pomieszczenia lub nieopuszczenie go wbrew żądaniu innej osoby uprawnionej do lokalu jest potrzebna i uzasadniona ze względu na konieczność ochrony prywatności"[783]. Pojawia się bowiem wątpliwość, jak daleko prawo karne powinno wkraczać w stosunki cywilne w sytuacji, w której w prawie cywilnym występują instrumenty zapewniające ochronę stronom stosunku najmu lokalu[784].

---

[777] M. Kornak, *Glosa do postanowienia SN z dnia 21 lipca 2011 r., I KZP 5/11,* LEX/el. 2011.
[778] P. Dyluś, K. Wiśniewska, *Właściciel jako podmiot czynności sprawczej przestępstwa z art. 193 k.k.*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych" 2011, R. 15, z. 3, s. 30–31.
[779] Ibidem, s. 25.
[780] Ibidem, s. 29.
[781] Ibidem, s. 30–31.
[782] M. Pyrcak *Czy właściciel powinien odpowiadać za przestępstwo naruszenia miru domowego? Uwagi na marginesie artykułu P. Dyluś i K. Wiśniewskiej*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych" 2011, R. 15, z. 3, s. 48.
[783] Ibidem.
[784] Ibidem.

Kwestia naruszenia miru domowego nabiera również problematycznego znaczenia przy wielości uprawnionych i odmienności ich stanowiska odnośnie do tego, czy konkretna osoba może przebywać na terenie domu lub mieszkania[785].

Nie ulega wątpliwości, że jest możliwe przyjęcie współsprawstwa przy przestępstwie naruszenia miru domowego[786]. W takiej konstrukcji sprawcy mają wspólny cel swego działania, którego są świadomi, a każdy z nich, realizując nawet tylko faktycznie pewne elementy czynu, odpowiada za zrealizowanie całości przestępstwa wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami[787]. Wtedy to sprawcy przestępstwa naruszenia miru domowego będą realizowali znamiona tego typu czynu zabronionego poprzez wspólne wdarcie się do pomieszczenia lub jego nieopuszczanie wbrew żądaniu[788].

Zdaniem M. Królikowskiego i A. Sakowicza sytuacja wielości uprawnień z art. 193 k.k. występuje wtedy, gdy kilka osób będzie wspólnie zamieszkiwało bądź „ma to miejsce m.in. w przypadku udziału właściciela samodzielnych lokali niewyodrębnionych w nieruchomości wspólnej który odpowiada stosunkowi powierzchni użytkowej tych lokali wraz z powierzchnią pomieszczeń przynależnych do łącznej powierzchni użytkowej wszystkich lokali wraz z pomieszczeniami do nich przynależnymi”[789]. A. Langowska wywodzi, że w przypadku wielości osób uprawnionych konieczna jest zgoda wszystkich uprawnionych do przebywania osoby trzeciej w lokalu, a sama zgoda powoduje, że nie dochodzi do bezprawności działań osoby trzeciej w rozumieniu art. 193 k.k.[790] Natomiast następcza zgoda osoby uprawnionej na przebywanie osób trzecich w lokalu wyłącza bezprawność czynu tych osób, a jeśli sprawca pozostawał w błędzie odnośnie zgody drugiej z osób uprawnionych, zgoda ta zaś rzeczywiście była wyrażona przed rozpoczęciem działania sprawcy, nie zostają wypełnione znamiona czynu z art. 193 k.k.[791].

Problem wielości uprawnionych występuje również przy współwłasności czy we wspólnym władaniu nad domem lub mieszkaniem, kiedy trzeba przyjąć, że każdy ze współwłaścicieli ma równe uprawnienia w zakresie ochrony wynikającej z miru domowego, a w przypadku wystąpienia rozbieżności powinni je rozstrzygać polubownie, uwzględniając, że żaden z nich nie ma wyłącznego prawa w zakresie tej ochrony ani prawa większego niż pozostali współwłaściciele odnośnie do uprawnień wynikających

[785] T. Bojarski, *Karnoprawna ochrona*…, s. 127–129.
[786] Ibidem.
[787] M. Bojarski, *Prawo karne materialne*…, 2017, s. 612–613.
[788] Ibidem.
[789] M. Królikowski, A. Sakowicz, *Komentarz do art. 193 k.k.*…, s. 631.
[790] A. Langowska, *Wielość osób*…, s. 7–8.
[791] Ibidem.

z nietykalności mieszkania[792]. Zdaniem N. Kłączyńskiej współuprawniony nie będzie sprawcą przestępstwa z art. 193 k.k., nawet jeśli jego działanie czy zaniechanie nie będzie zgodne z wolą innych współuprawnionych (z wyjątkiem sytuacji, w której współuprawniony nie mógł przebywać w danym miejscu na skutek podziału *quoad usum*, orzeczenia sądu albo innej decyzji organu)[793].

Nie będzie natomiast stwarzało samodzielności uprawnień w zakresie naruszenia miru domowego zamieszkiwanie w domu innych osób niż rodzina (jak pomoc domowa, dalsi krewni), jeśli zamieszkiwanie ich nie jest niezależne, to znaczy nie mają umowy najmu ani pokoju do wyłącznej dyspozycji[794]. Osoby te będą natomiast korzystały z ochrony pośredniej, wyłącznie takiej, jaką ma rodzina, z którą zamieszkują[795].

M.Mozgawa dostrzega możliwość kolizji uprawnień kilku uprawnionych (np. współwłaścicieli czy byłych małżonków po rozwodzie), wskazując na skomplikowany charakter prawny takich sytuacji[796].

Według R.A. Stefańskiego wykluczoną z kręgu sprawców będzie osoba, która nie korzystała przez długi odcinek czasowy z lokalu, ale dysponuje tytułem do wspólnego korzystania z tego domu, jednak już sprawcą czynu z art. 193 k.k. będzie osoba, która w sposób nieuprawniony ma roszczenia do lokalu i wypełnia znamiona tego czynu[797].M.Z. Sondej podnosi, że to sprawca czynu odpowiada za naruszenie miru domowego[798]. Zatem w sytuacji, w której kilka osób korzystających z boiska należącego do gminy przeskakiwało przy tym przez ogrodzenie i wchodziło na posesję innych osób uprawnionych, gmina nie narusza miru domowego, a ewentualny mir domowy naruszyły osoby korzystające z boiska[799].

Kolejny problem, jaki może powstać przy ustalaniu osoby uprawnionej z przepisów art. 193 k.k., stanowi kwestia członków rodziny zajmującej wspólnie dom czy mieszkanie oraz ustalenie, czy każdemu z jej członków będzie przysługiwała ochrona z miru domowego, czy niektórzy członkowie rodziny (posiadający np. prawo własności lokalu bądź przydział lokalu) mają większe uprawnienia do tej ochrony, a także czy mogą je wykorzystywać w stosunku do innych wspólnie zamieszkujących członków rodziny,

[792] T. Bojarski, *Karnoprawna ochrona*…, s. 132–133.
[793] N. Kłączyńska, *Komentarz do art. 193 k.k.*…, s. 491.
[794] T. Bojarski, *Karnoprawna ochrona*…, s. 125.
[795] Ibidem.
[796] M. Mozgawa, *Komentarz do art. 193 k.k*. [w:] *Kodeks karny. Komentarz. Komentarze praktyczne*…, s. 631–638.
[797] R.A. Stefański, *Prawo karne materialne*…, Warszawa 2009, s. 240.
[798] M.Z. Sondej, *Orlik uciążliwy dla sąsiadów, ale odszkodowanie się nie należy*, LEX/el. 2018.
[799] Ibidem.

żądając opuszczenia lokalu z konsekwencjami bezprawnego naruszenia miru domowego[800]. Odpowiedź na to pytanie wynika zarówno z przepisów prawa cywilnego dotyczącego dóbr osobistych, jak i prawa rodzinnego w zakresie ochrony rodziny i wspólnego rozstrzygania przez małżonków o sprawach istotnych dla rodziny[801].

J. Kosonoga wskazuje, że niezależnie od stosunków majątkowych panujących w rodzinie (czy poszczególne osoby posiadają tytuł własności, najmu itp.) wszyscy członkowie rodziny, którzy wspólnie zamieszkują w domu, mają uprawnienia osoby uprawnionej w rozumieniu art. 193 k.k.[802] Jeśli natomiast kilka obcych osób użytkuje wspólnie jakieś miejsce (np. strych, piwnicę), wszyscy oni posiadają status osoby uprawnionej[803]. T. Bojarski podnosi również, że wszystkim członkom rodziny zamieszkującym dom czy mieszkanie przysługują identyczne uprawnienia w zakresie ochrony miru domowego i nie są one zależne ani ograniczone tym, który z członków rodziny dysponuje prawem własności nieruchomości, ponieważ okoliczność mówiąca o przynależności do rodziny właściciela mieszkania i wspólnym z nim zamieszkiwaniu kreuje ich uprawnienie do ochrony przewidzianej dla miru domowego[804]. Natomiast w przypadku mieszkań lub pomieszczeń, które zostały przydzielone przez odpowiedni organ publiczny czy spółdzielnię (tzw. mieszkania spółdzielcze czy kwaterunkowe), każdemu z członków rodziny przysługuje samodzielne prawo ochrony miru domowego, niezależne od tego, czy tylko jeden z jej członków ma prawo przydziału, użytkowania, najmu itp.[805].

Według A. Zolla w przypadku małżonków uprawnionych do równego dysponowania mieszkaniem, jeśli jedno z nich wyraża zgodę na przebywanie w mieszkaniu osoby trzeciej, a drugie nie wyraża takiej zgody to, czy wystąpią przesłanki bezkarności z art. 193 k.k. odnośnie do przebywania w tym pomieszczeniu osoby trzeciej, zależy od tego, czy jej pobyt można pogodzić z normalnym i prawidłowym funkcjonowaniem rodziny[806].

Każdy z małżonków ma identyczne uprawnienia w zakresie ochrony wynikającej z miru domowego, jednak podkreślenia wymaga, że zgodnie z przepisami kodeksu

[800] T. Bojarski, *Karnoprawna ochrona*…, s. 122–124.
[801] Ibidem.
[802] J. Kosonoga, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny*…, 2018, s. 1204–1211.
[803] Ibidem;
[804] T. Bojarski, *Karnoprawna ochrona*…, s. 122–124.
[805] Ibidem, s. 124.
[806] A. Zoll, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny, część szczególna*…, 2017, s. 624–627.

rodzinno-opiekuńczego o istotnych sprawach małżonkowie rozstrzygają wspólnie[807]. Przyjmuje się jednak, że z punktu widzenia ochrony rodziny i ochrony dóbr osobistych wystarczający jest sprzeciw jednego z małżonków do przebywania w mieszkaniu osoby trzeciej, tak aby dalsze przebywanie tej osoby trzeciej mogło zostać zakwalifikowane z punktu widzenia naruszenia nietykalności mieszkania[808]. Natomiast po rozwodzie małżonków i sądowym ustaleniu podziału i korzystania z mieszkania każdy z byłych małżonków zyskuje samodzielne uprawnienie w zakresie ochrony miru domowego przydzielonych pomieszczeń i wyłącznego decydowania o tym, kto może przebywać w tych pomieszczeniach[809]. M. Mozgawa uważa, że w przypadku formalnej separacji, która zobowiązuje małżonków do pomocy, ale już nie zobowiązuje do wierności małżeńskiej, w przypadku przyznania przez Sąd prawa do wyłącznego korzystania z poszczególnych pomieszczeń, brakuje możliwości żądania przez męża czy żonę opuszczenia pomieszczenia przyznanego do wyłącznego korzystania[810].

Problematyczna może okazać się również kwestia stosunków pomiędzy rodzicami a dziećmi[811]. W sytuacji odmiennej woli dziecka i rodziców odnośnie do osób trzecich, które mogą przebywać w pokoju dziecka, decydujący głos mają rodzice dziecka. Jeśli osoba trzecia zastosuje się do wyraźnie oświadczonej woli rodziców, a jednocześnie nie zastosuje się do woli dziecka, to nie wypełnia swoim zachowaniem naruszenia miru domowego[812]. W przypadku stosunków pomiędzy rodzicami i dziećmi do czasu uzyskania pełnoletności przez dziecko to rodzice decydują, kto może przebywać w domu, nawet jeśli dziecko będzie miało odmienne zdanie w tym zakresie[813]. Po uzyskaniu przez dziecko pełnoletności ma ono prawo do decydowania, kto przebywa w pomieszczeniach mieszkalnych, jeśli pobyt ten nie będzie naruszał norm społecznych czy obyczajowych, rodzice zaś mogą skutecznie przeciwstawić się obecności w mieszkaniu osób trzecich w sytuacjach nadzwyczajnych, jak obecność osoby trzeciej w celu dokonania przestępstwa itp.[814].

[807] T. Bojarski, *Karnoprawna ochrona*…, s. 127–129.
[808] Ibidem.
[809] Ibidem, s. 130.
[810] M. Mozgawa, *Ustawowe znamiona przestępstwa naruszenia miru domowego (art. 193 k.k.)* [w:] *Naruszenie miru domowego*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2019, s. 135.
[811] T. Bojarski, *Pojęcie uprawnionego przy przestępstwie naruszenia miru domowego* [w:] *Naruszenie miru domowego*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2019, s. 168.
[812] Ibidem.
[813] T. Bojarski, *Karnoprawna ochrona*…, s. 132–133.
[814] Ibidem.

Dyskusyjne jest również zagadnienie, czy osobami uprawnionymi w rozumieniu art. 193 k.k. poza właścicielem i osobami legitymującymi się określonymi formalnymi prawami do lokalu mogą być inne osoby. W poglądach piśmiennictwa odnajdujemy głosy potwierdzające takie sytuacje.

Według poglądu S. Hypsia uprawnionym w rozumieniu przepisu art. 193 k.k. może być także, poza właścicielem, dozorca domu, sąsiad lub inny członek rodziny, uzyskawszy uprzednio upoważnienie głównego uprawnionego do dysponowania lokalem[815]. I. Andrejew wskazywał, że do katalogu osób uprawnionych w zakresie przestępstwa naruszenia miru domowego, oprócz właściciela domu czy mieszkania, zalicza się także użytkownika i inne uprawnione osoby do dysponowania lokalem jak lokator[816]. A. Sakowicz za osobę uprawnioną uznaje tego, kto posiada prawo do dysponowania lokalem, terenem czy domem[817]. R. Góral podnosi, że ochronie podlega nie tylko sam właściciel, ale również inne uprawnione osoby, takie jak „dzierżawca, członek rodziny, najemca, użytkownik, gosposia, dozorca, a nawet upoważniony sąsiad"[818]. Podobnie uważa A. Zoll przyjmując, że uprawnionym może być sąsiad i dozorca domu, jeśli został upoważniony przez gospodarza domu do podejmowania decyzji odnośnie do przebywania osób trzecich[819]. Również A. Marek za osobę uprawnioną uważa osoby zamieszkujące i przebywające nawet bardzo krótko w pomieszczeniu, takie jak członek rodziny czy lokator[820]. J. Wojciechowska szeroko ujmuje pojęcie osoby uprawnionej, przyjmując, że jest to podmiot, do którego „należy" konkretne miejsce, zgodnie z obowiązującymi przepisami, a wynikać może z prawa własności, innych praw rzeczowych i zobowiązaniowych (jak służebność, najem, dzierżawa, użyczenie czy inne zobowiązania)[821]. Może być to także osoba upoważniona przez właściciela (jak sąsiad, znajomy lub krewny) do podejmowania decyzji w przedmiocie przebywania innych osób w pomieszczeniu[822]. M. Królikowski i A. Sakowicz uważają, że pokrzywdzony przestępstwem art. 193 k.k. nie musi być obecny podczas wdzierania się do jego pomieszczenia[823]. Osobą uprawnioną będzie nie tylko podmiot, który posiada określone prawne uprawnienie do przebywania w danym lokalu (jak prawo własności, posiadania,

[815] S. Hypś, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*…, s. 1028–1032.
[816] I. Andrejew, *Kodeks karny*…, s. 151.
[817] A. Sakowicz, *Prawnokarne*…, s. 353.
[818] R. Góral, *Kodeks karny. Praktyczny komentarz z orzecznictwem*…, s. 306–309.
[819] A. Zoll, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny, część szczególna*…, 2017, s. 624–627.
[820] A. Marek, *Kodeks karny. Komentarz*…, s. 443–444.
[821] J. Wojciechowska, *Komentarz do rozdziału XXIII*…, s. 880.
[822] Ibidem.
[823] M. Królikowski, A. Sakowicz, *Komentarz do art. 193 k.k.*…, s. 630.

najmu), ale również taki podmiot, którego działanie jest umocowane wolą właściciela (jak np. dozorca)[824]. Zdaniem O. Górniok mieszkańcy w bloku, którzy wspólnie rozporządzają piwnicą czy strychem, są osobami uprawnionymi[825]. Przymiot taki posiadać będą np. znajomi osoby uprawnionej, jeśli występują w jej imieniu i zostały do tego upoważnione[826]. M. Mozgawa również wskazuje, że katalog osób uprawnionych jest szeroki i może być nią nie tylko właściciel, ale i najemca, dzierżawca, a nawet posiadacz, który działa w złej wierze i nie posiada tytułu prawnego do mieszkania czy domu[827]. Taką osobą jest także osoba umocowana przez osobę uprawnioną do podejmowania samodzielnych decyzji w zakresie tego, kto może przebywać w domu, mieszkaniu, lokalu czy pomieszczeniu[828]. Taką osobą umocowaną może być każdy, kto otrzymał takie pełnomocnictwo (jak kuzyn, sąsiad, znajomy, dozorca, ochroniarz budynku)[829].

Reasumując problematykę dotyczącą sprawcy przestępstwa naruszenia miru domowego wskazać należy, że po pierwsze z uwagi na powszechność tego przestępstwa podmiotem tego czynu może być co do zasady każdy (z uwzględnieniem wyłączeń odpowiedzialności karnej i innych wyjątkowych sytuacji związanych z osobą sprawcy[830]). Po drugie niezwykle istotnym zagadnieniem są reguły pozwalające ustalić kto posiada przymiot osoby uprawnionej (która nie może być sprawcą przestępstwa) i jakie przedmioty czynności wykonawczej są „ cudze" w stosunku do konkretnej osoby, co pozwala na ewentualne przypisanie odpowiedzialności karnej z tytułu przestępstwa naruszenia miru domowego. Osobą uprawnioną jest podmiot posiadający określony tytuł czy prawo do domu, mieszkania, lokalu, pomieszczenia i ogrodzonego terenu. Pomocne przy definiowaniu zakresu pojęcia osoby uprawnionej są przepisy pozakodeksowe z różnych dziedzin prawa (jak np. prawo spadkowe, prawo zobowiązań czy prawo rzeczowe), pozwalające ustalić tytuł i zakres takiego uprawnienia[831]. Natomiast definicja pojęcia „cudzy" sprowadza się w istocie do ustalenia, czy konkretna osoba naruszająca mir domowy posiada jakieś uprawnienie do przedmiotu czynności wykonawczej, a jeśli posiada to czy jest to większe prawo w porównaniu z inną osobą również legitymującą się

[824] Ibidem.
[825] O. Górniok, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. O. Górniok, S. Hoc, S.M. Przyjemski…, s. 164–165.
[826] Ibidem.
[827] M. Mozgawa, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] M. Budyn-Kulik, P. Kozłowska-Kalisz, M. Kulik, *Kodeks karny*…
[828] M. Mozgawa, *Przestępstwa przeciwko wolności* [w:] *Kodeks*…, s. 485–491.
[829] Ibidem.
[830] C. Gofroń, *Prawo karne – podmiot przestępstwa* [w:] *Prawo karne*, red. T. Bojarski, A, Gimbut, C. Gofroń, A. Wąsek, J. Wojciechowski, Lublin 1994, s. 118.
[831] M. Mozgawa, *Przestępstwa przeciwko wolności* [w:] *Kodeks*…, s. 485–491.

takim uprawnieniem do lokalu[832]. Takie „ważenie" zakresu uprawnień jest o tyle istotne, że pozwala w konkretnych okolicznościach na przypisanie odpowiedzialności karnej określonemu podmiotowi. Nie budzi wątpliwości, że również właściciel domu, mieszkania, lokalu, pomieszczenia czy ogrodzonego terenu może być sprawcą przestępstwa z art. 193 k.k., co oczywiście nie oznacza tego, że utracił prawo rzeczowe do tej nieruchomości, ale wyzbył się czasowo uprawnienia do tego miejsca na rzecz najemcy, czy dzierżawcy w zakresie niezakłóconego i spokojnego przebywania w lokalu. Przy przestępstwie naruszenia miru domowego możliwa jest kumulacja uprawnień, czyli występowanie kilku uprawnionych osób. W takich sytuacjach przyjąć należy, że co do zasady wymagana jest zgoda wszystkich uprawnionych (również zgoda następcza)[833]. Możliwe jest również współsprawstwo związane z popełnieniem przestępstwa z art. 193 k.k. na zasadach ogólnych k.k. Problematyczna jest również sytuacja naruszenia nietykalności mieszkania związana z funkcjonowaniem rodziny. Wydaje się jednak zasadna teoria wskazująca w takich sytuacjach na kierowanie się przede wszystkim dobrem rodziny, ochroną dzieci i instytucji małżeństwa[834]. Niewątpliwie również osoba uprawniona może umocować inne osoby do wykonywania swoich uprawnień w zakresie prawa do korzystania w niezakłócony spokój ze swojego mieszkania (np. koleżankę z pracy).

3.5. Strona podmiotowa czynu

W zakresie strony podmiotowej przestępstwa naruszenia miru domowego powstały odmienne poglądy odnośnie do tego, czy sprawca przestępstwa może je popełnić umyślnie w obu formach zamiaru, tj. bezpośredniego i ewentualnego, czy może je popełnić umyślnie, ale działając tylko z zamiarem bezpośrednim, czy wreszcie jest możliwe popełnienie tego przestępstwa poprzez nieumyślne działanie sprawcy. Prawo karne uzależnia możliwość przypisania odpowiedzialności karnej od możliwości przypisania winy sprawcy, co stanowi urzeczywistnienie zasady indywidualizacji i osobistej odpowiedzialności sprawcy[835]. Umyślne działanie sprawcy zachodzi wtedy, gdy sprawca ma zamiar popełnienia przestępstwa, a zamiar może przybrać formę zamiaru

[832] S. Hypś, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*…, s. 1031.
[833] A. Langowska, *Wielość osób*…, s. 7–8.
[834] T. Bojarski, *Karnoprawna ochrona*…, s. 122-124.
[835] J. Wojciechowski, *Podmiotowa strona przestępstwa* [w:] *Prawo karne*, red. T. Bojarski, A. Gimbut, C. Gofroń, A. Wąsek, J. Wojciechowski, Lublin 1994, s. 121.

bezpośredniego (*dolus directus*) i zamiaru ewentualnego (*dolus eventualis*), zaś niektórzy autorzy wysnuwają teorię zamiaru niby-ewentualnego (*dolus quasi-eventualis*)[836].

Według niektórych autorów popełnienie przestępstwa naruszenia nietykalności mieszkania jest możliwe wyłącznie umyślnie w obu formach: zamiaru bezpośredniego i ewentualnego[837]. Pierwsza grupa poglądów przedstawicieli piśmiennictwa dopuszcza popełnienie przestępstwa naruszenia miru domowego wyłącznie w zamiarze bezpośrednim, zaś druga grupa reprezentantów doktryny, oprócz zamiaru bezpośredniego dopuszcza również zamiar ewentualny sprawcy w szczególnych okolicznościach.

Wśród przedstawicieli pierwszej grupy poglądów wskazać można M. Siewierskiego, który dopuszczał popełnienie tego przestępstwa tylko w zamiarze bezpośrednim, jako przestępstwo umyślne[838]. J. Wojciechowska uważa, że przestępstwo naruszenia miru domowego może być popełnione wyłącznie w zamiarze bezpośrednim, ponieważ dochodzi do przełamania wyraźnej lub dorozumianej woli gospodarza pomieszczenia, co oznacza, że sprawcę musi cechować *dolus directus*[839]. A Zoll twierdzi, że przestępstwo z art. 193 k.k. sprawca może popełnić, działając tylko z zamiarem bezpośrednim, konieczna jest bowiem świadomość sprawcy, że przedostaje się do mieszkania bez zgody gospodarza i jakiejkolwiek podstawy prawnej lub nie opuszcza świadomie tego miejsca, gdy wyraźnie żąda tego osoba uprawniona[840]. Nie jest natomiast możliwe „wdzieranie się" czy „nieopuszczanie miejsca" przez sprawcę czynu, działającego z zamiarem „wynikowym", z uwagi na aspekt podmiotowy tych znamion, które narzucają niejako świadomość działania sprawcy i przeciwstawianie się przez sprawcę woli wyrażonej przez osobę uprawnioną[841].

Podobnie uważa M. Mozgawa, przyjmując wyłącznie popełnienie umyślne z zamiarem bezpośrednim z uwagi na okoliczność, że sprawca musi być świadomy tego, że wdziera się do pomieszczeń lub nie opuszcza ich wbrew woli osoby uprawnionej i nie mając żadnych uprawnień do lokalu[842]. Zdaniem autora wykluczony jest zamiar ewentualny sprawcy przy wdzieraniu się, ponieważ sprawca musi mieć świadomość, że podejmuje takie działania w sposób bezprawny, również świadomie odmawia spełnienia

[836] Ibidem.
[837] M. Gałązka, R.G. Hałas, S. Hypś, D. Szeleszczuk, K. Wiak, *Kodeks karny – część szczególna*…, s. 52–52.
[838] M. Siewierski, *Komentarz do art. 171*…, s. 144–145.
[839] J. Wojciechowska, *Komentarz do rozdziału XXIII*…, s. 885.
[840] A. Zoll, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny, część szczególna*…, 2017, s. 627.
[841] Ibidem.
[842] M. Mozgawa, *Komentarz do art. 193 k.k*. [w:] *Kodeks karny. Komentarz. Komentarze praktyczne*…, s. 631–638.

żądania osoby uprawnionej i nie opuszcza pomieszczenia[843]. M. Królikowski i A. Sakowicz podkreślają zamiar bezpośredni sprawcy przy dokonywaniu przestępstwa naruszenia miru domowego, ponieważ musi mieć on świadomość wdzierania się do cudzego domu bez zgody właściciela i bez tytułu prawnego do lokalu bądź nieopuszczania pomieszczenia na wyraźne żądanie osoby uprawnionej, przytaczając jedynie odmienne poglądy doktryny, dopuszczające zamiar wynikowy[844]. W ocenie P. Petasza i P. Makurata przy przestępstwie naruszenia miru domowego dopuszczalna forma zamiaru to wyłącznie zamiar bezpośredni, bowiem osoba wdzierająca się do cudzego mieszkania lub nieopuszczająca go na żądanie osoby uprawnionej musi mieć świadomość swoich czynów[845].

Druga grupa poglądów doktryny przyjmuje możliwość popełnienia przestępstwa naruszenia miru domowego, umyślnie w zamiarze bezpośrednim, dopuszczając jednak również zamiar ewentualny (wynikowy) sprawcy. Według A. Marka zasadniczo przestępstwo naruszenia miru domowego jest popełniane umyślnie z zamiarem bezpośrednim, dopuszcza on jednak sytuację umyślności i działania sprawcy z zamiarem ewentualnym, kiedy sprawca nie jest przekonany, czy osoba uprawniona życzy sobie jego obecności w pomieszczeniu, a pomimo tych wątpliwości godzi się na ewentualne przełamanie woli dysponenta pomieszczenia[846]. I. Andrejew wskazywał, że przestępstwo naruszenia miru domowego może zostać popełnione umyślnie, dopuszczał jednocześnie obydwie formy, zamiaru bezpośredniego, jak i ewentualnego, zaś błędem wyłączającym w całości winę sprawcy określał pomyłkę w jego zachowaniu, polegającą na przykład na wejściu do nieswojego domu czy pomieszczenia[847]. W takim przypadku sprawca nie ponosił odpowiedzialności karnej, bowiem jego działanie wyłączało także charakter przestępczy czynu sprawcy[848]. Zaznaczył jednocześnie, że w związku z brakiem „zamachu" przy żądaniu opuszczenia mieszkania (będącego formą zaniechania) nie jest oczywista możliwość zastosowania przez osobę uprawnioną obrony koniecznej, ponieważ do odparcia zamachu konieczny jest zamach na jakieś dobro[849]. Autor przyjmował zamiar *dolus quasi-eventualis*, uznając, że w stosunku do znamion czasownikowych czynu art.

[843] Ibidem.
[844] M. Królikowski, A. Sakowicz, *Komentarz do art. 193 k.k.*…, s. 634.
[845] P. Petasz, P. Makurat, *Właściciel jako sprawca*…, s. 43.
[846] A. Marek, *Prawo karne*…, s. 486.
[847] I. Andrejew, *Kodeks karny – krótki komentarz*…, s. 118–119.
[848] I. Andrejew, *Kodeks karny*…, s. 150–151.
[849] Ibidem.

193 k.k. sprawca może mieć zamiar polegający na chęci podjęcia tych czynności, a zamiar ewentualny może występować, przy godzeniu się na naruszenie ewentualnych zakazów[850].

M. Filar wskazuje, że czyn z art. 193 k.k. może zostać popełniony umyślnie, dopuszczając popełnienie przestępstwa naruszenia miru domowego również w wyniku zamiaru ewentualnego, gdy sprawca nie ma pewności, czy osoba uprawniona chce jego obecności i godzi się, że może sobie jej nie życzyć[851]. Według S. Hypsia przestępstwo naruszenia miru domowego stanowi przestępstwo, które może być popełnione tylko w zamiarze bezpośrednim, umyślnie dopuszczając wyjątkowo zamiar wynikowy[852].

Do takiego poglądu, dopuszczającego możliwość przyjęcia obu form postaci zamiaru (bezpośredniego i ewentualnego) przy przestępstwie naruszenia miru domowego[853], przychylał się T. Bojarski, choć aktualnie autor skłania się bardziej ku przyjęciu wyłącznie zamiaru bezpośredniego[854]. R.A. Stefański przyjmuje *dolus directus* sprawcy przy realizowaniu przez sprawcę znamion czynności wykonawczej wdzierania się, zaś przy nieopuszczaniu dopuszcza również możliwość wystąpienia u sprawcy *cum dolo eventualis*[855]. Autor podkreśla, że zamiar ewentualny sprawcy może wystąpić w sytuacji, w której żądanie opuszczenia ma charakter dorozumiany[856]. O. Górniok dopuszcza umyślność w obu postaciach: zamiar bezpośredni dotyczy wdzierania się i nieopuszczania na żądanie, a zamiar ewentualny odnosi się do przedmiotów czynności wykonawczej (np. dom. mieszkanie, lokal) i godzenia się, że mają przymiot cudzego mienia[857]. N. Kłączyńska podkreśla możliwość popełnienia czynu z art. 193 k.k. umyślnie i w zamiarze bezpośrednim, dopuszczając jednocześnie zamiar quasi-ewentualny, kiedy sprawca obejmuje tzw. chceniem wdzieranie się, a co do tego, czy istnieje zakaz, niejako godzi się, że może istnieć[858].

Występują również pojedyncze głosy przedstawicieli doktryny, dopuszczające również działanie nieumyślne sprawcy przy przestępstwie naruszenia miru domowego. Według J. Wojciechowskiego możliwe jest również przypisanie sprawcy przestępstwa

---

[850] Ibidem.
[851] M. Filar, *Komentarz do art. 193 k.k.*…, s. 632.
[852] S. Hypś, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*…, s. 1028–1032.
[853] T. Bojarski, *Karnoprawna ochrona*…, s. 136.
[854] T. Bojarski, *Art. 193* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. T. Bojarski, Warszawa 2012, s. 474; T. Bojarski [w:] A. Michalska-Warias, J. Piórkowska-Flieger, M. Szwarczyk, T. Bojarski, *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. 7, Warszawa 2016, LEX, https://sip.lex.pl/#/commentary/587634642/489631/bojarski-tadeusz-red-kodeks-karny-komentarz-wyd-vii?cm=URELATIONS (dostęp: 24.09.2021).
[855] R.A. Stefański, *Prawo karne materialne*…, s. 241.
[856] R.A. Stefański, *Prawnokarna ochrona miru*…, s. 176.
[857] O. Górniok, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. O. Górnik, S. Hoc, M. Kalitowski, S.M. Przyjemski, Z. Sienkiewicz…, s. 983.
[858] N. Kłączyńska, *Komentarz do art. 193 k.k.*…, s. 493.

naruszenia miru domowego nieumyślnego działania kiedy zachowaniem sprawcy kieruje lekkomyślność (*luxuria*) lub niedbalstwo (*negligentia*)[859].

Analizując powyższe poglądy doktryny, przyjąć należy, że przestępstwo naruszenia miru domowego może zostać popełnione jedynie poprzez umyślne działanie sprawcy z zamiarem bezpośrednim. Trudno bowiem dopuścić sytuację działania sprawcy z zamiarem wynikowym (ewentualnym) w sytuacji w której dla zrealizowania znamion przestępstwa z art. 193 k.k. konieczne jest przełamanie woli (wyraźnej lub dorozumianej) osoby uprawnionej. Wobec tego sprawca przystępując do realizacji przestępstwa naruszenia miru domowego poprzez wdzieranie się i zakłócanie spokojnego korzystania z domu, mieszkania, pomieszczenia, lokalu czy ogrodzonego terenu uprawnionym osobom, ma świadomość tego naruszenia. Niezasadne wydają się również poglądy dopuszczające zamiar ewentualny sprawcy, przy nie opuszczaniu określonego miejsca na żądanie osoby uprawnionej, z uwagi na możliwą dorozumianą formę żądania. Podkreślić należy, że żądanie opuszczenia miejsca (np. domu, czy mieszkania) musi być wyraźne (nawet w formie dorozumianej) co wyklucza możliwość braku świadomości sprawcy w tym zakresie. Dopuszczenie zamiaru ewentualnego sprawcy przestępstwa naruszenia miru domowego, dawałoby pole do ewentualnych nadużyć procesowych sprawców tego przestępstwa.

[859] J. Wojciechowski, *Podmiotowa strona przestępstwa* [w:] *Prawo karne*, red. T. Bojarski, A. Gimbut, C. Gofroń, A. Wąsek, J. Wojciechowski, Lublin 1994, s. 127–131.

Rozdział 4.
Tryb ścigania, wybrane zagadnienia dotyczące wyłączenia odpowiedzialności karnej sprawcy przestępstwa naruszenia miru domowego oraz wymiar kary

4.1. Tryb ścigania

Przestępstwa mogą być ściągane w ramach trybu prywatnoskargowego oraz publicznoskargowego (z oskarżenia publicznego)[860]. Przy przestępstwach z oskarżenia publicznego odpowiedni organ (oskarżyciel publiczny, np. prokurator czy Policja) wszczyna i prowadzi postępowanie przygotowawcze, wnosi akt oskarżenia od sądu, jeśli zachodzą przesłanki do jego sporządzenia, oraz występuje w postępowaniu sądowym w charakterze oskarżyciela publicznego[861]. Zauważyć należy, że występują również przestępstwa wnioskowe, kiedy konieczny jest wniosek pokrzywdzonego o ściganie sprawcy do wszczęcia postępowania w trybie publicznoskargowym[862]. W przypadku przestępstw prywatnoskargowych oskarżyciel prywatny samodzielnie decyduje o sporządzeniu i wniesieniu aktu oskarżenia do sądu oraz występowaniu przed sądem w roli oskarżyciela prywatnego[863].

Przestępstwo naruszenia miru domowego jest aktualnie przestępstwem (na dzień 9 stycznia 2023 r.), które może popełnić każdy, czyli ma charakter powszechny i jest ścigane z urzędu w trybie publicznoskargowym, tj. konieczności złożenia skargi przez uprawnioną osobę – oskarżyciela publicznego[864]. Oznacza to, że organ będący oskarżycielem publicznym jest zobowiązany do wszczęcia i prowadzenia postępowania, w sytuacji zaistnienia przestępstwa naruszenia miru domowego, jest to bowiem przestępstwo ścigane z urzędu w trybie publicznoskargowym[865].

Podkreślić należy, że w dniu 14 marca 2023 r. ustawą z dnia 7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (zwaną dalej ustawą z dnia 7

[860] L. Gardocki, *Prawo karne*…, s. 64–65.
[861] Ibidem.
[862] Ibidem.
[863] Ibidem.
[864] M. Gałązka, R.G. Hałas, S. Hypś, D. Szeleszczuk, *Prawo karne – pytania, kazusy, tablice*…, s. 131–132.
[865] K. Lenczowska-Soboń, *Przestępstwo zniszczenia lub uszkodzenia zabytku*, Warszawa 2022,. s. 300.

lipca 2022 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny) [866] wchodzą zmiany w zakresie trybu ścigania przestępstwa naruszenia miru domowego, które będzie miało charakter ścigania wnioskowego na wniosek pokrzywdzonego. Przedmiotowa ustawa w art. 1 pkt 75 w art. 193 dotychczasową treść oznacza jako § 1 i dodaje się § 2 w brzmieniu:
"§ 2. Ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego."[867].

Oskarżyciel publiczny (co do zasady jest to prokurator w sprawach z oskarżenia publicznego) jest uprawniony do wnoszenia oskarżenia, w którym skarga publiczna stanowi podstawę do wszczęcia postępowania karnego, i w trakcie całego postępowania sądowego wnosi zarówno akt oskarżenia oraz jest podmiotem, który popiera ten akt oskarżenia, a dodatkowo w postępowaniu przed sądem ma uprawnienia strony postępowania[868] (po zmianach ustawą z dnia 7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny – ściganie będzie następowało na wniosek pokrzywdzonego). Zgodnie z art. 45 § 2 k.p.k. poza prokuratorem oskarżycielem publicznym mogą również być inne organy na podstawie przepisów ustaw szczególnych, takie jak Policja, organy Inspekcji Handlowej, Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej, organy Straży Granicznej, naczelnik urzędu celno-skarbowego, naczelnik urzędu skarbowego[869].

W uzasadnieniu do projektu kodeksu karnego z 1932 r., w którym wprowadzono tryb ścigania z oskarżenia prywatnego (art. 252 k.k. z 1932 r.), podkreślano, że skoro przepis dotyczący ochrony miru domowego pozostawia swobodę decydowania osoby uprawnionej w zakresie określonej przestrzeni, do której ma wyłączne prawo, zasadne będzie również pozostawienie jej takiego prawa w zakresie swobody decydowania o ściganiu karnym przestępcy[870].

Kodeks karny z 1969 r. przewidywał również tryb prywatnoskargowy, co uzasadniano możliwością nieżądania przez pokrzywdzonego wszczynania spraw o naruszenie miru domowego w przypadku spraw o charakterze drobnym i nienaruszającym w sposób oczywisty zasad współżycia społecznego[871]. Jednocześnie nie wykluczało to uprawnienia procesowego prokuratora do prowadzenia takiej sprawy w trybie przepisów o postępowaniu karnym, jeśli uzasadnione byłoby to ważnym interesem społecznym[872].

---

[866] Ustawa z dnia 7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 2600).
[867] Ibidem.
[868] S. Szołucha, *Komentarz do art. 45 k.p.k.* [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. J. Skorupka, wyd. 5, Warszawa 2021, https://sip.legalis.pl (dostęp: 14.10.2021).
[869] Ibidem.
[870] Zob. Komisja Kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej. Sekcja Prawa Karnego…, s. 202.
[871] I. Andrejew, *Kodeks karny*…, s. 150–151.
[872] Ibidem.

Zgodzić należy się z D. Gilem, że niezasadnie w kodeksie karnym z 1997 r. wprowadzono skargę oskarżyciela publicznego i ściganie z urzędu przy przestępstwie naruszenia miru domowego, zmniejszając znaczenie przestępstw ściganych z oskarżenia prywatnego[873]. W ocenie autora to uprawniony, czyli właściciel, powinien być głównym decydentem w kwestii ścigania sprawcy przestępstwa naruszenia miru domowego, ponieważ nawet przepisy Konstytucji sporą część przepisów poświęcają właśnie wolnościom człowieka i to właściciel, powinien mieć możliwość samodzielnego wytoczenia postępowania karnego bądź cywilnego[874]. D. Gil wskazuje również, że trafne było rozwiązanie zawarte w kodeksie karnym z 1969 r., w którym to oskarżenie prywatne osoby uprawnionej wszczynało postępowanie karne, biorąc pod uwagę wolę osoby pokrzywdzonej, i do takiego rozwiązania należałoby powrócić[875].

Aktualnie ściganie przestępstwa naruszenia miru domowego odbywa się z urzędu, a w dotychczasowych regulacjach karnych było ścigane z oskarżenia prywatnego[876] (od 14 marca 2023 r. na skutek zmiany ustawą z dnia 7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny - będzie to ściganie wnioskowe). S. Hypś podkreśla zasadniczy charakter publicznoskargowy występku naruszenia miru domowego i jego ściganie z urzędu[877]. J. Wojciechowska zauważa oczekiwania przedstawicieli doktryny odnośnie do wyeliminowania niczym nieuzasadnionego trybu ścigania z urzędu i powrotu do poprzednich regulacji poprzez przywrócenie trybu prywatnoskargowego albo wyłącznie ścigania na wniosek pokrzywdzonego[878]. A. Zoll za przeoczenie ustawodawcy uważa przyjęte rozwiązanie ścigania z urzędu przestępstwa z art. 193 k.k., właściwe zaś powinno być ściganie naruszenia miru domowego na wniosek bądź całkowicie prywatna skarga oskarżyciela[879].

Również M. Filar słusznie konkluduje, że ze względu na szczególną „poetykę" przepisu art. 193 k.k. postulować należy wprowadzenie trybu ścigania prywatnego bądź wnioskowego[880]. Podobnie M. Mozgawa wskazuje na nieuzasadniony tryb publicznoskargowy przestępstwa naruszenia miru domowego, podnosząc, że w przepisach

---

[873] D. Gil, *Przestępstwa, które wymagają ścigania z oskarżenia prywatnego (uwagi de lege ferenda)* [w:] D. Gil, *Postępowanie w sprawach z oskarżenia prywatnego w polskim procesie karnym*, Warszawa 2011, s. 74–75.
[874] Ibidem.
[875] Ibidem.
[876] R. Góral, *Kodeks karny. Praktyczny komentarz wraz z przepisami wprowadzającymi oraz indeksem rzeczowym*, Warszawa 1998, s. 263–264.
[877] S. Hypś, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*…, s. 1028–1032.
[878] J. Wojciechowska, *Komentarz do rozdziału XXIII*…, s. 882–885.
[879] A. Zoll, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny, część szczególna*…, 2017, s. 628.
[880] M. Filar, M. Berent, *Przestępstwa przeciwko wolności*…, s. 1195.

kodeksu karnego z 1969 r. było to przestępstwo ścigane z oskarżenia prywatnoskargowego[881]. Również R.A. Stefański negatywnie odnosi się do zmiany przez ustawodawcę prywatnoskargowego trybu ścigania na oskarżenie prywatne, postulując przywrócenie trybu ścigania z oskarżenia prywatnego, nie zaś wnioskowego (co jego zdaniem może być trudne do zrealizowania)[882]. W. Wróbel podkreśla, że swoistą dyspozycyjność względnych dóbr prawnych, do których zalicza również naruszenie miru domowego, realizowałaby instytucja trybu wnioskowego (czyli możliwość decydowania o tym, że występujemy z wnioskiem o ściganie w sytuacji, w której dobro zostanie naruszone przez osobę najbliższą lub osobę, co do której nie chcemy wszczynać postępowania)[883].

Powyższe prowadzi do konkluzji, że utrzymywanie trybu ścigania z urzędu przestępstwa naruszenia miru domowego, nie jest trafnym rozwiązaniem. Przestępstwo z art. 193 k.k. jest przestępstwem o szczególnym osobistym charakterze, gdyż związane jest z naruszeniem wolności konkretnego podmiotu we wrażliwej sferze dotyczącej domostwa. Pokrzywdzony powinien mieć możliwość samodzielnego decydowania o złożeniu wniosku o ściganie tego przestępstwa, uwzględniając fakt, że z uwagi na miejsce jego popełnienia (mir domowy) przestępstwo może występować często choćby w ramach relacji rodzinnych czy towarzyskich i nie zawsze pokrzywdzony będzie chciał ścigania sprawcy. W aktualnym brzmieniu art. 193 k. k. (na dzień 9 stycznia 2023 r.) pokrzywdzony nie ma możliwości samodzielnego decydowania o tym, czy domaga się ścigania sprawcy przestępstwa naruszenia miru jego domostwa, gdyż jest to przestępstwo ścigane z urzędu. Trafnie przyjęto w nowelizacji kodeksu karnego (ustawa z dnia 7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny, która wejdzie w życie 14 marca 2023 r.) zmianę art. 193 k.k. - poprzez wprowadzenie trybu wnioskowego ścigania przestępstwa naruszenia nietykalności mieszkania, co wykluczy wyżej wskazane wątpliwości. Uznać należy, że słusznie w tej nowelizacji przepisów, nie przyjęto trybu prywatnoskargowego przy tym przestępstwie z art. 193 k.k., gdyż taki tryb jest bardziej skomplikowany dla pokrzywdzonego pod względem choćby gromadzenia dowodów. Ustawodawca wprowadzając powyższą zmianę trafnie wskazuje, że „Biorąc pod uwagę charakter tego przestępstwa, rzeczywiste

[881] M. Mozgawa, *Komentarz do art. 193 k.k*. [w:] *Kodeks karny. Komentarz. Komentarze praktyczne*…, s. 631–638.
[882] R.A. Stefański, *Prawnokarna ochrona miru*…, s. 178.
[883] W. Wróbel, *Znaczenie zgody następczej oraz rezygnacji przez dysponenta dóbr prawnych z ochrony prawnokarnej w perspektywie zasady ultima ratio prawa karnego* [w:] *Państwo prawa i prawo karne. Księga jubileuszowa profesora Andrzeja Zolla*, t. 2, red. P. Kardas, T. Sroka, W. Wróbel, Warszawa 2012, https://sip.lex.pl/#/monograph/369254752/230443/kardas-piotr-red-sroka-tomasz-red-wrobel-wlodzimierz-red-panstwo-prawa-i-prawo-karne (dostęp: 25.09.2021).

naruszenie dobra prawnego jest w znacznej mierze uzależnione od postawy pokrzywdzonego. Może on bowiem finalnie zaakceptować tę ingerencję w swoją prywatność.(…). Należało zatem dokonać stosownej zmiany w tym zakresie i uzależnić ściganie przestępstwa naruszenia miru domowego od złożenia wniosku przez pokrzywdzonego”[884].

4.2. Wybrane zagadnienia dotyczące wyłączenia odpowiedzialności karnej sprawcy przestępstwa naruszenia miru domowego

Odpowiedzialność karna może zostać wyłączona na skutek szeregu różnych sytuacji, np. niewykrycia sprawcy, przedawnienia, warunkowego umorzenia czy sytuacji, w których przepisy przewidują niepodleganie karze przez sprawcę czynu oraz możliwość odstąpienia przez sąd od wymierzenia kary[885].

Sytuacje wyłączające bezprawność czynu dotyczą wyłącznie człowieka i mogą odnosić się nie tylko do bezprawności karnej, ale również sfery cywilnej[886]. Mogą wiązać się z sytuacją, w której nie można przypisać winy osobie sprawcy (gdy jest nim małe dziecko albo osoba działająca w błędzie, który jest usprawiedliwiony), będą to również działania podjęte w ramach obrony koniecznej czy stanu wyższej konieczności, a także działania funkcjonariuszy publicznych, podejmowane w ramach realizowania obowiązków służbowych[887]. Występują różne sytuacje wyłączające bezprawność czynu, m.in. regulacje prawne zawarte w art. 30 k.k., dotyczące błędu, w którym działa sprawca, gdy taki błąd może być nieusprawiedliwiony (istnieje możliwość nadzwyczajnego złagodzenia kary przez Sąd, ponieważ redukuje stopień zawinienia) oraz usprawiedliwiony, powodujący brak winy w zachowaniu sprawcy[888].

Przestępczość określonego czynu może zostać wyłączona poprzez różne okoliczności mogą nimi być okoliczności na skutek których zostaje wyłączona

[884] Uzasadnienie projektu ustawy z dnia 7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 2600) https://sip.lex.pl (dostęp 04.01.2023 r.).

[885] L. Gardocki, *Prawo karne*…, s. 116.

[886] M. Mozgawa, *Obrona konieczna w polskim prawie karnym (zagadnienia podstawowe)*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska” 2013, t. 60, nr 2, s. 176.

[887] Ibidem, s. 177–178.

[888] K. Siwek, *Błąd co do prawa a dyrektywa języka prawniczego*, „Przegląd Sądowy” 2018, nr 3, s. 86.

bezprawność czynu, okoliczności wyłączające winę czy okoliczności wyłączające społeczną szkodliwość czynu[889].

Okolicznościami na skutek których zostaje wyłączona bezprawność czynu – mogą być działania w ramach różnych kontratypów:

- obrony koniecznej (art. 25 k.k.);
- stanu wyższej konieczności (art. 26 k.k., choć w niektórych sytuacjach przy stanie wyższej konieczności może zostać wyłączona wina sprawcy art. 26 § 2 k.k.);
- działanie w ramach uprawnień lub obowiązków;
- zgoda pokrzywdzonego;
- czynności lecznicze;
- ryzyko sportowe;
- zwyczaj;
- karcenie małoletnich;
- ostateczna potrzeba (np. art. 319 § 1 k.k.);
- uzasadnione ryzyko (ryzyko nowatorstwa art. 27 k.k.) ;[890].
- samopomoc legalna (art. 343§ 3 k.c.).

Okoliczności wyłączające winę to :

- niepoczytalność;
- poczytalność ograniczona;
- wprawienie się w stan odurzenia;
- stan nietrzeźwości;
- błąd co do faktu (art. 28 § 1 k.k.);
- błąd co do prawa;
- błąd co do kontratypu lub okoliczności wyłączającej winę (art. 29 k.k.);
- rozkaz przełożonego[891].

Okoliczności wyłączające społeczną szkodliwość czynu to:

[889] L. Gardocki, *Prawo karne*…, s. 116-117.
[890] Ibidem, s. 117.
[891] Ibidem.

– znikoma społeczna szkodliwość czynu (zgodnie z art. 1§ 2 k.k. „*nie stanowi przestępstwa czyn zabroniony, którego społeczna szkodliwość jest znikoma")*[892].

Jednocześnie w ustawie z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych [893] przewidziano różne sytuacje szczególne wyłączające bezprawność czynu sprawcy z uwagi szczególną sytuację związaną z epidemią COVID-19. Wskazać można choćby na przepis art. 15t. tej ustawy, zgodnie z którym: *„Nie popełnia przestępstwa, o którym mowa w art. 296 § 1-4 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny, kto nie ustala lub nie dochodzi od strony umowy, o której mowa w art. 15r ust. 1, należności powstałych w związku z niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem umowy w sprawie zamówienia publicznego na skutek okoliczności związanych z wystąpieniem COVID-19, o których mowa w art. 15r ust. 1, lub zmienia umowę w sprawie zamówienia publicznego zgodnie z art. 15r ust. 4."*[894].

Nie wszystkie okoliczności wyłączające bezprawność czynu zostały umieszczone w ustawie karnej. Kontratypy wyłączające bezprawność czynu w postaci np. samopomocy legalnej, czy działania w ramach uprawnień lub obowiązków uregulowane zostały w innych ustawach.

Działanie w ramach uprawnień lub obowiązków np. funkcjonariuszy publicznych realizujących obowiązki służbowe jest kontratypem wyłączających bezprawność czynów, co oznacza, że takie czyny nie mogą stanowić podstawy do pociągnięcia funkcjonariusza, czy innej osoby do odpowiedzialności karnej[895]. Regulacje prawne w tym zakresie umieszczone zostały w różnych pozakodeksowych ustawach np. ustawie o Państwowej Straży Pożarnej (o czym szerzej w dalszej części). Podobnie w przypadku kontratypu **samopomocy legalnej,** wyłączającego bezprawność czynu. Regulacja nie występuje w kodeksie karnym, ale w ustawie kodeks cywilny (art. 343§ 3 k.c.).

[892] Ibidem.
[893]Ustawa z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2095 z późn. zm.).
[894] Ibidem.
[895] L. Gardocki, *Prawo karne*…, s. 133.

Podkreślić należy, że w przypadku wyłączenia odpowiedzialności karnej zgodnie z art. 17 k.p.k. postępowania nie wszczyna się, a wszczęte umarza [896]. Natomiast po otwarciu przewodu sądowego zastosowanie ma przepis art. 414 k.p.k., zgodnie z którym „w razie stwierdzenia po rozpoczęciu przewodu sądowego okoliczności wyłączającej ściganie lub danych przemawiających za warunkowym umorzeniem postępowania, sąd wyrokiem umarza postępowanie albo umarza je warunkowo”[897]. Jednakże w razie stwierdzenia okoliczności wymienionych w art. 17 § 1 pkt 1 i 2 (tj. gdy czynu nie popełniono albo brak jest danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie jego popełnienia lub czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego albo ustawa stanowi, że sprawca nie popełnia przestępstwa) sąd wydaje wyrok uniewinniający, chyba że sprawca w chwili czynu był niepoczytalny” [898]. Warto zaznaczyć, że zgodnie z art. 17 § 3 k.p.k. „niemożność przypisania winy sprawcy czynu nie wyłącza postępowania dotyczącego zastosowania środków zabezpieczających”[899].

W kontekście przestępstwa naruszenia miru domowego wchodzą w grę m.in. następujące kontratypy: działanie dotyczące przeszukania pomieszczeń przez odpowiednie służby w ramach realizacji obowiązków służbowych, zgoda pokrzywdzonego (wyrażająca się zezwoleniem osoby uprawnionej), obrona konieczna w celu odparcia zamachu naruszającego mir domowy, działanie w ramach stanu wyższej konieczności oraz zwyczaj (ujmowany jako kontratyp pozaustawowy), który może wiązać się z naruszeniem miru domowego na przykład poprzez kultywowanie zwyczaju oblewania wodą śmigus-dyngus i często wkraczania do czyjegoś mieszkania czy domu, lub dozwolona samopomoc [900]. Można zastanawiać się, czy osoba, która nieświadomie naruszyła mir domowy innej osoby, będzie ponosiła odpowiedzialność, gdy zrobiła to nieświadomie, np. weszła na czyjś teren, ale była przekonana, że osoba uprawniona nie będzie się temu sprzeciwiała, lub po prostu pomyliła mieszkania[901]. N. Kłączyńska dopuszcza sytuację, w której po stronie sprawcy wystąpi błąd i będzie działał w błędnym przekonaniu, że osoba podającą

[896] Zgodnie z art. 17 § 1 k.p.k. nie wszczyna się postępowania, a wszczęte umarza, m.in .gdy: czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego albo ustawa stanowi, że sprawca nie popełnia przestępstwa, społeczna szkodliwość czynu jest znikoma, ustawa stanowi, że sprawca nie podlega karze, zachodzi inna okoliczność wyłączająca ściganie.
[897] Przepis art. 414 § 1 i art. 17 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1375 z późn. zm.).
[898] Przepis art. 414 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1375 z późn. zm.).
[899] Przepis art. 17 § 3 k.p.k. ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1375 z późn. zm.).
[900] K. Nazar, *Naruszenie miru domowego a wybrane kontratypy* [w:] *Naruszenie miru domowego*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2019, s. 271, 275–276.
[901] J. Wojciechowski, *Kodeks karny. Komentarz. Orzecznictwo*, Warszawa 1997, s. 335–336.

się za uprawnioną nią nie jest (np. właściciel żąda opuszczenia mieszkania przez najemcę – sprawcę, a ten nie opuszcza mieszkania, będąc błędnie przekonanym, że umowa najmu obowiązuje)[902].

Najemca lokalu może działać w ramach błędu co do prawa, będąc błędnie przekonanym, że umowa najmu lokalu nadal obowiązuje, i gdy wkroczy do tych pomieszczeń, wypełni swoim zachowaniem dyspozycję i znamiona art. 193 k.k., ale działając w błędzie odnośnie do swojego zachowania i skutków prawnych, jakie ono wywołuje[903]. K. Siwek wskazuje, że również błąd sprawcy może dotyczyć sfery błędnego zrozumienia przepisu[904]. P. Zakrzewski uważa natomiast, że należy zbadać wiedzę sprawcy przestępstwa naruszenia miru domowego i dokonać ustalenia, czy miał świadomość, że posiada mniejsze uprawnienia do dysponowania konkretnym miejscem niż osoba, w stosunku do której zażądał opuszczenia pomieszczenia[905].

Ze względu na szeroki zakres powyższej tematyki, w pracy skupiono się na najważniejszych (zdaniem autora) instytucjach związanych z wyłączeniem odpowiedzialności karnej sprawcy, w kontekście przestępstwa naruszenia miru domowego tj. :

- dotyczących problematyki obrony koniecznej przy naruszeniu miru domowego na podstawie stosunkowo nowej regulacji prawnej zawartej w art. 25 a k.k.,
-problematyki legalności naruszenia miru domowego przez działania odpowiednich służb;
-tematyki legalności naruszenia miru domowego przez płaszczyznę przepisów cywilistycznych i administracyjnych (np. dozwolona samopomoc).

Przechodząc do zagadnień związanych z możliwą do zastosowania **obroną konieczną** przy naruszeniu miru domowego wskazać należy, że instytucja obrony koniecznej jest uregulowana w art. 25 § 1 k.k. Zgodnie z brzmieniem tego przepisu „Nie popełnia przestępstwa, kto w obronie koniecznej odpiera bezpośredni, bezprawny zamach na jakiekolwiek dobro chronione prawem”[906].

Obrona konieczna polega na „odpieraniu bezpośredniego, bezprawnego zamachu na jakiekolwiek dobro chronione prawem, przy użyciu środków koniecznych do odparcia

[902] N. Kłączyńska, *Komentarz do art. 193 k.k.*…, s. 493.
[903] P. Zakrzewski, *Błąd co do prawa* [w:] *Stopniowanie winy w prawie karnym*, Warszawa 2016, https://sip.lex.pl/#/monograph/369395151/312333/zakrzewski-piotr-stopniowanie-winy-w-prawie-karnym?cm=URELATIONS (dostęp: 25.09.2021).
[904] K. Siwek, *Błąd co do prawa*…, s. 96.
[905] P. Zakrzewski, *Błąd co do znamion z art. 193 k.k.* [w:] *Naruszenie miru domowego*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2019, s. 477.
[906] Art. 25 § 1 k.k.

tego zamachu i w sposób współmierny do niebezpieczeństwa zamachu”[907]. Wprowadzenie tej regulacji opierało się na założeniu, że osoba zaatakowana ma prawo bronić się przed bezprawiem[908]. Jednym z podstawowych praw człowieka jest właśnie prawo do obrony[909].

Ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny [910] wprowadzono nową regulację prawną związaną z przekroczeniem granic obrony koniecznej, przy odpieraniu zamachu związanego z naruszeniem miru domowego (art. 25 § 2a k.k.). Zgodnie z art. 25 § 2a k.k. „Nie podlega karze, kto przekracza granice obrony koniecznej, odpierając zamach polegający na wdarciu się do mieszkania, lokalu, domu albo na przylegający do nich ogrodzony teren lub odpierając zamach poprzedzony wdarciem się do tych miejsc, chyba że przekroczenie granic obrony koniecznej było rażące”[911]. Przepis ten wszedł w życie 19 stycznia 2018 r.[912].

Przepis ten w węższy sposób określa ilość miejsc stanowiących przedmiot zamachu w porównaniu z przepisem art. 193 k.k. i przedmiotami czynności wykonawczej. W przepisie art. 193 k.k. przedmiotami czynności wykonawczej są: dom, mieszkanie, lokal, pomieszczenie i ogrodzony teren, zaś w art. 25 § 2a k.k. przedmiotami zamachu są: mieszkanie, lokal, dom, albo przylegający do nich teren. Ustawodawca wyeliminował zatem możliwość skorzystania z tej szczególnej instytucji obrony koniecznej w przypadku lokalu, pomieszczenia i ogrodzonego terenu (który nie przylega do domu, mieszkania i lokalu), zastępując pojęcie „ogrodzonego terenu”, pojęciem „ogrodzonego terenu”, ale przylegającego do domu, mieszkania i lokalu.

W piśmiennictwie wątpliwości budzą zagadnienia dotyczące tego, jak rozumieć i definiować pojęcia miejsc zastosowanych w art. 25 § 2a k.k. tj. mieszkania, lokalu, domu i przylegającego do nich terenu. Trafne wydaje się zastosowanie siatki pojęciowej i przyjętych sposobów definiowania przedmiotu czynności wykonawczej z art. 193 k.k. w zakresie przedmiotów zamachu z art. 25 § 2a k.k. tj. mieszkania, lokalu i domu. Natomiast w przypadku pojęcia ogrodzonego terenu, przylegającego do domu, mieszkania i lokalu, zastosowanego w art. 25 § 2a k.k. pomocne mogą być po pierwsze odwołania do innych regulacji ustawowych, dorobku doktryny i judykatury zgromadzonych w zakresie definiowania pojęcia ogrodzonego terenu z art. 193 k.k. Zasadne wydaje się również

[907] L. Gardocki, *Prawo karne*…, s. 120.
[908] Ibidem.
[909] M. Filar *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny Komentarz* pod red. Oktawii Górniok,, Warszawa 2006 r., s. 69.
[910] Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny (Dz. U. z 2018 r. poz. 20).
[911] Art. 25 § 2a k.k.
[912] Przepis art. 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny (Dz. U. z 2018 r. poz. 20 ze zm.).

wykorzystanie dorobku doktryny i judykatury dotyczące rozumienia pojęcia zastosowanego w art. 171 kodeksu karnego z 1969 r. (przestępstwo naruszenia miru domowego) w którym przedmiotem czynności wykonawczej była m.in. ogrodzona działka gruntu związana z używaniem domu, mieszkania, lokalu, pomieszczenia lub służąca za miejsce pobytu. Jest to niewątpliwie inne zakresowo pojęcie ogrodzonego terenu niż przyjęte w art. 193 k.k. Przy interpretowaniu pojęcia „ogrodzonego terenu" przylegającego do domu, mieszkania i lokalu, zastosowanego w art. 25§ 2a k.k. można również posiłkować się kazuistyką wypracowaną na kanwie przestępstwa naruszenia miru domowego z art. 252 k.k. z 1932 r. w zakresie przedmiotu czynności wykonawczej - posiadłości ogrodzonej w związku z mieszkaniem lub ogrodzonej i służącej za miejsce pobytu, które również jest inne zakresowo niż przyjęte w art. 193 k.k.

Według K. Siwka przepis art. 25 § 2a k.k. obejmuje swoim zakresem nie tylko mieszkanie, ale również ruchomości w postaci kajuty na statku, samochodu czy szałasu[913]. Autor podkreśla, że zastosowane w art. 25 § 2a k.k. definicje domu, lokalu czy mieszkania w pierwszej kolejności należy wykładać w kontekście rozumienia tych pojęć przyjętego w art. 193 k.k., a dopiero wtórnie sięgać do ogólnej wykładni językowej[914].

Prawidłowe zdefiniowanie pojęć zastosowanych w art. 25 § 2 a k.k. jest o tyle istotne, że porównanie klauzuli niekaralności zawartej w art. 25 § 2a k.k. z klauzulą niekaralności wyrażoną w art. 25 § 3 k.k. prowadzi do wniosku, że w przypadku, w którym atakiem zamachu jest mir domowy, korzystanie z klauzuli niekaralności z art. 25 § 2a k.k. jest ułatwione i sprowadzone na obiektywny **przedmiot zamachu**[915].

Przy definiowaniu zakresu stosowania instytucji obrony koniecznej z art. 25 § 2a k.k. pomocny może być dorobek piśmiennictwa dotyczący możliwych form stosowania „samopomocy" przy naruszeniu miru domowego. W starszych publikacjach prawo osoby uprawnionej do odparcia ataku na nietykalność mieszkania określane było w piśmiennictwie w postaci instytucji tzw. samopomocy[916]. M. Siewierski wskazywał, że „obrona konieczna zachodzi również, gdy broniący odpiera bezprawny zamach na wolność rozporządzania mieszkaniem naruszoną oporem osób wzbraniających się opuścić je mimo żądania osoby uprawnionej"[917]. Akcentował również możliwość zastosowania „pomocy koniecznej", jeśli właściciel bezskutecznie żądał od sprawców opuszczenia miejsca, do

[913] K. Siwek, *Ponownie o artykule 25*…, s. 207–216.
[914] K. Siwek, *O art. 25 § 2a*…, s. 29.
[915] P. Kozłowska-Kalisz, *Naruszenie miru domowego w kontekście obrony koniecznej – uwagi na tle art. 25 § 2a k.k.* [w:] *Naruszenie miru domowego*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2019, s. 243;
[916] M. Królikowski, A. Sakowicz, *Komentarz do art. 193 k.k.*…, s. 625–634.
[917] M. Siewierski, *Kodeks karny i prawo*…, s. 323–324.

którego był uprawniony, nawet używając w tym celu zniesławiających określeń wobec sprawców[918]. Zastosowanie samopomocy w celu odparcia ataku na domostwo wskazywał również S. Śliwiński, jako dopuszczalną formę działania gospodarza domu przeciwko atakowi sprawcy naruszenia[919]. Jak wskazał M. Siewierski, „lżenie i zniesławienie przez stronę oskarżoną tych, którzy naruszają spokój domowy, może stanowić konieczny środek do odparcia takiego zamachu, a mianowicie uwolnienia się od intruzów, skoro zastosowanie siły fizycznej (np. przez kobietę wobec dwóch mężczyzn) nie jest wykonalne"[920]. A. Wolter również dopuszczał zastosowanie siły fizycznej w celu odparcia ataku sprawców, którzy bezprawnie wtargnęli do mieszkania, naruszając mir domostwa[921].

Zgodnie z niektórymi poglądami doktryny samoistny posiadacz ma prawo do zastosowania obrony koniecznej oraz dozwolonej samopomocy wobec działań właściciela, który chciałby doprowadzić siłowo do opuszczenia lokalu przez osoby zamieszkujące, ponieważ właściciel nie będzie wtedy osobą uprawnioną w korelacji z samoistnymi posiadaczami[922]. W takiej sytuacji zachowanie posiadaczy pomieszczenia, nie będzie miało cech bezprawności i właściciel przy dokonywaniu pozbawionej podstaw eksmisji nie będzie mógł powoływać się na treść art. 193 k.k., powinien natomiast uzyskać odpowiednie prawomocne i wykonalne orzeczenie sądowe nakazujące posiadaczom opuszczenie i opróżnienie z osób i rzeczy zajmowanego przez nich mieszkania[923].

J. Wojciechowska podkreślała, że właściciel domu ma prawo do usunięcia sprawcy przestępstwa naruszenia miru domowego za pomocą siły fizycznej, jeśli ten nie zastosuje się do żądania gospodarza, co będzie równoznaczne z zastosowaniem obrony koniecznej, przy spełnieniu oczywiście wszystkich przesłanek niezbędnych do zastosowania tej instytucji[924]. Według A. Marka zamachem jest bezprawne wdarcie się do czyjegoś domu, mieszkania czy pomieszczenia, które jest wystarczającym uzasadnieniem dla możliwości zastosowania obrony koniecznej w celu odparcia tego ataku przy zachowaniu wszystkich przesłanek instytucji obrony koniecznej[925]. M. Królikowski i A. Sakowicz przyznali uprawnionemu możliwość zastosowania wobec sprawcy siły fizycznej zarówno w przypadku, gdy sprawca wdziera się bezprawnie do mieszkania, jak i w

[918] Ibidem, s. 324.
[919] S. Śliwiński, *Polskie prawo karne*, Warszawa 1946, s. 151.
[920] M. Siewierski, *Kodeks karny i prawo*…, s. 323–324.
[921] A.Wolter, *Prawo karne*, Kraków 1947, s. 225.
[922] S. Mana-Walasek, *Zajmowanie lokalu*…, s. 83–84.
[923] Ibidem.
[924] J. Wojciechowska, *Komentarz do rozdziału XXIII*…, s. 883.
[925] A. Marek, *Prawo karne*…, s. 486.

sytuacji, w której na wyraźne żądanie gospodarza takiego mieszkania nie opuszcza[926].M Filar dopuścił możliwość zastosowania przez osobę uprawnioną do obrony koniecznej w celu odparcia ataku naruszenia miru domowego nie tylko w przypadku wdarcia się do mieszkania, ale również przy zaniechaniu, czyli nieopuszczaniu pomieszczenia na żądanie, gdyż działanie sprawcy będzie zamachem i działaniem bezprawnym[927]. Zdaniem E. Czarny-Drożdzejko możliwe jest zastosowanie obrony koniecznej i na przykład wypchnięcie ekipy dziennikarzy z miejsca, do którego jesteśmy uprawnieni, czy zastosowanie podobnych środków obrony, a dziennikarze nie mogą powoływać się w takiej sytuacji na działanie w stanie wyższej konieczności[928].

Przy ocenie działań obronnych osoby uprawnionej należy uwzględnić całokształt wszystkich okoliczności, tak aby ustalić, czy motywacją działań była chęć obrony przed atakiem sprawcy[929]. A. Kania uważa, że podjęcie środków obrony niewspółmiernych do zastosowanego ataku wyłączy możliwość zastosowania przepisu z art. 25 § 2a k.k.[930] Zdaniem J. Kuleszy takie ukształtowanie przepisu, w którym dopuszcza się możliwość przekroczenia granic obrony koniecznej i braku kary za takie zachowanie, prowadzi do zachwiania instytucji obrony koniecznej, której podstawowym celem winno być równoważenie poziomu zastosowanej obrony do niebezpieczeństwa ataku sprawcy[931]. Zdaniem K. Siwka przekroczenie granic obrony koniecznej w rozumieniu systemu prawa będzie stanowiło zakazany czyn, nawet jeśli wypełnione zostaną przesłanki karne bezprawności karnej z art. 25 § 2a k.k.[932]

W wyroku Sądu Najwyższego (skład 7 sędziów) z dnia 30 września 1975 r. [933] oraz postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 1 lutego 2006 r. [934] podkreślono samoistność obrony koniecznej (zanegowana została jej subsydiarność i względna samodzielność) i nawet nieostrzeganie przez pokrzywdzonego sprawcy, że zastosuje niezbędny środek do odparcia ataku (w razie kontynuowania zamachu przez sprawcę), jak również niewezwanie

[926] M. Królikowski, A. Sakowicz, *Komentarz do art. 193 k.k.*…, s. 634.
[927] M. Filar, *Komentarz do art. 193 k.k.*…, s. 69.
[928] E. Czarny-Drożdżejko, *Pozostałe przestępstwa*…
[929] Wyrok SA w Krakowie z dnia 4 marca 2020 r., II AKa 243/19, LEX nr 3108304.
[930] A. Kania, *„Mój dom moją twierdzą". Rozważania na tle regulacji art. 25 § 2a k.k.*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego" 2018, nr 48, s. 13–30.
[931] J. Kulesza, *Niekonstytucyjność nowelizacji obrony koniecznej (art. 25 k.k.) z 8.12.2017 r.*, „Państwo i Prawo" 2019, nr 7, s. 3–19.
[932] K. Siwek, *O art. 25 § 2a Kodeksu karnego – krytycznie*, „Przegląd Sądowy" 2018, nr 6, s. 17–29.
[933] Wyrok Sądu Najwyższego (skład 7 sędziów) z dnia 30 września 1975 r. (VI KRN 39/75, OSNKW 1976, nr 2, poz. 23).
[934] Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 1 lutego 2006 r. (V KK 238/05, OSNKW 2006, nr 3, poz. 29).

atakującego, aby przestał atakować. Podjęte działania w ramach obrony koniecznej będą zgodne z prawem przy spełnieniu pozostałych przesłanek tej instytucji.

Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 14 kwietnia 2015 r.[935] dopuścił możliwość stosowania siły fizycznej, w tym niebezpiecznego narzędzia (noża) w celu odparcia ataku naruszającego mir domowy z tym zastrzeżeniem, że odpierający atak powinien był zastosować inny sposób użycia niebezpiecznego narzędzia, jakim jest nóż, np. poprzez skierowanie go w kierunku dłoni napastnika (co również obezwładniłoby sprawcę przed dalszym atakiem), a nie w klatkę piersiową (przekraczając tym samym granice obrony koniecznej)[936]. Zdaniem Sądu Apelacyjnego w Warszawie o rażącym przekroczeniu granic obrony koniecznej może być uderzenie nożem w kluczowy dla funkcjonowania organizmu organ[937].

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w wyroku z 16 maja 2018 r. przyjął, że dokonanie zamachu na wolność osobistą, życie i zdrowie oraz na nietykalność mieszkania uzasadniało w tej konkretnej sytuacji wzburzenie osoby pokrzywdzonej, doprowadzając do wyboru sposobu odparcia przez nią tego zamachu poprzez zadawanie ciosów w plecy sprawcy, czym w tej sprawie nie przekroczył granic obrony koniecznej, ponieważ w okolicznościach, w których się znalazł, był to jedyny sposób na odparcie ataku[938].

Przechodząc do problematyki **kontratypu legalności naruszenia miru domowego przez działania odpowiednich służb,** podkreślić należy, że przepisy procedury karnej dopuszczają sytuacje, w których dochodzi do dozwolonego prawem naruszenia miru domowego jednostki, poprzez przeprowadzenie przeszukania określonych pomieszczeń oraz innych miejsc[939]. Obowiązują różne przepisy prawne (zarówno w sferze przepisów cywilnych, jak i karnych) pozwalające na zgodne z prawem wejście do cudzych pomieszczeń, określonych w przepisie art. 193 k.k.[940] Działania odpowiednich organów odbywające się w ramach przepisów uchylają przestępczość czynu naruszenia miru domowego, muszą jednak wynikać z obowiązujących przepisów oraz odpowiednich orzeczeń, decyzji czy aktów upoważnionej władzy (art. 219 k.pk., art. 220 par. 1 k.p.k.,

[935] Postanowienie SN z dnia 14 kwietnia 2015 r., IV K 409/14, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/Orzeczenia3/IV%20KK%20409-14.pdf (dostęp: 26.08.2021).
[936] Ibidem.
[937] Wyrok SA w Warszawie z dnia 20 listopada 2019 r., II AKa 234/19, LEX nr 3103418.
[938] Wyrok SA we Wrocławiu z dnia 16 maja 2018 r., II AKa 86/18, LEX nr 2505796.
[939] M. Królikowski, A. Sakowicz, *Komentarz do art. 193 k.k.*…, s. 625–634.
[940] J. Kosonoga, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny*…, 2018, s. 1204–1211.

art. 227 k.p.k., art. 236 k.p.k.)[941]. Przepisy Konstytucji (m.in. art. 50) ograniczają i zakreślają ramy prawne, w jakich może dojść do przeszukania pomieszczeń[942]. Za przykład działań zezwalających na wkroczenie bez zgody osoby uprawnionej do mieszkania lub nieopuszczanie takiego miejsca wbrew żądaniu właściciela można uznać działanie przedstawicieli Policji i różnych służb, działających na podstawie uprawnień wynikających z przepisów innych ustaw, jak postępowania karne, postępowanie administracyjne czy postępowanie egzekucyjne (np. wejście komornika do mieszkania w asyście funkcjonariuszy Policji przy prowadzeniu czynności egzekucyjnych związanych z egzekucją długu dla wierzyciela)[943]. Wobec tego nie będzie sprawcą przestępstwa naruszenia miru domowego osoba wchodząca do mieszkania czy domu osoby uprawnionej, jeśli realizuje swoje obowiązki służbowe na mocy obowiązujących przepisów prawnych i jest upoważniona do wejścia do pomieszczenia w ramach wykonywania tych obowiązków[944]. Zdaniem R. Górala działania polegające na działaniach z mocy prawa (jak przeszukanie przez prokuratora, zajęcie nieruchomości przez komornika czy sąd w toku prowadzonych czynności egzekucyjnych) uchylają przestępność czynu naruszenia miru domowego[945]. A. Marek wskazuje, że nie będzie bezprawnym zachowaniem wkroczenie odpowiednich służb czy organów władzy do mieszkania, domu lub pomieszczenia osoby uprawnionej i dokonanie jego przeszukania, na podstawie postanowienia prokuratury lub sądu, w celu wykrycia i ewentualnego ujęcia osoby poszukiwanej, podejrzanej o popełnienie przestępstwa, zabezpieczenia przedmiotów pochodzących z przestępstwa czy mających stanowić dowód w sprawie[946]. M. Filar uważa, że nie będzie bezprawnym wejściem do pomieszczenia działanie, które znajduje podstawy prawne, wobec czego ochrona miru domowego nie będzie obejmowała takich działań[947].

Nie będą jednak wyłączały bezprawności działań prowokacji dziennikarskiej tzw. działania w celu społecznym (nieopuszczanie restauracji przez dziennikarza) czy dla dobra społecznego po to, aby wykazać nieprawidłowości, jeśli dojdzie przy tym do naruszenia miru domowego, niemniej mogą być badane przez sąd w kontekście znikomej społecznej szkodliwości[948].

---

[941] J. Wojciechowska, *Komentarz do rozdziału XXIII*…, s. 882–885.
[942] Ibidem, s. 884.
[943] I. Andrejew, *Kodeks karny*…, s. 150–151.
[944] M. Siewierski, *Kodeks karny i prawo*…, s. 323–324.
[945] R. Góral, *Kodeks karny. Praktyczny komentarz wraz z przepisami*…, s. 263–264.
[946] A. Marek, *Prawo karne*…, s. 486.
[947] M. Filar, *Komentarz do art. 193 k.k.*…, s. 632.
[948] J.M. Iwaniec, M. Szczerba, *Granice dziennikarskiej prowokacji*, „Rzeczpospolita" 2005, nr 135.

Nie jest dopuszczalna obrona konieczna w przypadku zgodnych z prawem działań funkcjonariuszy naruszających mir domowy[949]. L. Gardocki uważa odmiennie, dopuszczając wyjątkowo zastosowanie działań obronnych w przypadku formalnej legalności działań funkcjonariusza publicznego w sytuacji, w której może dojść do wykonania błędnej lub niezasadnej czynności, grożącej skutkami nieodwracalnymi, gdy jednocześnie nie ma możliwości zapobiegnięcia tym skutkom w trybie odwoławczym przewidzianym prawem (np. w sytuacji, w której funkcjonariusz użyje broni palnej w stosunku do osoby pomylonej z poszukiwanym przestępcą)[950].

Zgodnie z art. 219 § 1 k.p.k. „w celu wykrycia lub zatrzymania albo przymusowego doprowadzenia osoby podejrzanej, a także w celu znalezienia rzeczy mogących stanowić dowód w sprawie lub podlegających zajęciu w postępowaniu karnym, można dokonać przeszukania pomieszczeń i innych miejsc, jeżeli istnieją uzasadnione podstawy do przypuszczenia, że osoba podejrzana lub wymienione rzeczy tam się znajdują”[951].

Okolicznością, która pozwala na przeprowadzenie przeszukania, jest uzasadniona prawna podstawa i okoliczności wskazujące na to, że poszukiwana osoba lub rzeczy znajdują się w tym konkretnym pomieszczeniu (muszą być to fakty potwierdzone w sposób zgodny z prawem i nie mieć wątpliwego charakteru)[952]. Natomiast samo przeszukanie może dotyczyć dowolnego miejsca i pomieszczenia po spełnieniu przesłanek ustawowych[953]. Podobna regulacja występuje w art. 44 § 1 kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia, zgodnie z którym „W celu znalezienia i zatrzymania przedmiotów podlegających oględzinom lub mogących stanowić dowód rzeczowy, Policja, a w toku czynności wyjaśniających również inne organy je prowadzące, mogą dokonać przeszukania pomieszczeń i innych miejsc, jeżeli istnieją uzasadnione podstawy do przypuszczenia, że przedmioty te lub dowody tam się znajdują”[954]. Przeszukanie może zostać przeprowadzone u każdej osoby, u której możliwe jest odnalezienie poszukiwanego przedmiotu, i może być to również osoba trzecia, której nie podejrzewa się o popełnienie

[949] M. Filar, *Komentarz do art. 193 k.k.*…, s. 69.
[950] L. Gardocki, *Prawo karne*…, s. 122.
[951] Przepis art. 219 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 534, 1023 ze zm.) – dalej: k.p.k.
[952] R.A. Stefański, *Komentarz do art. 219 k.p.k.* [w:] R.A. Stefański, S. Zabłocki, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, t. 1, Warszawa 2003, s. 578.
[953] J. Skorupka, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, wyd. 5, Warszawa 2021, https://sip.legalis.pl/documentview.seam?documentId=mjxw62zogi3damzygiztamboobqxalrvhaytqobrhe4q# (dostęp: 14.10.2021).
[954] Przepis art. 44 § 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 457 ze zm.).

wykroczenia, zaś samo przeszukanie może obejmować zarówno pomieszczenia przeznaczone do zamieszkania, jak dom czy mieszkanie, ale również pomieszczenia użytkowane w celach np. usługowych czy handlowych [955].

Możliwość i szczegółowe zasady dokonania przeszukania pomieszczeń zostały ściśle uregulowane prawnie przez ustawodawcę w art. 220 k.p.k., zapewniając określone wymogi prawne (tj. konieczność wydania postanowienia przez sąd lub prokuratora w przedmiocie przeszukania lub w przedmiocie zatwierdzenia przeszukania)[956]. Zgodnie z tym przepisem to prokurator może dokonać przeszukania pomieszczeń lub Policja działająca na polecenie sądu lub prokuratora, a takie postanowienie musi zostać okazane tej osobie, której pomieszczenia są przeszukiwane[957]. Wyjątkowo w sytuacjach pilnych organ może dokonać przeszukania pomieszczenia, okazując legitymację służbową albo nakaz kierownika jednostki, w której pracuje, ale po dokonaniu czynności przeszukania należy zwrócić się pilnie o ich zatwierdzenie przez sąd lub prokuratora[958].

Zgodnie z art. 220 § 1 k.p.k. przeszukania może dokonać prokurator albo na polecenie sądu lub prokuratora Policja, a w wypadkach wskazanych w ustawie także inny organ. Takimi innymi organami uprawnionymi do przeprowadzenia przeszukania w tym trybie, ale również do wstępu do pomieszczeń, lokali czy obiektów na podstawie innych przepisów są:

- funkcjonariusze **Policji**, którzy na podstawie art. 15 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 360, 956, 1610, 2112, 2320, z 2021 r. poz. 1005 ze zm.)[959] mogą dokonywać „przeszukiwania osób i pomieszczeń w trybie i przypadkach określonych w przepisach Kodeksu postępowania karnego i innych ustaw" w zakresie wykonywania zadań wskazanym w ustawie;
- funkcjonariusze **Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego**, którzy wykonując czynności służące realizacji zadań, mają prawo „przeszukiwania osób i pomieszczeń w trybie i w przypadkach określonych w przepisach Kodeksu postępowania karnego" – na podstawie art. 23 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji

[955] A. Sakowicz, *Kodeks postępowania w sprawach*…
[956] Przepis art. 222 k.p.k.
[957] Ibidem.
[958] Ibidem.
[959] Art. 15 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 360, 956, 1610, 2112, 2320, z 2021 r. poz. 1005 ze zm.).

Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 27, 2320 ze zm.) – w zakresie wykonywania zadań wskazanych w ustawie[960];

- funkcjonariusze **Straży Granicznej**, którzy mają prawo do „przeszukiwania osób, rzeczy, pomieszczeń i środków transportu w trybie i przypadkach określonych w przepisach Kodeksu postępowania karnego i innych ustaw" – na podstawie art. 11 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1486 ze zm.) – w zakresie wykonywania zadań wskazanych w ustawie[961];
- funkcjonariusze **Straży Parku**, którzy mają prawo do „przeszukiwania pomieszczeń i innych miejsc w przypadkach uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa lub wykroczenia" – na podstawie art. 108 ust. 5 pkt 5 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. z dnia 18 maja 2021 r., Dz. U. z 2021 r. poz. 1098 ze zm.) – w zakresie wykonywania zadań wskazanych w ustawie[962];
- żołnierze **Żandarmerii Wojskowej**, którzy mają prawo „przeszukiwania osób i pomieszczeń w przypadkach i w trybie określonym w przepisach o postępowaniu karnym i w innych przepisach" – na podstawie art. 17 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1214 ze zm.) – w zakresie wykonywania zadań i wobec osób wskazanych w ustawie[963];
- osoby kontrolujące na podstawie **ustawy Ordynacja podatkowa**, które mają „prawo wstępu na teren, do budynku lub lokalu mieszkalnego kontrolowanego w celu dokonania oględzin, jeżeli: a) zostały one wskazane jako miejsce wykonywania działalności gospodarczej lub jako siedziba kontrolowanego, b) jest to niezbędne dla ustalenia lub określenia wysokości zobowiązania podatkowego lub podstawy opodatkowania, c) jest to niezbędne do zweryfikowania faktu poniesienia wydatków na cele mieszkaniowe uprawniających do skorzystania z ulg podatkowych 2) dokonania oględzin oraz przeszukania lokali mieszkalnych, innych pomieszczeń lub rzeczy, jeżeli powzięto informację o prowadzeniu niezgłoszonej do opodatkowania działalności

[960] Art. 23 ust.1 pkt 4 ustawy z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 27, 2320 ze zm.).
[961] Art. 11 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1486 ze zm.).
[962] Art. 108 ust. 5 pkt 5 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1098 ze zm.).
[963] Art. 17 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1214 ze zm.).

gospodarczej albo w przypadku gdy są tam przechowywane przedmioty, księgi podatkowe, akta lub inne dokumenty mogące mieć wpływ na ustalenie istnienia obowiązku podatkowego lub określenie wysokości zobowiązania podatkowego”[964] – na podstawie art. 288 § 1 ustawy o ordynacji podatkowej z dnia 29 sierpnia 1997 r. (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1540) – w zakresie i na zasadach wskazanych w ustawie[965];

- strażnicy **Państwowej Straży Łowieckiej**, którzy mają prawo do „przeszukania osób, pomieszczeń i innych miejsc w przypadkach uzasadnionego podejrzenia o popełnienie przestępstwa lub wykroczenia na zasadach określonych w Kodeksie postępowania karnego” – na podstawie art. 39 ust. 2 pkt 4 ustawy – Prawo łowieckie z dnia 13 października 1995 r. (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1683) – w zakresie i na zasadach wskazanych w ustawie[966];
- **strażnicy leśni**, którzy mają prawo do „przeszukiwania pomieszczeń i innych miejsc w przypadkach uzasadnionego podejrzenia o popełnienie przestępstwa, na zasadach określonych w Kodeksie postępowania karnego” – na podstawie art. 47 ust. 2 pkt 4 ustawy o lasach z dnia 28 września 1991 r. (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1275) – w zakresie i na zasadach wskazanych w ustawie[967];
- strażnicy **Państwowej Straży Rybackiej**, którzy są uprawnieni do „przeszukiwania osób i pomieszczeń na zasadach określonych w Kodeksie postępowania karnego w celu znalezienia przedmiotów mogących stanowić dowód w sprawie lub podlegających przepadkowi” – na podstawie art. 23 ust. 4 pkt e ustawy o rybactwie śródlądowym z dnia 18 kwietnia 1985 r. (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2168) – w zakresie i na zasadach wskazanych w ustawie[968];
- funkcjonariusze **Straży Pożarnej**, którzy w trakcie kontroli mają „prawo wstępu do wszystkich obiektów i pomieszczeń, chyba że stanowią one część mieszkalną lub ich właścicielami albo zarządzającymi są: 1) komórki lub jednostki organizacyjne podległe Ministrowi Obrony Narodowej albo przez niego nadzorowane, Policja, Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencja Wywiadu, Służba Ochrony Państwa, Centralne Biuro Antykorupcyjne, Straż Marszałkowska lub Straż Graniczna; 2) obce misje dyplomatyczne, urzędy konsularne albo inne instytucje międzynarodowe

[964] Art. 288 § 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ordynacji podatkowej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1540).
[965] Ibidem.
[966] Art. 39 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1683).
[967] Art. 47 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1275).
[968] Art. 23 ust. 4 pkt e ustawy z dnia 18 kwietnia 1985 r. o rybactwie śródlądowym (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2168).

korzystające z immunitetów dyplomatycznych lub konsularnych" – na podstawie art. 23 ust. 11 ustawy o Państwowej Straży Pożarnej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1123)[969];

- posiadający upoważnienie przedstawiciele **Najwyższej Izby Kontroli**, którzy „mają prawo do […] swobodnego wstępu do obiektów i pomieszczeń jednostek kontrolowanych" – na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy o Najwyższej Izbie Kontroli (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1200)[970];
- kontrolujący pracownicy **Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów** „w celu uzyskania informacji mogących stanowić dowód w sprawie kontrolujący ma prawo […] wstępu na grunt oraz do budynków, lokali lub innych pomieszczeń oraz środków transportu kontrolowanego" – na podstawie art. 105 ust. 1 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 275)[971];
- pracownicy **Inspekcji Handlowej** (inspektorzy) przeprowadzający kontrolę, którzy mają prawo „wstępu oraz poruszania się w obiektach, pomieszczeniach i na terenie jednostki kontrolowanej za okazaniem legitymacji służbowej, bez obowiązku uzyskiwania przepustki przewidzianej w regulaminie wewnętrznym, oraz nie podlega rewizji osobistej" – na podstawie art. 17 ust. 1 ustawy o Inspekcji Handlowej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1706)[972];
- osoby przeprowadzające kontrolę (czynności sprawdzające) z upoważnienia **Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych**, które są uprawnione do „wstępu na grunt oraz do budynków, lokali lub innych pomieszczeń w dniach i godzinach pracy administratora, podmiotu przetwarzającego, producenta albo podmiotu wprowadzającego usługę lub produkt na rynek" – na podstawie art. 25 ust. 1 pkt 1 ustawy o ochronie danych osobowych (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1781[973]);
- osoby wykonujące czynności kontrolne i sprawdzające z ramienia **Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa**, które są uprawnione do „wstępu na grunty, w tym grunty leśne, oraz do obiektów, pomieszczeń i środków transportu, w tym na teren portów, przystani, lotnisk, stacji kolejowych, placówek pocztowych

[969] Art. 23 ust. 11 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1123 ze zm.).
[970] Art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1200).
[971] Art. 105 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 275).
[972] Art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o Inspekcji Handlowej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1706).
[973] Art. 25 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1781 ze zm.).

i przejść granicznych" – na podstawie art. 21 ust. 1 pkt 1 ustawy o Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 147)[974];

- **Państwowy Inspektor Sanitarny** lub **Główny Inspektor Sanitarny**, którzy posiadają uprawnienie do „wstępu do mieszkań w razie podejrzenia lub stwierdzenia choroby zakaźnej, zagrożenia zdrowia czynnikami środowiskowymi, a także jeżeli w mieszkaniu jest lub ma być prowadzona działalność produkcyjna lub usługowa. […] Wstęp do mieszkań osób korzystających z immunitetów dyplomatycznych na mocy ustaw, umów bądź zwyczajów międzynarodowych jest dozwolony jedynie w porozumieniu z właściwym przedstawicielem dyplomatycznym" – na podstawie art. 26 ust. 1 i 2 ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 195)[975];
- funkcjonariusze **Centralnego Biura Antykorupcyjnego**, którzy wykonują zadania przewidziane w przepisach i mają prawo „przeszukiwania osób i pomieszczeń w trybie i w przypadkach określonych w przepisach Kodeksu postępowania karnego" – na podstawie art. 14 ust. 1 pkt 4 ustawy o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1671)[976];
- **Inspektor Pracy**, który podczas przeprowadzania czynności kontrolnych ma uprawnienie do „swobodnego wstępu na teren oraz do obiektów i pomieszczeń podmiotu kontrolowanego" – na podstawie art. 23 ust. 1 pkt 1 ustawy o Państwowej Inspekcji Pracy (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1251)[977];
- organy kontrolne **Krajowej Administracji Skarbowej**, które w ramach kontroli celno-skarbowej mają prawo do „wstępu, przebywania i poruszania się na gruncie oraz w budynku, lokalu lub innym pomieszczeniu kontrolowanego" – na podstawie art. 64 ust. 1 pkt 2 ustawy o Krajowej Administracji Skarbowej (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 422)[978].

Przepis art. 227 k.p.k. precyzuje tryb i sposób przeprowadzenia takiego przeszukania, zapewniając poszanowanie prywatności i godności osób, u których jest ono

[974] Art. 21 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 2020 r. o Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 147 ze zm.).
[975] Art. 26 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 195 ze zm.).
[976] Art. 14 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1671 ze zm.).
[977] Art. 23 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o Państwowej Inspekcji Pracy (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1251 ze zm.).
[978] Art. 64 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 422 ze zm.).

dokonywane, poprzez czynności prowadzone z zachowaniem umiaru i należytej staranności, tak aby nie doprowadzać do dodatkowych szkód czy uciążliwości[979]. Powyższą zasadę poszanowania osoby, u której dokonywane jest przeszukanie, jak i umiaru podczas przeprowadzania tych czynności, można wyprowadzić z treści przepisu art. 227 k.p.k., ale również z art. 31 ust. 3 Konstytucji, zatem przedmiotowy przepis kodeksu postępowania karnego jest dodatkowym wzmocnieniem i podkreśleniem praw osoby, u której jest przeprowadzane przeszukanie (i godzi w nienaruszalność mieszkania), a dodatkowo zawiera konkretne wskazanie, w jakich okolicznościach czynności organów władzy państwowej będą stanowiły działania niezgodne z prawem[980].

Przeszukanie i ewentualne bezprawne naruszanie na skutek tych działań miru domowego podlega ocenie sądowej zgodnie z art. 236 § 1 k.p.k. Jeśli prawa osób, u których dokonano przeszukania, zostały naruszone, mogą one złożyć zażalenie do sądu[981]. Przepis ten wprowadza możliwość złożenia zażalenia do sądu m.in. na postanowienie prokuratora lub sądu o przeszukaniu[982].

Oczywiście działania, do których są uprawnione jedynie odpowiednie organy procesowe na podstawie przepisów np. kodeksu postępowania karnego – jeśli będą wykonywane przez osobę prywatną, a nie przez funkcjonariusza w ramach wykonywanych obowiązków służbowych – mogą wypełniać znamiona przestępstwa naruszenia miru domowego z art. 193 k.k.[983].

Przechodząc do omówienia zagadnień dotyczących **legalności naruszenia miru domowego przez płaszczyznę przepisów cywilistycznych i administracyjnych**, podkreślić należy, że w przepisach polskiego systemu prawnego, również na płaszczyźnie regulacji cywilistycznych i administracyjnych, istnieje szereg różnego rodzaju zezwoleń prawnych na naruszenie dobra osobistego, jakim jest wolność jednostki do decydowania o tym, kto może przebywać w domostwie[984].

W przepisie art. 343 k.c. uregulowana została instytucja **„legalnej samopomocy”**, w ramach której „posiadacz może zastosować obronę konieczną, ażeby odeprzeć

[979] Art. 227 k.p.k.
[980] D. Drajewicz, *Kodeks postępowania karnego*, t. 1, *Komentarz: art. 1-424*, wyd. 1, Warszawa 2020, https://sip.legalis.pl/document-view.seam?documentId=mjxw62zogi3damrugmztoojoobqxalrvgi2dgnzvgm4a# (dostęp: 13.11.2022 r.).
[981] Ibidem.
[982] Ibidem.
[983] A. W. Taracha, *O dowodach prywatnych w świetle Konstytucji – uwagi polemiczne*, „Palestra” 2005, nr 1–2, s. 95.
[984] M. Królikowski, A. Sakowicz, *Komentarz do art. 193 k.k.*…, s. 628.

samowolne naruszenie posiadania. Posiadacz nieruchomości może niezwłocznie po samowolnym naruszeniu posiadania przywrócić własnym działaniem stan poprzedni; nie wolno mu jednak stosować przy tym przemocy względem osób. Posiadacz rzeczy ruchomej, jeżeli grozi mu niebezpieczeństwo niepowetowanej szkody, może natychmiast po samowolnym pozbawieniu go posiadania zastosować niezbędną samopomoc w celu przywrócenia stanu poprzedniego"[985]. Przepisy te stosuje się odpowiednio do dzierżyciela.

Powyższa regulacja jest wyjątkowym uprawnieniem posiadacza, czy dzierżyciela, który może zastosować dozwoloną samopomoc w „momencie zamachu na posiadanie w celu jego odwrócenia, na przykład gdy przyłapie złodzieja na gorącym uczynku, zauważy, że sąsiad usiłuje przenieść płot w głąb jego gruntu, aby powiększyć stan swojego posiadania"[986]. Posiadacz może zastosować środki, które są potrzebne do odparcia naruszenia, gdyż ustawodawca nie ogranicza znacznie ich zakresu (ograniczając jedynie możliwość zastosowania przemocy względem osób) [987]. Przywrócenie posiadania zakłada rzeczywiste odzyskanie przez posiadacza władztwa nad rzeczą[988]

Spośród innych przepisów wymienić można choćby art. 149 k.c. (pozwalający właścicielowi na wejście na sąsiedni teren, aby usunąć gałęzie czy owoce) lub art. 182 § 1 k.c., który zezwala na wejście na cudzy teren, jeśli właściciel jest w pościgu za swoim rojem pszczół[989]. Wreszcie różnego rodzaju służebności gruntowe również pozwalają na korzystanie i wchodzenie na teren osoby trzeciej – na zasadach ustalonych przez sąd [990].

Zgodnie z art. 149 k.c. „właściciel gruntu może wejść na grunt sąsiedni w celu usunięcia zwieszających się z jego drzew gałęzi lub owoców. Właściciel sąsiedniego gruntu może jednak żądać naprawienia wynikłej stąd szkody". Przepis ten pozwala właścicielowi drzew na wkroczenie na teren sąsiedni, aby usunąć zwisające gałęzie, konary czy owoce, a sam właściciel sąsiedniego gruntu nie może się temu sprzeciwić, ale może zażądać odszkodowania, jeśli powstałaby jakaś szkoda[991]. Natomiast przepis art. 182 § 1 k.c. zdanie drugie określa, że „właścicielowi wolno w pościgu za rojem wejść na cudzy grunt, powinien jednak naprawić wynikłą stąd szkodę". W przepisie tym uregulowano

[985] Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1360 z późn. zm.).
[986] T. A. Filipiak Komentarz do art. 343 k.c. [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz. Tom II. Własność i inne prawa rzeczowe, wyd. II*, red. A. Kidyba, Warszawa 2012, www.sip.lex.pl (dostęp 09.01.2023 r.).
[987] Ibidem.
[988] Wyrok SN z 30.09.2004 r., IV CK 21/04, LEX nr 143170.
[989] Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1360 z późn. zm.).
[990] Ibidem.
[991] W. Szydło, *Komentarz do art. 149 k.c.* [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. E. Gniewek, wyd. 10, Warszawa 2021, https://sip.legalis.pl/document-view.seam?documentId=mjxw62zogi3damzygeztonboobqxalrvgu4tcnjtgqza# (dostęp: 14.10.2021).

możliwość wejścia przez właściciela na cudzy grunt w pościgu za rojem pszczół, ,ale musi być to pościg bezpośredni, a samo poszukiwanie roju pszczół nie uprawnia do wejścia na cudzy teren[992]. Właściciel gruntu, który odmówi wejścia na swój teren w pościgu za rojem pszczół, może być zobowiązany do odszkodowania za szkody, jakie poniósł właściciel zagubionego roju w wyniku braku zgody na wejście na ten grunt[993].

Reasumując istnieje szereg przepisów z różnych dziedzin prawa legalizujących wkroczenie odpowiednich organów do domu, mieszkania, lokalu czy ogrodzonego terenu (cywilistyczne: art. 149 k.c. – wejście na sąsiedni grunt w celu usunięcia gałęzi, art. 182 k.c. – pościg za rojem pszczół i uprawnienie do wejścia na cudzy teren; przepisy postępowania cywilnego zezwalające komornikowi na wejście do pomieszczeń w toku prowadzonych czynności; przepisy karne art. 219 § 1 k.p.k. – przeszukanie pomieszczeń i innych miejsc przez odpowiednie służby i organy)[994].

Również przepisy kodeksu postępowania cywilnego zawierają regulacje pozwalające niektórym organom (m.in. komornikowi sądowemu) na dokonanie przeszukania mieszkania, a nawet schowków dłużnika[995]. Zgodnie z art. 814 § 1 k.p.c. „jeżeli cel egzekucji tego wymaga, komornik zarządzi otworzenie mieszkania oraz innych pomieszczeń i schowków dłużnika, jak również przeszuka jego rzeczy, mieszkanie i schowki. Gdyby to nie wystarczyło, komornik może ponadto przeszukać odzież, którą dłużnik ma na sobie. Komornik może to uczynić także wówczas, gdy dłużnik chce się wydalić lub gdy zachodzi podejrzenie, że chce usunąć od egzekucji przedmioty, które ma przy sobie”[996]. Takie działania komornika występują zazwyczaj wtedy, gdy dochodzi do egzekucji prowadzącej do opróżnienia lokalu przez dłużnika, komornik może jednak podjąć takie działania również przy innych rodzajach i sposobach egzekucji wobec dłużnika[997].

---

[992] W. Szydło, *Komentarz do art. 182 k.c.* [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. E. Gniewek, wyd. 10, Warszawa 2021, https://sip.legalis.pl/document-view.seam?documentId=mjxw62zogi3damzygezton boobqxalrvgu4tcnjugaya# (dostęp: 13.11.2022 r.).

[993] Ibidem.

[994] M. Mozgawa, *Komentarz do art. 193 k.k*. [w:] *Kodeks karny. Komentarz. Komentarze praktyczne*…, s. 631–638.

[995] M. Królikowski, A. Sakowicz, *Komentarz do art. 193 k.k.*…, s. 628.

[996] Przepis art. 814 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1575 ze zm.).

[997] I. Gil, *Komentarz do art. 814 k.p.c.* [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. E. Marszałkowska-Grześ, wyd. 30, Warszawa 2021, https://sip.legalis.pl/documentview.seam? documentId=mjxw62zogi3damzyge3dgnzoobqxalrvgu3dcnbwg42q# (dostęp: 14.10.2021).

Nie można jednak przyjmować rozszerzającej wykładni przepisu art. 814 k.p.c., uprawniającego komornika do dokonania czynności, które bez wyraźnego przepisu rangi ustawowej stanowiłyby naruszenie miru domowego[998].

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 29 października 2002 r. (IV KK 250/02) słusznie podkreślał konieczność badania świadomości ewentualnego sprawcy przestępstwa odnośnie do tego, że jego działanie jest bezprawne[999]. Sąd wywodził, że w sytuacji, w której sprawca przebywał na terenie, który przekazał najpierw córce w darowiźnie, a następnie odwołał darowiznę, korzystając z treści art. 898 § 1 k.c., należy ustalić, czy miał świadomość, że jego działanie jest bezprawne, czy działał błędnie, będąc przekonanym, że jego działanie wyłącza bezprawność czynu[1000]. Nadto podkreśla się w orzecznictwie sądów (m.in. wyrok SO w Tarnowie z 21 marca 2003 r., III Ka 86/03, KZS 2003, nr 5, poz. 75), że bezprawność czynu z art. 193 k.k. zostaje wyłączona, jeśli organ administracyjny zarządzi przeprowadzenie wizji lokalnej, i nie niweczy tego nawet późniejsze ustalenie braku podstaw takiej wizji lokalnej pomieszczenia czy terenu[1001].

W prowadzonym procesie budowalnym inwestor może być zmuszony do wejścia na teren sąsiedni. Zobowiązany jest wtedy uzyskać uprzednią zgodę właściciela terenu na te czynności oraz uzgodnić zakres i termin, w jakim będzie prowadził niezbędne prace przygotowawcze i budowlane, korzystając z wejścia na sąsiedni grunt[1002]. W sytuacji, w której inwestor nie dojdzie do porozumienia z właścicielem sąsiedniego gruntu, a wejście na ten teren będzie niezbędne dla prowadzonych prac, na jego wniosek odpowiedni organ z zakresu administracji budowlanej wyda decyzję, w której rozstrzygnie o możliwości wejścia na teren sąsiedni i ustali zakres takiej ingerencji[1003]. Jednocześnie organ nie będzie uprawniony do ustalenia ewentualnego odszkodowania czy rekompensaty dla właściciela nieruchomości, a dochodzenie takich roszczeń jest możliwe w postępowaniu przed sądem powszechnym[1004].

---

[998] O. Marcewicz, *Komentarz art. 814 k.c.* [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany*, t. 2, *Art. 730–1217*, red. A. Jakubecki, LEX/el. 2019.
[999] Wyrok SN z dnia 29 października 2003 r., IV KK 250/02…
[1000] Ibidem.
[1001] M. Królikowski, A. Sakowicz, *Komentarz do art. 193 k.k.*…, s. 625–634; wyrok SO w Tarnowie z dnia 21 marca 2003 r., III Ka 86/03, KZS 2003, nr 5, poz. 75.
[1002] M. Behnke, B. Czajka-Marchlewicz, D. Dorska, *Dostęp do terenów sąsiednich*…, https://sip.lex.pl/#/monograph/369228192/168/cic-kancelaria-czajka-marchlewicz-bogna-dorska-dorota-umowy-w-procesie-budowlanym?keyword=K.%20CIC,%20B.%20Czajka-Marchlewicz,&cm=STOP (dostęp: 24.09.2021).
[1003] Ibidem.
[1004] Ibidem.

Podejmowanie przez wierzyciela czynności, które zmierzają do zaspokojenia wierzyciela, nie stanowi działań bezprawnych, ale może zostać ocenione jako naruszenie nietykalności mieszkania, miru domowego i prywatności, gdy dłużnik będzie nękany, zastraszany czy podejmowanie długotrwałych działań spowoduje u dłużnika lęk o naruszenie jego miru domowego przez wierzyciela[1005]. O podobnej bezprawnej „nękającej windykacji" wypowiadają się sądy w licznych orzeczeniach[1006]. W orzecznictwie przyjmuje się, że realizuje się ona w sytuacji, w której dłużnik jest zastraszany groźbami o możliwe naruszenie jego miru domowego w celu wyegzekwowania należności, czy naruszenie miru domowego rozumianego jako życie w spokoju z ograniczeniem jakiejkolwiek ingerencji zewnętrznej, ale również bezprawnym otwieraniem przez wierzyciela furtki na posesję i wchodzeniem na teren posesji w celu zapukania do drzwi wejściowych nieruchomości dłużnika[1007]. Podkreślić należy, że osobie uprawnionej na skutek naruszenia miru domowego przysługują środki ochrony prawnej występujące zarówno w kodeksie karnym, jak również w przepisach cywilnych i ochrona cywilnoprawna ma szerszy zakres niż ochrona karna, ponieważ można z niej skorzystać niezależnie od zastosowania innych środków ochrony[1008].

Naruszeniem prywatności miru domowego i wolności jednostki mogą być bezprawne i niezgodne z prawem praktyki windykatorów, naruszające zasady współżycia społecznego[1009]. Zdaniem Sądu Najwyższego brakuje podstaw prawnych do ingerencji kontrolerów działających z ramienia podmiotu energetycznego w mir domowy mieszkania, a takiej podstawy nie ma zarówno w przepisach ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o gospodarce energetycznej (Dz. U. z 1984 r. Nr 21, poz. 96), jak i w przepisach ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne[1010].

Policja oraz Żandarmeria Wojskowa dysponują nowym środkiem ochrony ofiar przed przemocą sprawcy[1011]. W sytuacji, w której zostanie wydany zakaz zbliżania się

[1005] A. Partyk, *Egzekwowanie należności przez wierzyciela a dobra osobiste dłużnika*, LEX/el. 2019; wyrok SA w Warszawie z dnia 11 października 2018 r., I ACa 387/18, LEX nr 2583324; wyrok SA w Warszawie z dnia 30 czerwca 2016 r., VI ACa 403/15, LEX nr 2086195; wyrok SA w Katowicach z dnia 16 stycznia 2014 r., I ACa 941/13, LEX nr 1428071.

[1006] A. Partyk, *Egzekwowanie należności przez wierzyciela a dobra osobiste dłużnika*, LEX/el. 2019;

[1007] A. Partyk, *Egzekwowanie należności*…; wyrok SA w Warszawie z dnia 11 października 2018 r., I ACa 387/18…; wyrok SA w Warszawie z dnia 30 czerwca 2016 r., VI ACa 403/15…; wyrok SA w Katowicach z dnia 16 stycznia 2014 r., I ACa 941/13…

[1008] A. Nowosad, *Ochrona miru domowego w prawie cywilnym* [w:] *Naruszenie miru domowego*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2019.

[1009] A. Jakubowski, *Glosa do wyroku s. apel. z dnia 10 czerwca 2011 r., VI ACa 84/11*, LEX/el. 2011.

[1010] Postanowienie SN z dnia 14 sierpnia 2001 r., V KKN 338/98…

[1011] M. Burtowy, *Nowa procedura szybkiego reagowania wobec sprawców przemocy domowej*, LEX/el. 2020.

sprawcy do ofiary przemocy, z chwilą jego wydania sprawca może zostać usunięty z mieszkania przez odpowiednie służby, gdy będzie naruszał w ten sposób mir domowy[1012]. Celem nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego z dnia 30 kwietnia 2020 r. (art. 1 ust. 3 ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw[1013] było izolowanie ofiar przemocy od sprawcy i ograniczanie zagrożenia dla ich życia i zdrowia[1014]. Zgodnie z art. 755^2 k.p.c. sąd może udzielić zabezpieczenia poprzez „zobowiązanie osoby stosującej przemoc w rodzinie do opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazanie zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, określając jednocześnie czas jego trwania”[1015], a samo uprawnienie ofiar do wystąpienia z takim wnioskiem zostało określone w art. 11a ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie[1016].

4.3. Ustawowy i sądowy wymiar kary przy przestępstwie z art. 193 k.k.

Kara zastosowana w kodeksie karnym jest wymierzana w imieniu państwa przez sąd i stanowi dolegliwość ponoszoną osobiście przez sprawcę, jest jednocześnie odpłatą społeczną za popełnione przestępstwo[1017]. Każdy przepis karny penalizujący dany czyn przewiduje sankcję karną, czyli ustawowe zagrożenie za popełnienie przestępstwa[1018]. Ustawowe zagrożenie to pojęcie, które nie jest jednolicie rozumiane w piśmiennictwie[1019]. Zarówno jednak w orzecznictwie Sądu Najwyższego, jak i w doktrynie przeważające jest ścisłe rozumienie pojęcia ustawowego zagrożenia, nieoznaczającego kary, którą można rozważać na podstawie wszystkich przepisów karnych znajdujących się w kodeksie karnym (szczególnie części ogólnej), lecz karę, którą przewiduje konkretny przepis karny dotyczący penalizowanego przestępstwa[1020]. Zdaniem Sądu Najwyższego „przez ustawowe zagrożenie karą rozumieć należy zagrożenie przewidziane w sankcji przepisu określającego dany typ przestępstwa […] jest ono zatem związane z danym typem

[1012] Ibidem.
[1013] Ibidem i Ustawa z dnia 30 kwietnia 2020 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2020 r. poz. 956).
[1014] Ibidem.
[1015] Ustawa z dnia 30 kwietnia 2020 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2020 r. poz. 956).
[1016] Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 ze zm.).
[1017] L. Gardocki, *Prawo karne*…, s. 167.
[1018] K. Lenczowska-Soboń, *Przestępstwo zniszczenia*…, s. 235.
[1019] K. Siwek, *Kara nadzwyczajnie złagodzona za zbrodnie*, „Prokuratura i Prawo” 2013, nr 1, s. 141–142.
[1020] Ibidem.

przestępstwa, który figuruje w katalogu przestępstw (część szczególna ustawy karnej), wszystkie zatem modyfikacje kary, tak w górnym, jak i dolnym progu zagrożenia, zarówno zaostrzające, jak i łagodzące jej wymiar, nie zmieniają ustawowego zagrożenia, które jest niezmienne w ramach przyjętej w ustawie typizacji przestępstw"[1021].

Pierwszy kodeks karny z 1932 r., po odzyskaniu przez Polskę niepodległości, wprowadził możliwość skazania za popełnienie przestępstwa naruszenia miru domowego na karę aresztu do lat dwóch lub grzywny[1022]. Przepisy kodeksu karnego z 1969 r. za przestępstwo naruszenia miru domowego przewidywały zagrożenie karne w postaci kary pozbawienia wolności do lat dwóch, ograniczenia wolności albo grzywny[1023]. Aktualnie obowiązujące przepisy przestępstwa naruszenia miru domowego w art. 193 k.k. przewidują możliwość zastosowania alternatywnych kar: **grzywny, kary ograniczenia wolności i kary pozbawienia wolności do jednego roku**[1024].

Zgodnie z art. 33 § 1 k.k. grzywnę wymierza się w stawkach dziennych i należy określić liczbę stawek oraz wysokość jednej stawki[1025]. Najniższa liczba stawek wynosi 10, zaś najwyższa 540 (jeżeli ustawa nie stanowi inaczej)[1026]. Nadto nowelizacją kodeksu karnego, która wejdzie w życie 14 marca 2023 r.[1027] wprowadzony zostaje przepis 33 § 1a k.k. w którym określono minimalne poziomy wymierzanej grzywny, przy przestępstwie, które jest zagrożone zarówno grzywną, jak i karą pozbawienia wolności (jeśli ustawa nie stanowi inaczej). Zgodnie z tym przepisem wymierza się grzywnę w wysokości nie niższej niż:

- „50 stawek - w przypadku czynu zagrożonego karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą roku;
- 100 stawek - w przypadku czynu zagrożonego karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 2 lat;
- 150 stawek - w przypadku czynu zagrożonego karą pozbawienia wolności przekraczającą 2 lata"[1028].

[1021] Postanowienie SN z dnia 6 września 2000 r., III KKN 337/00, OSNKW 2000, nr 9–10, poz. 81.
[1022] Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 60, poz. 571).
[1023] Ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 13, poz. 94).
[1024] Art. 193 k.k.
[1025] Art. 33 k.k.
[1026] Art. 33 k.k.
[1027] Ustawa z dnia 7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 2600).
[1028] Ibidem.

Sąd może wymierzyć dodatkowo grzywnę także obok kary pozbawienia wolności, jeżeli sprawca osiągnął korzyść majątkową lub popełnił przestępstwo w celu osiągnięcia korzyści majątkowej[1029]. Przy ustalaniu stawki dziennej sąd bierze pod uwagę dochody sprawcy, jego warunki osobiste, rodzinne, stosunki majątkowe i możliwości zarobkowe, zaś stawka dzienna nie może być niższa niż 10 złotych ani też przekraczać 2000 złotych[1030].

Natomiast kara ograniczenia wolności jest wymierzana w miesiącach i latach i może trwać od miesiąca do dwóch lat[1031]. Kara ograniczenia wolności polegać może m.in. na obowiązku wykonywania pracy na cele społeczne, która jest nieodpłatna i kontrolowana, lub potrąceniu od 10% do 25% wynagrodzenia za pracę w stosunku miesięcznym na określony cel społeczny wskazany przez sąd[1032]. W czasie odbywania kary ograniczenia wolności skazanego obowiązują określone ograniczenia osobiste, polegające m.in. na zakazie zmiany miejsca stałego pobytu bez zgody sądu czy udzielaniu wyjaśnień na żądanie sądu w zakresie okoliczności związanych z przebiegiem kary[1033].

Wymierzając karę ograniczenia wolności, sąd może orzec świadczenie pieniężne lub obowiązki polegające m.in. na przeproszeniu pokrzywdzonego, wykonywaniu ciążącego na nim obowiązku łożenia na utrzymanie innej osoby, wykonywaniu pracy zarobkowej, powstrzymaniu się od nadużywania alkoholu lub używania innych środków odurzających, poddaniu się terapii uzależnień, poddaniu się terapii, w szczególności psychoterapii lub psychoedukacji, uczestnictwu w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych, powstrzymaniu się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, powstrzymaniu się od kontaktowania się z pokrzywdzonym lub innymi osobami w określony sposób lub zbliżania się do pokrzywdzonego lub innych osób[1034].

J. Kosonoga zauważa, że przy przestępstwie naruszenia miru domowego, którego dokonano z użyciem przemocy, możliwe będzie zastosowanie prewencyjnych środków karnych (choć przemoc jest poza znamionami tego czynu), takich jak „obowiązek powstrzymywania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach, zakaz kontaktowania się z określonymi osobami, zakaz zbliżania się do określonych osób, zakaz

[1029] Art. 33 k.k.
[1030] Art. 33 k.k.
[1031] Art. 34 k.k.
[1032] Art. 34 k.k.
[1033] Art. 34 k.k.
[1034] Art. 34 k.k. i art. 72 § 1 pkt 2–7a k.k.

opuszczania określonego miejsca pobytu bez zgody sądu lub nakaz opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym”[1035].

Zgodnie z art. 53 k.k. „Sąd wymierza karę według swojego uznania, w granicach przewidzianych przez ustawę, bacząc, by jej dolegliwość nie przekraczała stopnia winy, uwzględniając stopień społecznej szkodliwości czynu oraz biorąc pod uwagę cele zapobiegawcze i wychowawcze, które ma osiągnąć w stosunku do skazanego, a także potrzeby w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa (§ 1). Jednocześnie warto podkreślić, że nowelizacją kodeksu karnego, która wchodzi w życie 14 marca 2023 r.[1036] ustawodawca zmienia brzmienie art. 53 § 1 k.k. , zgodnie z którym sąd będzie wymierzał „karę według swojego uznania, w granicach przewidzianych w ustawie, uwzględniając stopień społecznej szkodliwości czynu, okoliczności obciążające i okoliczności łagodzące, cele kary w zakresie społecznego oddziaływania, a także cele zapobiegawcze, które ma ona osiągnąć w stosunku do skazanego. Dolegliwość kary nie może przekraczać stopnia winy."[1037].

Wymierzając karę, sąd uwzględnia w szczególności motywację i sposób zachowania się sprawcy, zwłaszcza w razie popełnienia przestępstwa na szkodę osoby nieporadnej ze względu na wiek lub stan zdrowia, popełnienie przestępstwa wspólnie z nieletnim, rodzaj i stopień naruszenia ciążących na sprawcy obowiązków, rodzaj i rozmiar ujemnych następstw przestępstwa, właściwości i warunki osobiste sprawcy, sposób życia przed popełnieniem przestępstwa i zachowanie się po jego popełnieniu, a zwłaszcza staranie o naprawienie szkody lub zadośćuczynienie w innej formie społecznemu poczuciu sprawiedliwości, a także zachowanie się pokrzywdzonego (§ 2)”[1038], zaś wymierzając karę, bierze się pod uwagę pozytywne wyniki przeprowadzonej mediacji pomiędzy pokrzywdzonym a sprawcą albo ugodę pomiędzy nimi, osiągniętą w postępowaniu przed sądem lub prokuratorem (§ 3)[1039].

Nadto nowelizacją kodeksu karnego, która wejdzie w życie 14 marca 2023 r.[1040] wprowadzono przepis 53 § 2a, w którym znajduje się katalog otwarty okoliczności obciążających sprawcę (są to: „uprzednia karalność za przestępstwo umyślne lub podobne

[1035] J. Kosonoga, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny*…, 2018, s. 1204–1211.
[1036] Ustawa z dnia 7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 2600).
[1037] Ustawa z dnia 7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 2600) art.1 pkt 15.
[1038] Art. 53 k.k.
[1039] Art. 53 k.k.
[1040] Ustawa z dnia 7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 2600).

przestępstwo nieumyślne, wykorzystanie bezradności, niepełnosprawności, choroby lub podeszłego wieku pokrzywdzonego, sposób działania prowadzący do poniżenia lub udręczenia pokrzywdzonego, popełnienie przestępstwa z premedytacją, popełnienie przestępstwa w wyniku motywacji zasługującej na szczególne potępienie, popełnienie przestępstwa motywowanego nienawiścią z powodu przynależności narodowej, etnicznej, rasowej, politycznej lub wyznaniowej ofiary albo z powodu jej bezwyznaniowości, działanie ze szczególnym okrucieństwem, popełnienie przestępstwa w stanie po spożyciu alkoholu lub środka odurzającego, jeżeli ten stan był czynnikiem prowadzącym do popełnienia przestępstwa lub istotnego zwiększenia jego skutków, popełnienie przestępstwa we współdziałaniu z nieletnim lub z wykorzystaniem jego udziału")[1041].

W znowelizowanych przepisach kodeksu karnego, wprowadza się również art. 53§ 2b k.k. w którym wymieniono przykładowe okoliczności łagodzące w stosunku do sprawcy przestępstwa (są to: „popełnienie przestępstwa w wyniku motywacji zasługującej na uwzględnienie popełnienie przestępstwa pod wpływem gniewu, strachu lub wzburzenia, usprawiedliwionych okolicznościami zdarzenia, popełnienie przestępstwa w reakcji na nagłą sytuację, której prawidłowa ocena była istotnie utrudniona z uwagi na okoliczności osobiste, zakres wiedzy lub doświadczenia życiowego sprawcy, podjęcie działań zmierzających do zapobieżenia szkodzie lub krzywdzie, wynikającej z przestępstwa, albo do ograniczenia jej rozmiaru, pojednanie się z pokrzywdzonym, naprawienie szkody wyrządzonej przestępstwem lub zadośćuczynienie za krzywdę wynikłą z przestępstwa, popełnienie przestępstwa ze znacznym przyczynieniem się pokrzywdzonego, dobrowolne ujawnienie popełnionego przez siebie przestępstwa organowi powołanemu do ścigania przestępstw")[1042].

Ukształtowanie sankcji karnych w przepisie art. 193 k.k. w formie alternatywnej (kara grzywny, kara ograniczenia wolności i kary pozbawienia wolności do 1 roku) umożliwia zastosowanie przez sąd rozpoznający sprawę regulacji z art. 58 § 1 k.k., gdzie kary wolnościowe mają swoisty priorytet, czy odstąpienia od wymierzenia kary i orzeczenia środków karnych poprzez zastosowanie art. 59 k.k., jak również istnieje możliwość warunkowego umorzenia całego postępowania karnego (art. 66 § 1 k.k.)[1043].

[1041] Art. 53 § 2a k.k. w brzmieniu ustawy z dnia 7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 2600).
[1042] Art. 53 § 2b k.k. w brzmieniu ustawy z dnia 7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 2600).
[1043] J. Wojciechowska, *Komentarz do rozdziału XXIII*…, s. 882–885.

Zgodnie z art. 58 § 1 k.k., statuującym prymat kar wolnościowych, jeżeli istnieje przewidziana w przepisach karnych możliwość wyboru rodzaju kary, a przestępstwo jest zagrożone karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 5 lat, sąd orzeknie karę pozbawienia wolności tylko wtedy, gdy inna kara lub środek karny nie spełni celów kary[1044].

Przepis art. 59 k.k. stanowi, że „jeżeli przestępstwo jest zagrożone karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 3 lat albo karą łagodniejszego rodzaju i społeczna szkodliwość czynu nie jest znaczna, sąd może odstąpić od wymierzenia kary, jeżeli orzeka jednocześnie środek karny, przepadek lub środek kompensacyjny, a cele kary zostaną w ten sposób spełnione”[1045].

Z uwagi na alternatywne kary określone w art. 193 k.k. sąd może nie tylko zastosować instytucję z art. 59 k.k. i odstąpić od wymierzenia kary na rzecz zastosowanego środka karnego, ale może również, na podstawie art. 66 § 1 k.k., umorzyć warunkowo postępowanie[1046]. Przestępstwo naruszenia miru domowego jest ścigane z oskarżenia publicznego, wobec czego zachodzi możliwość zastosowania wobec sprawcy instytucji warunkowego umorzenia postępowania karnego[1047]. Zgodnie z art. 66 § 1 k.k. „Sąd może warunkowo umorzyć postępowanie karne, jeżeli wina i społeczna szkodliwość czynu nie są znaczne, okoliczności jego popełnienia nie budzą wątpliwości, a postawa sprawcy niekaranego za przestępstwo umyślne, jego właściwości i warunki osobiste oraz dotychczasowy sposób życia uzasadniają przypuszczenie, że pomimo umorzenia postępowania będzie przestrzegał porządku prawnego, w szczególności nie popełni przestępstwa”[1048].

Znamiona przypadku mniejszej wagi nie są określone w przepisach ustawy, ale zostały one wypracowane przez praktykę sądową. Powszechnie przyjmuje się, że wypadek mniejszej wagi zachodzi, gdy stopień społecznego niebezpieczeństwa czynu jest niewysoki[1049]. M. Mozgawa uważa, że czas przebywania sprawcy w pomieszczeniu, którego mir naruszył może mieć wpływ na wymiar kary[1050].

[1044] Art. 58 § 1 k.k.
[1045] Art. 59 k.k.
[1046] A. Zoll, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny, część szczególna*…, 2017, s. 624–627.
[1047] M. Królikowski, A. Sakowicz, *Komentarz do art. 193 k.k.*…, s. 635.
[1048] Art. 66 § 1 k.k.
[1049] „Krakowskie Zeszyty Sądowe” (KZS) 2020, R. 30, nr 10 (358), s. 31.
[1050] M. Mozgawa, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz. Komentarze praktyczne*…, s. 631–638.

4.4. Zbieg przepisów ustawy karnej i zbieg przestępstw

Pojęcie czynu jest jednym z najważniejszych pojęć prawa karnego materialnego, ponieważ, zgodnie z przepisami karnymi, „tylko bowiem czyn zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w chwili jego popełnienia, zawiniony i społecznie szkodliwy w stopniu większym niż znikomy, może stanowić podstawę przypisania odpowiedzialności karnej”[1051].

Podstawową zasadą jest odpowiedzialność sprawcy jednego czynu za tylko jedno przestępstwo[1052]. Natomiast **zbiegiem przestępstw** będzie sytuacja w której sprawca popełnia co najmniej dwa przestępstwa (a w stosunku do żadnego z tych przestępstw nie zapadł prawomocny lub nieprawomocny wyrok)[1053].Sprawcy zostaje wtedy wymierzana kara na podstawie art. 85 k.k. (kara łączna). Zgodnie z tym przepisem „jeżeli sprawca popełnił dwa lub więcej przestępstw, zanim zapadł pierwszy wyrok, chociażby nieprawomocny, co do któregokolwiek z tych przestępstw i wymierzono za nie kary tego samego rodzaju albo inne podlegające łączeniu, sąd orzeka karę łączną, biorąc za podstawę kary z osobna wymierzone za zbiegające się przestępstwa”[1054].

W sytuacji, w której przy wypełnianiu znamion przestępstwa naruszenia nietykalności mieszkania jednocześnie uszkodzono przedmioty bądź osoby, następuje wieloczynowy zbieg przestępstw, jeśli zaś realizowane jest inne przestępstwo, a naruszenie miru domowego było tylko swoistym środkiem do jego realizacji, odpowiedzialność za naruszenie miru domowego zostanie „pochłonięta” przez odpowiedzialność za dokonane przestępstwo główne (np. kradzież została dokonana w wyniku uprzedniego naruszenia miru domowego)[1055].

Przestępstwo naruszenia miru domowego może być w zbiegu z różnymi przestępstwami i wykroczeniami, a jeśli w celu zrealizowania innego czynu przestępczego sprawca dopuszcza się naruszenia miru domowego, popełnia jeden czyn, zaś przepis art. 193 k.k. i przepis określający inne przestępstwo pozostaną w zbiegu[1056]. O tym, jaki

---

[1051] M. Borodziuk, *Czyny współukarane w praktyce organów wymiaru sprawiedliwości*, „Prokuratura i Prawo” 2019, nr 2, s. 24.
[1052] M. Borodziuk, *Czyny współukarane w praktyce organów wymiaru sprawiedliwości*, „Prokuratura i Prawo” 2019, nr 2, s. 24.
[1053] Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1138 z późn. zm.).
[1054] Przepis art. 85 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1138 z późn. zm.).
[1055] K. Sobolewski, A. Laniewski, *Polski kodeks karny*…, s. 132–133.
[1056] M. Budyn-Kulik, *Zbieg przepisów ustawy w przypadku wypełnienia przez sprawcę jednym czynem oprócz znamion naruszenia miru domowego także znamion innego typu czynu zabronionego* [w:] *Naruszenie miru domowego*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2019, s. 230.

będzie to rodzaj zbiegu (czy rzeczywisty, właściwy, czy też pomijalny), zdecydują okoliczności konkretnej sprawy[1057].

W przepisie art. 91 k.k. uregulowana została instytucja **ciągu przestępstw**, która polega na tym, że „ sprawca popełnia w krótkich odstępach czasu, z wykorzystaniem takiej samej sposobności, dwa lub więcej przestępstw, zanim zapadł pierwszy wyrok, chociażby nieprawomocny, co do któregokolwiek z tych przestępstw, sąd orzeka jedną karę określoną w przepisie stanowiącym podstawę jej wymiaru dla każdego z tych przestępstw, w wysokości do górnej granicy ustawowego zagrożenia zwiększonego o połowę"[1058].

Sprawca może również popełnić przestępstwo w ramach **tzw. „przestępstwa ciągłego"** uregulowanego w art. 12 k.k. Zgodnie z tym przepisem „dwa lub więcej zachowań, podjętych w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, uważa się za jeden czyn zabroniony; jeżeli przedmiotem zamachu jest dobro osobiste, warunkiem uznania wielości zachowań za jeden czyn zabroniony jest tożsamość pokrzywdzonego"[1059]. Przestępstwo trwałe można wymienić jako przykład wielości zachowań sprawcy, za które to zachowania będzie wymierzona kara wyłącznie za jedno przestępstwo, czy w konstrukcji czynu ciągłego z art. 12 k.k. [1060].

Możemy mieć również do czynienia z tzw. **pozornym (pomijalnym) zbiegiem przestępstw,** kiedy okazuje się że pomimo pewnych podobieństw do instytucji zbiegu przestępstw w konkretnych okolicznościach taki zbieg przestępstw nie występuje[1061]. Pozorny zbieg przestępstw może również wynikać z regulacji ustawowych, kiedy wprawdzie w okolicznościach faktycznych sprawy występuje zbieg kilku przestępstw, ale ustawodawca uregulował takie sytuacje jako jedno przestępstwo i nakazuje pomijać zbieg przestępstw[1062].

Skutek pochłaniania przestępstwa naruszenia miru domowego nastąpi przy zbiegu z przestępstwem rozboju (art. 280 § 2 k.k. w postaci kwalifikowanej) z uwagi na zdecydowanie wyższą społeczną szkodliwość tego drugie czynu, ale już zbieg kumulatywny wystąpi przy przestępstwie naruszenia miru domowego i uszkodzenia

[1057] Ibidem.
[1058] Przepis art. 91 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1138 z późn. zm.).
[1059] Przepis art. 12§ 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1138 z późn. zm.).
[1060] M. Borodziuk, *Czyny współukarane w praktyce organów wymiaru sprawiedliwości*, „Prokuratura i Prawo" 2019, nr 2, s. 24.
[1061] L. Gardocki, *Prawo karne*…s. 159
[1062] Ibidem.

mienia czy stosowania groźby (art. 191 k.k.)[1063]. Podobnie wskazał Sąd Apelacyjny w Lublinie w wyroku 21 października 2004 r., eliminując z kwalifikacji czynu art. 193 k.k., argumentując, że nie ma potrzeby dokonywania kwalifikacji dotyczącej przestępstwa naruszenia miru domowego, jeśli kolejnym i następczym działaniem sprawcy było dokonanie rozboju[1064]. Natomiast naruszenie miru domowego w konstrukcji czynu, który został uprzednio ukarany, jest możliwe w sytuacji, w której dokonano naruszenia nietykalności mieszkania po to, aby następnie dokonać przestępstwa z użyciem przemocy na osobie[1065].

Okolicznościami, które umożliwiają zastosowanie konstrukcji tzw. pomijalnego zbiegu przestępstw w przestępstwie naruszenia miru domowego z art. 193 k.k. są w pierwszej kolejności czyny sprawcy, które podlegają ocenie karnej, po drugie jeden z tych czynów musi być nacechowany wyraźnie niższym stopniem społecznej szkodliwości, następnie dobro prawne, które sprawca narusza tymi czynami jest tożsame rodzajowo oraz występuje „tożsamość pokrzywdzonego i oddanie obligatoryjnego stopnia represji za czyn współukarany przez karę i środki karne orzekane za popełnienie czynu głównego"[1066].

Zdaniem N. Kłączyńskiej pozorny zbieg art. 193 k.k. i art. 157 k.w. może zachodzić, gdy sprawca nie opuszcza ogrodzonego terenu, który jest „lasem, polem, pastwiskiem, łąką lub groblą", a kwalifikacja czynu powinna określać art. 193 k.k., ponieważ przepis art. 157 k.w. nie zawiera znamion w postaci ogrodzenia takiego terenu[1067].

Wskazuje się również możliwy pomijalny zbieg przestępstwa z art. 193 k.k. z wykroczeniem z art. 157 k.w. (który sankcjonuje karą grzywny do 500 zł lub nagany nieopuszczenie wbrew żądaniu uprawnionej osoby terenu grobli, łąki, lasu, ogrodu i pastwiska)[1068]. Mianowicie w sytuacji, w której sprawca nie opuszcza takiego ogrodzonego terenu, dopuszcza się popełnienia czynu naruszenia miru domowego z art. 193 k.k., a tym samym popełnione wykroczenie z art. 157 k.w. zostanie pominięte w kwalifikacji, nie dotyczy bowiem obszarów, które są ogrodzone[1069].

Zbiegiem przestępstw nie będą również **czynności współukarane,** które występują w sytuacji, kiedy przy czynie sprawcy wystąpiły czynności współukarane

[1063] M. Królikowski, A. Sakowicz, *Komentarz do art. 193 k.k.*…, s. 635.
[1064] Wyrok SA w Lublinie z dnia 21 października 2004 r., II AKa 213/04, LEX nr 148528.
[1065] M. Królikowski, A. Sakowicz, *Komentarz do art. 193 k.k.*…, s. 635.
[1066] M. Borodziuk, *Czyny współukarane*…, s. 34.
[1067] N. Kłączyńska, *Komentarz do art. 193 k.k.*…, s. 494.
[1068] M. Iwański, *Komentarz do art. 157 k.w.* [w:] *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, red. P. Daniluk, Warszawa 2016, s. 994.
[1069] Ibidem.

uprzednie lub następcze, czyli takie które cechują się np. zdecydowanie niższym stopniem społecznej szkodliwości w odniesieniu do czynu głównego[1070].

Naruszenie nietykalności mieszkania (art. 193 k.k.) będzie czynnością uprzednio ukaraną i zaistnieje niewłaściwy zbieg przepisów, tzw. konsumpcja, jeśli sprawca najpierw naruszył mir domowy, wdzierając się do pomieszczenia, a następnie dokonał rabunku (art. 279 § 1 k.k.) [1071]. Rozważyć wtedy należy możliwość zastosowania instytucji współukarania czynu polegającego na naruszeniu nietykalności mieszkania, jako czynu uprzedniego[1072]. Przepis art. 193 k.k. będzie występował w zbiegu niewłaściwym (konsumpcji) z tymi przestępstwami, gdzie występuje na osobie przemoc czy gwałt, co oznacza, że naruszenie miru domowego będzie w takiej kwalifikacji przestępstwem uprzednio ukaranym[1073].

J. Kosonoga wskazuje na kilka typów zbiegów przepisów: współukarany czyn następczy – w sytuacji, w której sprawca najpierw wedrze się do mieszkania, a następnie go nie opuści; współukarany czyn uprzedni – występujący, kiedy sprawca naruszy nietykalność mieszkania, a następnie popełni przestępstwo z użyciem gwałtu na osobie lub przemocy na osobie[1074].

Według A. Langowskiej przy przestępstwach z użyciem gwałtu na osobie lub przemocy, naruszenie miru domowego z art. 193 k.k. będzie czynem uprzednio ukaranym[1075]. N. Kłączyńska, wskazuje na zbędność opisywania i opatrywania odpowiednią kwalifikacją czynu naruszenia miru domowego (art. 193 k.k.) w sytuacji, w której naruszenie nietykalności mieszkania nastąpiło w celu popełnienia przestępstwa z zastosowaniem gwałtu na osobie lub przemocy, gdyż będzie czynem współukaranym uprzednio[1076].

Konstrukcja czynów współukaranych, w związku z brakiem regulacji prawnych, jest często niejednolicie rozumiana i stosowana przez sądy, które nie precyzują często konkretnych kryteriów, które spowodowały zastosowanie tzw. czynu współukaranego[1077]. Przyjmowane często przez sądy współukaranie (w sytuacji, w której sprawca najpierw

[1070] L. Gardocki, *Prawo karne*…s. 162-163.
[1071] A. Zoll, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny, część szczególna*…, 2017, s. 627 i wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 8 listopada 2001 r., II AKa 258/01, KZS 2001 z. 12., poz. 29 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 19 kwietnia 2001 r., II AKa 72/01, KZS 2001 z. 6, poz. 23.
[1072] I. Andrejew, *Kodeks karny*…, s. 150–151.
[1073] A. Zoll, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny, część szczególna*…, 2017, s. 627.
[1074] J. Kosonoga, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny*…, 2018, s. 1204–1211.
[1075] A. Langowska, *Wielość osób*…, s. 11–12.
[1076] N. Kłączyńska, *Komentarz do art. 193 k.k.*…, s. 494.
[1077] M. Borodziuk, *Czyny współukarane*…, s. 24–25.

naruszy mir domowy, a następnie dokonuje rozboju czy zgwałcenia) jest uzasadnione, biorąc pod uwagę znaczną różnicę w społecznej szkodliwości obu czynów, ale zauważa jednocześnie, że naruszenie miru domowego narusza inne dobro podlegające ochronie niż wynikające z pozostałych przestępstw[1078].

Zbieg przepisów ustawy będzie miał miejsce w sytuacji w której jeden czyn sprawcy wypełnia znamiona co najmniej dwóch przestępstw[1079].Niektóre ustawodawstwa przyjmują koncepcję tzw. idealnego zbiegu przestępstw, przy którym przypisuje się sprawcy odpowiedzialność za tyle przestępstw ile przepisów ustaw naruszył tym jednym czynem[1080]. W polskim kodeksie karnym przyjęta została instytucja kumulatywnej kwalifikacji czynu, zgodnie z którą przyjęto jedność czynu[1081]. Zgodnie z art. 11 k.k. „ten sam czyn może stanowić tylko jedno przestępstwo. Jeżeli czyn wyczerpuje znamiona określone w dwóch albo więcej przepisach ustawy karnej, sąd skazuje za jedno przestępstwo na podstawie wszystkich zbiegających się przepisów. W wypadku określonym w § 2 sąd wymierza karę na podstawie przepisu przewidującego karę najsurowszą, co nie stoi na przeszkodzie orzeczeniu innych środków przewidzianych w ustawie na podstawie wszystkich zbiegających się przepisów”[1082].

T. Bojarski wskazuje na możliwy zbieg przepisów art. 193 k.k. z przepisami karnymi regulującymi przestępstwa zniszczenie mienia, naruszenia czynności ciała, wymierzone w godność i nietykalność człowieka[1083].

J. Wojciechowska uważa, że może dochodzić do kumulatywnej kwalifikacji przestępstwa naruszenia miru domowego z innymi przestępstwami w sytuacji, w której sprawca zastosuje przemoc (art. 193 k.k. w zb. z art. 191 k.k.), bądź gdy na skutek naruszenia miru domowego dojdzie do uszkodzenia mienia (art. 193 k.k. w zb. z art. 288 k.k.)[1084]. Podobnie przyjmuje J. Kosonoga podkreślając, że w sytuacji, w której sprawca naruszenia miru domowego uszkadza jeszcze mienie (art. 288 k.k.), czy stosuje wobec pokrzywdzonych groźbę bezprawną (art. 191 kk.), lub dokonuje jeszcze innych przestępstw skierowanych przeciwko zdrowiu i życiu ofiar[1085]. O. Górniok uważa, że jeśli podczas czynności wykonawczych naruszenia miru domowego sprawca jednocześnie

[1078] K. Janczukowicz, *Przypadki stosowania czynu współukaranego – komentarz praktyczny*, LEX/el. 2015.
[1079] L. Gardocki, *Prawo karne*…s. 163
[1080] Ibidem s. 164
[1081] Art. 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1138 z późn. zm.).
[1082] Ibidem.
[1083] T. Bojarski, *Art. 193* [w:] A. Michalska-Warias, J. Piórkowska-Flieger, M. Szwarczyk, T. Bojarski, *Kodeks karny. Komentarz*…
[1084] J. Wojciechowska, *Komentarz do rozdziału XXIII*…, s. 885.
[1085] J. Kosonoga, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny*…, 2018, s. 1204–1211.

stosuje przemoc czy groźbę, zachodzi kumulatywny zbieg[1086]. R. A. Stefański uważa, że przy dokonaniu rozboju przez sprawców, poprzedzonego naruszeniem miru domowego, zastosowanie znajdzie reguła kolizyjna *lex consumens derogat legi consumpteae,* powodująca pochłonięcie kwalifikacji z art. 193 k.k. przez art. 280 § 1 k.k. (rozbój), gdyż wtargnięcie było elementem przestępstwa rozboju, a nadto rozbój jest przestępstwem o nieporównywalnie wyższej społecznej szkodliwości niż naruszenie miru domowego[1087]. Natomiast A. Nowosad przyjmuje, że istnieje również możliwość zbiegu przestępstwa naruszenia miru domowego z art. 158 § 1 k.k. i 159 k.k., kiedy sprawcy chcą naruszyć mir domowy i stosują przemoc fizyczną wobec osoby uprawnionej z takim nasileniem, że powodują u niej skutki zdrowotne z art. 158 § 1 k.k. i 159 k.k.[1088].

Sąd Apelacyjny w Krakowie w wyroku z dnia 17 lutego 1994 r. (II AKr 286/93 LEX nr 28074) słusznie wywodził, że wystąpi kumulatywna kwalifikacja przestępstwa naruszenia miru domowego z przestępstwem naruszenia nietykalności cielesnej w sytuacji, w której sprawcy, wdzierając się do domu, naruszyli również nietykalność cielesną jego mieszkańców, odpychając ich, a pozorny zbieg nie zachodzi, gdyż nie zawsze sprawca, naruszając mir domowy, narusza nietykalność cielesną[1089]. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 25 lutego 1981 r. (Rw 47/81 LEX nr 21895) podniósł, że działanie oskarżonych będzie stanowiło dwa odrębne czyny i stanowiło realny rzeczywisty zbieg przestępstw, jeśli najpierw włamali się do mieszkania, a potem pobili pasami pokrzywdzonych[1090].

Według M. Mozgawy dopuszcza się kumulatywną kwalifikację przestępstwa naruszenia miru domowego z przestępstwami skierowanymi przeciwko życiu i zdrowiu, na przykład wdarcie się z uszkodzeniem mienia, będzie to jednocześnie odpowiedzialność sprawcy za czyn z art. 288 k.k., a jeśli wartość szkody nie przekroczy 500 zł, wystąpi zbieg przepisów wykroczenia z art. 124 k.w. z art. 193 k.k.[1091] Dopuszczalny jest również zbieg kilku przestępstw, gdzie sprawca znieważa, narusza nietykalność osobistą i narusza mir domowy (art. 193 k.k. w zb. z art. 216 § 1 k.k. w zb. z art. 217 § 1 k.k. w związku z art. 11 § 2 k.k.); zbieg naruszenia miru domowego z pozbawieniem wolności, gdy sprawca dodatkowo pozbawia osobę uprawnioną wyjścia z jej pomieszczeń (art. 193 k.k. w zb. z

[1086] O. Górniok, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. O. Górniok, S. Hoc, S.M. Przyjemski…, s. 164–165.
[1087] R.A. Stefański, *Prawnokarna ochrona miru*…, s. 178.
[1088] A. Nowosad, *Kwestie związane ze zbiegiem przepisów ustawy* [w:] A. Nowosad, *Bójka i pobicie,* Warszawa 2014, https://sip.lex.pl/ (dostęp: 24.09.2021).
[1089] Wyrok SA w Krakowie z dnia 17 lutego 1994 r., II AKr 286/93, LEX nr 28074.
[1090] Wyrok SN z dnia 25 lutego 1981 r., Rw 47/81, LEX nr 21895.
[1091] M. Mozgawa, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz. Komentarze praktyczne*…, s. 631–638.

art. 189 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.); zbieg przepisów o przekroczeniu uprawnień przez funkcjonariusza, gdy naruszając mir domowy przekracza on swoje uprawnienia (art. 193 k.k. w zb. z art. 231 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.)[1092].

A. Zoll stoi na stanowisku, że jeśli sprawca przy popełnianiu przestępstwa naruszenia miru domowego, popełnienia inne przestępstwa, np. przeciwko mieniu, będzie występował tzw. zbieg przepisów kumulatywny z art. 193 k.k. np. art. „193 k.k. i 190a § 1 k.k."[1093]. Natomiast jeśli sprawca najpierw „wdziera się" do mieszkania, a następnie „nie opuszcza" go na wyraźne żądanie gospodarza, pomimo dwóch zachowań sprawcy nadal będzie to jedno przestępstwo, a ewentualne podwójne bezprawne zachowanie sprawcy sąd może uwzględnić przy wymiarze kary[1094]. Podobnie uważa J. Wojciechowska przyjmując, że gdy sprawca wyczerpie dwa znamiona czasownikowe przestępstwa naruszenia miru domowego, czyli wedrze się do mieszkania oraz go nie opuści, nadal będzie to jedno przestępstwo naruszenia miru domowego, co ewentualnie może zostać uwzględnione przy wymierzaniu kary przez sąd[1095]. Zdaniem M. Mozgawy przy wypełnieniu przez sprawcę dwóch czynności czasownikowych czynu z art. 193 k.k., tj. wdarcia się, a następnie nieopuszczania na żądanie, będą one stanowiły jeden czyn – nieopuszczanie nie będzie bezkarnym czynem następczym, gdyż sąd przy wymiarze może wziąć pod uwagę dodatkowe zachowanie sprawcy składające się na jeden czyn[1096].

Nie zgadza się z tym stanowiskiem A. Langowska, która uważa, że w treści art. 193 k.k. istnieją dwie normy sankcjonowane – „wdziera się" i „nie opuszcza" – wobec czego naruszenie każdej z nich powinno skutkować odrębną odpowiedzialnością karną sprawcy i możliwym do zastosowania rzeczywistym, kumulatywnym zbiegiem przepisów ustawy bądź nawet zastosowaniem konstrukcji czynu ciągłego (art. 12 k.k.), gdy sprawca w krótkich odstępach czasu swoim zachowaniem wypełnia dwa znamiona (dwie czynności czasownikowe) ze góry powziętym zamiarem, przy tożsamości pokrzywdzonego (wolność to dobro osobiste)[1097].

M. Filar wskazuje na ciekawy możliwy zbieg przepisów art.193 k.k. z przepisami ustawy z art. 60 ust. 1 i 1a ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych [1098]. Zgodnie z tymi przepisami „art. 60 ust. 1 kto w czasie trwania masowej imprezy sportowej, w tym

[1092] Ibidem.
[1093] A. Zoll, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny, część szczególna*…, 2017, s. 627.
[1094] Ibidem.
[1095] J. Wojciechowska, *Komentarz do rozdziału XXIII*…, s. 883.
[1096] M. Mozgawa, *Przestępstwa przeciwko wolności* [w:] *Kodeks*…, s. 485–491.
[1097] A. Langowska, *Wielość osób*…, s. 11–12.
[1098] M. Filar, M. Berent, *Przestępstwa przeciwko wolności*…, s. 1194; Ustawa z art. 60 ust. 1 i 1a ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2171).

meczu piłki nożnej, wdziera się na teren, na którym rozgrywane są zawody sportowe, albo wbrew żądaniu osoby uprawnionej miejsca takiego nie opuszcza, podlega grzywnie nie mniejszej niż 180 stawek dziennych, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 3. Kto w czasie trwania imprezy masowej wdziera się na teren obiektu lub na teren, gdzie prowadzona jest impreza masowa albo wbrew żądaniu osoby uprawnionej miejsca takiego nie opuszcza, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku"[1099].

Podobne stanowisko zostało zawarte w wyroku Sądu Rejonowego Szczecin-Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie – IV Wydział Karny z dnia 31 stycznia 2017 r. IV K 964/151 (Legalis nr 2192621), w którym podkreślono tożsamość znamion występku z art. 60 ust. 1 ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych ze znamionami przestępstwa z art. 193 k.k., że przepis art. 60 ust. 1 ustawy jest *lex specialis* wobec regulacji z art. 193 k.k., a odpowiednie przełożenie na imprezy masowe polega na tym, że naruszenie miru może zaistnieć tylko na terenie, na którym rozgrywane są zawody sportowe[1100]. Co istotne, teren ten nie musi być ogrodzony ani zabezpieczony przed osobami nieuprawnionymi, a przestępstwo zostanie popełnione tylko wtedy, gdy wdarcie się (nieopuszczenie) nastąpi w czasie trwania masowej imprezy sportowej, w tym meczu piłki ręcznej lub innego meczu sportowego[1101].

C. Kąkol analizując powyższe podkreśla, że jedynie w sytuacji, w której na określonym terenie będzie odbywała się impreza masowa, przepisy ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych będą *lex specialis* w stosunku do art. 193 k.k.[1102], ponieważ głównym celem przepisów tej ustawy jest zapewnienie bezpieczeństwa uczestnikom imprezy masowej[1103]. Ustawa w sposób precyzyjny nie określa pojęcia terenu, na który może nastąpić wdarcie, co zdaniem autora implikuje konieczność wąskiego rozumienia tego przepisu do terenu bądź jego wycinka, na którym odbywają się zawody lub turniej, czyli obejmuje tylko teren sportowy[1104].

Podsumowując powyższe, tylko dokładna analiza okoliczności każdej sprawy pozwoli na ustalenie, czy w konkretnej sprawie dotyczącej naruszenia miru domowego mamy do czynienia ze zbiegiem przestępstw, pozornym zbiegiem przestępstw,

[1099] Art. 60 ust. 1 i 1a ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2171).
[1100] Wyrok SR Szczecin-Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie – IV Wydział Karny z dnia 31 stycznia 2017 r., IV K 964/151, Legalis nr 2192621.
[1101] Ibidem.
[1102] C. Kąkol, *Przestępstwa z nowej ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych*, „Prokuratura i Prawo" 2010, nr 3, s. 95–100.
[1103] Ibidem, s. 120.
[1104] Ibidem, s. 110.

czynnościami współukaranymi, czy też zbiegiem przepisów ustawy - a powyższe stanowiska piśmiennictwa i judykatury mogą być pomocne przy kwalifikacji konkretnych zachowań sprawcy.

Rozdział 5.
Praktyka stosowania przepisów – wyniki przeprowadzonych badań i skala zjawiska

5.1. Zagadnienia ogólne

W niniejszej pracy oprócz dokonania szczegółowej analizy funkcjonujących rozwiązań prawnych w zakresie ochrony miru domowego w kodeksie karnym, na podstawie przepisów prawnych, dorobku piśmiennictwa naukowego i orzecznictwa sądów powszechnych, sądów administracyjnych i Sądu Najwyższego, dokonano bezpośredniej analizy wszystkich spraw dotyczących przestępstwa naruszenia miru domowego za lata 2010–2019 w trzech sądach rejonowych (Sąd Rejonowy w Piasecznie, Sąd Rejonowy w Grodzisku Mazowieckim i Sąd Rejonowy w Nowym Dworze Mazowieckim) podległych pośrednio największemu w Polsce sądowi apelacyjnemu, tj. Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie, oraz odpowiednio bezpośrednio Sądowi Okręgowemu w Warszawie i Sądowi Okręgowemu Warszawa-Praga w Warszawie.

Nadto rzeczywisty obraz występowania przestępstwa naruszenia miru domowego w Polsce wyłania się po prezentacji i analizie najnowszych danych statystycznych zebranych z okresu długiej perspektywy czasowej z Ministerstwa Sprawiedliwości, Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości oraz Policji.

5.2. Dane policyjne w aspekcie skali zjawiska przestępstwa naruszenia miru domowego

Komenda Główna Policji przekazała dane dotyczące art. 193 Kodeksu karnego (naruszenia miru domowego) za lata 2001–2020 oraz za okres od stycznia do czerwca 2021 r. Dane za lata 2001–2012 wygenerowano na podstawie systemu rejestrującego, a dane za lata 2013–2021 wygenerowano na podstawie informacji wprowadzonych do systemu analitycznego: 1. dane wg jednostki rejestrującej postępowanie (postępowania wszczęte), 2. dane wg podziału administracyjnego kraju z czynami nieletnich oraz bez czynów nieletnich, przy czym na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 sierpnia 2013 r. w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na

2014 r.[1105]. Ministerstwo Sprawiedliwości zostało zobowiązane do gromadzenia i przekazywania danych o osobach nieletnich i ich czynach karalnych jako organ mający informację o całości zagadnienia. W związku z tym Policja gromadzi informacje o osobach nieletnich i ich czynach tylko i wyłącznie po uzyskaniu informacji o zakończeniu przez sąd postępowania w sprawach nieletnich. Jednocześnie podkreślono, że żaden przepis nie określa obowiązku przekazywania przez sądy informacji zwrotnej do Policji. Wyjaśniono, że do końca 2012 r. prezentowane dane zawierały zarówno informacje o postępowaniach przygotowawczych prowadzonych przez Policję, jak również o postępowaniach prowadzonych we własnym zakresie przez prokuraturę (bez udziału Policji), zaś od początku 2013 r. gromadzone są tylko informacje na podstawie postępowania przygotowawczego prowadzonego wyłącznie przez Policję. Dodatkowo zaznaczono, że dane za 2021 r. mogą ulec modyfikacjom, co wynika z możliwości przeprowadzenia korekty przez jednostki rejestrujące postępowania. Wszystkie zaprezentowane poniżej zestawienia pochodzą z wykazów otrzymanych od Komendy Głównej Policji w Polsce.

Poniżej zaprezentowano dane za lata 2001–2012, zawierające informacje zarówno o postępowaniach przygotowawczych prowadzonych przez Policję, jak również o postępowaniach prowadzonych we własnym zakresie przez prokuraturę (bez udziału Policji).

Tabela 1. Postępowania przygotowawcze z art. 193 k.k. prowadzone przez Policję oraz prokuraturę (bez udziału Policji)

ART.193 WDARCIE SIĘ DO CUDZEGO POMIESZCZENIA							
Rok	**Postępowania wszczęte**	**Przestępstwa stwierdzone**	**w tym czyny nieletnich**	**Przestępstwa wykryte**	**Podejrzani ogółem**	**w tym nieletni**	**Wykrywalność**
2001	1 763	2 735	113	2 595	1 669	105	94,9
2002	1 782	2 596	51	2 466	1 604	56	94,9
2003	1 968	2 643	65	2 479	1 656	72	93,7
2004	1 968	2 790	75	2 655	1 789	67	94,8
2005	2 145	2 826	150	2 712	1 811	93	95,7
2006	2 105	2 980	177	2 832	1 842	128	95,0
2007	1 961	2 736	186	2 596	1 799	113	94,7
2008	1 979	2 755	151	2 608	1 730	124	94,4
2009	1 976	2 581	142	2 402	1 634	113	93,0
2010	2 104	2 808	302	2 613	1 700	160	92,8
2011	1 997	2 572	183	2 379	1 592	103	92,2
2012	1 994	2 582	253	2 371	1 495	66	91,7

Źródło: Komenda Główna Policji.

Z danych tych wynika, że liczba wszczętych postępowań przygotowawczych w zakresie przestępstwa z art. 193 k.k. prowadzonych przez Policję i prokuraturę w latach 2001–2012 wynosiła łącznie 23 742 postępowania, co daje średnią liczbę roczną prowadzonych postępowań **w granicach 1978.** Największą liczbę prowadzonych

[1105] Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 sierpnia 2013 r. w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na 2014 r. (Dz. U. z 2013 r. poz. 1159).

postępowań przygotowawczych w tym zakresie zanotowano w 2005 r., kiedy było to 2145 spraw i w 2006 r. – 2105 spraw, a w 2010 r. – 2104 sprawy.

Poniżej zaprezentowano dane dotyczące postępowań przygotowawczych prowadzonych przez Policję w okresie od 2013 r. do I półrocza 2021 r. w zakresie przestępstwa naruszenia miru domowego z art. 193 k.k.

Tabela 2. Postępowania przygotowawcze z art. 193 k.k. prowadzone przez Policję od 2013 r. do I półrocza 2021 r.

Ustawa	Akt prawny	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	styczeń-czerwiec 2021
Ustawa z dn. 6.06.1997 r. - Kodeks karny	Art. 193	2104	2385	2386	2338	2303	2302	2443	2391	1241
Dane o postępowania wszczętych wygerowane wg jednostki rejestrującej postępowanie										

Źródło: Komenda Główna Policji.

Z analizy danych statystycznych wynika, że liczba prowadzonych postępowań przygotowawczych przez Policję w zakresie przestępstwa naruszenia miru domowego utrzymuje się na podobnym poziomie liczbowym od 2013 r. do 2021 r. Łączna liczba prowadzonych postępowań przygotowawczych za ten okres 8,5 roku wynosi 19 893 sprawy, **co daje średnią roczną w granicach 2340 postępowań przygotowawczych**. Jedynie w 2013 r. liczba prowadzonych postępowań z tego zakresu, była zdecydowanie niższa niż średnia i wynosiła 2102 postępowania, ale już w kolejnych latach, 2014–2020, oscylowała w uśrednionej liczbie (2014 r. – 2385 postępowań; 2015 r. – 2386 postępowań, 2016 r. – 2338 postępowań, 2017 r. – 2303 postępowania, 2018 r. – 2302 postępowania, 2019 r. – 2443 postępowania, 2020 r. – 2391 postępowań). Zauważyć należy niewielki wzrost prowadzonych postępowań przygotowawczych przez Policję z art. 193 k.k. w 2019 r., odbiegający od przyjętej średniej, o dodatkowe 100 postępowań z tego zakresu. Dane dotyczące 2021 r. nie są kompletne i obejmują jedynie pierwsze półrocze, jeśli jednak tendencja liczbowa utrzyma się na podobnym poziomie w II półroczu 2021 r., łączna liczba prowadzonych postępowań wynosiłaby 2482 (I półrocze – 1241 spraw) i byłaby wyższa od średniej za poprzednie lata. Są to jednak wyłącznie hipotetyczne przypuszczenia.

Porównując dane statystyczne za okres 2001–2012 dotyczące prowadzonych postępowań przygotowawczych z art. 193 k.k. przez Policję i prokuraturę z danymi

statystycznymi odnoszącymi się do prowadzonych postępowań przygotowawczych z art. 193 k.k. tylko przez Policję za okres od 2013 r. do I półrocza 2021 r., zauważyć można tendencję wzrostową prowadzonych postępowań przygotowanych z art. 193 k.k. ze średniej rocznej za lata 2001–2012, w wysokości **1978 postępowań**, do średniej rocznej za okres od 2013 r. do I półrocza 2021 r., w wysokości **2340 postępowań**. Średnioroczna liczba prowadzonych postępowań przygotowawczych w porównywanym okresie wzrosła średnio o 362 sprawy rocznie w czasie od 2013 r. do I półrocza 2021 r., a różnica ta mogłaby być jeszcze większa, biorąc pod uwagę, że zestawienie za lata 2013 – I półrocze 2021 r. dotyczy wyłącznie spraw prowadzonych przez Policję, zaś zestawienie za lata 2001–2012 odnosi się do postępowań przygotowawczych prowadzonych zarówno przez Policję, jak i prokuraturę bez udziału Policji. Najwyższą liczbę prowadzonych postępowań przygotowawczych z art. 193 k.k. w ostatnich 20 latach w okresie od 2001 r. do I półrocza 2021 r. odnotowano w 2019 r., kiedy były to 2443 postępowania, a najniższą w 2001 r., kiedy prowadzono 1763 postępowania.

Poniżej zaprezentowano dane dotyczące **stwierdzonych**[1106] **przestępstw** z art. 193 k.k. w prowadzonych przez Policję postępowaniach przygotowawczych w okresie od 2013 r. do I półrocza 2021 r., z uwzględnieniem przestępstw stwierdzonych z udziałem nieletnich i bez udziału nieletnich.

Tabela 3. Postępowania przygotowawcze z art. 193 k.k. prowadzone przez Policję w okresie od 2013 r. do I półrocza 2021 r. w zakresie przestępstw stwierdzonych z uwzględnieniem czynów nieletnich i bez uwzględnienia czynów nieletnich

		Przestępstwa stwierdzone								
Ustawa	**Akt prawny**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**styczeń-czerwiec 2021**
Ustawa z dn. 6.06.1997 r. - Kodeks karny	**Art. 193**	2692	2614	2406	2509	2438	2309	2505	2327	1309

Dane wygenerowane z obszaru wg podziału administracyjnego kraju z czynami nieletnich

		Przestępstwa stwierdzone								
Ustawa	**Akt prawny**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**styczeń-czerwiec 2021**
Ustawa z dn. 6.06.1997 r. - Kodeks karny	**Art. 193**	2370	2583	2356	2431	2364	2274	2452	2290	1269

Dane wygenerowane z obszaru wg podziału administracyjnego bez czynów nieletnich.

[1106] Przestępstwo stwierdzone w rozumieniu przedstawionego zestawienia jest to zdarzenie, co do którego w zakończonym postępowaniu przygotowawczym potwierdzono, że jest przestępstwem. http://bip.katowice.kwp.policja.gov.pl/KWK/stan-bezpieczenstwa/294,Stan-bezpieczenstwa.html (dostęp: 15.10.2021).

Źródło: Komenda Główna Policji.

Z analizy danych statystycznych wynika, że liczba stwierdzonych przestępstw naruszenia miru domowego w prowadzonych postępowaniach przygotowawczych przez Policję utrzymuje się na poziomie liczbowym oscylującym pomiędzy 2327 a 2692 od 2013 r. do I półrocza 2021 r. Łączna liczba stwierdzonych przestępstw z art. 193 k.k. w wyniku prowadzonych postępowań przygotowawczych za ten okres (tj. 8,5 roku) wynosi 21 109 spraw, co daje średnią roczną w **granicach 2483 stwierdzonych przestępstw z art. 193 k.k.**. Jedynie w 2013 r. liczba stwierdzonych przestępstw z art. 193 k.k. w prowadzonych postępowaniach z tego okresu była zdecydowanie wyższa od średniej i wynosiła 2692, a w 2014 r wynosiła 2614. Najniższy ze wskaźników stwierdzonych przestępstw z art. 193 k.k., w wyniku prowadzonych postępowań przygotowawczych przez Policję, stwierdzono w 2018 r. i wynosił 2318 stwierdzonych przestępstw. Dane dotyczące 2021 r. nie są kompletne i obejmują jedynie pierwsze półrocze, jeśli jednak tendencja liczbowa utrzyma się na podobnym poziomie w II półroczu 2021 r., łączna liczba stwierdzonych przestępstw z art. 193 k.k., na skutek prowadzonych przez Policję postępowań przygotowawczych, wynosiłaby 2618 (I półrocze – 1309 spraw) i byłaby wyższa niż średnia za poprzednie lata. Jednak są to wyłącznie hipotetyczne przypuszczenia. Na podstawie natomiast rzeczywistych danych statystycznych za okres od 2013 r. do I półrocza 2021 r. zauważalny jest spadek stwierdzonych przestępstw z art. 193 k.k. w porównaniu z 2013 r. (2692 w 2013 r. i 2327 w 2020 r.).

Poniżej zaprezentowano dane dotyczące **wykrytych**[1107] przestępstw z art. 193 k.k. w prowadzonych przez Policję postępowaniach przygotowawczych w okresie od 2013 r. do I półrocza 2021 r., z uwzględnieniem przestępstw stwierdzonych z udziałem nieletnich i bez udziału nieletnich.

[1107] Przestępstwo wykryte w rozumieniu przedstawionego zestawienia jest to stwierdzone przestępstwo, w którym ustalono przynajmniej jedną osobę podejrzaną i udowodniono jej popełnienie przestępstwa w zakończonym postępowaniu przygotowawczym. Ibidem.

Tabela 4. Postępowania przygotowawcze z art. 193 k.k. prowadzone przez Policję w okresie od 2013 r. do I półrocza 2021 r. w zakresie przestępstw wykrytych, z uwzględnieniem czynów nieletnich

Przestępstwa wykryte								
2013	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**styczeń-czerwiec 2021**
2423	2326	2084	2200	2129	2043	2195	1991	1140

Dane wygenerowane z obszaru wg podziału administracyjnego z czynami nieletnich.

Źródło: Komenda Główna Policji.

Tabela 5. Postępowania przygotowawcze z art. 193 k.k. prowadzone przez Policję w okresie od 2013 r. do I półrocza 2021 r. w zakresie przestępstw wykrytych bez uwzględnienia czynów nieletnich

Przestępstwa wykryte								
2013	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**styczeń-czerwiec 2021**
2101	2295	2034	2122	2054	2009	2143	1954	1100

Błąd! Nieprawidłowe łącze. Dane wygenerowane z obszaru wg podziału administracyjnego bez czynów nieletnich.

Źródło: Komenda Główna Policji.

Z analizy danych statystycznych wynika, że wykryte przestępstwa naruszenia miru domowego (czyli takie, w których stwierdzono przestępstwo i w których ustalono przynajmniej jedną osobę podejrzaną oraz udowodniono jej popełnienie przestępstwa w zakończonym postępowaniu przygotowawczym[1108]) w prowadzonych postępowaniach przygotowawczych przez Policję utrzymują się na poziomie liczbowym oscylującym pomiędzy 1991–2423 od 2013 r. do I półrocza 2021 r. Łączna liczba wykrytych przestępstw z art. 193 k.k. w wyniku prowadzonych postępowań przygotowawczych za ten okres 8,5 roku wynosi 18 531 spraw, **co daje średnią roczną w granicach 2180 wykrytych** przestępstw z art. 193 k.k. Liczba wykrytych przestępstw z art. 193 k.k. w wyniku prowadzonych postępowań przygotowawczych stale spada – w 2013 r. liczba wykrytych przestępstw z art. 193 k.k. w prowadzonych postępowaniach wynosiła 2423 i była zdecydowanie wyższa niż średnia roczna w wysokości 2180 (przyjęta za okres od

[1108] Przestępstwo wykryte w rozumieniu przedstawionego zestawienia jest to stwierdzone przestępstwo, w którym ustalono przynajmniej jedną osobę podejrzaną i udowodniono jej popełnienie przestępstwa w zakończonym postępowaniu przygotowawczym. Ibidem.

2012 r. do I półrocza 2021). Najniższy ze wskaźników wykrytych przestępstw z art. 193 k.k. w wyniku prowadzonych postępowań przygotowawczych przez Policję stwierdzono w 2020 r. i wynosił on 1954 wykryte przestępstwa. Dane dotyczące 2021 r. nie są kompletne i obejmują jedynie pierwsze półrocze, jeśli jednak tendencja liczbowa utrzyma się na podobnym poziomie w II półroczu 2021 r., łączna liczba wykrytych przestępstw z art. 193 k.k., na skutek prowadzonych przez Policję postępowań przygotowawczych, wynosiłaby 2280 (I półrocze – 1140 wykrytych przestępstw) i byłaby tylko nieznacznie wyższa niż średnia za poprzednie lata. Jednak są to wyłącznie hipotetyczne przypuszczenia. Natomiast na podstawie rzeczywistych danych statystycznych za okres od 2013 r. do I półrocza 2021 r. zauważalny jest spadek wykrytych przestępstw z art. 193 k.k. w porównaniu z 2013 r.

Poniżej zaprezentowano dane dotyczące procenta **wykrywalności**[1109] **przestępstw** z art. 193 k.k. w prowadzonych przez Policję postępowaniach przygotowawczych w okresie od 2013 r. do I półrocza 2021 r., z uwzględnieniem przestępstw stwierdzonych z udziałem nieletnich i bez udziału nieletnich.

Tabela 6. Postępowania przygotowawcze z art. 193 k.k. prowadzone przez Policję w okresie od 2013 r. do I półrocza 2021 r. w zakresie % wykrywalności przestępstw, z uwzględnieniem czynów nieletnich

% wykrywalności								
2013	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**styczeń-czerwiec 2021**
90,01	88,78	86,37	87,68	87,11	88,33	87,59	85,56	86,76

Źródło: Komenda Główna Policji.

[1109] Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w rozumieniu przedstawionego zestawienia jest to stosunek procentowy liczby przestępstw wykrytych (łącznie z wykrytymi po podjęciu z umorzenia) do ogólnej liczby przestępstw stwierdzonych powiększoną o liczbę przestępstw wykrytych po podjęciu postępowań umorzonych w latach ubiegłych. Ibidem.

Tabela 7. Postępowania przygotowawcze z art. 193 k.k. prowadzone przez Policję w okresie od 2013 r. do I półrocza 2021 r. w zakresie % wykrywalności przestępstw bez uwzględnienia czynów nieletnich

% wykrywalności								
2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	styczeń-czerwiec 2021
88,65	88,64	86,08	87,29	86,67	88,19	87,36	85,33	86,34

Źródło: Komenda Główna Policji.

Z analizy danych statystycznych wynika, że wykrywalność przestępstw naruszenia miru domowego w prowadzonych postępowaniach przygotowawczych przez Policję utrzymuje się na podobnym poziomie liczbowym, oscylującym pomiędzy 90,01% do 85,56% od 2013 r. do I półrocza 2021 r. Najniższy ze wskaźników wykrywalności przestępstw z art. 193 k.k. w wyniku prowadzonych postępowań przygotowawczych przez Policję stwierdzono w 2020 r. i wynosił 85,56%, a najwyższy w 2013 r. i wynosił 90,01%.

Poniżej zaprezentowano dane dotyczące **podejrzanych sprawców przestępstwa z art. 193 k.k.**[1110] W prowadzonych przez Policję postępowaniach przygotowawczych w czasie od 2013 r. do I półrocza 2021 r., z uwzględnieniem przestępstw stwierdzonych z udziałem nieletnich i bez udziału nieletnich.

Tabela 8. Postępowania przygotowawcze z art. 193 k.k. prowadzone przez Policję w okresie od 2013 r. do I półrocza 2021 r. w zakresie podejrzanych o przestępstwo z art. 193 k.k. z uwzględnieniem czynów nieletnich

Podejrzani								
2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	styczeń-czerwiec 2021
1560	1689	1401	1461	1429	1304	1403	1273	732

Źródło: Komenda Główna Policji.

[1110] Za podejrzanego w rozumieniu przedstawionych zestawień statystycznych uważana jest osoba, której przedstawiono zarzut popełnienia przestępstwa lub bez wydania postanowienia postawiono zarzut w związku z przystąpieniem do przesłuchania w charakterze podejrzanego. Ibidem.

Tabela 9. Postępowania przygotowawcze z art. 193 k.k. prowadzone przez Policję w okresie od 2013 r. do I półrocza 2021 r. w zakresie podejrzanych osób dorosłych o przestępstwo z art. 193 k.k. bez uwzględnienia czynów nieletnich

Podejrzani dorośli								
2013	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**styczeń-czerwiec 2021**
1526	1669	1363	1420	1370	1271	1364	1242	720

Źródło: Komenda Główna Policji.

Tabela 10. Postępowania przygotowawcze z art. 193 k.k. prowadzone przez Policję w okresie od 2013 r. do I półrocza 2021 r. w zakresie podejrzanych osób nieletnich o przestępstwo z art. 193 k.k.

w tym nieletni								
2013	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**styczeń-czerwiec 2021**
34	20	38	41	59	33	39	31	12

Źródło: Komenda Główna Policji.

Z analizy danych statystycznych wynika, że liczba **podejrzanych osób dorosłych** w zakresie przestępstwa naruszenia miru domowego w prowadzonych postępowaniach przygotowawczych przez Policję stale spada i oscyluje w przedziale liczbowym pomiędzy 1242 a 1669 od 2013 r. do I półrocza 2021 r. Łączna liczba dorosłych podejrzanych z art. 193 k.k. w wyniku prowadzonych postępowań przygotowawczych za ten okres 8,5 roku wynosi 11 945 osób, **co daje średnią roczną w granicach 1405 podejrzanych dorosłych sprawców** przestępstw z art. 193 k.k. Liczba podejrzanych sprawców przestępstw z art. 193 k.k. w wyniku prowadzonych postępowań przygotowawczych stale spada, w 2013 r. wynosiła ona **1526** i była wyższa niż średnia roczna w wysokości 1405 (przyjętej za okres od 2012 do do I półrocza 2021). Najniższy ze wskaźników podejrzanych dorosłych sprawców przestępstw z art. 193 k.k. w wyniku prowadzonych postępowań przygotowawczych przez Policję stwierdzono w 2020 r. i wynosił on 1242 podejrzanych. Dane dotyczące 2021 r. nie są kompletne i obejmują jedynie pierwsze półrocze, jeśli jednak tendencja liczbowa utrzyma się na podobnym poziomie w II półroczu 2021 r., łączna liczba dorosłych sprawców przestępstw z art. 193 k.k. na skutek prowadzonych przez Policję postępowań przygotowawczych wynosiłaby 1440 (I półrocze – 720 dorosłych podejrzanych) i byłaby niższa niż średnia za poprzednie lata.

Są to jednak wyłącznie hipotetyczne przypuszczenia. Na podstawie natomiast rzeczywistych danych statystycznych za okres od 2013 r. do I półrocza 2021 r. zauważalny jest spadek podejrzanych dorosłych sprawców przestępstw z art. 193 k.k. w porównaniu 2013 r. z 2020 rokiem, a różnica wynosi 284 dorosłych podejrzanych sprawców przestępstwa z art. 193 k.k. (mniej w 2020 r.).

Z analizy danych statystycznych wynika, że liczba **nieletnich podejrzanych** w zakresie przestępstwa naruszenia miru domowego w prowadzonych postępowaniach przygotowawczych przez Policję utrzymuje się na podobnym poziomie w ostatnich trzech latach (około 30 rocznie) i w przedziale liczbowym pomiędzy 20 a 59 rocznie od 2013 r. do I półrocza 2021 r. Łączna liczba nieletnich podejrzanych z art. 193 k.k. w wyniku prowadzonych postępowań przygotowawczych za ten okres 8,5 roku wynosi 307 osób, **co daje średnią roczną w granicach 36 nieletnich podejrzanych sprawców** przestępstw z art. 193 k.k. Liczba podejrzanych nieletnich sprawców przestępstw z art. 193 k.k. w wyniku prowadzonych postępowań przygotowawczych od kilku lat utrzymuje się na podobnym poziomie (2018 r. – 33, 2019 r. – 39, 2020 r. – 31). Najniższy ze wskaźników podejrzanych nieletnich sprawców przestępstw z art. 193 k.k. w wyniku prowadzonych postępowań przygotowawczych przez Policję stwierdzono w 2014 r. i wynosił on 20 nieletnich podejrzanych. Dane dotyczące 2021 r. nie są kompletne i obejmują jedynie pierwsze półrocze, jeśli jednak tendencja liczbowa utrzyma się na podobnym poziomie w II półroczu 2021 r., łączna liczba nieletnich sprawców przestępstw z art. 193 k.k. na skutek prowadzonych przez Policję postępowań przygotowawczych wynosiłaby 24 (I półrocze – 12 nieletnich podejrzanych) i byłaby zdecydowanie niższa niż średnia za poprzednie lata, wynosząca 36 nieletnich sprawców przestępstwa z art. 193 k.k. rocznie.

Podsumowując powyższe zestawienia statystyczne, zauważyć należy tendencję wzrostową prowadzonych postępowań przygotowanych z art. 193 k.k. ze średniej rocznej za lata 2001–2012 w wysokości 1978 postępowań do średniej rocznej za okres od 2013 r. do I półrocza 2021 r. w wysokości 2340 postępowań. Zauważalny jest również spadek stwierdzonych przestępstw z art. 193 k.k. w porównaniu 2020 r. z 2013 r. (2692 w 2013 r. i 2327 w 2020 r.). Dostrzegalny jest spadek wykrytych przestępstw z art. 193 k.k. w 2020 r. w porównaniu z 2013 r., zaś liczba podejrzanych osób dorosłych w zakresie przestępstwa naruszenia miru domowego w prowadzonych postępowaniach przygotowawczych przez Policję stale spada, natomiast liczba nieletnich podejrzanych w zakresie przestępstwa naruszenia miru domowego w prowadzonych postępowaniach przygotowawczych przez Policję utrzymuje się na podobnym poziomie w ostatnich trzech

latach (około 30 rocznie). Wykrywalność przestępstw naruszenia miru domowego w prowadzonych postępowaniach przygotowawczych przez Policję utrzymuje się na podobnym poziomie liczbowym, pomiędzy 90,01% a 85,56% od 2013 r. do I półrocza 2021 r.

5.3. Statystyczne dane dotyczące przestępstwa naruszenia miru domowego na podstawie innych źródeł

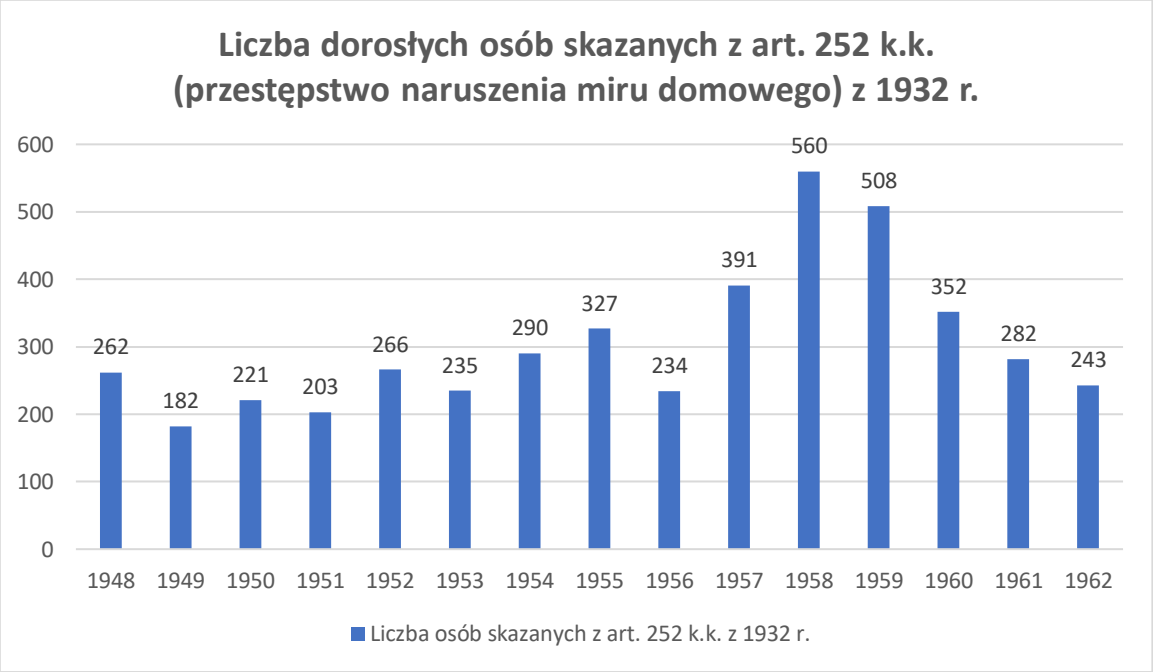
Z danych statystycznych uzyskanych z Ministerstwa Sprawiedliwości dotyczących prawomocnych skazań osób dorosłych według kwalifikacji prawnej rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. – Kodeks karny – czyn główny (art. 252 k.k. z 1932 r. – naruszenie miru domowego) w liczbach bezwzględnych wynika utrzymujący się poziom skazań za przestępstwo naruszenia miru domowego w latach 1948–1955, nieprzekraczający 300 skazań rocznie. W 1955 r. nastąpił niewielki wzrost skazań sprawców przestępstwa naruszenia miru domowego, który doszedł do liczby 327 skazań, ale już w 1956 r. wskaźnik ten spadł do liczby 234. W latach 1957–1960 występuje znacząco wyższa liczba skazań (najwyższa w 1958 r., z liczbą bezwzględną 560). W kolejnych latach, 1961–1962, ponownie daje się zauważyć tendencja spadkowa skazań za przestępstwo naruszenia miru domowego, ponieważ liczby bezwzględne nie przekraczają 300 skazań rocznie.

Tabela 11. Prawomocne skazania osób dorosłych według kwalifikacji prawnej czynu głównego (art. 252 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. – Kodeks karny – naruszenie miru domowego) w liczbach bezwzględnych

Rok	**Liczba skazań**
1948	262
1949	182
1950	221
1951	203
1952	266
1953	235
1954	290
1955	327
1956	234
1957	łącznie 391, w tym z osk. publicznego 175; z oskarżenia prywatnego 216
1958	łącznie 560, w tym z osk. publicznego 252; z oskarżenia prywatnego 308

1959	łącznie 508, w tym z osk. publicznego 258; z oskarżenia prywatnego 250
1960	łącznie 352, w tym z osk. publicznego 173; z oskarżenia prywatnego 179
1961	łącznie 282, w tym z osk. publicznego 132; z oskarżenia prywatnego 150
1962	łącznie 243, w tym z osk. publicznego 105; z oskarżenia prywatnego 138

Źródło: Na podstawie danych zawartych w: Ministerstwo Sprawiedliwości, *Prawomocne skazania osób dorosłych w latach 1946–2014*, Warszawa 2015, https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/opracowania-wieloletnie/ (dostęp: 18.10.2021).

Wykres 1. Prawomocne skazania osób dorosłych według kwalifikacji prawnej czynu głównego (art. 252 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. – Kodeks karny – naruszenie miru domowego) w liczbach bezwzględnych

Źródło: Na podstawie danych zawartych w: Ministerstwo Sprawiedliwości, *Prawomocne skazania osób dorosłych w latach 1946–2014*, Warszawa 2015, https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/opracowania-wieloletnie/ (dostęp: 18.10.2021).

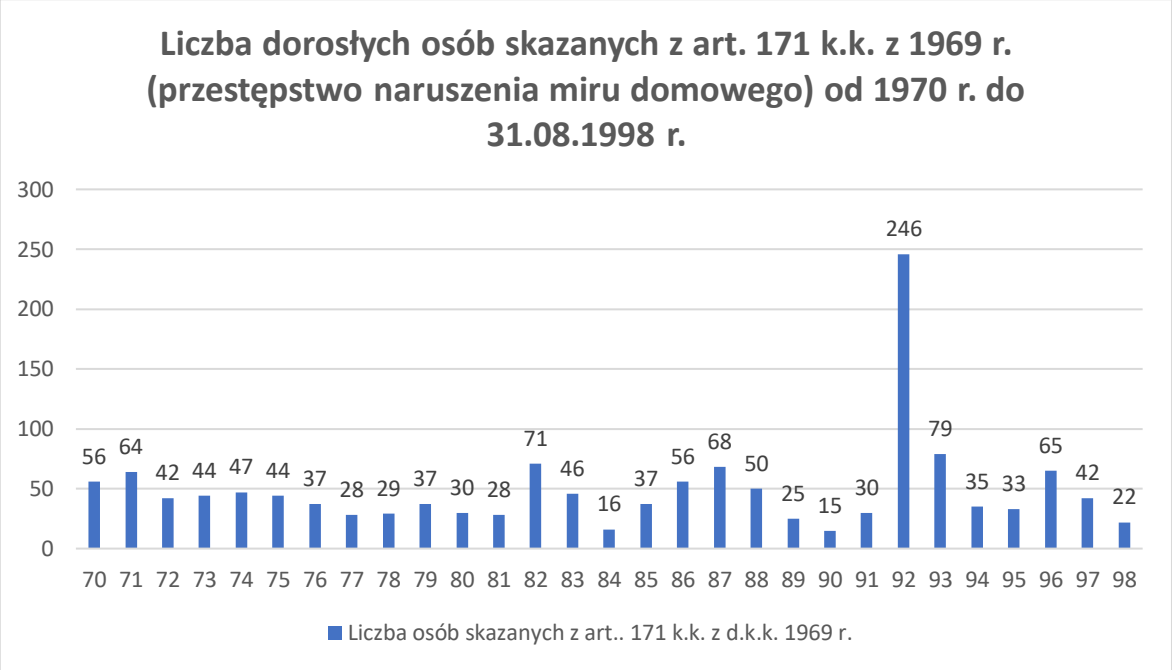
Przedstawione dane statystyczne wskazują, że liczba skazań za przestępstwo naruszenia miru domowego w latach 1948–1962 znajdowała się zasadniczo na poziomie nieprzekraczającym 400 skazań rocznie w liczbach bezwzględnych, jedynie w okresie 1958–1959 liczba skazań za przestępstwo naruszenia nietykalności mieszkania przekroczyła 500.

Tabela 12. Prawomocne skazania osób dorosłych według kwalifikacji prawnej czynu głównego (art. 171 ustawy Kodeks karny z 1969 r. – naruszenie miru domowego) w liczbach bezwzględnych

Rok	**Liczba skazań**
1970	56
1971	64
1972	42
1973	44
1974	47
1975	44
1976	37
1977	28
1978	29
1979	37
1980	30
1981	28
1982	71
1983	46
1984	16
1985	37
1986	56
1987	68
1988	50
1989	25
1990	15
1991	30
1992	246
1993	79
1994	35
1995	33
1996	65
1997	42
01.01.1998 do 31.08.1998	22

Źródło: Na podstawie danych zawartych w: Ministerstwo Sprawiedliwości, *Prawomocne skazania osób dorosłych w latach 1946–2014*, Warszawa 2015, https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/opracowania-wieloletnie/ (dostęp: 18.10.2021).

Analiza zestawień statystycznych prawomocnych skazań osób dorosłych według kwalifikacji prawnej art. 171 ustawy Kodeks karny z 1969 r. – naruszenie miru domowego wskazuje, że od 1970 r. do 31 sierpnia 1998 r. liczba skazań za przestępstwo naruszenia miru domowego nie przekraczała 80 w liczbach bezwzględnych, a jedynie w 1992 r. odnotowano zauważalny wzrost skazań, który wynosił 246.

Wykres 2. Prawomocne skazania osób dorosłych według kwalifikacji prawnej czynu głównego (art. 171 ustawy Kodeks karny z 1969 r. – naruszenie miru domowego) w liczbach bezwzględnych

Źródło: Na podstawie danych zawartych w: Ministerstwo Sprawiedliwości, *Prawomocne skazania osób dorosłych w latach 1946–2014*, Warszawa 2015, https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/opracowania-wieloletnie/ (dostęp: 18.10.2021).

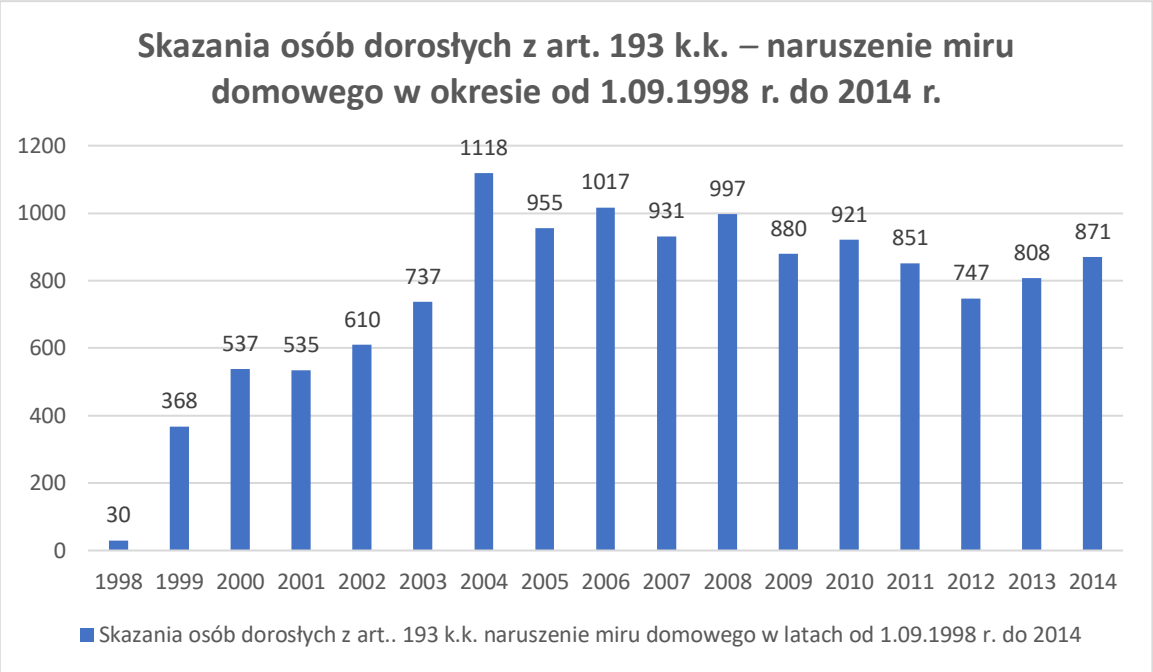
Również dane wyrażone w formie wykresu liczb bezwzględnych prawomocnych skazań osób dorosłych za przestępstwo naruszenia miru domowego w latach 1970–1998 wskazują na stałe wskaźniki roczne skazań za przestępstwo naruszenia nietykalności mieszkania, oscylujące w granicach pomiędzy 15 a 79 rocznych skazań, z tym zastrzeżeniem, że w 1992 r. odnotowano bardzo wysoką liczbę skazań w wysokości 246.

Tabela 13. Prawomocne skazania osób dorosłych według kwalifikacji prawnej czynu głównego (art. 193 ustawy Kodeks karny z 1997 r. – naruszenie miru domowego) w liczbach bezwzględnych

Rok	**Liczba skazań**
od 01.09.1998 r.	30
1999	368
2000	537
2001	535
2002	610
2003	737
2004	1118
2005	955
2006	1017
2007	931
2008	997
2009	880
2010	921
2011	851
2012	747
2013	808
2014	871

Źródło: Na podstawie danych zawartych w: Ministerstwo Sprawiedliwości, *Prawomocne skazania osób dorosłych w latach 1946–2014*, Warszawa 2015, https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/opracowania-wieloletnie/ (dostęp: 18.10.2021).

Analiza powyższych danych dotyczących prawomocnych skazań osób dorosłych za przestępstwo naruszenia miru domowego w liczbach bezwzględnych w latach 1998–2014 wskazuje na utrzymujący się poziom skazań za przestępstwo naruszenia miru domowego w latach 1999–2001, nieprzekraczający rocznie 550 skazań. Od 2002 r. liczba skazań z art. 193 k.k. rosła i dało się zauważyć tendencję utrzymywania rocznego wskaźnika skazań za przestępstwo naruszenia miru domowego pomiędzy 610 (odnotowanym w 2002 r.) a 1118 (odnotowanym w 2004 r.), ale już od 2007 r. do 2014 r. liczba skazań z art. 193 k.k. wykazywała niewielką tendencję spadkową w poszczególnych latach, z pojedynczymi przypadkami niewielkich rocznych wzrostów skazań za przestępstwo naruszenia miru domowego.

Wykres 3. Prawomocne skazania osób dorosłych według kwalifikacji prawnej czynu głównego (art. 193 ustawy Kodeks karny z 1997 r. – naruszenie miru domowego) w liczbach bezwzględnych

Źródło: Na podstawie danych zawartych w: Ministerstwo Sprawiedliwości, *Prawomocne skazania osób dorosłych w latach 1946–2014*, Warszawa 2015, https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/opracowania-wieloletnie/ (dostęp: 18.10.2021).

Na wykresie zobrazowano tendencję wzrostową prawomocnych skazań za czyn z art. 193 k.k. w latach 1998–2002, a następnie pewną stabilizację liczbową w zakresie liczby rocznych prawomocnych skazań sprawców przestępstwa naruszenia miru domowego od 2004 r. do 2014 r., oscylującą w granicach 737–1118. W latach 2007–2014 roczna liczba skazań z art. 193 k.k. nie przekroczyła 1000.

Ministerstwo Sprawiedliwości przekazało dane dotyczące prawomocnych skazań osób dorosłych na podstawie art. 193 kodeksu karnego według województw i płci za lata 2014–2018 oraz za 2019 r. w zakresie wymierzanej kary za czyn z art. 193 k.k. Wskazano jednocześnie, że dane dotyczące prawomocnych skazań za 2020 r. nie są jeszcze dostępne.

Poniżej zaprezentowano zestawienia statystyczne kolejno za 2014 r., 2015 r., 2016 r., 2017 r. i za 2018 r., z uwzględnieniem płci osób skazanych, łącznej liczby przestępstw, a także liczby przestępstw z art. 193 k.k. z podziałem na poszczególne województwa.

Tabela 14. Prawomocnie skazani dorośli wg rodzajów przestępstw, płci i miejsca popełnienia przestępstwa (województwa – czyn główny) przeciwko wolności, w tym z art. 193 k.k., za 2014 r.

Wydział Statystycznej Informacji Zarządczej
Departament Strategii i Funduszy Europejskich
Ministerstwo Sprawiedliwości

Rok 2014 — **Prawomocnie skazani dorośli wg rodzajów przestępstw, płci i miejsca popełnienia przestępstwa (województwa) - czyn główny**

RODZAJE PRZESTĘPSTW / PŁEĆ	OGÓŁEM SKAZANI	WOJEWÓDZTWA / MIEJSCE POPEŁNIENIA PRZESTĘPSTWA / DOLNOŚLĄSKIE	KUJAWSKO-POMORSKIE	LUBELSKIE	LUBUSKIE	ŁÓDZKIE	MAŁOPOLSKIE	MAZOWIECKIE	OPOLSKIE	PODKARPACKIE	PODLASKIE	POMORSKIE	ŚLĄSKIE	ŚWIĘTOKRZYSKIE	WARMIŃSKO-MAZURSKIE	WIELKOPOLSKIE	ZACHODNIO-POMORSKIE	ZAGRANICA	NIEOKREŚLONE
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
OGÓŁEM	295 353	25 625	15 868	17 858	11 065	18 075	19 286	38 473	8 218	12 521	8 731	17 052	39 977	7 936	12 927	25 261	15 516	941	53
M	266 150	23 094	14 324	16 123	10 036	16 065	17 463	34 565	7 554	11 446	8 053	15 431	35 215	7 323	11 888	22 726	14 045	784	45
K	29 203	2 561	1 534	1 735	1 029	2 010	1 803	3 908	664	1 075	678	1 621	4 762	613	1 039	2 535	1 471	157	8
w tym:																			
PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO WOLNOŚCI	8 758	922	490	402	391	545	554	948	278	330	231	510	1 269	182	435	814	433	23	1
M	7 961	798	446	360	354	500	518	848	256	302	217	471	1 141	174	400	756	398	21	1
K	797	124	44	42	37	45	36	100	22	28	14	39	128	8	35	58	35	2	0
w tym:																			
Art.193 kk	871	171	42	51	29	39	39	78	28	25	48	48	143	16	42	39	33	0	0
M	698	115	36	35	24	33	33	65	26	24	40	41	111	15	40	31	29	0	0
K	173	56	6	16	5	6	6	13	2	1	8	7	32	1	2	8	4	0	0

Źródło: Tabela opracowana przez Ministerstwo Sprawiedliwości.

Z analizy danych statystycznych wynika, że **w 2014 r.** było łącznie 871 osób skazanych za przestępstwo naruszenia miru domowego z art. 193 k.k. (w tym 698

mężczyzn i 173 kobiety), natomiast skazanych za przestępstwa przeciwko wolności było 8758 osób (w tym 7961 mężczyzn i 797 kobiet), zaś liczba wszystkich skazanych osób wynosiła 295 353 (w tym 266 150 mężczyzn i 29 203 kobiety). Najwięcej skazań za przestępstwo naruszenia miru domowego z art. 193 k.k. odnotowano w województwie dolnośląskim – 171 osób skazanych, a najmniej w województwie świętokrzyskim – 16 osób.

Tabela 15. Prawomocnie skazani dorośli wg rodzajów przestępstw, płci i miejsca popełnienia przestępstwa (województwa – czyn główny) przeciwko wolności, w tym z art. 193 k.k., za 2015 r.

Rok 2015	Prawomocnie skazani dorośli wg rodzajów przestępstw, płci i miejsca popełnienia przestępstwa (województwa) - czyn główny			WOJEWÓDZTWA / MIEJSCE POPEŁNIENIA PRZESTĘPSTWA /																
RODZAJE PRZESTĘPSTW		OGÓŁEM SKAZANI	DOLNO-ŚLĄSKIE	KUJAWSKO - POMORSKIE	LUBELSKIE	LUBUSKIE	ŁÓDZKIE	MAŁO-POLSKIE	MAZO-WIECKIE	OPOLSKIE	PODKAR-PACKIE	PODLASKIE	POMORSKIE	ŚLĄSKIE	ŚWIĘTO-KRZYSKIE	WARMIŃSKO - MAZURSKIE	WIELKO-POLSKIE	ZACHODNIO - POMORSKIE	ZAGRA-NICA	NIE-OKREŚ-LONE
PŁEĆ		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
0		280 034	21 541	12 870	17 669	9 505	15 236	18 364	34 207	6 802	11 686	7 583	14 116	35 008	7 192	10 821	21 624	14 483	1 316	111
OGÓŁEM		233 188	19 388	11 652	15 828	8 599	13 390	16 452	30 589	6 183	10 538	6 968	12 795	30 719	6 552	9 860	19 399	13 132	1 136	80
M		26 846	2 173	1 218	1 841	906	1 846	1 912	3 618	619	1 128	615	1 321	4 289	640	961	2 225	1 351	180	33
K																				
w tym:																				
PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO WOLNOŚCI		8 020	811	437	459	414	500	595	837	198	289	219	425	1 146	198	356	663	451	22	0
M		7 324	700	408	403	378	457	548	761	186	270	211	398	1 042	177	333	619	415	18	0
K		696	111	29	56	36	43	47	76	12	19	8	27	104	21	23	44	36	4	0
w tym:																				
Art.193 kk		774	134	28	54	43	25	42	87	17	25	9	46	125	29	35	35	38	2	0
M		632	86	28	39	37	21	39	79	16	22	8	39	100	18	32	32	34	2	0
K		142	48	0	15	6	4	3	8	1	3	1	7	25	11	3	3	4	0	0

Źródło: Tabela opracowana przez Ministerstwo Sprawiedliwości.

W **2015 r.** było łącznie 774 osób skazanych za przestępstwo naruszenia miru domowego z art. 193 k.k. (w tym 632 mężczyzn i 142 kobiety), natomiast skazanych za przestępstwa przeciwko wolności było 8020 osób (w tym 7324 mężczyzn i 696 kobiet), zaś liczba wszystkich skazanych osób wynosiła 260 034 (w tym 233 188 mężczyzn i 26 846 kobiet). Najwięcej skazań za przestępstwo naruszenia miru domowego z art. 193 k.k. odnotowano w województwie dolnośląskim – 134 osoby skazane, a najmniej w województwie podlaskim – 9 osób.

Tabela 16. Prawomocnie skazani dorośli wg rodzajów przestępstw, płci i miejsca popełnienia przestępstwa (województwa – czyn główny) przeciwko wolności, w tym z art. 193 k.k., za 2016 r.

Wydział Statystycznej Informacji Zarządczej
Departament Strategii i Funduszy Europejskich
Ministerstwa Sprawiedliwości

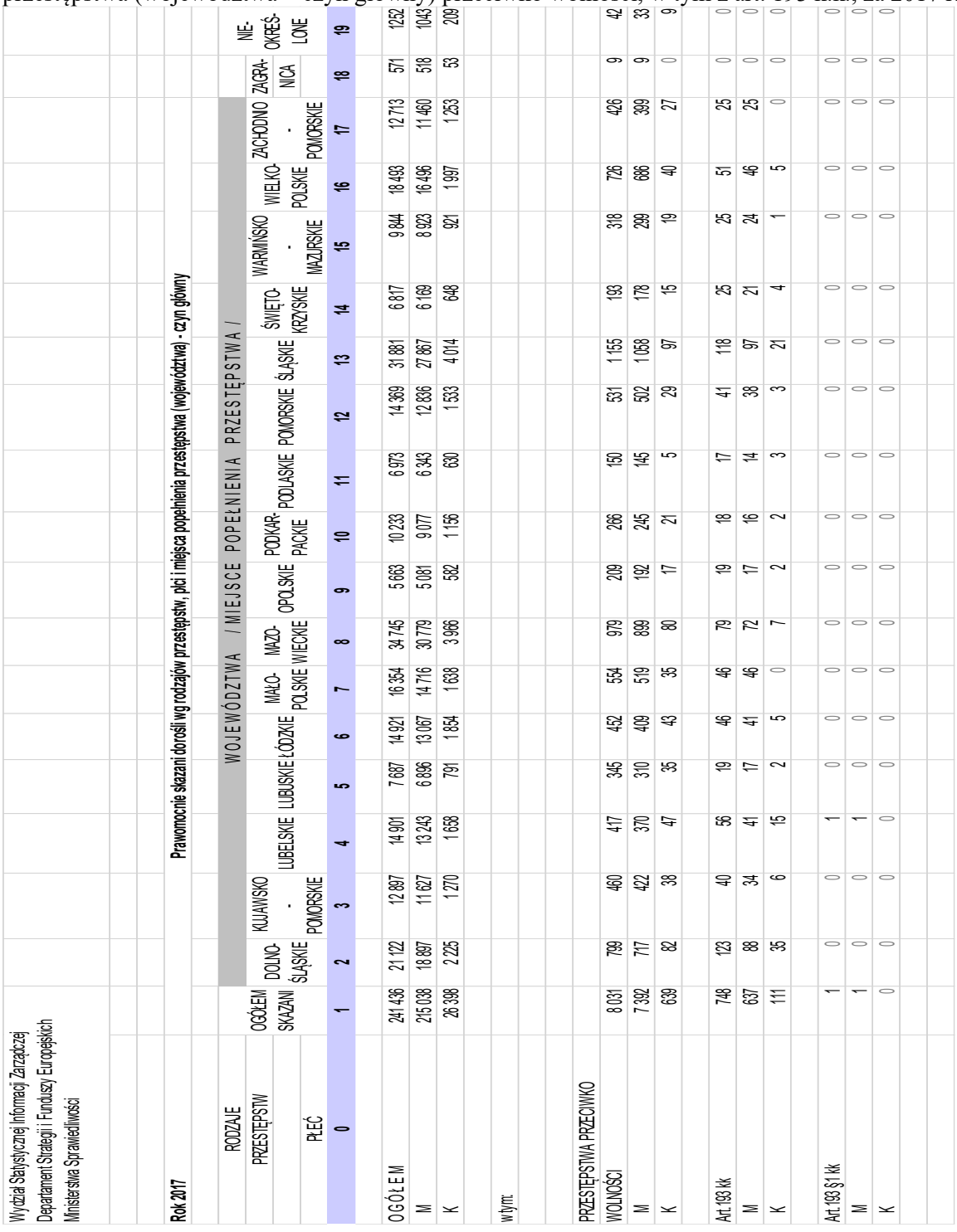
Rok 2016 — **Prawomocnie skazani dorośli wg rodzajów przestępstw, płci i miejsca popełnienia przestępstwa (województwa) - czyn główny**

RODZAJE PRZESTĘPSTW / PŁEĆ	OGÓŁEM SKAZANI	WOJEWÓDZTWA / MIEJSCE POPEŁNIENIA PRZESTĘPSTWA / DOLNOŚLĄSKIE	KUJAWSKO-POMORSKIE	LUBELSKIE	LUBUSKIE	ŁÓDZKIE	MAŁOPOLSKIE	MAZOWIECKIE	OPOLSKIE	PODKARPACKIE	PODLASKIE	POMORSKIE	ŚLĄSKIE	ŚWIĘTOKRZYSKIE	WARMIŃSKO-MAZURSKIE	WIELKOPOLSKIE	ZACHODNIO-POMORSKIE	ZAGRANICA	NIEOKREŚLONE
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
OGÓŁEM	289 512	23 576	14 564	18 943	10 310	17 718	19 847	39 662	6 892	12 131	7 653	16 913	38 438	7 731	12 763	24 496	15 971	1 887	17
M	259 820	21 238	13 211	17 012	9 346	15 682	17 818	35 539	6 233	10 860	7 028	15 327	33 825	7 020	11 616	21 988	14 477	1 584	16
K	29 692	2 338	1 353	1 931	964	2 036	2 029	4 123	659	1 271	625	1 586	4 613	711	1 147	2 508	1 494	303	1
w tym:																			
PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO WOLNOŚCI	9 112	847	477	472	405	520	614	1 038	235	302	199	596	1 351	205	455	828	527	41	0
M	8 388	758	444	432	369	476	573	955	223	277	188	549	1 233	194	427	771	484	35	0
K	724	89	33	40	36	44	41	83	12	25	11	47	118	11	28	57	43	6	0
w tym:																			
Art.193 kk	900	125	35	48	25	35	81	120	24	36	15	62	137	19	45	33	60	0	0
M	773	91	33	42	24	30	73	108	20	32	12	52	115	18	42	30	51	0	0
K	127	34	2	6	1	5	8	12	4	4	3	10	22	1	3	3	9	0	0
Art.193 §1 kk	2	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
M	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
K	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: Tabela opracowana przez Ministerstwo Sprawiedliwości.

W **2016 r.** było łącznie 900 osób skazanych za przestępstwo naruszenia miru domowego z art. 193 k.k. (w tym 773 mężczyzn i 127 kobiet), natomiast skazanych za przestępstwa przeciwko wolności było 9112 osób (w tym 8388 mężczyzn i 724 kobiety), zaś liczba wszystkich skazanych osób wynosiła 289 512 (w tym 259 820 mężczyzn i 29 692 kobiety). Najwięcej skazań za przestępstwo naruszenia miru domowego z art. 193 k.k. odnotowano w województwie śląskim – 137 osób skazanych, a najmniej w województwie podlaskim – 15 osób.

Tabela 17. Prawomocnie skazani dorośli wg rodzajów przestępstw, płci i miejsca popełnienia przestępstwa (województwa – czyn główny) przeciwko wolności, w tym z art. 193 k.k., za 2017 r.

Wydział Statystycznej Informacji Zarządczej
Departament Strategii i Funduszy Europejskich
Ministerstwa Sprawiedliwości

Rok 2017

Prawomocnie skazani dorośli wg rodzajów przestępstw, płci i miejsca popełnienia przestępstwa (województwa) - czyn główny

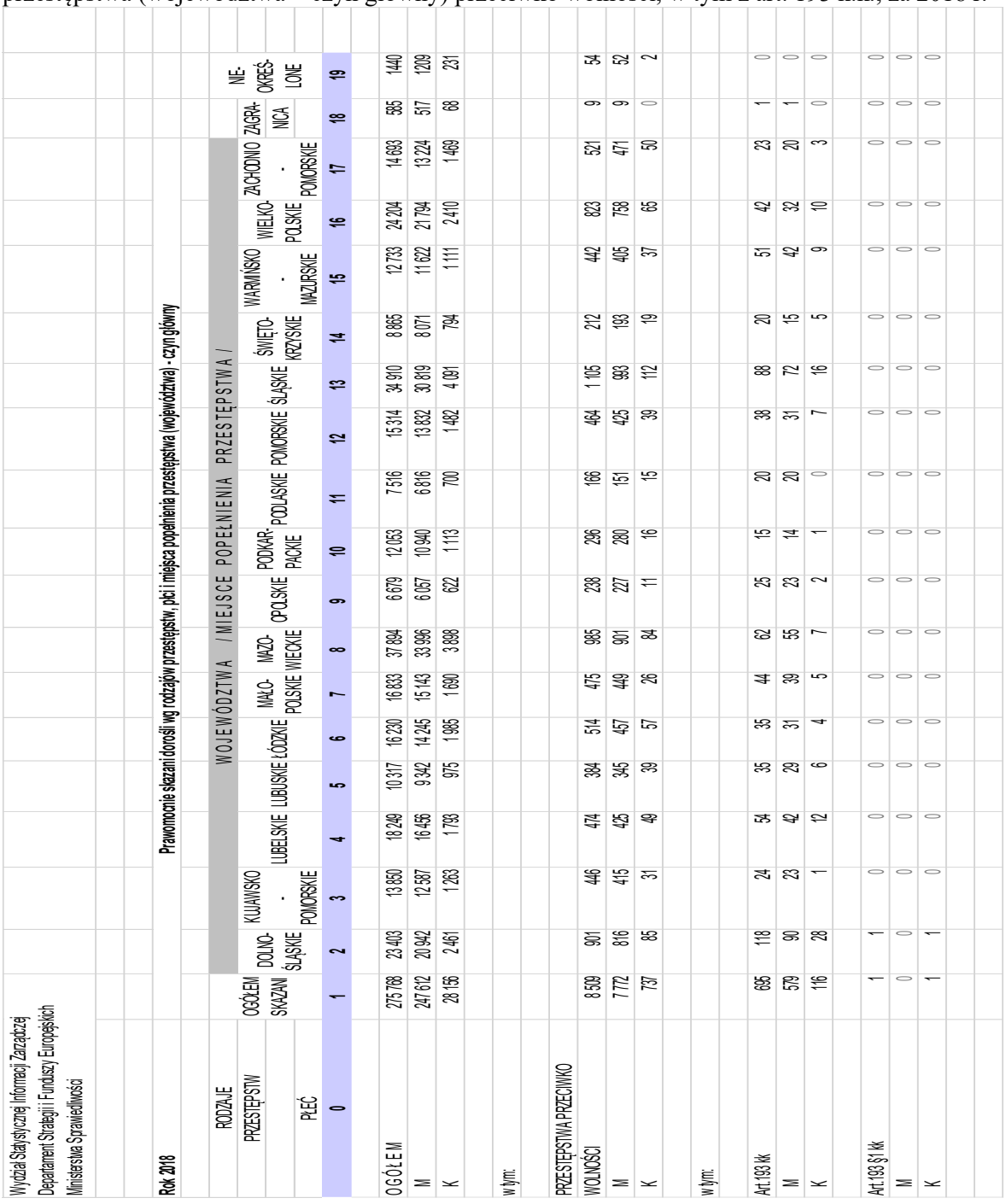
RODZAJE PRZESTĘPSTW / PŁEĆ	OGÓŁEM SKAZANI	WOJEWÓDZTWA / MIEJSCE POPEŁNIENIA PRZESTĘPSTWA / DOLNOŚLĄSKIE	KUJAWSKO-POMORSKIE	LUBELSKIE	LUBUSKIE	ŁÓDZKIE	MAŁOPOLSKIE	MAZOWIECKIE	OPOLSKIE	PODKARPACKIE	PODLASKIE	POMORSKIE	ŚLĄSKIE	ŚWIĘTOKRZYSKIE	WARMIŃSKO-MAZURSKIE	WIELKOPOLSKIE	ZACHODNIO-POMORSKIE	ZAGRANICA	NIEOKREŚLONE
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
OGÓŁEM	241 436	21 122	12 897	14 901	7 687	14 921	16 354	34 745	5 663	10 233	6 973	14 369	31 881	6 817	9 844	18 493	12 713	571	1252
M	215 038	18 897	11 627	13 243	6 896	13 067	14 716	30 779	5 081	9 077	6 343	12 836	27 867	6 169	8 923	16 496	11 460	518	1043
K	26 398	2 225	1 270	1 658	791	1 854	1 638	3 966	582	1 156	630	1 533	4 014	648	921	1 997	1 253	53	209
w tym:																			
PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO WOLNOŚCI																			
WOLNOŚCI	8 031	799	460	417	345	452	554	979	209	266	150	531	1 155	193	318	726	426	9	42
M	7 392	717	422	370	310	409	519	899	192	245	145	502	1 068	178	299	686	399	9	33
K	639	82	38	47	35	43	35	80	17	21	5	29	97	15	19	40	27	0	9
Art. 193 kk	748	123	40	56	19	46	46	79	19	18	17	41	118	25	25	51	25	0	0
M	637	88	34	41	17	41	46	72	17	16	14	38	97	21	24	46	25	0	0
K	111	35	6	15	2	5	0	7	2	2	3	3	21	4	1	5	0	0	0
Art. 193 § 1 kk	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
M	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
K	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: Tabela opracowana przez Ministerstwo Sprawiedliwości.

W **2017 r.** było łącznie 748 osób skazanych za przestępstwo naruszenia miru domowego z art. 193 k.k. (w tym 637 mężczyzn i 111 kobiet), natomiast skazanych za przestępstwa przeciwko wolności było 8031 osób (w tym 7392 mężczyzn i 639 kobiet), zaś liczba wszystkich skazanych osób wynosiła 241 436 (w tym 215 038 mężczyzn i 26 398

kobiet). Najwięcej skazań za przestępstwo naruszenia miru domowego z art. 193 k.k. odnotowano w województwie dolnośląskim – 123 osoby skazane, a najmniej w województwie podlaskim – 17 osób.

Tabela 18. Prawomocnie skazani dorośli wg rodzajów przestępstw, płci i miejsca popełnienia przestępstwa (województwa – czyn główny) przeciwko wolności, w tym z art. 193 k.k., za 2018 r.

Wydział Statystycznej Informacji Zarządczej
Departament Strategii i Funduszy Europejskich
Ministerstwo Sprawiedliwości

Rok 2018

Prawomocnie skazani dorośli wg rodzajów przestępstw, płci i miejsca popełnienia przestępstwa (województwa) - czyn główny

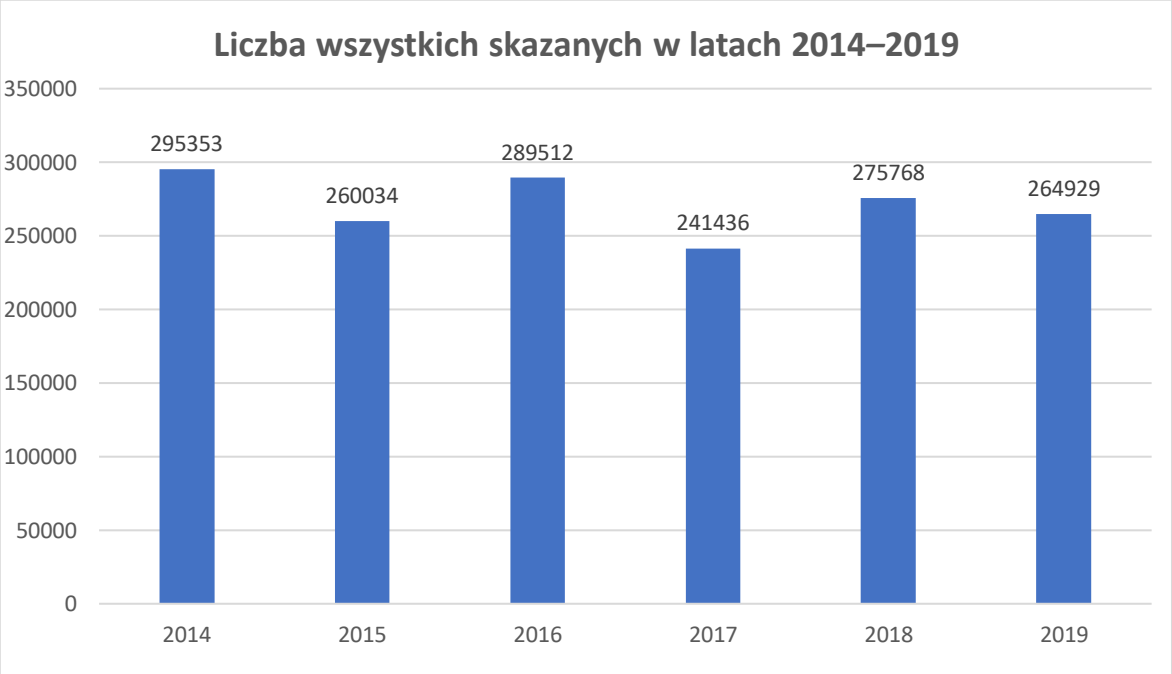
RODZAJE PRZESTĘPSTW / PŁEĆ	OGÓŁEM SKAZANI	WOJEWÓDZTWA / MIEJSCE POPEŁNIENIA PRZESTĘPSTWA / DOLNO-ŚLĄSKIE	KUJAWSKO - POMORSKIE	LUBELSKIE	LUBUSKIE	ŁÓDZKIE	MAŁO-POLSKIE	MAZO-WIECKIE	OPOLSKIE	PODKAR-PACKIE	PODLASKIE	POMORSKIE	ŚLĄSKIE	ŚWIĘTO-KRZYSKIE	WARMIŃSKO - MAZURSKIE	WIELKO-POLSKIE	ZACHODNIO - POMORSKIE	ZAGRA-NICA	NIE-OKREŚ-LONE
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
OGÓŁEM	275 788	23 403	13 850	18 249	10 317	16 230	16 833	37 894	6 679	12 053	7 516	15 314	34 910	8 865	12 733	24 204	14 693	885	1440
M	247 612	20 942	12 587	16 455	9 342	14 245	15 143	33 996	6 057	10 940	6 816	13 832	30 819	8 071	11 622	21 794	13 224	517	1209
K	28 156	2 461	1 263	1 793	975	1 985	1 690	3 898	622	1 113	700	1 482	4 091	794	1 111	2 410	1 469	68	231
w tym:																			
PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO WOLNOŚCI	8 509	901	446	474	384	514	475	985	238	296	166	464	1 105	212	442	823	521	9	54
M	7 772	816	415	425	345	457	449	901	227	280	151	425	993	193	405	738	471	9	52
K	737	85	31	49	39	57	26	84	11	16	15	39	112	19	37	65	50	0	2
w tym:																			
Art.193 kk	695	118	24	54	35	35	44	62	25	15	20	38	88	20	51	42	23	1	0
M	579	90	23	42	29	31	39	55	23	14	20	31	72	15	42	32	20	1	0
K	116	28	1	12	6	4	5	7	2	1	0	7	16	5	9	10	3	0	0
Art.193 §1 kk	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
M	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
K	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: Tabela opracowana przez Ministerstwo Sprawiedliwości.

W **2018 r.** było łącznie 695 skazanych osób za przestępstwo naruszenia miru domowego z art. 193 k.k. (w tym 579 mężczyzn i 116 kobiet), natomiast skazanych za

przestępstwa przeciwko wolności było 8509 osób (w tym 7772 mężczyzn i 737 kobiet), zaś liczba wszystkich skazanych osób wynosiła 275 768 (w tym 247 612 mężczyzn oraz 28 156 kobiet). Najwięcej skazań za przestępstwo naruszenia miru domowego z art. 193 k.k. odnotowano w województwie dolnośląskim – 118 osób skazanych, a najmniej w województwie podkarpackim – 15 osób.

Powyższe dane statystyczne wskazują, że liczba osób skazanych z art. 193 k.k. utrzymuje się od 2014 r. na podobnym poziomie, w przedziale 695–900 skazanych z art. 193 k.k. rocznie. Łączna liczba skazanych z art. 193 k.k. za okres 5 lat (za lata 2014–2018) wynosi 3988 osób, co daje średnią roczną w granicach 798 osób skazanych rocznie z art. 193 k.k. Najniższy ze wskaźników skazanych sprawców przestępstw z art. 193 k.k. stwierdzono w 2018 r. i wynosił 695 skazanych, zaś najwyższy ze wskaźników skazanych sprawców przestępstw z art. 193 k.k. stwierdzono w 2016 r. i wynosił on 900 skazanych.

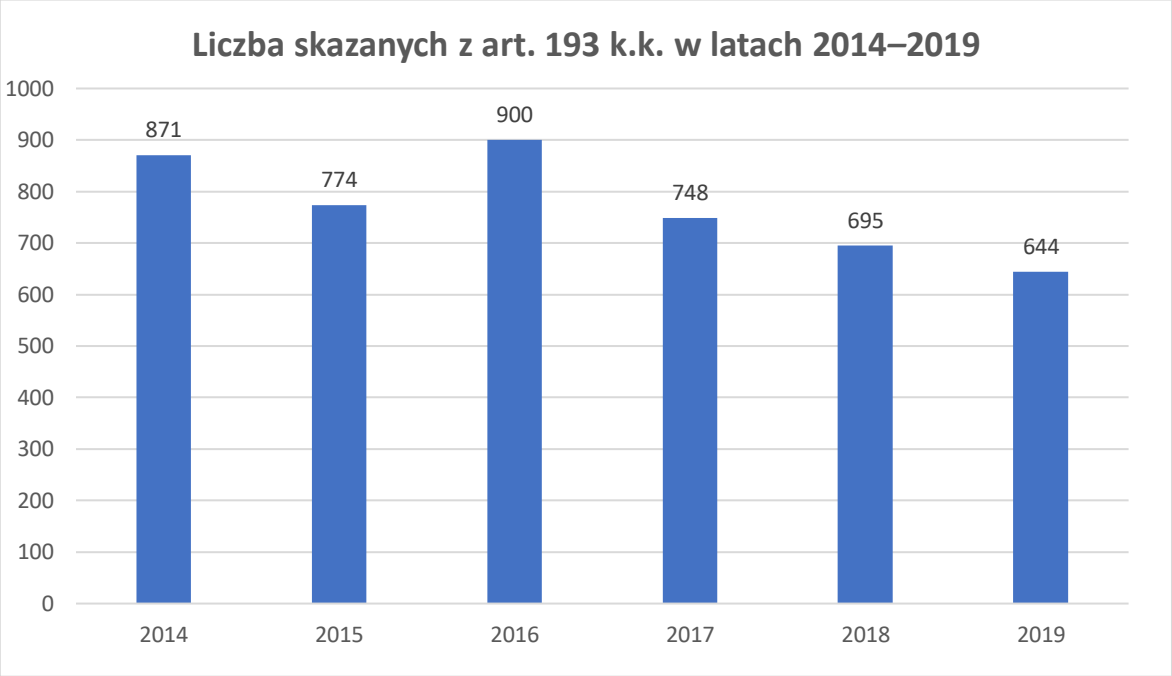

Wykres 4. Zestawienie łącznej liczby wszystkich skazanych w latach 2014–2019 w liczbach bezwzględnych

Źródło: Na podstawie danych przekazanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości.

Analiza danych wskazuje na podobne wartości liczbowe wszystkich skazanych osób w latach 2014–2018 z różnicami w liczbach bezwzględnych dochodzącymi do 53 917 skazanych osób w zestawieniu roku z największą liczbą skazanych (2014) i najmniejszą liczbą skazanych (2017). Najnowsze dane statystyczne, z 2019 r., wskazują na

zmniejszającą się liczbę wszystkich skazań (264 929 wszystkich skazanych w 2019 r., gdy w 2018 r. było 275 768, co oznacza, że w 2019 r. było mniej o 10 839 skazań).

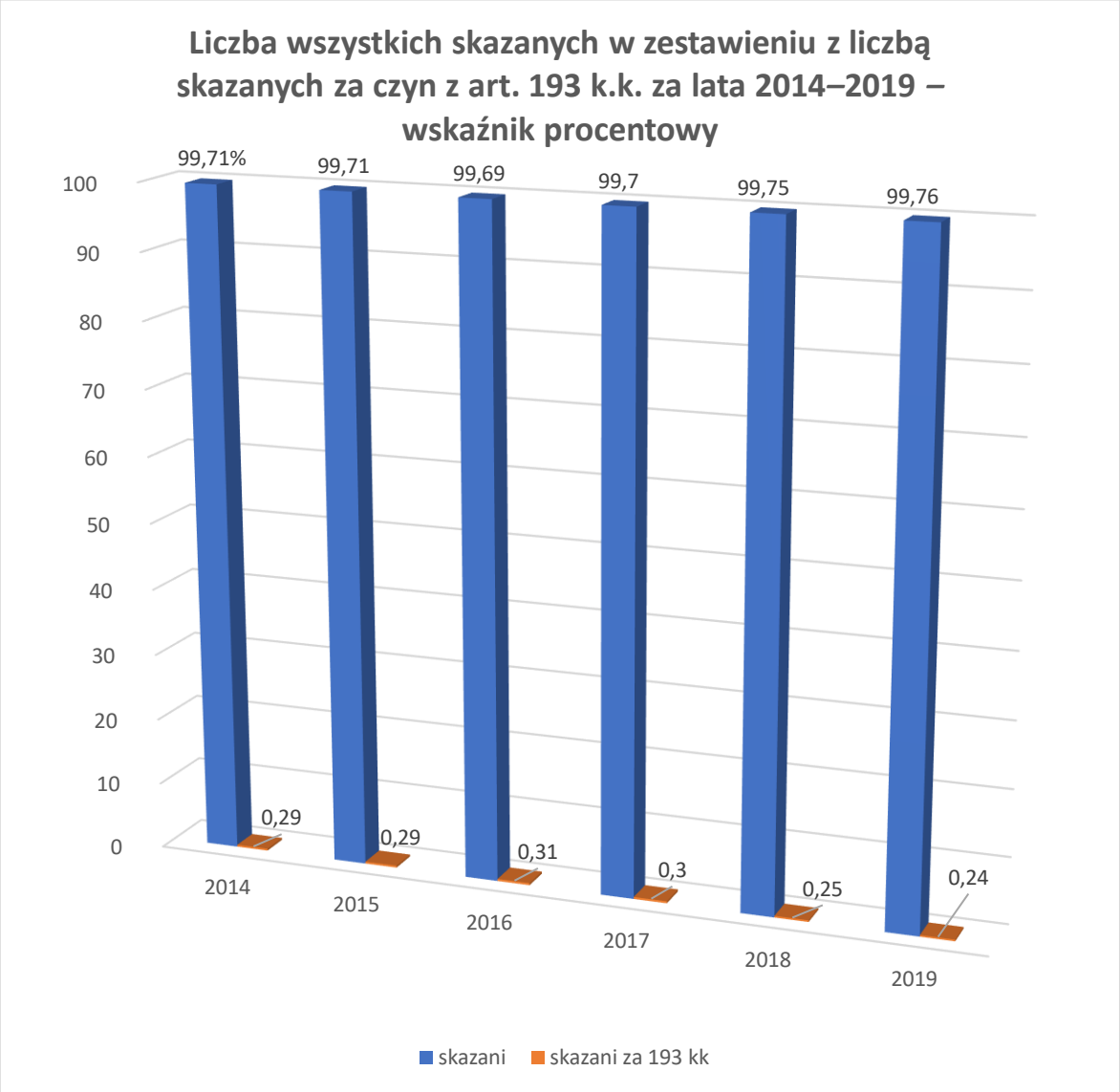

Wykres 5. Zestawienie łącznej liczby skazanych z art. 193 k.k. w latach 2014–2019 w liczbach bezwzględnych

Źródło: Na podstawie danych przekazanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości.

Analiza tych danych statystycznych wskazuje, że w przedziale czasowym 3 lat (od 2014 r. do 2016 r.) liczba skazanych za przestępstwo naruszenia miru domowego znajduje się na podobnym poziomie i nie przekroczyła w żadnym z badanych lat liczby 1000 skazań za czyn z art. 193 k.k. Natomiast od 2016 r. liczba skazanych za przestępstwo naruszenia miru domowego stale spada i ta tendencja utrzymuje się w kolejnych latach (2016 r. – 900 skazanych za czyn z art. 193 k.k., 2017 r. – 748 skazanych za czyn z art. 193 k.k., 2018 r. – 695 skazanych za czyn z art. 193 k.k., a w 2019 r. – 644 skazanych za czyn z art. 193 k.k.). Również liczba wszystkich skazanych osób w latach 2014–2018 nie przekroczyła nigdy rocznie 300 000 prawomocnych skazań, a oscyluje w granicach pomiędzy 241 436 osób skazanych w 2017 r. a 295 353 w 2014 r. Na podstawie tych wyników trudno mówić o tendencji dynamiki wzrostu lub spadku łącznej liczby skazanych w poszczególnych następujących po sobie latach. Wskazać raczej należy, że liczba wszystkich skazanych utrzymuje się na podobnym poziomie, odnotowując niekiedy spektakularny spadek liczby skazanych, jak miało to miejsce

w 2017 r., z łączną liczbą skazanych 241 436, ale już w kolejnym, 2018 r. ta tendencja spadkowa nie utrzymała się i liczba skazanych znacznie wzrosła – do 275 768.

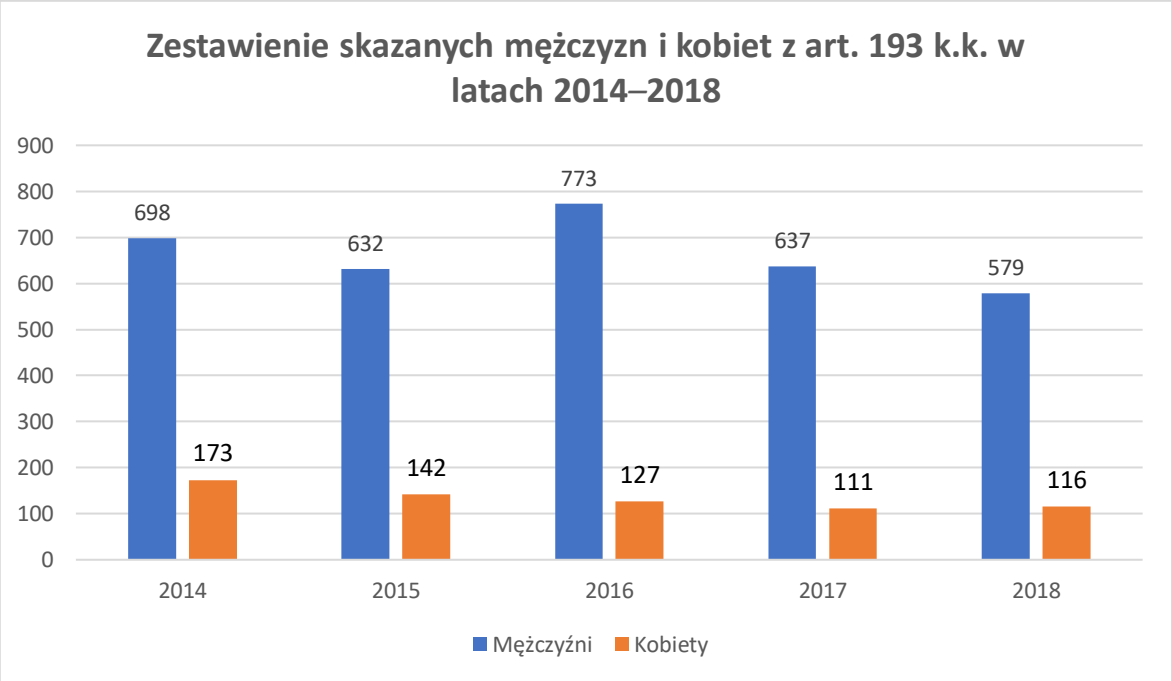

Wykres 6. Zestawienie łącznej liczby wszystkich skazanych z liczbą skazanych z art. 193 k.k. w latach 2014–2019 – wskaźnik procentowy

Źródło: Na podstawie danych przekazanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości.

Z analizy danych wynika, że stosunek łącznej liczby skazanych z art. 193 k.k. w porównaniu z liczbą wszystkich skazanych jest w zasadzie niezmienny i oscyluje w granicach 0,30% liczby wszystkich skazanych w danym roku. W 2014 r. liczba skazanych osób z art. 193 k.k. stanowiła 0,29% liczby wszystkich skazanych, w 2015 r. liczba skazanych osób z art. 193 k.k. stanowiła 0,29% liczby wszystkich skazanych, w 2016 r. liczba skazanych osób z art. 193 k.k. stanowiła 0,31% liczby wszystkich skazanych, w 2017 r. liczba skazanych osób z art. 193 k.k. stanowiła 0,30% liczby

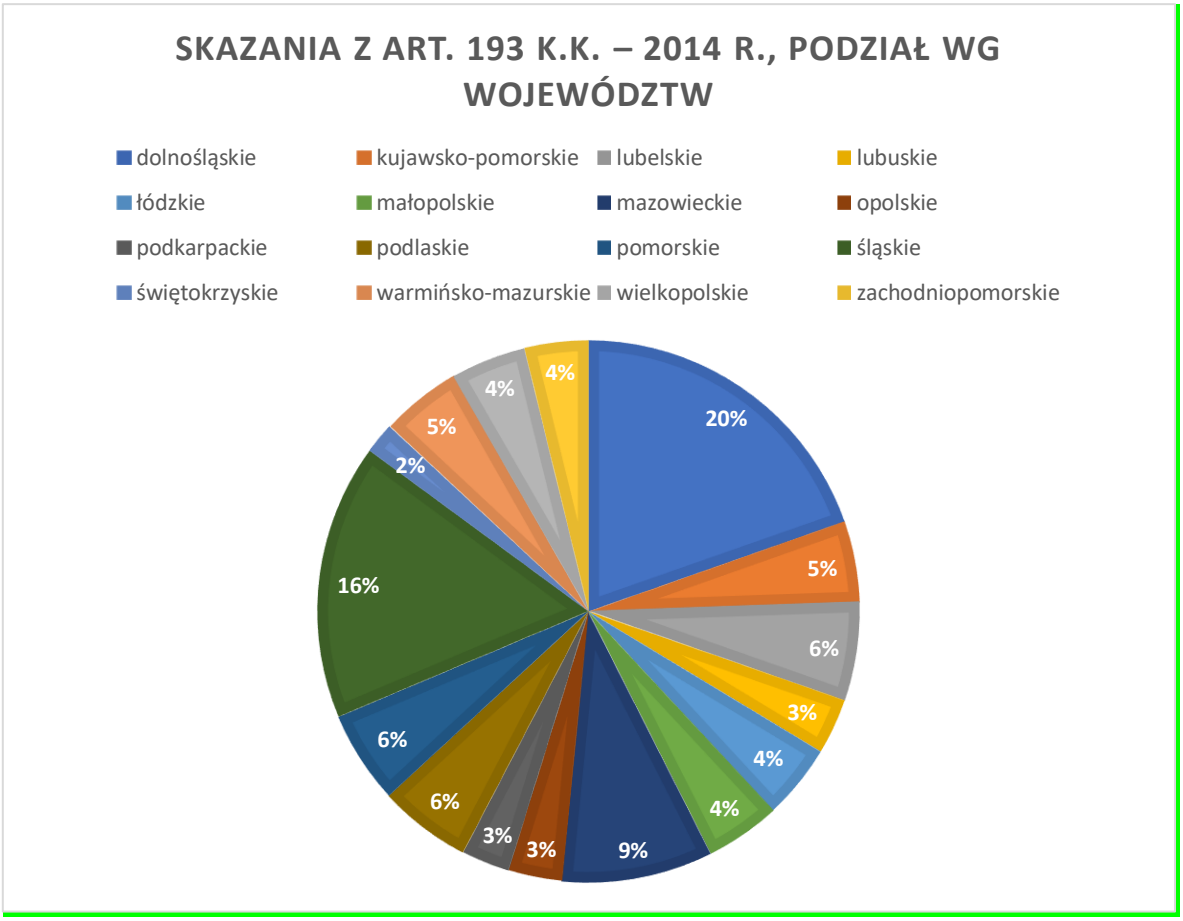
wszystkich skazanych, w 2018 r. liczba skazanych osób z art. 193 k.k. stanowiła 0,25% liczby wszystkich skazanych, zaś w 2019 r. liczba skazanych osób z art. 193 k.k. stanowiła już jedynie 0,24% liczby wszystkich skazanych.

Wykres 7. Zestawienie liczby skazanych mężczyzn i kobiet z art. 193 k.k. w latach 2014–2018 w liczbach bezwzględnych

Źródło: Na podstawie danych przekazanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości.

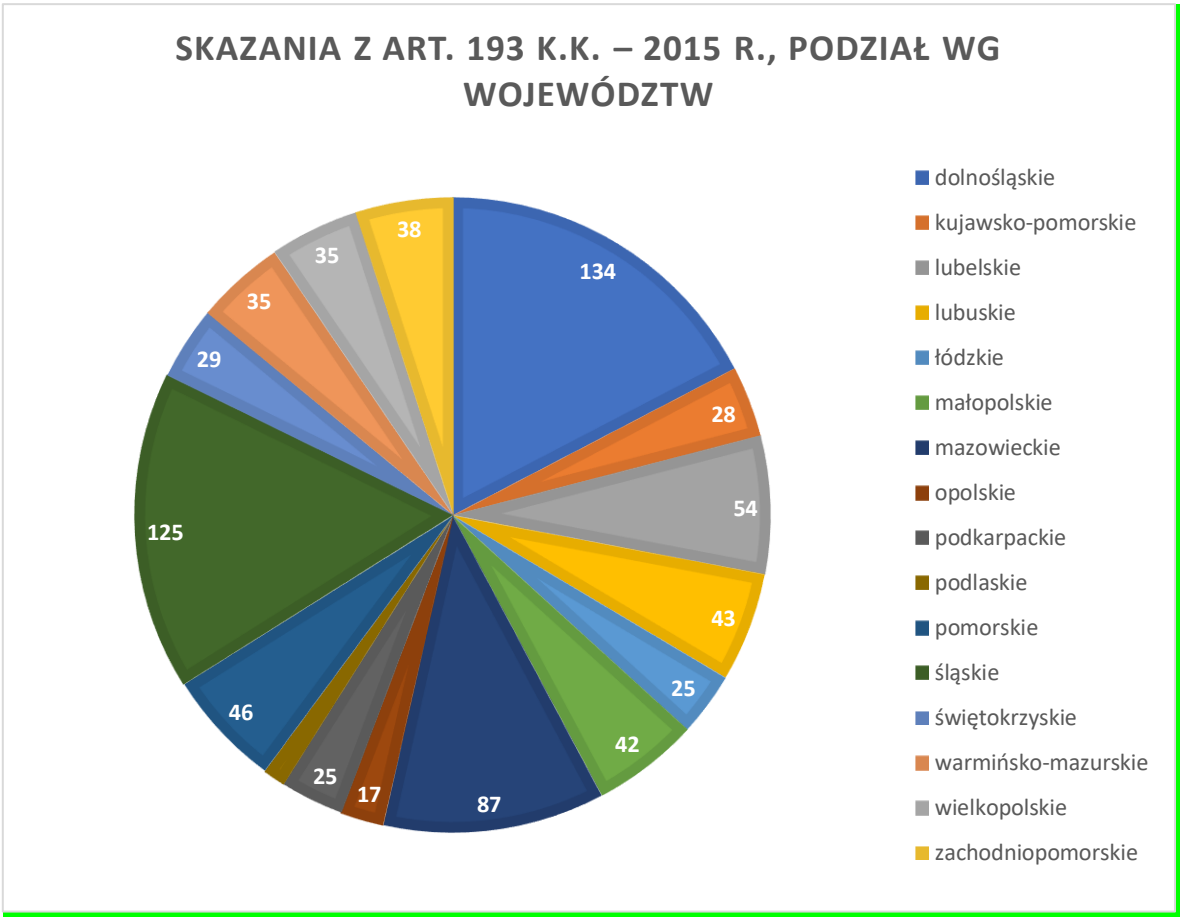
Powyższe dane statystyczne wskazują, że liczba skazanych mężczyzn i kobiet z art. 193 k.k. utrzymuje się od 2014 r. na podobnym poziomie, w przedziale 579–773 w przypadku skazanych mężczyzn z art. 193 k.k. rocznie i w przedziale 111–173 w przypadku skazanych kobiet z art. 193 k.k. Jednocześnie liczba skazanych kobiet jest w każdym roku z okresu 2014–2018 zdecydowanie niższa. I tak, w 2014 r. liczba skazanych kobiet za czyn z art. 193 k.k. stanowi ok. 20% ogólnej liczby skazań osób dorosłych. W 2015 r. liczba skazanych kobiet za czyn z art. 193 k.k. stanowi ok. 18% ogólnej liczby skazań osób dorosłych, w 2016 r. liczba skazanych kobiet za czyn z art. 193 k.k. stanowi ok. 13% ogólnej liczby skazań osób dorosłych, w 2017 r. liczba skazanych kobiet za czyn z art. 193 k.k. stanowi ok. 15% ogólnej liczby skazań osób dorosłych, w 2018 r. liczba skazanych kobiet za czyn z art. 193 k.k. stanowi 17% ogólnej liczby skazań osób dorosłych.

Wykres 8. Zestawienie liczby skazanych osób z art. 193 k.k. w 2014 r. w poszczególnych województwach

Źródło: Na podstawie danych przekazanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości.

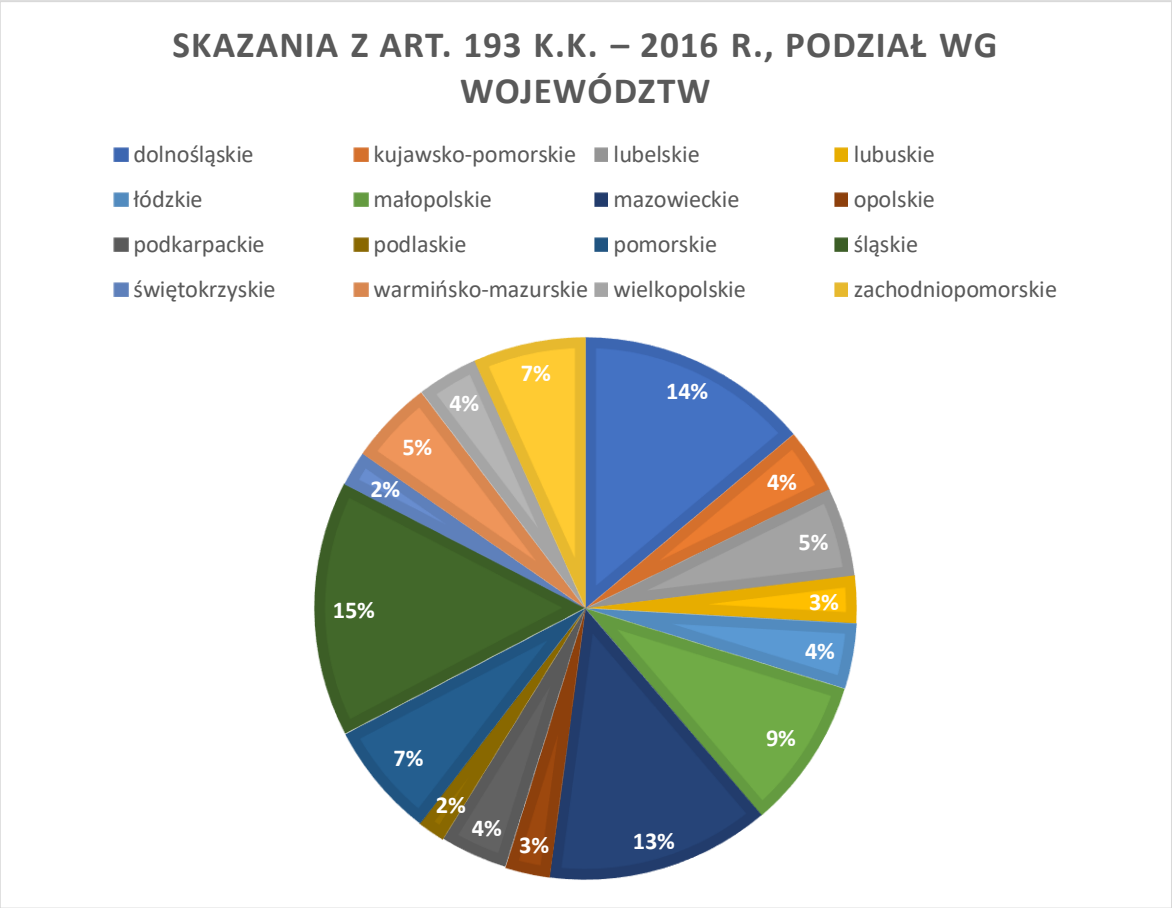
Powyższe dane statystyczne wskazują, że w 2014 r. w województwie dolnośląskim odnotowano największą liczbę skazanych z art. 193 k.k. – 20%, jak i w województwie śląskim – 17%, zaś najmniejsza liczba skazanych z art. 193 k.k. występowała w województwie świętokrzyskim – 2%.

Wykres 9. Zestawienie liczby skazanych osób z art. 193 k.k. w 2015 r. w poszczególnych województwach

Źródło: Na podstawie danych przekazanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości.

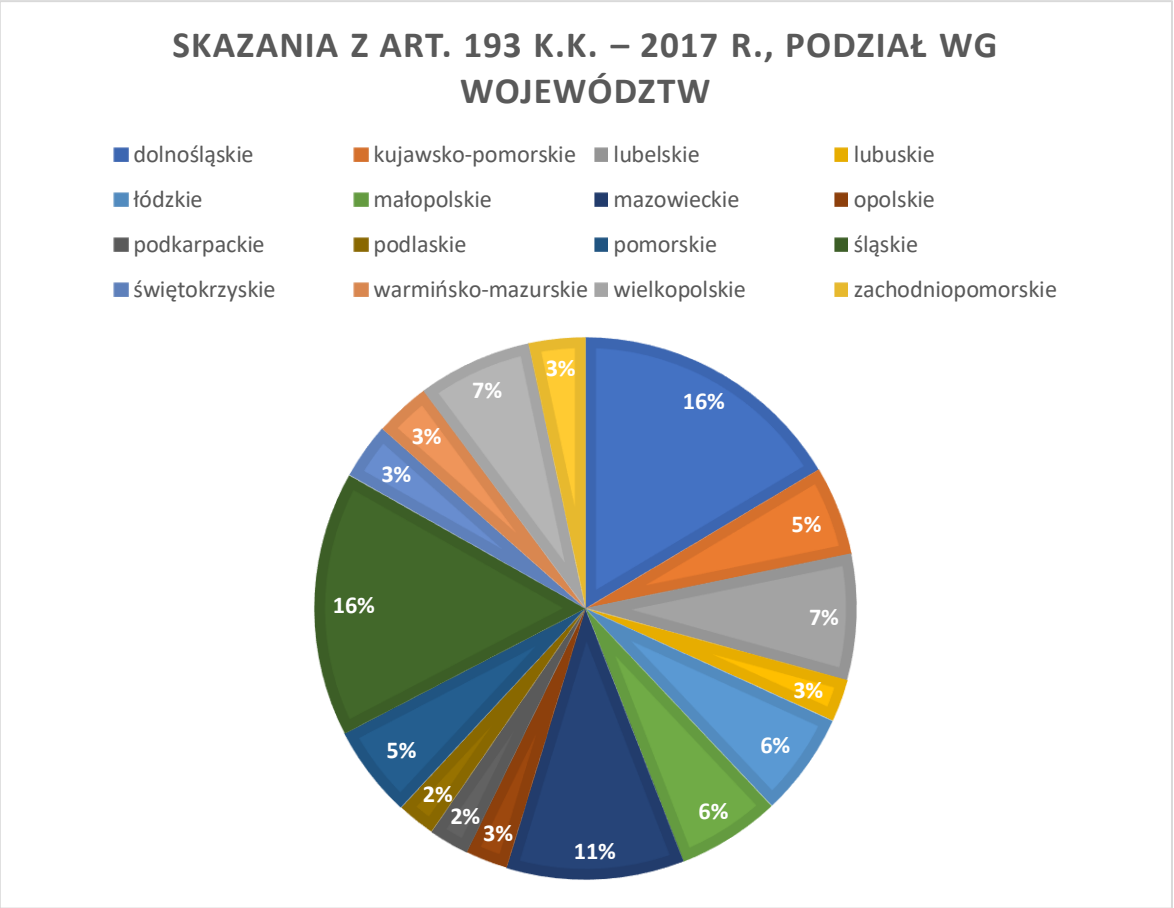
Analiza danych statystycznych prowadzi do wniosku, że w 2015 r. w województwie dolnośląskim odnotowano największą liczbę skazanych z art. 193 k.k. – 17%, jak również w województwie śląskim – 16%, zaś najmniejsza liczba skazanych z art. 193 k.k. występowała w województwie podlaskim 1%.

Wykres 10. Zestawienie liczby skazanych osób z art. 193 k.k. w 2016 r. w poszczególnych województwach

Źródło: Na podstawie danych przekazanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości.

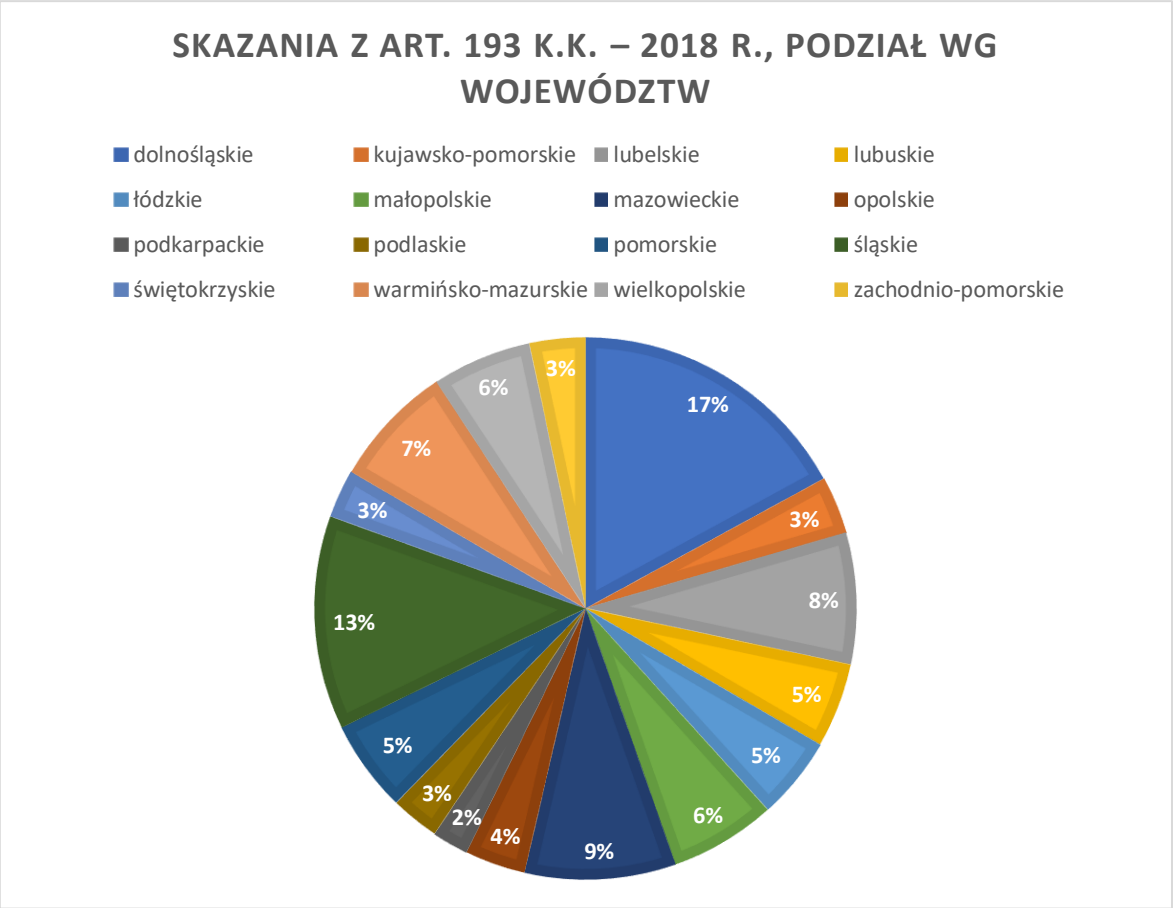
Analiza danych statystycznych prowadzi do wniosku, że w 2016 r. w województwie śląskim odnotowano największą liczbę skazanych z art. 193 k.k. – 16% oraz po 14% w województwie dolnośląskim i mazowieckim, zaś najmniejsza liczba skazanych z art. 193 k.k. występowała w województwie podlaskim i świętokrzyskim – po 2%.

Wykres 11. Zestawienie liczby skazanych osób z art. 193 k.k. w 2017 r. w poszczególnych województwach

Źródło: Na podstawie danych przekazanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości.

Analiza danych statystycznych prowadzi do wniosku, że w 2017 r. odnotowano największą liczbę skazanych z art. 193 k.k. w województwach śląskim i dolnośląskim – po 16% , zaś najmniejsza liczba skazanych z art. 193 k.k. występowała w województwie podlaskim i podkarpackim – po 2%.

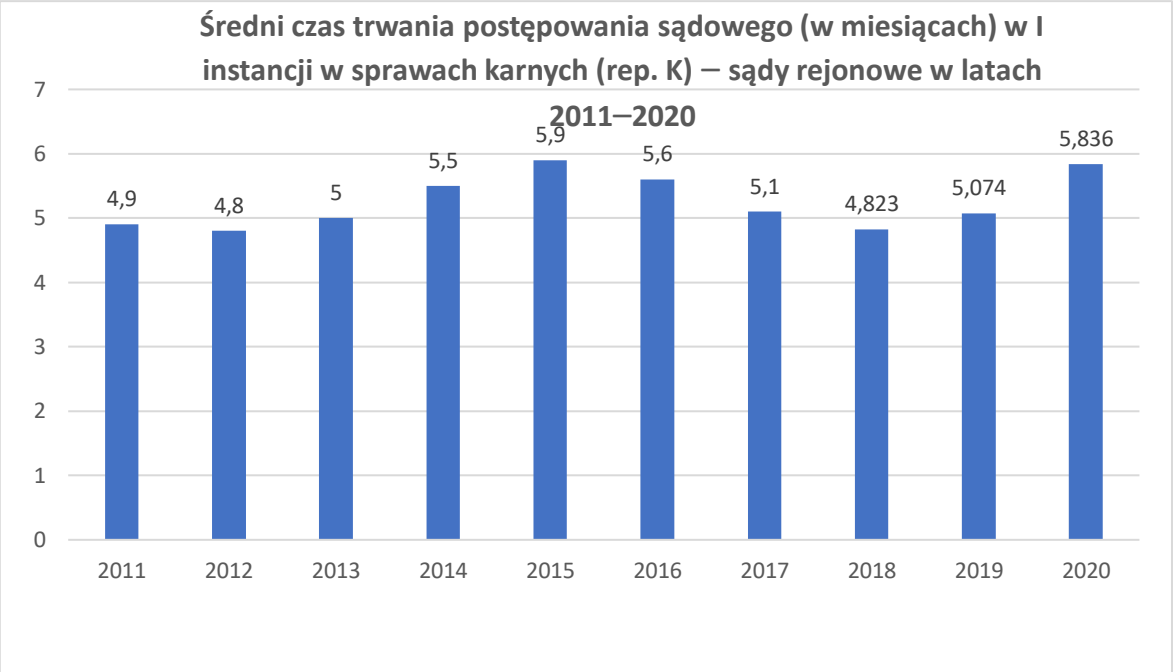

Wykres 12. Zestawienie liczby skazanych osób z art. 193 k.k. w 2018 r. w poszczególnych województwach

Źródło: Na podstawie danych przekazanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości.

Analiza danych statystycznych prowadzi do wniosku, że w 2018 r. odnotowano największą liczbę skazanych z art. 193 k.k. w województwie dolnośląskim – 17%, zaś najmniejsza liczba skazanych z art. 193 k.k. występowała w województwie podkarpackim – 2%.

Powyższe dane statystyczne wskazują, że określone województwa przodują rokrocznie od 2014 r. do 2018 r. w liczbie skazanych osób z art. 193 k.k. i są to województwa **dolnośląskie oraz śląskie** – z najwyższą liczbą skazanych za czyn naruszenia miru domowego. Na kolejnym miejscu pod względem liczby skazanych osób dorosłych z art. 193 k.k. plasuje się województwo **mazowieckie.** Jednocześnie województwami, które mają najniższą liczbę skazanych za czyn naruszenia miru domowego z art. 193 k.k. w latach 2014–2018 są województwo **podlaskie, podkarpackie i świętokrzyskie.**

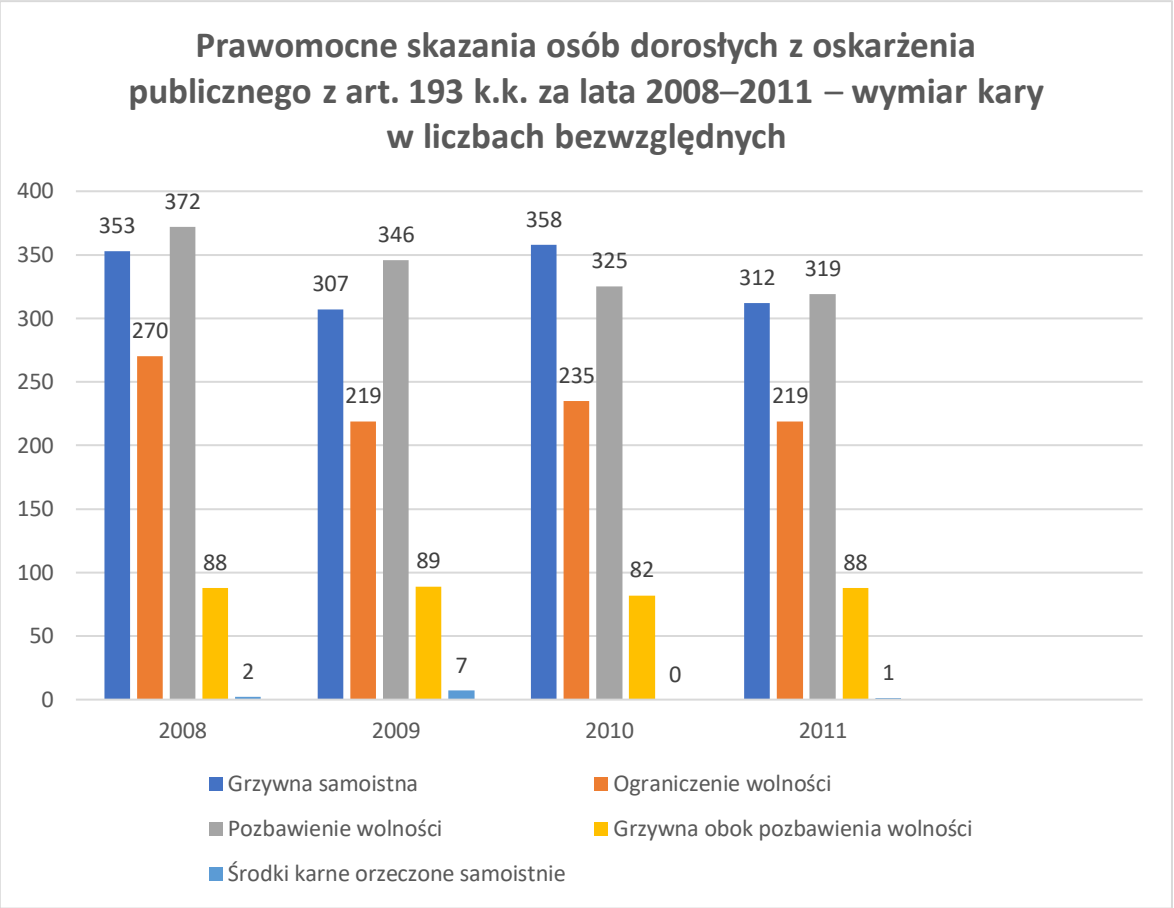

Wykres 13. Średni czas trwania postępowania sądowego w I instancji w prawach karnych (rep. K) w sądach rejonowych w latach 2011–2020

Źródło: Na podstawie danych przekazanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości oraz Informatora Statystycznego Wymiaru Sprawiedliwości, *Średni czas trwania postępowania sądowego w latach 2011-2020*, https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/opracowania-wieloletnie/ (dostęp: 18.10.2021).

Podsumowując, podkreślić należy, że powyższe dane statystyczne uzyskane z Ministerstwa Sprawiedliwości oraz z Informatora Statystycznego Wymiaru Sprawiedliwości, a dotyczące długości trwania postępowania sądowego w sprawach karnych prowadzonych w sądach rejonowych w rep. K, wskazują, że czas trwania takiego postępowania oscyluje na przestrzeni ostatnich 10 lat w granicach od 4,8 miesiąca w 2012 r. do 5,9 miesiąca w 2015 r. W 2020 r. odnotowano podobny czas trwania postępowania karnego jak pięć lat wcześniej, czyli w 2015 r., wynoszący 5,863 miesiąca. Warto zaznaczyć, że w tych wskaźnikach mieszczą się również postępowania o przestępstwa z art. 193 k.k., prowadzone w I instancji przez sądy rejonowe.

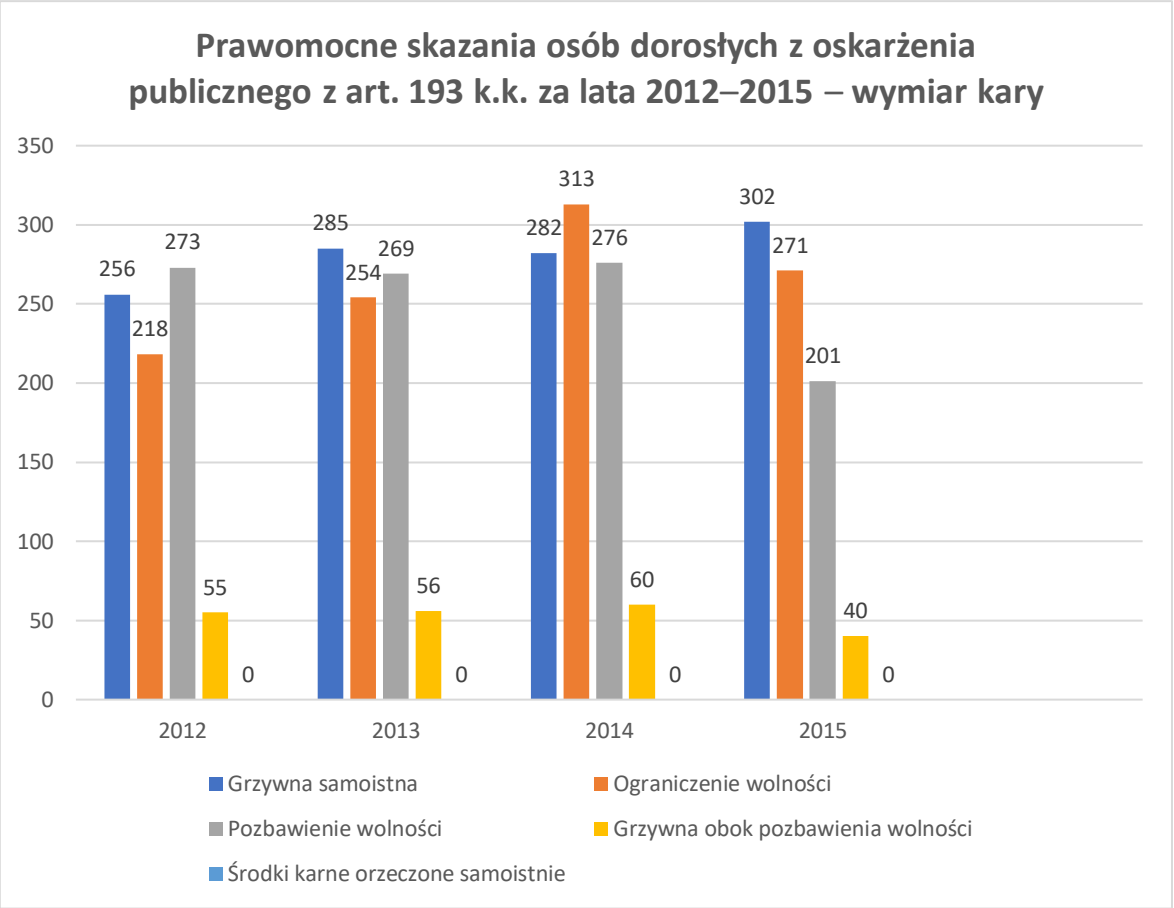
Instytut Wymiaru Sprawiedliwości przygotował interesujące zestawienie dotyczące prawomocnych skazań dorosłych z oskarżenia publicznego wg rodzajów przestępstw i wymiaru kary – czyn główny art. 193 k.k., z podziałem na poszczególne wymierzone kary przez sądy za przestępstwo naruszenia miru domowego. Dane zostały opracowane i przedstawione przez autorkę niniejszej pracy w formie czytelnych wykresów z podziałem na poszczególne lata i rodzaj wymierzonej kary za skazania z art. 193 k.k.

Wykres 14. Prawomocne skazania osób dorosłych z oskarżenia publicznego z art. 193 k.k. za lata 2008–2011 – wymiar kary w liczbach bezwzględnych

Źródło: Na podstawie danych przekazanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości oraz Informatora Statystycznego Wymiaru Sprawiedliwości *Skazania prawomocne z oskarżenia publicznego-dorośli- wg rodzajów przestępstw i wymiaru kary w l. 2008-2018*, https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/opracowania-wieloletnie/ (dostęp: 18.10.2021).

Analiza przedstawionych danych prowadzi do wniosku, że w latach 2008–2011 karą najczęściej wymierzaną za przestępstwo naruszenia miru domowego z art. 193 k.k. była grzywna samoistna (353 w 2008 r., 307 w 2009 r., 358 w 2010 r. i 312 w 2011 r.) oraz kara pozbawienia wolności (372 w 2008 r., 346 w 2009 r., 325 w 2010 r. i 319 w 2011 r.).

Wykres 15. Prawomocne skazania osób dorosłych z oskarżenia publicznego z art. 193 k.k. za lata 2012–2015 – wymiar kary

Źródło: Na podstawie danych przekazanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości oraz Informatora Statystycznego Wymiaru Sprawiedliwości *Skazania prawomocne z oskarżenia publicznego-dorośli-wg rodzajów przestępstw i wymiaru kary w l. 2008-2018*, https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/opracowania-wieloletnie/ (dostęp: 18.10.2021).

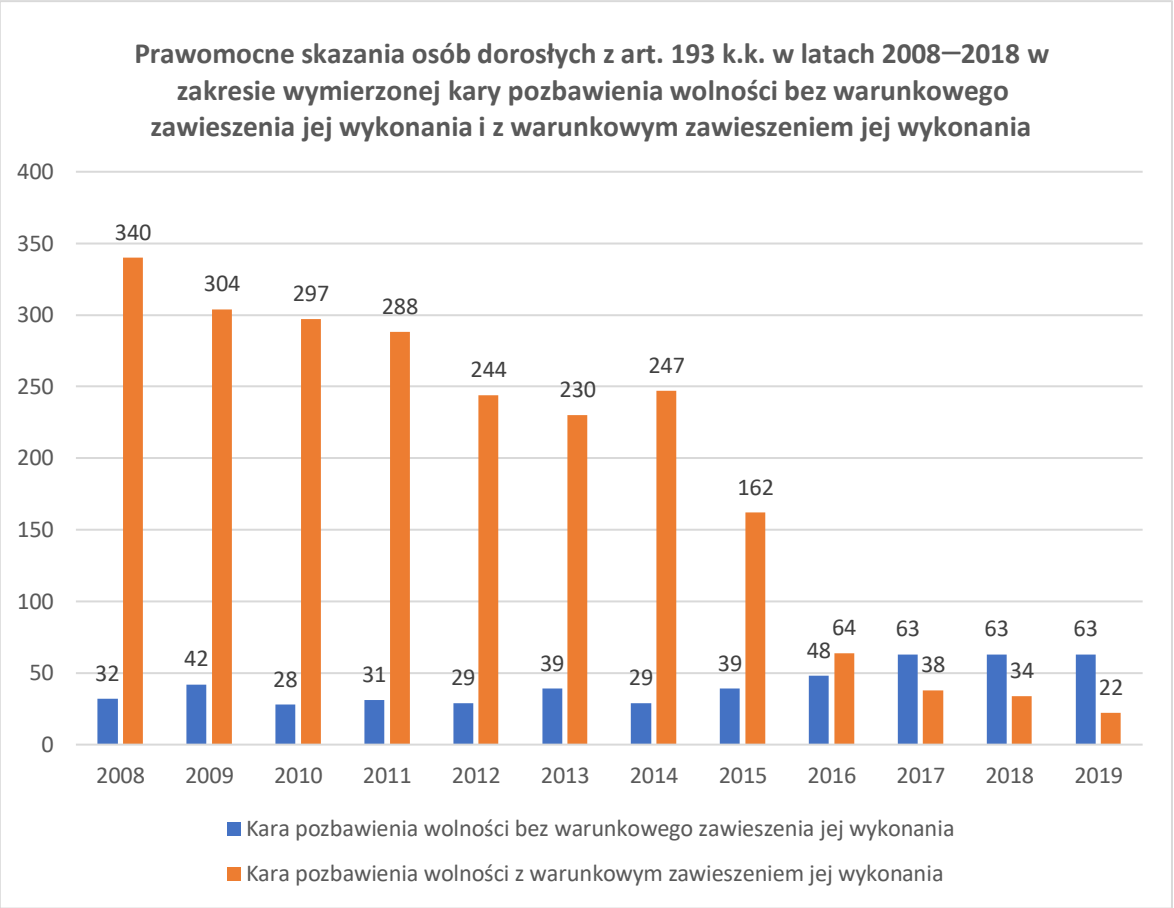
Analiza przedstawionych danych prowadzi do wniosku, że w latach 2012–2015 karą najczęściej wymierzaną za przestępstwo naruszenia miru domowego z art. 193 k.k. była grzywna samoistna (256 w 2012 r., 285 w 2013 r., 282 w 2014 r. i 302 w 2015 r.), kara pozbawienia wolności (273 w 2012 r., 269 w 2013 r., 276 w 2014 r. i 201 w 2015 r.) oraz kara ograniczenia wolności (218 w 2012 r., 254 w 2013 r., 313 w 2014 r. i 271 w 2015 r.).

Wykres 16. Prawomocne skazania osób dorosłych z oskarżenia publicznego z art. 193 k.k. za lata 2016–2019 – wymiar kary

Źródło: Na podstawie danych przekazanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości oraz Informatora Statystycznego Wymiaru Sprawiedliwości *Skazania prawomocne z oskarżenia publicznego-dorośli- wg rodzajów przestępstw i wymiaru kary w l. 2008-2018*, https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/opracowania-wieloletnie/ (dostęp: 18.10.2021).

Analiza przedstawionych danych prowadzi do wniosku, że w latach 2016–2019 karą najczęściej wymierzaną za przestępstwo naruszenia miru domowego z art. 193 k.k. była grzywna samoistna (396 w 2016 r., 339 w 2017 r., 296 w 2018 r. i 269 w 2019 r.) oraz kara ograniczenia wolności (391 w 2016 r., 307 w 2017 r., 302 w 2018 r. i 289 w 2019 r.). Kara pozbawienia wolności wykazywała tendencję spadkową z każdym rokiem (112 w 2016 r., ale już 85 w 2019 r.). Grzywna obok kary pozbawienia wolności wymierzana była jeszcze w 2016 r. w 19 przypadkach, ale w kolejnych latach, 2017–2019, była stosowana jedynie incydentalnie. W badanym okresie 2016–2019 sądy przy karze za przestępstwo z art. 193 k.k. nie stosowały środków karnych wymierzanych samodzielnie, w każdym roku wskaźnik stosowania tych środków wynosił 0.

Wykres 17. Prawomocne skazania osób dorosłych z art. 193 k.k. w latach 2008–2018 w zakresie wymierzonej kary pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania i z warunkowym zawieszeniem jej wykonania

Źródło: Na podstawie danych przekazanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości oraz Informatora Statystycznego Wymiaru Sprawiedliwości *Skazania prawomocne z oskarżenia publicznego-dorośli- wg rodzajów przestępstw i wymiaru kary w l. 2008-2018*, https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/opracowania-wieloletnie/ (dostęp: 18.10.2021).

Zaprezentowane dane statystyczne wskazują na zmniejszającą się tendencję do wymierzania kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Z przedstawionych wykresów wynika, że od 2008 r. do 2019 r. występował spadek w stosowaniu przez sądy warunkowego zawieszenia kary pozbawienia wolności za czyn naruszenia miru domowego.

Podsumowując rodzaj wymierzanej kary przez sądy za przestępstwo naruszenia miru domowego z art. 193 k.k. w latach 2008–2018, podkreślić należy, że **w okresie 2008–2011** na podobnym najwyższym poziomie za przestępstwo z art. 193 k.k. była wymierzana zarówno **kara grzywny samoistnej, jak i kara pozbawienia wolności,** trzecia w kolejności częstotliwości wymierzania była natomiast **kara ograniczenia wolności.**

Z powyższych zestawień wynika (po przeliczeniu wartości liczb bezwzględnych na wartości procentowe), że kara grzywny samoistnej wymierzana za czyn z art. 193 k.k. w 2008 r. stanowiła 35,40% kar wymierzanych w stosunku do wszystkich skazanych osób dorosłych z art. 193 k.k., w 2009 r. stanowiła 34,92% kar wymierzanych w stosunku do wszystkich skazanych osób dorosłych z art. 193 k.k., w 2010 r. stanowiła 38,99% kar wymierzanych w stosunku do wszystkich skazanych osób dorosłych z art. 193 k.k., w 2011 r. stanowiła 36,66% kar wymierzanych w stosunku do wszystkich skazanych osób dorosłych z art. 193 k.k., w 2012 r. stanowiła 34,27% kar wymierzanych w stosunku do wszystkich skazanych osób dorosłych z art. 193 k.k., w 2013 r. stanowiła 35,27% kar wymierzanych w stosunku do wszystkich skazanych osób dorosłych z art. 193 k.k., w 2014 r. stanowiła 32,37% kar wymierzanych w stosunku do wszystkich skazanych osób dorosłych z art. 193 k.k., w 2015 r. stanowiła 39,01% kar wymierzanych w stosunku do wszystkich skazanych osób dorosłych z art. 193 k.k., w 2016 r. stanowiła 44% kar wymierzanych w stosunku do wszystkich skazanych osób dorosłych z art. 193 k.k., w 2017 r. stanowiła 45,32% kar wymierzanych w stosunku do wszystkich skazanych osób dorosłych z art. 193 k.k., w 2018 r. stanowiła 42,59% kar wymierzanych w stosunku do wszystkich skazanych osób dorosłych z art. 193 k.k.

Z powyższych zestawień wynika (po przeliczeniu wartości liczb bezwzględnych na wartości procentowe), że **kara ograniczenia wolności** wymierzana za czyn z art. 193 k.k. w 2008 r. stanowiła 27,08% kar wymierzanych w stosunku do wszystkich skazanych osób dorosłych z art. 193 k.k., w 2009 r. stanowiła 24,91% kar wymierzanych w stosunku do wszystkich skazanych osób dorosłych z art. 193 k.k., w 2010 r. stanowiła 25,59% kar wymierzanych w stosunku do wszystkich skazanych osób dorosłych z art. 193 k.k., w 2011 r. stanowiła 25,73% kar wymierzanych w stosunku do wszystkich skazanych osób dorosłych z art. 193 k.k., w 2012 r. stanowiła 29,18% kar wymierzanych w stosunku do wszystkich skazanych osób dorosłych z art. 193 k.k., w 2013 r. stanowiła 31,43% kar wymierzanych w stosunku do wszystkich skazanych osób dorosłych z art. 193 k.k., w 2014 r. stanowiła 35,93% kar wymierzanych w stosunku do wszystkich skazanych osób dorosłych z art. 193 k.k., w 2015 r. stanowiła 35,01% kar wymierzanych w stosunku do wszystkich skazanych osób dorosłych z art. 193 k.k., w 2016 r. stanowiła 43,44% kar wymierzanych w stosunku do wszystkich skazanych osób dorosłych z art. 193 k.k., w 2017 r. stanowiła 41,04% kar wymierzanych w stosunku do wszystkich skazanych osób dorosłych z art. 193 k.k., w 2018 r. stanowiła 43,45% kar wymierzanych w stosunku do wszystkich skazanych osób dorosłych z art. 193 k.k.

Z powyższych zestawień wynika (po przeliczeniu wartości liczb bezwzględnych na wartości procentowe), że **kara pozbawienia wolności** wymierzana za czyn z art. 193 k.k. w 2008 r. stanowiła 37,31% kar wymierzanych w stosunku do wszystkich skazanych osób dorosłych z art. 193 k.k., w 2009 r. stanowiła 39,36% kar wymierzanych w stosunku do wszystkich skazanych osób dorosłych z art. 193 k.k., w 2010 r. stanowiła 35,40% kar wymierzanych w stosunku do wszystkich skazanych osób dorosłych z art. 193 k.k. w 2011 r. stanowiła 37,48% kar wymierzanych w stosunku do wszystkich skazanych osób dorosłych z art. 193 k.k., w 2012 r. stanowiła 36,54% kar wymierzanych w stosunku do wszystkich skazanych osób dorosłych z art. 193 k.k., w 2013 r. stanowiła 33,29% kar wymierzanych w stosunku do wszystkich skazanych osób dorosłych z art. 193 k.k., w 2014 r. stanowiła 31,68% kar wymierzanych w stosunku do wszystkich skazanych osób dorosłych z art. 193 k.k.,w 2015 r. stanowiła 25,96% kar wymierzanych w stosunku do wszystkich skazanych osób dorosłych z art. 193 k.k., w 2016 r. stanowiła 12,44% kar wymierzanych w stosunku do wszystkich skazanych osób dorosłych z art. 193 k.k., w 2017 r. stanowiła 13,50% kar wymierzanych w stosunku do wszystkich skazanych osób dorosłych z art. 193 k.k., w 2018 r. stanowiła 13,96% kar wymierzanych w stosunku do wszystkich skazanych osób dorosłych z art. 193 k.k.

W okresie 2012–2015 kara grzywny samoistnej, kara pozbawienia wolności i kara ograniczenia wolności były wymierzane w podobnym zakresie za czyn z art. 193 k.k. W okresie 2016–2018 karą najczęściej wymierzaną była grzywna samoistna oraz kara ograniczenia wolności. Jednocześnie w okresie 2016–2018 nastąpił znaczny spadek wymierzanej kary pozbawienia wolności za przestępstwo z art. 193 k.k. w stosunku do kary grzywny samoistnej i kary ograniczenia wolności, stanowiąc około 1/3 wymierzanych kar w porównaniu z wymierzaną karą grzywny samoistnej i karą ograniczenia wolności, a równolegle w tym samym okresie, 2016–2018, przy znacznym zmniejszeniu ilości wymierzanej kary pozbawienia wolności za czyn z art. 193 k.k., można zaobserwować znaczne zwiększenie liczby bezwzględnej wymierzanej kary pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia przez sądy, w stosunku do kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem (w 2017 r. i 2018 r. za czyn z art. 193 k.k. kara pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia była częściej wymierzana niż kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem).

Jednocześnie warto zaznaczyć, że za przestępstwo naruszenia miru domowego w latach 2008–2019 zastosowano środki karne wobec dorosłych skazanych z art. 193 k.k. Łącznie w tym okresie zastosowano 11 środków karnych wobec sprawców przestępstwa

z art. 193 k.k. i 10-krotnie były to świadczenie pieniężne (9) oraz naprawienie szkody (1)[1111].

5.4. Analiza badanych postępowań

5.4.1. Uwagi ogólne

W okresie od grudnia 2020 r. do marca 2021 r. przeprowadzono bezpośrednią analizę wszystkich (100%) spraw dotyczących przestępstwa naruszenia miru domowego za lata 2010–2019 w trzech sądach rejonowych (Sąd Rejonowy w Piasecznie, Sąd Rejonowy w Grodzisku Mazowieckim i Sąd Rejonowy w Nowym Dworze Mazowieckim) podlegających pod Sąd Apelacyjny w Warszawie oraz odpowiednio bezpośrednio pod Sąd Okręgowy w Warszawie (Sąd Rejonowy w Piasecznie, Sąd Rejonowy w Grodzisku Mazowieckim) i Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie (Sąd Rejonowy w Nowym Dworze Mazowieckim). Po otrzymaniu zgody od Prezesa Sądu Rejonowego w Piasecznie na zapoznanie się w celach naukowych ze wszystkimi sprawami prawomocnie zakończonymi z art. 193 k.k. w dniach 2–3 listopada 2020 r oraz 3 grudnia 2020 r. przeprowadzono bezpośrednią analizę wszystkich (100%) spraw prawomocnie zakończonych z art. 193 k.k. – na datę przeprowadzania analizy. Badaniu podlegały łącznie 52 sprawy (sygn. akt II K 792/13, II K 405/17, II K 1068/14, II K 324/17, II K 60/18, II K 287/18, II K 735/17, II K 1079/17, II K 194/17, II K 3030/18, II K 412/15, II K 430/19, II K 1511/18, II K 1275/13, II K 834/16, II K 93/16, II K 712/18, II K 647/14, II K 129/18, II K 1375/18, II K 688/18, II K 1534/18, II K 1174/14, II K 1070/19, II K 1211/14, II K 555/19, II K 1177/17, II K 916/16, II K 1226/17, II K 760/17, II K 1118/13, II K 460/15, II K 188/15, II K 452/15, II K 1304/15, II K 1022/16, II K 1214/17, II K 1262/12, II K 1420/16, II K 1350/16, II K 181/10, II K 345/13, II K 280/10, II K 890/10, II K 1099/10, II K 339/12, II K1041/12, II K 1272/10, II K 833/12, II K 293/12, II K 693/12, II K 549/12).

Po otrzymaniu zgody od Prezesa Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim na zapoznanie się w celach naukowych ze wszystkimi sprawami prawomocnie zakończonymi z art. 193 k.k. w dniach 11–12 lutego 2021 r. i 18 lutego

[1111] Na podstawie danych przekazanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości oraz Informatora Statystycznego Wymiaru Sprawiedliwości *Skazania prawomocne z oskarżenia publicznego-dorośli- wg rodzajów przestępstw i wymiaru kary w l. 2008-2018*, https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/opracowania-wieloletnie/ (dostęp: 18.10.2021).

2021 r. autorka przeprowadziła bezpośrednią analizę wszystkich (100%) spraw prawomocnie zakończonych z art. 193 k.k. – na datę przeprowadzania analizy. Badaniu podlegały łącznie 33 sprawy (sygn. akt II K 368/10, II K 664/10, II K 32/11, II K 35/11, II K 143/11, II K 182/11, II K 449/11, II K 478/14, II K 8/15, II K 214/15, II K 290/15, II K 326/16, II K 444/17, II K 222/18, II K 318/18, II K 508/16, II K 956/09, II K 470/18, II K 840/18, II K 135/19, II K 149/19, II K 405/16, II K 208/12, II K 119/13, II K 702/13, II K 857/13, II K 523/17, II K 544/18, II K 101/15, II K 729/16, II K 765/17, II K 643/18, II K 32/18).

Po otrzymaniu zgody od Prezesa Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim na zapoznanie się w celach naukowych ze wszystkimi sprawami prawomocnie zakończonymi z art. 193 k.k. w dniach 22–23 lutego 2021 r. autorka przeprowadziła bezpośrednią analizę wszystkich (100%) spraw prawomocnie zakończonych z art. 193 k.k. – na datę przeprowadzania analizy. Badaniu podlegało łącznie 38 spraw (sygn. akt II K 101/18, II K 444/16, II K 266/10, II K 251/14, II 558/10, II K 1045/10, II K 417/16, II K 330/09, II K 664/09, II K 820/11, II K 800/18, II K 732/18, II K 792 /15, II K 297/10, II K 723/11, II K 1012/16, II K 332/15, II K 390/15, II K 1238/13, II K 382/14, II K 198/12, II K 51/12, II K 472/15, II K 696/12, II K 271/12, II K 928/13, II K 1197/12, II K 420/12, II K 484/16, II K 848/16, II K 428/15, II K 488/18, II K 489/19, II K 979/17, II K 19/18, II K 117/19, II K 734/14, II K 367/10).

Analiza przedmiotowych spraw opierała się na wypełnianiu ankiety zawierającej m.in. informacje o sygnaturze sprawy, płci oskarżonego, roku urodzenia, informacji o stałym miejscu zamieszkania oskarżonego, czy oskarżony jest zatrudniony, wykształceniu oskarżonego, zawodzie wyuczonym, leczeniu psychiatrycznym/ odwykowym, stanie majątkowym, stanie cywilnym, posiadaniu dzieci, liczbie osób na utrzymaniu, uprzedniej karalności, dobrowolnemu poddaniu się karze, stosowaniu środka zapobiegawczego, kwalifikacji aktu oskarżenia, działaniu przez sprawcę samodzielnie lub wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami, płci osoby pokrzywdzonej, obrońcy na etapie postępowania sądowego, obrońcy na etapie postępowania sądowego, czy sprawca jednym zachowaniem naruszał mir kilku miejsc, miesiącu popełnienia przestępstwa, czy sprawca działał z użyciem niebezpiecznego narzędzia, opis czynności wykonawczej, czy w sprawie występował oskarżyciel posiłkowy, czy przedmiotem czynności wykonawczej był lokal publiczny, o przedmiocie czynności wykonawczej, czy w sprawie wydano wyrok nakazowy, czy wniesiono sprzeciw od wyroku nakazowego, o orzeczonej karze w wyroku, czy sprawca był zwolniony z ponoszenia kosztów sądowych, czy była wniesiona apelacja

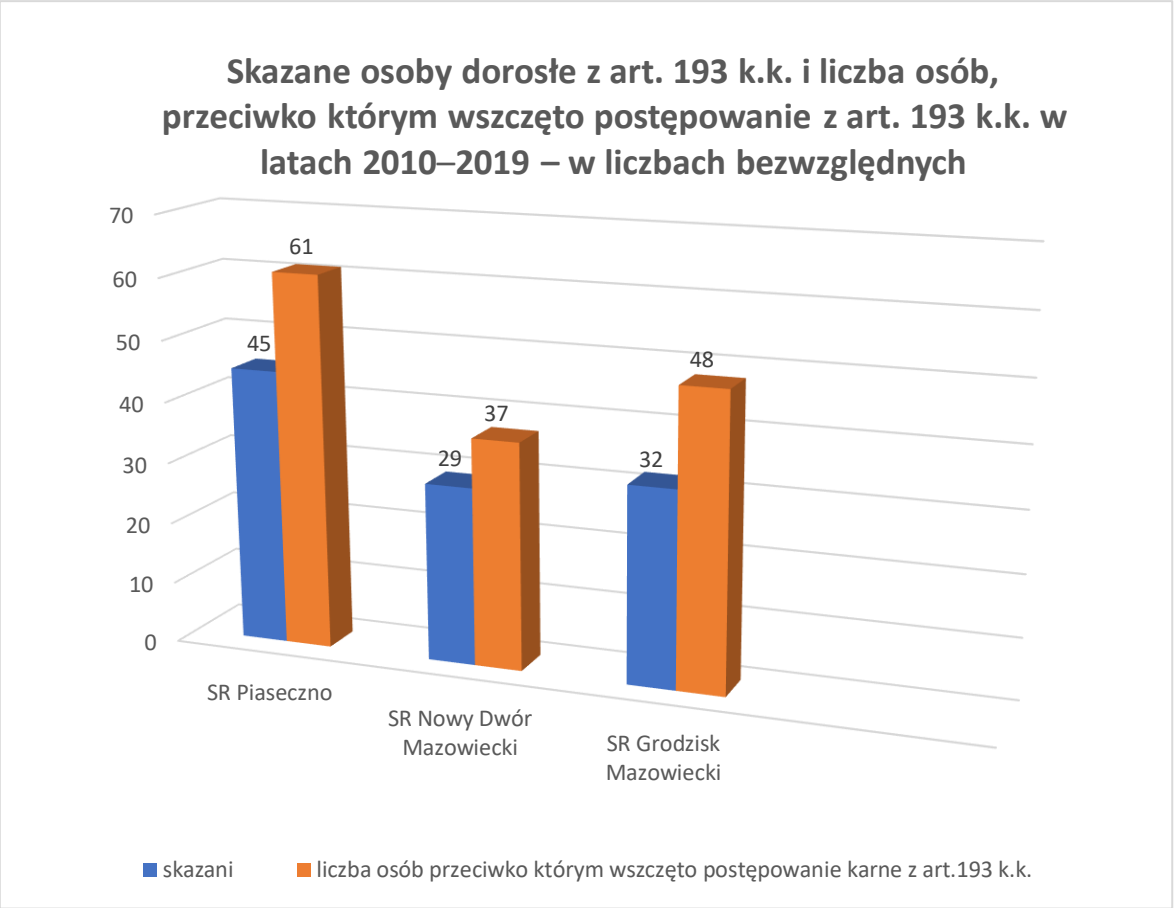
od wyroku, czy po rozpoznaniu apelacji uwzględniono apelację w zakresie czynu z art. 193 k.k., czy była wniesiona kasacja do Sądu Najwyższego.

W przygotowanych analizach i zestawieniach uwzględniono dane sprawcy z postępowania przygotowawczego lub aktu oskarżenia – jedynie w odniesieniu do sprawców, którzy zostali następnie prawomocnie skazani za przestępstwo z art. 193 k.k. W odrębnej tabeli zaprezentowano informacje dotyczące liczby uniewinnień, umorzeń postępowań, warunkowego umorzenia sprawy, wyłączenia sprawy czy innego zakończenia postępowań, w których osoby podejrzanej o popełnienie czynu z art. 193 k.k. nie skazano prawomocnie z art. 193 k.k.

Uzyskany materiał badawczy był wystarczający do weryfikacji postawionych hipotez badawczych, uwzględniając również szczególnie trudną sytuację związaną z epidemią COVID-19. Obszar poddany badaniom jest stosunkowo duży i różnorodny pod względem zarówno historycznym, jak i ekonomiczno-kulturowym.

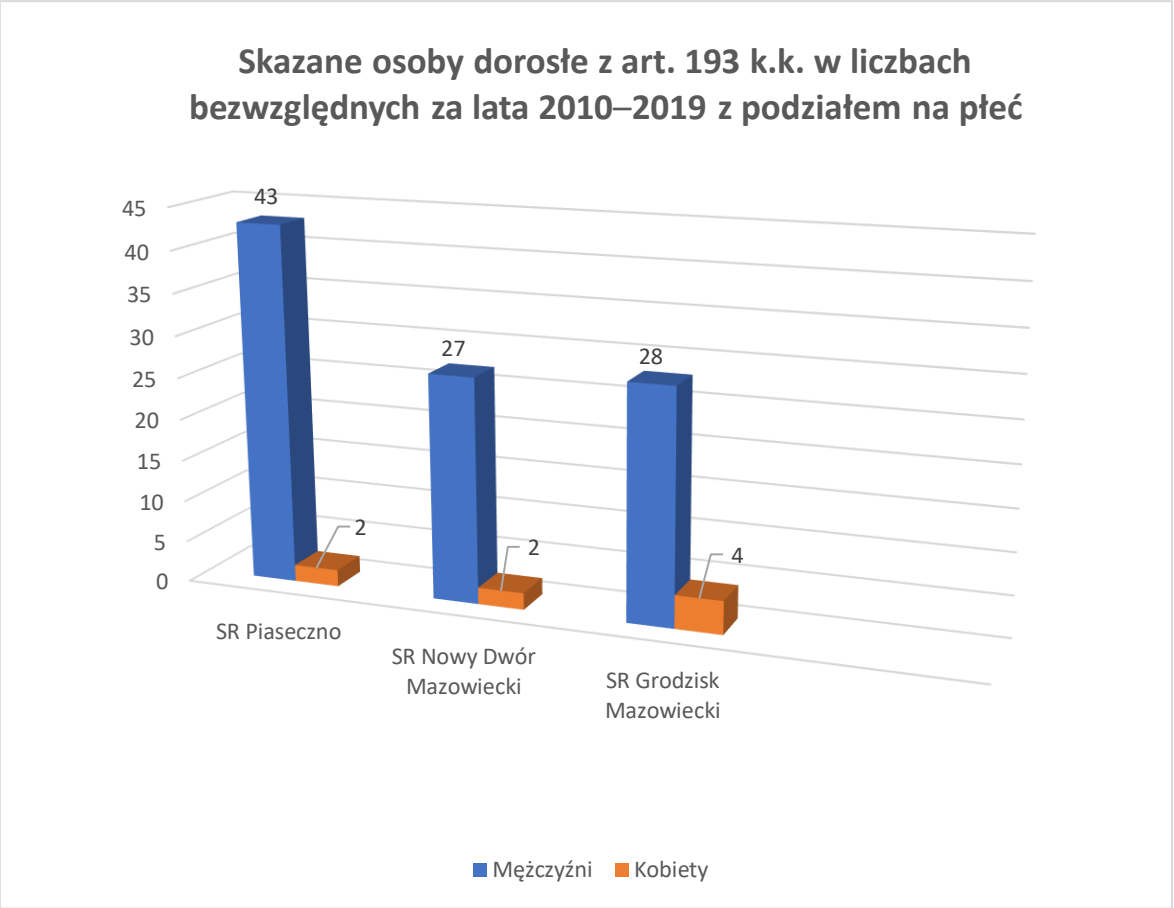
5.4.2. Skazania osób dorosłych

Na podstawie przeprowadzonych badań aktowych ustalono, że liczba skazanych z art. 193 k.k. w Sądzie Rejonowym w Piasecznie wynosiła 45 osób w latach 2010–2019, na łączną liczbę wszczętych postępowań z art. 193 k.k. przeciwko 61 osobom. Liczba skazanych z art. 193 k.k. w Nowym Dworze Mazowieckim wynosiła 29 osób w latach 2010–2019, na łączną liczbę wszczętych postępowań z art. 193 k.k. przeciwko 37 osobom. Liczba skazanych z art. 193 k.k. w Sądzie Rejonowym w Grodzisku Mazowieckim wynosiła 32 osób w latach 2010–2019, na łączną liczbę wszczętych postępowań z art. 193 k.k. przeciwko 48 osobom.

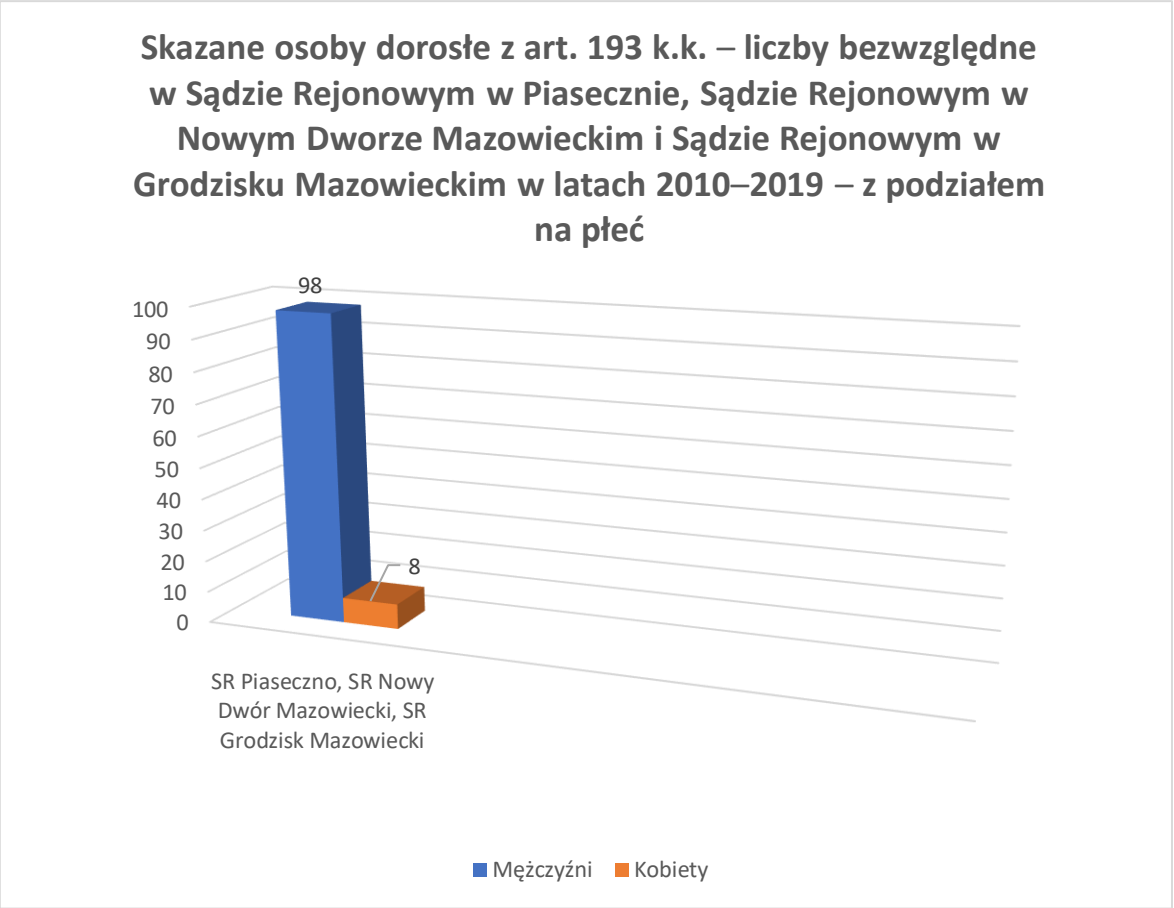
Wykres 18. Zestawienie liczby osób skazanych z art. 193 k.k. w sądach rejonowych w latach 2010–2019 w liczbach bezwzględnych oraz liczba osób przeciwko którym wszczęto postępowanie z art. 193 k.k.

Powyższe dane prowadzą do wniosku, że w przeważającej większości w sprawach, w których zostało wszczęte postępowanie karne o popełnienie czynu z art. 193 k.k., dochodziło w konsekwencji do prawomocnego skazania za ten czyn.

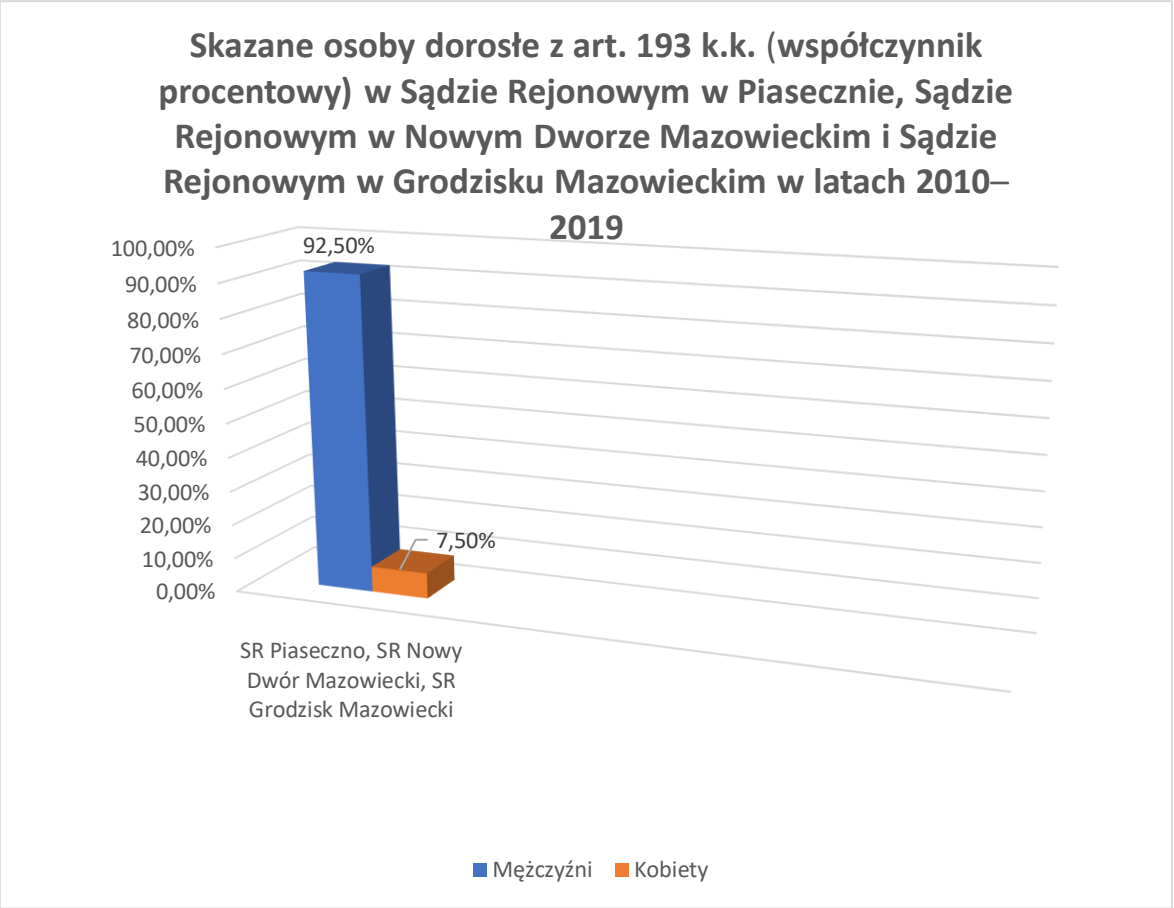
Wykres 19. Skazane osoby dorosłe (z podziałem na płeć) w liczbach bezwzględnych w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 w Sądzie Rejonowym w Piasecznie, Sądzie Rejonowym w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądzie Rejonowym w Grodzisku Mazowieckim

Z analizy danych liczb bezwzględnych wynika, że w każdym z badanych sądów w przedziale czasowym 10 lat (2010–2019) zdecydowanie przeważającą liczbę skazanych z art. 193 k.k. stanowili mężczyźni. Liczba skazanych kobiet była marginalna w porównaniu z liczbą skazanych mężczyzn. Wpisuje się to w tendencję występującą w ogólnokrajowej skali, co przedstawiały tabele z danymi statystycznymi z wcześniejszej części pracy.

Wykres 20. Płeć sprawcy wyrażona w liczbach bezwzględnych w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim

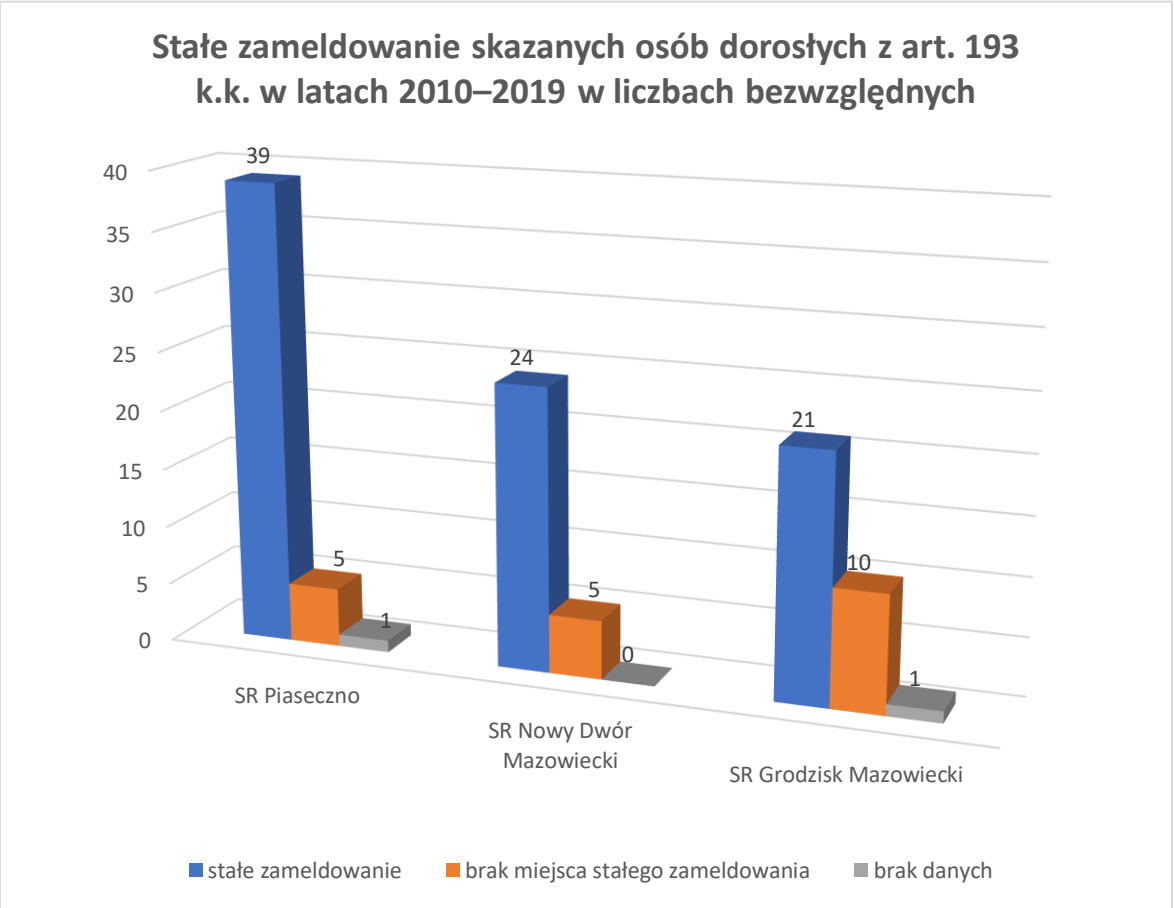
Analiza danych liczb bezwzględnych z wszystkich trzech sądów, tj. Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim, pokazuje, że w przedziale czasowym 10 lat (2010–2019) zdecydowanie przeważającą liczbę skazanych z art. 193 k.k. stanowili mężczyźni (wszyscy skazani – 106, w tym mężczyźni – 98, kobiety – 8).

Wykres 21. Płeć skazanego sprawcy z art. 193 k.k. wyrażona procentowo w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim

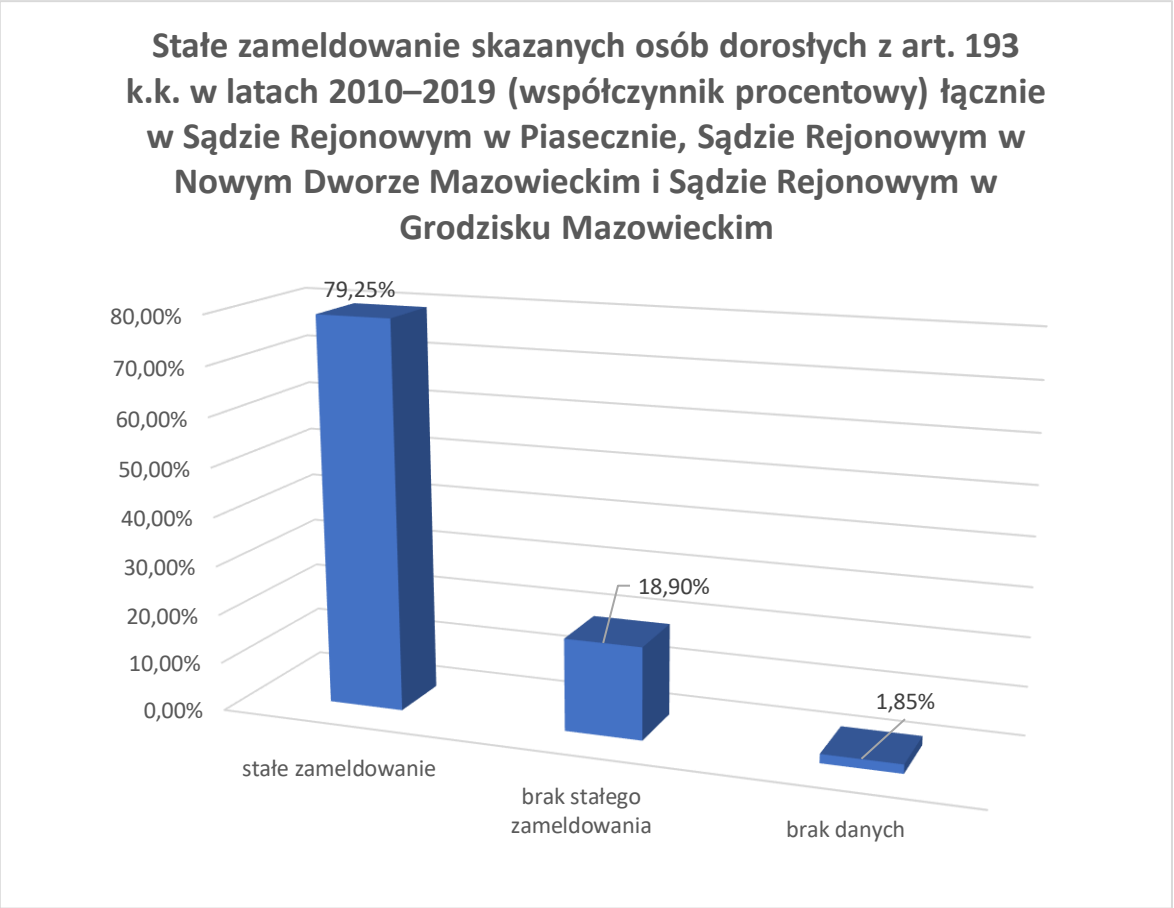
Podobna tendencja wynika z analizy danych współczynnika procentowego za wszystkich trzech sądów, tj. Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim, i w przedziale czasowym 10 lat (2010–2019), gdzie zdecydowanie przeważającą liczbę skazanych z art. 193 k.k. stanowili mężczyźni (mężczyźni – 92,50%, kobiety – 7,50%).

5.4.3. Podmiot czynu zabronionego (sprawca)

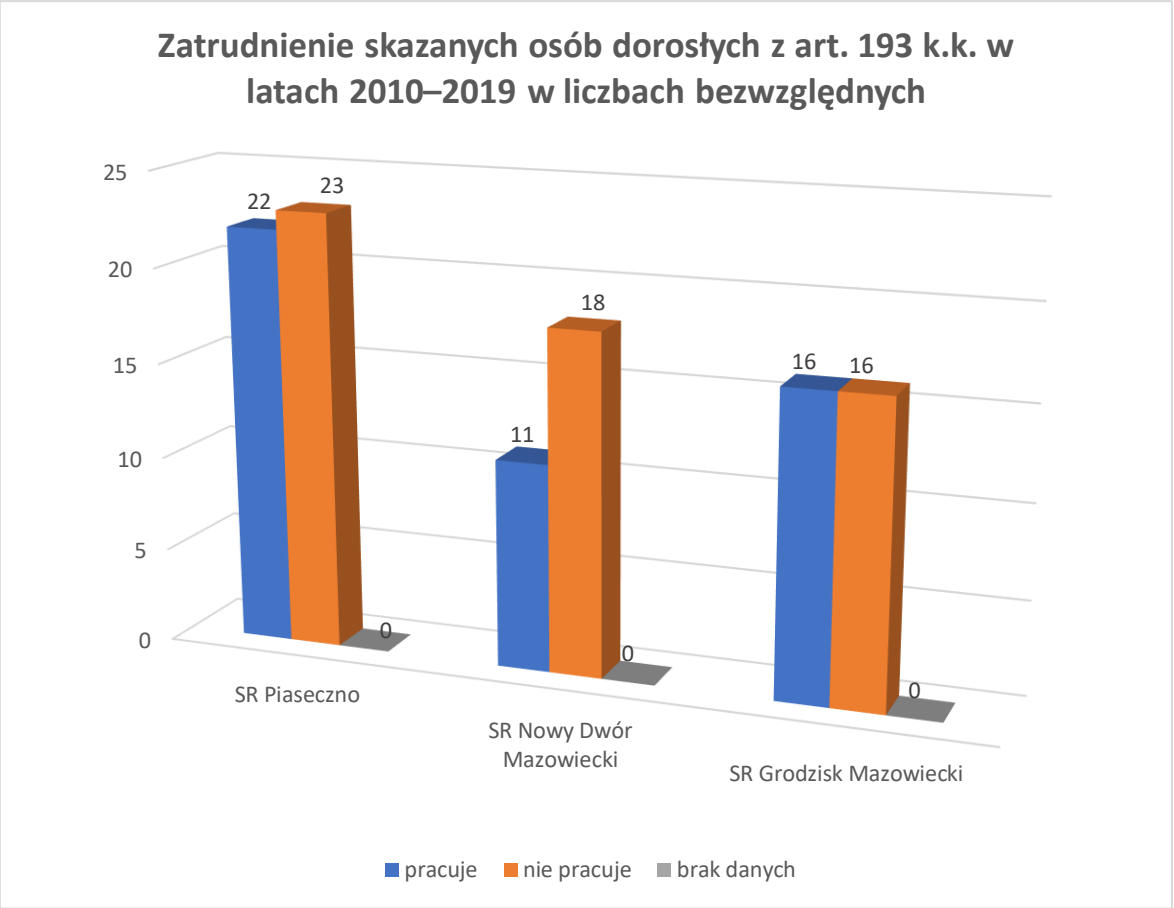
Wykres 22. Stałe zameldowanie skazanego sprawcy przestępstwa z art. 193 k.k. – liczby bezwzględne, w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 w Sądzie Rejonowym w Piasecznie, Sądzie Rejonowym w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądzie Rejonowym w Grodzisku Mazowieckim

Analiza danych prowadzi do wniosku o tendencji posiadania przez skazanych sprawców przestępstwa z art. 193 k.k. miejsca stałego zameldowania w zdecydowanej większości w każdym z badanych sądów.

Wykres 23. Stałe zameldowanie skazanego sprawcy z art. 193 k.k. wyrażone procentowo w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim

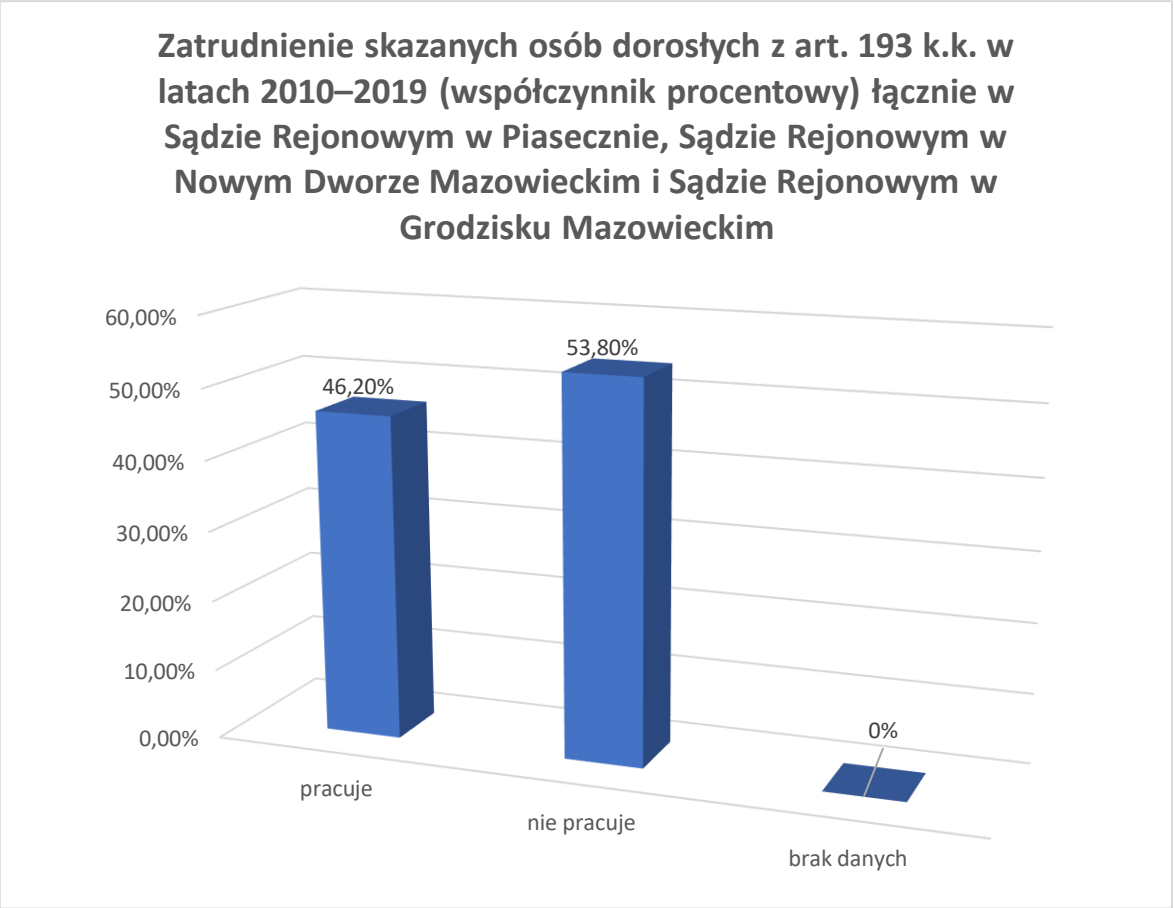
Dalsza analiza posiadania miejsca stałego zamieszkania przez skazanych sprawców przestępstwa z art. 193 k.k. już w zwiększonym zakresie badań, odnoszącym się łącznie do trzech badanych sądów, tj. Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim, prowadzi do wniosku, że sprawcy tych przestępstw w znacznej większości posiadali miejsce stałego zamieszkania (79,25%), nie mając miejsca stałego zamieszkania zaledwie w stosunku 18,90% do wszystkich skazanych sprawców przestępstwa z art. 193 k.k.

Wykres 24. Zatrudnienie sprawcy wyrażone w liczbach bezwzględnych w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim[1112]

Z zaprezentowanych danych wynika wniosek o podobnym współczynniku liczbowym zarówno w zakresie zatrudnienia, jak i braku zatrudnienia wśród osób skazanych sprawców przestępstwa z art. 193 k.k. W Sądzie Rejonowym w Piasecznie, Sądzie Rejonowym w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądzie Rejonowym w Grodzisku Mazowieckim występuje podobna liczba pracujących skazanych osób z art. 193 k.k. do liczby niepracujących skazanych z art. 193 k.k.

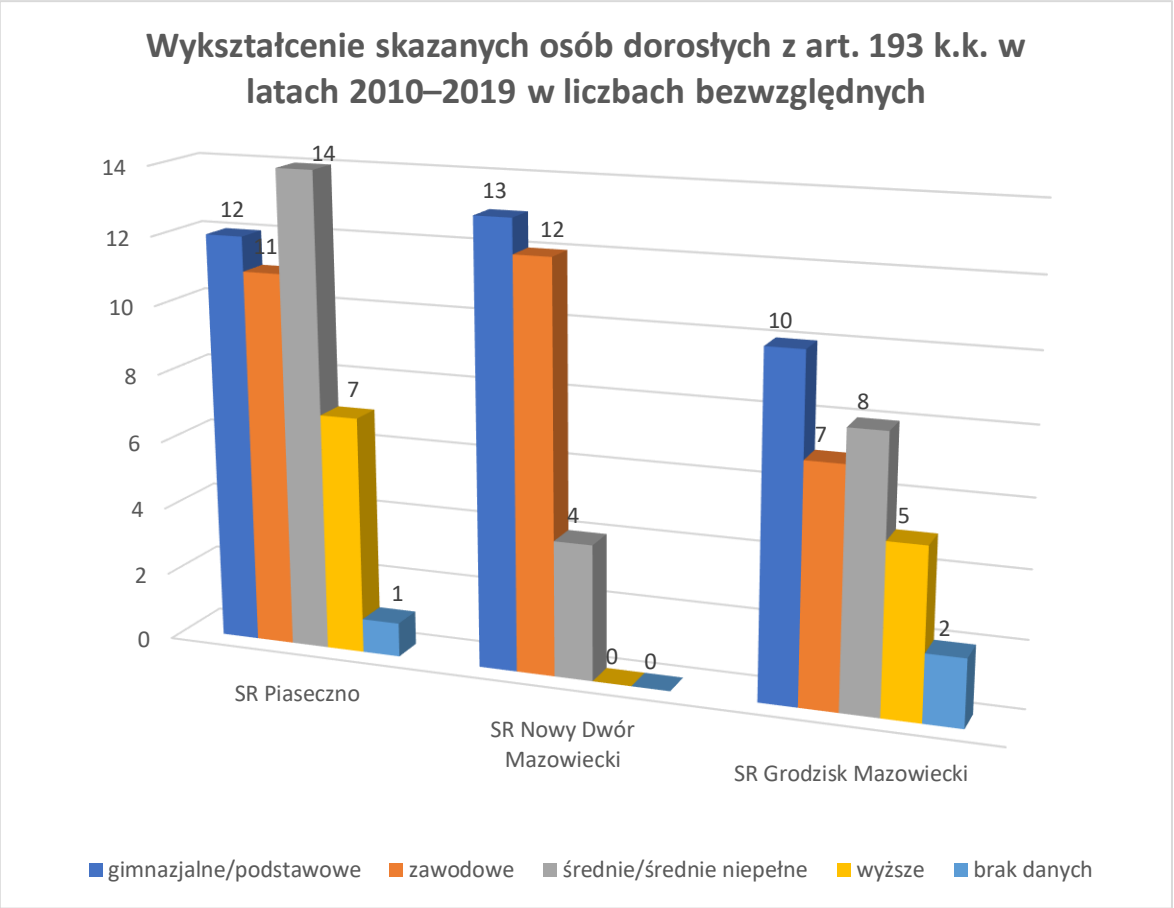
[1112] Jako zatrudnienie uwzględniono również emeryturę i rentę, a czasowe prace dorywcze jako brak zatrudnienia – dane z postępowania przygotowawczego lub aktu oskarżenia.

Wykres 25. Zatrudnienie skazanego sprawcy z art. 193 k.k. wyrażone procentowo w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim[1113]

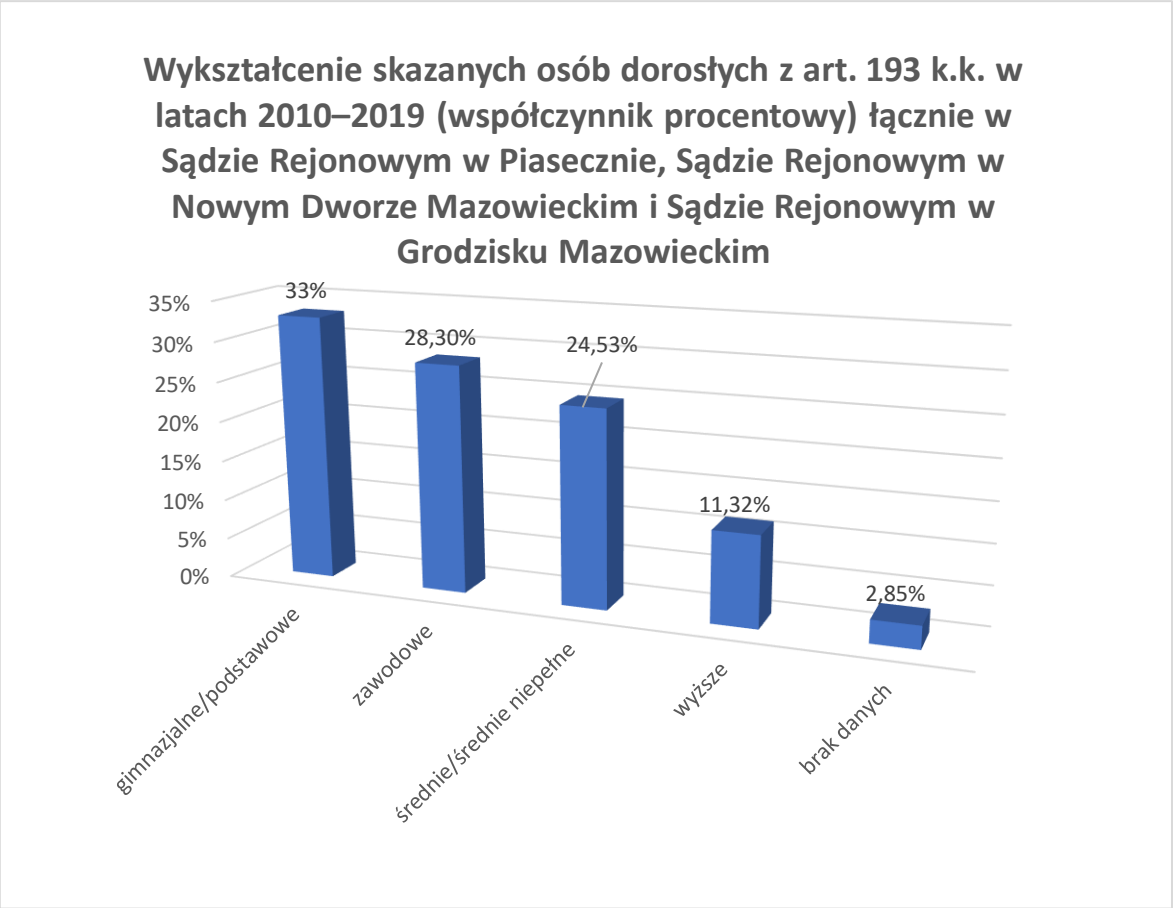
Dalsza analiza zatrudnienia przez skazanych sprawców przestępstwa z art. 193 k.k. już w zwiększonym zakresie badań, odnoszącym się łącznie do trzech badanych sądów, tj. Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim, prowadzi do wniosku, że sprawcy tych przestępstw praktycznie w takim samym wskaźniku procentowym (46,20%) pracowali, jak i nie pracowali (53,80%) w stosunku do wszystkich skazanych sprawców przestępstwa z art. 193 k.k.

[1113] Jako zatrudnienie uwzględniono również emeryturę i rentę, a czasowe prace dorywcze jako brak zatrudnienia – dane z postępowania przygotowawczego lub aktu oskarżenia.

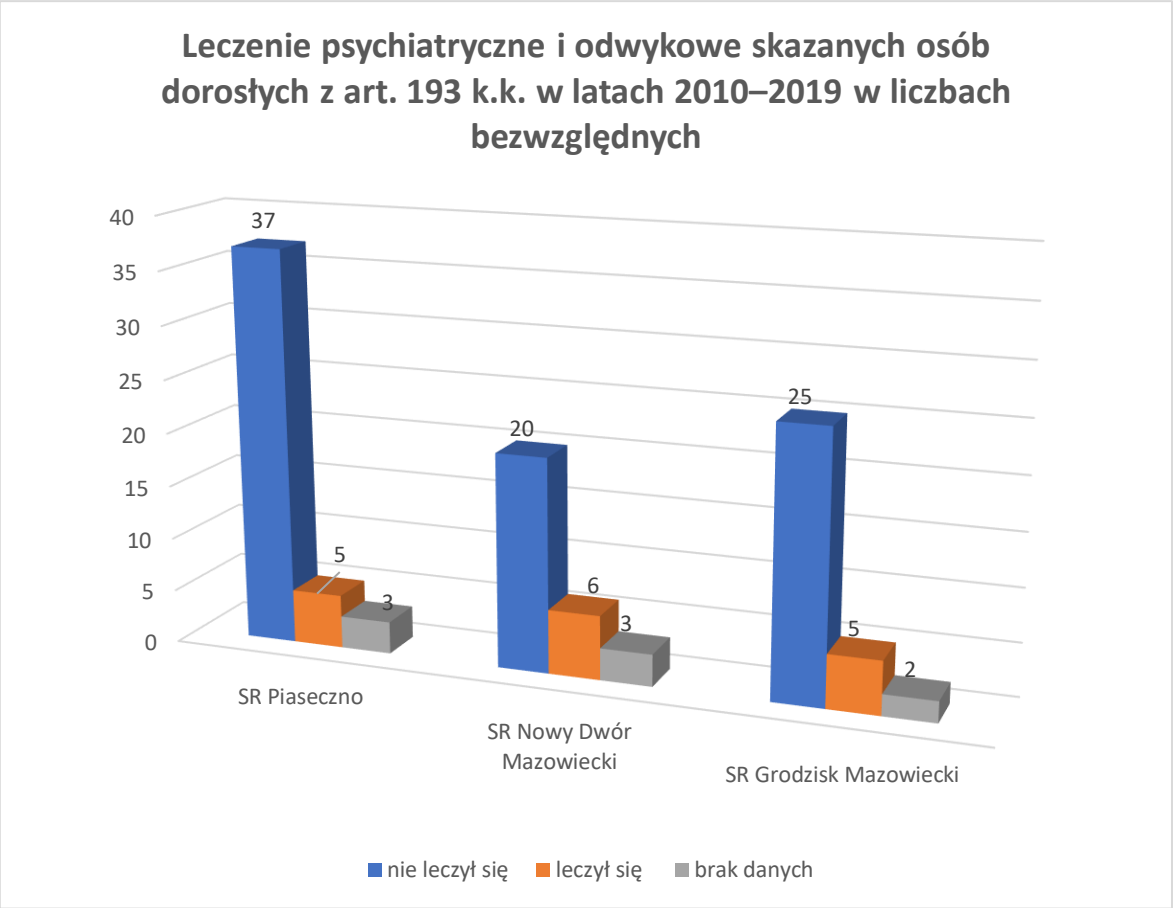
Wykres 26. Wykształcenie skazanego sprawcy przestępstwa z art. 193 k.k. wyrażone w liczbach bezwzględnych za okres 2010–2019 z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim

Dalsza analiza wykształcenia skazanych sprawców przestępstwa z art. 193 k.k. już w zwiększonym zakresie badań, odnoszącym się łącznie do trzech badanych sądów, tj. Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim, prowadzi do wniosku, że zbliżona liczba skazanych posiada wykształcenie gimnazjalne/podstawowe, zawodowe i średnie, a najmniej jest sprawców przestępstwa z art. 193 k.k. legitymujących się wyższym wykształceniem.

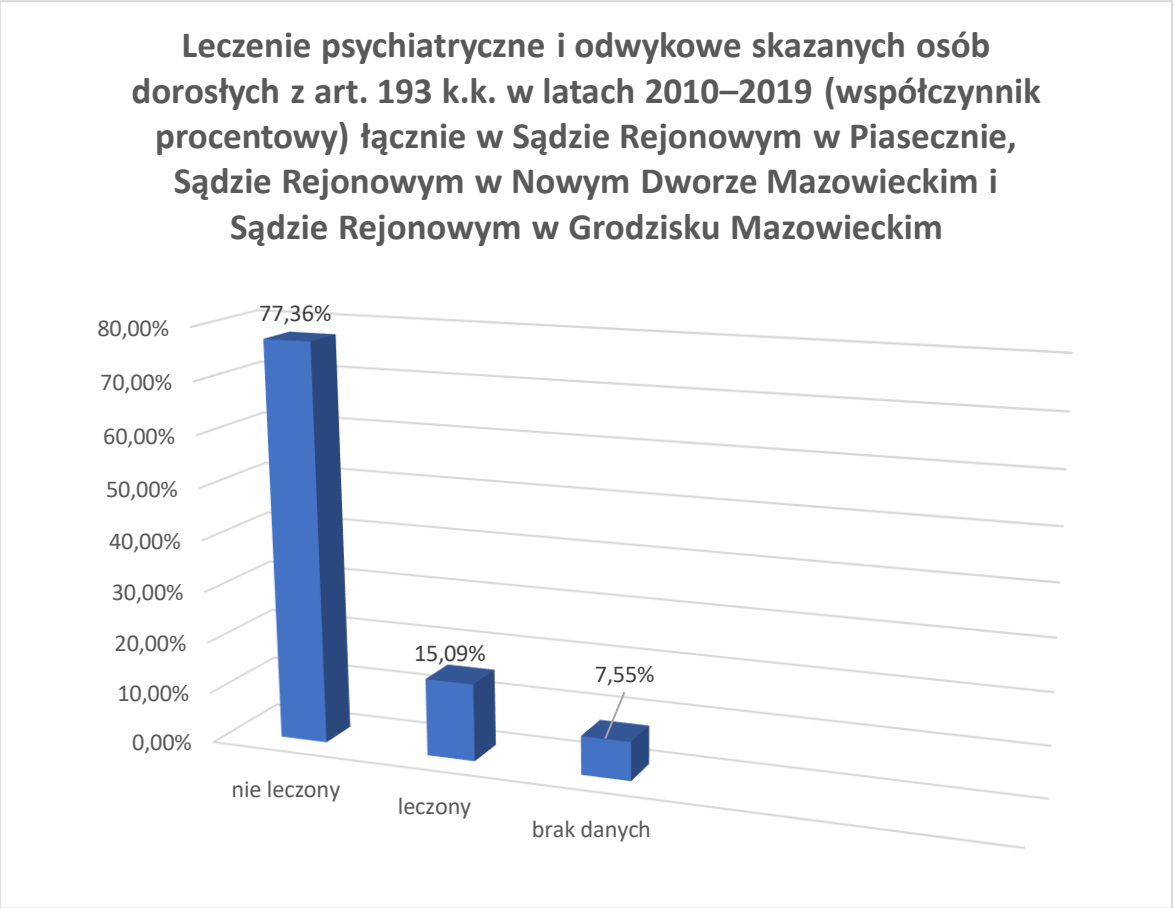
Wykres 27. Wykształcenie skazanego sprawcy z art. 193 k.k. wyrażone procentowo w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 łącznie z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim

Z przedstawionych danych wynika wniosek o podobnym współczynniku wykształcenia gimnazjalnego/podstawowego, zawodowego i średniego wśród osób skazanych sprawców przestępstwa z art. 193 k.k. w Sądzie Rejonowym w Piasecznie, Sądzie Rejonowym w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądzie Rejonowym w Grodzisku Mazowieckim. Natomiast najmniej jest sprawców przestępstwa z art. 193 k.k. wśród osób z wyższym wykształceniem.

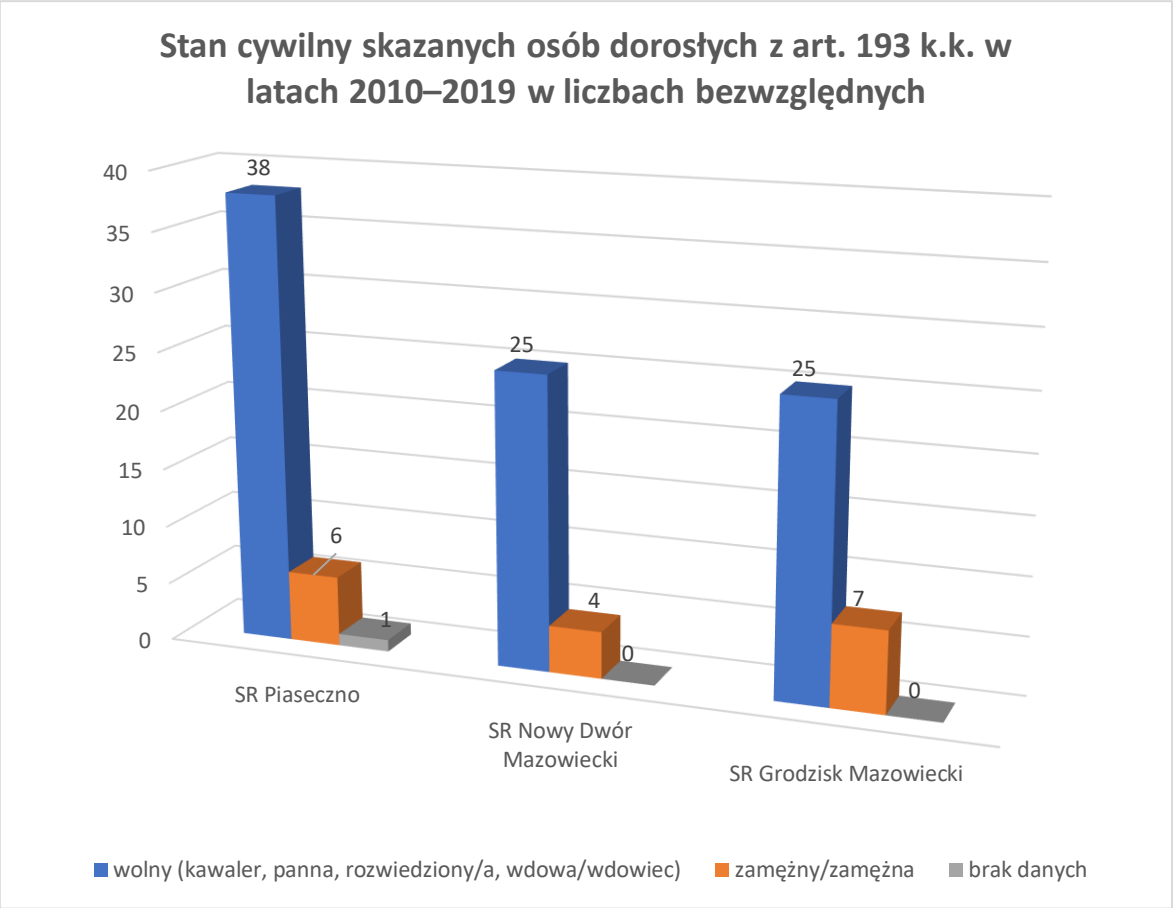
Wykres 28. Leczenie psychiatryczne i odwykowe skazanych sprawców przestępstwa z art. 193 k.k. wyrażone w liczbach bezwzględnych za okres 2010–2019 z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim

Dane z akt spraw sądowych Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim wskazują, że zdecydowana większość skazanych sprawców przestępstwa z art. 193 k.k. nie leczyła się psychiatrycznie i odwykowo, a osoby leczące się psychiatrycznie i odwykowo stanowiły niewielki odsetek osób w stosunku do liczby wszystkich skazanych za czyn z art. 193 k.k.

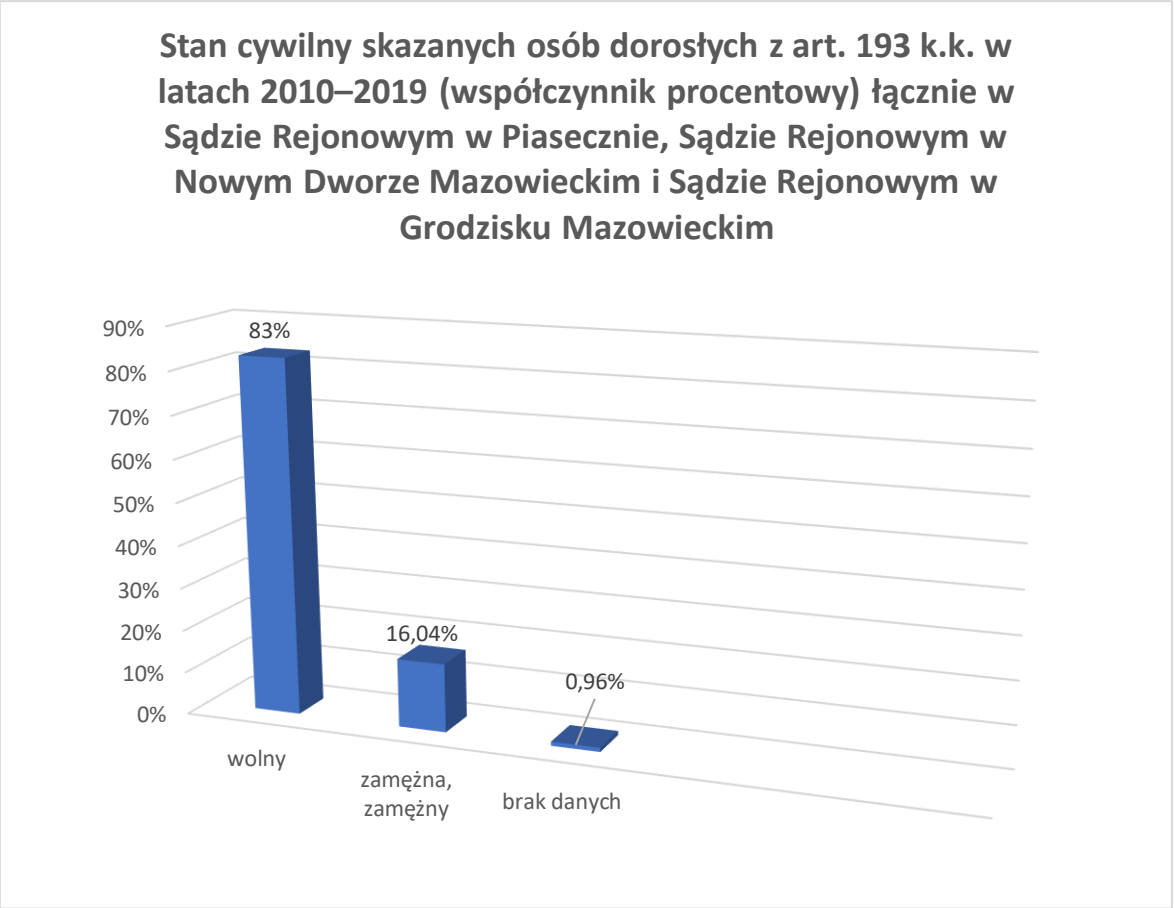
Wykres 29. Leczenie psychiatryczne i odwykowe skazanych sprawców przestępstwa z art. 193 k.k. wyrażone procentowo w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 łącznie z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim

Z przedstawionych danych wynika wniosek o braku uprzedniego leczenia psychiatrycznego i odwykowego wśród osób skazanych sprawców przestępstwa z art. 193 k.k. w Sądzie Rejonowym w Piasecznie, Sądzie Rejonowym w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądzie Rejonowym w Grodzisku Mazowieckim. Osoby skazane z art. 193 k.k., uprzednio leczone psychiatrycznie lub odwykowo, stanowiły niewiele ponad 15% z liczby wszystkich skazanych za czyn z art. 193 k.k. w tych sądach.

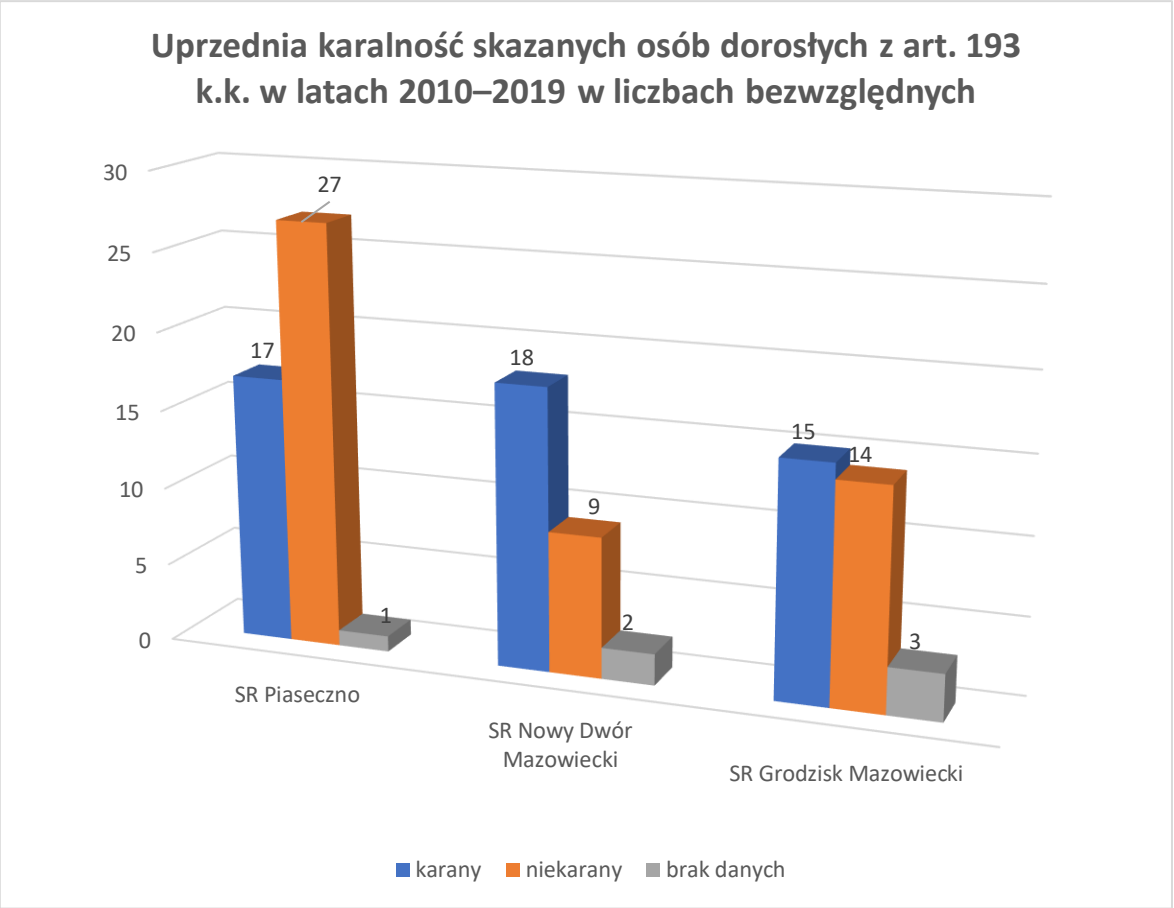
Wykres 30. Stan cywilny skazanych sprawców przestępstwa z art. 193 k.k. wyrażony w liczbach bezwzględnych za okres 2010–2019 z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim

Przedstawione dane statystyczne z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim z akt spraw postępowań sądowych wskazują, że zdecydowana większość skazanych sprawców przestępstwa z art. 193 k.k. to osoby stanu wolnego (kawaler, panna, osoby rozwiedzione, wdowy i wdowcy), zaś osoby zamężne stanowiły niewielki odsetek osób skazanych za czyn z art. 193 k.k. w stosunku do liczby wszystkich skazanych za przestępstwo naruszenia miru domowego.

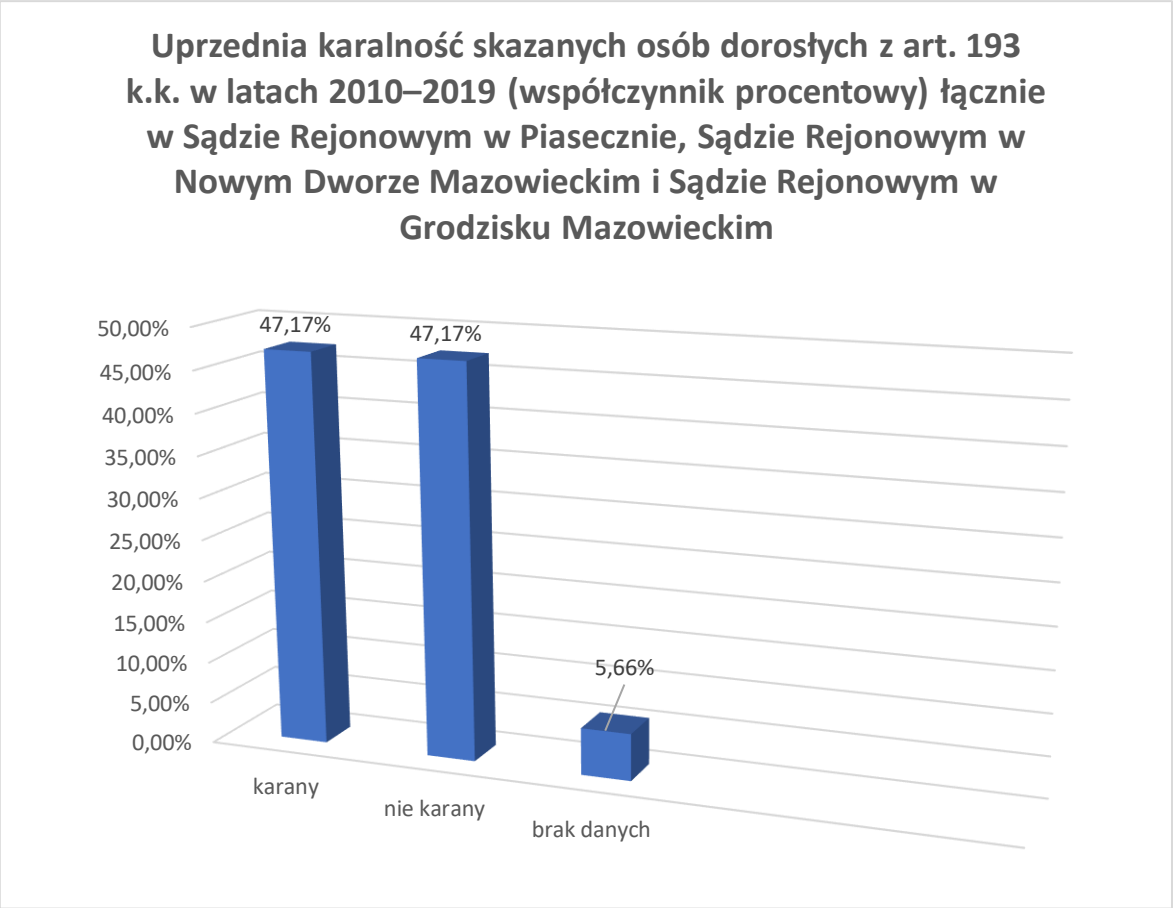
Wykres 31. Stan cywilny skazanych sprawców przestępstwa z art. 193 k.k. wyrażony procentowo w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 łącznie z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim

Z danych w analizowanych prawomocnie zakończonych sprawach sądowych z art. 193 k.k. w Sądzie Rejonowym w Piasecznie, Sądzie Rejonowym w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądzie Rejonowym w Grodzisku Mazowieckim wynika, że większość skazanych sprawców przestępstwa naruszenia miru domowego to osoby stanu wolnego, tj. kawalerowie, panny, osoby rozwiedzione, wdowy i wdowcy.

Wykres 32. Uprzednia karalność sprawców przestępstwa z art. 193 k.k. wyrażona w liczbach bezwzględnych za okres 2010–2019 z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim

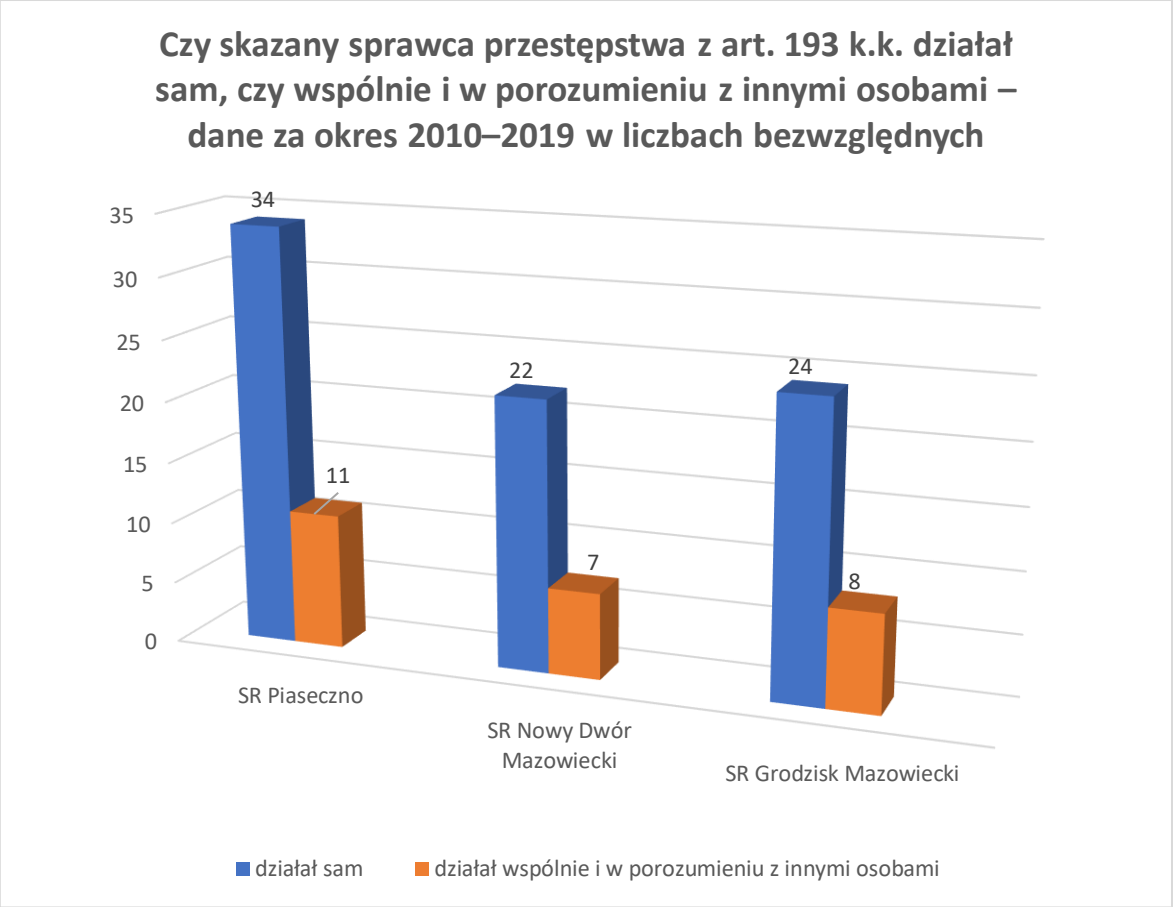
Przedstawione dane statystyczne z Sądu Rejonowego w Piasecznie wskazują, że większość skazanych sprawców przestępstwa z art. 193 k.k. to osoby niekarane (liczba prawie dwukrotnie wyższa niż osób karanych). W Sądzie Rejonowym w Nowym Dworze Mazowieckim dwukrotną przewagę stanowiły natomiast osoby karane nad niekaranymi skazanymi sprawcami przestępstwa z art. 193 k.k. W Sądzie Rejonowym w Grodzisku Mazowieckim dane z akt spraw postępowań sądowych wskazują, że liczba uprzednio karanych skazanych sprawców przestępstwa z art. 193 k.k., jak i niekaranych znajdowały się na zbliżonym poziomie.

Wykres 33. Uprzednia karalność skazanych sprawców przestępstwa z art. 193 k.k. wyrażona procentowo w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 łącznie z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim

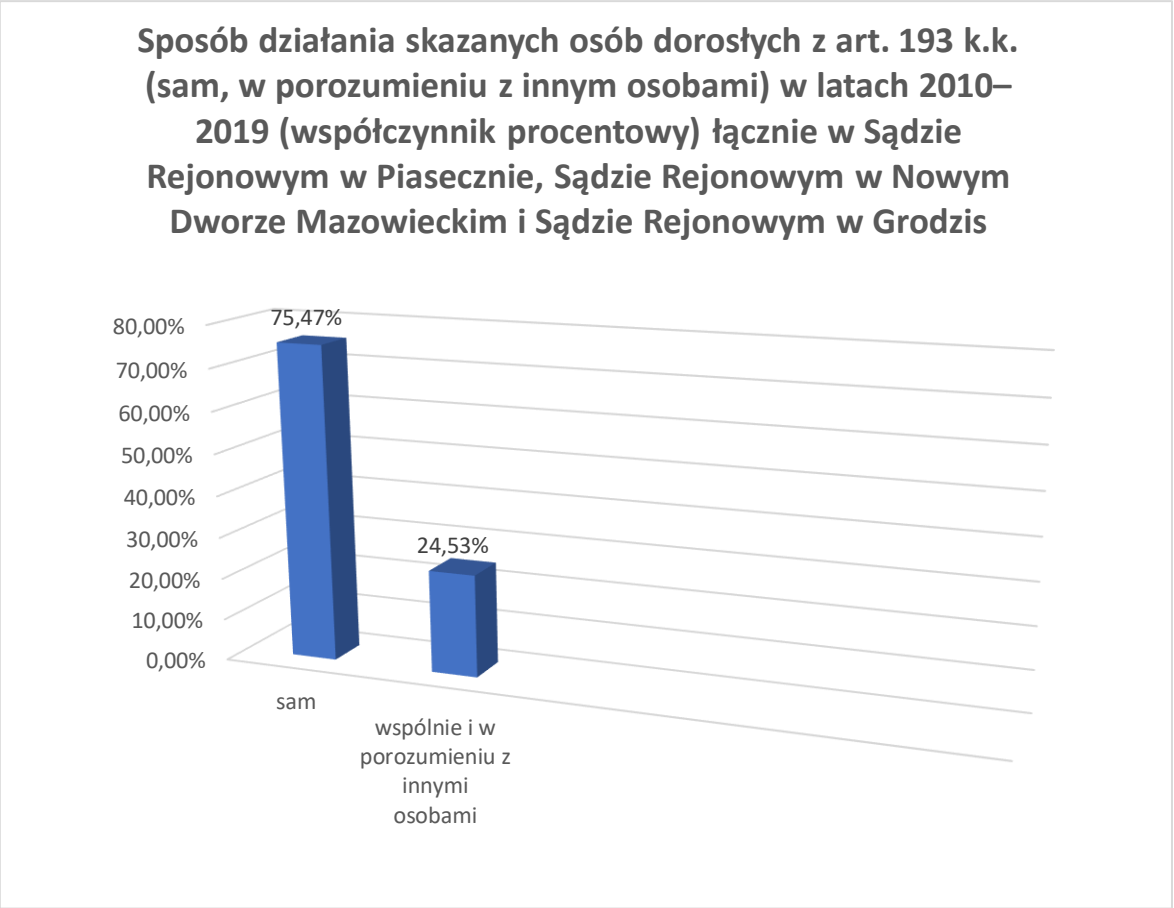
Z przedstawionych danych ze spraw sądowych prawomocnie zakończonych z art. 193 k.k. w Sądzie Rejonowym w Piasecznie, Sądzie Rejonowym w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądzie Rejonowym w Grodzisku Mazowieckim wynika, że skazani z art. 193 k.k. to w takim samym stopniu osoby uprzednio karane, jak i niekarane.

5.4.4. Forma popełnienia przestępstwa naruszenia miru domowego – współsprawstwo

Wykres 34. Działanie skazanych sprawców przestępstwa z art. 193 k.k. (samodzielne bądź wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami) wyrażone w liczbach bezwzględnych za okres 2010–2019 – dane z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim

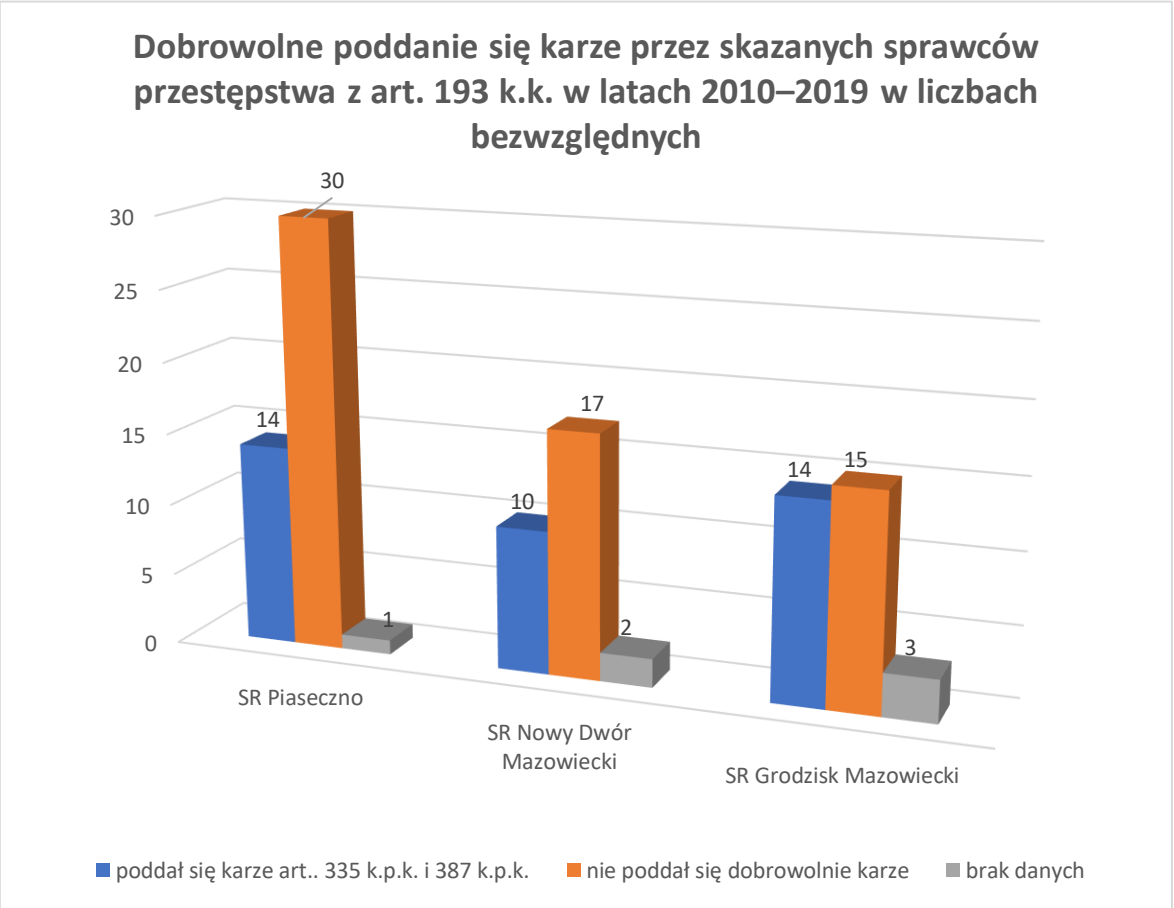
Analiza danych z akt postępowań sądowych za okres 2010–2019 z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim prowadzi do wniosku, że większość skazanych sprawców przestępstwa naruszenia nietykalności mieszkania działała samodzielnie.

Wykres 35. Działanie skazanych sprawców przestępstwa z art. 193 k.k. (samodzielne bądź wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami) wyrażone procentowo w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 łącznie z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim

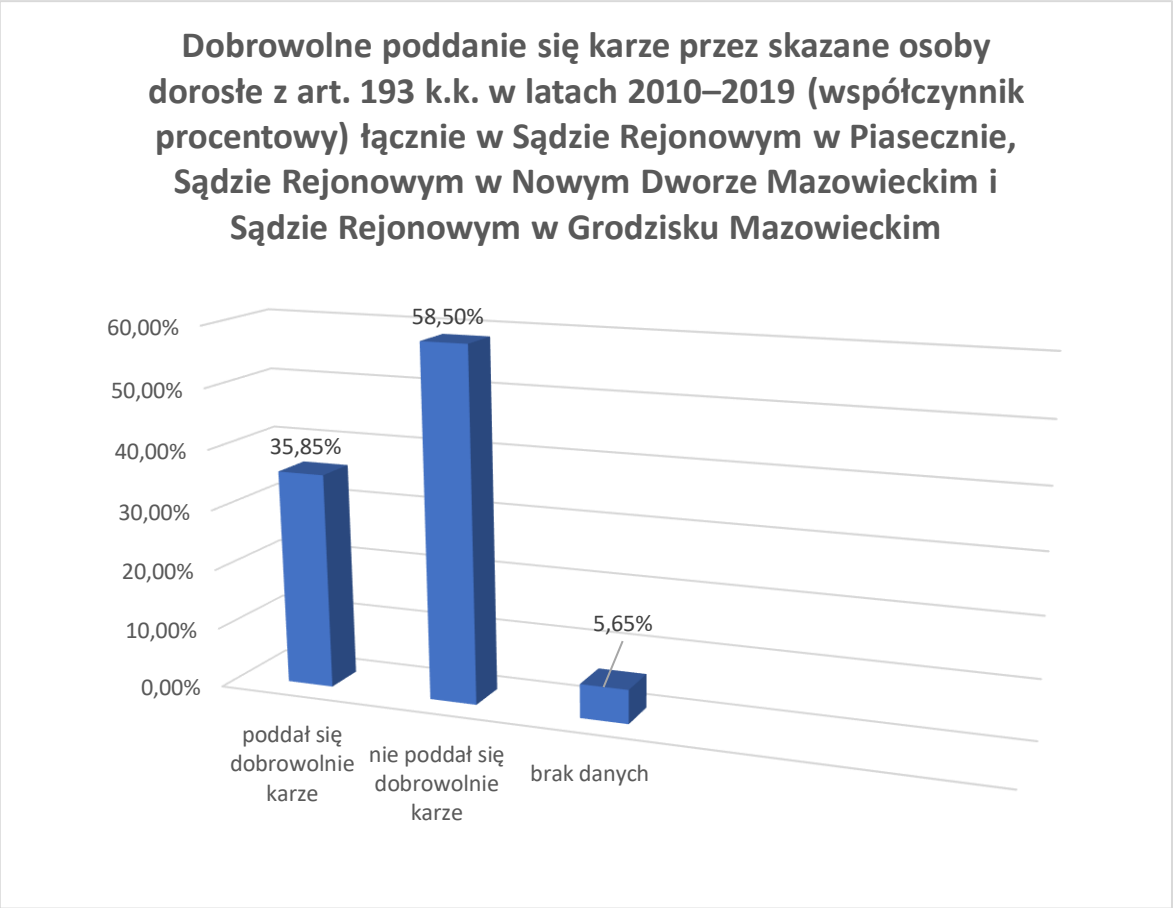
W zdecydowanej większości skazani sprawcy przestępstwa naruszenia miru domowego w badanym okresie w Sądzie Rejonowym w Piasecznie, Sądzie Rejonowym w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądzie Rejonowym w Grodzisku Mazowieckim działali samodzielnie, popełniając to przestępstwo.

5.4.5. Dobrowolne poddanie się karze przez sprawcę

Wykres 36. Dobrowolne poddanie się karze (art. 335 k.p.k. i art. 387 k.p.k.) przez sprawców przestępstwa z art. 193 k.k. wyrażone w liczbach bezwzględnych za okres 2010–2019 z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim

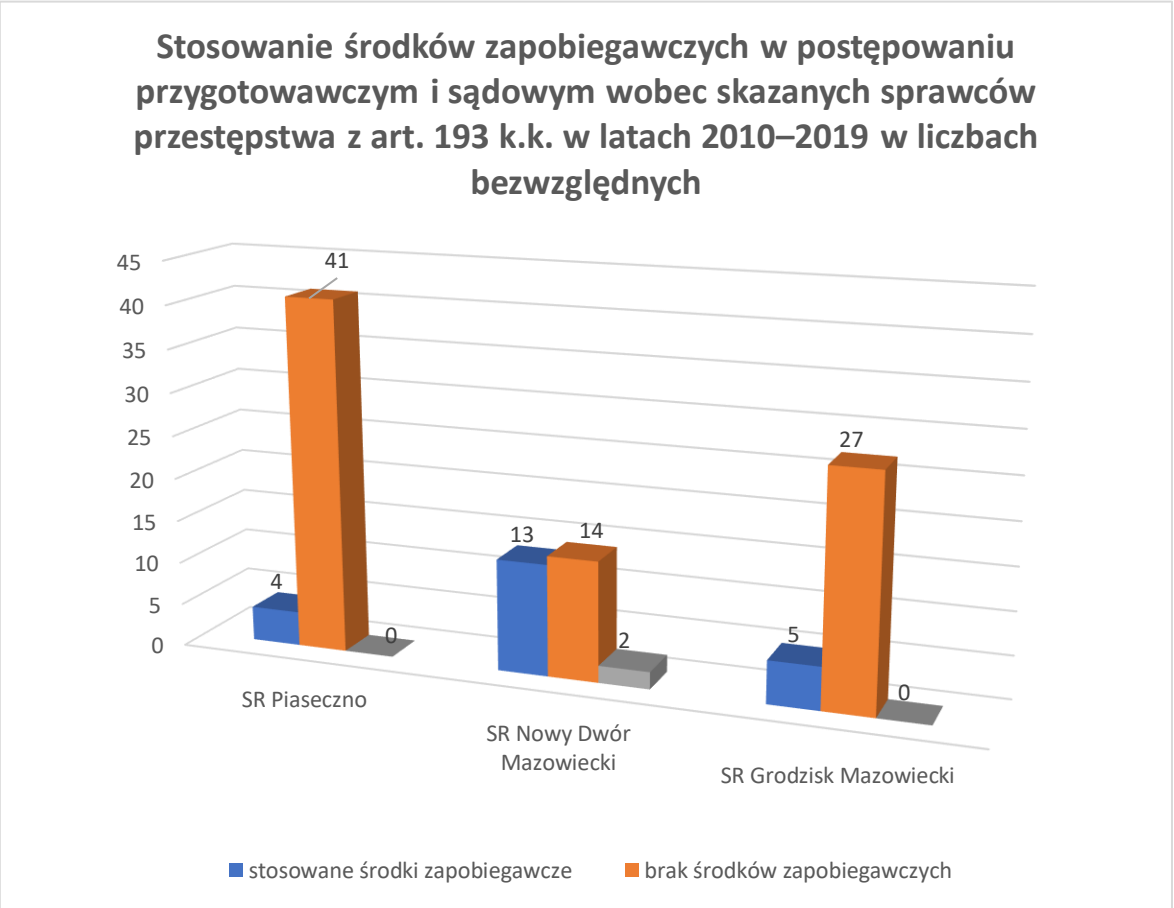
Zaprezentowane dane statystyczne z Sądu Rejonowego w Piasecznie wskazują, że większość skazanych sprawców przestępstwa z art. 193 k.k. nie poddało się dobrowolnie karze w postępowaniu przygotowawczym i sądowym w ramach instytucji z art. 335 k.p.k. i art. 387 k.p.k., zaś w Sądzie Rejonowym w Grodzisku Mazowieckim podobna liczba skazanych sprawców przestępstwa z art. 193 k.k. poddała się uprzednio dobrowolnie karze.

Wykres 37. Dobrowolne poddanie się karze z art. 335 k.p.k. i art. 387 k.p.k. przez skazanych sprawców przestępstwa z art. 193 k.k. wyrażone procentowo w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 łącznie z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim

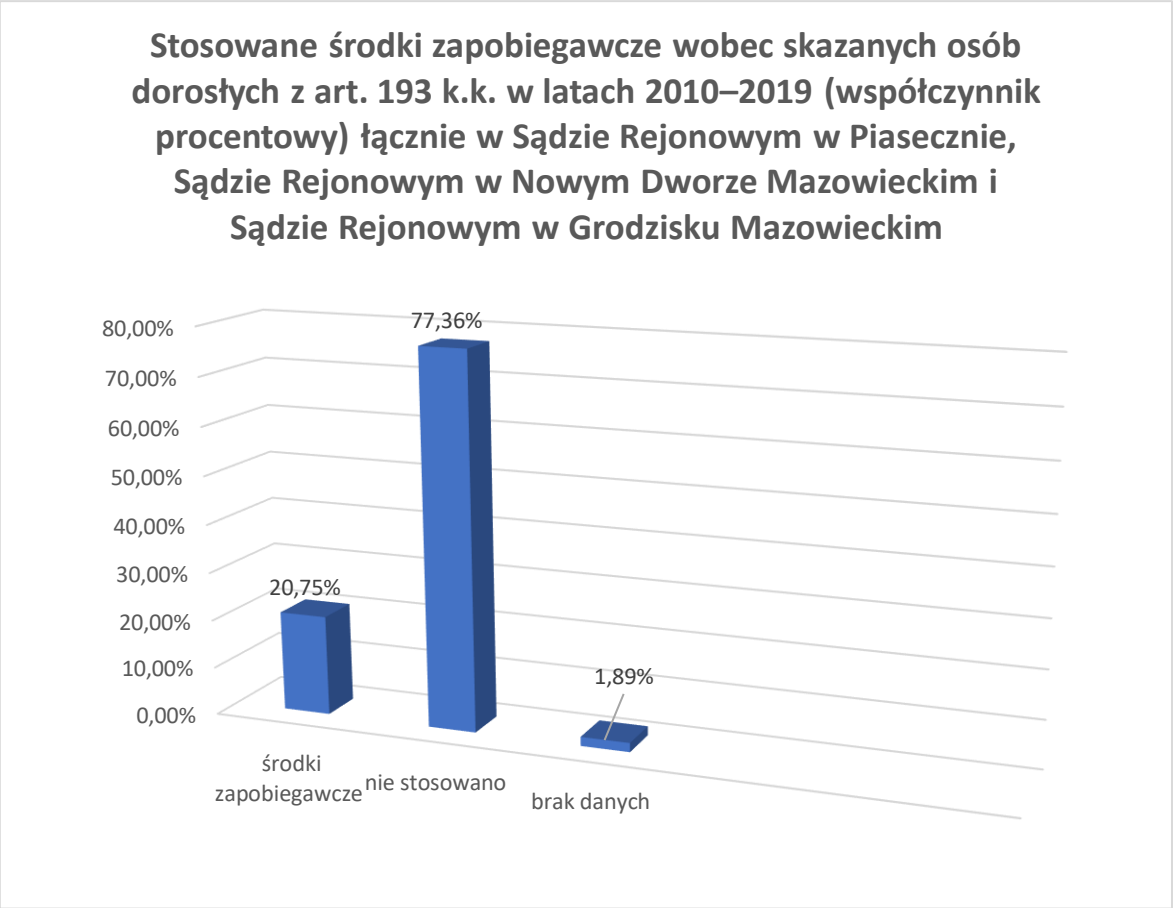
Z przedstawionych danych statystycznych z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim wynika, że skazani z art. 193 k.k. w prawie 60% spraw nie poddawali się dobrowolnie karze w ramach instytucji z art. 335 k.p.k. i art. 387 k.p.k.

5.4.6. Środki zapobiegawcze

Wykres 38. Stosowanie środków zapobiegawczych w postępowaniu przygotowawczym i sądowym wobec sprawców przestępstwa z art. 193 k.k. wyrażone w liczbach bezwzględnych za okres 2010–2019 – dane z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim

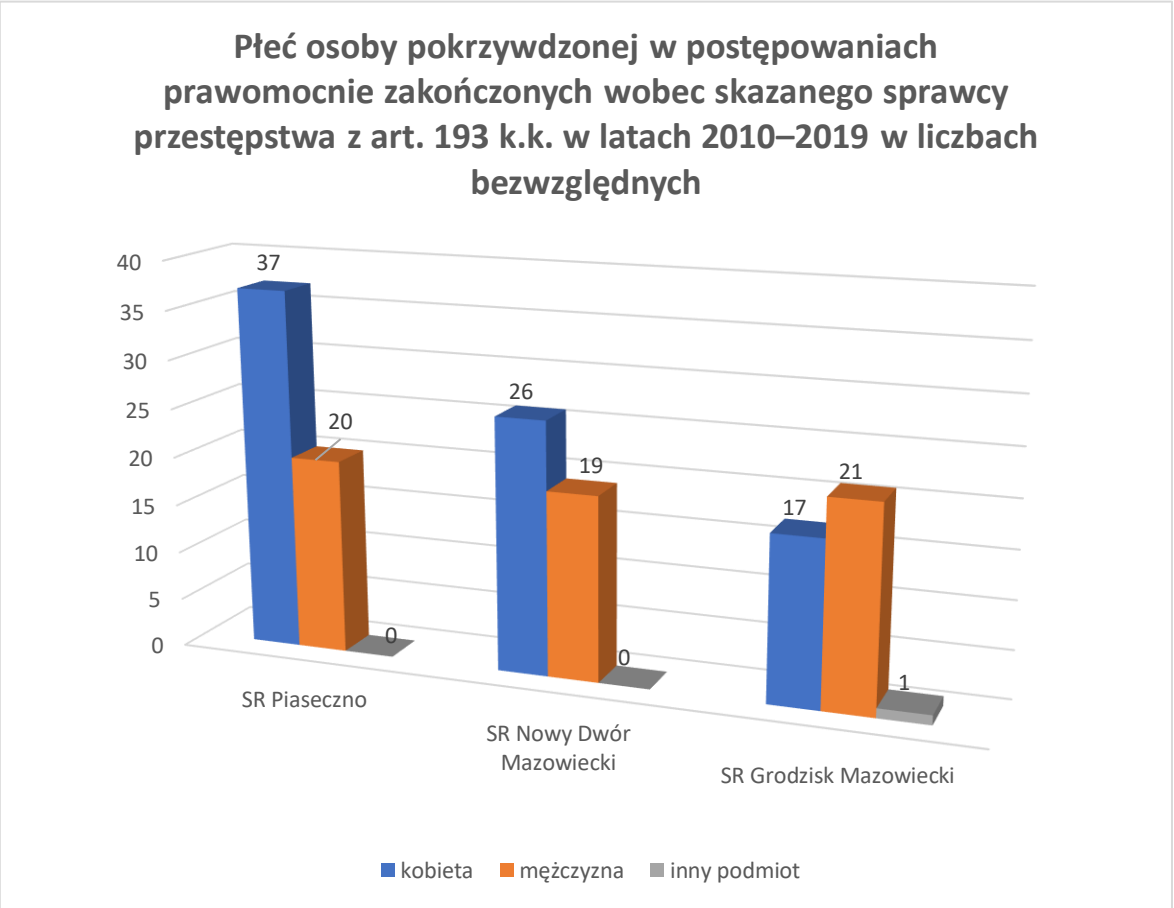
Przedstawione dane prowadzą do wniosku, że w Sądzie Rejonowym w Piasecznie i Sądzie Rejonowym w Grodzisku Mazowieckim w większości spraw prawomocnie zakończonych skazaniem za czyn z art. 193 k.k. z lat 2010–2019 nie stosowano środków zapobiegawczych, natomiast w Sądzie Rejonowym w Nowym Dworze Mazowieckim na porównywalnym poziomie były stosowane środki zapobiegawcze, jak i niestosowane środki zapobiegawcze w postępowaniu przygotowawczym i sądowym wobec skazanych sprawców przestępstw z art. 193 k.k.

Wykres 39. Stosowanie środków zapobiegawczych wobec skazanych sprawców przestępstwa z art. 193 k.k. wyrażone procentowo w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 łącznie z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim

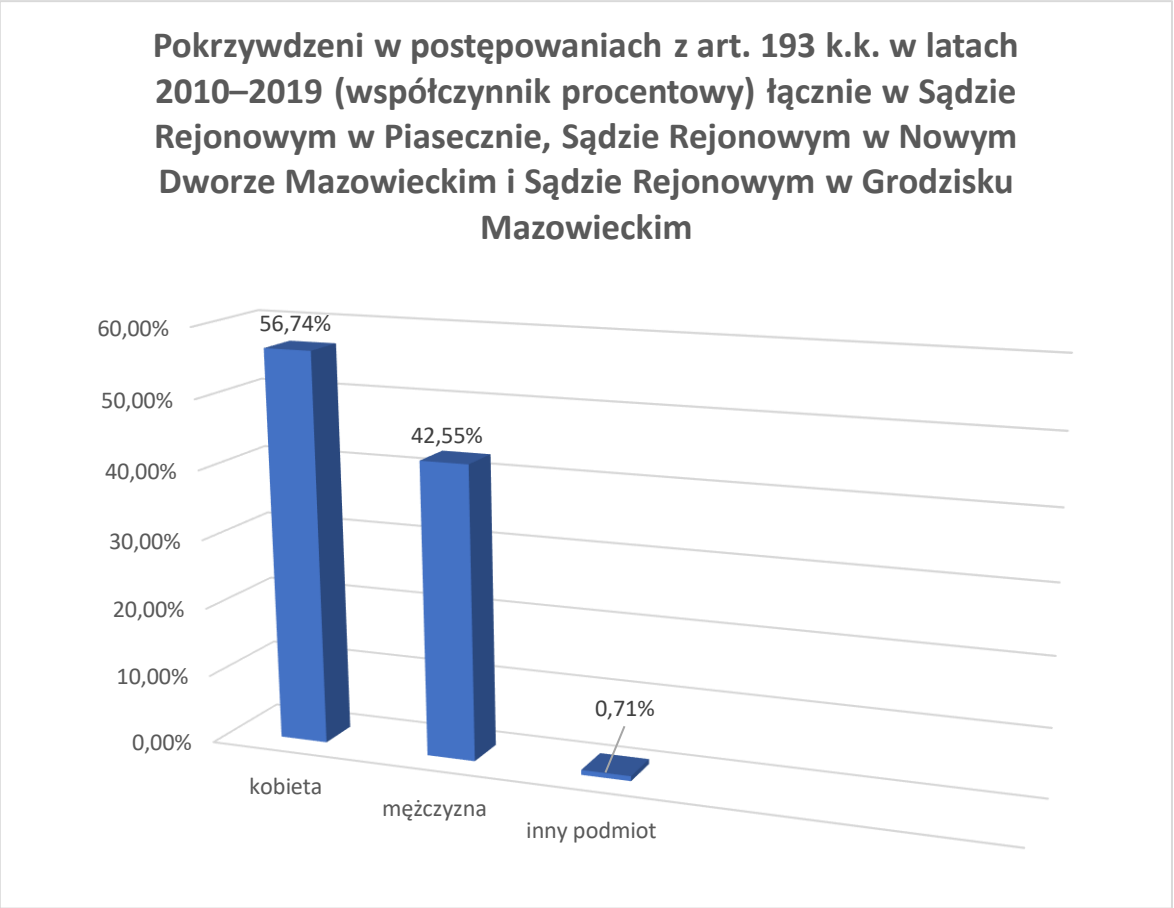
W przeważającej większości (77,36%) nie były stosowane środki zapobiegawcze wobec skazanych sprawców przestępstw z art. 193 k.k. w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 łącznie z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim.

5.4.7. Pokrzywdzony i oskarżyciel posiłkowy

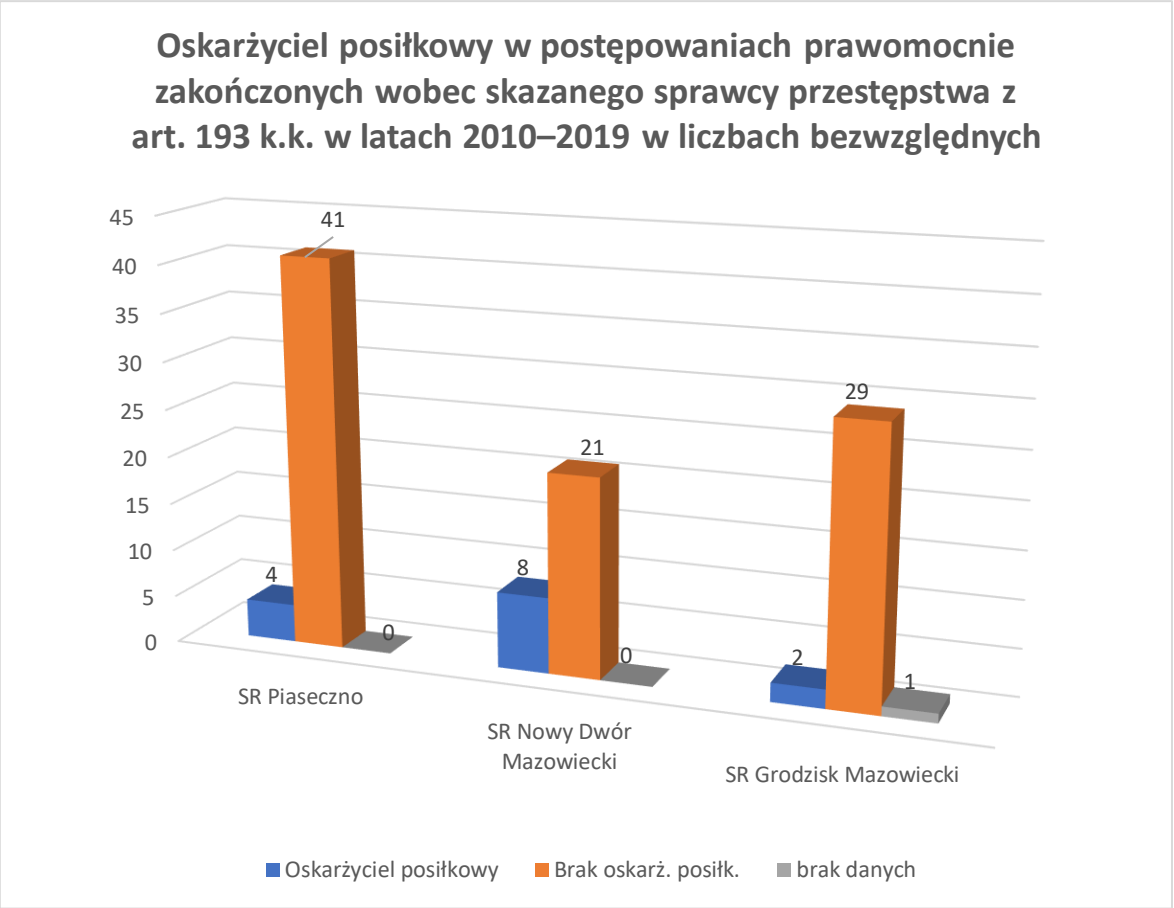
Wykres 40. Płeć osoby pokrzywdzonej w postępowaniach prawomocnie zakończonych wobec skazanego sprawcy przestępstwa z art. 193 k.k. wyrażona w liczbach bezwzględnych za okres 2010–2019 z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim (w obliczeniach uwzględniono liczbę pokrzywdzonych osób)

Przedmiotowe dane statystyczne z Sądu Rejonowego w Piasecznie i Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim wskazują, że większość pokrzywdzonych w wyniku przestępstwa naruszenia miru domowego stanowiły kobiety, zaś w Sądzie Rejonowym w Grodzisku Mazowieckim liczba pokrzywdzonych mężczyzn była nieznacznie większa.

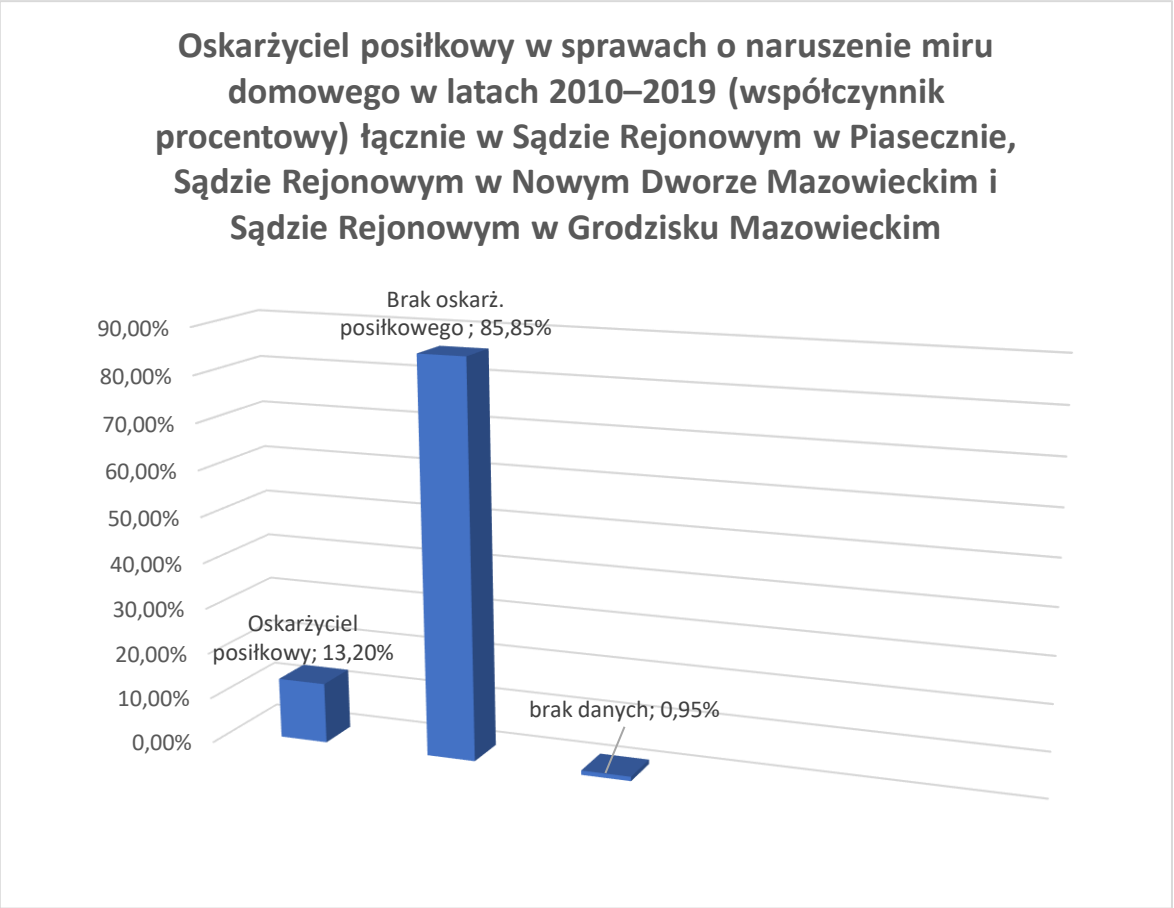
Wykres 41. Płeć pokrzywdzonych z art. 193 k.k. wyrażona procentowo w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 łącznie z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim (w obliczeniach uwzględniono liczbę pokrzywdzonych osób)

Analiza powyższych danych prowadzi do wniosku, że to kobiety były w większości przypadków osobami pokrzywdzonymi na skutek popełnienia przestępstwa naruszenia miru domowego. Natomiast liczba mężczyzn występujących jako pokrzywdzeni w postępowaniach z art. 193 k.k. była o 14% niższa niż liczba pokrzywdzonych kobiet.

Wykres 42. Oskarżyciel posiłkowy w postępowaniach prawomocnie zakończonych wobec skazanego sprawcy przestępstwa z art. 193 k.k. – wyrażone w liczbach bezwzględnych za okres 2010–2019 na podstawie danych z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim

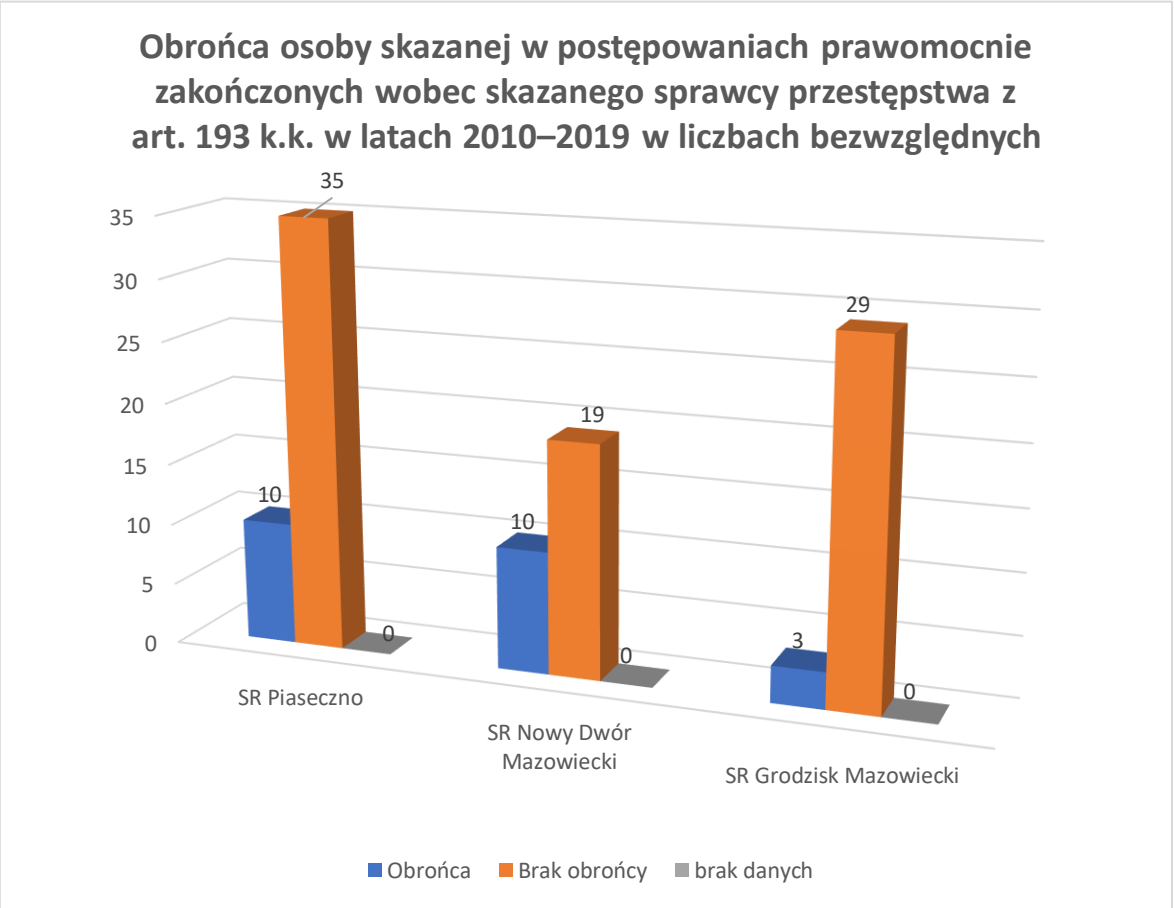
Dane statystyczne uzyskane z akt spraw sądowych wskazują, że w większości spraw karnych z art. 193 k.k., w których doszło do skazania sprawcy przestępstwa, w sprawach nie występował oskarżyciel posiłkowy. Przedstawione wyniki pokazują, że udział oskarżyciela posiłkowego był incydentalny w kilku sprawach (największy udział oskarżyciela posiłkowego występował w Sądzie Rejonowym w Nowym Dworze Mazowieckim (8 spraw)).

Wykres 43. Oskarżyciel posiłkowy w sprawach o naruszenie miru domowego (współczynnik procentowy) w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 łącznie z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim

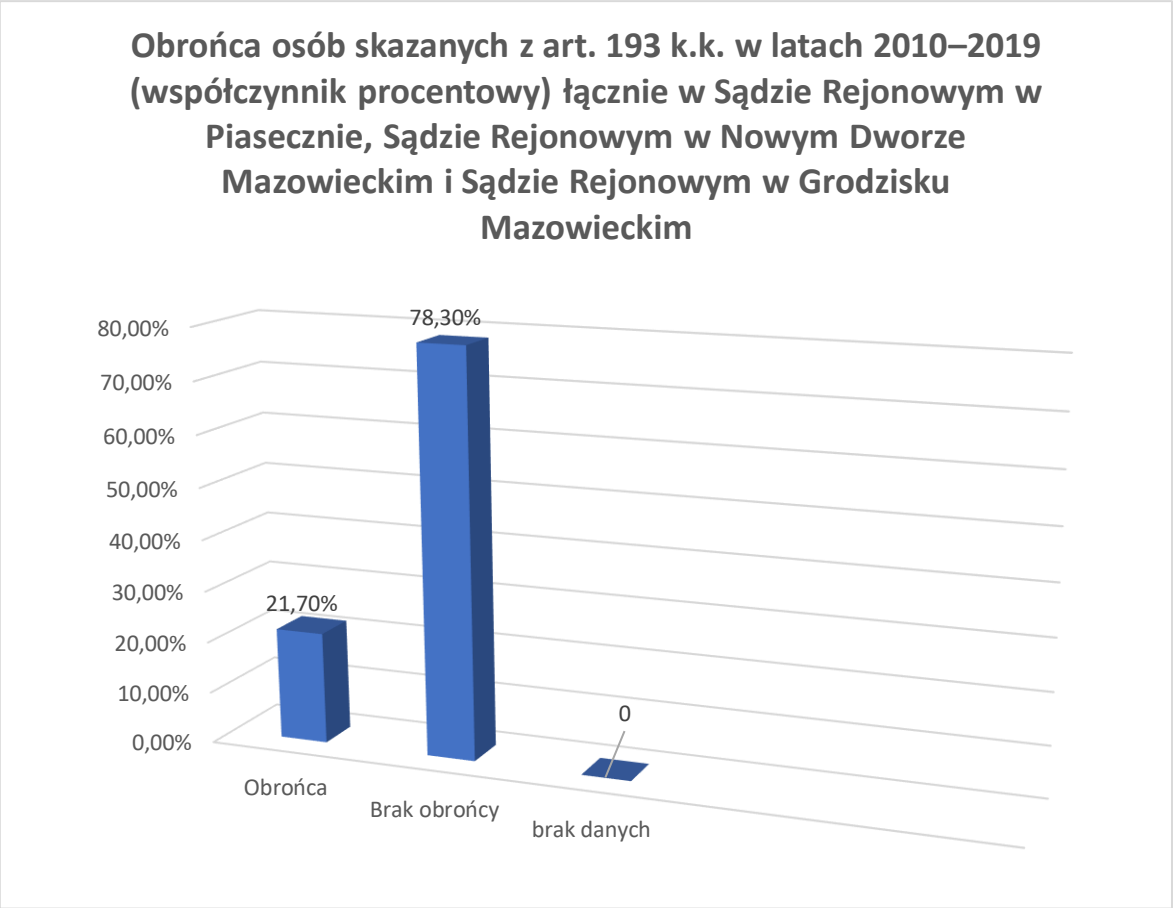
Analiza powyższych danych prowadzi do wniosku, że udział oskarżyciela posiłkowego w sprawach o naruszenie miru domowego nie jest częsty, zaledwie w 13,20% spraw.

5.4.8. Udział obrońcy w postępowaniu

Wykres 44. Obrońca skazanych na etapie postępowania przygotowawczego i sądowego w postępowaniach prawomocnie zakończonych wobec skazanego sprawcy przestępstwa z art. 193 k.k. – wyrażone w liczbach bezwzględnych za okres 2010–2019 na podstawie danych z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim

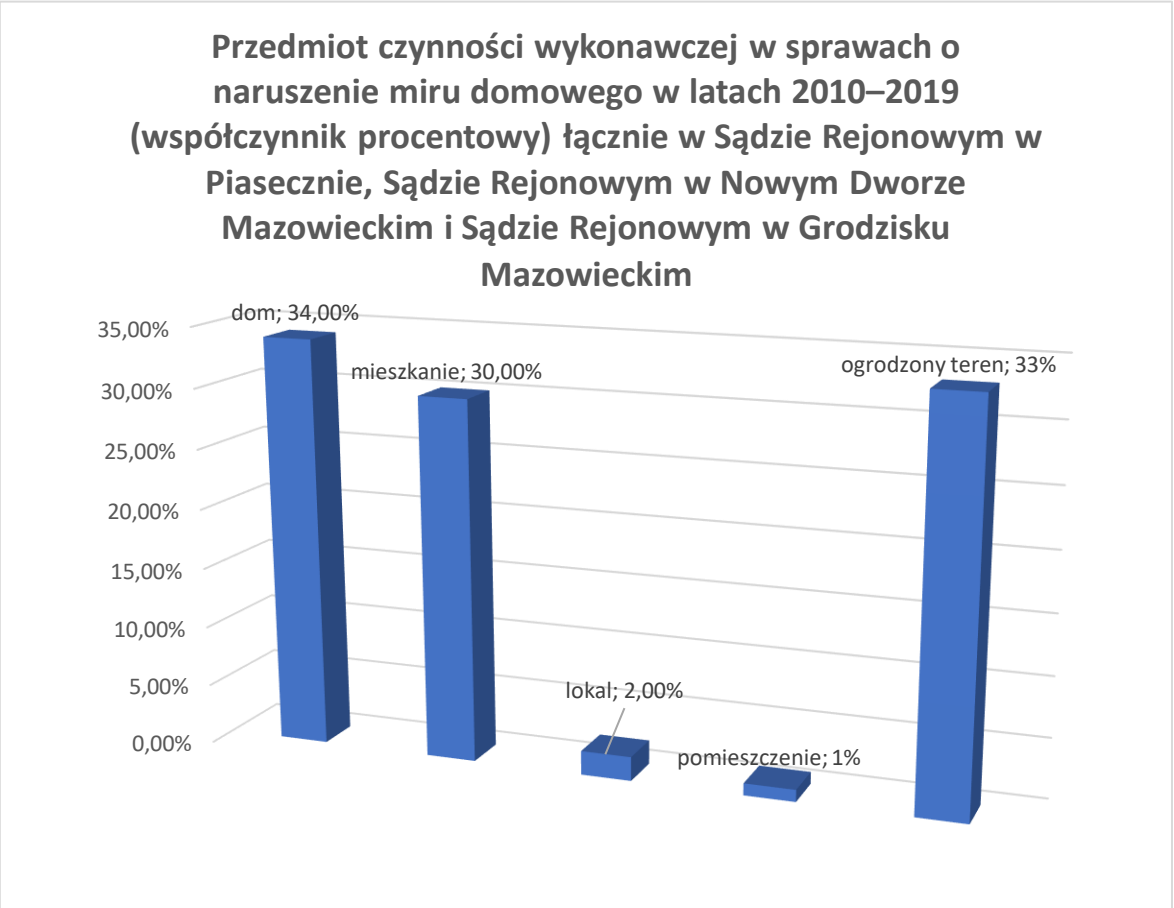
Prezentowane dane wskazują, że w większości spraw dotyczących osób skazanych za przestępstwo naruszenia miru domowego obrońca osób skazanych nie występował na etapie postępowania przygotowawczego i sądowego.

Wykres 45. Obrońca osób skazanych występujący na etapie postępowania przygotowawczego i sądowego z art. 193 k.k. – wyrażone procentowo w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 łącznie z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim

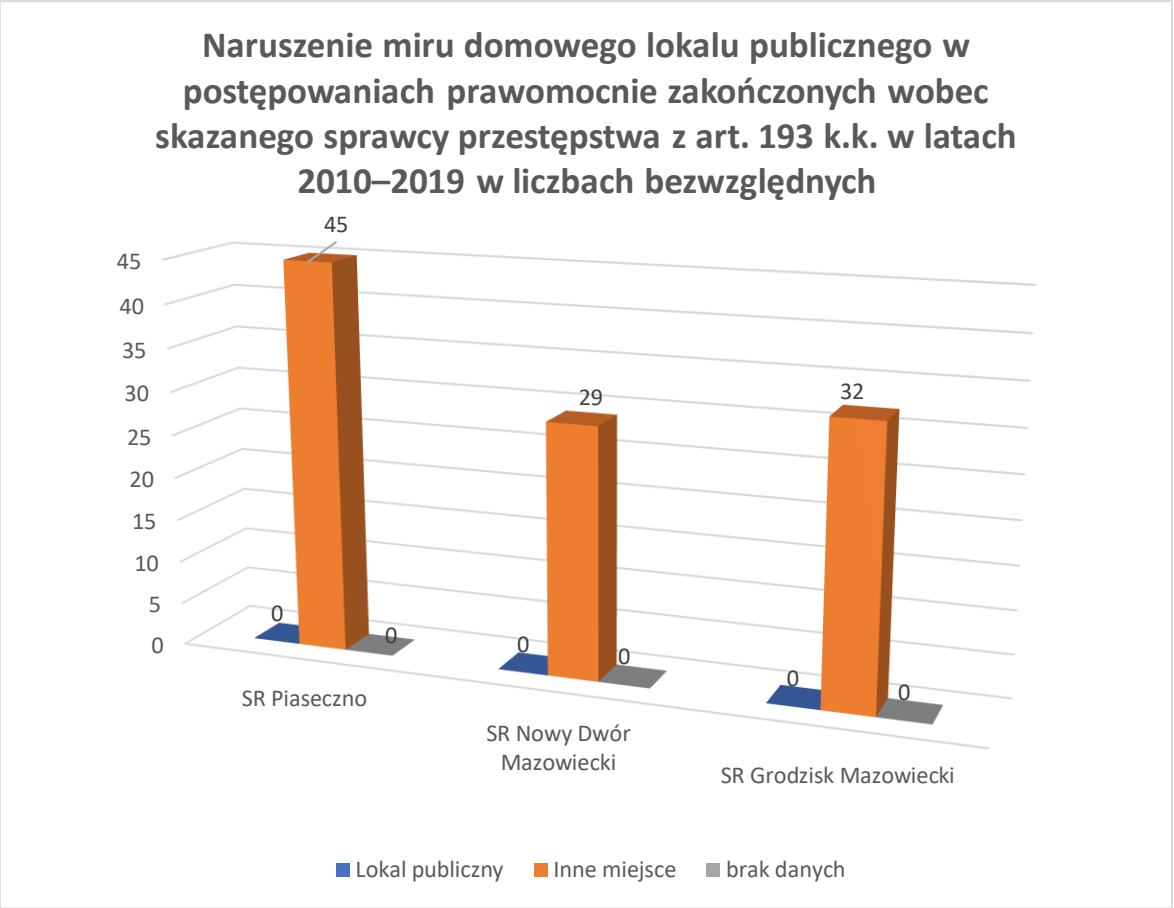
Powyższe dane prowadzą do konkluzji, że sprawcy przestępstwa naruszenia miru domowego w przeważającej liczbie spraw (prawie w 80% skazanych sprawców z art. 193 k.k.) nie korzystali z pomocy obrońcy w postępowaniu przygotowawczym i sądowym. Natomiast liczba sprawców przestępstwa z art. 193 k.k. korzystająca z pomocy obrońcy na etapie postępowania karnego wynosiła niewiele ponad 20% (21,70%).

5.4.9. Przedmiot czynności wykonawczej

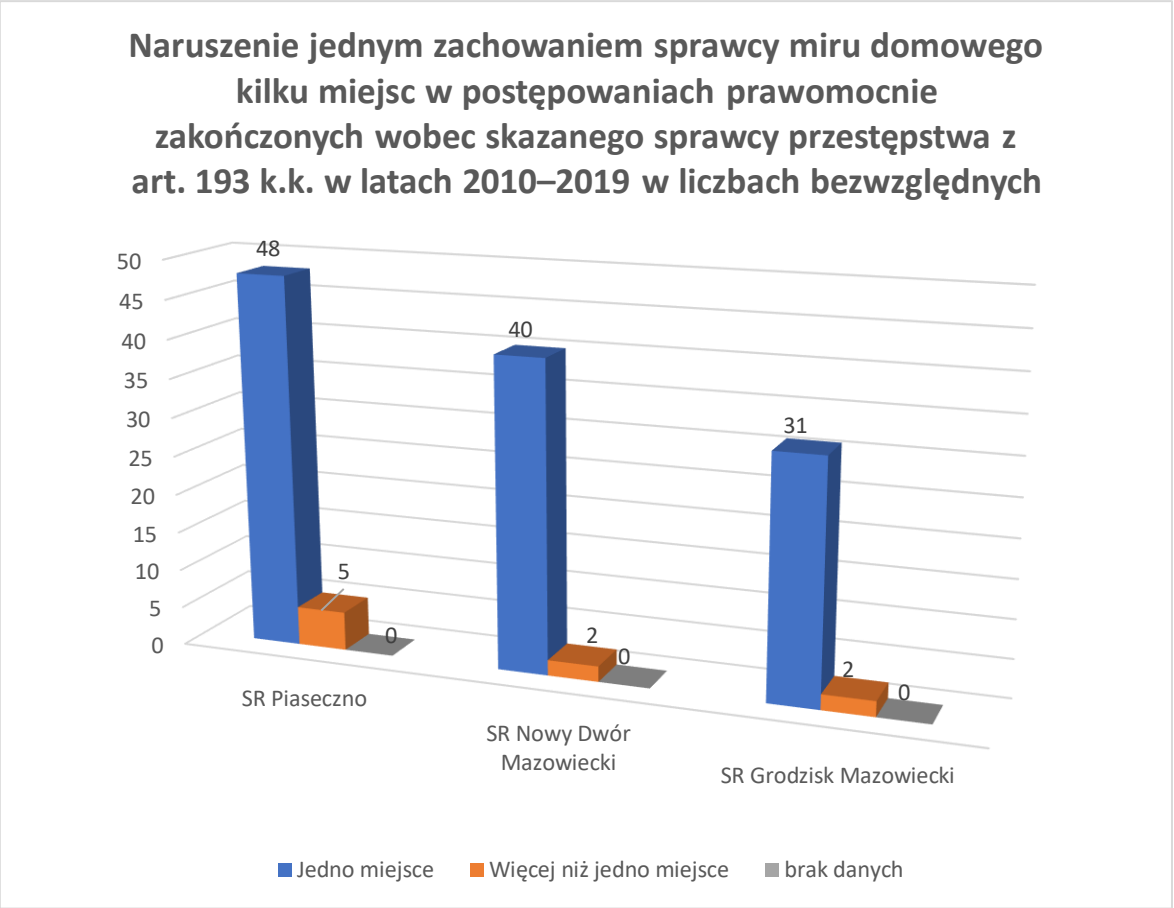
Wykres 46. Przedmiot czynności wykonawczej w sprawach o naruszenie miru domowego (współczynnik procentowy) w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 łącznie z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim

Przedmiotowe dane statystyczne z akt spraw sądowych z 10 lat (2010–2019) z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim prowadzą do wniosku, że sprawcy przestępstwa naruszenia miru domowego popełniali je najczęściej, wybierając jako przedmiot czynności wykonawczej dom (34% wszystkich przedmiotów czynów sprawców), ogrodzony teren (33% wszystkich przedmiotów czynów sprawców) i mieszkanie (30% wszystkich przedmiotów czynów sprawców).

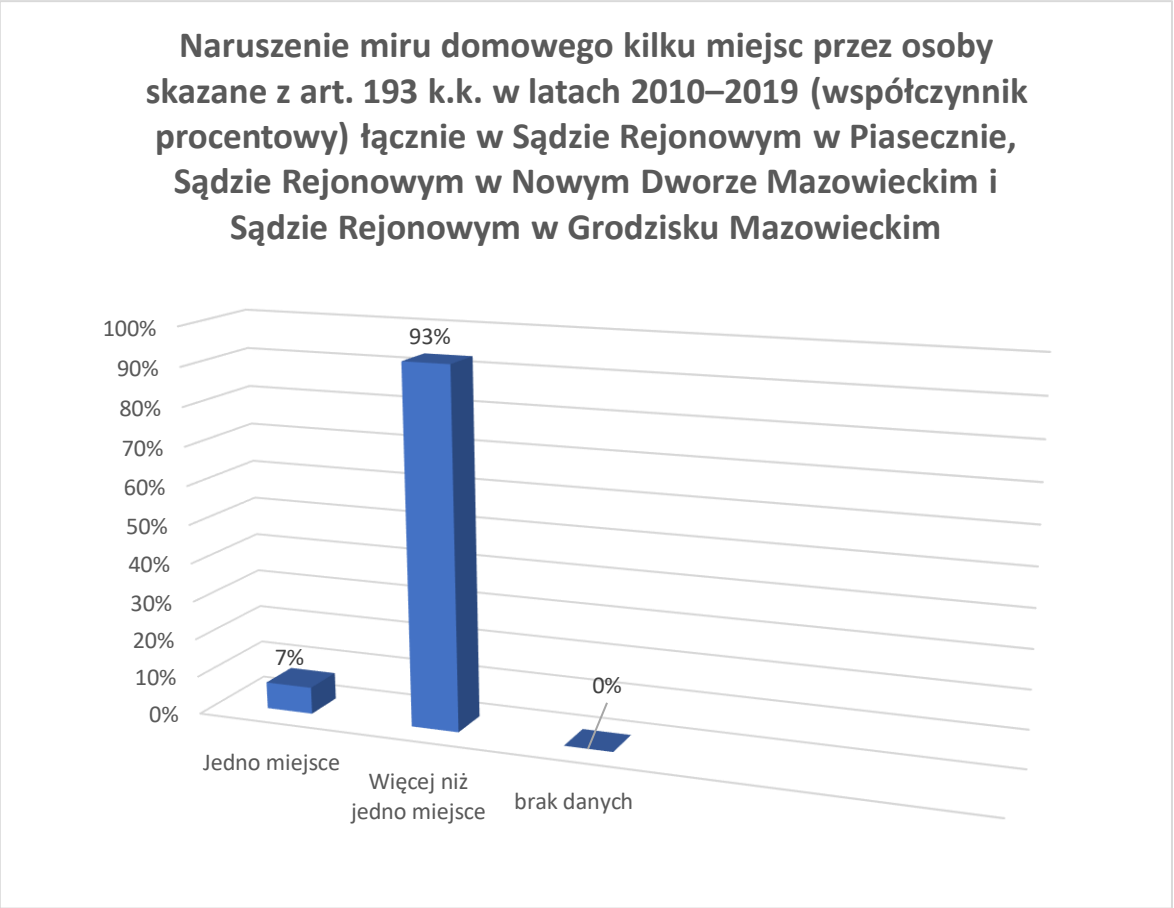
Wykres 47. Naruszenie miru domowego lokalu publicznego w postępowaniach prawomocnie zakończonych wobec skazanego sprawcy przestępstwa z art. 193 k.k. – wyrażone w liczbach bezwzględnych za okres 2010–2019 na podstawie danych z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim (analizie poddano liczbę wszystkich spraw)

Przedstawione dane wskazują, że we wszystkich sprawach poddanych analizie przedmiotem czynności wykonawczej sprawcy przestępstwa naruszenia miru domowego nie był lokal publiczny.

Wykres 48. Naruszenie przez sprawcę jednym zachowaniem miru domowego kilku miejsc w postępowaniach prawomocnie zakończonych wobec skazanego sprawcy przestępstwa z art. 193 k.k. – wyrażone w liczbach bezwzględnych za okres 2010–2019 na podstawie danych z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim (uwzględniono liczbę wszystkich czynów skazanych sprawców z art. 193 k.k.)

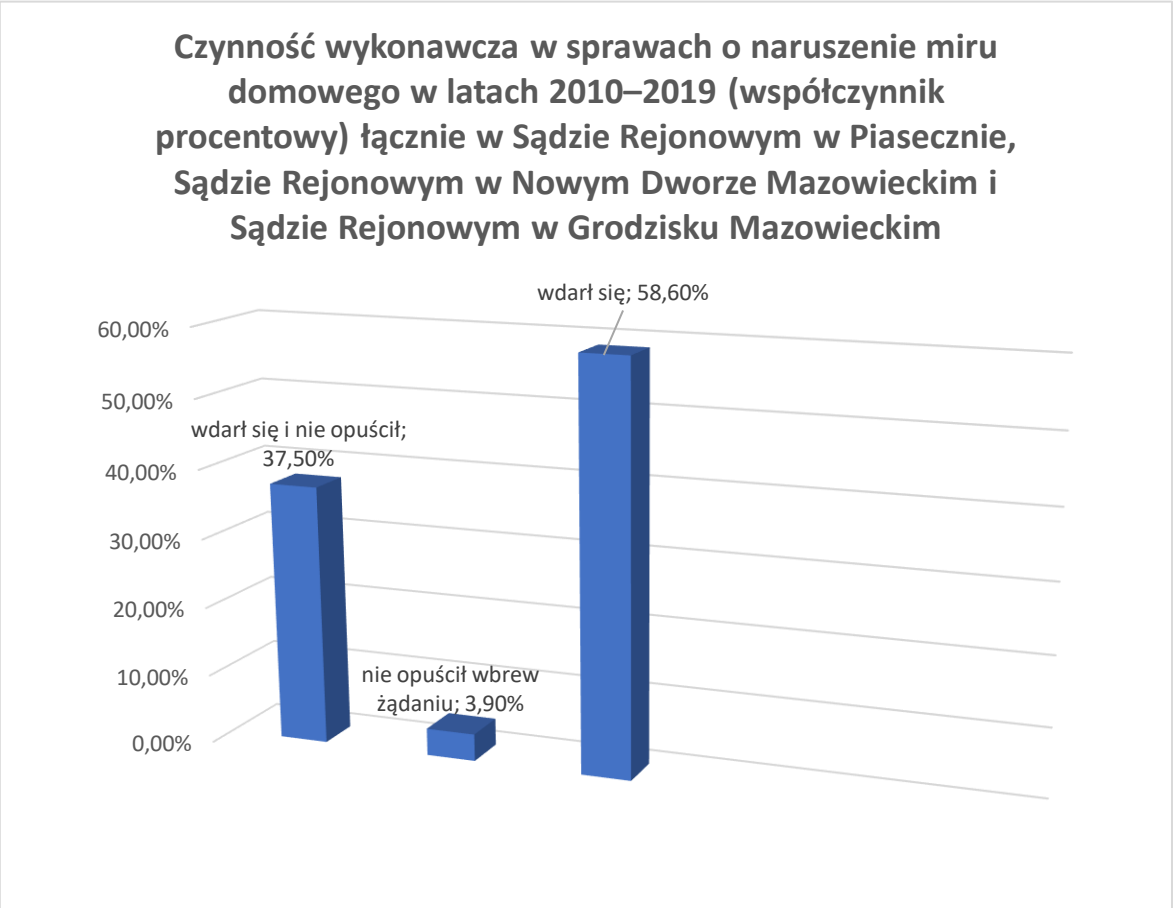
Analiza przedmiotowych danych wskazuje, że w zdecydowanej większości sprawcy przestępstwa naruszenia miru domowego jednym zachowaniem naruszali mir domowy jednego miejsca, zdarzały się jednak pojedyncze zachowania sprawców, w których naruszali mir domowy kilku miejsc podlegających ochronie zgodnie z przepisem art. 193 k.k.

Wykres 49. Naruszenie miru domowego kilku miejsc przez sprawcę przestępstwa z art. 193 k.k. – wyrażone procentowo w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010-2019 łącznie z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim (uwzględniono liczby wszystkich czynów skazanych z art. 193 k.k.)

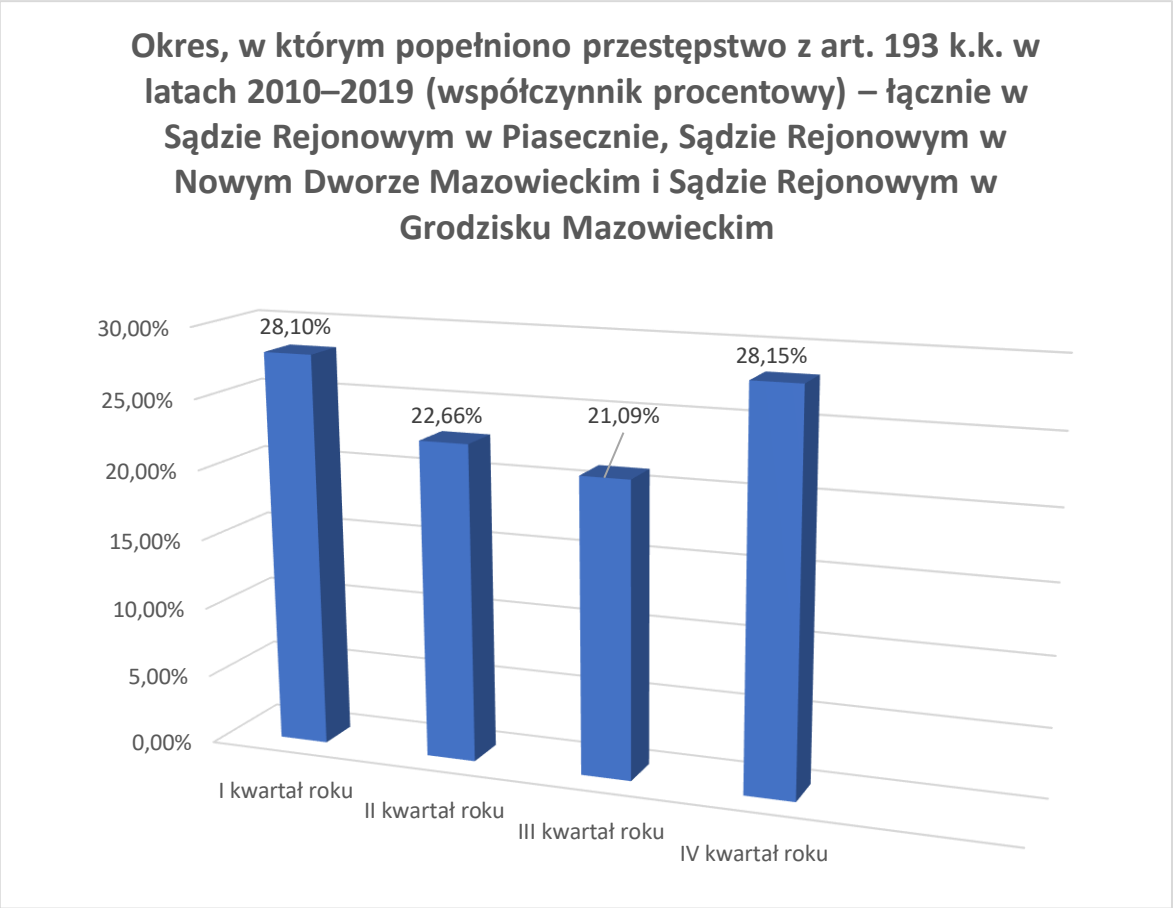
Analiza przedmiotowych danych wskazuje na tendencję w zachowaniu sprawców wyrażającą się w naruszaniu jednym zachowaniem jednego miejsca podlegającego ochronie z art. 193 k.k. (93% sprawców). Jedynie nieliczni sprawcy (7% sprawców) swoim czynem naruszali mir domowy kilku miejsc.

5.4.10. Strona przedmiotowa przestępstwa naruszenia miru domowego

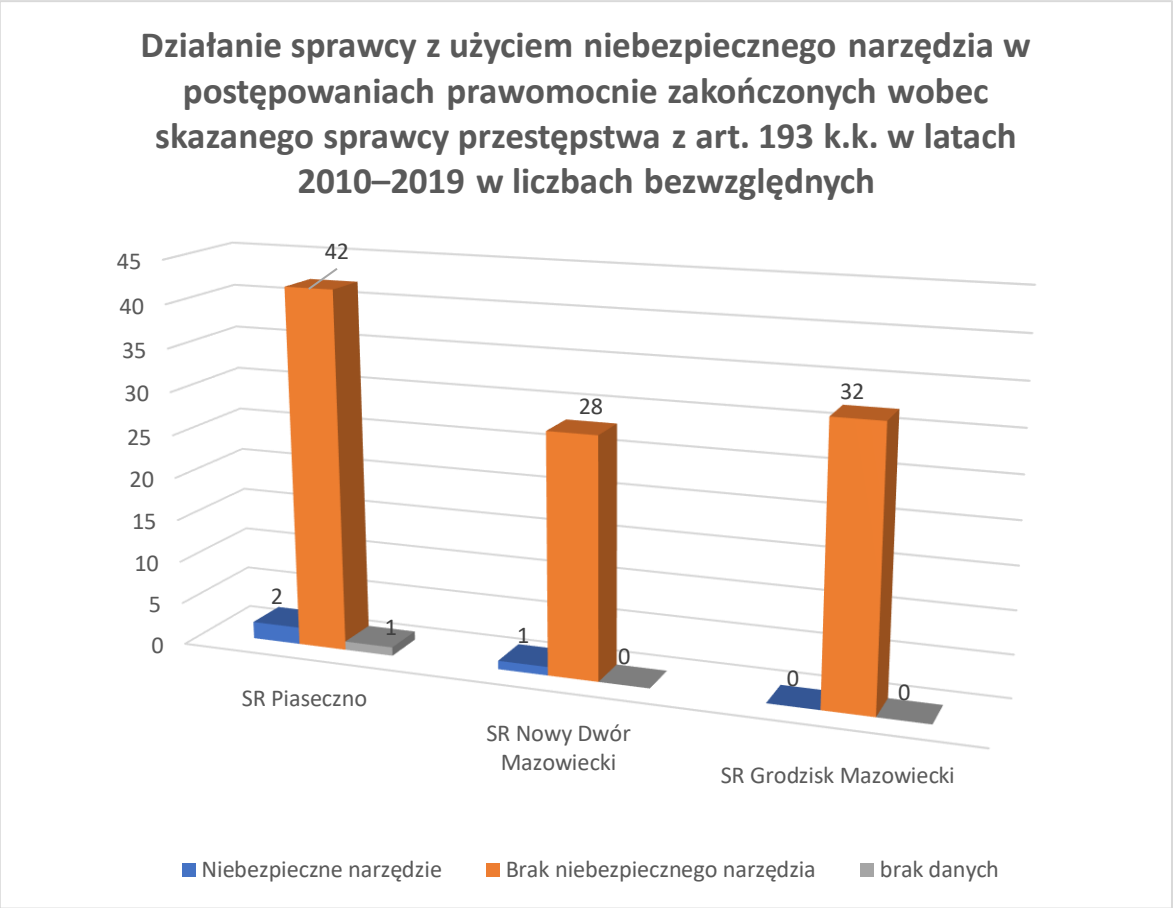
Wykres 50. Czynność wykonawcza w sprawach o naruszenie miru domowego (współczynnik procentowy) w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 łącznie z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim

Powyższa analiza danych z akt spraw sądowych z 10 lat (2010–2019) z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim prowadzi do konkluzji, że sprawcy przestępstwa naruszenia miru domowego popełniali je najczęściej poprzez wdzieranie się do przedmiotu podlegającego ochronie przepisu art. 193 k.k. (58,60% wszystkich czynów skazanych sprawców), następnie poprzez zarówno wdzieranie się, jak i nieopuszczanie wbrew żądaniu osoby uprawnionej (37,50% wszystkich czynów skazanych sprawców), a zaledwie 3,9% spośród wszystkich czynów sprawców polegało jedynie na nieopuszczaniu, wbrew żądaniu osoby uprawnionej, chronionego miejsca.

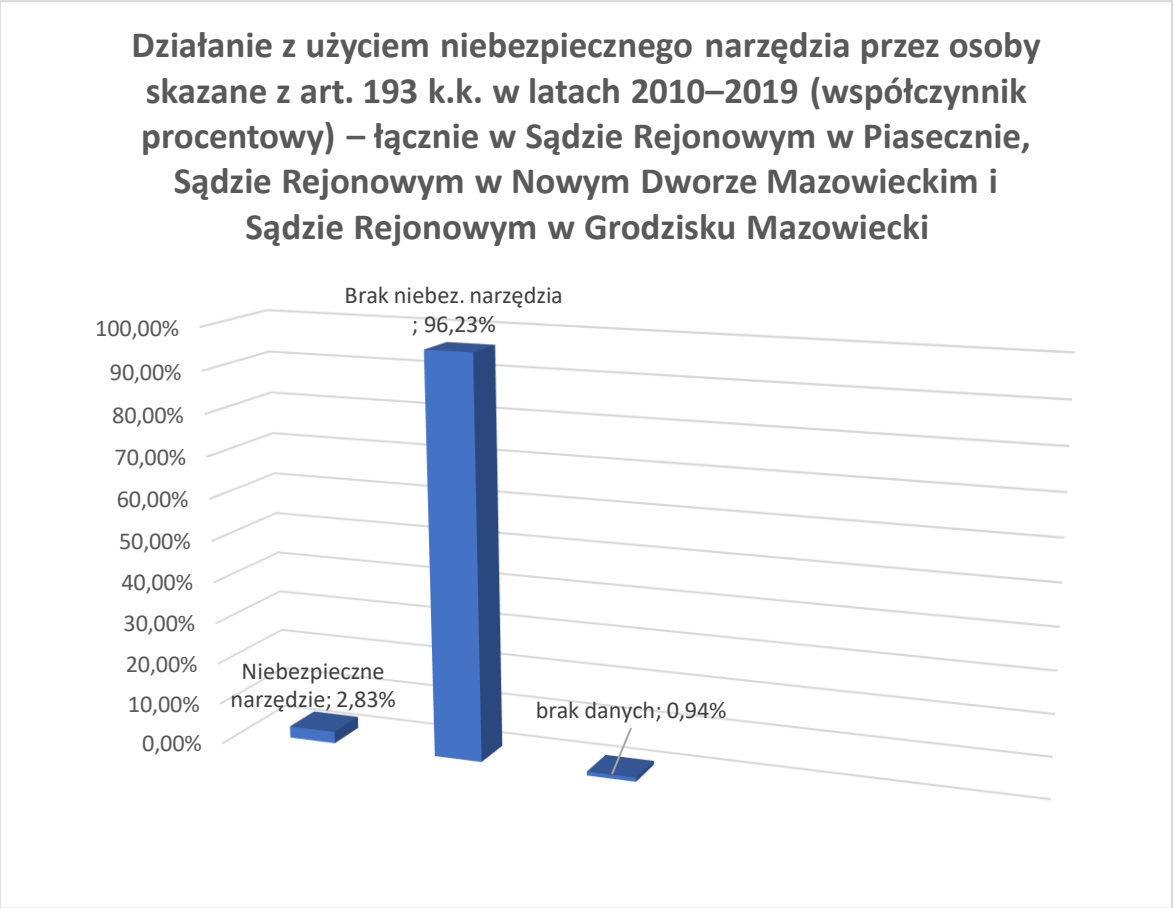
Wykres 51. Okres (z podziałem na okresy kwartalne roku), w którym doszło do naruszenia miru domowego przez sprawcę przestępstwa z art. 193 k.k. – wyrażone procentowo w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 łącznie z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim (uwzględniono liczby wszystkich czynów skazanych z art. 193 k.k.)

Powyższe dane wskazują na największą tendencję do popełniania przestępstwa naruszenia miru domowego w I kwartale roku, czyli w styczniu, lutym i marcu (28,10% czynów sprawców z art. 193 k.k.), oraz w IV kwartale, tj. w październiku, listopadzie i grudniu (28,15%). W II i III kwartale roku liczba popełnianych przestępstw z art. 193 k.k. była zdecydowanie niższa niż w I i IV kwartale roku.

Wykres 52. Działanie sprawcy z użyciem niebezpiecznego narzędzia w postępowaniach prawomocnie zakończonych wobec skazanego sprawcy przestępstwa z art. 193 k.k. – wyrażone w liczbach bezwzględnych za okres 2010–2019 na podstawie danych z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim

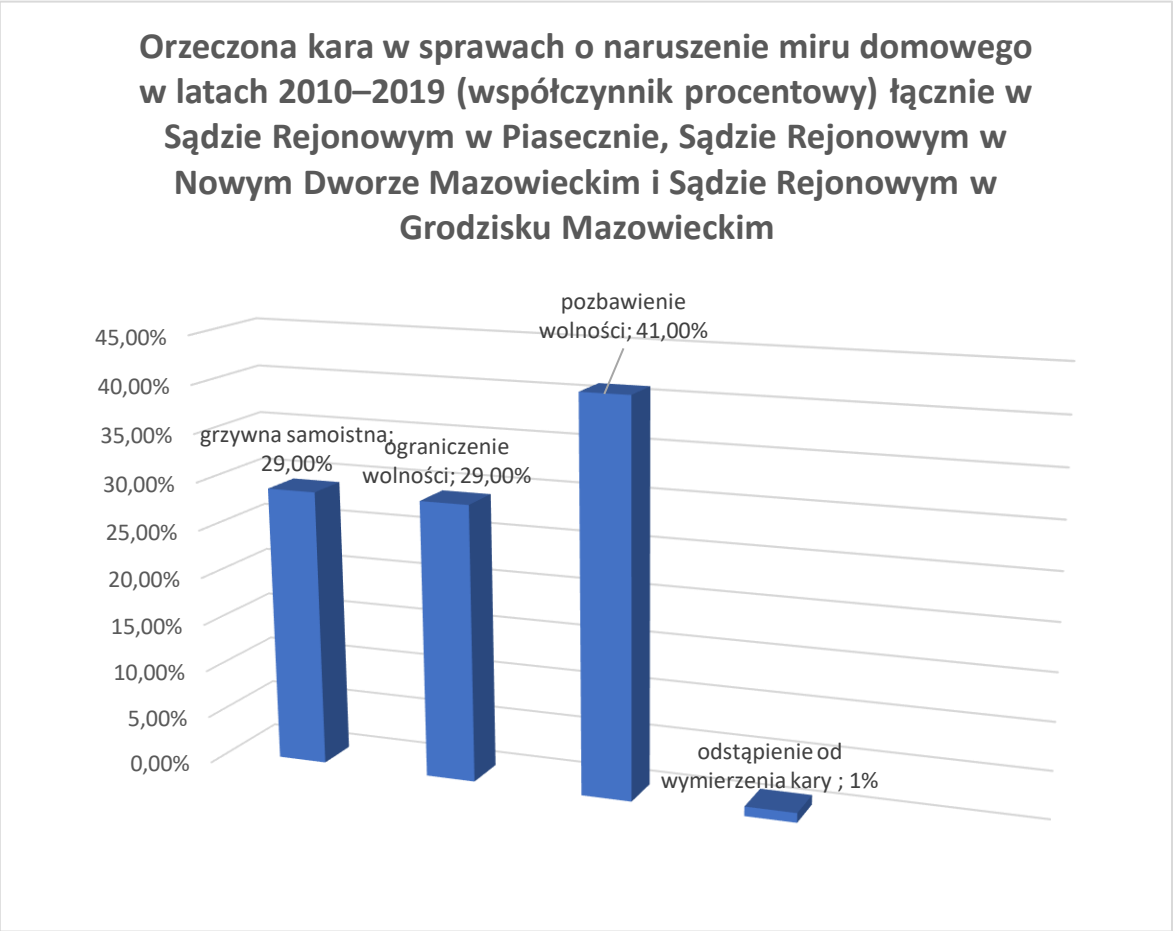
Przedstawione dane statystyczne prowadzą do wniosku, że tylko incydentalne były sytuacje, w których sprawcy naruszenia miru domowego przy popełnianiu przestępstwa działali z użyciem niebezpiecznego narzędzia. W przeważającej części spraw przestępstwo z art. 193 k.k. popełniane było bez zastosowania niebezpiecznego narzędzia.

Wykres 53. Działanie z użyciem niebezpiecznego narzędzia przez sprawcę przestępstwa z art. 193 k.k. – wyrażone procentowo w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 łącznie z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim

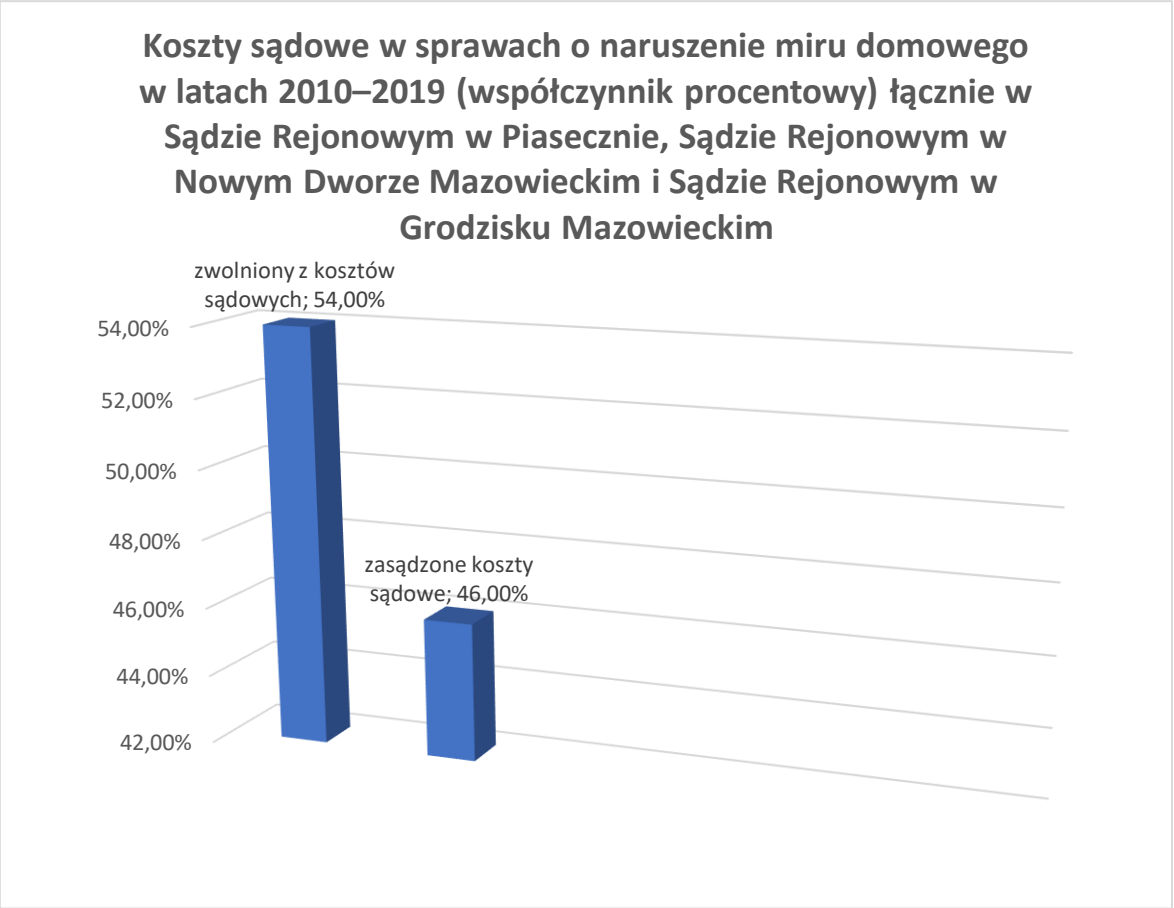
Analiza danych prowadzi do wniosku, że sprawcy przestępstwa naruszenia miru domowego w przeważającej części przypadków działają bez użycia niebezpiecznego narzędzia (96,23%), a zaledwie znikoma liczba sprawców (2,83%) działała z użyciem niebezpiecznego narzędzia.

5.4.11. Zakończenie postępowań sądowych

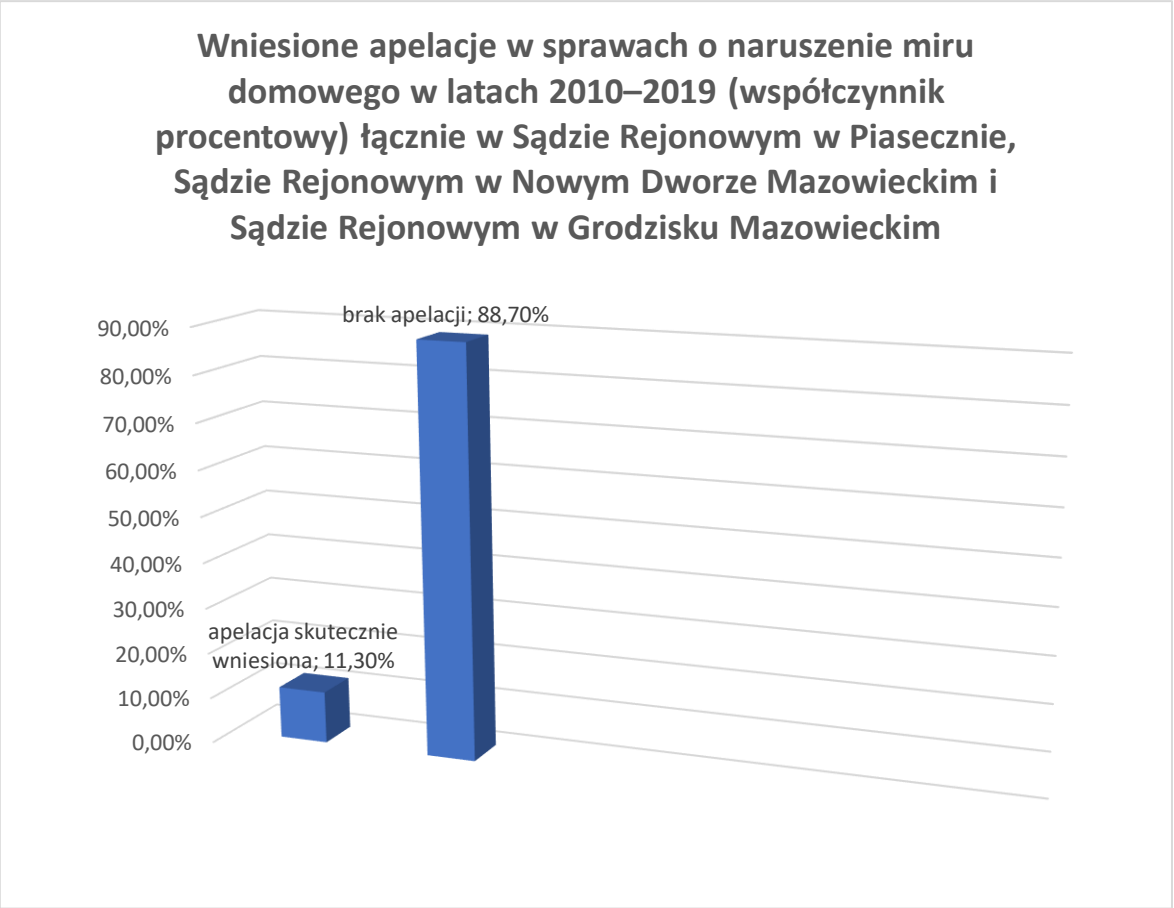
Wykres 54. Orzeczona kara w sprawach o naruszenie miru domowego (współczynnik procentowy) w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 łącznie z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim

Przedmiotowe dane statystyczne z akt spraw sądowych z 10 lat (2010–2019) z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim prowadzą do wniosku, że skazanym sprawcom przestępstwa naruszenia miru domowego wymierzano najczęściej karę pozbawienia wolności (41% czynów skazanych sprawców przestępstwa z art. 193 k.k.), następnie w równym wymiarze procentowym – po 29% – karę grzywny samoistnej i ograniczenia wolności. Jednocześnie w 1% czynów sprawców (2 czyny sprawców z art. 193 k.k.) sąd odstąpił od wymierzenia kary na podstawie art. 59 k.p.k.

Wykres 55. Koszty sądowe w sprawach o naruszenie miru domowego (współczynnik procentowy) w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 łącznie z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim

Analiza przedmiotowych danych statystycznych z akt spraw sądowych z 10 lat (2010–2019) z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim prowadzi do wniosku, że skazanych sprawców przestępstwa naruszenia miru domowego najczęściej zwalniano z obowiązku ponoszenia kosztów sądowych (w 54% spraw).

Wykres 56. Wniesione skutecznie apelacje w sprawach o naruszenie miru domowego (współczynnik procentowy) w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 łącznie z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim

Przedmiotowe dane statystyczne z akt spraw sądowych z 10 lat (2010–2019) z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim wskazują, że sprawcy przestępstwa naruszenia miru domowego jedynie w 11,30% spraw skutecznie wnosili apelację od orzeczeń sądów pierwszej instancji, od której przysługiwał ten środek odwoławczy.

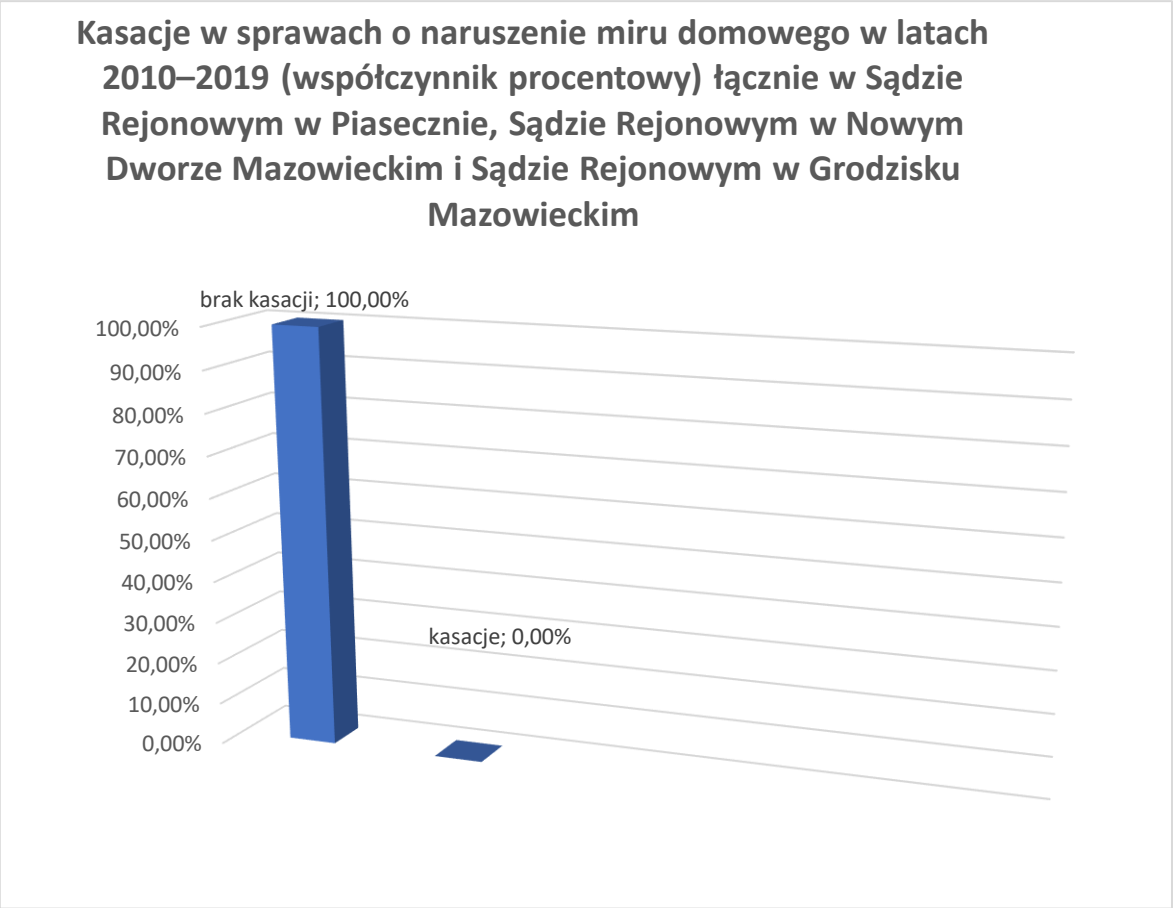
Wykres 57. Wniesiony skutecznie sprzeciw od wyroków nakazowych w sprawach o naruszenie miru domowego (współczynnik procentowy) w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 łącznie z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim

Zaprezentowane powyżej dane z akt spraw sądowych z 10 lat (2010–2019) z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim wskazują, że sprawcy przestępstwa naruszenia miru domowego w 37,50% spraw skutecznie wnieśli sprzeciw od wyroków nakazowych.

Wykres 58. Zakończenie wszczętych spraw o naruszenie miru domowego (współczynnik procentowy) w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 łącznie z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim

Przedmiotowe dane statystyczne z akt spraw sądowych z 10 lat (2010–2019) z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim wskazują, że 76,26% wszystkich wszczętych postępowań przeciwko sprawcom przestępstwa z art. 193 k.k. kończyło się skazaniem sprawców, w 9% postępowań dochodziło do warunkowego umorzenia postępowania, w 8% umorzenia postępowania, w 5% spraw uniewinniono oskarżonych, a w 1,49% wszczętych spraw sąd wyeliminował z kwalifikacji karnej czynu art. 193 k.k.

Wykres 59. Wniesienie kasacji w sprawach o naruszenie miru domowego (współczynnik procentowy) w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 łącznie z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim

Powyższe dane z akt spraw z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim pokazują, że w żadnej ze spraw w badanym okresie nie wniesiono kasacji.

5.5. Podsumowanie wyników badań

Podsumowując wyniki analiz danych z akt badanych spraw sądowych przeprowadzonych w Sądzie Rejonowym w Piasecznie, Sądzie Rejonowym w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądzie Rejonowym w Grodzisku Mazowieckim we wszystkich sprawach prawomocnie zakończonych w latach 2010–2019, wskazać należy, że we wszystkich tych sądach większość spraw, w których wszczęto postępowanie karne o czyn z art. 193 k.k., prowadziła do prawomocnego skazania, zaś niewielki odsetek stanowiły: uniewinnienia oskarżonych o czyn z art. 193 k.k, eliminacja art. 193 k.k. z kwalifikacji czynu, wyłączenia do odrębnego postępowania, warunkowe umorzenia czy umorzenia

postępowania. Liczba mężczyzn będących skazanymi sprawcami za czyn z art. 193 k.k. jest zdecydowanie wyższa o około 90% niż liczba skazanych kobiet za ten czyn. Sprawcy przestępstw naruszenia miru domowego legitymują się zazwyczaj naprzemiennie wykształceniem podstawowym, zawodowym i średnim, a najrzadziej wykształceniem wyższym. Skazani sprawcy przestępstwa naruszenia miru domowego w podobnym zakresie są osobami pracującymi i mającymi stałe źródło utrzymania, jak i osobami bez pracy lub podejmującymi wyłącznie prace dorywcze. Jednocześnie większość skazanych za to przestępstwo posiadała stałe miejsce zameldowania, nie była leczona psychiatrycznie ani odwykowo oraz jest stanu wolnego (kawaler, panna, osoby rozwiedzione, wdowy i wdowcy). Sprawcami przestępstw z art. 193 k.k. okazywały się w takim stopniu osoby uprzednio karane za inne przestępstwa, jak i osoby nigdy niekarane za przestępstwa. Skazani zazwyczaj nie poddawali się dobrowolnie karze w ramach instytucji z art. 335 k.p.k. i art. 387 k.p.k., choć odsetek skorzystania z tych instytucji przez skazanych był i tak wysoki, stanowiąc ponad 35% dobrowolnych poddań karze we wszystkich prawomocnie zakończonych sprawach, w których doszło do prawomocnego skazania za czyn z art. 193 k.k. W zdecydowanej większości (ponad 77%) nie stosowano środków zapobiegawczych w postępowaniu przygotowawczym i sądowych wobec skazanych sprawców przestępstw naruszenia miru domowego. Sprawcy przestępstwa z art. 193 k.k. w większości przypadków działali samodzielnie. Pokrzywdzonymi w przestępstwach naruszenia nietykalności mieszkania były głównie kobiety. Większość skazanych sprawców przestępstwa z art. 193 k.k. nie korzystało z pomocy obrońcy na etapie postępowania przygotowawczego i sądowego (prawie 80% sprawców), zaś na pomoc obrońcy zdecydowało się niewiele ponad 20% sprawców przestępstwa naruszenia miru domowego. Zasadniczo sprawcy jednym zachowaniem naruszali mir domowy jednego miejsca, podlegającego ochronie z art. 193 k.k., a w nielicznych przypadkach (7% wszystkich czynów skazanych sprawców z art. 193 k.k.) naruszali mir domowy kilku miejsc jednym zachowaniem. Najwięcej przestępstw naruszenia miru domowego popełnianych było w I i IV kwartale roku (po około 28% wszystkich czynów sprawców przestępstwa naruszenia miru domowego), zaś w II i III kwartale liczba ta była niższa i oscylowała w granicach 21–22% wszystkich czynów sprawców przestępstwa z art. 193 k.k. Przestępstwa naruszenia miru domowego w przeważającej części przypadków są dokonywane bez użycia niebezpiecznego narzędzia (96,23%), a w niewielkiej liczbie spraw (13,20%) udział brał oskarżyciel posiłkowy. W żadnej z badanych spraw sądowych sprawcy przestępstwa nie naruszyli miru domowego lokalu

publicznego. Czynność wykonawcza przestępstwa naruszenia miru domowego polegała w większości przypadków na wdzieraniu się przez sprawcę do miejsca chronionego przepisem art. 193 k.k. (58,60% wszystkich czynów skazanych sprawców). Natomiast miejsca, których mir domowy najczęściej naruszali sprawcy tego przestępstwa, to w podobnym zakresie: dom, mieszkanie i ogrodzony teren (dom – 34%, ogrodzony teren – 33% i mieszkanie – 30% wszystkich przedmiotów czynów sprawców). Kara pozbawienia wolności to najczęściej wymierzana kara za przestępstwo naruszenia miru domowego (41% czynów skazanych sprawców przestępstwa z art. 193 k.k.), zaś grzywna samoistna i kara ograniczenia wolności wymierzane były w 29% czynów sprawców. Sądy w 54% spraw zwalniały sprawców tego przestępstwa z obowiązku ponoszenia kosztów sądowych. Zaledwie w 11,30% spraw wniesiona została skutecznie apelacja od orzeczenia sądu pierwszej instancji, od którego przysługiwał ten środek odwoławczy, zaś w 37,50% spraw wniesiono skutecznie sprzeciw od wyroku nakazowego, a w żadnej ze spraw nie wniesiono kasacji. Biorąc pod uwagę wszystkie wszczęte postępowania karne z art. 193 k.k., w 76,26% spraw doszło do skazania sprawców, w 9% warunkowo umarzano postępowania, w 8% umarzano postępowanie, w 5% spraw uniewinniano oskarżonych, a w przypadku 1,49% spraw wyeliminowano z kwalifikacji karnej czynu przepis art. 193 k.k.

Zakończenie

Przedmiotem niniejszej pracy była analiza przepisów dotyczących przestępstwa naruszenia miru domowego w kodeksie karnym, w aspekcie teoretycznym, danych statystycznych, badań sądowych oraz dorobku piśmiennictwa i orzecznictwa sądowego. W problemie badawczym skoncentrowano się na próbie udzielenia odpowiedzi na pytanie: czy rozwiązania prawne zawarte w kodeksie karnym w zakresie ochrony miru domowego, zarówno na płaszczyźnie ich ustawowego kształtu, jak i praktycznego stosowania są kompleksowe, zapewniając właściwą reakcję prawnokarną?

W przedmiotowej pracy potwierdzona została postawiona hipoteza badawcza, zakładająca, że rozwiązania prawne zawarte w kodeksie karnym w zakresie ochrony miru domowego, zarówno na płaszczyźnie ich ustawowego kształtu, jak i praktycznego stosowania są zasadniczo kompleksowe, zapewniając właściwą reakcję prawnokarną (z uwagami jak w dalszej części rozważań).

Wynika to przede wszystkim z zaprezentowanej w pracy szczegółowej analizy obowiązujących regulacji prawnych, piśmiennictwa i dorobku judykatury przepisu art. 193 k.k. pod względem kompletności rozwiązań prawnokarnej ochrony miru domowego. Podkreślić należy, że przepis art. 193 k.k. zapewnia jednostce ochronę jej wolności w prawie decydowania o osobach przebywających w domu, mieszkaniu czy pomieszczeniu, do którego jest uprawniona. Ochronie podlega nie tylko czynność wykonawcza sprawcy, polegająca na wdzieraniu się, ale również na nieopuszczaniu wbrew żądaniu osoby uprawnionej. Przepis zapewnia bardzo szeroką ochronę prawną, przez rozbudowany już w przepisie zakres czynności wykonawczych sprawcy, podlegających sankcjom karnym, co jest potwierdzone również w doktrynie prawa karnego i judykaturze. Nadto umieszczenie przepisu w rozdziale kodeksu karnego przestępstw przeciwko wolności gwarantuje ochronę jednej z kluczowych wartości dla człowieka, jaką jest wolność.

W toku prowadzonych badań i analiz potwierdziła się również hipoteza szczegółowa zakładająca, że katalog przedmiotów czynności wykonawczej nie powinien zostać rozszerzony o lokal publiczny.

Wskazać w tym miejscu należy na toczący się wieloletni spór w doktrynie i judykaturze, czy zakres art. 193 k.k. obejmuje swoim zakresem również lokale publiczne i

czy istnieje potrzeba rozszerzania katalogu przedmiotów czynności wykonawczej z art. 193 k.k. o lokal publiczny. Odpowiedź na to pytanie jest przecząca. Jak wykazano w niniejszej pracy, występuje szereg argumentów przemawiających za nieprzyjmowaniem koncepcji rozszerzającej rozumienia przepisu art. 193 k.k. o lokal publiczny, z uwagi przede wszystkim na brak przymiotu wolności instytucji publicznej czy samorządowej, czego nie spełnia wolność osoby fizycznej zarządzającej w imieniu tej instytucji (gdyż mogą to być wyłącznie uprawnienia pokrzywdzonego wynikające jedynie z sytuacji procesowej, a nie ze znamion czynu art. 193 k.k.)[1114]. Nadto prawo karne zasadniczo nie dopuszcza wykładni rozszerzającej przepisów, a tym bardziej wykładni rozszerzającej przepisów prawa na niekorzyść sprawcy.

Oczywiście słusznie zauważa N. Kłączyńska, że ta istniejąca luka prawna (w zakresie lokali publicznych) powoduje bezkarność wielu zachowań, jak choćby nielegalny strajk w zakładzie pracy, zasiedlanie bezprawne budynków należących do instytucji samorządowych albo państwowych[1115], czy wdzieranie się do budynków należących do instytucji państwowych. Niewątpliwie istniejące przepisy są niewystarczające w zakresie ochrony miru instytucji publicznych, ponieważ ewentualne posiłkowe stosowanie przepisów dotyczących np. ochrony mienia, czy działalności instytucji państwowych w takich sytuacjach, może mieć charakter wyłącznie doraźny i często niemożliwy do zastosowania w określonych stanach prawnych. Częściowo instytucje publiczne chroni przepis art. 224 k.k. Zgodnie z tym przepisem „Kto przemocą lub groźbą bezprawną wywiera wpływ na czynności urzędowe organu administracji rządowej, innego organu państwowego lub samorządu terytorialnego, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.”[1116].

Językowe znaczenie tego pojęcia nie ogranicza stosowania przemocy bezpośrednio w stosunku do organu, a umożliwia przyjęcie tzw. przemocy pośredniej przez rzecz. W tym ostatnim wypadku oddziałując na rzecz wpływa się jednocześnie na wolę osoby. Chodzi o fizyczne oddziaływanie na osobę bezpośrednio lub pośrednio poprzez postępowanie z osobą trzecią lub oddziaływanie na rzecz. W doktrynie wskazuje się, że przemocą jest okupacja budynku urzędu[1117]czy blokada, barykadowanie drzwi, unieruchomienie pojazdu służbowego[1118]. Przemoc przez rzecz musi być skierowana na

[1114] J. Kosonoga, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny*…, 2018, s. 1204–1211.
[1115] N. Kłączyńska, *Komentarz do art. 193 k.k.*…, s. 491.
[1116] Przepis art. 224 § 1 k.k.
[1117] L. *Gardocki,* Prawo karne, 2009, s. 282.
[1118] A. *Marek,* Kodeks karny, 2006, s. 417

przedmioty, które uniemożliwiają organowi lub funkcjonariuszowi określone zachowanie. Muszą to być przedmioty będące środkami niezbędnymi do podjęcia czynności urzędowej lub służbowej albo przedmiotami samej czynności w toku jej wykonywania [1119].

Nie obejmuje to jednak sytuacji, gdy sprawca nie stosuje przemocy czy groźby a np. nie chce opuścić pomieszczenia.

Powstaje zatem pytanie, jak zrealizować cel w postaci zapewnienia ochrony przed naruszeniem miru instytucji publicznych i samorządowych – skoro nie poprzez dodanie w treści przepisu art. 193 k.k. lokalu publicznego jako przedmiotu czynności wykonawczej, to może poprzez stworzenie odrębnego typu przestępstwa, zawierającego znamiona naruszenia miru domowego lokalu publicznego i osoby prawnej?[1120]

Za rozwiązanie mogłoby posłużyć przeniesienie takiego znowelizowanego przepisu rozbudowanego o pojęcie „lokalu publicznego" do innej grupy przestępstw, gdzie podstawowym przedmiotem ochrony nie byłaby wolność człowieka w prawie do decydowania, kto może przebywać w pomieszczeniach, do których jest uprawniony[1121]. Takie rozwiązanie doprowadziłoby jednak do niczym nieuzasadnionego swoistego zburzenia ochrony wolności człowieka w zakresie miru domowego, rozumianego jako naruszenie jego wolności i dobra osobistego oraz zniweczyłoby tysiące pozycji dorobku doktryny i orzecznictwa w tym zakresie. Ponadto wydaje się niemożliwe zapewnienie takiej szerokiej ochrony wolności osoby fizycznej w jakiejkolwiek innej grupie przepisów prawnych, a w dobie postępującej globalizacji społeczeństw całego świata taka ochrona jest niezbędna.

Najbardziej racjonalnym rozwiązaniem tej sytuacji i postulatem *de lege ferenda* wydaje się stworzenie odrębnego typu przestępstwa naruszenia miru domowego instytucji państwowej czy samorządowej i umieszczenie go w grupie przestępstw, w której przedmiotem ochrony jest porządek i bezpieczeństwo publiczne (podobnie J. Kosonoga)[1122].

Postulatem **de lege ferenda** jest zatem przyjęcie przez ustawodawcę regulacji prawnych chroniących w sposób kompleksowy mir instytucji państwowych i samorządowych. W rozdziale XXIX Kodeksu Karnego zawierającym przestępstwa przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego, można

[1119] *O. Górniok*, Przestępstwa przeciwko działalności instytucji państwowych i społecznych, Wrocław 1970, s. 33; *O. Górniok*/*R. Zawłocki*, [w:] *Wąsek, Zawłocki*, Kodeks karny, 2010, s. 42
[1120] Ibidem.
[1121] J. Kosonoga, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny*…, 2018, s. 1204–1211.
[1122] Ibidem.

dodać przepis zapewniający ochronę miru instytucji publicznych. Przedmiotem ochrony tej grupy przestępstw uregulowanych w rozdziale XXIX kodeksu karnego, jest ochrona działalności instytucji państwowych i samorządowych oraz porządek i bezpieczeństwo publiczne. Wobec tego wdarcie się czy nie opuszczanie wbrew żądaniu budynków czy pomieszczeń należących do instytucji publicznych podlegałoby ochronie prawnej. Wprowadzenie takiej regulacji zakończyłoby również istniejący wieloletni rozłam w zakresie poglądów doktryny i judykatury, czy art. 193 k.k. obejmuje swoim zakresem także lokale instytucji publicznych.

Proponowana treść takiego przepisu mogłaby mieć następujące brzmienie:
„ Kto wdziera się do budynku, lokalu, pomieszczenia lub ogrodzonego terenu instytucji państwowej lub samorządu terytorialnego lub wbrew żądaniu osoby lub organu uprawnionego do działania w imieniu instytucji publicznej lub samorządu terytorialnego miejsca takiego nie opuszcza - podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2”.

W toku prowadzonych badań i analiz potwierdziła się hipoteza szczegółowa zakładająca, że katalog przedmiotów czynności wykonawczej powinien zostać zmieniony. Ochrona wynikająca z art. 193 k.k., wraz z aktualnie przyjmowaną interpretacją przedmiotów czynności wykonawczych, wskazywaną przez judykaturę oraz doktrynę prawa karnego jest szeroka. Niewątpliwe zapewnia ochronę jednostkom w zakresie jej praw do niezakłóconego korzystania z domu, mieszkania, lokalu, pomieszczenia i ogrodzonego terenu, jak również z pomieszczeń wchodzących w zakres definicji pojęciowej tych przedmiotów czynności wykonawczych, co jest potwierdzone w licznych orzeczeniach sądowych i piśmiennictwie. Potwierdzają to również wnioski płynące z bezpośredniej analizy akt spraw sądowych, z których wynika, że przedmiotami czynności wykonawczych są najczęściej dom (34% wszystkich przedmiotów czynów sprawców), ogrodzony teren (33% wszystkich przedmiotów czynów sprawców) i mieszkanie (30% wszystkich przedmiotów czynów sprawców).

Jednakże brak zdefiniowania o jaki lokal chodzi (w art. 193 k.k.) rodzi nie tylko problemy w zakresie lokali publicznych należących do instytucji państwowych, czy samorządowych. Doktryna i orzecznictwo wręcz kazuistycznie wypowiada się czy restauracja jest lokalem, o którym mowa w art.. 193 k.k., prywatny lokal usługowy, biuro prywatnego podmiotu lub spółki prawa handlowego. Nie powinno to mieć miejsca, gdyż prowadzi to do skutku w którym faktyczne określenie zakresu ochrony pozostawiamy nie ustawodawcy tylko orzecznictwie i doktrynie.

Taki problem nie występuje w ustawodawstwie niemieckim (§ 123 StGB) gdzie mamy wymieniony lokal firmy przez, który rozumie się lokal, w którym prowadzona jest działalność handlowa, niezależna lub podobna oraz biuro. Przy czym chodzi o biuro przeznaczone do użytku publicznego lub transportu (tj. takie jak kościoły, szkoły lub sądy).

Rozwiązaniem tej problematyki mogłoby być przyjęcie za rozwiązaniami niemieckimi zmiany w zakresie przedmiotów czynności wykonawczych w art. 193 k.k. i zastąpienie pojęcia „lokalu" pojęciem „ lokal przedsiębiorstwa".

Postulatem **de lege ferenda** kierowanym do Ustawodawcy, jest zatem propozycja zmiany treści przepisu art. 193 k.k. w zakresie przedmiotów czynności wykonawczych przestępstwa naruszenia miru domowego poprzez dodanie „lokalu przedsiębiorstwa" w miejsce pojęcia „lokalu".

Propozycja brzmienia tego przepisu po zmianach byłaby następująca:

Art. 193 k.k. Kto wdziera się do cudzego domu, mieszkania, lokalu przedsiębiorstwa, pomieszczenia albo ogrodzonego terenu albo wbrew żądaniu osoby uprawnionej miejsca takiego nie opuszcza, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

Natomiast aktualne pozostają wyżej wskazane uwagi o konieczności oddzielnego wprowadzenia regulacji obejmującej lokale państwowe i samorządowe.

W toku prowadzonych badań i analiz potwierdziła się również hipoteza szczegółowa zakładająca, że zasadnym jest wprowadzenie kwalifikowanego typu przestępstwa naruszenia miru domowego z uwagi na sposób działania sprawcy, charakteryzujący się użyciem przemocy, niebezpiecznego narzędzia lub groźbą ich użycia. Rozszerzenie treści przepisu wydaje się konieczne po pierwsze dlatego, że te dodatkowe okoliczności, opisujące sposób działania sprawcy, wpływają na opis czynu i wymierzaną karę[1123] i powinny wchodzić w skład znamion czynu naruszenia miru domowego.

Analiza występujących zbiegów przestępstw i zbiegów przepisów ustawy przy przestępstwie naruszenia miru domowego prowadzi do wniosku, że często przestępstwo naruszenia miru domowego jest wchłaniane przez inne przestępstwo popełnione w trakcie realizacji przestępstwa z art. 193 k.k. (np. przestępstwo przeciwko życiu czy zdrowiu).

[1123] J. Wojciechowska [w:] J. Wojciechowska, B. Kunicka-Michalska, *Przestępstwa przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania, wolności seksualnej i obyczajności oraz czci i nietykalności cielesnej*. *Komentarz*, Warszawa 2001, s. 70; J. Kosonoga, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny*…, 2018, s. 1204–1211.

Prowadzi to zaburzenia rzeczywistego obrazu statystyk w zakresie przestępstwa naruszenia miru domowego, gdyż w sytuacji w której sprawca stosuje przemoc lub groźbę, to w kwalifikacji prawnej czynu pomijane może być przestępstwo naruszenia miru domowego. Prowadzić to może do niebezpieczeństwa nieadekwatnej reakcji prawnokarnej ustawodawcy w zakresie przestępstwa naruszenia miru domowego, na skutek nierzeczywistego obrazu skali tego przestępstwa w Polsce. Jak wynika z przeprowadzonych w pracy badań, liczba przestępstw naruszenia miru domowego z użyciem np. niebezpiecznego przedmiotu stanowi znikomy odsetek spraw, co potwierdzają wyniki bezpośredniej analizy akt spraw sądowych w Sądzie Rejonowym w Piasecznie, Sądzie Rejonowym w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądzie Rejonowym w Grodzisku Mazowieckim. Można sobie zadać pytanie, czy odzwierciedla to rzeczywisty obraz przestępstwa naruszenia miru domowego, czy też użycie niebezpiecznego narzędzia przez sprawcę powodowało przyjęcie kwalifikacji prawnej czynu z innej podstawy prawnej, stosując pomijalny zbieg przestępstw, czy instytucję czynności współukaranych.

Wobec tego w kontekście znamion czasownikowych art. 193 k.k. godnym przemyślenia postulatem jest wprowadzenie trybu kwalifikowanego omawianego przestępstwa z uwagi na sposób działania sprawcy polegający na stosowaniu przemocy, niebezpiecznego narzędzia lub groźby ich użycia[1124] . W sytuacji naruszenia miru domowego przez sprawcę stosującego równocześnie przemoc wobec osoby, lub niebezpieczne narzędzie, zamiast ewentualnego pomijalnego zbiegu przestępstw czy przepisów - stworzy się typ kwalifikowany.

Postulatem **de lege ferenda** jest następująca zmiana treści przepisu art. 193 kk.:

§ 1 Kto wdziera się do cudzego domu, mieszkania, lokalu, pomieszczenia albo ogrodzonego terenu albo wbrew żądaniu osoby uprawnionej miejsca takiego nie opuszcza, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§ 2 Kto dopuszcza się przestępstwa z § 1 z użyciem przemocy, niebezpiecznego narzędzia lub groźby ich użycia podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 3.

Idąc dalej, podkreślić należy, że obowiązujące rozwiązania prawne, zarówno na płaszczyźnie ich ustawowego kształtu, jak i praktycznego stosowania, zapewniają pełną

[1124] J. Wojciechowska, w: B. Kunicka-Michalska, J. Wojciechowska, Przestępstwa… s. 70.

ochronę osobom uprawnionym, w zakresie podmiotowym czynu, przyjmując obszerną wykładnię rozumienia definicji sprawcy czynu naruszenia miru domowego, czego wyrazisty przykład stanowi możliwość popełnienia tego czynu przez właściciela nieruchomości wobec najemcy, użytkownika lub osoby posiadającej inny tytuł prawny do korzystania z nieruchomości. Wobec tego potwierdziła się również hipoteza szczegółowa, że obecne przepisy prawne i stosowana praktyka nie wyłączają właścicieli przedmiotu czynności wykonawczej jako sprawców przestępstwa naruszenia miru domowego.

W toku badań potwierdziła się hipoteza szczegółowa, zakładająca, że liczba przestępstw z zakresu naruszenia miru domowego i ich stosunek w porównaniu z liczbą wszystkich popełnianych przestępstw nie ulegają zwiększeniu. Przepisy art. 193 k.k. zapewniają osobom uprawnionym ochronę miru domowego przez skuteczne realizowanie funkcji sprawiedliwościowej prawa karnego, na płaszczyźnie prewencyjno-represyjnej, zapewniając szerokie spectrum sankcji karnych za przestępstwo naruszenia miru domowego (grzywna, ograniczenie wolności i kara pozbawienia wolności do 1 roku) oraz możliwość zastosowania środków karnych wobec sprawcy tego przestępstwa. Realizowanie funkcji represyjnej wpływa na płaszczyznę działań prewencyjnych, zapobiegając i obniżając ryzyko popełnienia przestępstwa miru domowego przez inne osoby. Powyższe znajduje potwierdzenie w badaniach statystycznych, z których wynika coraz niższy wskaźnik liczbowy przestępstwa naruszenia miru domowego i utrzymująca się tendencja spadkowa przestępstwa z art. 193 k.k. we wskaźniku procentowym odnoszącym się do wszystkich popełnianych przestępstw. Z analizy danych statystycznych postępowań przygotowawczych z art. 193 k.k. prowadzonych przez Policję wynika, że liczba podejrzanych osób dorosłych w zakresie przestępstwa naruszenia miru domowego w prowadzonych postępowaniach przygotowawczych przez Policję stale spada i oscyluje w przedziale liczbowym pomiędzy 1242–1669 od 2013 r. do I półrocza 2021 r. Również z analizy danych statystycznych z Ministerstwa Sprawiedliwości wynika, że stosunek łącznej liczby skazanych z art. 193 k.k. w porównaniu z liczbą wszystkich skazanych wykazuje tendencję spadkową. W 2014 r. liczba skazanych osób z art. 193 k.k. stanowiła 0,29% liczby wszystkich skazanych, zaś już w 2018 r. liczba skazanych osób z art. 193 k.k. stanowiła 0,25% liczby wszystkich skazanych, natomiast w 2019 r. liczba skazanych osób z art. 193 k.k. stanowiła już zaledwie 0,24% liczby wszystkich skazanych.

Jednocześnie od 2016 r. liczba bezwzględna skazanych za przestępstwo naruszenia miru domowego stale spada i ta tendencja utrzymuje się w kolejnych latach (2016 r. – 900 skazanych za czyn z art. 193 k.k., 2017 r. – 748 skazanych za czyn

z art. 193 k.k., w 2018 r. – 695 skazanych za czyn z art. 193 k.k., a w 2019 r. – 644 skazanych za czyn z art. 193 k.k.).

Jeśli zatem liczba przestępstw naruszenia miru domowego nie wzrasta, a wręcz można zauważyć w tym zakresie tendencję spadkową, oznacza to, że przepis art. 193 k.k. spełnia swoją funkcję, prowadząc do zahamowania wzrostu przestępczości tego rodzaju, a wręcz spadku. Powyższe twierdzenie wzmacnia okoliczność, że od 2016 r. sądy sukcesywnie za popełnienie przestępstwa naruszenia miru domowego z katalogu zagrożeń karnych wymierzają kary najłagodniejsze, tj. grzywnę oraz karę ograniczenia wolności, zaś karę pozbawienia wolności (stanowiącą największą dolegliwość dla sprawcy) wymierzają coraz rzadziej. Mimo to liczba przestępstw z art. 193 k.k. stale spada. Wiedzie to do wniosku, że istnieje jeszcze margines możliwych do wymierzenia sprawcom surowszych kar za przestępstwo naruszenia miru domowego w sytuacji, w której przestępstwa te zaczęłyby stanowić poważny problem społeczny, zwiększający corocznie swój zakres liczbowy. Podkreślić należy, że analiza przedstawionych danych z Ministerstwa Sprawiedliwości i Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości prowadzi do wniosku, że w latach 2016–2019 karą najczęściej wymierzaną za przestępstwo naruszenia miru domowego z art. 193 k.k. była grzywna samoistna (396 w 2016 r., 339 w 2017 r., 296 w 2018 r. i 269 w 2019 r.) oraz kara ograniczenia wolności (391 w 2016 r., 307 w 2017 r., 302 w 2018 r. i 289 w 2019 r.). Kara pozbawienia wolności z każdym rokiem wykazywała zasadniczą tendencję spadkową (112 w 2016 r., ale już 85 w 2019 r.). Ponadto z zestawień statystycznych wynika, że kara pozbawienia wolności wymierzana za czyn z art. 193 k.k. w 2008 r. stanowiła 37,31% kar wymierzanych w stosunku do wszystkich skazanych osób dorosłych z art. 193 k.k. i wskaźnik ten zasadniczo ulegał obniżeniu, bowiem w 2017 r. stanowiła już tylko 13,50% kar wymierzanych w stosunku do wszystkich skazanych osób dorosłych z art. 193 k.k. Natomiast w 2018 r. stanowiła 13,96% kar wymierzanych w stosunku do wszystkich skazanych osób dorosłych z art. 193 k.k.

Przeprowadzone badania potwierdziły zasadność hipotezy szczegółowej zakładającej, że przy wymierzaniu kary sądy stosują wszystkie rodzaje kar przewidzianych w przepisie art. 193 k.k. w różnym zakresie.

Ochrona prawna miru domowego zapewniona w kodeksie karnym jest tak szeroka, że podczas opracowywania rozprawy autorka rozważała następny postulat ***de lege ferenda,*** dotyczący wyeliminowania z treści art. 193 k.k. trybu publicznoskargowego i ścigania z urzędu, a wprowadzenie trybu ścigania na wniosek (podobnie uważa m.in. M. Filar, A. Zoll, D. Gil i J. Wojciechowska, którzy postulują wprowadzenie ścigania z

oskarżenia wnioskowego)[1125] z uwagi na specyfikę wrażliwej tematyki obszaru ochrony, która dotyczy wolności człowieka w zakresie jego domostwa, to on bowiem powinien samodzielnie decydować, czy złożyć wniosek o wszczęcie postępowania karnego bądź prywatny akt oskarżenia. Już przy projekcie kodeksu karnego z 1932 r. jego współautorzy – J. Makarewicz i W. Makowski – zauważali szczególne znaczenie przestępstwa naruszenia miru domowego i przyjęli tryb ścigania z oskarżenia prywatnego, argumentując to tym, że skoro osoba uprawniona decyduje o tym, kto może przebywać w określonych miejscach, również on powinien podjąć decyzję w przedmiocie ewentualnego ścigania tego przestępstwa[1126]. W przepisach kodeksu karnego z 1969 r. także pozostawiono ściganie z oskarżenia prywatnego, co – jak argumentował I. Andrejew – wynikało z faktu, że właściciel, jako osoba uprawniona, powinien decydować, czy w jego ocenia doszło do naruszenia miru domowego i zasad współżycia społecznego i czy chce ścigania sprawcy, ponieważ w wielu przypadkach może sobie nie życzyć takiego ścigania[1127].

Potwierdziło to hipotezę szczegółową zakładającą, że ściganie przestępstwa naruszenia miru domowego nie wymaga ścigania z urzędu, a wymaga jedynie trybu wnioskowego. Tryb wnioskowy jest mniej skomplikowany dla pokrzywdzonego pod względem proceduralnym niż tryb prywatnoskargowy. Po złożeniu przez uprawnionego wniosku o ściganie przestępstwa naruszenia miru domowego to na organie procesowym będzie ciążył obowiązek prawidłowego prowadzenia postępowania, zabezpieczenia i gromadzenia dowodów, czy prawidłowego sformułowania aktu oskarżenia.

W trakcie przygotowania rozprawy Ustawodawca zdecydował się na dokonanie zmian w zakresie trybu ścigania, w kierunku w którym proponuje autorka. W dniu 14 marca 2023 r. ustawą z dnia 7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (zwaną dalej ustawą z dnia 7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny) [1128] wchodzą zmiany w zakresie trybu ścigania przestępstwa naruszenia miru domowego, które będzie miało charakter ścigania wnioskowego na wniosek

[1125] Również M. Filar podkreśla, że szczególne unormowanie i przedmiot ochrony przepisu art. 193 k.k. wskazuje na konieczne wprowadzenie trybu ścigania prywatnego bądź wnioskowego (M. Filar, *Przestępstwa przeciwko wolności*…, s. 973). A. Zoll uważa, że to przeoczenie ustawodawcy, który wprowadził ściganie z urzędu, a właściwe powinno być ściganie na wniosek bądź oskarżenie prywatne (A. Zoll, *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny, część szczególna*…, 2017, s. 628). D. Gil postuluje, aby ściganie następowało z oskarżenia prywatnego, a dopiero w razie jego odrzucenia przez sąd możliwy byłby do zastosowania tryb wnioskowy (D. Gil, *Przestępstwa, które wymagają*…, s. 74–75). J. Wojciechowska postuluje powrót do ścigania przestępstwa z oskarżenia prywatnego (J. Wojciechowska, *Komentarz do rozdziału XXIII*…, s. 882–885).

[1126] Zob. Komisja Kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej. Sekcja Prawa Karnego…, s. 202.

[1127] I. Andrejew, *Kodeks karny*…, s. 150–151.

[1128] Ustawa z dnia 7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 2600).

pokrzywdzonego. Przedmiotowa ustawa w art. 1 pkt 75 w art. 193 dotychczasową treść oznacza jako § 1 i dodaje się § 2 w brzmieniu:
"§ 2. Ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego."[1129].

Jednocześnie podkreślić należy, że gdyby Ustawodawca zdecydował się na spełnienie postulatu **de lege ferenda** w zakresie wprowadzenia trybu kwalifikowanego przestępstwa naruszenia miru domowego, zasadnym jest wprowadzenie trybu ścigania z urzędu tego kwalifikowanego przestępstwa (z użyciem przemocy, niebezpiecznego narzędzia lub groźby ich użycia). Uzasadnione jest to koniecznością ścigania z urzędu sprawcy przestępstwa wymierzonego nie tylko w wolność człowieka, ale również w tak zasadnicze dobra jak zdrowie i życie pokrzywdzonego.

Mając na względzie wszystkie powyższe okoliczności, potwierdziła się również hipoteza szczegółowa zakładająca, że rozwiązania prawne zawarte w polskim kodeksie karnym odnoszące się do zapewnienia ochrony jednostce w zakresie karnej ochrony miru domowego są zasadniczo wystarczające i nie wymagają wzmocnienia na płaszczyźnie ich ustawowego kształtu oraz praktycznego stosowania (poza wskazanymi wyżej uwagami).

[1129] Ibidem.

Bibliografia

Literatura

Ambroziewicz P., *Nie ma miru na fiskusa*, „Przegląd Podatkowy" 2010, nr 2.

Andrejew I., *Kodeks karny – krótki komentarz dla pracujących*, Warszawa 1975.

Andrejew I., *Kodeks karny – krótki komentarz*, Warszawa 1986.

Andrejew I., *Polskie prawo karne w zarysie*, Warszawa 1989.

Andrejew I., Świda W., Wolter W., *Kodeks karny z komentarzem*, Warszawa 1973.

Banasik K., *Przestępstwa trwałe i delikty trwałe*, „Prokuratura i Prawo" 2013, nr 7–8.

Bardach J., *Historia państwa i prawa Polski*, t. 1 *Do połowy XV wieku*, Warszawa 1965.

Bardach J., *Historia państwa i prawa Polski,* t. 1, Warszawa 1964.

Bardach J., Leśnodorski B., Pietrzak M., *Historia ustroju i prawa polskiego,* Warszawa 1994.

Behnke M., Czajka-Marchlewicz B., Dorska D., *Dostęp do terenów sąsiednich dla potrzeb budowy – zajęcie pasa drogowego* [w:] M. Behnke, B. Czajka-Marchlewicz, D. Dorska, *Umowy w procesie budowlanym*, Warszawa 2011.

Bojarski M., *Prawo karne materialne – część ogólna i szczególna*, red. nauk. M. Bojarski, wyd. 6, Warszawa 2015.

Bojarski M., *Prawo karne materialne – część ogólna i szczególna*, red. nauk. M. Bojarski, wyd. 7, Warszawa 2017.

Bojarski T. [w:] A. Michalska-Warias, J. Piórkowska-Flieger, M. Szwarczyk, T. Bojarski, *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. 7, Warszawa 2016, LEX, https://sip.lex.pl/#/commentary/587634642/489631/bojarski-tadeusz-red-kodeks-karny-komentarz-wyd-vii?cm=URELATIONS (dostęp: 24.09.2021).

Bojarski T., *Art. 193* [w:] *Kodeks karny. Komentarz,* red. T. Bojarski, Warszawa 2012.

Bojarski T., *Karnoprawna ochrona nietykalności mieszkania jednostki*, Lublin 1992.

Bojarski T., *Komentarz do art. 193 k.k. w rozdziale Przestępstwa przeciwko wolności* [w:] *Kodeks karny Komentarz. Komentarze praktyczne*, red. T. Bojarski, Warszawa 2016.

Bojarski T., *Komentarz do art. 193 k.k. w rozdziale XXIII Przestępstwa przeciwko wolności* [w:] *Kodeks karny. Komentarz,* red. T. Bojarski, Warszawa 2013.

Bojarski T., *Konstrukcja Kodeksu karnego z 1932 r. i jego przepisów* [w:] *Kodeks karny z 1932 r.*, red. nauk. A Grześkowiak, K. Wiak, M. Gałązka, R.G. Hałas, S. Hypś, D. Szeleszczuk, Lublin 2015.

Bojarski T., *Mir domowy jako przedmiot ochrony karnoprawnej. Geneza i analiza pojęcia,* „Studia Prawnicze" 1971, z. 28.

Bojarski T., *Naruszenie miru domowego* [w:] *System prawa karnego o przestępstwach w szczególności*, red. I. Andrejew, L. Kubicki, J. Waszczyński, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź 1989.

Bojarski T., *Odmiany podstawowych typów przestępstw w polskim prawie karnym*, Warszawa 1982.

Bojarski T., *Pojęcie uprawnionego przy przestępstwie naruszenia miru domowego* [w:] *Naruszenie miru domowego,* red. M. Mozgawa, Warszawa 2019.

Bojarski T., *Przedmiot ochrony karnoprawnej w przepisach chroniących mir domowy* [w:] *Karnoprawna ochrona nietykalności mieszkania jednostki,* red. T. Bojarski, Lublin 1992.

Bojarski T., *Przestępstwa przeciwko wolności a przepisy dotyczące ochrony dóbr publicznych*, „Nowe Prawo" 1969, nr 6 (276).

Bojarski T., *Tradycja i postęp w nowelizacji prawa karnego od Makarewicza do stanu obecnego,* „Teka Komisji Prawniczej PAN Oddział w Lublinie" 2008, t. 1.

Borodziuk M., *Czyny współukarane w praktyce organów wymiaru sprawiedliwości*, „Prokuratura i Prawo" 2019, nr 2.

Borzdyński S., *Obowiązywanie rosyjskiego kodeksu karnego z 1903 roku w polskim prawie karnym okresu międzywojennego*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy" 1980, nr 1.

Buchała K., *Prawo karne materialne*, Warszawa 1989.

Buczkowski K., Bachmat P., *Przestępstwo naruszenia miru domowego w ujęciu statystycznym* [w:] *Naruszenie miru domowego*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2019.

Budyn-Kulik M., *Zbieg przepisów ustawy w przypadku wypełnienia przez sprawcę jednym czynem oprócz znamion naruszenia miru domowego także znamion innego typu czynu zabronionego* [w:] *Naruszenie miru domowego*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2019.

Bufnal A. Cic K., *Wejście na grunt sąsiedni dla potrzeb budowy*, ABC, https://sip.lex.pl/#/publication/469830281/bufnal-anna-cic-kancelaria-wejscie-na-grunt-sasiedni-dla-potrzeb-budowy?cm=URELATIONS (dostęp 13.11.2022 r.).

Burtowy M., *Nowa procedura szybkiego reagowania wobec sprawców przemocy domowej*, Opublikowano: LEX/el. 2020.

Chybiński O., *Komentarz do przestępstwa naruszenia miru domowego* [w:] *Prawo karne. Część szczególna*, red. O. Chybiński, W. Gutenkunst, W. Świda, Wrocław–Warszawa 1971.

Czajkowski S., *Moc obowiązywania przepisów karnych przedkodeksowych*, „Głos Sądownictwa" 1936, nr 6.

Czarny-Drożdżejko E., *Pozostałe przestępstwa, które mogą zostać zrealizowane w ramach działalności prasowej* [w:] *Przestępstwa prasowe,* Warszawa 2013.

Czerwińska-Koral K.. *Ochrona prawa własności, czyli roszczenia przysługujące właścicielowi na podstawie kodeksu cywilnego*, „Roczniki Administracji i Prawa" 2014, nr 14/2.

Drajewicz D., *Kodeks postępowania karnego*, t. 1, *Komentarz: art. 1–424*, wyd. 1, Warszawa 2020.

Dudka K., *Ochrona prawa do prywatności i jej ograniczenia w polskim prawie karnym*, cz. 1, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych" 2000, nr 2.

Dunin K., *Dawne mazowieckie prawo*, Warszawa 1880.

Dyluś P., Wiśniewska K., *Właściciel jako podmiot czynności sprawczej przestępstwa z art. 193 k.k.*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych" 2011, R. 15, z. 3.

Figiel E., Mierzwińska-Lorencka J., *Przestępstwa przeciwko wolności* [w:] E. Figiel, J. Mierzwińska-Lorencka, *Prawo karne materialne. Kazusy dla aplikantów*, Warszawa 2013.

Filar M., Berent M., *Przestępstwa przeciwko wolności* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. M. Filar, Warszawa 2016.

Filar M., *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. O. Górniok, Warszawa 2006.

Filar M., *Przestępstwa przeciwko wolności* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. M. Filar, wyd. 3, Warszawa 2012.

Filipiak T.A. Komentarz do art. 343 k.c. [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz. Tom II. Własność i inne prawa rzeczowe, wyd. II*, red. A. Kidyba, Warszawa 2012.

Florczak-Wątor M., *Komentarz do art. 50* [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. P. Tuleja, Warszawa 2019.

Frankfort-Nachmias Ch., Nachmias D., *Metody badawcze w naukach społecznych*, Poznań 2001.

Gałązka M, Kalisz A., *Prawo karne materialne – wybrane przepisy części szczególnej*, Szczytno 2013.

Gałązka M., Hałas R.G., Hypś S., Szeleszczuk D, *Prawo karne – pytania, kazusy, tablice, testy*, red. K. Wiak, wyd. 3, Warszawa 2019.

Gałązka M., Hałas R.G., Hypś S., Szeleszczuk D., Wiak K., *Kodeks karny – część szczególna: pytania, kazusy, tablice,* wyd. 3, Warszawa 2012.

Gardocki L., *Prawo karne*, Warszawa 2021.

Gil D., *Przestępstwa, które wymagają ścigania z oskarżenia prywatnego (uwagi de lege ferenda)* [w:] D. Gil, *Postępowanie w sprawach z oskarżenia prywatnego w polskim procesie karnym*, Warszawa 2011.

Gil I., *Komentarz do art. 814 k.p.c.* [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. E. Marszałkowska-Grześ, wyd. 30, Warszawa 2021.

Glaser S. Mogilnicki A., *Kodeks karny. Komentarz*, Kraków 1934.

Glaser S., *Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 19 listopada 1934 r., 3 K 26/34*, OSP 1934, poz. 394.

Glaser S., *Polskie prawo karne w zarysie*, Kraków 1933.

Gofroń C., *Prawo karne – podmiot przestępstwa* [w:] *Prawo karne*, red. T. Bojarski, A. Gimbut, C. Gofroń, A. Wąsek, J. Wojciechowski, Lublin 1994.

Góral R., *Kodeks karny. Praktyczny komentarz wraz z przepisami wprowadzającymi oraz indeksem rzeczowym*, Warszawa 1998.

Góral R., *Kodeks karny. Praktyczny komentarz z orzecznictwem*, Warszawa 2005.

Górniok O., *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. O. Górniok, S. Hoc, S.M. Przyjemski, Gdańsk 2001.

Górniok O., *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. O. Górnik, S. Hoc, M. Kalitowski, S.M. Przyjemski, Z. Sienkiewicz, J. Szumski, L. Tyszkiewicz, A. Wąsek, Gdańsk 2002/2003.

Hofmański P., *Istota anonimizacji i przesłanki jej zastosowania* [w:] *Świadek anonimowy w procesie karnym*, Kraków 1998.

Hube R., *Historya prawa karnego ruskiego, t. I, część druga. Panowanie Cesarza Mikołaja I Aleksandra II*, Warszawa 1872.

Hube R., *Historya prawa karnego ruskiego, t. I, część pierwsza. Od czasów najdawniejszych do Cesarza Mikołaja I*, Warszawa 1870.

Hypś S., *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. A. Grześkowiak, K. Wiak, wyd. 6, Warszawa 2019.

Hypś S., *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Prawo karne – pytania, kazusy, tablice, testy*, red. K. Wiak, Warszawa 2019.

Hypś S., *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Prawo karne*, red. A. Grześkowiak, Warszawa 2012.

Iwaniec J.M., Szczerba M., *Granice dziennikarskiej prowokacji*, „Rzeczpospolita" 2005, nr 135.

Iwański M., *Komentarz do art. 157 k.w.* [w:] *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, red. P. Daniluk, Warszawa 2016.

Jakubowski A., *Glosa do wyroku s. apel. z dnia 10 czerwca 2011 r., VI ACa 84/11*, LEX/el. 2011.

Janczukowicz K., *Przypadki stosowania czynu współukaranego – komentarz praktyczny*, LEX/el. 2015.

Janicka D., *Dziewiętnastowieczne kodeksy II Rzeszy i ich znaczenie dla współczesnych Niemiec* [w:] *Historia Integra, księga pamiątkowa ofiarowana prof. Stanisławowi Salmonowiczowi w siedemdziesięciolecie urodzin*, red. D. Janicka, R. Łaszewski, Toruń 2001.

Kaczkowski Ł., *Nienaruszalność mieszkania* [w:] *Realizacja i ochrona konstytucyjnych wolności i praw jednostki w polskim porządku prawnym*, red. M. Jabłoński, Wrocław 2014.

Kania A., *„Mój dom moją twierdzą". Rozważania na tle regulacji art. 25 § 2a k.k.*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego" 2018, nr 48.

Kąkol C., *Przestępstwa z nowej ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych*, „Prokuratura i Prawo" 2010, nr 3.

Klima J., *Prawa Hammurabiego*, tłum. C. Kunderewicz, Warszawa 1957.

Kłączyńska N., *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny, część szczególna. Komentarz*, red. J. Giezek, Warszawa 2014.

Kmąk K., *Glosa do uchwały 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 2017 r., I KZP 16/161*, „Prokuratura i Prawo" 2017, nr 6.

Konopka P., *Interpretacja znamion przestępstwa naruszenia miru domowego w kontekście reguł wykładni językowej – uwagi na marginesie artykułu P. Dyluś*

i K. Wiśniewskiej „Właściciel jako podmiot czynności sprawczej przestępstwa z art. 193 k.k.", „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych" 2011, R. 15, z. 3.

Koper R., *Interakcje prawa karnego materialnego i procesowego w aspekcie poszanowania prywatności* [w:] *Państwo prawa i prawo karne. Księga jubileuszowa Profesora Andrzeja Zolla*, t. 2, red. P. Kardas, T. Sroka, W. Wróbel, Warszawa 2012.

Koredczuk J., *Zaborcze kodyfikacje prawa karnego materialnego w Polsce w okresie przejściowym w latach 1918–1932*, Wrocław 2019.

Koredczuk J., *Znaczenie kodeksu karnego z 1932 r. dla rozwoju nauki i prawa karnego w Polsce w XX wieku*, „Zeszyty Prawnicze UKSW" 2011, nr 11/2, s. 45–60.

Kornak M., *Glosa do postanowienia SN z dnia 21 lipca 2011 r., I KZP 5/11*, LEX/el. 2011.

Kosonoga J., *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. R. A. Stefański, Warszawa 2018.

Kozielewicz W., *Sąd Najwyższy o znamionach przestępstwa naruszenia miru domowego* [w:] *Naruszenie miru domowego*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2019.

Kozłowska-Kalisz P., *Naruszenie miru domowego w kontekście obrony koniecznej- uwagi na tle art. 25 § 2a k.k.* [w:] *Naruszenie miru domowego*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2019.

Kozłowska-Kalisz P., Piórkowska-Flieger J., *Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego z zakresu prawa karnego materialnego za I półrocze 2011 r.*, „Prawo w Działaniu" 2013, t. 13, *Sprawy karne*.

Królikowski M., Ostrowski M., *Prawo karne – część szczególna. Orzecznictwo*, Warszawa 2016.

Królikowski M., Sakowicz A., *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny, część szczególna, t. 1, komentarz art. 117–221*, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, Warszawa 2017.

Krzymuski E., *System prawa karnego: ze stanowiska nauki i trzech kodeksów, obowiązujących w Polsce*, 1. Część ogólna, Kraków 1921.

Krzymuski E., *Wykład prawa karnego (ze stanowiska nauki i prawa austriackiego)*, t. 2, Kraków 1902.

Kucharski A., *Najdawniejsze pomniki prawodawstwa słowiańskiego, Pomniki Praw Słowiańskich (Prawda Ruskaja)*, Warszawa 1838.

Kućka M., *Znamię „cudzy" i próba określenia normy sankcjonowanej: perspektywa prawa cywilnego (Głos do artykułu P. Dyluś i K. Wiśniewskiej)*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych" 2011, R. 15, z. 3.

Kulesza J., *Niekonstytucyjność nowelizacji obrony koniecznej (art. 25 k.k.) z 8.12.2017 r.*, „Państwo i Prawo" 2019, nr 7.

Kulesza W., *Demonstracja. Blokada. Strajk (granice wolności zgromadzeń i strajków w polskim prawie karnym na tle prawa niemieckiego*, Łódź 1991.

Kulik M., *Przestępstwa naruszenia miru domowego w wybranych państwach europejskich i postsowieckich* [w:] *Naruszenie miru domowego*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2019.

Kurzynoga M., *Kolizja z prawnokarną ochroną miru domowego (zakładu pracy)* [w:] M. Kurzynoga, *Warunki legalności strajku*, Warszawa 2011.

Kurzynoga M., *Okupacja zakładu pracy jako forma protestu związkowego* [w:] *Związkowe przedstawicielstwo pracowników zakładu pracy*, red. Z. Hajn, Warszawa 2012.

Kutrzeba S., *Dawne polskie prawo sądowe w zarysie*, Lwów–Warszawa, Kraków 1921.

Lachowski J., *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. nauk. V. Konarska-Wrzosek, Warszawa 2016.

Lachowski J., *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. 3, red. V. Konarska-Wrzosek, Warszawa 2020 (on-line).

Langowska A., *Wielość osób uprawnionych na gruncie art. 193 k.k. – wybrane problemy*, „e-Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych" 2013, nr 3.

Lenczowska-Soboń K., *Przestępstwo zniszczenia lub uszkodzenia zabytku*, Warszawa 2022.

Lipiński K. Komentarz do art. 193 k.k. [w:] *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz*, red. J. Giezek, Warszawa 2021 (on-line).

Lityński A., *Dwa kodeksy karne 1932: w osiemdziesiątą rocznicę*, „Roczniki Administracji i Prawa Rocznik" 2012, 12.

Lityński A., *Historia prawa Polski Ludowej*, Warszawa 2008.

Lityński A., *Pół wieku kodyfikacji prawa w Polsce (1919–1969). Wybrane zagadnienia*, Tychy 2001.

Lityński A., *Wydział Karny Komisji Kodyfikacyjnej II Rzeczypospolitej. Dzieje prac nad częścią ogólną kodeksu karnego*, Katowice 1991.

Lykhova S., *Nienaruszalność domu jako element nietykalności osobistej w prawie karnym Ukrainy* [w:] *Naruszenie miru domowego*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2019.

Łacny J., *Nienaruszalność miru domowego i prawo własności (art. 7 i art. 17 ust. 1 KPP)* [w:] *Kamienie milowe orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej*, red. S. Biernat, Warszawa 2019.

Łojewski K., Mazur E., *Kodeks karny (zestawienie porównawcze przepisów nowego i dawnego kodeksu karnego oraz ustaw szczególnych)*, „Palestra" 1969, nr 13/10–11(142–143).

Makarewicz J., *Kodeks karny z komentarzem*, wyd. 3, Lwów 1932.

Makarewicz J., *Kodeks karny z komentarzem,* wyd. 4, Lwów 1935.

Makarewicz J., *Kodeks karny z komentarzem*, wyd. 5, Lwów 1938.

Makowski W., *Kodeks karny obowiązujący czasowo w Rzeczypospolitej Polskiej na ziemiach b. zaboru rosyjskiego,* t. 1, Warszawa 1921.

Makowski W., *Kodeks karny obowiązujący czasowo w Rzeczypospolitej Polskiej na ziemiach b. zaboru rosyjskiego,* t. 3, Warszawa 1922.

Makowski W., *Kodeks karny z 1932 r. Komentarz, I część ogólna,* Warszawa 1932.

Makowski W., *Kodeks karny. Komentarz, część szczególna*, wyd. 2, Warszawa 1933.

Makowski W., *Komisja Kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej. Sekcja Prawa Karnego. Projekt kodeksu karnego. Uzasadnienie części szczególnej*, t. 5, z. 1, Warszawa 1926.

Makowski W., *Prawo karne. O przestępstwach w szczególności: wykład porównawczy prawa karnego austriackiego, niemieckiego i rosyjskiego obowiązującego w Polsce*, Warszawa 1924.

Malicki A., Radkowska M., *Prawnorzeczowy status balkonu*, „Monitor Prawniczy" 2019, nr 23.

Mana-Walasek S., *Zajmowanie lokalu bez tytułu prawnego a naruszenie miru domowego*, „Prokuratura i Prawo" 2017, nr 12, s. 61–85.

Marcewicz O., *Komentarz art. 814 k.c.* [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany*, t. 2, *Art. 730–1217*, red. A. Jakubecki, LEX/el. 2019.

Marek A., *Kodeks karny komentarz*, Warszawa 2010.

Marek A., *Kodyfikacja prawa karnego w Polsce na tle przemian społeczno-ustrojowych*, „Studia Iuridica Toruniensia" 2001, nr 1.

Marek A., *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Prawo karne*, red. A. Marek i V. Konarska-Wrzosek, Warszawa 2016.

Marek A., *Prawo karne*, Warszawa 2011.

Marek A., Lachowski J., *Prawo karne – zarys problematyki*, Warszawa 2011.

Marin A., Seńko M. *Odpowiedzialność karna za naruszenie miru domowego według prawa karnego Ukrainy* [w:] *Naruszenie miru domowego*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2019.

Matuszewski J., *Najstarszy zwód prawa polskiego*, Warszawa 1959.

Mayntz R., Holm K., Hübner P., *Wprowadzenie do metod socjologii empirycznej*, Warszawa 1985.

Mazurek A., *Kształtowanie się prawnej ochrony miru domowego na ziemiach polskich*, bibliografia publikacji pracowników i doktorantów Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2021.

Mednis A., *Prawo do prywatności a interes publiczny*, Kraków 2006.

Melezini M., *Założenia polityczno- kryminalne kodeksu karnego z 1969 r. i ich realizacja w praktyce w latach 1970–1980*, „Z Dziejów Prawa" 2019, t. 12 (20).

Melz J., *Naruszenie miru domowego* [w:] *Przestępczość XXI wieku. Szanse i wyzwania dla kryminologii*, red. D. Dajnowicz-Piesiecka, E. Jurgielewicz-Delegacz, E.W. Pływaczewski, Warszawa 2020.

Michalska-Warias A., *Naruszenie miru domowego w angielskim i amerykańskim prawie karnym* [w:] *Naruszenie miru domowego*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2019.

Migdał J., Raglewski J., *Kara pozbawienia wolności. Zarys dziejów polskiej doktryny, prawa i polityki penitencjarnej*, Gdańsk 2005.

Mogilnicki A., *Prawo karne w pierwszym dziesięcioleciu odrodzonego Państwa Polskiego*, „Gazeta Sądowa Warszawska" 1928, nr 46.

Mozgawa M., *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny. Komentarz. Komentarze praktyczne*, red. nauk. M. Mozgawa, Warszawa 2019.

Mozgawa M., *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] M. Budyn-Kulik, P. Kozłowska-Kalisz, M. Kulik, *Kodeks karny. Komentarz aktualizowany*, red. M. Mozgawa, LEX/el. 2021, https://sip.lex.pl/#/commentary/587737041/641292 (dostęp: 24.09.2021).

Mozgawa M., *Obrona konieczna w polskim prawie karnym (zagadnienia podstawowe)*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska" 2013, t. 60, nr 2.

Mozgawa M., *Przestępstwa przeciwko wolności* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. M. Mozgawy, Warszawa 2014.

Mozgawa M., *Przestępstwa przeciwko wolności* [w:] *System prawa karnego*, red. J. Warylewski, Warszawa 2016.

Mozgawa M., *Ustawowe znamiona przestępstwa naruszenia miru domowego (art. 193 k.k.)* [w:] *Naruszenie miru domowego*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2019.

Mozgawa-Saj M., *Kilka uwag na temat autonomii i tzw. miru uczelni wyższej* [w:] *Naruszenie miru domowego*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2019.

Nazar K., *Naruszenie miru domowego a wybrane kontratypy* [w:] *Naruszenie miru domowego*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2019.

Nowicka D., *Prawo dowodowe w starożytnym Rzymie. w: System prawa karnego procesowego*, t. 8, cz. 1, red. nauk. J. Skorupka, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2019.

Nowicka D., *Rzymskie uregulowania dotyczące iniuria a karnoprawna ochrona czci w prawie polskim*, „Zeszyty Prawnicze" 2014, 14/1.

Nowicki M.A., *Wokół Konwencji Europejskiej. Komentarz do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka*, wyd. 7, Warszawa 2017.

Nowosad A., *Kwestie związane ze zbiegiem przepisów ustawy* [w:] A. Nowosad, *Bójka i pobicie*, Warszawa 2014.

Nowosad A., *Ochrona miru domowego w prawie cywilnym* [w:] *Naruszenie miru domowego*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2019.

Osuchowski W., *Zarys rzymskiego prawa prywatnego*, Warszawa 1962.

Pająk P., *Mir domowy czy właścicielski*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych" 2011, R. 15, z. 3.

Palka P., Kudrelek J., *Z problematyki przestępstwa naruszenia miru domowego*, „Przegląd Sądowy" 2011, nr 11–12.

Partyk A., *Egzekwowanie należności przez wierzyciela a dobra osobiste dłużnika*, LEX/el. 2019.

Pasztor M., *Zagadnienia prawa karnego w kodeksie Stanisława Augusta i Kodeksie Karzącym Królestwa Polskiego (1818)*, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki" 1995, R. 40/3.

Peiper L., *Komentarz do kodeksu karnego*, Kraków 1936.

Peiper L., *Komentarz do kodeksu karnego: prawa o wykroczeniach i przepisów wprowadzających wraz z niektóremi ustawami dodatkowemi i wzorami orzeczeń do prawa o wykroczeniach*, Kraków 1933.

Petasz P., Makurat P., *Właściciel jako sprawca przestępstwa naruszenia miru domowego – glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z 21 lipca 2011 r. I KZP 5/2011*, „Gdańskie Studia Prawnicze – Przegląd Orzecznictwa" 2012, nr 1, poz. 4.

Płaza S., *Historia prawa w Polsce na tle porównawczym*, cz. 2, *Polska pod zaborami*, Kraków 2002.

Przeworski J., *Ustawa karna austrjacka o zbrodniach, występkach i przekroczeniach z dnia 27 maja 1852 No 117 DPP., obowiązująca w okręgach sądów apelacyjnych w Krakowie i we Lwowie oraz Sądu Okręgowego w Cieszynie*, Warszawa 1924.

Przyborowska-Klimczak A., *Nietykalność pomieszczeń misji dyplomatycznych w prawie międzynarodowym* [w:] *Naruszenie miru domowego*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2019.

Pyrcak M., *Czy właściciel powinien odpowiadać za przestępstwo naruszenia miru domowego? Uwagi na marginesie artykułu P. Dyluś i K. Wiśniewskiej,* „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych" 2011, R. 15, z. 3.

Radecki W., *Kategoryzacje czynów zabronionych pod groźbą kary w prawie polskim, czechosłowackim, czeskim i słowackim*, „Ius Novum" 2012, nr 2.

Radoniewicz F., *Artykuł 267 § 1 k.k. – nieuprawniony dostęp do informacji* [w:] F. Radoniewicz, *Odpowiedzialność karna za hacking i inne przestępstwa przeciwko danym komputerowym i systemom informatycznym*, Warszawa 2016.

Rakowski M., *Międzywojenne piśmiennictwo i orzecznictwo we współczesnych podręcznikach prawa karnego oraz komentarzach do kodeksu karnego*, „Studia z Dziejów Państwa i Prawa Polskiego" 2014, nr 17, nr 287–302.

Rappaport S., *Zagadnienie kodyfikacji prawa karnego w Polsce*, „Przegląd Prawa i Administracji" 1920, R. XLV.

Rojszczak M., *Ochrona prywatności w cyberprzestrzeni z uwzględnieniem zagrożeń wynikających z nowych technik przetwarzania informacji*, Warszawa 2019.

Rominkiewicz J., *Prawo dowodowe w starożytnej Grecji* [w:] *System prawa karnego procesowego*, t. 8, cz. 1, red. nauk. J. Skorupka, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2019.

Rozwadowski W., *Prawo rzymskie. Zarys wykładu wraz z wyborem źródeł*, Warszawa 1991.

Ryszka F., *Prawo karne i proces karny* [w:] *Historia państwa i prawa Polski 1918–1939*, cz. 2, red. F. Ryszka, Warszawa 1968.

Sakowicz A., *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia*. *Komentarz*, wyd. 2, Warszawa 2020.

Sakowicz A., *Prawnokarne gwarancje prywatności*, Kraków 2006.

Samaha J. *Criminal Law,* Minnesota 2010.

Siewierski M., *Kodeks karny i prawo o wykroczeniach, Komentarz,* Warszawa 1965.

Siewierski M., *Komentarz do art. 171* [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. J. Bafia, K. Mioduski, M. Siewierski, Warszawa 1987.

Siwek K., *Błąd co do prawa a dyrektywa języka prawniczego*, „Przegląd Sądowy" 2018, nr 3.

Siwek K., *Kara nadzwyczajnie złagodzona za zbrodnie*, „Prokuratura i Prawo" 2013, nr 1.

Siwek K., *O art. 25 § 2a Kodeksu karnego – krytycznie,* „Przegląd Sądowy" 2018, nr 6.

Siwek K., *Ponownie o artykule 25 § 2a Kodeksu karnego. Kilka uwag do artykułu Jana Kluzy „Nowe granice obrony koniecznej? Uwagi na tle nowelizacji Kodeksu karnego z 8 grudnia 2017 r.*", „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny" 2019, nr 2.

Skorupka J., *Kodeks postępowania karnego*. *Komentarz*, wyd. 5, Warszawa 2021.

Sobczak J., *Nowy „Kodeks karny" Cesarstwa Rosyjskiego z kwietnia 1903 r.* [w:]: *Państwowość konstytucyjna XIX i XX wieku*, red. E. Hulla, E. Sokalska, Olsztyn 2015.

Sobczak J., *Wpływ czynników społeczno-politycznych na wykładnię pojęcia miru domowego* [w:] *Naruszenie miru domowego*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2019.

Sobolewski K., Laniewski A., *Polski kodeks karny z 11 lipca 1932 r. wraz z prawem o wykroczeniach przepisami wprowadzającemi i utrzymanemi w mocy kodeksu karnego austrjackiego, niemieckiego, rosyjskiego i skorowidzem*, Lwów 1932.

Sondej M.Z., *Orlik uciążliwy dla sąsiadów, ale odszkodowanie się nie należy*, LEX/el. 2018.

Sroka T., *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] T. Sroka, *Kodeks karny. Wybór orzecznictwa. Komentarz orzeczniczy*, Warszawa 2014, LEX, https://sip.lex.pl/#/commentary/587375145/172585 (dostęp: 25.09.2021).

Stefański R.A., *Komentarz do art. 219 k.p.k.* [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. R.A. Stefański, S. Zabłocki, t. 1, Warszawa 2003.

Stefański R.A., *Prawnokarna ochrona miru domowego* [w:] *Prawnokarne aspekty wolności. Materiały z konferencji Arłamów 16–18 maja 2005 r.*, red. M. Mozgawa, Kraków 2006.

Stefański R.A., *Prawo karne materialne – część szczególna*, Warszawa 2009.

Stefański R.A., *Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego z zakresu prawa karnego materialnego za 2011*, „Ius Novum" 2012, nr 2.

Stępień K., *Wybrane zjawiska patologii społecznej w aspekcie zagrożenia bezpieczeństwa społecznego*, „Przegląd Policyjny" 2018, nr 1 (129), s. 93.

Surkont M., *Zmiany dotyczące ochrony wolności w projekcie kodeksu karnego*, „Przegląd Sądowy" 1996, nr 9.

Szczechowicz K., *Prawnokarna ochrona prawidłowego funkcjonowania rodziny*, „Studia Prawnoustrojowe" 2019, nr 44, s. 367–380, https://doi.org/10.31648/sp.4941 (dostęp:8.10.2022 r.).

Szołucha S., *Komentarz do art. 45 k.p.k.* [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. J. Skorupka, wyd. 5, Warszawa 2021.

Szpunar A., *O ochronie sfery życia prywatnego,* „Nowe Prawo" 1982, nr 3–4.

Sztumski J., *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, Katowice 1995.

Szydło W., *Komentarz do art. 149 k.c.* [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. E. Gniewek, wyd. 10, Warszawa 2021.

Szydło W., *Komentarz do art. 182 k.c.* [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. E. Gniewek, wyd. 10, Warszawa 2021.

Śliwiński S., *Polskie prawo karne*, Warszawa 1946.

Śliwowski J., *Kodeks karzący Królestwa Polskiego (1818 r.). Historia jego powstania i próba krytycznej analizy*, Warszawa 1958.

Śliwowski J., *Prawo karne*, Warszawa 1975.

Świda W. [w:] *Kodeks karny. Krótki komentarz*, red. I. Andrejew, W. Świda, W. Wolter, Warszawa 1973.

Świda W., *Prawo karne*, Warszawa 1989.

Tagancew N., *Kodeks karny (z 22 marca 1903 r.),* tłum. sędzia Leon Konic, t. 3, Warszawa 1922.

Taracha A.W., *O dowodach prywatnych w świetle Konstytucji – uwagi polemiczne*, „Palestra" 2005, nr 1–2, s. 95.

Tarapata S., *Rzecz o wybranych prawnokarnych aspektach ujawniania przez adwokata informacji pozyskanych wskutek świadczenia przez niego pomocy prawnej – ujęcie materialnoprawne i procesowe* [w:] *Etyka adwokacka a kontradyktoryjny proces karny*, red. J. Giezek, P. Kardas, Warszawa 2015.

Tarnawski M., *Kształtowanie się ustawodawstwa karnego polskiego w latach 1918–1994. Prawo karne materialne* [w:] *Historia prawa. Historia kultury*, red. E. Borkowska-Bagieńska, H. Olszewski. Liber Memorialis Vitoldo Maisel dedicatus, Poznań 1994

Taubenschlag R., *Mir domowy w grecko-rzymskim Egipcie*, „Czasopismo Prawno-Historyczne" 1951, nr 3.

Wala K., Poniatowski P., *Wykroczenie nieopuszczenia gruntu wbrew żądaniu osoby uprawnionej (art. 157 k.w.)* [w:] *Naruszenie miru domowego,* red. M. Mozgawa, Warszawa 2019.

Wiliński P., *Nienaruszalność mieszkania – przeszukanie (art. 50 Konstytucji RP)* [w:] *System Prawa Karnego Procesowego. Tom I. Zagadnienia ogólne*, red. P. Hofmański, Warszawa 2013.

Wilk L., *Przestępstwa przeciwko wolności* [w:] *Prawo karne – część ogólna, szczególna i wojskowa. Seria akademicka,* red. Teresa Dukiet-Nagórska, Warszawa 2018.

Wilk L., *Przestępstwa przeciwko wolności* [w:] *Prawo karne, część ogólna, szczególna i wojskowa*, red. Teresa Dukiet-Nagórska, Warszawa 2012.

Witkowski W. *Prawo karne na ziemiach polskich w dobie zaborów i w pierwszych latach II RP (1795–1932)* [w:] *Źródła prawa karnego. System Prawa Karnego*, t. 2, red. T. Bojarski, Warszawa 2011.

Wojciechowska J., Kunicka-Michalska B., *Przestępstwa przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania, wolności seksualnej i obyczajności oraz czci i nietykalności cielesnej*. *Komentarz*, Warszawa 2001.

Wojciechowska J., *Przestępstwa przeciwko wolności* [w:] *Komentarz. Kodeks karny, część szczególna,* t. 1, red. A. Wąsek i R. Zawłocki, Warszawa 2010.

Wojciechowski J., *Kodeks karny. Komentarz. Orzecznictwo*, Warszawa 1997.

Wojciechowski J., *Podmiotowa strona przestępstwa* [w:] *Prawo karne*, red. T. Bojarski, A. Gimbut, C. Gofroń, A. Wąsek, J. Wojciechowski, Lublin 1994.

Wolter A., *Prawo karne,* Kraków 1947.

Woźnicki M., *Nienaruszalność mieszkania w Konstytucji RP* [w:] *Naruszenie miru domowego*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2019.

Wróbel W., *Znaczenie zgody następczej oraz rezygnacji przez dysponenta dóbr prawnych z ochrony prawnokarnej w perspektywie zasady ultima ratio prawa karnego* [w:] *Państwo prawa i prawo karne. Księga jubileuszowa Profesora Andrzeja Zolla*, t. 2, red. P. Kardas, T. Sroka, W. Wróbel, Warszawa 2012.

Wrzyszcz A., *Prawnokarna ochrona miru domowego na ziemiach polskich do pierwszych lat II Rzeczypospolitej* [w:] *Naruszenie miru domowego*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2019.

Wujczyk M., *Prawnokarna ochrona prawa pracownika do prywatności w kodeksie karnym* [w:] M. Wujczyk, *Prawo pracownika do ochrony prywatności*, Warszawa 2012.

Zakrzewski P., *Błąd co do prawa* [w:] *Stopniowanie winy w prawie karnym*, Warszawa 2016.

Zakrzewski P., *Błąd co do znamion z art. 193 k.k.* [w:] *Naruszenie miru domowego,* red. M. Mozgawa, Warszawa 2019.

Ziewiński J., *Glosa do postanowienia Izby Wojskowej Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 1968 r. (Rw 1391/67),* „Nowe Prawo" 1969, nr 7–8.

Zoll A., *Komentarz do art. 193 k.k.* [w:] *Kodeks karny, część szczególna, t. 2, Komentarz do art. 117–211a k.k.*, red. A. Zoll, W. Wróbel, Warszawa 2017.

Akty prawne

Kodex karzący dla Królestwa Polskiego: z dodaniem praw kryminalnych późniey uchwalonych, reiestru porządkowego i alfabetycznego, przypisków wskazuiących artykuły związek z sobą maiące, Warszawa 1830.

Ustawa karna austrjacka o zbrodniach, występkach i przekroczeniach z 27 maja 1852.

Kodeks karny rosyjski z 1866 r.

Kodeks karny Rzeszy Niemieckiej z 1871 r., tłum. A. Leżański, Poznań 1930.

Kodeks karny Rzeszy Niemieckiej z dnia 15 maja 1871 r. z późniejszymi zmianami i uzupełnieniami po rok 1918 wraz z ustawą wprowadczą do Kodeksu karnego dla Związku Północno-Niemieckiego (Rzeczy Niemieckiej) z dnia 31 maja 1870 r., przekład urzędowy Departamentu Sprawiedliwości Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej, Poznań 1920.

Kodeks karny z 1903 r., przekład z rosyjskiego z uwzględnieniem zmian i uzupełnień obowiązujących w Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 1 maja 1921 r.

Kodeks karny rosyjski z 1903 r. (tzw. kodeks Tagancewa), przekład z rosyjskiego, Wydanie Ministerstwa Sprawiedliwości, Warszawa 1922.

Dekret Naczelnika Państwa w przedmiocie kodeksu karnego z dnia 8 lutego 1919 r. (Dz. U. Nr 17, poz. 220).

Ustawa z 17 marca 1921 r. – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. – Przepisy wprowadzające kodeks karny i prawo o wykroczeniach (Dz. U. R. P. Nr 60, poz. 573).

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 60, poz. 571).

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 21 października 1932 r. – Kodeks karny wojskowy (Dz. U. Nr 91, poz. 765).

Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, Paryż, 10 grudnia 1948 r.

Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.).

Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1359 ze zm.).

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1740 ze zm.).

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1575 ze zm.).

Międzynarodowy pakt praw obywatelskich i politycznych otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167).

Ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 13, poz. 94 ze zm.).

Ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. – Przepisy wprowadzające kodeks karny (Dz. U. z 1969 r. Nr 13, poz. 95).

Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o gospodarce energetycznej (Dz. U. z 1984 r. Nr 21, poz. 96 ze zm.).

Ustawa z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 195 ze zm.).

Ustawa z dnia 18 kwietnia 1985 r. o rybactwie śródlądowym (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2168 ze zm.).

Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 360, 956, 1610, 2112, 2320, z 2021 r., poz. 1005 ze zm.).

Ustawa z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1486 ze zm.).

Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1123 ze zm.).

Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1275 ze zm.).

Ustawa z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1048 ze zm.).

Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2351 ze zm.).

Ustawa z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1200 ze zm.).

Ustawa z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1683 ze zm.).

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.).

Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 716 ze zm.).

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1950 ze zm.).

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 534, 1023 ze zm.).

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ordynacji podatkowej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1540 ze zm.).

Ustawa z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 955 ze zm.).

Ustawa z dnia 15 grudnia 2000 r. o Inspekcji Handlowej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1706 ze zm.).

Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 611 ze zm.).

Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 457 ze zm.).

Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1214 ze zm.).

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1065).

Ustawa z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 27, 2320 ze zm.).

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1098 ze zm.).

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 ze zm.).

Ustawa z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1671 ze zm.).

Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 275 ze zm.).

Ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o Państwowej Inspekcji Pracy (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1251 ze zm.).

Ustawa z dnia 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2171 ze zm.).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 sierpnia 2013 r. w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2014 (Dz. U. z 2013 r., poz. 1159 ze zm.).

Ustawa z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 422 ze zm.).

Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny (Dz. U. z 2018 r. poz. 20 ze zm.).

Ustawa z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1781 ze zm.).

Ustawa z dnia 30 kwietnia 2020 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2020 r. poz. 956).

Ustawa z dnia 17 grudnia 2020 r. o Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 147 ze zm.).

Ustawa o pomocy państwa w spłacie niektórych kredytów mieszkaniowych udzielonych osobom, które utraciły pracę z dnia 19 czerwca 2009 r. (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 734).

Ustawa z dnia 7 lipca 2022 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 2600).

Ustawa z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2095 z późn. zm.).

Orzecznictwo

Wyrok SN z dnia 28 października 1921 r. (Zbiór Orzeczeń z 1921 r. 146/1921 r.).

Wyrok SN z dnia 15 kwietnia 1935 r., III K 196/35, OSN/K 1935, nr 15, poz. 500.

Wyrok SN z dnia 17 marca 1936 r., III K 2218/35, OSN/K 1936, nr 10, poz. 370.
Wyrok SN z dnia 21 września 1961 r., V K 381/61, OSN GP 1961, nr 11–12, poz. 148.
Postanowienie SN z dnia 17 stycznia 1968 r., RW 1391/67, OSNKW 1968, nr 4, poz. 47.
Wyrok SN (skład 7 sędziów) z dnia 30 września 1975 r. , VI KRN 39/75, OSNKW 1976, nr 2, poz. 23.
Wyrok SN z dnia 25 lutego 1981 r., RW 47/81, LEX nr 21895.
Wyrok SN z dnia 13 maja 1982 r., III CRN 85/82, OSNC 1982, nr 11-12, poz. 179.
Uchwała SN z dnia 7 sierpnia 1982 r., VI KZP 17/82, OSNKW 1982, nr 10–11, poz. 71.
Uchwała SN z dnia 13 marca 1990 r., V KZP 33/89, OSNKW 1990, nr 7–12, poz. 23, Legalis nr 26916.
Wyrok SN z dnia 3 grudnia 1991 r., V KRN 84/90, OSNKW 1992, nr 3–4, poz. 27.
Wyrok SA w Krakowie z dnia 17 lutego 1994 r., II AKr 286/93, LEX nr 28074.
Postanowienie SN z dnia 6 września 2000 r., III KKN 337/00, OSNKW 2000, nr 9–10, poz. 81.
Wyrok SA w Krakowie z dnia 19 kwietnia 2001 r., II AKa 72/01, KZS 2001, z. 6, poz. 23.
Wyrok SA w Krakowie z dnia 8 listopada 2001 r., II AKa 258/01, KZS 2001, z. 12, poz. 29.
Wyrok SN z dnia 6 lutego 2002 r., III KKN 287/99, LEX nr 53035.
Wyrok SO w Tarnowie z dnia 21 marca 2003 r., III Ka 86/03, KZS 2003, nr 5, poz. 75.
Wyrok SN z dnia 29 października 2003 r., IV KK 250/02, OSNwSK 2003, poz. 2261.
Wyrok NSA w Łodzi z 27 listopada 2003 r., II SA/Łd 274/02, LEX nr 1694553.
Wyrok WSA w Warszawie z dnia 24 czerwca 2004 r., V SA 519/03, LEX nr 146738.
Wyrok SN z 30 września 2004 r., IV CK 21/04, LEX nr 143170.
Wyrok SA w Lublinie z dnia 21 października 2004 r., II AKa 213/04, LEX nr 148528.
Postanowienie SN z dnia 1 lutego 2006 r., V KK 238/05, OSNKW 2006, nr 3, poz. 29.
Postanowienie SR w Zamościu z dnia 1 stycznia 2007 r., VII K 119/07, LEX nr 1731214.
Wyrok WSA w Warszawie z dnia 14 lutego 2007 r., VI SA/Wa 2213/06, LEX nr 317509.
Wyrok SA w Katowicach z dnia 26 kwietnia 2007 r. , II AKa 57/07, OSPr. i Pr. 2008, nr 1, poz. 38, LEX nr 327609.
Wyrok WSA w Warszawie z dnia 17 sierpnia 2007 r., VI SA/Wa 590/07, LEX nr 372073.
Wyrok SN z 1 października 2007 r., IV KK 232/07, OSNwSK 2007, nr 1, poz. 2147.
Wyrok SA w Katowicach z dnia 9 grudnia 2010 r., II AKa 384/10, LEX nr 785453.
Postanowienie SN z dnia 3 lutego 2011 r., V KK 415/10, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/Orzeczenia1/V%20KK%20415-10.pdf (dostęp: 18.07.2021).

Postanowienie SN z dnia 21 lipca 2011 r., I KZP 5/11, OSNKW 2011, nr 8, poz. 65, LEX nr 852213.

Wyrok SN – Izba Karna z dnia 7 maja 2013 r., III KK 388/12, „Biuletyn Prawa Karnego SN" 2013, nr 6, Legalis nr 680216.

Wyrok SN z dnia 9 lipca 2013 r., III K 73/13, Legalis nr 722251.

Postanowienie SN z dnia 9 lipca 2013 r., III KK 73/13, www.sn.gov.pl (dostęp: 18.07.2021).

Wyrok SR dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie z dnia 10 stycznia 2014 r., X K 966/13, LEX nr 1914522.

Wyrok SA w Katowicach z dnia 16 stycznia 2014 r., I ACa 941/13, LEX nr 1428071.

Wyrok SR dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie – X Wydział Karny z dnia 3 lutego 2014 r., X K 959/13, https://www.saos.org.pl/judgments/36395 (dostęp:13.11.2022 r.).

Wyrok SA w Białymstoku z dnia 17 lipca 2014 r., II AKa 140/14, http://orzeczenia.bialystok.sa.gov.pl/details/$N/150500000001006_II_AKa_000140_2014_Uz_2014-07-17_001 (dostęp: 24.07.2021).

Postanowienie SN z dnia 14 kwietnia 2015 r., IV K 409/14, http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/Orzeczenia3/IV%20KK%20409-14.pdf (dostęp: 26.08.2021).

Rozstrzygnięcie nadzorcze Wojewody Podlaskiego z dnia 4 stycznia 2016 r., NK-II.4131.179.2015.AKR, LEX nr 1974487.

Wyrok SN z dnia 3 lutego 2016 r., III KK 347/15, https://www.saos.org.pl/files/judgments/supreme/2016/2/3/0b4a58151ba4a3ae4d9f6e6884a0877b.pdf (dostęp: 18.07.2021).

Wyrok SA w Warszawie z dnia 30 czerwca 2016 r., VI ACa 403/15, LEX nr 2086195.

Uchwała 7 sędziów SN z dnia 19 stycznia 2017 r., I KZP 16/16, OSNKW 2017, nr 3, poz. 12.

Wyrok SR Szczecin-Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie – IV Wydział Karny z dnia 31 stycznia 2017 r., IV K 964/151, Legalis nr 2192621.

Wyrok SA w Krakowie z dnia 23 lutego 2017 r., II AKa 269/16, LEX nr 2466869.

Wyrok SO w Siedlcach z dnia 3 marca 2017 r., II Ka 48/17, LEX nr 2257613.

Wyrok SA we Wrocławiu z dnia 16 maja 2018 r., II AKa 86/18, LEX nr 2505796.

Wyrok SA w Warszawie z dnia 11 października 2018 r., I ACa 387/18, LEX nr 2583324.

Wyrok NSA z dnia 8 listopada 2018 r., I OSK 2801/16, Legalis nr 1846767.

Postanowienie NSA z dnia 6 listopada 2019 r., I OW 169/19, Legalis nr 2245914.

Wyrok SA w Warszawie z dnia 20 listopada 2019 r., II AKa 234/19, LEX nr 3103418.

Wyrok SA w Krakowie z dnia 4 marca 2020 r., II AKa 243/19, LEX nr 3108304.

Wyrok NSA z dnia 26 czerwca 2020 r., II OSK 3993/19, Legalis nr 2485772.

Wyrok SO w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 9 września 2020 r., IV Ka 332/20, www.orzeczenia.ms.gov.pl (dostęp: 26.08.2021).

Wyrok WSA w Olsztynie z dnia 4 marca 2021 r., II SA/Ol 679/20, Legalis nr 2553003.

Inne

Komisja Kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej. Sekcja Prawa Karnego. Projekt kodeksu karnego. Uzasadnienie części szczególnej, t. 5, z. 4, Warszawa 1930.

Wykaz tabel

Tabela 1. Postępowania przygotowawcze z art. 193 k.k. prowadzone przez Policję oraz prokuraturę (bez udziału Policji) 185
Tabela 2. Postępowania przygotowawcze z art. 193 k.k. prowadzone przez Policję od 2013 r. do I półrocza 2021 r. 186
Tabela 3. Postępowania przygotowawcze z art. 193 k.k. prowadzone przez Policję w okresie od 2013 r. do I półrocza 2021 r. w zakresie przestępstw stwierdzonych z uwzględnieniem czynów nieletnich i bez uwzględnienia czynów nieletnich 187
Tabela 4. Postępowania przygotowawcze z art. 193 k.k. prowadzone przez Policję w okresie od 2013 r. do I półrocza 2021 r. w zakresie przestępstw wykrytych, z uwzględnieniem czynów nieletnich 189
Tabela 5. Postępowania przygotowawcze z art. 193 k.k. prowadzone przez Policję w okresie od 2013 r. do I półrocza 2021 r. w zakresie przestępstw wykrytych bez uwzględnienia czynów nieletnich 189
Tabela 6. Postępowania przygotowawcze z art. 193 k.k. prowadzone przez Policję w okresie od 2013 r. do I półrocza 2021 r. w zakresie % wykrywalności przestępstw, z uwzględnieniem czynów nieletnich 190
Tabela 7. Postępowania przygotowawcze z art. 193 k.k. prowadzone przez Policję w okresie od 2013 r. do I półrocza 2021 r. w zakresie % wykrywalności przestępstw bez uwzględnienia czynów nieletnich 191
Tabela 8. Postępowania przygotowawcze z art. 193 k.k. prowadzone przez Policję w okresie od 2013 r. do I półrocza 2021 r. w zakresie podejrzanych o przestępstwo z art. 193 k.k. z uwzględnieniem czynów nieletnich 191
Tabela 9. Postępowania przygotowawcze z art. 193 k.k. prowadzone przez Policję w okresie od 2013 r. do I półrocza 2021 r. w zakresie podejrzanych osób dorosłych o przestępstwo z art. 193 k.k. bez uwzględnienia czynów nieletnich 192
Tabela 10. Postępowania przygotowawcze z art. 193 k.k. prowadzone przez Policję w okresie od 2013 r. do I półrocza 2021 r. w zakresie podejrzanych osób nieletnich o przestępstwo z art. 193 k.k. 192
Tabela 11. Prawomocne skazania osób dorosłych według kwalifikacji prawnej czynu głównego (art. 252 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. – Kodeks karny – naruszenie miru domowego) w liczbach bezwzględnych 194

Tabela 12. Prawomocne skazania osób dorosłych według kwalifikacji prawnej czynu głównego (art. 171 ustawy Kodeks karny z 1969 r. – naruszenie miru domowego) w liczbach bezwzględnych 196
Tabela 13. Prawomocne skazania osób dorosłych według kwalifikacji prawnej czynu głównego (art. 193 ustawy Kodeks karny z 1997 r. – naruszenie miru domowego) w liczbach bezwzględnych 198
Tabela 14. Prawomocnie skazani dorośli wg rodzajów przestępstw, płci i miejsca popełnienia przestępstwa (województwa – czyn główny) przeciwko wolności, w tym z art. 193 k.k., za 2014 r. 200
Tabela 15. Prawomocnie skazani dorośli wg rodzajów przestępstw, płci i miejsca popełnienia przestępstwa (województwa – czyn główny) przeciwko wolności, w tym z art. 193 k.k., za 2015 r. 201
Tabela 16. Prawomocnie skazani dorośli wg rodzajów przestępstw, płci i miejsca popełnienia przestępstwa (województwa – czyn główny) przeciwko wolności, w tym z art. 193 k.k., za 2016 r. 203
Tabela 17. Prawomocnie skazani dorośli wg rodzajów przestępstw, płci i miejsca popełnienia przestępstwa (województwa – czyn główny) przeciwko wolności, w tym z art. 193 k.k., za 2017 r. 205
Tabela 18. Prawomocnie skazani dorośli wg rodzajów przestępstw, płci i miejsca popełnienia przestępstwa (województwa – czyn główny) przeciwko wolności, w tym z art. 193 k.k., za 2018 r. 206

Wykaz wykresów

Wykres 1. Prawomocne skazania osób dorosłych według kwalifikacji prawnej czynu głównego (art. 252 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. – Kodeks karny – naruszenie miru domowego) w liczbach bezwzględnych 195
Wykres 2. Prawomocne skazania osób dorosłych według kwalifikacji prawnej czynu głównego (art. 171 ustawy Kodeks karny z 1969 r. – naruszenie miru domowego) w liczbach bezwzględnych 197
Wykres 3. Prawomocne skazania osób dorosłych według kwalifikacji prawnej czynu głównego (art. 193 ustawy Kodeks karny z 1997 r. – naruszenie miru domowego) w liczbach bezwzględnych 199
Wykres 4. Zestawienie łącznej liczby wszystkich skazanych w latach 2014–2019 w liczbach bezwzględnych 207
Wykres 5. Zestawienie łącznej liczby skazanych z art. 193 k.k. w latach 2014–2019 w liczbach bezwzględnych 208
Wykres 6. Zestawienie łącznej liczby wszystkich skazanych z liczbą skazanych z art. 193 k.k. w latach 2014–2019 – wskaźnik procentowy 209
Wykres 7. Zestawienie liczby skazanych mężczyzn i kobiet z art. 193 k.k. w latach 2014–2018 w liczbach bezwzględnych 210
Wykres 8. Zestawienie liczby skazanych osób z art. 193 k.k. w 2014 r. w poszczególnych województwach 211
Wykres 9. Zestawienie liczby skazanych osób z art. 193 k.k. w 2015 r. w poszczególnych województwach 212
Wykres 10. Zestawienie liczby skazanych osób z art. 193 k.k. w 2016 r. w poszczególnych województwach 213
Wykres 11. Zestawienie liczby skazanych osób z art. 193 k.k. w 2017 r. w poszczególnych województwach 214
Wykres 12. Zestawienie liczby skazanych osób z art. 193 k.k. w 2018 r. w poszczególnych województwach 215
Wykres 13. Średni czas trwania postępowania sądowego w I instancji w prawach karnych (rep. K) w sądach rejonowych w latach 2011–2020 216
Wykres 14. Prawomocne skazania osób dorosłych z oskarżenia publicznego z art. 193 k.k. za lata 2008–2011 – wymiar kary w liczbach bezwzględnych 217
Wykres 15. Prawomocne skazania osób dorosłych z oskarżenia publicznego z art. 193 k.k. za lata 2012–2015 – wymiar kary 218

Wykres 16. Prawomocne skazania osób dorosłych z oskarżenia publicznego z art. 193 k.k. za lata 2016–2019 – wymiar kary 219
Wykres 17. Prawomocne skazania osób dorosłych z art. 193 k.k. w latach 2008–2018 w zakresie wymierzonej kary pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania i z warunkowym zawieszeniem jej wykonania 220
Wykres 18. Liczba osób skazanych z art. 193 k.k. w sądach rejonowych w latach 2010–2019 w liczbach bezwzględnych 226
Wykres 19. Skazane osoby dorosłe (z podziałem na płeć) w liczbach bezwzględnych w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 w Sądzie Rejonowym w Piasecznie, Sądzie Rejonowym w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądzie Rejonowym w Grodzisku Mazowieckim 227
Wykres 20. Płeć sprawcy wyrażona w liczbach bezwzględnych w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim 228
Wykres 21. Płeć skazanego sprawcy z art. 193 k.k. wyrażona procentowo w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim 229
Wykres 22. Stałe zameldowanie skazanego sprawcy przestępstwa z art. 193 k.k. – liczby bezwzględne, w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 w Sądzie Rejonowym w Piasecznie, Sądzie Rejonowym w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądzie Rejonowym w Grodzisku Mazowieckim 230
Wykres 23. Stałe zameldowanie skazanego sprawcy z art. 193 k.k. wyrażone procentowo w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim 231
Wykres 24. Zatrudnienie sprawcy wyrażone w liczbach bezwzględnych w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim 232
Wykres 25. Zatrudnienie skazanego sprawcy z art. 193 k.k. wyrażone procentowo w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim 233

Wykres 26. Wykształcenie skazanego sprawcy przestępstwa z art. 193 k.k. wyrażone w liczbach bezwzględnych za okres 2010–2019 z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim 234
Wykres 27. Wykształcenie skazanego sprawcy z art. 193 k.k. wyrażone procentowo w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 łącznie z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim 235
Wykres 28. Leczenie psychiatryczne i odwykowe skazanych sprawców przestępstwa z art. 193 k.k. wyrażone w liczbach bezwzględnych za okres 2010–2019 z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim 236
Wykres 29. Leczenie psychiatryczne i odwykowe skazanych sprawców przestępstwa z art. 193 k.k. wyrażone procentowo w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 łącznie z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim 237
Wykres 30. Stan cywilny skazanych sprawców przestępstwa z art. 193 k.k. wyrażony w liczbach bezwzględnych za okres 2010–2019 z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim 238
Wykres 31. Stan cywilny skazanych sprawców przestępstwa z art. 193 k.k. wyrażony procentowo w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 łącznie z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim 239
Wykres 32. Uprzednia karalność sprawców przestępstwa z art. 193 k.k. wyrażona w liczbach bezwzględnych za okres 2010–2019 z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim 240
Wykres 33. Uprzednia karalność skazanych sprawców przestępstwa z art. 193 k.k. wyrażona procentowo w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 łącznie z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim 241
Wykres 34. Działanie skazanych sprawców przestępstwa z art. 193 k.k. (samodzielne bądź wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami) wyrażone w liczbach bezwzględnych za okres 2010–2019 – dane z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim 242

Wykres 35. Działanie skazanych sprawców przestępstwa z art. 193 k.k. (samodzielne bądź wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami) wyrażone procentowo w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 łącznie z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim.....243
Wykres 36. Dobrowolne poddanie się karze (art. 335 k.p.k. i art. 387 k.p.k.) przez sprawców przestępstwa z art. 193 k.k. wyrażone w liczbach bezwzględnych za okres 2010–2019 z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim.....244
Wykres 37. Dobrowolne poddanie się karze z art. 335 k.p.k. i art. 387 k.p.k. przez skazanych sprawców przestępstwa z art. 193 k.k. wyrażone procentowo w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 łącznie z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim 245
Wykres 38. Stosowanie środków zapobiegawczych w postępowaniu przygotowawczym i sądowym wobec sprawców przestępstwa z art. 193 k.k. wyrażone w liczbach bezwzględnych za okres 2010–2019 – dane z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim.....246
Wykres 39. Stosowanie środków zapobiegawczych wobec skazanych sprawców przestępstwa z art. 193 k.k. wyrażone procentowo w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 łącznie z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim 247
Wykres 40. Płeć osoby pokrzywdzonej w postępowaniach prawomocnie zakończonych wobec skazanego sprawcy przestępstwa z art. 193 k.k. wyrażona w liczbach bezwzględnych za okres 2010–2019 z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim (w obliczeniach uwzględniono liczbę pokrzywdzonych osób) 248
Wykres 41. Płeć pokrzywdzonych z art. 193 k.k. wyrażona procentowo w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 łącznie z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim (w obliczeniach uwzględniono liczbę pokrzywdzonych osób).....249

Wykres 42. Oskarżyciel posiłkowy w postępowaniach prawomocnie zakończonych wobec skazanego sprawcy przestępstwa z art. 193 k.k. – wyrażone w liczbach bezwzględnych za okres 2010–2019 na podstawie danych z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim 250
Wykres 43. Oskarżyciel posiłkowy w sprawach o naruszenie miru domowego (współczynnik procentowy) w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 łącznie z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim..... 251
Wykres 44. Obrońca skazanych na etapie postępowania przygotowawczego i sądowego w postępowaniach prawomocnie zakończonych wobec skazanego sprawcy przestępstwa z art. 193 k.k. – wyrażone w liczbach bezwzględnych za okres 2010–2019 na podstawie danych z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim 252
Wykres 45. Obrońca osób skazanych występujący na etapie postępowania przygotowawczego i sądowego z art. 193 k.k. – wyrażone procentowo w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 łącznie z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim..... 253
Wykres 46. Przedmiot czynności wykonawczej w sprawach o naruszenie miru domowego (współczynnik procentowy) w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 łącznie z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim 254
Wykres 47. Naruszenie miru domowego lokalu publicznego w postępowaniach prawomocnie zakończonych wobec skazanego sprawcy przestępstwa z art. 193 k.k. – wyrażone w liczbach bezwzględnych za okres 2010–2019 na podstawie danych z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim (analizie poddano liczbę wszystkich spraw) 255
Wykres 48. Naruszenie przez sprawcę jednym zachowaniem miru domowego kilku miejsc w postępowaniach prawomocnie zakończonych wobec skazanego sprawcy przestępstwa z art. 193 k.k. – wyrażone w liczbach bezwzględnych za okres 2010–2019 na podstawie danych z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim (uwzględniono liczbę wszystkich czynów skazanych sprawców z art. 193 k.k.) 256

Wykres 49. Naruszenie miru domowego kilku miejsc przez sprawcę przestępstwa z art. 193 k.k. – wyrażone procentowo w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010-2019 łącznie z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim (uwzględniono liczby wszystkich czynów skazanych z art. 193 k.k.).....257
Wykres 50. Czynność wykonawcza w sprawach o naruszenie miru domowego (współczynnik procentowy) w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 łącznie z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim 258
Wykres 51. Okres (z podziałem na okresy kwartalne roku), w którym doszło do naruszenia miru domowego przez sprawcę przestępstwa z art. 193 k.k. – wyrażone procentowo w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 łącznie z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim (uwzględniono liczby wszystkich czynów skazanych z art. 193 k.k.).....259
Wykres 52. Działanie sprawcy z użyciem niebezpiecznego narzędzia w postępowaniach prawomocnie zakończonych wobec skazanego sprawcy przestępstwa z art. 193 k.k. – wyrażone w liczbach bezwzględnych za okres 2010–2019 na podstawie danych z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim.....260
Wykres 53. Działanie z użyciem niebezpiecznego narzędzia przez sprawcę przestępstwa z art. 193 k.k. – wyrażone procentowo w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 łącznie z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim.....261
Wykres 54. Orzeczona kara w sprawach o naruszenie miru domowego (współczynnik procentowy) w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 łącznie z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim.....262
Wykres 55. Koszty sądowe w sprawach o naruszenie miru domowego (współczynnik procentowy) w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 łącznie z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim.....263
Wykres 56. Wniesione skutecznie apelacje w sprawach o naruszenie miru domowego (współczynnik procentowy) w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 łącznie z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim 264

Wykres 57. Wniesiony skutecznie sprzeciw od wyroków nakazowych w sprawach o naruszenie miru domowego (współczynnik procentowy) w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 łącznie z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim 265
Wykres 58. Zakończenie wszczętych spraw o naruszenie miru domowego (współczynnik procentowy) w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 łącznie z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim.....266
Wykres 59. Wniesienie kasacji w sprawach o naruszenie miru domowego (współczynnik procentowy) w prawomocnie zakończonych sprawach z art. 193 k.k. za okres 2010–2019 łącznie z Sądu Rejonowego w Piasecznie, Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim i Sądu Rejonowego w Grodzisku Mazowieckim.....267

Wykaz sygnatur badanych akt spraw karnych

Sąd Rejonowy w Piasecznie

II K 181/10

II K 280/10

II K 890/10

II K 1099/10

II K 1272/10

II K 293/12

II K 339/12

II K 549/12

II K 693 /12

II K 833/12

II K1041/12

II K 1262/12

II K 345/13

II K 792/13

II K 1118/13

II K 1275/13

II K 647/14

II K 1068/14

II K 1174/14

II K 1211/14

II K 412/15

II K 452/15

II K 460/15

II K 1304/15

II K 93/16

II K 834/16

II K 916/16

II K 1022/16

II K 1350/16

II K 1420/16

II K 188/15

II K 194/17

II K 324/17

II K 405/17

II K 735/17

II K 760/17

II K 1079/17

II K 1177/17

II K 1214/17

II K 1226/17

II K 60/18

II K 129/18

II K 287/18

II K 688/18

II K 712/18

II K 1375/18

II K 1511/18

II K 1534/18

II K 3030/18

II K 430/19

II K 555/19

II K 1070/19

Sąd Rejonowy w Nowym Dworze Mazowieckim

II K 956/09

II K 368/10

II K 664/10

II K 32/11

II K 35/11

II K 143/11

II K 182/11

II K 449/11

II K 208/12

II K 119/13

II K 702/13

II K 857/13

II K 478/14

II K 8/15

II K 101/15

II K 214/15

II K 290/15

II K 326/16

II K 405/16

II K 508/16

II K 729/16

II K 444/17

II K 523/17

II K 765/17

II K 32/18

II K 222/18

II K 318/18

II K 470/18

II K 544/18

II K 643/18

II K 840/18

II K 135/19

II K 149/19

Sąd Rejonowy w Grodzisku Mazowieckim

II K 330/09

II K 664/09

II K 266/10

II K 297/10

II K 367/10

II K 558/10

II K 1045/10

II K 723/11

II K 820/11

II K 51/12

II K 198/12

II K 271/12

II K 420/12

II K 696/12

II K 1197/12

II K 928/13

II K 1238/13

II K 251/14

II K 382/14

II K 734/14

II K 332/15

II K 390/15

II K 428/15

II K 472/15

II K 792 /15

II K 417/16

II K 444/16

II K 484/16

II K 848/16

II K 1012/16

II K 979/17

II K 19/18

II K 101/18

II K 488/18

II K 732/18

II K 800/18

II K 117/19

II K 489/19